

Fasciculus Controversiarum
THEOLOGICARVM
AD JUNIORVM,

Aut occupatorum Captum sic colligatus, ut in
Præcipuis Fidei Apicibus Compendiosè Infor-
mentur, aut sparsim aliàs Lecta vel audita,
faciliùs recolant & expendant.

Per JOHANNEM PRIDEAVX, haud ita
pridem apud OXONIENSES S. T. Professore[m]
Regium, & postea Episcopum Wigorniensem.

Editio Secunda emendatior & auctior binis
Libellis posthumis ejusdem Reverendissimi

PRÆSULIS,

- 1. Theologiæ Scholasticæ Syntagmati.**
- 2. Conciliorum Synopsi.**

Joh. 6. 12.

Συναγάγετε τὰ περὶ ἐλθόντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπόληται.

Utile est plures libros à pluribus fieri stylo diverso, non diversa fide; etiam de
Questionibus ejusdem, ut ad plurimos res ipsa perveniat, ad alios sic, ad ali-
os autem sic: nam non omnia quæ ab omnibus scribuntur in omnium ma-
nus veniunt. Augustina. de Trinit. cap. 3.

O X O N I Æ,
Typis LEON. LICHFIELD, Academiæ Typographi:
Veneunt apud Tho. Robinson. A. D. 1652.

1. The first part of the paper is devoted to a general discussion of the problem of the origin of life. It is shown that the problem is one of the most important and interesting in the history of science.

2. The second part of the paper is devoted to a discussion of the various theories of the origin of life. It is shown that the most plausible theory is that of spontaneous generation.

3. The third part of the paper is devoted to a discussion of the evidence in favor of spontaneous generation. It is shown that the evidence is very strong and conclusive.

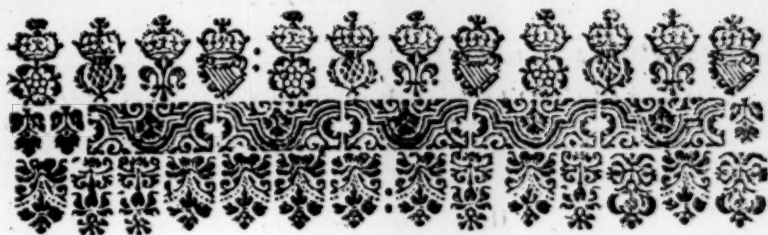
4. The fourth part of the paper is devoted to a discussion of the objections to spontaneous generation. It is shown that the objections are not valid.

5. The fifth part of the paper is devoted to a discussion of the conclusions of the paper. It is shown that the conclusions are very clear and definite.

6. The sixth part of the paper is devoted to a discussion of the implications of the conclusions of the paper. It is shown that the implications are very important and far-reaching.

7. The seventh part of the paper is devoted to a discussion of the future of the study of the origin of life. It is shown that the study is still in its infancy and that much more work is needed.

8. The eighth part of the paper is devoted to a discussion of the bibliography of the paper. It is shown that the bibliography is very extensive and covers a wide range of subjects.

PIIS, DOCTIS, & CORDATIS
Evangelii Ministris,

Dis } GVILIELMO HODGES,
HENRICO SVTTON,
} ROLANDO CROSBY, &c.

Cæterisque Dioceseos *Wigorniensis*
Filiis, Fratribus, & in Vineâ
Domini Cooperariis.

ON *intempestivum* videatur (*Fra-*
tres & Filii) hoc præsertim secu-
lo, illud *Ecclesiasticis* commonito-
rium, *faciendi libros nullum esse fi-*
nem, quia sufficiant *verba sapien-*
tum, per *Magistros collectionum*,
ab uno (*Christo*) *Pastore* tradita, ut hisce *amplio-*
ra non requirantur: *Ecclesiæ* interim alia sub *cru-*
ce, alia in *lucē* positæ, expendenda est conditio.
Nam,

Qui color albus erat, mox fit contrarius albo, ^{2 Reg. 4.}
& ex *una*, cum plurimis *herbis* salutaribus, injectâ
colocyn-

Eccles. 12.

נר
הח
בט
מסנ

EPISTOLA

Act. 20.

colocynthis, *Mors* in olla esse deprehendatur. Rapaces lupi non tantum irruant ex vicinis spelæis, sed ebulliant ex nobis ipsis καλῶντες διεσπασμένα τὰ σπῶν τῶν μαθητῶν ἐπὶ τῷ αὐτῷ. Nostis quis *prædixit*, & quid nos *sentimus*. Sub *patula* cujusdam *Quercus* tegmine, *arbuta* nonnulla olim latitantia, putabant se fuisse *impedita*, per adumbrantium ramorum *stillicidia*, ne in altum (quod ambiebant) crescerent; *Iovem* igitur implorant ut *quercus* averuncetur. *Dictum*, *Factum*, quid sequitur? Ingruunt procellæ *brumales*, solo penitus æquantur, succedit *æstivale* incendium, & stirpis exarescunt. *Intelligentibus* non opus est *Oedipo*. *Simia* in *tecto* prætereuntibus tam diu *capita* diminuat, donec *ipsa* ab irritatis tandem deturbetur. *Canis* umbræ inhians *extensori*, amittit quam in faucibus possidebat *offam*, & notum est, quomodo *frustula* sacrificii ab *altari* direptæ, adhæsit *pruna*, in nidi *aquilini* & *pullitiei* vivicomburium. Deus noster *ignis consumens* est. non impunè feret *Balthasar* temerata *templi* vasa; & *lingua* aurea è consecratis per *Achan* subducta, sacrilegium in *Anathemate* *maran atha* eloquetur. Atque hic inter cætera mirari subit, cur *Episcopi* titulis (quo tamen *Salvatore* nostrum insignitum esse legimus) adeò recentioris censuræ *Smeethymnæ* fudes esset in oculis, ut necessariò *characterem* *Beatiæ* fronti inustum manifestaret. Num *Cranmeri*, *Latimeri*, *Ridley*, & ejusdem classis *symmista*, *Antichristiani* tandem audiant *proxenetæ*? Et *Juelli*, *Whitgisti*,

Heb. 12.

Mat. 5.

Jos. 7.

Ἰωὴν
Ἰωὴν

1 Pet. 2.25.

DEDICATORIA.

Whitgift, aliorumve ejusdem Hierarchie *scripta* aut *facta*, *Antichristianismum* redolent? Quin de vivis (utcumq; conculcatis) illud spondeam; Delectum inter se habeant hi nostri *Demagogi*, & proferant primipilos suos in aciem: *Accinctiores*, *valentiores*, aut *constantiores*; contra quoslibet orthodoxorum hostes, quam ex everlis *Episcoporum* & *Decanorum* pharis, *Duces* aut *Triarios* profectò vix inveniant. Norunt hoc, qui turmis *protestantium* turbatis, se latenter immiscent versutissimi *synones loiolitici*; ideoq; nil punctius urgent, quam ut per *flammas* erumpentes ab hujusmodi *Rhamnis* seu *cynosbatis*, *Cedri Libani* absumantur, quo facilius Iud. 9. in Britanniam Roma redeat. Memini me olim puero, in depicta quadam *tabula*, ad nomen [PAPA] hunc *Acrosticum* legisse (P) *Pastorum* (A) *Ambitio* (P) *Peperis* (A) *Antichristum*. Quis autem esset major, *lis* erat jamdudum inter *Apostolos* inchoata, sed determinante *Salvatore*, nunquam acquieverunt *posterì*. Dominari volunt omnes, nemo (ut oportet) obtemperare, sic ut tandem fiat hoc non *gladio oris*, sed *ore gladii* decidendum *problema*, An *suprematus papalis*, habeatur potius *Antichristianus* quam *Presbyterialis*, aut *Enthysiastricus*? En quàm modicum *Ambitionis* fermentum totius Christianæ humilitatis corrumpat *massam* *ῥευαίρος* igitur & *ἀγαίρος* apostolica ista sunt nobis, & à nobis fratribus inculcanda, μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προσηλεύμενοι ἀλλήλοις ῥδονῦντες, *Gal. 5.* Cavete canes, cavete malos operarios, cavete concisionem. *Phil. 3.* siquidem qui *seipfos*

*ἀποδοεῖ ὅσους
ἑαυτοὺς.*

EPISTOLA

segregant sub cuiuscunq; afflatus protextu, inflati
 tandem animales, & Spiritum sanctum non habentes
 invenientur, *Jude* ver. 19. Gustus etiam distin-
 guet inter *vinum vetus*, & *novum* (quod jamdu-
 dum indicavit *salvator*) & certò pronuntiabit *ve-*
tus esse utilius, *Luc.* 5. De opella autem hac vobis
 dicata sic habete. *Doctrina*, *Cultus*, & *Disciplina*, in
 qualibet rectè instituta *Ecclesia*, ab omnibus suis
 symmistis religiosissimè semper sunt respicienda.
Doctrinæ syntaxin in 39 *Articulis*, *Cultum* in *Li-*
turgicis, *Disciplinam* in *Canonibus*, à limpidissimis
 antiquitatis fontibus, pie, providè, & prudenter,
 præcipue per *Episcopos* Reformatos consignatam
 accepimus. *Ista premunt, expendunt, defendunt*
insequentia *ἑπηρεῖται*. In *his* ipse fui initiatus, *his*
 subscripsi, & *ab his* cur vel latum unguem decede-
 rem, profiteor me nullatenùs adhuc invenisse. In
minutioribus verò aliquibus, si à *calcata* nonnun-
 quam declinem *semita*; *adiaphora* deprehendantur,
 aut non satis *explorata*, in quibus inter ingenuos *li-*
berum semper fuit *opinari*. Nollem autem ipse ut
 quispiam meum sequatur *ductum*, nisi quatenus
scriptura, *Rationi*, & maturo consilio & consensu
 stabilitis *Ecclesiæ Anglicanæ placitis*, animadver-
 tat esse conformem. Et qui secundum *istum* ince-
 dunt *Canonem*, Pax sit super eos & misericordia (de-
 nuntiante Apostolo) & supra *Israelem Dei*, *Gal.* 6.
 In quo si quis ulterius *molestias* mihi exhiberet, non
 dubito quin *inter vos* experirer promptissimos *sym-*
pathos & *Auxiliarios*. O *Timothei* igitur mei *depo-*
situm custodite, & averfamini *profanos* istos de re-
 bus

ὁ παλαιὸς
 χεστότερός
 ὢν.

πρὸς χάριν
 τὸ τῷ σοι
 συσιν.

DEDICATORIA.

bus *inanibus* clamores, & *oppositiones* falsæ nominatæ *scientia*, quam nonnulli præ se ferentes, non solum circa *fidem* aberrarunt à scopo, sed *Bethel* in *Bethaven*, vallem *Benedictionis Berachah*, in *Beeroth*, Gen. 14. 10. *Beeroth*, puteos, puteos Bituminis, & ipsam *Ierusalem* in *Acheldamah*, prodigiosa *metamorphosi* transformarunt. Deus autem *Pacis*, qui magnum illum ovium *pastorem* Dominum nostrum *Iesum Christum* per sanguinem *pacti æterni* à mortuis reduxit, ita *compingat* vos ad omne *opus* bonum, ad præstandam ipsius *voluntatem*, ut efficiat in vobis, quod gratum est in *conspectu* suo per *Iesum Christum*. Cui sit gloria in secula seculorum *Amen*. Sic concludit cum *Apostolo*, Heb. 13. 21. *Affectu* saltem fixo & *paterna* solitudine à vobis nunquam separandus,

Episcopus Vester

& *Sympresbyter;*

JO. WIGORNIEŒSIS.

1871

20

1871

Ad Lectorem.

NON multis te morabor (Lector Benevo-
 le) *Tria tantum præmitto, & desino.*
Primum est de Methodo inusitata; Mirabe-
re forsan cur per Heptades singula sic
dispono, ac si in tali numero lateret
aliquod Mysterium. Sanè quàm fre-
quentèr in Sacris, Septenarium præ Cæteris occurrere nu-
merum, observent omnes qui Genesin cum Apocalypsi con-
ferunt, & Sapientiæ Cælestis Domum Septem tantum *Co- Proverb. 9. 1.*
lumnis suffultam animadvertant. Unde numerus universi
hic ab Augustino dicitur, eumque Perfectionem Dei in operi- *Exposit. in Ga-*
bus, operumque denotare plenitudinem Recentiores consen- *lat.*
tiunt. Sed mihi talis non incidit (multò minùs abripu-
it) speculatio. Ipse potius selegi hunc procedendi modum,
ut à Digressionibus peripateticis, & à Tricis Recentiorum
dichotomisticis, studiosos & sedulos, quantum in me erat,
liberarem. Secundo, ut illis etiam satisfaciam, qui Cujus-
libet questionis (ut loquuntur) Statum seorsum præfixum
expetunt; intelligant velim, fusoris illud esse negotii,
quàm Compendii patiaturs angustia. Quin nec admodum
videtur necessarium, cum ex solutionibus cuilibet objectioni
suo loco adaptatis, emergit iste status, quem præfixisse,
& repetiisse, esset supervacaneum. Tertium superest de U-
su, ut hoc adjiciatur. Tàm Provecioribus, quàm Incipien-
tibus, inserviat hic Fasciculus. His, ut Compendiosius in

lat.
Iunius.
Pareus.
Geor. Venetus.

Ad Lectorem.

Polemicis initientur, *illis*, ut quæ forſitan exciderant, faciliùs recolant. Vel *His*, vel *illis* quicquid accedit *Compendii*, non minima debetur ex parte, ſpectatæ *Fidei*, *eruditionis*, & *Induſtriæ* viro; D. HENRICO TOZER, S. T. Bacchalaureo meritiffimo, filio mihi ſemper percharo. Is exulanti mihi à propriis, ex ſelecta ſua *Bibliotheca*, ſuppeditavit libros, *Indices* his *opusculis* expedite concinnavit, & *epiſtolarum* erat aſſiduus, ut hic cum cæteris qualiſcunque *Fætus*, lucem aſpiceret.

Rom. 16.
Act. 12.

Nec tacenda ſunt hic etiam in me præſtita D. GUILLIELMI CROOTE Medici periti, parati, & hoſpitalis, pro innata ſua humanitate ſubſidiaria officia, quibus torpidum ſæpiùs excitavit, languentem refecit, & infirmitatibus aliquoties laborantem in integrum reſtituit. Non vitio mihi vertat *ſupercilioſus* quiſpiam, quia minutiora (forſan) hæc interſero. *Gaii hoſpitiſ*, & *Rhodes Ancillæ*, indicantes tantum ſuſpectam *Petri* à carcere liberationem, non omittuntur in *Scripturis* nomina. Mallem autem ego, ut nimia facilitatis quàm ingrati tudinis à quopiam quoviſmodo poſtularer. In rem tuam ſi cedat (*Lector Candide*) quicquid habes hic tumultuariò coacervatum, laus ſit *Patri* cœleſti per filium ſuum unigenitum, *Donorum* omnium *Largitori*, quia ſcopum attigit is qui *Benedictio*. nem *Divinam*, piis omnibus tuis impertit *ſtudiis*, à propriis ſeparatum, & hoc tempore pluſquam ſepuagenarius,

Iohannes Wigornienſis.

INDEX CAPITUM.

1. SCRIPTURA. pag. 6.
2. COGNITIONE DEI. pag. 52.
3. PECCATO. pag. 100.
De 4. ECCLESIA. pag. 134.
5. REDEMPTIONE. pag. 251.
6. SACRAMENTIS. pag. 277.
7. NOVISSIMIS. pag. 302.

Syllabus Quaestionum.

Quaestio Prooemialis

De Dei Existentia.

An constare possit ex rationis ductu, in iis qui sunt adulti & non emota mentis, aliquem esse Deum? Aff. pag. 1.

Cap. I. De Scriptura.

1. Scriptura sit Verbum Dei? Aff. pag. 8.
2. Scriptura Canon integer & ilibatus à nostris retineatur? Aff. pag. 13.
3. Textus Hebraeus veteris Testamenti, & Graecus Novi, incorruptus sit, & authenticus? Aff. p. 18.
4. Versio vulgaris Latina sit Fontibus equanda, & ceteris omnibus translationibus preferenda? Neg. pag. 26.
An 5. Vulgari debeat Scriptura in ea lingua, quam Populus intelligat? Aff. p. 32.
6. Ultima Fidei Resolutio sit in Scripturas Canonicas, non in determinationem alicujus Interpretis infallibilis? Aff. p. 37.
7. Traditiones non scriptae admittantur in Scripturae Supplementum? Neg. pag. 45.

Index Capitulum

Cap. 2.

De Cognitione Dei.

An	1. Deus sit actus purus, cui omnia propria attributa sunt essentialia? Aff.	p. 54.
	2. Sit Trinitas personarum in una Deitatis natura individua? Aff.	p. 60.
	3. Filius sit à Patre ab æterno genitus? Aff.	p. 69.
	4. Filius sit ejusdem cum Patre, Naturæ, potentie, & eternitatis? Aff.	p. 75.
	5. Spiritus Sanctus à Patre & Filio ab æterno procedat? Aff.	p. 82.
	6. Spiritus Sanctus sit persona invocanda? Aff.	p. 87.
	7. Dogma de tribus distinctis personis in una Dei essentia, sit Fundamentale, & ad salutem necessarium? Aff.	p. 93.

Cap. 3.

De Peccato.

An	1. Dæmones ante Hominis creationem, propter superbiam, & cælo erant deturbati? Aff.	p. 102.
	2. Justitia originalis ante lapsum Adamo erat Naturalis? Aff.	p. 107.
	3. Detur originale peccatum ab Adamo in omnes ipsius postereros propagatum? Aff.	p. 112.
	4. Liberum arbitrium ad bonum salutare, per lapsum erat prorsus sublatum? Aff.	p. 119.
	5. Concupiscentia in renatis maneat peccatum? Aff.	p. 123.
	6. Omne peccatum sit suâ naturâ mortale, & à Deo tantum remissibile? Aff.	p. 127.
	7. Peccatum in S. S. um nunquam veniam consequatur? Aff.	p. 131.

Cap. 4.

Index Capitum.

Cap. 4.

De Ecclesia.

- An {
1. Ecclesia sit certus prædestinatorum numerus, ex vero Dei beneplacito, finaliter aut totaliter à gratia nunquam ex-cidens? Aff. p. 136.
 2. Ecclesia electorum in militantem & triumphantem rectè dividatur? Aff. contra Socinianos. p. 140.
 3. Ecclesia militans semper sit gloriosè visibilis? N. p. 144.
 4. Ecclesiæ visibilis determinatio, sive in concilio, sive ali-às, sit errori, & examini subiecta? Aff. p. 149.
 5. Penes concilium generale sit suprema in terris litium Ec-clesiasticarum decisio? Aff. p. 154.
 6. Ordinata Evangelii promulgatio, & solennis sacramento-rum administratio in publicis conventibus, characteres sunt præcipui visibilis alicujus Ecclesiæ? Aff. p. 158.
 7. Extra Ecclesiam salus unicuiq; in sua religione sit expe-ctanda? Neg. p. 163.

De membris Ecclesiæ.

- An {
1. Sancti in calis vel Angeli sint invocandi? Neg. p. 169.
 2. Reprobi, Athei, & aperte impii sunt membra militantis Ecclesiæ? Neg. p. 173.
 3. Clerici sint exempti à Regimine secularis potestatis? N. p. 177.
 4. Liceat Clericis matrimonium contrahere? Aff. p. 181.
 5. Monachatus sit religiosus vitæ status, in quo quis super-e-roget? Neg. p. 185.
 6. Juramentum Fidelitatis Magistratibus Laicis, à Clericis æquè ac à Laicis sit præstandum? Aff. p. 190.
 7. Aliqua sint membra Ecclesiæ laborantia in Purgatorio? Neg. p. 193.

De

Index Capitulum.

De Disciplina Ecclesiæ.

- An {
1. Regimen Ecclesiæ Catholicæ per Papam, tanquam Christi Vicarium, debet esse Monarchicum? Neg. p. 109.
 2. Ex institutione Christi, aut Apostolorum, Episcopatus sit ordo, sive gradus, à Presbyteratu distinctus, eoque superior? Aff. p. 204.
 3. Clerici jure Divino exerceant jurisdictionem temporalem, aut Laici spiritualem? Aff. p. 217.
 4. Liceat subditis contra legitimum suum Magistratum sub pretextu quovis religionis arma movere? Neg. p. 221.
 5. State Liturgiæ, in diversis Ecclesiis diversæ, modo sacris literis non repugnant, sint probandæ? Aff. p. 230.
 6. Liturgia Anglicana sit sacris literis conformis? Aff. p. 235.
 7. Vocatio Cleri Anglicani ad sacros ordines post reformationem sit legitima? p. 244.

Cap. 5.

De Redemptione.

- An {
1. Christi incarnatio fuit possibilis, necessaria, aut conveniens? Aff. p. 252.
 2. In Hypostatica naturarum unionem inconfusæ maneat natura cum idiomatibus? Aff. p. 255.
 3. Christus sit mediator secundum utramque naturam? A. p. 258.
 4. Christus pro peccatis omnium credentium plenè & integrè satisfecerit? Aff. p. 262.
 5. Sola fides ex parte hominis justificet? Aff. p. 265.
 6. Aliquis possit esse certus de sua salute? Aff. p. 269.
 7. Gratia sufficiens ad salutem concedatur omnibus? N. p. 273.

Cap. 6.

De Sacramentis.

- An {
1. Sacramenta conferant gratiam ex opere operato? N. p. 278.
 2. Duo tantum sint N.T. Sacramenta? Aff. p. 281.
 3. Baptismus ad salutem sit absolutè necessarius? N. p. 285.
 4. Pædobaptismus sit probandus? Aff. p. 289.
 5. Detur Transubstantiatio? Neg. p. 292.
 6. Missæ Sacrificium sit Idololatricum? Aff. p. 295.
 7. Matrimonium legitimum sit dissolubile quoad vinculum? Neg. p. 299.
- Cap.

Index Capitum.

Cap. 7.

De Novissimis.

- An {
1. Bona Renatorum opera sint salutis æternæ meritoria?
Neg. p. 303.
 2. Præter Papam ante ultimum Christi adventum, expectan-
dus sit Anti-Christus? Neg. p. 306.
 3. Futura sit Nationalis Judæorum ante finem Mundi vo-
catio? Aff. p. 309.
 4. Christus hæc in terris ante ultimum Judicium, sit cum
Mariyibus excitatis per mille annos regnaturus? Neg.
p. 312.
 5. Animæ mortuorum annihilentur, aut dormiant usque ad
ultimam Resurrectionem? Neg. pag. 315.
 6. Possibilis sit ejusdem numero corporis post mortem Resur-
rectio? Aff. p. 318.
 7. Mundus hic visibilis per ultimam conflagrationem sit an-
nihilandus? Aff. p. 321.

LECTORI

Lectori benevolo.

Alia prostant ejusdem Reverendi
Patris *Johan. Prideauxii* re. m. a. d. e. t. s.
opuscula, quod ne te lateat, eorum Cata-
logum tibi exhibere non gravabimur.

1. Libri Latinè editi.

1. *Castigatio Eudemonis Johannis Cydonii*
pro Casaubono. 8° Oxonii, 1614.

2. $\left\{ \begin{array}{l} \textit{Prælectiones Theologicae} \text{ 22.} \\ \textit{Orationes} \text{ 13.} \\ \textit{Conciones Latinae} \text{ 6.} \end{array} \right. \text{Fol.}$

3. *Hypomnemata Philosophica.* 8°

4. *Grammatica Græca.* 4°

2. Anglicè.

20. *Sermons in English.* 4°

There is also extant, *An Introduction to the Reading all*
kind of History, By *Matthias Prideaux* his sonne. 4°

QVÆSTIO PROOE MIALIS.

DE DEI EXISTENTIA.

*An constare possit ex rationis ductu,
in ijs qui sunt adultæ & non emotæ
mentis, aliquem esse Deum?*

CCEDENTEM ad Deum
oportet credere quod Deus sit, &
remuneratur se inquirentibus
Heb. 11. 6. Dixit nihilomi-
nus Inspiciens in corde suo Non
est Deus Ps. 14. 1. & 53. 1. &
ore eructat Pharaos, Quis est
Dominus ut audiam vocem ejus?
Exod. 5. 2. & Nabuchodonosor,
Quis est Deus qui eripiet vos
de manu mea? Dan. 3. 15. Non

immeritò igitur toti futuræ *structuræ*, substernitur hoc
υπολογιστον fundamentum Deum esse, quod his præcipuè sta-
bilitur rationibus.

A

I. Primo,

1. *Primò*, In omni motu perveniendum est ad *primam Motorem*. 2. In efficientibus subordinatis, ad *primam causam*. 3. In possibilibus & contingentibus, ad unum *actum purum & necessarium*. 4. In gradibus excellentiæ, ad unum *præstantissimum*. 5. In gubernatione ordinata, ad unum *summum Monarcham*. 6. In Bonis, ad illud quod est *optimum*. 7. In magnis, ad id quod est *maximum*, aliter in infinitum esset progressus, quod *Natura* abhorret, & averfatur *ratio*: sed iste *primus motor non motus*, *prima causa efficiens*, *Necessarium primum*, & *præstantissimum*, *summus Monarcha*, *Optimus*, *Maximus*, necesse est ut sit *Deus*: Ergo constat *Deum esse* ex rationis discursu.

2. *Secundò*, Idem evincitur ex terroribus conscientie, trepidantis ad atrociora facinora, & tormenta ab irresistibili aliquo iudice & vindice exigenda; qui non alius esse potest nili *omnipotens Deus*, quibus addatur *Iuramenti Religio*, ipsiis *Barbaris sacrosancta*.

3. *Tertiò*, hoc confirmat *Appetitus animæ insatiabilis*, quem *delitiæ*, *divitiæ*, *honores*, hic in terris multiplicati nulli terminant; cum autem nil frustra facit, aut fovet *naturæ*, necesse est ut detur aliquod *Infinittum*, in quo tandem acquiescat *irrequietum* istud desiderium, quod nil aliud potest esse præter *Deum*.

4. *Quarta ratio* petatur à stupenda *Mundi fabrica*, ubi in summa rerum *varietate* constans semper manet *dispositio*, præsentemq; refert *qualibet herba Deum*, quod fortuitis atomis, & non infinite sapientiæ ascribere, perinde esset ac si quis *Ligna & Lapides* ad Civitatis *structuram*, assereret sponte convenisse, & se domatim & plateatim ordinasse.

5. *Quintò*, *Miracula naturæ spheram* excedentia, & ipsius *cursum* prorsus intervertentia, quæ vel oculis occurrunt vel in historiis; extorquent vel à perversissimis, illam *Maleficorum confessionem* *Digitus Dei est hic*. Exod. 8. 19.

6. *Sextò*, *Oracula & de futuris aliàs contingentibus*, certa prænuntiata, quid aliud arguunt quam esse *omnipotentem*, & *supremum Demiurgum*, qui certò prædicat quid sit *eventuum*, quia ipse præstituit ut sic eveniret.

7. Agmen claudit *Gentium* omnium *Confessio*. unde *O-*
rator nulla *gens* tam *immanis* & *fera* est, quæ non (etiamli
ignoret *qualem Deum* habere deceat) *habendum* tamen *sciat*.
Lactant. Institut. l. 3. c. 10. Ex *Cicerone* de *Legibus* l. 7. un-
de Americani *stupidissimi*, suos habent *Zemos*, & *Deastros*, à
quibus petunt, *ciborum copiam*, *bonam valetudinem*, & de *hosti-*
bus *viciniam*, ut habet, *Lerius Hist. Navigat. in Brasil.* c. 16.

Objiciunt Rationalistæ, derisores,
ventricolæ, & reliqui ex Diago-
ræ Luciani, & Epicuri haris.

Ob. 1. Illud non potest esse *rationi* certum, quod *sensui*
nunquam patuit, quia nihil est in *intellectu*, quod non *prius*
fuit sub *sensu*. Sed *Deum* nemo vidit unquam *Jo* 1. 18. & 1.
Jo. 4. 12. nec aliis *sensibus* percipitur *Job.* 9. 11. & 23. 8.
Ergo incertum est quod de eo asseritur.

Sol. Deus non patet *sensibus* *comprehensivè*, ut est in se, sed
apprehensivè, ut elucet in *operibus*. Ita videtur in *signis*, audi-
tur in *verbo*, manifestatur in totius *universi* *fabrica*, *Pf.* 19.
Oculus non vidit *futura*, nec *audivit* *auris*, 1. *Cor.* 2. 9. Ergo
futura nulla sunt? *Animam* tuam non vides, Ergo non es
Animal? quàm hoc ridiculum?

Ob. 2. Ratio reddi non potest, cur *Deus* existens ab
eterno, citius seipsum non manifestasset, *Mundum* creasset,
vel aliquid aliud egisset. Actus enim *purus* non potuit esse
inertis nihil agens, Ergo videtur non fuisse.

Sol. Hoc non probat *Deum* ab *eterno* non fuisse, sed ipsi-
us *consilia* *finito* *intellectui* esse *inscrutabilia*, querenti igitur
de Dei factis ante *Mundi fabricam*, reponit *S. Augusti-*
nus, parasse illum *Infernum* tam *effrontibus* *scepticis*. Quid au-

למנוח
Gen. 17. 1.

tem ipsi deesse potuit, qui est *El Schaddai*, sibi ipsi *sufficiens*? Est, erit & eternum fuit. Nostræ verò cecitatis in talibus debet esse, submississima *Psalmistæ* confessio, *Mirabilis est tua sapientia præ me*, excelsa est non possum illam consequi *Ps.* 139. 6.

Ob. 3. Si sit *Deus*, tum vel ab alio est, vel à seipso; ab alio si sit, non potest esse *Deus*, quia non *supremus*. ut autem aliquid sit à seipso, rationi repugnat, sic enim esset seipso prius (naturæ saltem) & posterius, quod contradictionem implicat.

Sol. Rationi quidem adversatur ut aliquid finitum, factum, aut creatum esset à seipso, aut sui ipsius causa, sed ut principium aliquod infinitum agnoscatur, quod in se, & per se, sit tale, à quo, & per quod, cætera omnia, sunt, quod sunt, rationi maximè est consentaneum.

Ob. 4. Bonum infinitum prorsus absorbet & destruit malum oppositum, tale igitur si detur, Mali aliquid non super-esset; unde posito Deo, tollerentur omnes maligni spiritus & homines.

Sol. Infinitum aliquod concipiatur ut *Agens*, vel *Necessariò*, vel *Liberè*. Necessariò si ageret *Deus*, tolleretur penitus quodvis oppositum, sed cum ipse solus *Agens* sit liberrimus permittit Malum ad beneplacitum, quia noverit pro infinita sua sapientia, ex pessimis Bonum elicere.

Ob. 5. Primus in orbe Deos fecit timor, juxta decantatum illud *Poeticum*. Ergo Commentum potius videtur politicorum, hæc de Deo sententia, ad simplices in officio continendos, quàm à nasutioribus amplectendum Dogma.

Sol. Increpet te *Deus Satana*, cum omnibus politicis tuis profunditatibus. Timor iste arguit, tremendum esse aliquod tribunal, & Judicem, qui fontes non dimittet impunitos, in alio seculo; quibus parcit hic pro summa sua longanimitate, ut resipiscant, ne in æternum pereant.

Ob. 6. Piorum, Aspera in hoc mundo, & Impiorum: prospera, usq; ad mortem aliquoties continuata, (de quibus conqueruntur *Psalmista Ps.* 73. & *Jeremi. c.* 12.) ostendunt nullam talem dari Judicem.

Sol. Immo transmittunt potius ad supremum judicium post

post hanc vitam habendum, ubi unusquisq; recipiet, fidei & factis consentanea, & *Dives* luet, quando *Lazarus* exaltabitur, quod tam *Jeremie* quam *Davidi* erat significatum.

Ob. 7. Quod *speciei* est *innatum*: omnibus competit *Individuis*, sed *Diagoras*, *Lucianus*, *Leo* 10. & innumeri alii, ex professo fuerunt merè *Atheoi*, Ergo *naturæ* *innatum* non est, ut quis *Deum* esse agnoscat, & cognitio talis (ut contendunt *Sociniani*) dici non potest esse *Naturalis*.

Sol. Competat aliquid *innatum* alicui, vel quoad *principium*, & *radicaliter*, vel quoad *exercitium* & *exequivè*. non autem ex defectu *exercitii*, concludatur *principii* aut *facultatis privatio*, sed potius *depravatio*, ex injectis *vinculis* aut *contractis sordibus*. unde *Caligula* *Bipedum* amentissimus, ad *tonitru* fragorem, caput occuleret; nec dubitandum quin *Cyclopes* huiusmodi, cœlo sereno turgescerent, ad *procellam* incumbentem reciperunt se cum *nautis* apud *Prophetam Jonæ* 1. 5. ad *Deum suum*. 2. Aliud est etiã *Dei providentiam* & de rebus humanis *curam*, aliud *negare existentiam*, & omnino asserere quod non sit *Deus*. 3. *Socini* autem de stupido quorundam *Brasilientium Atheismo* instantiam, retundit, *Lerius Hist. Bras. c. 16.* 4. Quin ut constat ulterius ex *Magicis*, *Dæmones* ipsos supremum numen agnoscere, & horrescere: Ita (innuunt nonnulli) *Bestias* aliquas & *volucres*, *Dietariis* & *Religionis* cujusdam habere sensum. Ex quibus omnibus cum satis superq; constet *Deum* esse, non oris erit vel *distortissimi* *negare Theologiam*. Cujus *implicatiores nodos* *methodo memoriæ accommodatâ punctim* & *contractim* expedire ovi-Deo aggredior,

Sueton.

CAPITA THEOLOGIAE

CAP. I.

De Scriptura.

1.

THEOLOGIA, est SAPIENTIA Religiosa, à DEO in sacris SCRIP-
TURIS revelata, ad *Salutem* perveni-
endi *Deut.* 4. 6. 2. *Tim.* 3. 16. 2. *Pet.* 1.
21. *Rom.* 1. 16.

2. Hujus Septem
statuantur Capita

{	1. SCRIPTURA.
	2. DEI COGNITIO.
	3. PECCATUM.
	4. ECCLESIA.
	5. REDEMPTIO.
	6. SACRAMENTA.
	7. NOVISSIMA.

3. Quæ (ut facilius memorizæ imprimantur) sic con-
nectantur. 1. Scriptura nos manuducit ad Supernaturalem
Dei cognitionem. 2. A Deo cognito defecimus per Peccatum.

3. E Peccati massa, pro misericordi Dei beneplacito, evocata est Ecclesia. 4. Hæc expiatur & justificatur, per Redemptoriam Christi satisfactionem. 5. Redemptionem obliquant Sacramenta. 6. Quæ excipiunt. 7. Novissima, ut illa tandem per debitam Mandatorum observantiam, ad Gloriæ portum nos perducant.

De Scriptura autem Catholica hæc esto Thesis.

4. **S**criptura est Dei verbum, indubitato è cælo revelatum, & 2. In Libris quos habet Ecclesia nostra Anglicana pro *Canonicis* integrè comprehensum. 3. Hujus Editionem *Hebraicam* in *Veteri Testamento*, & *Græcam* in *Novo*, amplectimur ut authenticas. 4. *Translationem* verò *vulgarem Latinam*, cum cæteris omnibus *versionibus*, ad textus istos *Originales* expendi, & corrigi submittimus. 5. Hæc; *Lingua vernacula*, singulis *Christi fidelibus*, *vulgari* debere contendimus, quia 6. *Ultima fidei resolutio* in *Scripturis* hisce est terminanda. Quæ 7. contineant omnia ad *Salutem necessaria* absq; *Traditionis* non *Scriptæ* quovis supplemento.

Unde QUÆSTIONES.

- An {
1. Scriptura sit Dei verbum Cælitus revelatum?
 2. Ejus Canon integer & illibatus à nostris retineatur?
 3. Textus Hebraicus veteris Testamenti, & Græcus Novi, sit incorruptus, & Authenticus?
 4. Versio Vulgaris Latina, sit Fontibus æquanda, & cæteris omnibus Translationibus præferenda?
 5. Vulgari debeat Scriptura in ea Lingua quam populus intelligat?
 6. Ultima fidei Resolutio sit in Scripturas Canonicas?
 7. Traditiones non Scriptæ admittantur, in Scripturæ supplementum?

QUÆST.

QVÆST. I.

An Scriptura sit verbum Dei? Aff.

QVIA,

1. **A**UT à Deo est (ut argumentatur *Salvator* de *Joannis* Baptismo *Math.* 21. 25.) aut ex *Hominibus*; ab *Hominibus* non potuit esse, nam à quibus esset? cum nulla extiterunt scripta *Mosaicis antiquiora*, aut *coæva*, præter *Pseudepigrapha* quædam *explosa Sethianorum*, *Abrahami*, aut aliorum *fragmenta*. *Moses* verò agnoscit se sua omnia à Deo accepisse, nec constat *Alphabetum* aliquod illud antecessisse (quicquid *hariolantur* nonnulli) quod ipse in *duabus tabulis* recepit *Dei digito* exaratum. Eiusdem autem cum *Mosaicis* *cursuræ*, & *certitudinis*, inveniuntur scripta in *sequentia Canonica*, Ergo patet illa esse ex Deo, quod confirmatur.

2. A *Scriptorum* *diversorum temporum*, *locorum*, & *conditionum*, admirando *consensu*, qualem inter *Philosophos*, *scriptores* vè alios non *divinitus inspiratos*, *incassum expectaveris*, ut patet apud *Ciceronem*, *Senecam*, *Plutarchum*, præcipuè *Eusebium* in *libris* 15. de *Præparatione Evang.* *studiosè expendendis*, de *infinite Philosophantium jurgiis*. *Idipsum evincit*.

3. *Materiæ* *substrata* *illimis* quædam *sublimitas*, & *majestas*, *Cælum* *tantum spirans* & *absq;* *vel minimæ levitatis*, *vel humanæ ostentationis aspergine*, omnia ad *Deum* referens; sic ut *conscientiam* potius *exenteret*, quàm *aures titillet*, & quo *penitius eventilatur* eò *vehementius afficit cordatos*, & *recalcitrantes confundit*. Juxta illud *Psalmistæ*, *Verbum tuum est perpurgatum sepius* (quasi in *clibano* sive *catino*) & *servus tuus dilexit illud*. *Pf.* 12. 6. & 119. 140.

4. *Prophetia de Jofia, Cyro, quatuor Monarchiis, (præ cæteris) de Adventu Messia, tam exactè suo tempore impletæ; argumento sunt firmissimo, hujusmodi nisi ab ipso Deo (qui ista prædefinivisset omnia) non potuisse provenire.*

5. *Accedunt Miracula hanc doctrinam obfignantia, tam expressa, & testata, ut à perversissimè adversantibus agnoscuntur. Hoc autem Philosophicis Inventis, aut aliis aliorum commentis nunquam contigit. Exstant apud Josephum Antiquit. l. 12. Et Eusebium Præparat: Evangel. l. 8. 1. de Theopompo; quodam Oratore & Theodicto Tragædo historiarum; è quibus hic capitis (ut videtur) vertiginæ, iste glaucomate erat percussus, eò quod cœlestem hunc Chirographum, ad vertiginæ suas occæcatas, aggressi sunt accommodare. Nec minùs hoc evincit.*

6. *Recipientium Sagacitas. Non enim hæc gesta fuerant in angulo (ut loquitur Apostolus Act. 26. 26.) sed in publico Mundi Theatro. ubi non seducti quidam è trivii Bubeque, sed, Monarchæ, Politici, Doctores selectissimi & perspicacissimi, (quibus non defuit facultas, aut potestas singula expendendi) sceptræ, ediçta & placita, verbo huic submiserunt, quod nunquam proculdubio fecissent, nisi illud à summo legislatore cœlitùs profluxisse pro comperto habuissent.*

7. *Postremò in confesso est apud Ethnicos fere omnes celebriores (quibus hoc verbum innotuit) illud à Deo esse. utcunque de genuino ipsius sensu, in locis quibusdam obscurioribus tot oriuntur rixæ. Nec dubitandum est Platonem, Aristotelem aliosq; Philosophia primipilos, plurima quæ habent de Deo singularia, ex hoc fonte hausisse. Cujus versionem in linguam Græcam, non tot impensis redimisset Ptolomeus Philadelphus, nisi deidy, ñ aliquid divinum in illo latuisse existimasset. Confer: Archiep: Laud: Cont: Piscatorem. pag. 77. & sq.*

*Objiciunt, Celsus Epicureus, apud
Originem, Fulianus, apud Cyril-
lum Alexandrinum, Faustus Ma-
nichæus apud Augustinum, &c.*

Ob. 1. **V**erbum Domini purum, pium, & perfectum est, cui nihil addendum vel detrahendum, Ps. 12. & 19. Prov. 30. 5. Deut. 12. 32. At Scriptura non est hujusmodi, quæ Ludicra proponit inter legalia de bestiarum adipe, & excrementis, 2. Inutilia de Genealogiis, Chronologiis, & Topographicis, 3. Tautologica, absq; ulla methodo (ut Crambe) recocta & repetita, Ergo verbum Dei esse non potest.

Sol. Quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, 1. Cor. 1. 25. quæ ludicra igitur videntur in lege, momenti inveniuntur esse maximi à cordatis ad exercendam obedientiam. 2. Aversandum Idolatriam. 3. Informandos mores, & ad Messiam indigitandum, si dextrè (ut oportet) percipiantur. vid. Euseb. præpar. 1. 8. Aq. 1. 2. q. 102. art. 3. & sq. de Allegoricâ legis accommodatione, & alios. 2. Genealogiæ & cætera quæ videntur superflua, Testimonia sunt Ortûs, propagationis & conservationis Ecclesiæ, & impletæ Promissionis de Messia, è semine Abrahami & Davidis deducendo Matth. 1. 3. Nec repetitiones in credendis & agendis sunt supervacaneæ, ubi utilitas potius quæritur, quam subtilitas, Isaïæ 48. 17.

Ob. 2. Occurrunt in Scripturis portentosa quædam de Solis statione, & umbræ retrogradatione, de Asino Dominum reprehendente, & Metamorphosi fæminæ in statuam salis & similia, Jos. 10. 13. 2. Reg. 20. 11. Num. 22. 28. Gen. 19. 26. quæ non rationem tantum, sed fidem omnem superant. Ergo.

Sol. Fidem talem talia excedant, quæ Naturæ tantum inruetur molimina, non Dei Omnipotentiam, qui quicquid vult potest,

pōest & facit signa & mirabilia in Cælo & in Terra, quod in Decretis suis profitentur Ethnici Monarchæ Nabuchodonosor & Darius. Dan. 3. 29. & 6. 26.

Ob. 3. Injunguntur in Scripturis, abominanda quædam, & Naturæ prorsus repugantia, ut pater propriis manibus filium immolaret. Gen. 22. 2. Propheta uxorem duceret fornicariam Hoseæ 1. 2. Frater ex Germani Relicta sterili, susciperet liberos Deut. 25. 5. quæ a cælo manasse, Blasphemum est asserere

Sol. Injusta non possunt esse quæ Deus præcipit, cujus voluntas regula est justitiæ. Qui patris fidem sic explorare & illustrare voluit Gen. 22. 1. non filium innocentem à patre trucidari. 2. Propheta verò non injungitur ut meretricem constupret, sed ut Israeli spurcam suam Idololatriam, sub tali Allegoriâ eprésentaret. 3. Nec præcipitur leviro, ut Germani fratris sine prole demortui glorem ducat sterilem, sed consanguineo ejusdem familiæ (qui sub nomine □ venit) ut conservaretur tribuum distinctio, ad manifestationem Messie à Tribu Jude oriundi. confer Josephum Antiq. 1. 4. c. 8.

Ob. 4. Indigna de Deo passim in istis scriptis inculcantur, nempe ipsum oculos habere & aures, Psal. 34. 16. præcepta dedisse suis non bona, Ezech. 20. 25 Subjicere seipsum colentium mandatis, Isaïæ 45. 11. pœnituisse se hominem fecisse, Gen. 6. 6. decreta sua mutare, Isaï. 38. Quæ cœlestem doctrinam non sapiunt.

Sol. Quæ sic proponantur, ἀνθρώπων concipienda sunt à nobis θεοπέπρωτος, Metaphorâ sacris familiari, quâ pro captus nostri imbecillitate, per obvia ad sublimiora elevamur. Unde dicitur Deus oculos habere & aures, cum efficit talia (sed modo ineffabili sublimiori) quæ oculati & auriti faciant. 2. Dedisse præcepta non bona, cum dimittit obstinatos ad propria desideria, & ad inventiones, quibus seipsum præcipitant, Ps. 8. 13. Ezech. 20. 29. 3. Pœnitere vero & dolere, quando cessat facere, quod fecit, ut pœnitentes & dolentes solent; manente interim æterni decreti immutabilitate;

ubi non submittit se hominum *mandatis*, sed vel ostendit suam ad auxiliandum *promptitudinem*, ut Domini solent *servis* obsequentibus, si ipsorum *præceptis* sint morigeri, vel *legendus* potius est iste *textus interrogativè*, q. d. institui vos de *faciendis à vobis*, nunquid autem vos *præscribetis* mihi de *futuris*, quid à me sit *faciendum*? De his vero & *objectis* antecedentibus consulatur *Sixtus Senensis. Biblioth. l. 7. & 1. Bell. De verbo Dei l. 1. c. 5.*

Ob. 5. Novum Testamentum exauclorat, & quasi supplantat verus, ut patet ex locis plurimis inde citatis, & ex *Apostolo*, qui appellat *legalia à deo* καὶ πτωχὰ στοιχεῖα infirma & egena *Elementa*. Gal. 4. 9. Ergo utrumque non potest esse à Deo.

Sol. Citentur loca vel καὶ τὸ πρῶτον, quoad verba præcipuè, vel καὶ καὶ διὰ τὴν οὐσίαν, secundum *sensum & scopum*. Verba si non semper reddunt *Apostoli*, *sensum tamen & scopum* fideliter exhibent, ut ostendit *Iunius in Parallelis*, qui consulendus hac de re cum aliis. 2. *Impotentia* verò & *egena* sunt *Apostolo legis Elementa*, non *moralia*, sed *ritualia* seorsim in se considerata, non ut ad *Christum* sunt *pedagogica*, ad quem sunt referenda.

Ob. 6. Occurrunt quamplurima in T. V. quæ sunt prorsus Asystata & Repugnantia. Ergo non potest illud esse à Deo.

Sol. Quæ urgentur hic ut ἐναντιότῃτα, vel penitus *contradictoria*, ostenduntur esse tantum ἐναντιοφανῆ, quæ videntur talia, & facile à multis conciliantur. Ut à *Scharpio*, in *Symphonia*, *Tirino* in calce *Annot* : ad *Vetus & Novum Testamentum*, &c. Idem.

Ob. 7. Objicitur de Novi Testamenti contradictionibus, è quibus autoritas divina illi detrahatur, præsertim in Evangelistarum & Genealogiæ Salvatoris dissensu.

Sol. Recurrendum est hic etiam ad *autores prædictos* aliosq; qui dedita operâ distinctim ista discutiunt, quæ compendio (quod nos instituimus) non possunt absolvi. Sat sit igitur hic (*solutionis* vice) monuisse quàm necessarium sit, ut ad manum habeat *Theologiæ studiosus*, tales *Conciliationes*,

liationes, ut punctim inde petat, quod satisfaciat, prout res tulerit.

Q V Æ S T. II.

*An Scriptura Canon integer & illibatus
à nostris retineatur ? Aff.*

Q V I A,

1. **I**udeis primùm fuerunt credita Dei Eloquia, Rom. 3. 2.
At noster Canon exactè cum eorum convenit, nec de
Libris novi Testamenti intervenit hodie ulla inter doctos
Controversia. Ergo Canon rectè est à nostris consignatus.

2. Canon Hebræorum communicari illis debuit, ea linguâ
quam intelligerent, aliter tuba daret incertum sonum, 1. Cor.
14. 8. ad nullius ædificationem, sed isti Libri cum Integri,
nempe. 1. Solomonis Sapientia. 2. Ecclesiasticus Syriacis,
Libri. 3. Esdræ, 4. Tobie, 5. Judith, 6. Macchabeorum pri-
mus, & 7. Macchabeorum secundus : tùm Librorum Frag-
menta, scilicet 1. Oratio Manassis, 2. Trium puerorum Can-
ticum, 3. Historia Susannæ, 4. Narratio de Belo & Dracone,
5. Sex Capita cum dimidio Libro Esther asuta, 6. Baruch,
7. Epistola Jeremiæ, nunquam extabant Hebraicè, Ergo
Iudeis nunquam fuerant Canonici.

3. Post Malachiam desiit Prophetarum *ἑβδοχὴ* nempe De-
ductio sermonis Prophetici, cui fides certò niteretur, ut osten-
dunt Iosephus & Eusebius, Atqui Apocryphorum isti Authores
Malachiâ, inveniuntur esse posteriores, Ergo Canonica Scri-
pta non erant ab illis expectanda.

Cont: Apio-
nem.

4. Salvator Canonem distribuit in Legem, Prophetas &

Luc. 24 44.

Psalmos. sed cùm à Prophetarum Classe Apocryphi isti excludantur ; Inter *Legalia* & *Psalmos* multò minùs locum inveniunt. In *Canone* igitur non sunt reponendi.

5. *Canonici Veteris Testamenti* corroborantur ex *Novo*, quatenùs à *Salvatore* ; & *Apostolis* citantur. sed *Apocryphi* à nobis rejecti , distituuntur tali testimonio. Ergo pro *Canonicis* non sunt habendi.

6. Quin *Frivola & falsa* in illis deprehendantur , quæ fidem detrahunt *Canonicam* , Ita 1. *Sapientia Solomonis*, (quam *Philoni Judeo* adjudicat *Hieronymus*) *Pythagoricam* astruit *μετεμύχισαν* c. 8. v. 19. 20. 2. *Ecclesiasticus* adducit *Samuelem* post *Mortem Prophetantem*. c. 46. 20. 3. *Esdras* de *Henoch* & *Leviathan* quinto die creatis, *Rabbinica* narrat *deliria*. 2. *Esdræ* 6. 40. 4. *Tobias* inducit *Angelum* mentientem, saltem *Jesuiticè* æquivocantem c. 5. 12. & *Magica* ex jecinore, & corde piscis præcipientem, c. 6. 8. 5. *Judith* celebrat factum *Simeonis* c. 9. 2. quod *Jacobus* ferit *Ananiam* Gen. 49. 7. 6. *Macchabæi* inter se dissentiant. In lib. 2. Laudatur *Rasis* *αὐτοχρηστὰ* , c. 14. 42. & *Author* se excusat, si rectè & congruenter quinque libros *historicos Jasonis Cyrenæi* in *Epitomen* non redigerit cap. 16. 39. Collat. cum Cap. 2. v. 24. 7. *Fragmenta Estheris* & *Danielis*, non purioris sunt metalli.

7. *Canonem* (ut à nostris figitur, confirmant. 1. *Epiphanius* in *Libro de mensuris & ponderibus*. 2. *Hieronymus* in *Prologo Galeato*. 3. *Origenes*. 4. *Athanasius*. 5. *Cyprianus*. 6. *Nazianzenus* vid. *Euseb. Hist.* 1.4.c.25. & 6.c.28. 7. *Una cum Concilio Laodicensi* Can. 59. qui omnes Ferè *Innocentio* 1. (à quo *Canonis Tridentini* ducitur *prosapia*) fuerunt antiquiores, Recentiores verò *Hugo* & *Cajetanus* *Cardinales Hieronymum*, hâc in re sequendum esse contendunt.

Objectiones

*Objectiones Adversantium præcipuè
Tridentinorum, qui Anathema
illis denuntiant, qui hos Apocry-
phos integros, cum omnibus suis
partibus, prout in vulgatâ prostant
Editione Latinâ, pro Sacris & Ca-
nonicis non suscipiunt. Concil.
Trid. §. 4ta quod hisce suffulciunt
argumentis.*

*Ob. 1. C*itantur in Novo Testamento, ut illud Sapientie c. 7. 26. de splendore gloriæ Christi Heb. 1. 3. Item de impervestigabili Dei Consilio, c. 9. 14. in Epistola ad Rom. c. 11. 34. sic Christi irrisio quæ describitur Math. 27. 43. deducitur è Sapientie 2. 18. Ergo pro Canonicis meritò sunt habendi.

Sol. Citatio talis non probat librum esse Canonicum, nam ita, Aratus, Menander, & Epimenides Pœtæ essent Canonizandi quia à Paulo citantur Act. 17. 28. 1. Cor. 15. 33 Tit. 1. 12. Nec concludendum loca alicujus authoris citari cum adducuntur similia, sic enim dicamus Salvatorem citasse Terentium, Durum est contra stimulos calcitrare Act. 9. 5. cum eadem verba habentur in Phormione Act. 1. Scæn. 1. 3. Citantur potius adducta ex Jo. 1. 14. Col. 1. 15. Isa. 40. 13, Matthæus autem factum narrat, non citat quid prædictum.

Ob. 2. Appellantur Scriptura, & Canonici à Patribus, quorum iudicium non insuper est habendum.

Ob. 3.

Sol. Canon apud Patres duplex est, *Morum*, & *Fidei*, *Canonici* nonnunquam dicuntur hi *Libri*, primo sensu non secundo, unde non *prout* sed *deutero-canonici* aliquoties audiunt. *Hieronymus* verò & *Patres* alii cum accurate loquuntur, discrimen statuunt inter *Apocryphos* hosce, & *Canonicos*, quod nos amplectimur.

Ob. 3. Legebantur publicè in *Ecclesiis*, quod *Canonicorum* tantum est privilegium.

Sol. Legebantur quidem propter conformitatem (maximè ex parte) cum *Canonicis*, ut *Homiliæ antiquæ* & *sacræ* ad informandos mores, non ad confirmandam doctrinam.

Ob. 4. Continuante *Ecclesiæ Historiam*, quæ aliàs à *Captivitate* maneret interrupta, Ergo non sunt à *Canone* excludendi.

Sol. Ex *Historicis Apocryphis*, incertum est an *Tobias* & *Judith* cum fragmentis de *Susanna*, *Bel*, & *Dracone* habeantur pro *Dramaticis* potiùs quàm veris *narrationibus*; quia mentio illarum apud istorum temporum *Scriptores*, (ut de rebus minutioribus) non occurrit; præsertim apud *Josephum Antiquitatum Judaicarum* sedulum exploratorem. 2. *Machabei* aliquid conferunt, sed quod ex aliis *Historicis* plenius colligatur. 3. Equibus *Primus* qui *Pastor* est *Hieronymo*, (ut putat *Junius*) vulgo omittitur, non sic dictus à *Pastore* gregis alicujus, sed *secundus* *nasidos*, seu *nasidos* ab *Atrio*, unde de tyrannide *Ptolomei Philopatoris* inchoat insignem *Historiam*; quam secundi *Machabeorum Rapsodiis*, à *Jasone* *Cyreneo* corralis meritò præferas.

Ob. 5. Confirmantur hi libri à *Conciliis*, *Carthaginensi*. 3. *Can.* 47. Cui interfuit *Augustinus*. Item à *Florentino*, & *Tridentino*, ergo non sunt rejiciendi. *Bell.* de verb. Dei, lib. 1. c. 4.

Sol. *Tridentinum* Concilium adversus nos à *Bellarmino* adduci, mirum videtur. Cum ipsius decretum sit res controversa, net valet apud *A. Montanum*, *Sixtum senensem* & alios. 2. Quod urgetur è *Concilio Florentino*, *Concilij* non erat *Constitutio*, sed *Papæ Eugenij IV* post finitum Concilium,

ad *Armenos* peculiaris *Institutio* 3. *Carthaginense* Concilium cum *Augustino*, non decernit quinam libri pro *Canonicis* sunt habendi; sed quinam publicè in *Ecclesia* sunt legendi, ut patet ex *circumstantiis*. Ubi & *passiones Martyrum* legi permittuntur in ipsorum *Anniversariis*; *Canon* igitur morum & *Canon* fidei, hic promiscuè usurpantur, cum de *Canone* tantum fidei sit *præsens controversia*.

Ob. 6. Seponuntur capita quædam *Canonica* in *Leitura Anglicana*, substitutis quibusdam ex hisce *Apocryphis*, ut publicè legantur in *Ecclesia*, ergo videntur *æqualis* saltem nobis, si non *majoris*, esse cum *Canonicis* autoritatis.

Sol. In *Lectio*ne publica non semper illud proponitur quod in se est præstantius, sed quod auditorum *edificationi* magis inserviat. 1. *Cor.* 14. 26. 2. Non *æquantur* igitur *Apocrypha* *Canonicis* dum sic leguntur, sed ut *instituta* quædam *facilia* interponuntur, quæ ad *Canonica* amplectenda, (ut *Homilia* & *Conciones*) tardiores excitent. 3. Sic *Geneseos* quædam *Capita*, & *Solomonis* *Canticum*, *Judæi* non legunt in *Synagogis*; ut captui populari minus accommodata. Sic etiam nec ex *lectis Chronicorum Genealogiis*, *Ezechielis* *Templi Architectonicis*, aut *Johannis* *Apocalypsi*, *Rudiores* multum proficerent.

Ob. 7. Compinguntur etiam cum *Bibliis* a nostris, ut partes integrantes, ergo videntur esse ejusdem momenti.

Sol. Non urgenda sunt hæc ab *illis* tam ferociter in *Apocrypha*, qui *Marginalia* sua *annotamenta* textui tam liberè adjiciunt. 2. Sat sit *Cordatis*, *titulis* ista distingui, quæ eodem cohererent *volumine*, ut non pro *Canonicis* illi habeantur libri, qui leguntur sub *Titulo Apocryphorum*.

Q V Æ S T. III.

*An Textus Hebræus, veteris Testamen-
ti, & Græcus Novi, incor-
ruptus sit, & authenticus? Aff.*

Q V I A,

1. **N**O N incidit suspicio cur *Heretici, Hebra-*
nica corrumperent, nec erat causa cur *Judei*
hoc facerent. Sic enim propria destruerent *κειμήλια*
& sibi ipsis fidem derogarent. Quinimò constat ex ipso
cum *Masora*, tum supputatis literis, & singulis punctorum
minutiis, illos de Textu conservando ad *superstitionem* usq;
fuisse sollicitos.

2. Non potuerunt (si vel maximè voluissent) tam
sublestâ fide agere: vel enim hoc fecissent ante *Salvatoris*
adventum, vel postea; ante si quid tale patrâssent, quomo-
do Christi & Apostolorum Reprehensionem effugissent?
postea verò, *exemplaria* inter *Christianos* distracta Conatus
hujusmodi nefarios reddidissent prorsus irritos.

3. Nec fecisse patet ex *Apostolo* qui *λόγια τῶ Θεῷ* eloquia
five *Dei Oracula*, illis fert accepta. Rom. 3. 2. unde fidissimi
Christianorum *scrinarii* aut *capsarii* habentur ab *Augustino*,
studentibus nobis codices portantes, & in iis quæ contra illos
faciunt ne *apicem* quidem mutârunt, ut ex librorum *Collati-*
one satis manifestum.

4. Eâdem providentiâ non minus *Christianis* prospexit
Christus, de certa fidei *regula*, ut ex indubitatis fundamentis
Evangelium deduceretur; Quod fieri non potuit si *textus*
Hebraicus

Hebraicus esset corruptus. Ejus verò cùm quodlibet *Iota* & *apicem* fixiùs *Cælo* & *terrâ* Salvator esse voluit. Math. 5. 18. ad quod fluctuantes remittit, ut plenè instituerentur Luc. 10. 26. Joh. 5. 39. *incorruptum* proculdubio & *authenticum* fuisse conclusit.

5. *Vigilantia Patrum* quovis seculo, his armis usa est adversus *Ethnicos*, *Hæreticos*, & *Profanos*, sic ut depravatio aliqua notabilis non potuit irrepere, sine publico clamore & scandalo. Quin & infami *Hæreseos* stigmate notati fuerunt qui *biblia* tradiderunt *Ethnicis* dehonestanda. Tanta man- sit semper inter *Religiosos* textus reverentia.

6. *Varix Translationes* institutæ, à variis in tot linguas discrepantes, *Masoræ* instar sive *sepimenti* esse potuerunt, unde quod quovis modo mutatum esset in *Originali*, ex collatione restitueretur.

7. *Postremò* exhibuit quodvis ferè seculum illustres *Cri- ticos*, quales *Origines*, & *Hieronymus*, apud antiquos, *Erasmus* & *Beza*, cum infinitis aliis *sequioris* successionis, qui heroicâ *industriâ* & *solertiâ*, omnes textus apices expenderunt, & in integrum restituerunt, sic ut in rebus alicujus momenti nil desideraretur.

*Contra Textus Hebraici puritatem
objiciunt Stapletonus, Bellarm.
Gordonius, &c.*

Ob. 1. **V**Bi mutantur *Literæ primæ*, præsertim à Deo ipso consignatæ, ascitis in eorum locum *profa- norum* inventis; ibi necesse est ut interveniat multiplex *cor- ruptio*. At hoc factum fuisse à *Judeis* post reditum à *Capti- vitate*, asserit *Hieronymus*, quem sequuntur plurimi in *He- braicis* versatissimi, Ergo.

*Certum est
Ezram alias
litteras repe-
risse quibus
vunc utimur.
Prol. Galeat.*

Sol. Characterum mutatio non concludit textus corruptionem; ut *Biblia Anglicana Italicis* expressa characteribus, esse idè corrupta, nullus dixerit. 2. Traditio ista judaica, (quam probat *Hieronymus* de novis literis per *Efram* introductis, ablegatis priscis ad Samaritanos) refutatur in לטריה Ijai 9. 7. ubi in Mem clauso agnoscitur fidei mysterium, quod in Alphabeto Samaritano frustra quæras. 3. Quis crederet, ita odio occæcatos fuisse Judæos, ut χεῦσα χαλκείων hostibus, præcipuos suos thesauros relinquerent; ut non haberent cum illis aliquid commercii? adde quòd nec *Philo* aut *Josephus*, vel alius alicujus notæ, tam insipidæ commutationis meminerit.

Ob. 2. *Keri* & *Cetib*, *Chasir* & *Iother*, indicant aliud legi, aliud scribi, hic aliquid deficere, alibi illud redundare. Quæ manifesta sunt corruptionis indicia, Ergo.

Vid. A. Montanum de var. lect. Heb. ad Bib. Regia.

Sol. Tantum abest ut *Keri* & *Chetib* (quæ 848. vulgò enumerantur) corrumpunt textum, ut varias potius ostendunt lectiones variorum exemplarium, per quas excludatur omnis novatorum corruptio; Quò spectant etiam *Chasir* & *Iother*, quæ defectus aut redundantias Grammaticales indicant. Ex quibus omnibus, *Masoretharum* pateat superstitiosum quasi textus conservandi, non minimum depravandi studium.

Ob. 3. *Tikun Sopherim* correctiones sapientum, supponunt aliquid fuisse corrigendum, quod cum factum sit à Christianorum Hostibus, probabile est partium studio in rem suam illos multa depravasse.

Buxtorf ad Glasium. Bell. de V. D. l. 1. c. 8.

Sol. *Sopherim* isti fuerunt, vel viri Magnæ Synagogæ (quorum Antesignanus erat *Ezra* à Deo inspiratus) qui unà cum Sociis post reditum à captivitate *Babilonica*, exemplaria librorum sacrarum dissipata aut vitata, in integrum restituit, & eo quo habemus ordine digessit; vel ut alii volunt, fuerunt ipsi sacri. 2. *Authores*, qui correctiones istas ut *Epinorthoses* adhibent, quibus *Rhetorum* more id quod in textu dixerunt, corrigunt. 3. Alij verò correctiones istas ad *Thalmudica* commenta rejiciunt.

Ob. 4. Additio punctorum per *Masorethas*, observatur in plurimis

plurimis locis sensum mutare, Ergo *Biblia* saltè *punctata* (quæ pluris cæteris æstimantur) habenda sunt pro depravatis.

Sol. *Puncta*, nonnulli statuunt cum *Alphabeto coæva*. 2. *Alii* *introducenda* fuisse contendunt à viris *magnæ Synagoge*. 3. Textui verò addita à *Tiberiensibus* inter se dissentientibus, sed cujuscunq; fuerint *additamenta*, tantum abest ut textum corrumpunt, ut potius muniunt ne corrumpatur, & ad ipsius faciliorem lectionem & intellectum manuducant. 2. Sive igitur *punctatum*, sive *punctis* destitutum habeas textum, à *Judeis* (ut fatetur *Bellarminus*) in re alicujus momenti *depravatum* non accipies.

Ob. 5. Non dubitandum est 72. *Interpretes* à *Rege Ptolomæo* conductos, & ab *Apostolis* in N. T. citatos, è contextu puro *Hebraico* versionem suam traduxisse. Sed inter istam *Græcam*, & (quam habemus) *Editionem Hebraicam*, innumeræ observantur *contradictiones* & *discrepantiæ*; aut *hic* igitur aut *iste* corruptus est *textus*, at *Græcis* non fuit causa, aut corrumpendi opportunitas, Ergo *credenda* est hæc *saba* in *Judeos*, quod fit a *Justino Martyre*, *Origine* & aliis.

Sol. *Interpretationem* istam 72. hodie extare negant *Docti*, ideoq; quantum & in quibus *declinavit* ab *Originali Hebræo*, nullus dixerit. 2. *Apostoli* in citatis ex V. T. non tam de *verbis* quam de *sensu* erant solliciti, & *Græca* potius adducunt quam *Hebraica*, quia ista fuerunt tunc temporis *receptiora*. 3. Non queruntur *patres* de *Textûs Hebraici* corruptione, sed de *Translatione Græca*, quæ inter *Hellenistas Judeos* quibuscum vixerunt, *authentiam* obtinisset.

Ob. 6. *Evangelistæ* & *Apostoli*, aliquando citant ex *veteri Testamento*, ea quæ nusquam extant, ut illud quoniam *Nazareus* vocabitur *Math.* 2.23. & aliud *ibid.* v.6. sic scriptum est (inquit *Evangelista*) per *Prophetam*, & Tu *Bethlehem Terra Juda*, nequaquam minima es in principibus *Juda*] At *Prophete verba sunt*, & Tu *Bethlehem Ephrata* parvulus es in *Millibus Jude*, ubi utcunq; conciliatur *contradictio*, illud non præstabitur, Scriptum est] quod non scriptum esse, vel contrario mo-

do Scriptum esse invenitur deprehenditur. Ergo hic corruptio, si non textus N.T. Ergo veteris.

Sol. Christus *Nazaræus* vocabatur non tantum quia erat נצר *surculus*, quasi è trunco succiso egerminans, *Isai.* 11. 1. qui צמח *germen* est. *Fer.* 35. 5. & *Zach.* 6. 12. Sed etiam à loco in quo educabatur, & quo è ducebatur. Quod ostendit *Evangelista* à *Prophetis* etiam fuisse prædictum, dum non ratione tantum conditionis, sed habitationis vocabatur *Nazaræus*. 2. Non citat *Michæam Mathæus* : sed narrat quomodo citarunt *Sacerdotes* & *Scribæ*, qui sensum prophetæ sanum reddiderunt, licet verbis quibusdam mutatis.

Ob. 7. Ex pluribus instantiis ostenditur Textus *Hebraici* corruptio, à *Lindano*, *Leone Castrensi*: præcipuè verò à *Gordonio Huntleo*, aliisque *Jesuitis*, qui tantum non evertunt *Domum* *Luc.* 15. 9. ut *Nodum* in *scirpo* inveniant. Tria præ cæteris urgentur. 1. *Gen.* 3. 15. ubi הוּא *ipsum* vel ipse substituitur pro הִיא *ipsa*, in B. virginis injuriam. 2. *Psal.* 22. 17. בְּרֹאִי pro בְּרֹאִי intruditur, ad labefaciendam de passione *Salvatoris* historiam. 3. *Josue* 21. vers. 36. & 37. desunt in Originali juxta *Kimchi*, & *Masoretharum* calculum, quæ in hodiernis omnibus exemplaribus reperiuntur, & in *Translationibus* admittuntur.

Sol. Ad Primum, sive *Ipsè*, *Ipsa*, *Ipsum*, admittatur, sanus potest esse sensus הוּא *autem* & non הִיא *pro* textu agnoscitur in Bibliis exedit. *Manass. Ben. Israël* *Judæi* : Ad secundum *Caaru* foderunt, & non *Caari*, sicut *Leo*, scriptum fuisse in Antiquis exemplaribus à se conspectis, testantur R. *Jacob Ben Chaiim*, & *Johannes Isaac* è *Judæo* factus *Christianus*, connectantur verò hic *Keri* & *Cetib*, & habebis, sicut *Leo* foderunt, quod loco rectè quadrat. Ad Tertium vide quid reponit *Simeon de Muir* in præf. ad *Psalmos*, de *Hebraicæ* editionis autoritate & veritate, exemplaria quæ hodie nos habemus *Hebraica*, duos istos versus nobis exhibent, & interpretes transferunt. Cum autem patebit manifestius illos esse supposititios, omitti possunt, sine religionis gravi aliquo incommodo.

Apud Iunium
cont. Bellar.
& Muir in
locum.

Contra

Contra Novi Testamenti integritatem pressiores hæc adferuntur Instantiæ.

Ob. 1. **A**ditur Orationi Dominicæ doxologia Math. 6. 13. *Quia tuum est regnum potentia & gloria* quod apud Lucam non habetur Luc. 11. nec in plurimis Græcis exemplaribus, nec in ullis Latinis vetustioribus. 2. Unde in Orationis hujus interpretatione à Chrysostomo, Cypriano, Hieronymo, Augustino, non explicatur. 3. Nec in Liturgia nostra Anglicana ulla fit ejus mentio. Bel. de V. D. l. 2. c. 7. & de Bon. Operib. l. 1. c. 6.

Sol. Bis videtur Dominus hanc precandi formam, & Normam suis præscripsisse. primò Discipulis petentibus, Luc. 11. deinde aliâ vice turbæ promiscuæ, Math. 6. Apud Lucam omittitur hæc doxologia in privata discipulorum Institutione, quæ opportuniùs postea adjicitur in publica ad omnes Concone, tam alios, quàm Discipulos. 2. Hanc non mirum est Latinos apud Matheum non inveniri, cùm illud *Libera nos à Malo*, apud Lucam non habet purgatissima *Vulgaris* editio. 3. Nobis sufficit exemplarium Græcorum vetustissimorum consensus. Leiturgetica verò nostra (quæ sequuntur *Luce* Ductum) non excludunt hoc *Mathei* additamentum, sed pro arbitrato inter orandum adjiciunt, ut indubitato *Canonicum* ex 1 Tim. 6. 16. & passim alibi.

Sixt. 5. per
Clem. 8.

Ob. 2. Mat. 27. 9. sic habet Textus. Tunc impletum est quod dictum est per Jeremiam Prophetam dicentem, & acceperunt triginta argenteos pretium appretiatum] quod nusquam legitur apud Jeremiam, sed Zachariam c. 11. 13. manifesta igitur hic agnoscenda est corruptio.

Sol. Error Typographicus aut Librariorum, non cedat in textus præjudicium, qui aliàs possit restitui, Syrus legit Quod impletum est Prophetam, non addito nomine, hujus aut

aut *illius*, quod temerè videtur additum à quodam Sciolo, & à margine postea in *textum* irreplisse. Observandum est. 2. Quod in *N. T.* citantur loca ex *V. T.* *multiplici* ratione, 1. Quoad verba, ut ecce *virgo pariet*] Mat. 1. ex *Isaia* 7. 2. Quoad *sensum* & non verba, ut Tu *Bethlehem, non Minima*] Mat. 2. ex *Mich.* 5. 2. Tu *Bethlehem parvulus es*] 3. Tantùm quoad *typum* impletum, ut Ex *Ægypto vocavi filium.* Mat. 2. ex *Hos.* 11. 1. 4. Quoad *Analogiam*, ut Mat. 15. 7. Bene *Prophetavit* de vobis *Ihais*] c. 29. 13. *Populus hic me labiis honorat*] Quia perfrinxit illud in *hypocritis* illorum temporum, quod *Pharisæis* postea ad amulsum competebat. 5. *Πλατκῶς* sive indefinitè. Ita --- nunquam legistis quia ex ore *Infantium* & *Lactantium* perfecisti laudem? Math. 21. 16. 6. *Ἀκριβῶς* punctim seu præcisè, ut cum videritis *abominationem desolationis*, quæ dicta est à *Danicle.* Math. 24. 15. ex *Dan.* 9. 27. 7. *Ἀσπῶς* confertim vel summatim, ut *Dicite filiæ Sion*, ecce *Rex tuus venit sedens super Asinum*] Math. 21. 4, 5. ex *Isaia* 62. 11. & *Zach.* 9. 9. Ita hic impletum dicitur, quod *junctim* habetur apud *Zachariam* & *Jeremiam*; scilicet de *Emptione agri* *Jer.* 32. 9. de pretio *Zach.* 11. 12. citatur verò *Jeremias* solummodo ut *nominatior.*

Ob. 3. *Marci* 13. 32. Interponuntur hæc verba *Neque Filius*] ab *Arianis* (inquit *Ambrosius*) de fide lib. 6. c. 7. & urgentur à *Socinianis* ad probandum *Christum* non esse Deum, *Patri* æqualem, quia non *omniscius.*

Sol. De aliquibus *exemplaribus* loquitur *S. Ambrosius* non de omnibus. 2. Nec hinc aliquid exculpent *Sociniani* contra *Salvatoris* Deitatem, *Non scit filius*] nempe hominis, qualem illum oculis tunc intuebantur, sed quæ *Dei filius* non negatur scire omnia æquè ac *Spiritus Sanctus*, quî scrutatur omnia, etiam arcana *Deitatis* *1 Cor.* 2. 10. 2. Vnde cum dicitur de *Die illa* & *horâ* *Nemo scit. Nemo*] id est nullus *Creaturarum*, nec *Filius* h. e. *Hominis* quâ talis, vid. *Parei Annot.* *Mar.* 13. 32.

Ob. 4. Manifesta occurrit *contradictio* in *Christi Genealogia* inter *Matheum* & *Lucum*, *Asserit enim Matheus, Jacobum fuisse*
se

se Josephi patrem c. 1. 16. Lucas verò eundem fuisse Eli filium c. 3. 23.

Sol. S. Lucas non negat Josephum fuisse Jacobi filium affirmat tantum illum fuisse τῷ Ηλὶ, quod exponi potest Genetum, quia maritus erat B. Virginis Heli filie naturalis; unde sequeretur ex notis Genealogiis non negandum Jesum fuisse promissum semen, quia siive Josephi (ut falso putabatur) siive aliàs Mariæ esset filius, Ab Abrahamo & Davide duxit prosapiam, à quibus Messias erat expectandus.

Ob. 5. In Genealogia Salvatoris à B. Luca contexta, recensetur Cainan ut Arphaxad filius contra fidem Canonis Hebraici Gen. 11. 11. & filium (quod interrumpit) Chronologicum, Paralip. 1. 18. Ergo aut corrumpitur hic textus V. T. aut Novi.

Sol. Dicunt vulgo B. Lucam hic sequi Septuaginta ut tum Judæis receptiores, ad declinandum scandalum, quod innuit cum dicit (ὡς ἐνομιζέτο ut putabatur) Atqui parenthesis ista restringitur tantum ad relationem inter Josephum & Jesum, non extenditur ad omnes majores. Et Evangelistam tantum excusat, non textum liberet ab interpolatione. 2. Fatendum igitur hic ἀμείψιμα esse Librariorum, quod antiquitùs in textum irrepsit, nec ut gramum Zizania evellitur, ne turbetur triticum. 3. In vetustissimo exemplari græco Bezae, non comparuit hic Cainan, & furcillatur à Grotio, & aliis, ut apertè supposititius.

Ob. 6. Abraham pro Jacobo substituitur ut fatentur Beza & Piscator Act. 7. 16. Siquidem Abraham non emit sepulchrum à Filiis Hemor, filii Sechem, ut constat Gen. 23. 16. sed Jacob Gen. 33. 19.

Sol. Duplex emptio & sepultura hic conglobantur, ut fit in notorum relatione. prima est Abrahami à filiis Heeth. Secunda Jacob à filiis Hemor, textus si sic legatur Translati sunt (nempe patres nostri, In Sichem) Emptum à Jacobo, centum agnis, Joseph. Antiq. & positi in Sepulchro) non omnes ex illis sed Jacobus, & alii b. 2. c. 4. ipsius filii, (præter Josephum cujus ossa tenuit Sichem Jos. 24. 23.) Quod emit Abraham non agnorum sed argenti pretio

tio, ab Ephron filio Seor. *וְעֵפְרוֹן בֶּן-סֵעוֹר*] hic interponendum
 n̄ (omissum usitato illepsi) præter illud] quod emit Jacob
 à filiis Hemor patris Sichem, & sic omnia consentiant. vid.
Junium in parall.

Ob. 7. 1. Jo. 5. 7. Testimonium de S. S. Trinitate, est sup-
 posititium, ideoq; illud non habent Syrus, Arabs, aut Lu-
 therus in suis versionibus; nec agnoscunt patres, Chrysosto-
 mus, Hilarius, Augustinus, & alii apud Bellar, &c.

Sol. At habent vetustiora exemplaria græca & probatiora, ur-
 gent Athanasius, & Hieronymus in Criticis versatior, qui il-
 lum expunctum fuisse ab Arianis contendit, quia non po-
 tuerunt vim ipsius eludere, & nisi admittatur, nullus erit
 sensus verborum insequentium, & Tres sunt qui testificantur
 in Terra] quæ præsupponunt tres testes præcessisse, qui non
 erant ex Terra, & distinctio v. 9. inter testimonium Dei & ho-
 minum idem astruit. 2. Luthero quod hic defuit supple-
 rent Lutherani. 3. Quin & non tam effrontes sunt Sociniani, ut
 in Translatione sua Germanica testimonium hoc omittendum
 censêrunt.

Q V Æ S T. IV.

*An versio vulgaris Latina sit Fon-
 tibus æquanda, & cæteris omni-
 bus Translationibus præferen-
 da?*

C Anonizavit hunc Textum Concilium Tridentinum
 Sess. IV. non ut erat, sed ut postea erat corrigendus,
 illud tandem accidit post annos circiter 46. tribus
 interim Papis morientibus, & prodiit demùm per Sixtum
 Quin

Quintum hæc correctæ Editio. At quomodo (non dico nostris) sed suis tandem satisfecit Successor Sixti, Clemens octavus? Opus utcumque ab antecessore, infallibili diligentia emaculatum, & ex plenitudine potestatis sub diplomate orbi Christiano commendatum, ad incudem revocavit; expuncta nonnulla à Sixto, restituit, plura mutavit, correxit, ut patet ex *Collatione* exemplarium D. Thomæ Jamesii in *Bello Papali*, quæ prælii vitio (ut causatur Clemens) non possunt ascribi. illam autem sive Sixtinam, sive Clementinam Editionem, utcumque sic Elimatam & perpurgatam, præferendam esse aut æquandam textibus Originalibus, non possumus concedere, hisce imprimis ducti rationibus.

1. Translationis præstantia æstimanda non est ab injungentium autoritate, sed à consensu cum prototypo, sed hoc nomine præfertur Pagnini versio, ab Aria Montano dedolata, & in Bibliis interlinearibus una cum Regiis Hispanicis edita & probata palmani proripiet, Ergo *Vulgaris* hic non obtineat.

2. *Vulgaris* (prout extat hodie) non ex fonte Hebræico V. T. sed à 72. maxima ex parte emanavit, nec ad fontes erat expensa, sed ex collatione multorum Latinorum exemplarium, à correctoribus emaculata, Atqui norunt omnes quàm 72. versio interpolata sit & lubrica, & Translationes æque incertæ inter se collatæ quam ancipitem faciant fidem, absque Originalis directorio. Ergo.

Bellar. de P.
D. 1. 2. c. 6.

3. Addita, detracta, aliæve mutata in emendatis vulgaris editionis exemplaribus, illam longe deprimunt, sub quibuscunq; ferè recentiorum versionibus: consule Ps. 68. & Whitaker: q. 2. c. 10.

4. Tot Barbarismis & solacismis scatet ista versio, ut probabilis sit ea sententia, quæ asserit istam primitus à Græco quodam in Latinis non satis versato Originem duxisse. unde ista, habemus in T. V. 1. Rex virtutum dilecti dilecti, & speciei domus dividere spolia, Ps. 67. 13. 2. Ut quid suspicamini montes coagulatos Ib. v. 17. 3. Scopite Spiritum vestrum sic in T. N. 4. Filius hominis non venit ministrare, sed ministrare.

Math. 20. 28. 5. In resurrectione neque nubent neque Nubentur, Abid. 22. 30. Ita 6. Intentatoris. 7. Aporiamur, 2. Cor. 4. 8. huiusmodi sunt loquutiones, & verborum monstra, quæ latinis auribus geticum quiddam ingerunt; ex quibus ridiculum consarcinavit textum Hunnius. Ista verò utcumq; tolerari possunt ab iis qui sensum potius quam verba respiciunt; Canonizari tamen vix decuit à Concilio generali, nisi fiat (ut loquutus est quidam) in contumeliam omnium Grammaticorum decreto Concilii stabiliatur.

Iac. 1. 13.

In Bellar. de
V.D.p. 334.

5. Pervertuntur etiam in ea non pauca in veritatis præiudicium: ut illud Gen. 14. 18. erat [Enim] Sacerdos Dei altissimi, ad statuminandum Missæ sacrificium. Illud Ezech. 9. 4. Signa [Thau] super Frontes virorum gementium, ad idolizandum Crucis signum. Illud Heb. 13. 16. Talibus hostiis promeretur Deus, & ejusdem fermenti cætera, ex quibus Theologiæ studiosus prolixos sibi contexat Catalogos.

6. Neque de hac tamen Editione quæ debet esse omnibus authentica satis inter Sixtum 5. & Clementem 8. convenit, ut ad oculum demonstrat D. Jamesii Bellum Papale, cui non adhuc prodiit vel probabilis aliqua (quæ satisfaceret.) Responsio.

7. Decretum est Juris Pontificii Dist. 9. Can. ut veterum in hæc verba, ut veterum librorum fides, & Hebræis voluminibus examinanda est; Ita novorum veritas, græci sermonis normam desiderat: quod confirmatur ex Patribus à Bellarmino ipso citatis, unde concedit ipse. 1. In corrigendis erroribus Librariorum. 2. In codicum Latinorum varietate. 3. In verborum aut sententiarum ambiguitate. 4. In vocabulorum energia & proprietate expiscanda, (& cur non etiam 5. In additis aut detractis?) ad fontes patere recursum. Sed fontes (additum non debent esse turbidi quales censet esse Textum V. T. Hebraum, & Græcum N. quod mittere revera est ad tales fontes quales non sunt (ut in dictis evicimus) consultius igitur alii, Decretum Tridentinum, non extendunt ad Textus Originales, sed collationem contendunt esse factum solummodo, inter versiones Latinas, & hisce omnibus vulgarem esse prælatam.

Bellar. de U. D.
2. c. 11.

prælatam; non quòd cæteris omnibus sit *accuratior*, sed ut omnes Scholæ & conventus doctorum, agnoscerent se esse *subditos Romanæ Ecclesiæ*, cui tanquam *cælesti oraculo*, Scripturam ipsam *authenticam* referre tenentur *acceptam*. Unde.

Pro versionis vulgatæ Authenticiæ intercedunt Romanenses.

Ob. 1. **N**ON credendum est Ecclesiam totis octingentis vel nongentis annis editione Scripturæ germanâ caruisse, cum illa sit *columna & firmamentum veritatis*, 1. Tim. 3. Sed nulla alia editio obtinuit in Ecclesia à temporibus B. Gregorii præter hanc *vulgatam*. Ergo illa est *authentica* & adhuc retinenda Bell. de V. D. l. 2. c. 10.

Sol. Non quæritur de Editionis hujus antiquitate, aut usu sed veritate, quæ si desit ob dissensum ab Originali, antiquitas ipsius, aut usus istam parum promovebunt. 2. Supponitur hic illud semper, quod est τὸ κεινόν μόνον probandum, nempe Romanam suo ambitu complecti omnes Ecclesias. An non Græcis potuisset esse purior translatio. Etiam si Romani illâ caruissent? 3. Italica quæ vetustior erat editio, aut pura erat, vel non, si probanda erat & pura, cur Hieronymus rogatu Damasi illam emaculavit. Si non, cur Damasus, vel alius à Papæ pro sua infallibilitate (ut gloriatur) Ecclesiæ non melius prospexisset, & infallibilem Editionem mundo exhibuisset, quæ instar columnæ esset vel fundamenti? Videant igitur qui sic argutantur, ne quod addant Tridentini Papæ suis, majoribus detrahant.

Ob. 2. Veteres hæc usi sunt Editione, quæ vel Hieronymi est, Bell. de V. D. vel certè communis Italica. Italica si sit, Augustini rum habet ad. l. 2. c. 10. vocatum, ubi dicit eam omnibus esse præferendam. Sin De Doct. autem sit Hieronymi, non Augustini tantum sed Gregorii, Iso-Christ. h. 2. s. 15, deri

dori, *Rabani*, reliquorumque Litinorum insequentium, *suffragia* habet *prioritatis*, & *Elogia*.

Sol. Laudant veteres *Italicam* ob verborum *tenacitatem* & *sententiarum perspicuitatem*. Ergo, si prodiret *translatio* quæ verborum esset illâ *tenacior*, & magis *perspicua* in *sententiis*, quid ni ista illi *palmam* præriperet? & si *Hieronymo* licuerit corrigere *translationem* adedò *receptam*, & *laudatam*; quid posteros impediret *Instructiores*, quo minùs elimarent *Hieronymum*? 2. In *Psalmis* autem, cur non *sequeuti* sunt *Tridentini* *translationem Hieronymi*? qui in *N. T.* fatetur se nonnullas tantùm mendas veteris *Interpretis* sustulisse. 3. Et *aper-*
tus est Augustinus Libros N. T. (si quid in *Latinis* varietatibus titubatur) *Græcis* cedere oportere, quod ipsum est, quod volumus, *Translationes* nullas à fontium *castigatione* esse *eximendas*.

Vbi supra.

Ob. 3. *Aliqua Translatio* ut *Classica*, *conformitatis* gratia, est *Scholis* præcipienda, ut *Aristoteles* solet esse in *Logicis* & *Philosophicis*, *Euclides* in *Mathematicis* &c. Sed, non aliqua occurrit *versio Antiquis intelligendâ* tam accommodata, vel à *recentioribus*, ob *antiquitatem*, *simplicitatem*, aut *gravitatem*, æquè ac *vulgaris* suspicienda, Ergo *cæteris* est præferenda.

Sol. Non lis est an *Classica* habenda sit in *Scholis*, sed an ubi *erronea* inveneatur, ad fontes liberè non corrigatur 2. Non mens autem erat *Tridentinorum Græcis* illam obtrudere. 3. A *nostris* autem non rejicitur, *commendata*, sed *im-*
perata ut *authentica*, *Originalium* examini non *subiecta*.

Ob. 4. *Hebræi* & *Græci* habuerunt suos *Textus authenticos*, Ergò eodem jure suum etiam *authenticum* haberent *Latini*, *Bell. V. S.*

Sol. *Originalis* & *Translationis* non est eadem ratio. A *Prophetis* & *Apostolis* indubitato à *S. S.* inspiratis profluxit *V. T.* textus *Hebræus* & *Græcus* Novi; at quis dixerit *versionis vulgaris auctores*, aut *promotores*, eodem modo fuisse *instructos*?

Ob. 5. Malè provisum esset *Ecclesie*, si in *Conciliis generalibus*

libus non extaret lingua aliqua aut Editio authentica, qua se invicem intelligerent, At paucissimi sunt qui textus intelligunt *Originales*; ut accidit in *Concilio Ariminensi*, ubi ob ignorantiam Græcæ Linguae 600. exclamarunt *Episcopi*, se *nolle ὁμολογῶν*, sed *Christum*. *Bell. V. S.* *Ruff. Hist. l. 10. c. 21.*

Sol. Concluditur hic tantum quod textus communis esse debeat in lingua à *Synodicis* intellecta, non quod ita sit *authentica*, ut ab illa ad *fontes* non admittatur *appellatio*.
2. Quos si ignorent *Episcopi*, peritiores consulant, nec detrahatur *fontibus* *authoritas*, aut præferatur *translatio* ob illorum *ignorantiam*.

Ob. 6. Indignum est *Christianis* mendicare à *Rabbinis* *hostibus* suis *veritatem*. Idem dicere possumus de *Græca Lingua*, Ergo *Norma* *authentica* de proprio est habenda. *Bell. V. S.*

Sol. *Prophetas* & *Apostolos* durum est in *hostium* supputare numero. Isti autem sunt quos appellandos solum docemus. Qui verò *cisternas* sibiipsis fodiunt non implendas per *Canales* hinc deductas, videant ne dum *aquas* quærunt, *Cænium* hauriant.

Ob. 7. Ex multiplicatis *Translationibus* Turbaretur *pax Ecclesiæ*, quod experimento constat inter *Hæreticorum* *versiones* varias; Ergo consultum est ut una tantum obtineret, quæ cæteris præponderaret. Et hæc meritò statuitur *vulgaris*.

Sol. *Translationum* *varietas*, textum potius elucidat, quàm turbat *Ecclesiam*, quia plus vident *oculi* quam *oculus*. Et quæ ex uno non percipitur, ex collatione *multorum* eruatur *veritas*. 2. Certantes de primatu turbent *Ecclesiam* *Translationes*, non illæ quæ non admittantur, nisi quatenus cum *Originalibus* consentiunt. 3. Ea autem lege *vulgarem* inter cæteras non præ cæteris *versionibus* *Latinis*, admittimus, ut non sit ulterior de hac re *Aliercatio*; tantum exhibilamus istam *Gregorii de valentia*, & eò contendentium *sententiam*, *Originales contextus* ad *vulgarem* esse corrigendos.

QVÆSTIO. V.

An vulgari debeat Scriptura in ea Lingua quam Populus intelligat.

QUI tam præfractè altercantur pro *Latina* editione *Vulgari*, vulgari tamen nolunt *Scripturam* in ea Lingua quam *Populus* intelligat, sed quam dilutè, constat. Quia

1. Omnia fieri debent in *Ecclesia* ad *edificationem*. 1. Cor. 14. 26. sed nulla *edificatio* expectari potest ex lingua non intellecta, quia sic loquens erit. 1. Ut *Tuba* incertum edens *Sonum*. Ib. v. 8. 2. tanquam loquens in aërem v. 9. 3. Audienti *Barbarus*. 4. cui *Amen* non dicat *Idiota*. v. 16. 5. sed instituendus vexabitur loco consolationis. v. 21. 6. sic ut furere existimentur ita docentes. v. 23. 7. *Decorum* nullum aut ordinem observantes. v. 40.

2. Omnium est *Scripturas* scrutari Io. 5. 39. quæ scriptæ sunt in eorum doctrinam, ut per patientiam & consolationem *Scripturarum* spem habeamus Rom. 15. 4. At hoc fieri non potest, ex *Lingua* ignota.

3. Laudantur *Beræenses* qui *Scripturas* quotidie scrutabantur, ut intelligerent an ea sic se habebant de *Christo*, quæ *Paulus* & *Silas* illis prædicabant. At quomodo hoc illustre exemplum imitentur *Christiani*, si *Scripturæ* non publicarentur in ea lingua quam intelligerent?

4. Exemplum *Mosis* in populo Dei instituendo à nobis est imitandum, quia confirmavit illud *Salvator* suâ praxi Luc. 4. 16. Sed legebatur *Moses* singulis *Sabbatis* oppidatim in *Synagogis* Act. 15. 21. quod esset sine fructu, si populus non intelligeret quid legeretur.

5. In confesso est *Orientales Ecclesias*, & patet ex ipsarum *Liturgiis* Lingua populo vernacula, sacra sua celebrasse; quid

quid nō igitur idem fieret in *Ecclesiis Occidentalibus*, cum eadem populi instituendi sit necessitas, & ratio?

6. Orandum est non tantum linguā, sed mente etiam & intelligentiā. 1 Cor. 14. 15. Sed quomodo hoc fieri potest nisi intelligas quod petis?

7. Ipsi Pontifices, *Moscovitis Slavis*, *Æthiopibus*, &c. concesserunt, ut linguā propriā sacra sua celebrarent, Hortantur *Chrysostomus*, *Augustinus*, *Theodoretus*, &c. Laicos indiscriminatim, ut comparent sibi ipsis Biblia, & studiosè in illis legant. Quin & patet in *Decretalibus* Cap. Quoniam in plerisque. Tit. de Offic. Judicis ordinarii. *Innocentium* 3. Precepisse. ut cum in aliqua Urbe permixti sunt homines diversarum Linguarum, Episcopus provideat viros Idoneos, qui diversis Linguis divina officia celebrent. Et Sacramenta administrent diversæ Linguae hominibus (agnoscente *Bellarmino*) Non erat igitur cur *Tridentini* hunc panem quotidianum parvulis eriperent. Si enim hoc sit perniciosum, cur dispensant? Si non, cur *Patris Testamentum* à *Liberis* subducunt, vel saltē venum exponunt.

In Colof. Hemil. 9. De Doct. Chr. l. 2. c. 5. De Curand. Grac. affect. l. 5.

De V. D. l. 2. c. 16.

Obijciunt Romanenses.

Ob. 1. **A** Tempore *Ezra* desit lingua *Hebraea* esse vernacula *Judeis*, ut patet *Nehemia* 8. 8. ubi 1. *Ezra* cum Sociis legem populo exponebant. 2. *Judei* postea, illud *Salvatoris* *Eloi Eloi Lamma sabacihani* non intelligebant, & 3. Affirmant *Pharisei* Turbam esse maledictam, quia legem non noverant, Jo. 7. 49.

Sol. Non negatur Linguam *Hebraicam* in Captivitate, ex peregrinorum commercio, inter vulgus *Chaldaica* nonnulla contraxisse, & in *Syriacam* (quæ tempore *Salvatoris* invaluit.) dialectum degenerasse. Sed indè non inferas, aut textum Scripturæ quovismodo fuisse mutatum, aut à populo, (cui semper inculcatur) non fuisse intellectum. 1. *E-*

dras autem cum reliquis exponebat populo *sensum non verba*, quæ erant satis ipsis nota ut patet ex *textu*. 2. Non ex *Lingua ignorantia*, sed ex *Sarcasticâ petulantia*, Astantes dixerunt Christum *Eliam* inclamasse. 3. *Pharisæi*, non negaverint turbæ, *literæ legis intellectum*, sed *mysterium de Messia*, quod sibi ipsis superciliosè arrogabant.

Ob. 2. Apostoli non scripserunt in *Linguis* illis *vernaculis*, quibus *Evangelium* prædicabant. unde *Paulus* ad *Romanos* scripsit *Græcè*, sic *Petrus* & *Jacobus* *Hebreis*, Ergo *Translatio* in *Linguas vernaculas* non videbatur illis necessaria.

Sol. *Græcè* scripserunt *Apostoli* quia ista *Lingua* tunc temporis, erat inter cæteras omnes *notissima*, è qua in *vernaculas* facilius fieri potuit *tractatio*. 2. Prædicabant genti cuilibet *Dei magnalia*, dialecto ipsis notâ, prout à *S. S. Linguarum* dono fuerunt cœlitus instructi. 3. Quod si quia *Apostoli* *græcè* scripserunt, ignota *Lingua* sit in sacris retinenda, & *Biblica* mysteria à populo, ea ratione sunt subducenda, cur non potius *Græcè* celebrarentur hodiè *Sacra*, ut reçonderentur mysteria quam *Latine*, cum remotior sit ista *Lingua* à populari captu, & minori hoc fieri potuit cum strepitu.

Ob. 3. Obtinuerunt *Hebraica, Græca, & Latina*, apud *Orientales & Occidentales*, postquam desierunt esse *vernaculæ*, ut in illis, & secundum illas, omnia negotia *Ecclesiastica* transigerentur, Ergo consultum est, ut tales *Margaritæ* ulterius porcis non profiterentur.

Sol. Obtinuerunt quidem istæ *Lingua* in *Synodis* doctorum intelligentium, non in cæteris populorum ignorantium, & in controversiis discutiendis, aut determinandis (ut fit in *Scholis*) non in sacris celebrandis, aut precibus. ubi uniuscujusq; exercenda est fides & devotio, sic ut intelligat pro captu quid agitur.

Ob. 4. Occurrunt in *Sacris Literis*, quæ *Populo* solent esse *Scandalo*, ut illud osculetur me osculo oris sui, & *Lava* ejus sub capite meo, ut *dextra* ejus amplexabitur me. unde *famina* quædam *Anglicana*, ad *Lectiorem* cap. 25. *Ecclesiastici*, (ubi Nequam *famina* graphicè depingitur) exclamasse fertur (teste

(teste Bellarmino) *Istud ne est verbum Dei, Immo potius verbum* De V. D. l. 2.
Diaboli est? 2. Hinc ex Scriptura non intellecta prodiisse om- c. 15.
 nes hereses tradit Hilarius, Librum Hereticorum Scripturam De Synodis.
 vocavit Luthetus, & David Georgius ex Batavia suis Bibliis,
 conclusit se fuisse Dei filium.

Sol. Paucorum *Abusus* non debet cedere in plurium pio-
 rum *præjudicium*. nec furor *fœmina* firmat dogma, hac ra-
 tione vulgaris exauktoraretur Editio, dum Jesuite & alii tor-
 quent eam docti, ad suos errores palliandos & disseminandos.
 2. Non declinanda est Scriptura quia Diabolus & Heretici eam
 urgent, sed vindicanda ab insanientium deliramentis & inquir-
 namentis perfidorum, ne cæci cæcos præcipitent in foveam.

Ob. 5. Diminuitur *majestas* Scripturæ, & nimium vili
 xanit, cum linguâ vernaculâ prostituitur. 2. Latent ibi
 quædam *mysticæ*, & *arcana* vulgo non communicanda, ut agnos-
 cunt veteres. 3. Et plurima occurrunt quæ non possunt a-
 liis linguis exprimi, periculosa igitur videantur *Transla-*
tiones.

Sol. *Majestas* Scripturæ æstimator ex sensu potius, quam
 verbis. 2. Nec veteres arcent populum à submissâ lectione
 ejusdem, aut auditione, sed à curiosa explicatione & applicatione
 ad privatas vertigines. hoc est quod reprehendit Hieronymus,
 in garrulis vetulis, senibus deliris, & verbosis sophistis, & Basilus
 in Culina Imperatoris præfecto. Tuum est de Pulmentis co-
 gitare & non dogmata divina decoquere. quibus nos libentissi-
 mē subscribimus. 3. Ista autem quæ non commodè trans-
 ferantur ut Amen, Hosanna, Hallelujah; pauca sunt, & usa fi-
 unt cuivis nationi familiaria.

Ob. 6. Mutantur fere singulis seculis linguæ vernacule, ut
 Latina in Italianam, & vulgo hodie apud Anglos Wiclevi &
 Chauceri Dialectus ægrè percipitur, unde necesse est, ut
 mutantur versiones, non sine insigni aliquo incommodo.

Sol. Ista non sunt tanti ut mutantur versiones, quæ ex
 usu perpetuo manent populo familiares. Nec mutatio verbi
 aut phrasæ obsoletæ, tam sit incommoda, ut Populo denegetur
 ex lectione Scripturæ consolatio.

Epist. ad Pau-
 linam.

Theodoret.

Hist. l. 4. c. 17.

Ob. 7. Constat Romanenses versiones vernaculas probare, & Laicis legendis cum delectu permittere, unde Duacensis translatio, V. T. & Rhemensis N. T. apud Anglos prostat, Ergò injustè postulantur ob negatas vulgo tales versiones.

Moral. l. 8.
c. 26.

Sol. Facultatem concessam Episcopis à Pio quinto, ut indulgerent aliquibus plebeiis Scripturam vernaculam, Revocavit Clemens octavius (teste Azorio) Quàm syncerè autem egerunt Duacenses & Rhemenses, in Anglicanis suis versionibus, gustum percipiat quispiam, ex hisce instantiis. 1 Exod. 34. 30, & 35. ubi nostri habent, *The skin of Moses face shone, or did shine.* Pagninus, Resplendebat. Montanus promicabat. (quod כָּרָר proprie significat) Duacenses reddunt è vulgari, *Moses face was horned* & sic cornutum illum representant pictores, ad vulgi stuporem, vel ludibrium. 2 1 Reg. 9. 26. *King Solomon made him a pavie of shippis* & sic vulgaris, *Classen* quoq; fecit Rex Solomon, quid Duacenses? *King Solomon made him a pame* At error est Typographicus, ex (m)posito pro uie crediderim, nisi obstaret nota Marginalis, *A name i. A monument*, excusent ut videbimur. Illud tamen vix excusabitur Eccles. 12. v. ult. *God will bring into Judgement for every errour, whether it be good or evil.* Unde Lector colligat aliquos Bonos esse errores, annotant igitur ad Marginem, *for every errour, hidden or obscure things.* quæ rectè in bona & mala tribuas, sed cur hoc in textu non ponitur? quia vulgaris Editio sive bona, sive mala sit, est sequenda. Eiusdem cæmenti est illud, *Isaie 5. 1. I will sing to my beloved the Canticle of my Cosen concerning his vineyard. A vineyard was made to my beloved in horne the sonne of oile.* Illud Gen. 43. ult. *And they dranke and were inebriated with him.* Transeamus ad Rhemenses N. T. subverores. 4. Cur supersubstantiall bread, obtruditur in Oratione Dominicâ. Math. 6. potius quam daily bread, ut reddunt apud Lucam c. 11. nisi ut de Transubstantiatione ex stupendo tali vocabulo aliquid simplicioribus instilletur. 5. Quid tibi volunt per tales elegantias? *Beneficence and communications* for-

forget not, for with such hostes God is promerited Heb. 13. 16. Item 6. Be ye superedified to offer spirituall hostes. 1 Pet. 2. 5. Postremo & illud, I was in the spirit on the Dominicall day. Rev. 1. 10. Annon hæc Anglica, æquæ Anglis rudioribus obscura sunt, ac Latina? unde Dictionarium coacti sunt contexere, ut Anglica Angli intelligerent, cum potuissent (si Lubuisset) ad captum conterraneorum accommodatiùs se exprimere. In toto autem hoc molimine quicquid prætextitur, id agitur, ne proselyta sui in textu nimium sint versati. Nam cum ex prælectis Bibliis: nihil de Papæ suprematu, de Imaginum, & Sanctorum cultu, de Purgatorio, & cæteris à nobis reiectis, quod fidem faciat, invenient, suspectos incipiant habere suos Ductores papicolas, & Protestantibus nostris libentiùs auscultare.

Q U Æ S T I O VI.

De Iudice Controversiarum.

An ultima Fidei Resolutio sit in Scripturas Canonicas, vel in determinationem alicujus Interpretis infallibilis?

DEpulsi è subterfugiis, Apocryphorum, Editionum, & Versionum, quibus illaqueare solent incautores, ad magistralem & prætorium quali Interpretem se recipiant Adversarii; qui textum pro arbitratu inflectat. Ita ut nos textui, sic textus illi subjiciatur, adeoque per consequens, nos captos habeant tali ratiocinio. Sit textus vobis (prout contenditis) *sartus tecius*, cum multiplex interim ipsius obscuritas scrupulos de Controversis injiciat; Quis certum hic non quæreret Interpretem, qui lites dirimat, unde *De V. D. L. I.* de Bellarminus, Scripturam admittit esse *verbum Dei*. Sed ead. 1.

Ib. l. 3. c. 3.

restrictione, ut juxta mentem Ecclesie Catholice explicatur, de cuius si constaret visibili & communi iudice finitæ essent omnes Controversiæ. Quatuor autem hic eriguntur Tribunalia, à quibus denegatur fieri Appellatio, 1. Ecclesie, 2. Conciliorum, 3. Patrum, 4. Pape. Sed ritè calculis subductis, solus restat Papa ut Dominus totum faciens. Qui Scripturam admittit ut regulam (partialem saltè non totalem) verum ad nutum ipsius applicandam & regulandam. Nostri talem non agnoscunt Dictatorem Enthyasticum, in quem ultima fidei nostræ fiat Analysis, His freti præcipuè argumentis. Quorum

1. Sumitur à Dictamine Salvatoris, ablegantis singulos, non ad designatum aliquem visibilem & infallibilem Interpretem, Sed ad notum textum, Scrutamini Scripturas. Jo. 5. 29. non dicit consulite Papam meum infallibilem Vicarium. Sic agit cum Legisperito tentante. In Lege quid Scriptum est, quomodo legis? Luc. 10. 26. & corripit Saducæos. erratis nescientes Scripturas & virtutem Dei. Math. 22. 29. quæ de Resurrectione, & necessariò Credendis, satis instituere potuissent, absq; visibili interprete.

2. Ab Apostolorum praxi, Petrus, præfert verbum manifesto oraculo, ut λόγον βαλεῖσθαι τοῖς ἐκλεκτοῖς cui benefaciunt attendentes ut Lucernæ in obscuro loco, 2 Pet. 1. 19. nullâ habitâ proprii privilegii, aut Papalis infallibilitatis ratione. 2. Paulus per eandem prædicat hominem Dei perfectum esse, ad omne opus bonum instructum. 2 Tim. 3. 17. & 3. Juxta eandem determinatur Controversia de Cessatione legalium, Act. 15. quæ ab infallibili Interprete, expediri potuit minore cum negotio, si aliquis talis ex Christi Instituto tunc temporis Cathedram occupasset.

3. Laudantur Beræenses, S. Pauli doctrinam expendentes, ad Scripturæ normam Act. 17. 11. non consulentes aliud Infallibilitatis oraculum.

4. Patres Primitivæ Ecclesie nunquam talem agnoverunt Interpretem infallibilem. Nec Papæ hoc antiquiùs privilegium sibiipsis vendicarunt. Sed reprehensos istos fuisse legimus ab Episcopis cœtaneis, condemnatos in Conciliis, non interposito

interposito hoc *Infallibilitatis* scuto, se invicem lancinantes & majorum *Decreta* & *Decretalia* rescindentes, &c. quod mirum esset evenire inter tales qui *Infallibili* ducuntur spiritu. Quinimò

5. Iplis *Pontificibus* hodiernis, suspectum videtur hoc à suis *Sycophantis* attributum illis privilegium. Aliter inter *Thomistas* & *Scotistas*, inter *Jesuitas* & *Dominicanos*, cur non pro suâ *infallibilitate* tollant lites? Cur non *Scripturæ* nodos controversos explicant, & expandunt mysteria? Si non possunt, quomodò sunt infallibiles? si possunt, cur non liberant *Ecclesiam* à tanta mole *Commentariorum*, & molestiarum?

6. Judicium tale à quo non admitteretur appellatio, cederet non tantum in aliorum omnium fidelium, sed ipsius *Textus* præjudicium. Cur enim, *textum* sic compellaret *Salvator* in re gravissima, Quid à vobis ipsis non judicatis quod justum est? *Luc. 12. 57.* & *Apostolus*, vos ipsi judicate, *1 Cor. 11. 13.* & probate spiritus, *1 Jo. 4. 1.* si nullum discretionis & applicationis judicium in examinandis propositis à *Doctoribus* illis relinqueretur? *Infallibile* autem & *Pythagoricum* àvτὸς & οὐ hoc prorsus destruit, nec valebit apud me *Textus* disertissimus, prius quàm constet ex *infallibili* hoc *Interprete* an hoc vel illo sensu sit intelligendus, & sic homini potius glossanti quam S. S. in textu loquenti, fides mea nitetur.

7. Posito tali *Interprete* & ultimâ fidei resolutione, 1. mirum est *Dominum* ipsum hujus tam necessarii *Interpretis*, nuspiam meminisse. 2. nec B. *Paulum* in exactissimâ istâ ad *Romanos* *Epistolâ*, illos de tanto privilegio (vel parenthesis quâdam) admonuisse. 3. Nec B. *Petrum* in *Catholicis* suis *Epistolis*, hoc sibi ad *Successores* propagandum arrogasse, multò minùs (quod scimus) exercuisse. 4. Neglectim saltèm si non impiè, ipsius *Successores* talentum illud seu depositum illis concreditum disposuerunt, Quatenus per tot secula non exhibuerunt, Dissidentibus *Christianis* de textu, *infallibilem* aliquam *Scripturæ* explanationem. 5. Nec superest

perest aliqua hodie *Controversiarum* componendi spes quæ intercedant inter *Romanam* & alias, putà *Græcam* *Æthiopicam*, aut *reformatas* *Europæas* *Ecclesias*; quia cum textum illæ præmerent, facilè infallibilis *interpres* illum in partes suas torqueat. 6. Desituerentur aliquoties *Ecclesiæ* in *Paparum* succedentium *intervallis*, aut abortu *Schismate*, certo suo *interprete*, in certam multorum ruinam & ægerimè esset. 7. Afflictis per totum orbem *Christianum* conscientiis, à quibus tam longè distet *præsentissimum* remedium.

Objiciunt.

Ob. 1. **N**ON minùs prospectum fuit *Christianis* sub T. N; ac fuit *Judeis* sub veteri. At ibi in *difficilibus* & *ambiguis* mittuntur hælitantes ad *Judicem* *Sacerdotem* *pro tempore*, sub pænâ *capitali*, si non obtemperent. *Deut.* 17. 8. & *Sq.* qualis constitutus fuit *Amaris*, 2 *Chron.* 19. 11. 2. Qui *Pastor* est ille unus, præses *Magistrorum*, ultra cujus *determinationem* nil *amplius* requirendum, *Eccles.* 12. 11. Quia 3. *labia* ejus præcipuè *custodient sapien- tiam*, ut *lex* requiratur sicut ab *Angelo Domini* ex ore ejus. *Mal.* 2. 7. ergo multo magis sub *Evangelio* *Iudex talis* est *Admittendus*.

Sol. Ad *Primum*. Non agitur *Ibidem* de *Controversiis* *fidei*, sed *ritualibus*, ut inter *Sanguinem* & *sanguinem*. *Lepram* & *lepram*, (*exprimente textu*) quo nomine *ablegat* *salva- tor* *decem mundatos* ad *Sacerdotem*, *Luc.* 17. 14. qui tenebatur *sententiam* *ferre* *Iuxta legem* *Deut.* 17. 11. Nec *amplior* *delegata* fuit à *Iosophato* *authoritas* *Amarie*. 2. *Pastor* iste unus non *summum* designat *Judæorum* *Sacerdotem*, sed *Deum* *Scripturæ* *authorem* vel *Christum* ex *Romanensium* *glos- sis*. 3. nec indicat locus *Malachie* *Sacerdotum* *Infallibilita- tem*.

Vid. Menochi.

A lapide Tirin.

rem sed officium, sequitur enim in textu vos autem recessistis de via, & plurimos. scandalizastis in lege. v. 8.

Ob. 2. Ecclesia statuitur à Salvatore supremus Controversiarum *Judex*, Dic Ecclesie, quam si quis non audierit sit tibi tanquam *Ethnicus* aut *Publicanus* Math. 18. 17. At Ecclesia per se non fert sententiam, sed per aliquem *Prelatum*, ut homo non loquitur nisi per *Caput*. Ergo statuendus talis est *prælatus*, qui præcipue omnes lites Ecclesiasticas componat, & quis hic esset præter *Pontificem Romanum*?

Sol. De *Correptione* fraterna agit textus, quæ si non succedat privatim, differenda est ad publicam Ecclesie *Censuram*. 2. quam non denuntiat unus *prælatus infallibilis* omnibus Ecclesiis, sed singuli *pastores* propriis suis *Gregibus*, prout in recte constituta disciplina, *Episcopatum*, aut corrigendi facultatem obtinent. 3. Ad morem *Judaicæ* discipline quæ contumaces excommunicabat, quod non magis spectat ad *Romanam*, quam ad quascumq; *particulares* Ecclesias intra proprios limites.

Ob. 3. At *Christus* constituit *Petrum* *Caput* omnium Ecclesiarum, super quem ædificavit suam Ecclesiam, cui dedit *Cælorum Claves*. Math. 16. 18. Commisit omnes oves pascendas Jo. 21. 17. & pro ejusdem oravit fide peculiari modo, ne deficeret Luc. 22. 32. Cujus *Pontifex Romanus* cum sit successor, sibi jure vendicet eadem determinandi controversias, & *Infallibilitatis privilegia*.

Sol. Quod concessum erat *Petro*, personale tantum fuit semel præstandum, & non posteris transferendum, nempe at qui tam liberam de *Christo* exhibuisset professionem, inde *primatum* obtineret, ut quasi datis clavibus, *Evangelii* tam gentibus, quam *Judæis* primus aperiret ædium. Quod præstitum erat in *Concionibus* illis primis, ab illo habito, post *spiritus sancti* descensum, Act. 2. & 3. 2. postea triplex illud pascere, nil contulit illi præ cæteris *Apostolis*, quibus omnibus incubuit eadem *pastoralis* cura; tantum innuit, restitutum illum fuisse in gratiam, à qua trina *Negatio* illum deturbasset. 3. unde non à lapsu aut erroribus quibusvis, sed à fidei

naufragio, immunem illum servavit Domini oratio; quod & præstat omnibus Electis fidelibus Jo. 17. 20.

Ep. 165.

Ob. 4. Quod Dominus de Cathedra Moſis dicit, intelligi debet à fortiori de Cathedra Petri. Nam ſic intellexit *Auguſtinus*. In illum Ordinem Episcoporum qui ducitur ab ipſo Petro, uſq; ad *Anaſtaſium*, qui nunc in eadem Cathedra ſedet, etiam ſi quiſpiam Traditor ---- ſubrepiſſet, non præjudicaret ---- *Chriſtianiſ*. quibus Dominus providens ait de præpoſitis malis, *Quæ dicunt facite, quæ faciunt facere nolite*. Math. 23.

Sol. Eatenùs audiendi erant *Phariſei* docentes è Moſis Cathedra, quatenùs Moſis Doctrinam ſine proprio fermento admifto, populo ſyncerè proponebant. Nec aliud quiſquam è noſtris ſtatuerit de Romano Pontifice, Petri doctrinam urgente, abſq; depravationum, & ſuperſtitionum xizaniis, in morem *Phariſæorum*, quos eo nomine perstringit *Salvator*. Math. 5. & 15. 2. *Auguſtinus* nil aſſerit, niſi hominum vitia, veritati verbi non præjudicare, quo minùs ab impiis Doctõribus plurima bona diſcamus, quod omnes agnoſcunt.

Ob. 5. *Caiphaſ* impius cum eſſet Pontifex illius anni, prophetavit quod *Jeſus* moriturus eſſet pro gente Jo. 11. 51. 2. *Paulus* aſcendit *Hieroſolymam* videre *Petrum* Gal. 1. 18. & conſulere eos qui erant in pretio, ne fortè in vacuum curreret, aut cucuriſſet Ib. 2. 2. 3. Sic *Saulus* prophetat ratione loci inter prophetantes. 1 Sam. 19. 23. Ergo utcuquè Pontifex poteſt eſſe indoctus & impius, ratione tamen loci aut dignitatis, aut conſecratæ Cathedræ, non permittet, S. S. ut Eccleſiam, in fidei præſertim controverſiis ſeduceret.

Sol. Iſta nil faciunt ad Scripturæ infallibilem Interpretationem. 1. *Caiphæ* pronuntiatum, præter & contra mentem ipſius à Deo verificatum, non magis confirmat ipſius in Sacris interpretandis Infallibilitatem, aut tranſtulit in Succeſſores, quam loquela *Aſinæ Balaam*, aut *Sauli enchyſma*, Contulit eorum Succeſſoribus Idem privilegium. 2. Nec *Paulus* *Petrum* involvit, ut ſcrupulos aliquos illi eximeret, vel ut doctrinam ipſius tanquam *Judex* ſupremus confirmaret, ſed ut omnibus

omnibus ostenderet, se consensum colere cum reliquis Christi Apostolis, quos non minoris fecit quam Petrum; & profiteatur ipsos nihil sibi contulisse, quin & Petrum postea Judai-
zantem coram omnibus reprehendit. Gal. 2.14.

Ob. 6. Concilia eminentiora, à Pontificibus Romanis confirmationem semper expetiverunt, 2. Patres & particula-
res Ecclesiæ in difficilioribus negotiis Ecclesiasticis, illos sem-
per consuluerunt, 3. Imperatores in re Religionis, fasces suos
illis submiserunt, Ergo infallibile in talibus determinandis
judicium illorum agnoverunt.

Sol. Non confirmationem authoritativam, sed fraternum tan-
tùm assensum, consilia à Papis nonnullis absentibus aliquando
postulaverunt, quæ nonnunquam (ut notum est) Papæ
deposuerunt, & jus ipsorum Actus examinandi & abrogan-
di adhuc vendicant. 2. Patres aliique consuluerunt ali-
quoties Romanos præfules, non ut Judices infallibiles, quo-
rum decretis & decretalibus tenebantur conscientias suas sub-
mittere; Sed ut Arbitros honorarios, & prudentes, qui pri-
usquam Ambitionis, Superstitionis, & Tyrannidis ferment-
tum, totam corrupisset massam, summo erant apud omnes
ferè Ecclesias in pretio. 3. Nec minus ab Imperatoribus re-
verentèr fuerunt habiti, donec apparuit ὁ ἀντιχρίστου &
ἡ ἀπαρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, qui extulit se supra omne quod dicitur Deus, &
quod colitur. Quæ non ferendam potius produnt arrogantiam,
quàm authoritatem probant infallibilem.

Ob. 7. Norma nil valet nisi rectè applicetur, cum igitur
Scriptura sit talis Norma, quam quilibet potest ad præconcep-
tas suas obliquitates incurvare, Statuendus est necessariò ali-
quis Judex personalis viibilis, & infallibilis, qui certò eam
& pro authoritate applicet, aliter nullus Controversiarum finis
in Ecclesia est Expectandus.

Sol. Nec sperari reverà debet, cùm fixum semper mane-
bit illud Salvatoris, necesse est ut veniant Scandala Math. 18.7.
& Apostoli illud, oportet Hæreses esse, ut & qui probati sunt 1 Cor. 11.19
manifesti fiant in vobis. Unde Ecclesiæ militanti nunquam
defuerunt vel defuturi sint hostes Externi, Lupi rapaces Do-

mestici, loquentes perversa, Act. 20. 29. ne ante tempus tran-
 seat in *Triumphantem*. Interea ex *Salvatoris Classico*, Attendi-
 te à falsis *Prophetis*, Math. 7. 15. & videte ne quis vos seducat
 Math. 24. 4. unicuique fideli pro sua statione & facultate
 incumbit: ut conferat quantum potest ad *Commune* extin-
 guendum incendium. 2. Ut tamen hoc *debitis* mediis fiet,
 & non *tumultuario*. primò lites, deinde litigantes, æstimandæ
 sunt, priusquam descendamus ad componendi modum. *Lites*
 solent esse, vel de fidei *Doctrina*, cultu divino, vel Ecclesiæ
 disciplina, de quibus non eodem modo est agendum. *Liti-*
gantes etiam inveniuntur, vel *Docti* ejusdem particularis Ec-
 clesiæ, vel *diverse* inter se Ecclesiæ, nempe *Orientalis*, & *Oc-*
cidentalis. Ejusdem Ecclesiæ *lites Domesticas*, componat pro-
 vincialis, aut *Nationalis* Synodus. *Diversarum* Ecclesiarum,
 & non *subordinatarum*, Concilium *Oecumenicum*, ad typum
 istius *Apostolici* Act. 15. Efformatum. Ubi 1. Conveniant
 legitimi vocati *Episcopi*, aut Ecclesiarum *particularium* Depu-
 tati. 2. Statuatur in medio *Scriptura* ut cœlestis regula, à qua
 non admittatur aliqua repugnans *declinatio*. 3. *Seria* fan-
 cta & ordinata fiet de *controversis* disquisitio. 4. Ex ea no-
 tetur *consensus*, ut in eo ad quod pervenimus Idem *sapia-*
mus, & in eadem perveniamus *regula* Philip. 3. 16. 5. *Con-*
troversia quæ supersunt, decidentur per *convocatorum* suf-
 fragia, quæ si non satisfaciant singulis, *privatis* est acquies-
 cendum, & expectandum donec Deus iis qui aliter sapiunt, id
 quod rectum est revelaverit, Ib. 15. Unde 6. promulgentur
 conclusa. *Apostolico* potius *style*, quam *Anathemate*, visum est
Spiritui sancto, & *Nobis*, Act. 15. 28. & petatur. 7. A *Ma-*
gistratibus (quorum interest) ut huiusmodi sua *authoritate*
 muniant ut observentur. 3. *Posito* autem *Judice* infallibili,
supervacanea hæc essent omnia, Ipse audiat, videat, determinet
 de *regula Scripturæ* non sis tu sollicitus, obsequi tantum
 tuum est, non examinari, magis quam equus & mulus qui
 non habent *intellectum*. Sed hoc non est paratum esse ad sa-
 tisfactionem omni poscenti, ut *Petrus* præcipit 1 Pet. 3. 15.
Spiritum interim *privatum* non ferimus, præcipientem præter vo-
 cationem,

cationem, sed recipientem à legitimis pastoribus, non dictatoria decreta, pro Mandantis Infallibilitate, seu dictamina, ad normam Scripturæ expendenda & probanda. Juxta illud Iacobi oportet in ea re maxime (in quâ vita ratio versatur) Sibi quemq; confidere, suoq; iudicio & propriis sensibus niti ad investigandam & perpendendam veritatem: quàm credentem alienis erroribus decipi, tanquam ipsam rationis expertem. --- & secundum more duci. Instit. l. 2. c. 8. Nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate Jo. 7. 24.

QUÆSTIO. VII.

De Scripturæ perfectione.

An Traditiones non scriptæ admittantur in Scripturæ supplementum?

CUM constet ex dictis, Scripturam in fidei controversiis normam esse Canonicam, reclamant Adversarii, Regulam istam esse tantum partialem non totalem, Ideoq; indigere Traditionum non scriptarum supplemento, quæ pari pietatis affectu & reverentiâ cum Scripturis suscipiendæ sunt, & venerandæ. Nos verò Traditiones istas *Concil. Trid.* extravagantes & ambulatorias impugnamus, hiscè præsertim §.4. rationibus.

1. Quod præcipio tibi hoc tantum facito Domino, nec addas quicquam, aut minuas. Deut. 12. 32. rationem attexit sapiens, ne arguaris, inveniarisq; mendax Prov. 30. 6. Secus facientem suffaminat Apocalypses c. 22. 18. 19. Ergo Scriptura sufficit ad salutem absq; Traditionum Cabala.

2. Reprehenduntur edificantes Excelsa Baalim, quæ ego (inquit Dominus) non præcepi, nec Locutus sum nec ascende-

vini in cor meum Jer. 19, 5. & 7. 31. ex quibus constat *ἡ δόξα* *ἐν τῇ καρδίᾳ* cultum nullum voluntarium, quem ipse non praecepit, & verbo suo stabilivit, posse illi placere. Coloss. 2. 23.

3. Sine causa (inquit Salvator) colunt me, docentes doctrinas, & mandata hominum Math. 15. 9. at huiusmodi necesse est ut sint Traditiones, quæ ab indubitata Scriptura, non habent firmamentum. Ergo (saltē pari pietatis affectu & reverentia) cum Scripturis, à nobis non sunt recipiendæ.

4. Hæc Scripta sunt ut Credatis, quia Jesus est Christus filius Dei, & ut credentes vitam habeatis in nomine eius Jo. 20. 30. quæ non ad ipsius Evangelium sunt tantum restringenda, sed ad totum Scripturæ Canonem extendenda, qui ad fidem & vitam consequendam, absq; Traditionum glossis, ex Scriptis, sufficienter instruit. Quod & ulterius inculcat.

5. Apostolus. Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum, in Justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum Instructus 2 Tim. 3. 16, 17. Nec ostendit tantum unde ista sunt petenda, sed ipsa sufficienter exhibet, quatenus sup-
peditat ea omnia quæ sapientem possunt quemvis reddere ad salutem, per fidem quæ est in Christo Jesu, & ad omne opus bonum perfectè instructum.

Cont. Hermo-
gen.
Serm. de Con-
fess. Fidei.

Ibid.

In Math. c.
23.

De Doct.
Christi. l. 2. c. 9.

6. Concinunt Patres. Adoro Scripturæ plenitudinem (inquit Tertullianus) scriptum esse doceat Hermogenes aut timeat illud vè adjicientibus. Sacrilegii instar esse (docet Basilus) putare aliquod divinum esse, quod in Scripturis non sit traditum, & alibi. Infidelitatis argumentum est, & signum superbiæ certissimum, si quis eorum quæ scripta sunt aliquid velit rejicere, aut eorum quæ non scripta introducere. Sic Hieronymus, quod de Scripturis auctoritatem non habet, eadem facilitate contemnitur, quâ probatur. Et celebre est illud Augustini in his quæ aperte posita sunt in Scripturis, inveniuntur ea omnia quæ continent fidem morēq; vivendi.

7. Absurdum est regulam imperfectam dare, cum eo nomine tantum non habeatur regula. 2. Vel alium expectare post

post Deum Magistrum. Unde Apostolus, nihil subtraxi utilium. Act. 20. 20. non subterfugi quo minus annuntiarem omne consilium Dei vobis. Ib. v. 27. & Chrysostomus. Habes verba Dei, Nemo te potest sic docere. 3. Vel ad Traditiones transmittere supplementarias, de quorum Fundamento, Natura, custode & Numere, Nil certi potest haberi aut sperari. In Epist. ad Coll. Rom. 9.

Objiciunt Pontificii.

Ob. 1. Canonis multos Libros periisse, ut in T. V. libri Bellorum Domini, Nathanis & Gad. Trium millium Parabolarum, & Carminum quinque millia Salomonis 1 Reg. 4. v. 32. quæ jam nusquam extant, ut nec in T. N. Epistola quædam Pauli, 3. ad Corinthios, cujus meminit 1 Cor. 5. 9. & ad Laodicensis Coloss. 4. 16. quibus accenseri potest Epistola Salvatoris ad Agbarum, quæ in Canone non habetur. Ergo Canon laborat imperfectione, quæ indiget Traditionum non Scriptarum supplemento.

Sol. Libri isti qui sic dicuntur amissi, quoad ea quæ sunt ad salutem necessaria, nil continebant quod in Canonicis quos habemus, non comprehenditur. (nam non fota unum aut apex unus ex lege periit Math. 8. 18.) 2. Conducere etiam potuerunt ad ubertatem cognitionis Historice, non canonis complementum, ut alicubi Augustinus. 3. In historiis Samuelis & Regum, & Salomonis quæ prostant libris, sufficit necessaria exhiberi. Nec constat Paulum ad Laodicensis scripsisse, sed illos potius ad Paulum, ἐκ λαοδικείας non πρὸς λαοδικείας habet inscriptionem. Nec cogit textus Paulum aliam designasse, quam quæ tunc scribebat ad Corinthios Epistolam. Salvatoris ista ad Regem Agbarum, est suspectæ fidei, & ad fidem parum spectat. Sic ut absque talibus, ἀρχαῖς, ἱστορίαις, ἀντιγράφοις, aut ἀντιγράφοις, Canon manet perfectissimus.

Ob.

Ob. 2. Articulus de 1. Trinitate. 2. Aeterna filii generatione. 3. Processione S.S. à Patre & Filio. 4. Descensu Christi ad Inferos. 5. Mutatione Sabbathi in Diem Dominicam. 6. Abrogatione Legalium, & comedendis Suffocatis, & 7. postremo de Pædobaptismo, sunt ad salutem necessaria, sed ex textu Scripturæ non possunt demonstrari. Ergo opus est in talibus Traditionis non scriptæ adminiculo.

De v. D. l. 4.
62.

Sol. Habetur aliquid in Scripturis 1. vel *ἔν τῷ φησὶ* expressè sive Axiomaticè, vel quoad sensum, implicite sive dia-
noeticè. Afferimus autem omnes istos articulos, aliave ad salutem necessaria, in sacris Scripturis non expressè (ut sophistice impingit nobis Bellarminus) sed hoc vel illo modo contineri, ut patebit in sequentibus.

Ob. 3. Non ex Scripturis, sed Universali Traditione probatur Scripturam esse verbum Dei, sed hoc credere ad salutem est adprimè Necessarium.

Sol. Quæstio non est de Principiis, sed (ut loquuntur) Principiatis. An positâ quam habemus Scripturâ, opus sit non Scriptis aliquibus Traditionibus, ad ipsius supplendos defectus, in aliquibus quæ sunt ad salutem absolute necessaria. hic nos negamus, Scripturam verò esse verbum Dei, ex aliis mediis deducimus, ut constat ex superioribus.

Ob. 4. Gratia, fides, & sanctificatio, sunt ad salutem necessaria, 1 Cor. 13. 10. Ephes. 2. 8. Heb. 12. 14. Sed ista in Scripturis non habentur, sed extrinsecus adveniunt, Ergo Scriptura non continet omnia ad salutem necessaria.

Sol. Continet omnia necessaria, quoad directionem externam, non quoad Regenerationem internam. 2. Continet Gratiæ, fidei, & sanctimonie, plenam doctrinam, quæ manuducat nos in omnem veritatem.

Ob. 5. Apostolus probat & urget Traditiones. 1. Lau-
do vos, quod sicut tradidi vobis præcepta mea tenetis 1 Cor. 11. 2. 2. Fratres state & tenete Traditiones quas didicistis, sive per Sermonem, sive per Epistolam nostram 2 Thess. 2. 14. 3. O Timothee depositum custodi 1 Tim. 6. 20. Unde Hæretici omnes Traditiones sunt averfati, Ergo ab Orthodoxis sunt retinendæ.

Sol.

Sol. Ostendantur istæ Apostoli Traditiones, non scriptæ, quæ à scriptis iis quæ habemus præceptis discrepant. 2. Duplex tradendi modus, presentibus per sermonem, absentibus per Epistolas, fuit ejusdem doctrinæ, non diversæ, ut alter alterius suppleret defectum. 3. Παράδοσις seu Depositum Timotheo commissum, nil minùs insinuat quam Traditiones non scriptas. Sed vel formam sanorum verborum de fide & dissectione, cujus meminit 2. Tim. 1. 13. contra profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientiam ut in textu sequitur, vel talentum donorum ipsi concreditum, quæ cum farragine non Scriptarum Traditionum nil habent commune.

Ob. 6. Pro Traditionibus non scriptis intercedunt Patres
 1. *Basilii* qui distinguens inter dogmata Scripta, & Apostolica Traditione in mysterio delata, utraq; (addit) eandem ad pietatem vim habent, & Nemo his contradicit, quæ vel mediocrem saltèm Iurium Ecclesiasticorum experientiam habet. 2. *Chrysostomus*, non omnia per Epistolam tradiderunt Apostoli, sed multa sine literis, eadem verò fide digna sunt tam ista, quam illa. 3. *Augustinus*, Quod universâ tenet Ecclesia, nec conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi autoritate Apostolica traditum rectissimè creditur, sic & alii tam Græci quam Latini.

*De spiritu.
Santo c. 27.*

In 2. Thes. 2.

*De Baptis.
cont. Donat.
l. 4. c. 24.*

Sol. Traditio sumatur vel 1. Activè vel 2. Passivè, Activè pro Actione tradentis, sic Biblia ad nos pervenerunt ex majorum Traditione, quod nullus negaverit. Passivè designat Doctrinam traditam, quod fiet diversimode, vel, ore tantum vel scripto tantum, vel utroq; modo. Lis tantum est quousq; admittenda sit Traditio non scripta, ad dogmata fidei stabilienda. 2. Talis autem cum potest esse vel 1. Historica, indicans ritus, disciplinam, aut consuetudines Ecclesiasticas. Vel 2. Exegetica, explicans quo sensu scripturæ obscuriora, & controversa à majoribus plerumq; erant accepta, Vel 3. Didactica, complicans quasi hominum commenta cum textu indubitato ad supplendum illius defectum in articulis quibusdam ad salutem necessariis. Has tertio sensu obtrusas

In Aggeum

1.

solummodo averſamur, & oppugnamus. 3. Nec aliter intelligendi ſunt *Baſilius*, *Chryſoſtomus*, *Auguſtinus*, ut patet ex inſtantiis adhibitis in locis citatis. unde *Hieronymus* Quæ abſq; authoritate, & teſtimonio *Scripturæ*, quaſi *Traditione Apoſtolica*, ſponte repetunt & conſingunt, percutit gladius Dei: & fatetur *Bellarminus*, Omnia ſcripta eſſe ab *Apoſtoliſ* quæ ſunt ſimpliciter omnibus neceſſaria. De V.D. l. 4. c. 11.

Ob. 7. *Eccleſia* uſq; ad *Moſen* *Traditione* tantum nitebatur. 2. Et diu poſt *Chriſtum* N. T. *Scripturæ* caruit. 3. Neo mandatum extat *Evangelistis*, aut *Apoſtoliſ*, ut ſcriberent, & quod ex hac parte præſtiterunt, non ipsis fuit propoſitum ut plena eſſet *Chriſtianorum* *Inſtitutio*, aliter *Catechiſmum* aliquem (ut *Symbolum Apoſtolicum*) concinnaveſſent. quod colligitur ex *Eusebio* & aliis, occaſionem cur ſcripſerunt *Evangelistæ* indicantibus. Ergo *Scriptura* pro utili tantum *commonitorio*, ſeu *Norma partiali æſtimanda* eſt, & non *totali* habenda.

Sol. Non quæritur de *absoluta* *Scripturæ* neceſſitate, potuit enim *Deus* aliter (ſi placuiſſet) homines *inſtituere*, ſed cum placuerit ſic *inſtituere*, quæſtio eſt an *Regula*, per quam *inſtituit* ſit tam *imperfeſta*, ut ſupplemento *Traditionum* non ſcriptarum indigeat. Hoc: qui aſtruunt, deſtruunt *Canonem* quem tamen ut *Regulam partialem*, admittunt. *Canon* enim eſt *meſura* non *fallax*, nullam *additionem* aut *diminutionem* admittens (definiente *Varino*) cuius nomen, *Imperfeſto* non convenit (urgente contra *Eunomium Baſilio*) ſi autem addas ipſi aliquid vel detrahas, ipſum deſtruis (inquit *Chryſoſtomus*) & ratio redditur à *Platone* ἀτελες ὁ δὲν ἔσθ' οὐ μέτρον quod *imperfeſtum* eſt nullius poteſt eſſe *meſura*. 2. *Inſtantiæ* autem allatæ, non attingunt quod controverſitur. Nam 1. quid ſi ante *Scripturam*, invaluit uſq; ad *Moſen* *Traditio*? Ergone data nunc erit *imperfeſta* *Scriptura*, ſine talis *Traditionis* conſortio? aſſerendum potiùs *Scripturam* *Traditioni* ſupervenientem, omnia quæ erant in ea neceſſaria, literis conſignaviſſe, ut auctæ *Eccleſiæ* inſervirent. Unde certiori modo pluribus communicarentur, quæcunq; à Deo eſſent.

L. 1.

ſec. 3. ad
Philip. Hom.

12.

essent tradita. Hinc ad *Scripturarum* non *Traditionum* scrutamen ablegat *Salvator*. Aperuit Apostolis sensum ut intelligerent *Scripturas*, Luc. 24. 45. provocatio est *Phariseorum* tantum ad *Seniorum Traditionem*, Math. 15. 2. ut autem *Apostoli* & (qui sequuti sunt) *primævi Christiani*, antequam extabat N. T. *veteri* firmiter adhærescebant ; Ita oportet nos eorum ductu, quæ novimus à *Deo* prodiisse, *scripta* amplecti. 3. Nec refert cur scripserunt S. S. *Amanuenses* N. T. dùm constat illud quod scripserunt divinitus fuisse inspiratum. Nec de *methodo Catechistica* nugarentur ii, qui S. S. *Dicta* mini norunt se subicere. Apertè si quod *monstri* alunt afferrent hic *Jesuitæ*, sic rotundè concluderent. *Verbum Dei*, *Canon*, *Editiones*, *Scripturarum Lectio*, & *Infallibilis Interpretatio*, ita pendent à *Romano Tripode*, ut qui hinc non accipiunt, *fidei Normam* & *Formam*, ad *Hæreticorum* classes sunt amandandi. Ergò nil valet *Scripturarii* cujusvis *commonitorii partialis regula*, nisi animetur à *succenturiatu papalium Traditionum*. Quæ quàm *Bellè* cohærent cum iis quæ tradidit *Bellarminus* pro firmissima *Scripturæ autoritate* contra *Swenkfeldistas* & *Libertinos* De verbo Dei l. 1. c. 2. ostendit facilis collatio *Amesii* in *Bellarmini Enervati Frontispicio*.

2 Tim 3. 16.
2 Petr. 1. 21.

CAP. II.

DE COGNITIONE DEI.

Scriptura manuducit ad DEUM, à quo Scripturam accipimus, & de quo Thesis.

1. **D**EUS est Spiritus Infinitus, Jehovah, E-
 lohim. 2. ὁ θεός, ὁ ὢν, ὁ ὢν, ὁ ἐπὶ πάντων, &
 Una natura tribus distincta personis,
 Patre, Filio, & Spiritu Sancto. 3. Ubi Fi-
 lius à Patre ante tempora secularia ge-
 nitus. 4. Eiusdem est cum Patre, Na-
 tura, Potentia, & Aeternitatis. 5. À quibus Patre Filioq³, pro-
 cedit Spiritus Sanctus. 6. Persona etiam Invocanda. 7. Cu-
 jus ineffabilis & Individuæ Trinitatis Cognitio, & Fides, est
 absolutè ad salutem necessaria.

Unde

Unde summâ veneratione perpendenda occurrunt.

- An {
1. Deus sit *Actus* purus cui omnia propria attributa sunt essentialia
 2. Sit *Trinitas Personarum* in una natura individua?
 3. Filius sit ab aeterno genitus?
 4. Filius sit ejusdem cum Patre, Nature, Potentie, & Aeternitatis?
 5. Spiritus Sanctus à Patre & Filio ab aeterno procedat?
 6. Spiritus Sanctus sit Persona invocanda?
 7. Dogma de tribus distinctis Personis in una individua Deitatis essentia sit fundamentale, & ad Salutem Necessarium?

G 3

QUEST.

QUÆST. I.

An Deus sit Actus purus cui omnia propria attributa sunt Essentialia? Aff.

QVI A,

*Arist. Meta.
phys. l. 12.
c. 3. & 6.
Aq. part. 12.
Libro Quod
deterius infi-
diatur potiori:*

1. **A**CTUS Purus est in quo nulla inveniat^r potentialitas objectiva aut receptiva, quæ aliquid ei perfectionis, quam non habet conferat, vel quod habet, detrahat. Sed talis est *Jehovah Elohim Adonai* qui est erat, & venturus est. Exod. 3. 14. Apoc. 1. 4. In quo non distinguitur. Quo est, & Quod est. Esse, & Essentia, Actus & potentia ut fit in omnibus Creaturis Juxta Philosophos, Philonem Judæum, & Scholasticos. Ergo necessario de seipso dicit (verba sunt Philonis) Ego sum, Qui sum, ac si quicquid post ipsum est, non per essentiam sit, sed sola opinione hominum.

2. Apud quem nulla est Transmutatio, aut vicissitudinis adumbratio, is necesse est ut sit actus purus. Sed talis tantum est Pater luminum. Jac. 1. 17. non ut mutetur sicut filius hominis Numer. 23. 19. Cœli mutabuntur ut opertorium, Ipse autem Idem ipse erit Ps. 102. 28.

3. In quo nulla concipi potest Compositio, illud pro Actu puro necessario est habendum, sed nulla in Deum cadat Compositio, quia in omni Composito partes Componentes ordine saltē & naturā, toto sunt priores, quod fingi non potest in Deo, nisi quis aliquid prius æternitate statuatur.

4. Qui omnia Dat & nil recipit, immunis est ab omni accidentali accessione, quam aliud ipsi Conferat. Sed quis
Deo

De Cognitione Dei.

55

Deo dedit prior, ut retribuetur &c. Rom. 11. 35. quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipsum sunt omnia Rom. 11. 36. cumq; Beatius fit dare, quam accipere Act. 20. 35. quomodo non ille Beatissimus, qui omnia dat & nil accipit, coq; nomine, nec al- Aug. De Tri-
nit. l. 5. c. 4.
tior potest esse, vel diminutior.

5. Ex dictis deducitur, Omnia propriè *Attributa* Deo Vid. Suarez.
de Trinit. l. 4.
c. 7. & Arist.
Metaph. l. 12.
c. 51. esse *Essentialia*, undè illud *Scholasticorum*. Quicquid in Deo est, est ipse Deus, sive formalitèr intelligatur inesse, sive emi-
nenter, firmatur ex *Augustino*. Non percipit Deus *sapientiam* qua fit *sapiens*, sed ipse *sapientia* est. Nam quicquid secun-
dum *qualitates* illic dici videtur, secundum *Substantiam*, vel *Essentiam* est intelligendum, unde sine *quantitate* Magnus, *De Trinit.*
sine *qualitate* Bonus, sine *tempore* sempiternus &c. rectissime *l. 15. c. 5.*
concipitur & predicatur. Confirmat *Scriptura*. Ubi Deus dici-
tur *vita æterna* 1. Joh. 5. 20. & Deus *charitas* est. Ib. 4. 7. ea-
dem ratio est *veritatis*, *Iustitiæ*, *misericiordiæ* &c. ut de Deo in
abstracto quæ de *Creaturis* in *Concreto* efferuntur, quia ipsi sunt
essentialia, quæ *Creaturis* sunt *accidentalialia*.

6. Quæ non possunt *Creaturis* competere *Creatori* sunt
essentialia, sed propria Dei *Attributa* *Creaturis* nullo modo
possunt competere, quia ipse solus *xapioy vōsnc* solus sapiens.
Quis in nubibus æquabitur Domino? Ps. 89. 7. & gloriam ip-
sius alteri non dabit Isai. 42. 8. Ergo

7. Postremò. Si aliquid esset in Deo quod non sit *Demus*,
tum illud vel *Creatum* esset vel *increatum*, *Creatum* si statua-
tur, corruptioni & annihilationi esset obnoxium, quod cogitatur
est abominandum. *Increatum* esse si concedatur, nil aliud
potest esse quam ipse *Demus*, quod erat demonstrandum.

Objiciunt moderni Vadiani & Vorstiani.

Ob. 1. **H** Aud aliter de Deo est loquendum, ac in verbo *De Trinit. l. 5.*
ipsius *Scriptum* invenimus (præcipiente *Augu-
stino*)

In Symbolam. *stino*) de quo vera loqui periculosum esse suggerit *Cyprianus*.
In 7. l. c. 7. Quia nec virtus ejus æstimari potest, nec magnitudo perspici,
 nec principium comprehendi, ut Instituit *Lactantius*; sed nusquam occurrit in *Scripturis*, aut Deum esse Actum purum, aut
 Attributa ipsius esse ipsi Essentialia, Ergo hoc non asserendum.

Sol. Sufficit sensum occurrere, non verba, quæ necessitas
 cogit arripere adversus impugnantium *sophismata*. Sic *Ap-
 postolus* ex *Poeta* instruit *Athenienses* *Act. 17.* & depingit *Cre-
 tenses* *Tit. 1. 2.* neq; enim Qui usurpat istos terminos, *Per-
 sonæ, Sacramenti, Actus Puri,* & congeneres; Dicatur *S. Petri*
 violare dictamen. Si quis loquitur, loquatur ut eloquia Dei.
1. Ep. c. 4. 11. modò præscriptos à *B. Paulo* non excedat
 limites, extra fidei *Analogiam* *καίνοφωνίας* obtrudendo. *Rom.*
12. 6.

Ob. 2. Quot formæ rebus Creatis sunt impressæ tot sup-
 ponunt Ideas in mente divina, quarum sunt distincti Cha-
 racteres: Sed in rebus Creatis, indefinita occurrit specierum
 disparitas, & oppositio, Ergo Analoga erit Idearum diversitas in
 Dei essentia, quæ Actui puro non competant.

Quest. 83. q.
16.

Aq. p. 1 q. 15.

Zanch.

Palan.

Bezæ.

Dancus.

Sol. *Platonica* ista Idearum speculatio, utcunq; ab *Augusti-
 no, Scholasticis, & plurimis* è nostris magni fiat; ab aliis ta-
 men, non probatur. Sed his admissis, non multiplicabitur
 magis in Deo aliquid essentiale, quàm sol ad varietatem ex-
 euntium radiorum, aut voluntas ad numerum rerum voli-
 tarum.

Ob. 3. In Actu puro & omni-sufficiente, nil inveniatur de-
 pendens ab anticipi alicujus extrinseci arbitrio. Sed in Deo
 deprehenditur tandem scientia Media, quâ ad ductum liberi
 Arbitrii præcognoscuntur futura contingentia. Ergo omnia
 Attributa Divina Deo non sunt ut Actui puro essentialia.

Sol. Scientia ista Media est nuperum *Jesuitarum* Com-
 mentum. Quod quatenus antecedit decretum divinum, &
 possibilia tantum intuetur, cum scientia *Simplicis* intelligen-
 tiæ coincidit: quatenus verò futura respicit (utcunq; condi-
 tionata) ad scientiam *Visionis* referatur, Atq; hæc scientiæ di-
 vine

vina in scientiam simplicis Intelligentiæ, & *visionis*, obtinuit antehac in *Scholis* bimembris Divisio; nunc vero quo jure, scopo, aut successu hæc obtruditur *Media*, contractius æstimes ex lectione nostra 2da, fusiùs verò in D. Twissi operoso hac de re volumine, & passim in *Rivis* nondum sedatis inter *Jesuitas* & *Dominicanos*.

Ob. 4. Quæ non sunt æquè extensa, non possunt esse ejusdem *Essentiæ*, sed omnia attributa Dei non sunt æquè extensa, quia *Omnipotentia* ipsius extenditur tantum ad *possibilia*, scientia verò ad *impossibilia*, nam Deus plura scit quàm potest, ut fallere, aut seipsum negare, & plura potest quàm vult, ut ex lapidibus excitare filios *Abrahæ*, & *Misericordia* ejus super omnia opera ejus Ps. 145. 9. Ergo

Sol. Ut *Omnipotentia* Divina extendit se ad omnia *possibilia* quæ sunt infinita, quatenus plura infinites fieri possunt; sic scientia dilatatur ad omnia *Scibilia*, quæ infinitatem excedere non possunt. Ubi igitur hic *inequalitas*? Idem sentiendum de *Justitiâ*, & *Misericordia*, quæ idem sunt in Deo essentialiter, utcunq; ob *varietatem* objectorum extra Deum variantur.

Ob. 5. *Affirmantia*, & *Negantia*, *Necessaria* & *libera*, non possunt esse Idem realiter; sed talia sunt plurima Dei *Attributa*, ut *Æternitas* & *Immensitas*, quæ ponunt *Durationem* & excludunt *limites*. *Iustitia* quæ *necessaria*. Gen. 18. 25. & *Misericordia* quæ *voluntaria*. Rom. 9. 18. nec dicas, quod *identificentur* in Infinita essentia, utcunq; *distinguantur* quoad conceptus nostros, prout referuntur ad *actus extrinsecos* in *Creaturis*; quia *conceptus* iste *fictitiu*s est cui res non respondet, & vera definitur *propositio*, quæ pronuntiat uti res est, falsa contra.

Sol. Triplex hic observanda est *distinctio*, vel. 1. *Rei* a *Re*, ut *Petri* à *Paulo*. vel. 2. *Rei* in *Re*, ut *sedulitas* à *devotione* in *Mariâ*. vel. 3. *Rei* à *se*, sic *Mathew* sedens, distinguatur ab *Ambulante*, è quibus ultima tantum seu *modalis* inter Dei *Attributa* dignoscatur, quæ non à rerum *diversitate*, sed à respectuum *varietate* ducit originem, *Respectus* autem distin-

quant tantum, non componant, ut *patermitas*, & *Dominium* non alium reddunt, sed aliter disponunt *possidemem* sine reali in ipso mutatione.

Ob. 6. Ubi *Motus*, ibi *mutatio*, & ubi *mutatio* *Decretorum*, ibi aliquid intervenit, quod *simplicitati Perfectionis* non convenit. Sed Deus dicitur *appropinquare*, & *elongari* Jac. 4. 8. & mutasse quod decrevisset de *Saulis* regno. 1 Sam. 13. 13. & Morte *Ezechie*. 2 Reg. 20. 1. & *Isaia* 38.

Part. 1. q. 9.
ar. 1.

Sol. *Motus* proprie illi non attribuitur, qui est ubiq; nec *mutatio* *Actui* purissimo, qui ad nihil potest esse in *potentia*. Metaphoricè tamen huiusmodi de *Deo* in *Scripturis* dicuntur. Sicut *Sol* dicitur *intrare domum* vel *exire*, in quantum *Radius* ejus pertingit ad domum. Sic dicitur Deus *appropinquare* ad nos, vel *recedere* à nobis in quantum participamus *influentiam Bonitatis* ipsius, vel ab eo *deficimus*, ut habet *Aquinas*. 2. *Decreta* verò de *Regno Saulis* & *Ezechie* morte, non determinata fuerant simpliciter, sed per certa media exequenda, pro quorum etiam *præstituto* interventu ita singula evenirent, ut nulla in *Dei Decretis*, sed in *rebus transactis* inveniretur *Mutatio*, ubi observandum, *creatas volentes* à *Rebus volitis*, sed *res omnes volitas* à *Divina voluntate* dependere.

Not. ad Dis.
de Deo disp. 3.

Ob. 7. *Omnimodam Deitatis perfectionem* oppugnant hæc *Vorsiana*. 1. Deum aliquo sensu esse corporeum, ut affirmarunt *Tertullianus*, & *patres*, nec negat *Zanchius*. 2. Admittere in *eternitate* sua, *præsentis*, *præteriti*, & *futuri* temporis *successionem*. Apoc. 1. 4. Dan. 7. 33. 3. Non esse *effectivâ* sua *infinitem*, vel *omnipresentem*; quia sic nec ab *Angelis*, aut *hominibus* facie ad faciem esset *conspiciendus*, contra illud 1 Jo. 3. 2. Apoc. 22. 4. (cum *finiti* ad *Infinitem* nulla sit *proportio*) & *Indignum* maiestate *divina*, *rebus vilibus*, *sordidis*, & *abominandis* *essentialiter* *inesse*, aut *adesse*.

Sol. *Corpus* sumitur, vel proprie ut opponitur *spiritui*, quo sensu nec *Anime*, aut *Angelis*, multo minus *Deo* adaptetur, qui non tantum *spiritus* est. Jo. 4. 24. Sed *pater spirituum*. Heb. 12. 9. vel 2. *Cataphresticè*, quatenus *substantiam* designat

signat vel entitatem, inani phantasmati, aut non enti contradi-
 ctoriam, hoc posteriori sensu excusat *Tertullianum Augusti-*
nam, Corpus ponit nominare, quod videlicet non sit inane, sed sit ali-
 quid quod ubiq; totum sit, atq; ita intelligendi sunt patres, quos
 non rejicit *Zanchinus*: Sed declinandas esse tales καυνολογίας
 piè & prudenter monet *quidam*. 2. In *Æternitate* designare
primum & posterius, est Infinitati ponere limites. nec loqui cum
Scriptura, quæ mille annos, ut *Diem Hesternum* ad captum
 nostrum, in calculo æternitatis supputat. *Ps* 90. 4. 3. Om-
 ni præsentiam, & immensitatem Dei cælo terminare, quia in-
 ter orandum, ad Cælum omnes fere gentes attollant oculos,
 non tantum textui Adversatur, excelsior cælo est, & quid
 facies, profundior Inferno & unde cognosces? Longior
 terrâ mensura ejus, & latior mari *Job*. 11. 8. 9. quibus con-
 cinunt ista *Ps*. 139. 8. & *Jerem.* nunquid non cælum & ter-
 ram ego impleo? c. 23. 24. Sed & non causæ pro causa so-
 phisma obtrudit. Quia Cælum inter orandum (plerunq;
 non semper ut *publicanus* *Luc*. 18. 13.) suspicimus, vel 1.
 salvatoris exemplo, vel 2. ad testandum quod ea quæ sur-
 sum sunt quarimus non quæ super terram. *Col*. 3. 1.
 3. vel quod majestas divina effulget *Ibidem* gloriosior.
 Quæ 4. non magis imminuitur in rebus (quas permeat)
 vilissimis, quam sordidatur *sol à fimo*, quod intemperatis il-
 lustrat radiis, & ab *Angelis* conspicitur, non pro infinitatis
 Interminabilitate, sed pro intuentium modulo.

De Hæres. c. 26
Brochman. de
 Deo. & S.S.
 Trinit.

QUESTIO. II.

*An sit Trinitas personarum in una
Deitatis Natura individua.*

*De Trinit.
l. 1. c. 3.*

*Bellar. de v. D
l. 4. c. 6.*

UB I quæritur *Unitas Trinitatis*; *Patris* scilicet, *fili*, & *Spiritus Sancti*, cum modestia, & tremore atq; attentissimis auribus & devotis est auscultandum. Quia nec periculosius alicubi erratur, nec laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid invenitur, ut habet patrum *Acutissimus*. Quod ut pro modulo distinctius præstetur, pro concessis habenda sunt tria, in quibus inter omnes convenit. 1o unum numero tantum esse Deum, quare non opus erat ut *Bellarminus* ad hoc probandum, in hac lite, tantum olei & operæ per totum fere librum 1um de Christo insumeret 2o Nomina ista tria, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, in Scripturis expressè occurrere. 3o Nihil hic tanquam de fide admittendum, quod non vel expressè in Scripturis invenitur, vel per certam consequentiam deducitur, unde prævaricantur pontificii, qui ad Traditionem non scriptam in hoc dogmate statuminandò se recipiunt. Sic ut nodus restat præcipuè controversus. Quæ ratione Deus naturâ (ut ita dicam) unissimus, credatur nihilominus esse Triunus. Quod Affirmamus nos his comprimis ducti Argumentis, quorum.

1. Primum sumitur ex U. T. 1. faciamus hominem ad Imaginem & similitudinem nostram. Gen. 1. 26. ubi rō Faciamus] denotat pluralitatem, non creaturarum extra loquentem ut illi essent cooperarii in Hominis fabrica, Ergo concreantium intra se. At quinam illi, nisi spiritus antea nominatus. ver. 2. & ab ipso sive filius per quem etiam fecit & sæcula? Heb. 1. 2.

Quorum

Quorum unitatem ostendit ulterius *Imago singularis*, non *Imagines*, unde *Trinitatis Triunitas* conspicua fit in primo rerum oru quod 2. repetitur Psal. 33. 6. *verbo Domini cali firmati sunt*: & *spiritu oris* ejus omnis virtus ipsorum. Ubi *Jehovah*, *דבֿרֿוֹס* spiritus, sunt Ipse *Elahim*, qui in principib creavit calum & terram Gen. 1. 1. Huc 3. *קדֿוֹשׁ* Sanctus, Sanctus, Sanctus *Isaie*. 6. 3. à patribus nonnullis refertur, ex quo *Judæi* quidam *Trinitatem* Agnoverunt apud *Galatinum* & alios. Sane quod de *Majestate Jehovæ* prædicat propheta, applicat *salvatori* evangelista. Hæc dixit *Isaias* quando vidit gloriam ejus & loquutus est de eo Jo. 12. 41. & *spiritui sancto*, *Lucas* Act. 28. 25. quo spectent & ista, ubi est *Deus Factores tui* Job. 35. 10. memento *creatorum* tuorum Eccl. 12. 1. quia *conjuges tui*, *Factores tui* Isa. 54. 5. quod de *S. Trinitate* dictum notat *Junius*; cujus notitiam aliquam obscuram & involutam, probabile est *Platonem* aliq; philosophos apud gentes, à *Judæis* hausisse.

2. Luculentius hoc firmatur in N. T. ex *salvatoris Baptismo*, Math. 3. 16, 17. ubi tres distinctæ manifestantur personæ, distinctiq; nominibus, & actionibus personalibus: *Pater* enim è cælo loquitur, & de filio testatur, *filius* è *Jordane* ascendit, & turbæ fit *conspicius*, & *Johannes* videt *spiritum* descendentem in ipsum, & manentem super eum Jo. 1. 32. idq; non levi tantum motu (ut nugantur *Sociniani*) sed corporali specie ut habet *Lucas*. c. 3. 22. Ista autem personas ejusdem esse *authoritatis*, & *excellentiæ* probat.

3. *Baptismi nostri Institutio*, Docete omnes gentes *Baptizantes* eos in *Nomine Patris*, & *Filii*, & *Spiritus Sancti*, Math. 28. 19. conjunguntur hic tres, quibus æqualiter cultum nostrum, & obsequium spondemus. *Baptizamur* autem, non in ipsorum *Nomina*, sed *Nomen*, quod *essentiæ unitatem* denotat. Unde argumentū, in cujus *Nomen* *Baptizamur* is est *Deus Altissimus*. Unde *Apostolus* *Deum*, *Fidem* & *Baptismum*, ut se invicem *inferentia* connectit, Eph. 4. 5. sed in *nomen Patris*, & *Filii*, & *Spiritus Sancti* baptizamur, ubi articuli τὸ] & particula καὶ] excludant omnem *inæqualitatem*. Ergo

2. *Simion*
Ben. *iochar*.
verit. *Cath.*
1. 2. c. 10.
Mornaus De
verit. *Relig.*
1. 7. c. 6.

עשׂי
בִּירְאִתְךָ
בְּעֵלְךָ
עשׂיךָ

Conf. *Morn.*
de *Relig.*

Σωμανω
ἐκδῶ

Calv. Inst. l. 1.
c. 13 §. 16.

Pater Filius, & Spiritus sanctus, sunt unus ille Deus Aeternus, tam respiciendus in recreatione per Baptismum, quam in primæva creatione ad suam Imaginem.

4. Argumentamur, cum venerit *Paracletus* quem ego mittam vobis à patre, *spiritus veritatis*, ille *testimonium* perhibebit de me, Jo. 15. 26. *Paracletus* missus, *Filius* mittens, *Pater* à quo missus nominibus distinctis, & actionibus, distinctè hic occurrunt ad complementum operis redemptorii, quod ascribendum est soli Deo absq; creaturarum interventu. Ergo *Pater, Filius, & S. S.* sunt solus ille Deus *trinus*. Ubi missio, & exequutio ostendunt tantum ordinem inter personas, & appropriatorum distinctionem, non essentia, aut causalitatis diversitatem.

5. Accedit *Benedictio Apostolica, Gratia Domini nostri Jesu Christi & Charitas Dei, & Communicatio spiritus sancti* sit cum omnibus vobis Amen. 2^a Cor. 13. 13. A tribus hic optantur tria, quæ salutis *magis* perficiunt sub distinctis titulis, quæ ex æquo concurrunt, & tamen ab uno deo hæc provenire agnoscuntur. Ergo, *Trinitas* agnoscenda est *unus Deitatis*, & unitati in Trinitate & Trinitati in unitate gratia à nobis & cultus (ut colligit *Symbolum Athanasii*) sunt referenda.

6. Confirmat hoc ulterius illud ejusdem Apostoli. *Distinctiones Donorum* sunt, sed idem *spiritus*, & distinctiones *ministeriorum* sed idem *Dominus*, & distinctiones *operationum*, sed idem est *Deus*, qui operatur omnia in omnibus. 1 Cor. 12. 4-5. Scopus autem erat Apostoli, ut *Corinthios* de donis litigantibus ad unitatem suaderet, quod facit hoc ratiocinio. Omnia quæcunq; habetis, sive *Donæ*, sive *Ministeria*, sive *operationes* miraculosæ, ab unico Deo proveniunt, sed ista partim à *spiritu sancto*, partim à *Dominò Jesu*, partim à *Deo patre*, qui *Deus* dicitur, conferuntur, Ergo *Pater Filius & spiritus sanctus*, sunt unus ille *Deus*, in quo oportet vos unitatem colere. Nec hic fingi potest subordinatio (ut cavillantur *Adversarii*) nisi Deum sibi ipsi subordinatum somniarent.

7. Concludit Iobannes. Tres sunt qui testificantur in caelo, Pater, verbum, & spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. 1. Ep. c. 5. v. 7. At quomodo unum? consensu? sic boni Angeli, & omnes sancti unum esse statuatur, vel alio modo accidentaliter dicantur unum? Talis est ratio testium terrenorum qui subnectuntur, de quibus non dicitur *ὁ θεὸς ἐν εἰς*, Hi tres unum sunt, sed *ὁ θεὸς εἰς τὸ ἐν εἰς*, in unum sunt, seu in unum consentiunt, restat Ergo ut unum sunt, essentialiter, & cum testimonium Patris, & Filii sit personarum, cum spiritus etiam testimonium, non esset personae, (quod ejusdem hic statuitur momenti) mirum videbitur? ex quibus concludatur, Tres Personas esse ejusdem individuae Deitatis. 2. Nugantur autem qui textum clamant esse supposititium, illum siquidem argent Athanasius, & Cyprianus contra Arianos, cujus evidentiā, cum eludere nullis tergiversationibus potuissent, expunxerunt in omnibus (ut videtur) quæ ad manus pervenerunt exemplaribus (teste Hieronymo) unde accidit ut à Nazianzeno, Chrysostomo, Augustino, aliisque patribus sequentibus, non attingatur, nec à Syriaca, & pluribus Latinis aliisque Translationibus agnoscat. 3. Ubi interim prodit rursus sensus imperfectus. nam quā mente, legatur v. 8. insequente, Et tres sunt qui testimonium dant in terra. & v. 9. si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est] si nulla præcessisset mentio de testibus. in caelo quibuscum testimonium in terra fieret collatio? En Indicis expurgatorii specimen, unde constat nuperum illud non esse Tridentinorum Inventum.

Objiciunt

Objiciunt Samosatreniani, Photiniani, Sociniani, & si qui sunt alii ex Arianorum corte.

Ob. 1. **N**Otiones 1. De Personis, 2. Subsistendi Modis, 3. *ὁμοουσία* sive consubstantialitate, & cæteris hujusmodi, quæ ex scholarum profluxerunt Lacunis, ablegentur meritò ad inanēs Philosophorum seductiones, quas sufflammat Apostolus Col. 2.8. Atquæ sine his non astringitur de Deo Triuno doctrina; Ergo ruinoso nititur fundamento, & è fidei Symbolis penitus est exterminanda.

Sol. Personæ vox habetur Heb. 1. 3. ubi dicitur Filius character personæ illius, nempe patris; cumq; alias constet Tres testificari in cælo 1 Jo. 5.7. à concreto ad Abstractum Trinitatis terminum, licitus est progressus. 2. Notiones quæ usurpantur aliæ, eatenus retinentur, quatenus insultibus Hæreticorum retundendis inserviant, ut ex Logicis intelligant Theorematis, probationes quæ contra fidem inducuntur, non esse demonstrationes, sed solubilia argumenta ut loquitur Aquinas. 3. Secùs agendum est apud fideles, quibus inculcandum est illud Evangelistæ, hæc scripta sunt ut credatis, Jo. 20. 31. non ut torqueatis ad proprias vertigines. Tolle Argumenta ubi Fides quæritur (clamat Ambrosius) & sepulta opat Calvinus Inventa exotica, modo absq; his fides explicata constaret, quod cum non fiat, non sentiendum tantum est semper, ut dicat Scriptura, sed loquendum est consentienter ut docet Ecclesia.

Ob. 2. Ubi sunt unum & tria, ibi sunt quatuor realiter distincta, sed in Deo est una Essentia & tres personæ. Ergo posita personarum Trinitate, emergat quaternitas in Dei simplicitate non ferenda.

Sol.

Part. I. q. 1.
ar. 8.

De Fidel. 1.
c. 5.
Inst. l. 1. c. 13.
S. 5.

Sol. Distinguendum hic inter *Entia Absoluta*, & *Entis* modos seu respectus reales. *Quaternitas* oritur ex quatuor entibus absolute distinctis, sed hic *Personæ* per diversos subsistendi modos inter se distinctæ, Identificantur in eadem absoluta *Essentia*, à qua non re, sed ratione tantùm differunt, sic ut alius, inter personæ non aliud, & non aliud inter illas & *Deitatem* inveniatur, quia tres illæ personæ, nil aliud sunt, quam iste unus Deus, qui in tribus istis personis, diversimodè subsistit.

Ob. 3. Contradicit Dogma *Trinitatis* perspicuis *Scripturæ* locis. 1. Hæc est *vita æterna*, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti *Jesus Christum*. Jo. 17. 3. 2. Nobis est unus Deus *Pater* ex quo omnia. 1. Cor. 8. 6. 3. Unus est Deus *Pater* omnium, qui est super omnia, per omnia, & in omnibus nobis, Ephes. 4. 6. Ergo *Pater*, solus & unicus dicendus est Deus propriè, & *Filius*, & *S. S.* derivativè, & per quamdam quasi concomitantiam.

Sol. In 1. Loco *ἑνός* solum] referendum est ad verum Deum] quod sequitur, & non ad te] scilicet Patrem quod antecedit, sic ut fluat textus, Hæc est autem *vita æterna*, ut te cognoscant esse illum solum verum Deum, vel ut qui es ille solus verus Deus (sicut Syrus exprimit.) Atqui ille solus verus Deus est *Pater*, *Filius*, & *Spiritus Sanctus*, exclusis omnibus creaturis, & figmentis, cujus cognitio in misso Filio, & ab illo præstitis, est ad vitam æternam necessaria. In 2. & 3. loco; Antithesis tantum est inter deos multos Gentilium, & unum verum Deum, non inter personas, quæ essentialiter sunt ille unus verus Deus. ut enim (quod sequitur) unus est Dominus *Jesus Christus*, non excludit Patrem à Dominio, sic quod Patri ascribitur, non excludit Filium, aut *S. S.* à *Deitate*. 3. Fatetur *Socius*, Nomen solus] & particulas Idem significantes, cum de Deo dicantur, nunquam eos excludere, qui illi sunt subordinati, & *Smalcius*, cum dixit Christus Deo soli servies, Math. 4. 10. non seipsum excludit.

Beza in Loc.

Miscell. p.

273.

Resp. ad 1.

partem Smig-
lesii c. 2.

Ob. 4. Evertit hæc Doctrina. Tria rationis Fundamenta. 1. Impossibile est Idem esse, & non esse. 2. Quæ in uno tertio

I

sunt

sunt eadem inter se sunt eadem. 3. Syllogismi etiam *expositorii* consequentiam. Siquidem *Pater* idena statuitur cum *Filio*, & tamen non est *idem*. *Paternitas* & *Filiatio* sunt eadem res cum *essentia*, & tamen non sunt eadem inter se, & conceduntur Hæ præmissæ, *essentia* est *Pater*, *essentia* est *Filius* & negatur tamen conclusio, Ergo *Filius* est *Pater*.

Tom. 3. Edit.
Bas. p. 737.

Sol. Ludicris huiusmodi tendiculis satisfaciunt *questiunculae* de *Trinitate*, excerptæ ex *Augustino*. Moderni sic plerumq; occurrunt. Impossibile est *idem* esse & non esse eodem prorsus respectu; sed in *Trinitate* quæ distinguuntur personaliter, *idem* possunt esse essentialiter, sic quæ in uno tertio incommunicabili sunt eadem, eadem sunt inter se; ut si *Petrus* & *Jacobus* eadem prorsus essent cum *Johanne*, eadem prorsus essent inter se, sed hic aliter se res habet, *Filius* & *Spiritus Sanctus* *idem* prorsus sunt cum *Patre* in natura individua, sed *Natura* illa individua est communicabilis, quia infinita, quod creatis & finitis individuis non competat. unde Syllogismus *Socinianorum* *expositorius* imponit, quia supponit *Deitatem* esse incommunicabilem, quæ pro incomprehensibili infinitate communicatur personis, sic ut Syllogismus propositus huc recidit. Quædam *essentia* est *Pater*, & quædam *essentia* est *Filius*, Ergo *Filius* est *Pater*, contra illud, Syllogizari non est ex particulari. Ita profitentes se esse sapientes, vani & stulti facti sunt in *ratiocinationibus* suis Rom. 1. 21, 22.

Ob. 5. *Judeos*, *Mahumetanos*, & *Paganos*, à *Christianismo* avertit, dum tam implicata proponit paradoxa, de individuo communicabili. 2. *Personis* multiplicantibus & non componentibus. 3. De relationibus, & subsistentiæ modis, *personas* constituentibus, & huiusmodi, quæ attonitos potius, quam institutos accedentes ad cultum redderent. contra illud, *Lex Domini sapientiam præstat parvulis*. Ps. 19. 8. & ne invicem judicemus, sed hoc judicate magis, ne ponamus offendiculum fratri, vel scandalum. Rom. 14. 13.

Bernard.

Sol. Veritas non deferenda est, ut lucremur perversos aut aversos, nitendum tamen est ut omnia transigantur absq; scandalo, Dato saltem si non accepto. 2. In talium institutione

ne illud imprimis est inculcandum, ut *Scripturae* fidem habeant, siquidem cum *fontes* omnis cognitionis sint *Ratio*, *experientia*, & *Scriptura*, ut experimur multa esse vera quæ rationem transcendunt; ita *Scriptura* adjicit plurima, quæ tam experientiam, quàm rationem superant. Credendum igitur quia hoc revelavit Deus, quem dicitur ratio esse sequendum in iis præcipuè, quæ captum humanum superant. 3. Non defuit interim in *compertis*, quæ ad sublimiora hujusmodi erigant. Homo Dei *Imago*, *intellectum*, *voluntatem*, & *conscientiam* exhibet, *distinctos* inter se, sed in, & cum anima *essentialiter* unitos; Ita *Sol*, *radius*, & *splendor*, idem sunt & diversa; & *unum*, *verum*, & *bonum*, idem & diversa esse quoad quosdam respectus, statuunt *Metaphysici*. Quanquam tutius hic sit, simpliciter credere, quam nimis altum sapere, ne scrutator *Majestatis* opprimatur à gloria.

Ob. 6. De *Tribus Personis* æquali devotione venerandis cogitatio distrahit invocantis animum, cui potius ex illis se applicet, ut acceptior sit ipsius oratio. 2. Et ne dum *Filium* aut *S.S.* invocet, *Patris* gloriam obseuret. 3. Et cultum uni Deo debitum, inter plures dividat.

Sol. Qui cogitat & credit unitatem trium personarum, consistere, in *ὁμοουσία*, *ἰσότητι*, & *ἀειχωρήσει*, h. e. coessentialitate, coequalitate, & ætissima (ut ita dicam) coinclusionone, juxta illud credite Patrem in Me, & Me in Patre esse. Jo. 14.11. Liberabitur per Dei gratiam à tali fluctuatione. Cum persuasum habeat, eodem invocationis actu quo filium, Patrem etiam & *S.S.* invocari. Quò dirigit illud Nazian- Inß l. 1. c. 13.
zeni à *Calvino* laudatum, ἡ φθάνω τὸ ἐν νοῦναι, καὶ τοῖς πρὸς
ἀειλαμπομαι, ἡ φθάνω τὰ βίαι διελεῖν, καὶ εἰς τὸ ἐν ἀναφύεσθαι.
Non possum unum cogitare, quin trium fulgore mox circumfundar: nec tria possum discernere, quin subito ad unum referar. proinde & nos eam personarum *Trinitatem*, ne *Imagi-* Calv. ibi:
nari in animum inducamus, quæ, cogitationem seorsim distractam detineat, & non ad illam unitatem mox reducat. 2. Quanquam fixissimum sit illud, quod Pater omne judicium dedit Filio, ut omnes honorent Filium prout honorant Patrem. Jo. 5.22,23. *Salvatoris* tamen methodus in præscrip-

ta orandi formula Math. 6. & Luc. 11. & Apostolorum praxis Act. 4. 14. & Ephes. 3. 14. ad Patrem nos præcipuè dirigunt, ut per Filii mediationem, S. S. ductum & dona consequamur. 3. Sic ut ordini inter personas in Baptismo, & aliàs consignato, Doxologia & supplicationes nostræ convenientiùs respondeant.

Ob. 7. Patres ante Concilium Nicenum, hanc de Trinitate doctrinam non agnoverunt, nec colligi potest ex Symbolo (ut appellatur) Apostolico, quin nec Symbolum ipsum Nicenum, personas aut earum modales sive formales distinctiones exhibeat. Tres tantum res designant, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, quod nos non solum agnoscimus (inquiunt Racionienses) verum etiam constanter asserimus, ita ut ne Christianam eum esse posse, qui id ignoret, aut non credat pronuntiemus. Ergo Dogma de tribus personis in una Deitate, Athanasianum erat inventum, in Ecclesia ulterius non ferendum.

Sol. Quàm unanimiter inter Patres, Ante-Niceni asseruerunt hanc (quam nos hodie amplectimur) de S. Trinitate doctrinam; non tantum copiose ostenderunt, Bellarminus, Coccius, & præ Cæteris Paxillus in integro hac de re volumine; sed profitetur ipse Socinus. Nos (inquit) ab istis patribus & Conciliis, quæ extant dissentire non diffitemur. Neque enim arbitror ex Scriptis nostrorum hominum, Ostendetur unquam, eos asserere, aut existimare, Scriptores ante Concilium Nicenum (qui hodie extant) nostræ sententiæ fuisse. 2. Symbolum verò Apostolicum & Nicenum, Personas non nominant, quia de coessentialitate & coequalitate filii, & S. S. cum Patre, non de distinctione personarum relativa, inter se, erat tunc temporis controversia. 3. Quæ Symbolum Athanasii Romæ contextum, explicat tantum uberius, non additiis commentis interpolat. vid. de S. Trinit. Lect. nostram 17.

In Catech.
p. 37

QVÆSTIO III.

*An Filius sit à Patre ab æterno
genitus.*

UT quod quæritur distinctiùs hic intelligatur, observandum est. 1. Adversarios (quibuscum agimus) concedere patri æternitatem & personalitatem, Filio, personalitatem sed non æternitatem. Spiritui verò Sancto æternitatem sed non personalitatem. Consentiunt autem nobiscum. 2. Christum esse Patris, æterni filium, non adoptivum, ut fideles ex gratiâ, sed verè & propriè genitum, non humano more, ex mortali semine, sed per Spiritum Sanctum adumbrantem & supervenientem, in B. Virginis utero Conceptum. Sic ut lis sit tantum. 3. In hac quæstione de eiusdem *Generatione* æterna, scilicet *An Pater ab æterno sic illum genuerit, ut cum Patre Credatur esse Coæternus*; Affirmant hic Orthodoxi Quia.

1. Colligitur hoc ex V. T. Dominus dixit ad me filius meus Tu, Ego *hodie* genui te Pl. 2.7. hoc de Christo interpretatur *Apostolus* Act. 4. 25. de quo additur ad Hebræos. *Jesus Christus Hodie & Heri* Idem est, & in *secula*, c. 13. 8. ut *hodie* in præsentia, & absq; termino in futuro; sic *Heri* fuit sine initio. In Deo autem quia nil *præteritum* aut *futurum* existimetur, Ergo nec *temporis* mensura, Ergo *Hodie*, hîc æternitatem denotat, juxta illud, *Sapientia Jehovæ*, (qualis est *filius* 1 Cor. 1.30.) erat ante *illum tempus* Prov. 8. 22. Cujus *exortus*, inde à *principio*, à diebus erat seculi.

Mich. 5. 2. Ergo ut in plenitudine temporis, *Christus factus est ex muliere filius hominis*, Gal. 4. 4. Ita antequàm *Montes fierent*, aut *temporis aliquod principium*, filius erat *æternus*, æterni Patris, ab æterno genitus Ps. 90. 2.

2. Idem confirmatur ex locis, quibus Christus dicitur *Filius Patris* *οὐκ ἐκ τούτου* non *οὐκ ἐκ τούτου*, *Primogenitus* omnis rei cōditæ, non *Primocreatus* inter res conditas, sic ut in *creatorum Classe* numeretur, Col. 1. 15. 2. *μονογενὴς unigenitus* Jo. 3. 16. 3. *ἰδιος Proprius* Rom. 8. 32. Cum autem filius *quadruplici* ferè sensu in Scripturis occurrit, vel *ratione Creationis*, sicut *Adam* dicitur *Dei filius* Luc. 3. 38. & *Angeli*, Job. 38. 7. vel 2. *Adoptionis* per gratiam, ut habentur *prædestinati* & *fideles* Gal. 4. 5. Eph. 1. 5. vel 3. *Generationis Physicæ*, ut *Isaac* filius *Abrahami* Math. 1. 4. Hæc generatio filii inenarrabilis ante secula, sublimioris est *theoria*, quam *Caro* & *sanguis* non revelat, Math. 16. sed *Pater* qui est in cœlis, & *unigenitus* ille filius qui est in *sinu patris*, ille nobis exposuit Jo. 1. 18.

3. Astruitur hoc ulterius ex *Patris Æternitate*, *Pater* non potest esse sine *filio*, *filatio* supponit *generationem*, posito igitur *Patre æterno*, necesse est ut concedatur *æterni filii*, *æterna generatio*, quam prædicat *psalmista*, ad *facies solis* sive ante *solem* *filiiabitur* nomen ejus, Ps. 72. 17. & ut *Mysterium inexplicabile* proponit *Agur Ben Jake* Prov. 3. 4. *Quis Ascendat cœlos* & *descendat*? *Quis colligat ventum* pugillis suis? *quis liget aquas* pallio suo? *Quis stabiliat omnes fines terræ*? *Quod est Nomen ejus*, & *nomen Filii ipsius* quod *ineffabile*. Ergo ante secula habuit filium, quod concipi non potest absque *æterna Generatione*.

4. Idem evincit *Filii ante omnem Creaturam præexistientia*. Nam qui omnia creavit, ante singulas creaturas præexistit, sed per *filium* omnia sunt *creata*, omnia per ipsum facta sunt, nempe per *וְיָמִי אֱלֹהִים*, (quod fatentur *adversarii* significare *filium*) & sine ipso factum est nihil quod factum est. Jo. 1. 3. per eum condita sunt omnia, quæ in cœlis sunt, & quæ in *terra*, visibilia & invisibilia, Col. 1. 16. per quem mundum condidit. Heb. 1. 2. Ergo *filius* erat *æternus*,

nus, & per consequens, *æterna* fuit ipsius generatio, unde dicitur *Pater æternitatis* respectu *Creaturarum*. *Isaia* 9. 6. quia largitur ipsis *æternitatem*, & quomodo *æternitatem* largiri potest, quam in se non habet, vel *formaliter*, vel *eminenter*?

5. Quicquid *Deo* patri prius convenit quàm creaturis, id perfectissimâ ratione, *Deo filio* attribuitur, non Ergo cogitanda est hic generatio aliqua *physica* ex semine, sed *Hyperphysica* de qua dicatur illud, *generationem* illius quis enarrabit? *Isaia* 53. 8. & ex utero ante *Luciferum* genui te (ut *Vid. Muñ in l.* reddunt. 72. & *latinus*) non tam perperam (ut nonnulli putant) in qua, *Gignens* genito, *nomen*, *Attributa*, *opera*, & *cultum* impertit, ut sicut *pater* dicitur habere *vitam* in seipso: sic filio per *generationem* istam *æternam*, contulit *vitam* etiam *æternam* in se ipso habere. *Jo.* 5. 26. ut *generatio* prius *Deo* competeret quàm hominibus, à quo dependet omnium *creaturarum* generatio.

6. Filius dicitur *effulgentia* gloriæ, & *character* personæ ipsius patris. *Heb.* 1. 2. sed *splendor* sive *effulgentia* est *coæva* cum re è qua emanat, ut *fulgor solis*, cum sole; & sic in cæteris. Ergo nil obstat quominus *Filius* ab *æterno* patre emanans, sit *æternus*.

7. Aut generatio filii (de qua quæritur) *Æterna* fuit, aut *temporaria*, si *temporaria*, tum in *Conceptione* B. Virginis, vel ante; non in *Conceptione*, quia non sic *genitus* sed *Factus*, *verbum* *Caro factum* *Io.* 1. 14. *factum* ex muliere, *Gal.* 4. 4. ex *Spiritu Sancto* superveniente. *Luc.* 1. 35. non à patre tum primò gignente: Nec antea, in instertitio inter partum B. Virginis, & *Abraham*. Imò & *Adam*, quia antequàm *Abraham* erat. (& eadem ratione) antequàm *Adam* exstiterit ipse fuit. *Jo.* 8. 58. Ergo *temporaria* non potuit esse hæc filii generatio, concluditur igitur quòd sit *æterna*.

Objectiones

Objectiones Adversantium punctiores.

Ob. 1. **I**ndignum est Deum generare Filium more animalium, quæ indigent *successione*, Ergo Deum ab æterno genuisse Filium, non tantum poeticum est figmentum (ut illud *Minervæ* è *Jovis* cerebro) sed non ferenda inter Christianos *Blasphemia*.

Sol. Argumentum hoc à *Mahumetanis* mutuatum, *distinctio* dissipat inter *generationem Physicam*, & hanc *hyperphysicam*, quæ captum humanum infinitè superat. *Physicam* habeat sibi *Mahumed*, cum suo *gyniceo*, Et qui eò propendant *Ostrodianis*; dum nos *mysterium* hoc de *Filio* ante secula à *Patre* genito, *Deo de Deo*, *Lumine de Lumine*, *Deo vero, de Deo vero*, in *Scripturis* revelatum, & *symbolis* consignatum, constanter (ut oportet) credimus & veneramur.

Ob. 2. Si *Pater* ab æterno *Filium* genuerit, aut *existentem* genuit, aut *non existentem*. Si genuerit *existentem*, filius existit antequàm gigneretur, quod implicat. Si nondum *existentem* genuerit, Ergo *Filius* aliquando non fuit, sed esse cæpit, & valeret illud *Arianorum*, erat tempus quando *Filius* non erat, quod æternitatem ipsius prorsus intercidit.

Sol. Valet *disjunctio*, in *generatione Physica* finitorum, quæ motus est à non esse, ad esse, sed nullatenus est accommodanda *generationi* huic *transcendentali* non terminandæ; quæ est *Actus æternus æterni Patris*, à quo *Filius* emanat, & in quo immanet, sine omni præcisione coexistendo. unde *Filius* non fuit ante *generationem*, nec cæpit esse per *generationem*, sed semper emanavit à *Patre*, actu æterno, & interno, ad modum radii, (licet modo eminentiori inexplicabili) jugiter à sole emanantis.

Ob. 3. Quod perfectissimum est, unum tantum potest esse, &
unicum

unicum. Ergo libi æque perfectum non potest generare, quia inde emergerent duo perfectissima, quod implicat, & illud sic genitum, vel actu fuit in gignente, vel potentiâ, si actu, Ergo fuit antequàm generaretur, si potentiâ, Ergo aliquando non fuit actu, nec perfectissimum, quod est contra hypothesin.

Sol. Non generat perfectissimum, aliud à se essentialiter. Sed aliud à se personaliter, nam esse patris est esse filii, & esse S. S. licet esse patrem, non est esse filium, aut esse Spiritum Sanctum. Unde unum semper manet perfectissimum nempe Deus, quod tamen non est unicum juxta Hilarium, quia tribus suppositis est communicabile, non essentia diversis, sed relatione characteristica distinctis. Ubi filius genitus nec actu rectè dicatur, vel potentia fuisse in patre gignente, sed à patre, & cum & in illo coexistens. Contule Aquinatem de cautela & modestia (in hoc præsertim mysterio adhibenda) ne ex verbis inordinate prolatis incurratur hæresis, ut pie & prudenter monet Hieronymus. s. Part. q. 3.

Ob. 4. Si Deus Pater generat filium, aut semper generat, aut aliquando generare desinit, si desinat generare, tum quia vel perfecit quod voluit, sic genitus existeret, sed ut effectus genitore posterior, vel suspendit actum generandi, unde censetur mutabilis, è quibus neutrum est concedendum, vel semper generat, & sic filius semper esset inferior, & nondum adhuc perfectus, quod vacordius est Imaginari. Ergo admitti non potest talis aeterna generatio.

Sol. Generatio hæc per simplicem emanationem, ex productione rerum physicarum non est æstimanda; Ibi productio genito, cessat operatio, hic neque initium cogitandum est, vel terminus, quod imperfectionem non magis arguit, quam si quis lumen contenderet esse imperfectum, quia semper ebullit è corpore lucido. Hoc exemplo Luminis iuxta Scripturam ad hanc generationem elucidandam, ubi filius dicitur de deo & de H. E. splendor gloriæ patris. Heb. 1. 3. talia autem dum fiunt sunt, & dum sunt, fiunt, unde Christum dicimus Hodie & heri, ipse & in sæcula Heb. 13. 8. & α; & ω; principium & finis, qui est, & qui erat, & qui venturus est. Omnipotens Rev. 1. 8. 21. 6. 22. 13.

Ob. 5. *Essentia non generat nec generatur, neque Relatio, quod inter omnes convenit. Sed in Deo tantum sunt essentia & Relatio. Ergo in Deo non est aliquid quod generat, aut generatur, & per consequens filius à patre non est ab æterno genitus.*

Sol. In Deo non tantum *essentia & Relatio*, sed spectanda est *persona*, quæ ex his junctis subsistit, hæc autem generat & generatur. Licet seorsim generatio, nec *essentie* aut *relationi* attribuatur.

Ob. 6. Si Pater ab æterno genuerit filium, tum vel liberè hoc fecit, vel necessariò; si liberè, filius non est Deus, quia contingenter genitus, si necessariò, Ergo pater agit involuntariè, contra illud quæcunq; voluit fecit Ps. 115. 3. & quid necessitatem Omnipotenti imponeret?

Sol. *Necessarium & voluntarium*, utcumque in Deo conceptualitèr distinguantur, non realitèr tamen opponuntur, unde & necessariò, & voluntariò filium generare dicatur, sic seipsum intelligit & amat necessariò, & voluntariò. Justè agit necessariò & voluntariò Ps. 5. 6. *Necessariò* ratione immutabilis naturæ, *voluntariò*, respectu inerrabilis Beneplaciti.

Ob. 7. *Doctrina hæc de æterna filii generatione, non potest cum ejusdem filii Deitate consistere. Nam Qui non potest facere quicquid potest Pater, dici non potest Deus Omnipotens. Atqui Filius non potest facere (hæc ex parte) quicquid pater potest, quia non potest generare filium sibi æquò & coequalem. Ergo posita tali generatione non habeatur Deus.*

Sol. *Potentia Dei est vel. 1. Essentialis, vel personalis. 2. Personalis rursus, vel communis, vel Propria. 3. Personalis communis competit, vel tribus personis in genere, unde illud Scholæ. Opera Trinitatis ad extra sunt indivisa, ut Creationis, conservationis &c. ab omnibus personis unitim præstita; vel duabus particularim, ut potentia spirandi junctim Patri tamam & filio. 4. Potentia propria est singularum personarum, ut generare, Patria, emanare à patre per generationem, filii, emanare, à patre & filio sive procedere per spirationem, Spiritus Sancti. Quibus*

bus positis, non magis impugnat filii deitatem, quòd non potest generare filium sibi consubstantialem, & coeternum; quàm Patris infirmatur deitas, quòd non potest ab alio emanare, ut filius, vel procedere ut spiritus sanctus, quia propria personarum, non imminuunt, communia essentiae attributa, sed supponunt.

QUÆSTIO. IV.

*An Filius sit ejusdem cum Patre,
Naturæ, potentia, & æternitatis.*

TEnendum est hic. 1. *Controversiam* esse de Filio, non adoptivo ex gratiâ, vel in tempore virtute S.S. in utero B. Virginis efformato, sed ante secula à Patre genito. Nec queritur. 2. de Deo aliquo nuncupativo, aut secundo, qualem Christum esse agnoscunt Adversarij, sed 3. de Deo summo & unissimo, quî Naturâ sit omnipotens, & æternus, qualem filium esse Credimus & asserimus, his præcipuè nixi fundamentis.

1. Qui est ejusdem Naturæ cum Matre, quatenus filius hominis, ejusdem debet esse cum patre, prout est Dei viventis filius ex confessione Petri approbatâ. Math. 16. 16. Homo enim generat hominem, Leo Leonem, nec imbellem generat aquila Columbam. Sed profitentur Adversantes, Christum ex Matre verè & merè esse hominem, sequitur igitur, ex Patre eundem verè & genuinè esse Deum.

2. Quem adorât Apostolus (Salvatore approbante & benedicente) ut Deum suum, & Dominum, is verè & propriè Deus est æternus, & Omnipotens. Sed talem Thomas proficitur Christum esse. Jo. 20. 28. qui de Deo alio non erat institutus, præter Deum Israelis summum. De quo cum Salvator affir-

masset. Ego & Pater unum sumus, Lapidare illum voluerunt *Judei*, quia (inquiunt) Tu Homo cum sis, facis te ipsum Deum. Jo. 10. 30. & 33. Ergo non pro Domino tantum divino, aut subalterno (ut contra *Weekum* nugatur *Socinus*) sed pro Deo *Israelis summo*, (quem colebant *Judei*) *Thomas* Christum agnovit. Nec refutatione dignum est *Nestorianum* illud *Francisci Davidis* subterfugium, *Thomæ* verba, Domine mi & Deus mi] admirantis esse, & non asserentis aut invocantis, ac si patrem tantum compellasset, ad miraculi insolentiam, O Domine & Deus summe quid est quod video, & palpo! quia evincit textus, & circumstantiæ, non ad aliam, quam ad Christum colloquentem, directum fuisse ipsius sermonem.

3. Qui cum esset in *Forma Dei*, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, in quo omnis plenitudo *Deitatis* inhabitat corporaliter, ille pro Deo summo, Omnipotente, & æterno, est agnoscendus. Sed filius expressè asseritur esse talis. Phil. 2. 6. & Colof. 2. 9. ubi signanter ipsi attribuitur πᾶν τὸ πνεῦμα non θεότητος tantum *Divinitatis*, sed & θεότητος *Deitatis*; Ergo non solum pro Domino divino, sed pro summo Deo est habendus.

4. Christus propriè & absolutè appellatur Deus, non tropicè, aut Symbolicè; nam qui 1. quoad Carnem erat ex Patribus & Deus dicitur Benedictus in sæcula, supra omnia Rom. 9. 5. 2. Idem Deus, nominatur Manifestatus in Carne. 1 Tim. 3. 16. de quo 3. expressius *Johannes*. Scimus filium Dei venisse, & dedisse nobis mentem; ut cognoscamus verum illum, & sumus in vero illo, id est in ejus filio *Jesu Christo*, hic est verus ille Deus & vita *Æterna*, 1 Jo. 5. 20.

5. Quæ tribuuntur unico & vero Deo *Israelis* in V. T. in Novo, de Christo exponuntur. Ex. 11. adductis vulgò instantiis, tribus tantum insisto. 1. Loquutus est populus contra Deum & Moysen Num. 21. 5. hoc de Christo exponit *Apostolus*. Neque Tentemus Christum sicut quidam eorum tentaverunt. 1 Cor. 10. 9. 2. Quod ascribitur *Jehovæ*, Adorare eum Omnes *Angeli*. Pl. 97. 7. affirmatur de filio. Adorent eum omnes *Angeli Dei*. Heb. 1. 6. 3. Majestas illa Altissimi,

quæ

quæ tam magnificè describitur *Isai* 6. 1. nominatim *Christo* applicatur. Hæc dixit *Isaias* quando vidit gloriam ejus, & loquutus est de eo, *Jo.* 12. 41. cujusmodi adferantur multa, quæ nullam admittunt Tergiversationem.

6. Totidem adferuntur enuntiata Apostolica quæ filio creationem rerum omnium ascribunt, & manifestò Deitatem ipsius æternam & omnipotentiam inferunt. 1. Omnia per verbum facta sunt, (quod disertè ibidem *Deus* dicitur) & absq; eo factum est nihil quod factum est. Hoc erat in principio apud *Deum*. scilicet Patrem, ante tempora secularia creaturas commensurantia, Ergo æternum est, Ergo omnipotens, Ergo (cum unus sit tantum *Deus*) Idem cum Filio & S. S. unus Creator rerum omnium est prædicandum & sq; 2. Ad-
Io. 1. 1.
 dit *Paulus*. Per eum condita sunt omnia, quæ in cælis sunt, & quæ in terra visibilia & invisibilia, sive Throni, sive Dominia, sive Imperia, sive potestates, omnia per eum, & in ipso condita sunt. Estq; ipse ante omnia, & omnia per ipsum consistunt. *Col.* 1. 16, 17. unde 3. concludit *Author* ad *Hebræos*, per quem, (scilicet Filium) Heredem omnium, mundum condidit. c. 1. 2. ad quem sequitur Apostrophe ex *Ps.* 102. & Tu in principio Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli v. 10.

7. Idem concludunt Atributa 1. *Æternitatis*, respectu temporis, 2. *Omnipræsentia*, respectu loci, 3. *Adorationis*, respectu Dominii & Majestatis, quæ nulli nisi *Deo summo* sine blasphemia adaptentur. *Æternitatem* evincit *Servatoris* oratio, *Glorifica me tu Pater* apud te ipsum, ea gloriâ, quam habui a quod te, priusquam mundus esset. *Jo.* 17. 5. 2. *Omnipræsentiam*, Nemo ascendit in cælum. nisi qui descendit è cælo, filius hominis, qui est in cælo, *Jo.* 6. 62. at quomodo potuit esse in cælo, dum hoc loquebatur in terris, nisi esset *Omnipræsens simul & semel*, tam in cælis, quam in terra. 3. Adoratur verò ut *Deus* à *Stephano* protomartyre ipsum invocante, Domine *Jesu* recipe spiritum meum *Act.* 7. 59. quod præcipitur & Angelis. Adorent eum omnes Angeli Dei *Heb.* 1. 6. unde consecratum *Deo* *Israelis Templum*, suam esse affirmat *Domum* *Math.* 23. 13. quæ Identita-

tem, *Æternitatem*, & *Omnipotentiam* ipsius cum *summo & Altissimo Deo*, contra omnes *Blasphemantium strophas* ἀναντιρρήτως demonstrant.

Objiciunt Sociniani.

Ob. 1. **Q**UI accepit potestatem ab alio, non potest esse *summus Deus*, quia *Beatius* est dare quam accipere, *Act. 20. 35.* sed *Filius hominis* h. e. *Christus Potestatem, Honorem, & Regnum*, ab *Antiquo* dierum accipit *Dan. 7. 13, 14.* & *Agnus librum* è dextra sedentis in *Throno Apoc. 5. 7.* & proficitur *Salvator*, *Data est mihi omnis Potestas* in cœlo, & in terra, *Math. 28. 18.* *Phil. 2. 9.* Ergo *Filius* non potest esse *summus Deus*.

Sol. Accipit *Potestatem* ut *Filius* à *Patre*, & quâ *Mediator*, non quâ *Deus* ejusdem cum *Patre* essentia; unde dicit *Apostolus*; sciat omnis *Domus Israel*, quia & *Dominum & Christum* fecit hunc *Jesum Deus*, *Act. 2. 36.* non *Deum*, quia talis erat idem cum *Patre* ab æterno, unde *Danielis* illud & *Apocalypæ* indicat tantum personarum distinctionem, & inter ipsas *Ordinem*, aut *Meditationis* διανομιαν, non *naturarum diversitatem*, quo respectu *Pater & Filius* idem sunt. *Jo. 10. 30.*

Ob. 2. Si *Filius* sit αὐτόθεος, tum non eandem cum *Patre* habet *essentiam*, proinde nec *æternitatem*, & detrahitur *Patri* prærogativa, quod sit *Deitatis fons & principium*, à quo cætera omnia primitus emanant. Sed asseritur esse αὐτόθεος à *Calvino*, *Beza*, *Simlero*, quos sequuntur alii. Ergo non est ejusdem cum *Patre* *Naturæ*, *potentiæ*, aut *æternitatis*, sed diversum quasi principium, quod *Manicheismus* redolet.

Sol. Asserit tantum *Calvinus* contra *Antitrinitarium Valentinum Gentilem*, filium non habere *essentiam productam*, sive *secundariam*, à *Patris* *essentia distinctam* (prout somniabat *Hæreticus*)

In 2. l. 1. c. 13.

In Axiomat.

de Trinit.

Ax. 14.

Epist. ad Po.

100.

Hæreticus) sed eandem cum patre ingentiam, quo respectu rectè diceretur *Autotheus* ut explicat *Calvinum Bellarminum*, qui probat illud *Simleri* ut *Catholicum*. Non negamus filium habere essentiam à Deo Patre, sed essentiam (qualem finxit *Gentilis*) genitam negamus. 2. Non erat igitur cur *Genebrardus*, *Lindanus* & alii, *Hæresin Autotheonorum* hinc exculperent, & *Calvinistis* impingerent. (ubi desideratur etiam *Lutheranorum* candor) cum *Epiphanius* filium autòθεος expresse dixerit. 3. Summatim. Filii concipiatur essentia, vel ut eadem sit quæ & patris, vel ut eandem habet à patre communicatam. primo respectu dicatur Filius autòθεος, secundo, Deus de Deo, Lumen de Lumine, ut Symbolum habet *Nicanum*.

Ob. 3. Nec Symbolum Apostolicum, vel Decalogus, vel Oratio Dominica, aliquid de Christi Deitate præcipiunt, aut insinuant, quæ credendi, operandi, & colendi exactissimas complectuntur formas. Ergo hæc doctrina de *Homousia*, coæternitate, & coequalitate Patris & Filii non videtur esse admitenda.

Sol. In Symbolo Apostolico verbum credo] tam Filio & Spiritui Sancto, quàm Patri applicatum, ostendit trium personarum eandem esse Deitatem, in quas credendum. nec excluduntur Filius & S.S. quia Patri appropriatur creatio, cùm essentialiter in Deo] conveniunt. 2. In Decalogo,eductio *Israelitarum* ex *Ægypto*, tam Filio, quam Patri, ut Domino Deo illorum ascribitur, & ibidem *Jehovah Elohecha* sacrosanctam includit Trinitatem & Deitatis Unitatem. 3. In Oratione Dominica, Pater noster, complectitur Filium etiam, & Spiritum Sanctum, qui jure Creationis & Redemptionis, cum prima persona Pater noster sunt, & ἐξ ὧν verò, ad personam primam dirigitur invocatio, ut in Deitate fontem & principium. A cujus ordinis primitate, ad aliarum personarum remotionem, non licet argumentari.

Ob. 4. Quod alteri communicatur, à communicante non retinetur, Ergo si Pater Filio Deitatem communicat, ipse eam exiit, & per consequens non ulterius manet Deus, nec invocandus, quod cogitatu est Blasphemum.

Sol.

Sol. Communicatur aliquid vel 1. *Privativè*, vel 2. *Cumulativè*, *privativa* communicatio locum hic non habeat, (quemadmodum in *creatis*, & *finitis mutabilibus*) *cumulativa* igitur est hic veneranda, in qua *Pater* non *absolutè*, sed *relativè* essentiam tali modo impertit, ut eam semper retineat, quæ in cæteris personis aliter atq; aliter *subsistit*: dum *Filius* à *Patre*, *Spiritus Sanctus* à *Patre* & *Filio* æternùm emanant.

Ob. 5. Filius profitetur se diem *Judicii* ignorare. Siquidem de *Die* (inquit) illa, vel hora nemo scit, neq; *Angeli* in cœlo, neq; *Filius*, nisi *Pater*. Mar. 13. 32. Ergo non est *Omniscius*, & per consequens, non *Deus* ut *Pater*.

Sol. Sic etiam profitetur. Nemo cognoscit quis sit *Pater* nisi *Filius* Math. 11. 27. Sic *Apostolus*, Nemo novit quæ sunt *Dei*, nisi *spiritus Dei* 1 Cor. 2. 11. inde tamen non sequitur *Patrem* seipsam, vel *Filium* quæ sunt *Dei*, vel *Spiritum Sanctum*, quæ sunt utriusque ignorare. Nemo igitur scit] id est nullus *creaturarum*, qualis tunc ab interrogantibus conspiciebatur & habebatur *Christus*. hoc tamen non obstat, quin ut *Deus* diem illum & horam noverit, sicut & *Spiritus Sanctus*, qui profunda *Dei* scrutatur 1 Cor. 2. 10. Solus igitur non excludit omnes simpliciter, sed illos in certo genere, quos non interfuit scire, & proinde vigilarent, ne dormientibus & imparatis dies iste superveniret. Quod spectat & illud, non est vestrum noscere tempora, vel momenta, quæ *Pater* posuit in sua potestate. Act. 1. 7.

Ob. 6. Qui queritur *Deum* se dereliquisse, & 2. fatetur ipse non esse ut disponderet, quis ad dextram aut sinistram ejus sederet, & 3. *Patri* gratias agit quod ipsum audiverit & parvulis revelat, quæ abscondit à sapientibus, *Patri* nullo modo potest esse coessentialis, aut potestate coequalis; nam cur illud aliunde peteret, quod (quæ *Deus*) æquè in se, ac *Pater* habuit? aut derelictum se à *Deo* clamaret, cum ipse esset summus *Deus*. At filium sic exclamasse, sic agnovisse *authoritatis* suæ defectum, sic orasse, & gratias egisse constat, Mat. 27. 46. Mar. 10. 41. Jo. 11. 41. Math. 11. 25. Ergo *Filius* pro summo illo *Deo* non est agnoscendus.

Sol.

Sol. Voces istæ omnes sunt διασπῶνς Mediatoris officium obeunatq̃s, non *divine Nature*, cujus respectu tantum asseritur Patri esse *coessentialis*, & *coequalis*. 2. In non explicabili isto agone, non separata fuit *Deitas* ab humana *natura*, nec eam sic reliquit, ut absorberetur, sed se *subduxit*, ut pateretur, sustentavit interim, ut consummatum est triumphantèr pronuntiaret, quam *Victoriam* & *eventum* exprimit Apostolus Heb. 5.7,8. 3. Sic cujus *Regnum* non erat ex hoc mundo, noluit dignitates *seculares* (quas ambiebat mater pro filiis) disponere, & *supplex* fit *Deus* homo filius, & gratias agit, Patri *Deo* hominum, & quia *aquum* erat, & quia omnibus suis, ut idem facerent, præberet exemplum.

Ob. 7. Qui postquam omnes *hostes* pedibus suis supposuerit, opus *Mediatorium* consummaverit, & *Regnum* Deo, & Patri tradiderit, manet tamen *Deo* & Patri *subjectus*, Is necesse est ut *Deo* & *Patri*, non *ratione* tantum *muneris* mediatorii, Sed *divine* conditionis sit *inferior*. Sed ista omnia de Filio affirmantur. Postquam *subjecta* fuerunt ei omnia, tunc & ipse *Filius* *subjicitur* ei, qui *subjecerit* ipsi omnia, ut *Deus* sit omnia in omnibus 1 Cor. 15.28. Ergo quoad naturam divinam Patri non dicatur *equalis*.

Sol. *Filius* post defunctum mediatoris officium Patri maneat *subjectus*, *ratione ordinis* in sancta Trinitate, & respectu humane nature, non *divine*. 2. Undè cum dicitur, quod *Deus* futurus sit in perpetuum omnia in omnibus, intelligatur *Deus* ille summus, qui sit *Pater*, *Filius*, & *Spiritus Sanctus*, *essentia* unissimus, *personis* nihilominus tribus distinctus.

QUÆST. Vta.

*An Spiritus Sanctus à Patre &
Filio ab æterno procedat?*

Celebris adhuc manet hæc controversia inter Græcos & Latinos, inter quos tamen de Deitatis unitate, & Personarum Trinitate. 1. est consensus. Convenit. 2. Spiritum Sanctum à Patre procedere. Nec 3. de Fonte Deitatis aut Ordine, inter personas, his intercedit aliqua, quin Pater obtinet Primitatem, succedit Filius, procedit Spiritus Sanctus. Sic ut restat tantùm scrupulus, an Spiritus sanctus à Patre & Filio rectius, quàm à Patre per filium procedere dicatur? Affirmant Reformati cum Romanensibus his fulti argumentis.

1. Qui procedit à Patre, procedit etiàm à Filio, quia omnia, quæ habet Pater, mea sunt (profitetur Filius) & mea tua sunt Jo. 17. 10. exceptâ relatione paternitatis, & filiationis quâ inter se distinguuntur. Ergo ut pater est spirator, sic & Filius, nec minus erit S.S. à Filio, quàm à Patre unde dicitur Filii spiritus, Quoniam estis filii, misit Deus spiritum filii sui in corda vestra, Clamantem Abba. Gal. 4.6. sicut & spiritus Dei, & spiritus Christi appellatur Rom. 8.9.

2. Qui non minùs à filio, quàm à patre mittitur; non minùs ab hoc, quam ab illo procedit, unde pater à Nullo mittitur, quia à nullo est, Filius quia est à patre solo, à solo patre mittitur. Ita si constet S.S. à Filio æquè mitti, ac à patre, manifestum erit, quod æquè ab utrisq; procedat. Atqui illud astruunt. Pater mittet vobis S.S. in Nomine meo Jo. 14. 20. Ego mittam vobis spiritum illum veritatis à Patre. Jo. 15. 26. Ergo ab utrisq;

trisque; æquè est, ut *missus* in tempore, sic *procedens* ab æterno.

3. Si quicquid habet S. S. non minùs habet à filio, quam à patre, tùm non minùs ab hoc, quam ab illo procedit; sed me glorificabit (inquit *Christus*) quia de meo accipiet, & renuntiabit vobis, & ulterius addit, omnia quæ habet pater mea sunt propterea dixi, illum de meo accepturum, & annuntiaturum vobis Jo. 16. 14, 15. Ergo.

4. *Spiritus* non loquetur aliquid à seipso, sed quicquid audierit, loquetur. Jo. 16. 13. sed à quibus audierit? & quænam loquetur? Ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæ dixi vobis Jo. 14. 22. Ergo filii est legatus, æquè ac patris, & per consequens æqualiter ex utrisque;

5. Qui *insufflavit* S. S. suis *discipulis* ostendit se habuisse ab æterno, quod in tempore impertivit: Sed *Christus* per *Insufflationem* præcipit *discipulis*, accipite *Spiritum Sanctum*. Jo. 20. 22. Ergo hinc colligitur *spiratio* filii, & *Spiritus Sancti* ab illo processio.

6. *Mysteria fidei* concipienda sunt sic disposita fuisse ab æterno, quemadmodùm in tempore fuerunt executioni mandata, sed in *Scripturis* occurrit duplex *Paracletus*, Primus *Meditationis* & *satisfactionis* ad tollendum *Mundi peccata*, quo nomine venit *Filius*. Si quis peccaverit *Paracletum* habemus apud *Patrem*, *Jesum Christum justum*, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. 1 Jo. 2. 1, 2. Alter *Manuductionis*, seu *Institutionis*. Non relinquam vos *orphanos*, sed rogabo *patrem* & alium vobis dabit *Paracletum* Jo. 14. 3. Ille vos ducet in omnem *veritatem*. Jo. 16. 13. Ergo ut filii *missio* à patre, supponit ipsius *æternam emanationem*, per *generationem*, Ita *missio spiritus sancti*, tam à filio, quàm à patre, illius ab utrisque ponit *æternam processionem*.

7. Si *Spiritus Sanctus* non procederet à filio, tum ab ipso personaliter non distingueretur, quia personarum distinctio nascitur ex *relationibus originis*, relationes autem tales nullæ hic observentur, nisi posita hac S. S. à patre & filio *processione*, nam filius etiam à patre dicitur procedere. Jo. 8. 42. nisi igitur S. S. ab utroque non statueretur *processio* quoad origi-

De Christo 1. *2 c. 26.* nem, eadem esset emanatio, Ergo eadem *personalitas*, Ergo maneret *qualitas tantum personarum*, non *Trinitas in Deitatis unitate*, quod Græci non ferunt. Anputatis igitur cæteris *Scholasticorum* tricis, perspicuum est magis illud *Richardi à Bellarmino* productum. *Distinctio personarum* nascitur ex numero *producentium*, quia una persona producit, & non *producitur*, ut Pater, alia *producitur & producit*, ut Filius, Tertia non *producit*, sed *producitur*, ut *Spiritus Sanctus*, qui inde orthodoxè asseritur *procedere à Patre & Filio*.

Objiciunt Græci.

1. Part. q. 36. ar. 2. Ob. 1. Non est audendum dicere aliquid de *substantiali Divinitate*, præter ea, quæ *divinitus* nobis è *sacris eloquiis* sunt expressa (ut ex *Arcopagita* habet *Aquinas*) in quò consentiunt omnes *Latini & Græci*, sed nusquam legitur in *Scripturis*, *Spiritum Sanctum* *procedere à Filio*, sed à *Patre tantum*, Jo. 15. 26. Jo. 8. 42. Ergo non incertum solum, sed temerarium hoc dogma, de *processione S. S. à Filio* est habendum.

Sol. Aliquid habetur in *Scripturis*, vel *axiomaticè*, quoad *verba*, sic non necesse est, ut omnia exhibeantur *fidei dogmata*, vel *dianoeticè*, quoad *sensum*, sic sufficit, ut quidam articuli *necessariè* indè deducantur. 2. Affirmat quidem *Scriptura S. Scum* à *Patre* *procedere*, sed non à *Patre solo*, excludendo *Filium*, ut cum de *processu Filii* loquitur, non *eternam ipsius generationem*, sed *processum seu exitum* à *Patre in Mundum* respicit.

Ob. 2. Si pateat potius ex *Scripturis*, *Christum* *procedere à S. Sto*, quam *S. Scum* à *Filio*, tum hoc potius asserendum est quam illud. Sed constat *Filium* à *S. S. superveniente & adumbrante*, in utero virginis fuisse conceptum. Luc. 1. 35. & *Spiritum Domini* super eum requievissè, ipsumq; non ad *mensuram implevisse*. Ergo

Sol.

Sol. Ista referenda sunt ad Filij incarnationem temporalem, non ad generationem ante tempora secularia. Incarnatio autem erat à totâ Trinitate effectivè, in Filio terminativè, in quem ut hominem requievit spiritus, non ad mensuram. Jo. 3.34.

Ob. 3. Si Spiritus sanctus à Patre solo non procederet, nisi etiam à Filio, Pater minus videretur præstitisse in Spiritus Sancti processione, quam in generatione Filii, quia Filii generatio est à solo Patre, cur non etiam eadem ratione non esset à solo Patre Spiritus sancti processio?

Sol. Non cogitanda est hic aliqua in Patre omnipotentis impotentia, arguit potius talis processio ab utrisq; utrisq; unitatem essentialem, prout distinguit tertiam personam à secundâ.

Ob. 4. Si Spiritus sanctus procedat tam à Filio, quàm à Patre, tum duo essent concedenda in Trinitate principia, quod Manichæismum redolet, nec à Græcis, aut Latinis admittitur.

Sol. Nil prohibet quo minùs duo spiratores ratione suppositorum, unâ spiratione possunt tertium effundere, unde unum hic habetur principium à duabus personis unâ spirantibus, neq; hoc tantum favet Manichæismo, quantum Negatio processionis S.S. à Filio æquè, ac à Patre Arianismum promovet, æqualitatem Patris & Filii impugnantem.

Ob. 5. Si Filius spiraret necessariò cum Patre ad Spiritus sancti productionem, cur non Spiritus sanctus eadem ratione concurreret cum Patre ad generationem Filii, cum ejusdem sit cum Patre & Filio essentie, potentie, & virtutis, sed hoc inter omnes Theologos est inauditum. Ergo.

Sol. Generare est Patris tantùm ad Filium terminatum, ideoq; solummodò Patri competat: Spiratio verò activa (ut loqui placuit Scholis) filio æquè potest convenire: quod si generaret S.S. Pater etiam esset, & sic duo essent Patres in Trinitate, & Personarum distinctio confunderetur, & tolleretur.

Ob. 6. Additamentum Latinorum generalibus Conciliis, quibus

1. Sent. d. 11.

quibus ipsi subscripserant, & sub anathemate erat interdictum, ne aliquid adderetur vel detraberetur in rebus fidei non est obtrudendum. unde Leo 3. (ut habet Lombardus) transcriptum reliquit in tabula argentea, Symbolum Nicœnum sine hac additione *Filius*,] pro amore (ut ipse ait) & cautela fidei orthodoxæ, quod in missa postea sic canebatur. Ergo pro *Hereticis* aut *schismaticis*, Græci hodie à Latinis non sunt habendi, quia antiquis potius *fundamentis*, quam recentioribus *additamentis* constantèr adhærescunt.

Sol. Qui addit, quod deest, non tollit, quod inerat, nec explicare, est textum vitare, videre cupit Apostolus Thessalonicenses, ut *que* eorum fidei deessent, *suppleret*. 1. Thess. 3. 10. 2. Omissum erat hoc in *symbolis* præcedentibus, quia nulla tunc temporis de S. S. processione *Lis* erat *mota*, additum erat postea, ob insurgentes *hæreses*, ut agnoscunt Aquinas & Bellarminus, ubi quod adjiciunt de Pontificis Romani auctoritate in corrigendis receptis conciliis: videtur error perniciosior, quam hic Græcorum. Quod confirmat.

1. Part. q. 36.

ar. 2.

De Christo l.

2. c. 28.

Ob. 7. Spiritum sanctum procedere à Patre per Filium, (quod asserunt tantum Græci) defendit Aquinas ex Hilario 1. part. q. 36. ar. 3. cum suis asseclis, Ergo non erat cur Bellarminus deplorandam Græcorum per Turcas devastacionem, huic illorum *Hæresi* tam inclementèr ascriberet. De Christo l. 2. c. ult.

1. Sent. d. 11.

De Trib. Elohim. l. 7. c. 8.

1. Part. q. 36.

Sol. Infirmiores in fide assumendos potius esse, quam exagitandos, suadet Apostolus Rom. 14. 1. nec cum de re constet, multiplicandæ sunt *Logomachia*. Rectius ergo Magister, cum non aliud (inquit) sit Spiritum sanctum esse Patris, vel Filii spiritum, quam esse à Patre & Filio, etiam in hoc, in eandem nobiscum fidei sententiam convenire videntur, licet in verbis dissentiant & noster Zanchius, eum procedere apud omnes Patres, nil aliud significet, quam ex essentia divina emanare; qui fatentur eandem esse Filii & Patris essentiam agnoscunt eum, qui à Patre procedit, à Filio etiam procedere. 2. Illustrat hoc Aquinas exemplo Adami, Eve, & Abels. Abel fuit ab Adamo immediate, in quantum Adam fuit Pater ejus

ejus, & mediatè quatenus *Eva* mater ipsius erat etià ab *Adamo*. unde & dici potuit esse ab *Adamo* per *Evam*, & ab *Eva*, & *Adamo* æquè procedere. 3. Utcunq; autem non ex-
fufflanda sit ut *Hæresis*, *Græcorum* sententia, retinendus ta-
men est, ut explicatio, & scripturæ convenientior *Latino-*
rum Loquendi modus. vide *σύψαξις* iv hac de re inter *Mar-*
gunium *Græcum*, & *Jacobum* *Grieserum* *Jesuitam* in *Defens.*
Bellar. Cont. 2.

QVÆSTIO VI^{ta}.

An Spiritus Sanctus sit Persona in-
vocanda? In qua

Convenit. 1. *Spiritum Sanctum*, *Patris & Filii* in
Scripturis dici *spiritum*, nec *Angelum*, aut *animam*
denotare *sanctam* passivè, sed *spiritum* activè *sanctifi-*
cantem, sic ut quemadmodum *spiritus* quasi *spiratus*, ita *spi-*
ritus sanctus καὶ Ἅγιος, peculiari hoc occurrit nomine.
Convenit. 2. *Spiritum Sanctum* *Creaturam* non esse, ut li-
bentissimè fatemur (inquit *Volkelius*) Convenit. 3. eundem
distingui à *patre & filio*, ut cum iis nihilominus (qui sunt
personæ) aliquoties conjungi, controvertitur igitur tantùm.
An spiritus sanctus sic καὶ Ἅγιος dictus, qui *Creatura* non sit,
cum *personis* tamen *Patris & filii* sic distinctim conjunctus;
sit *Persona* invocanda? Affirmant *Orthodoxi*, quia

De Relig. l. 5.
c. 14.

1. Qui *Deus & Jehovah* dicitur, nec tamen *Pater* est
aut *filius*, necesse est ut sit *Tertia* in *Trinitate* *persona*. Sed ta-
lis est *spiritus sanctus*, quod constat, quia *corpus nostrum*, quod
est *Templum Dei* *viventis*. 2 Cor. 6. 16. *Templum* esse *S. S.*
disertè pronuntiatur. 1 Cor. 6. 19. & *Ananias*, *spiritui san-*
cto *mentiens*. πρὸς Θεῷ *mentitum* esse arguitur *Act.* 5. 4. &
Jehovah

Jehovah, qui eduxit *Israelitas* ex *Aegypto*, *Isaie* 63. 10. & 14. sub *Spiritus Sancti* venit nomine *Act.* 7. 51. *Heb.* 3. 7, 9. Ergo *Deus* est, & cum nec *Filius* sit, nec *Pater*, sequitur, quod aliquid sit ab illis distinctum, quod personam esse, & non *ὑπόστασιν* aliquam, sive virtutem attributam sic probatur.

2. Personarum, non attributorum est aut virtutum, visibiles species assumere, & in, & cum, vel sub, vel per, hujusmodi apparere. Sed constat, *Spiritum sanctum* in *Salvatoris* Baptismo sub corporea columbæ specie apparuisse, *Math.* 3. 16. *Luc.* 3. 22. & visæ sunt dispersitæ linguæ instar ignis insidentis super *Apostolos* ad *Spiritus sancti* descensum *Act.* 2. 3. unde ad oculum concluditur illum esse personam.

3. Separare aliquos, & expresso mandato ad ministerium ab ipso designatum emittere, ordinare, & constituere in Ecclesia *Episcopos*, *πρωτοὺς* disertè, sive expressè futura revelare, *Actiones* sunt quæ nulli, nisi, personæ competant, sed istæ & hujusmodi plures *Spiritui sancto* ascribuntur *Act.* 13. 2. & 20. 28. & 1 *Tim.* 4. 1. quæ attributo nulli divino, utpote *Justitiæ*, aut *misericiordiæ* aliàs adaptentur. Ergo.

4. Qui æquali potestate, autoritate, & virtute in obsequiis Fidelibus, & conferendis Ecclesiæ bonis, concurrat cum Patre & Filio, (qui indubitato sunt personæ distinctæ) distincta est ab illis, & cum illis ejusdem conditionis persona, sed manifestissimus, est talis *Spiritus Sancti* cum Patre & Filio concursus in Baptismi formulâ præscriptâ, *Math.* 28. 19. *Benedictione* Apostolicâ 2 *Cor.* 13. 13. & *Testificationis* de *Salvatoris* mediatorio adventu 1 *Jo.* 5. 7. ubi quod præfigitur ver. 6. & *spiritus* est, qui testificatur spiritum veritatem esse, spiritui in testimonii istius insignis manifestatione primum locum designat: *Pater*.

5. Personalitatem *Spiritus sancti* distinctam non convincant solum illud *Petri*, à *Spiritu sancto* actus *Prophetiarum*, qui loquuti sunt in V. T. 2 *Ep.* 1. 22. quem alium *paracletum* appellat *Salvator*, eo fine missum, ut testificaretur de ipso & institueret Ecclesiam in T. N. 10. 14. 16, 26. & 15. 26. sed & *Syntaxis* ipsius contextus, in quo *ἐκείνῳ* Masculinum, ὃ

πνεῦμα perperam referret, Jo. 15. 26. quemadmodum & legitur Ephes. 1. 13. 14. τῷ πνεύματι 1. ὅς non ἔστιν ἀπεχθάν, nisi *persona* subintellectæ ratio haberetur.

6. Cui honor & cultus *Adorationis* divinus est exhibendus, *persona* est invocanda, quia *Dominum Deum* tuum adorabis, & illi soli servies, Math. 4. sed talem cultum ex Baptismo tenentur omnes *Christiani*, una cum *Patre & Filio*, *Spiritui sancto* reddere Math. 28. 19. exhibuerunt *Prophetae & Doctores Antiocheni* Act. 13. 3. eundem ut *ἁγιστογνώστου* advocat *Apostolus* Rom. 9. 1. Eph. 4. 30. & ab eodem invocato cum *Patre & Filio*, *Benedictionem* impertit 2 Cor. 13. 13. cuius contristatio sub summo salutis discrimine est declinanda Math. 12. & in quem *Blasphemia* nec in hoc seculo, nec futuro est expianda, ista junctim vel divisim *Personam* invocandam sistunt quasi ob oculos. Ergo pro tali est habendus.

7. Postremò ex negata S. S. adoranda personalitate, admitendum est. 1. Aliquam dari virtutem energeticam, quæ nec *Creator* sit, nec *Creatura*. 2. Excogitanda est nova Baptismi formula, quæ receptam istam à *Salvatore* corrigat. Nempe Baptizo te in *Nomine Patris, & Filii, & virtutis Divinae*. quo modo initiatum fuisse quendam *Paleologum*, narrat *Cotenus*. 3. Seponenda est illa *Apostolica & Canonica Benedictionis* formula, quæ hætenus in dimissione populi obtinuit. *Gratia Domini nostri Jesu Christi, & Charitas Dei, & communicatio S. S. &c.* nec audiatur in posterum. *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, in *Piorum* conventibus, quæ, quas *Paganismo & Turcismo* cataraclas aperiunt, *Christiani* facile suboleant, & doleant.

Objiciunt Pneumatomachi.

Ob. 1. **N**on innotuit Spiritus sancti personalitas V. T. Ecclesiæ, & nondum erat S. S. in N. T. priusquam *Jesus* erat glorificatus Io. 7. 39. unde *Discipuli* non-

nulli Neophyti de *spiritu sancto* interrogati, Imo sitne (respondent) *spiritus sanctus*, ne *audivimus* quidem. Act. 19.2. Ergo de ipsius *Personalitate* & *Invocatione* fides multò est incertior.

Burgens in
Scrutin. Bux-
torf. in Sche-
chinah.

Sol. Constat ex *Bereschit Rabba*, & *Rabbinis* aliis, *spiritum* qui ferebatur super *aquas* Gen. 1. *Schechinah* ipsorum, h.e. *Ruach hakodasb* denotare. 2. Nec loquitur textus Jo. 7. de S.S. *existentia*, sed de *effusa manifestatione* postea præstanda. 3. Nec dubitarunt *Discipuli* initiati, An esset *spiritus sanctus*, sed de *Donis conferendis* non erant instructi.

Ob. 2. Tribuuntur *spiritui sancto*, quæ *personæ* non possunt convenire. 1. Quod collatum sit ab *hominibus*, per *manuum Impositionem*, Act. 8.17. 2. Quod scrutetur omnia, unde videtur non esse *omniscius* 1 Cor. 2.12. 3. Quod interpellat *gemitibus* inenarrabilibus Rom. 8. 26. Ergo *Persona* non est.

Sol. *Metonomiâ* scripturis usitatâ, *causa* pro *effectis* ponitur, ut S. S. pro *Donis*. 2. Qui scrutari dicitur, non querendo, quod ignorat, sed penetrando & aperiendo, quæ cognita sunt *hominibus* salutaria. 3. Nec *ingemiscit* alio sensu, nisi quatenus nos excitat ad *supplicandum*, & *suspiria* dicitur, quibus impetremus, adjuvando *infirmi*tes, ne sub ærumnis fatiscamus.

Ob. 3. *Persona Trinitatis* nemini potest esse *subjecta*. 2. Nec illi potest quispiam *resistere*. 3. Multò minùs à *resistentibus*, *tristitia* potest *affici*, aut *repelli*, At *spiritus Prophetarum* prophetis *subjicitur* 1 Cor. 14.32. 2. A *cervicosis* et corde *incircumcisis* et auribus, oppugnatur, et repellitur Act. 17.51. *Tristitiâ* afficitur Ephes. 4.30. Ergo non est *persona* invocanda.

Sol. Subjiciuntur 1. non *Spiritus sanctus*, sed *spiritus sanctorum* prophetantium, *fratrum* examini. 2. Nec resistitur S. S. *immediate operanti*, sed *mediate agenti* per *operarios*. 3. Nec *contristatur* propriè, sed *ἀντιστοιχίως* tantum ipsius *alienatio* à *perveris* & *ingratis* exprimitur.

Ob. 4. Nulla S. *Trinitatis* *persona* concipiatur esse *septuplex*,

plex, quia non tantum detraheret Deitatis simplicitati, sed personarum turbaret numerum: Atqui Spiritus sanctus proponitur sub tali forma septemplex, ubi exoptatur gratia septem Ecclesiis Asiaticis, à septem spiritibus, Apocalyp. 1. 4. nec potest (ut quidam volunt) intelligi de septem Angelis assistentibus, juxta illud Tob. 12. 15. quia Bona Theologia (ut rectè habet quidam Jesuita) non fert, ut gratia, & pax Evangelica ab Angelis postuletur. Ergo intelligendum est de Spiritu Sancto, qui idcirco non potest esse simplex persona.

Sol. Septuplex dicitur S. S. non respectu personalitatis, quæ simplex est habenda, sed Donorum, quæ sunt multiplicia, in septinarii numeri perfectione juxta ~~ἑβδομήκον~~ Apostoli hic significata, quò concinnius quadrent septem illis, ad quas scribit Ecclesiis.

Ob. 5. Si Spiritus sanctus esset distincta à Patre & Filio persona, tum in maximis Religionis momentis illis semper associaretur, sed hoc non fit; Qui vicerit amicitur vestimentis albis, neq; unquam delebo nomen ejus ex libro vite. sed agnoscam nomen ejus in conspectu Patris mei, & in conspectu Angelorum ejus Apoc. 3. 5. sic in Doxologia omnium creaturarum, sedentis in Throno, & Agni, nulla spiritus sancti insinuat mentio Apoc. 5. 13. Ita Paulus obtestatur Timotheum etiam atq; etiam in conspectu Dei (scilicet) Patris, & Domini Jesu Christi, sed Spiritus sancti loco, electi substituuntur Angeli 1 Tim. 5. 21. Ergo Spiritus sanctus videtur virtus tantum altissimi, ut appellatur Luc. 1. 35. & non persona.

Sol. Non opus est, ut omnia ubivis in Scripturis ingerantur: sufficit si ex aliis locis constet S. S. personalitas, neq; in his aut aliis negetur. Sic Baptizati sunt nonnulli in nomen Domini Jesu Act. 10. 48. & 19. 5. omisso Patre; ergone Pater non est persona? Argumentandum potius, quia cum Patre & Filio recensetur S. S. in Baptismo, & aliàs, Ergo est persona, quàm hic quia omittitur, Ergo Persona non est. 2. Ubi Pater nominatur, & Filius, spiritus ab utroq; emanans non omitti credatur, sed subintelligi. 3. Nec obstat magis spiritus sancti personalitati, quod appellatur virtus Altissimi, quam

Christo in eo quòd dicitur *Dei sapientia*, est siquidem, ut *virtus Dei*, sic *virtus Deus*, à quo *virtutem spiritus sancti* Apostoli recipiunt Act. 1.8.

Ob. 6. Ut se habet *spiritus hominis* ad *hominem*, sic *spiritus* se habet *Dei* ad *Deum*. Quis enim *hominum* novit ea, quæ sunt *hominis*, nisi *spiritus hominis*, qui est in eo, ita etiam quæ sunt *Dei* nemo novit, nisi *spiritus Dei* 1 Cor. 2.11. Sed *spiritus hominis*, siue *Animam* denotet, siue *conscientiam*, *personæ* habeatur tantum *pars*, vel *facultas*, non *Persona*. Ergo *Dei spiritus* non concipiendus est, ut *spiritus Deus*, siue *persona*, sed ut *virtus* quædam *divina* à *persona* profluens.

Sol. Non *existentiæ*, sed *cognitionis* inter *spiritum Dei* & *hominis* ab *Apostolo* fit collatio; sic ut nullus noverit *intima hominis* cogitata, præter *mentem* sibi ipsi *consciam*, Ita *Dei* profunda nullus penetret, nisi *spiritus ipse Dei*, qui cum sit *infinite essentiæ*, rectè credatur esse *persona*, ut in *Scripturis* se revelavit; sicut in *terminata hominis subsistentia* *spiritus pars* fit, vel *facultas*.

Ob. 7. Invocationis *Spiritus sancti* non extat aliquod præceptum aut exemplum in sacris Literis, ut ex *Hilario* ostendit *Erasmus*, & agnoscit *Cassander*, pios quosdam in *Doctrina S. Trinitatis* orthodoxos, ad Invocationem *S. S.* hælitasse. Quin & *Dydimus Alexandrinus*, qui *S. S. Deitatem* & *Personalitatem* inter *priscos* tam studiose astruit, de *Invocatione* ejusdem ne gry quidam adjecit. Ergo ista in *Liturgicis*, 1. *Veni Creator*, 2. *Gloria Patri, & Filio*, & *S. S.* 3. & *Spiritus sancte*, *Deus à Patre & Filio procedens*, *miserere nobis* ---- nullo certo nituntur fundamento.

Sol. Ex stabilita *Spiritus Sancti Deitate* & *personalitate* necessario sequitur ejusdem *Invocatio*, nisi quis *Deum* invocandum negaret, unde *superfluum* videbatur *Antiquis*, & aliis, hoc studiosius confirmare, quod pro concessio esset firmandum.

In præfat.
In notis ad
Hymnum de
S.S.
In lib. de S. S.
à Hieronymo
latinitate do-
nato.

QUÆSTIO. VII.

An Dogma de tribus distinctis personis in una Dei essentia sit Fundamentale, & ad salutem necessarium?

CUM constet ex superioribus Doctrinam de Deo Triuno, sic esse fixam in Scripturis & munitam, ut nullis *sophistarum* labefactetur machinis: recipiunt se tandem *adversarij* ad hoc diverticulum, omitti illam posse absq; aliquo salutis dispendio, quia *rixas* potius excitat, quam *fidem* promovet. unde meritò examen subit *An Dogma de tribus Personis in una Dei essentia sit fundamentale, & ad salutem necessarium?* Affirmant *Catholici*, quia.

1. Illud quod docet quid sit à nobis adorandum, & cuius cultui in Baptismo consecramur, fundamentale necesse est, ut sit, & ad salutem necessarium. Sed tale est Dogma, de quo agitur, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies Math. 4. 10. & quis ille? nisi idem, in cuius nomine Baptizamur, qui est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, absq; aliquo personalitatis, eternitatis, aut æqualitatis discrimine, quo filius non æternus, vel Spiritus sanctus non persona haberetur.

2. Ad salutem imprimis conducit, ut distinctè cognoscamus Deum, à quo omnia Beneficia salutifera nobis obveniunt. Sed Gratia Domini nostri Jesu Christi, & Charitas Dei (scilicet Patris) & communicatio Spiritus Sancti, juxta Benedictionem Apostolicam distinctim, & conjunctim ista nobis suppeditant 2 Cor. 13. 13. Ergo hæc Doctrina de Trinitate

in Unitate inter præcipuos *Fidei Articulos* est habendus.

3. Credere tenentur *Filii Dei* necessario, Deum emisisse spiritum filii sui in corda ipsorum, clamantem *Abba Pater*, Gal. 4. 6. qui *paracletus* est alius, à filio; *spiritus adoptionis*, qui testatur una cum spiritu nostro nos esse *Dei filios* Rom. 8. 15. 16. Atqui percipi non potest hæc doctrina salutaris, absq; distinctâ personarum in una Deitate cognitione. Ergo cognitio ista est quasi *Basis* istius fidei, sine qua impossibile est Deo placere. Heb. 11. 6.

4. Fides est ex auditu, auditus per verbum Dei, verbum Dei recipiendum est à legitimè missis Rom. 10. 15. 17. Tales sunt dati à Christo ascendente, Apostoli, Prophetæ, Evangelistæ, Pastores, Doctores, Ephes. 4. 11. constituti à spiritu sancto Episcopi ad pascendam Dei Ecclesiam. Act. 20. 28. extra quam non est salus. Act. 2. 4. Instruendi Donis, ministeriis, & operationibus ad propagandum Evangelium, 1 Cor. 12. 4. Sed ista non possunt intelligi (quæ ad salutem maximè sunt necessaria) absq; prævia de Deo Triuno doctrinâ; Ergo doctrina ista ad salutem maximè est necessaria.

5. Si satisfactio infinitæ Dei iustitiæ, legis impletio, Novi cordis per sanctificationem Creatio, præstari non potuerunt à Creaturis, tum necesse est, ut Filius & S. S. plus essent quam Creaturæ, Ergo Deus. at ille est unicus; & hi distinguuntur non distinctione essentiali, aut accidentali, Ergo relativâ. & personali (sic ἑξ ὧν ἐστὶν ἐξ ὧν è scripturis deductâ,) Ergo distinctæ Personæ in una Deitatis essentia sunt prædicandæ, aliter intercederent justificatio & sanctificatio, cum articulis annexis, & concomitantibus, quæ Christianismi fulcra sunt præcipua, unde doctrina, quæ ista sustentat, est ad salutem absolutè necessaria.

6. Dogma, quod à Judæis, Turcis, & Philosophis infidelibus, præcipuè discriminaat Christianos, omitti non potest sine fidei & salutis naufragio, at Judæi cum Philosophis sanioribus Deum unum agnoscunt summum, Turcæ etiam Christum ut Prophetam præstantissimum admittunt. Ergo sepositâ præcedente de Trinitate Doctrina, relinqueretur vix ullum inter istos & Christianos discrimen.

7. Supercertandum est, five decertandum omni solitudine pro ea fidei doctrina, quæ sanctis semel erat tradita. Judæ v.3. sed talis est hæc de Personarum Trinitate in Deitatis unitate, ut constat ex 1. Symbolis, 2. Conciliis, 3. Patribus, 4. Doctoribus, 5. Rescriptis Imperialibus, 6. Confessionibus Diverſarum Ecclesiarum Harmonicis, & 7. Proſcriptionibus Hæreticorum historicis; Quorum testimoniis (omni exceptione najoribus) plus tribuendum est, de fide semel sanctis tradita quam meteoris quibusdam inaquosis, quovis vento circumactis. Ergo inconcussum manet hoc fundamentum ad salutem necessarium, ut veneremur unum Deum in Trinitate, & Trinitatē in Unitate. neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes, quemadmodum habet Symſolum Athanasianum ab omnibus Catholicis receptum.

ἐπερωτιζέ-
ται τὴν ἀπαξ
ἐκδοθεῖσαν
τοῖς ἀγίοις
μὲν.

Objiciunt Antitrinitarii. Ochimus.

Ob. 1. **E** Adem Gratiâ & fide salutem consequuti sunt Judæi, quâ Christiani Act. 15. 8. 11. sed apud Judæos tantum unius Dei summi, & nulla Personarum distinctarum, & coequalium occurrit mentio, Ergo Articulus hic de Trinitate in unitate, non est ad salutem necessarius.

Sol. Non latuit Judæos de Trinitate fides, utcunq; sub Evangelio multo sit explicatio. 2. Unde tres Middeoth & Panaim agnoscuntur inter Rabbinos ipſorum & Talmudicos, quæ personas distinctas ingerunt, & interdictum extat de primis Genesios, & Ezechielis capitibus non vulgò legendis, ne Myſteria Trinitatis, & Incarnationis in his recondita, indignis ad contemptum prostituerentur. 3. Nec doctioribus inter illos seminis promissi adventus, & S.S. effusio potuit esse ignotum, cum omnes Prophete seriatim ista ingerebant, Luc. 24. 25. Act. 2. 24. & garrire potuit Samaritana de Messia, qui annuntiaret omnia Jo. 4. 26.

Barg. Scrut.
p. 1. 6. 5.

Ob. 2. Fundamentalibus, & ad salutem necessariis perspicuè traduntur

traduntur in *Scripturis*, præsertim in *Evangelio*, sub quo tam directa erit *semita*, & via complanata, ut *stulti* non errent in ea *Isaïæ* 35. 8. sed nullum in *V. vel N. T.* de *spiritus sancti* personalitate apparet vestigium, & *Baptizantur* plurimi ab *Apostolis* in nomine tantum *Jesu Christi* *Act.* 10. 48. & 19. 5. nec requiritur ab *Eunucho Æthiopico*, aut *Carceris custode Baptizandis* *Act.* 8. 30. & 16. 31. nisi ut in *Jesum Christum* crederent (nulla habita de *Trinitate* aut aliarum personarum mentione.) Ergo *Dogma* hoc non tantæ videtur esse necessitatis, ut prætenditur.

Sol. Deus fecit hominem rectum, sed ipse se infinitis miscuerit *questionibus* *Eccles.* 7. 30. *Theticōs* habet *Scriptura*, tam *lac Infantibus*, quàm *adultis solidiorem cibum*. 2. *Personalitas* *Spiritus sancti* satis constat ex *actionibus*, quæ *personæ* tantum competant, & *Baptismi* forma, in quâ sub eodem recensetur nomine, & *authoritate* cum *Patre & Filio*, qui *indubitato* sunt *personæ*. 3. Nec turbat, quod in *Apostolorum praxi*, nominis solius *Christi* in *Baptizatione* occurrit *mentio*. Illud enim sic intelligendum est, ac si diceretur, illos vel in *fide Domini Jesu*, vel *authoritate ipsius*, vel *Baptismo à Christo instituto*, vel in nomine *Domini Jesu*, sed non solius. verum adjuncto *Patre & Spiritu sancto*, sic tinctos esse & receptos. unde *Fulgentius* *Baptizare* in nomine *Domini Jesu*, est in *Nomine Patris & Filii*, & *S. S.* *Baptizare*. vid. *Bellarmin.* de *Baptismo* l. 1. c. 3.

Ob. 3. *Dux Processiones*, *Tres substantiæ*, *quatuor Relationes*, *quinque Notiones*, *Metaphysica* sunt potius *commenta*, quam *Theologiæ fundamenta*, & *captum vulgarem* fugiunt, quæ vix credunt *Docentes*, & *discentes* non intelligunt, sed talia obtruduntur in *S. Trinitatis* *Doctrina*. Ergo non potest esse *fundamentalis*.

Sol. Distinguendum est inter *Fundamenta Doctrinæ*, & *ejusdem munimenta*. *Ista* innituntur tantum *scripturis*, *illa* assumuntur contra *impugnantium insultus*. cujusmodi sunt *ista Scholæ Notionalia*, unde *Aquinas* *Hæreticorum* (inquit) *instantia* coegit antiquos *fidei Doctores* de his, quæ sunt *fidei* disputare

Quest. disp.
q. 10. a. 2.
& part. 1.
q. 1. ar. 7.

disputare. Non autem satis est *Doctōri*, ut recta doceat sed requiritur etiam, ut possit *contradicentes* convincere, & ora obturare Tit. 1.9, 11. & ostendere, quæ contra proferunt *argumenta*, esse *solubilia*. dum *simpliciter* credere satis sit cuilibet *Christiano*, non de quibus *Docti* litigant, sed quæ scripturæ delineant.

Ob. 4. Quod nititur tantum Traditione non scriptâ, non potest esse *dogma* ad salutem *necessarium*, atqui *Hosius*, *Bellarminus*, *Weekus*, alii, fatentur hanc de Trinitate *Doctrinam* Traditione non scriptâ niti, Ergo.

Sol. Traditio Ecclesiæ *fundamentum* cujusvis *Doctrinæ* ad salutem *necessariæ* non ponit, sed ex *Scripturis* supponit, & exponit; unde ex *Traditione*, *Doctrina* non evadit confirmatio, sed explicatio. quo sensu intelligendi sunt illi, qui *continuatam* Antiquorum *explicationem*, contra *loquentes* perverſa & torquentes *doctrinam* in proprium & aliorum exitium opportunè & importunè adducunt.

Ob. 5. *Doctrina*, de qua non possunt *primipili* ipsius *Patroni* inter se convenire, *Discipulis* non est obtrudenda, ut ad salutem *necessaria*, sed talis est hæc de Trinitate, prout vulgò astruitur, circa quam *Porretanus* celebris *Episcopus* cogitur ad *Palinodiam*. *Joachim Abbas* propheticus, damnatur ut *insanus*. Ipse *Lombardus* magister in *omnibus* non tenetur. *Thomistæ* & *Scotistæ* non satis concinunt, quin & inter *Reformatos*, *Lutherani* & *Calvinistæ* se invicem nonnunquam lancinant: nec, An personæ *realiter* aut *modaliter* distinguantur, *Calvinistæ* idem statuunt, quomodo igitur hoc *Dogma* ut *fundamentale* admittatur?

Sol. *Doctorum* *dissensus* non præjudicat *Doctrinæ* *veritati*, Nec tam de re sunt hic *litigia*, quàm de concipiendi ratione, aut explicandi modo aut *methodo* defendendi, contra *effrontes* & profanos *oppugnantium* *sophistarum* *injultus*. ut *emunctiores* *iudicii* *εἰρηνοποιοί* facile deprehendant.

Ob. 6. *Cultus* Deo acceptus debet esse *λογικὴ λατρεία*, *rationalis*, seu *rationabile obsequium*. Rom. 12.1. sed *cultus* de Trinitate personarum in *unitate* *essentiæ*, sic *rationem* *ex-*

excedit, ut rationi videtur prorsus *adversari*. Ergo *Deo* non potest esse acceptus, & per consequens *saluti* non esse necessarius.

Sol. Rationem non tollit sed extollit fides, cum non sit contra sed supra rationem. nihilominus dictat ipsa ratio, in iis quæ ratio non potest assequi, sequendum non rationis sed *Fidei Lumen*. quod *rationationes* evertit, omnemq; sublimitatem, quæ sese extollit adversus cognitionem Dei, & in captivitatem redigit omnem cogitationem ad obediendum Christo. 2 Cor. 10. 5. 2. Cultus autem ab *Apostolo* requiritur rationalis, non qui fluit à rationis scaturigine, sed qui spiritualis sit. 1. Pet. 2. 5. nec perficitur externis Brutorum immolationibus, sed dum nosmetipsos Deo consecramus. juxta illud *Augustini*, Noli extrinsecus pecus Quod mactes inquirere, habes in te quod occidas. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum. Hoc enim est (quod sequitur) non conformari seculo, sed reformari in novitate sensus nostri; ut Deo rependamus totum, qui totum (quod habemus) ab isto gratis accipimus.

In Ps. 50.

Ob. 7. Christianis illud non potest esse Dogma fundamentale, quod à *Sybillis*, *Pythagoricis*, aut *Platonicis Ideis* duxit originem, & à *Symbolis Apocryphis* confirmatur, & à *Conciliis*, & *Doctoribus* acriter se invicem impetentibus, præcipuè confarcinatur. Sed tale est hoc (maxima ex parte) de *Trinitate*, ut fuscè ostendunt ii qui illud oppugnant. Ergo pro orthodoxo, & ad salutem necessario nullatenus est recipiendum.

Sol. *Rapsodici* ista *Sybillini*, cum *Pythagoricis*, & *Platonicis* fragmentis, quam parùm ponderant in sanctuarii trivina, abundè est manifestatum ab *Opsopæo*, *Casaubono* & aliis. videntur illa (quæ suggerunt) à *Judeis* fuisse mutuata, vel ex auditu, vel ex textus V. T. aliquali inspectione. 2. *Symbolum* vero *Apostolicum*, *Nicenum*, & *Athanasianum*, utcumq; de ipsorum initiis & authoribus non satis constat, & quædam observentur in illis addita, & aliter disposita, (prout in varias temporum vicissitudines inciderunt) sensum ta-

me

men eundem orthodoxum semper retinuerunt, sicut patet ex nupera illorum *collatione*, & *editione Doctissimi Armachani*. 3. Et in *Conciliis* & *Doctorum collisionibus*, semper tandem triumphavit fides de *Trinitate catholica*. Si igitur *Evangelium* hoc hodie maneat quibusdam *opertum*, in iis qui *pereunt* est *opertum*, in quibus *Deus huius seculi excæcavit mentes*, nempe in infidelibus, ne irradiet eos *illustratio Evangelii gloriæ Christi*, qui est *Imago Dei*. 2 Cor. 4. 4. qui ut oscè loquitur Poeta.

Ardua dum querunt amittant vera viai.

Dens Triunus, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, aperiatur pro *summa sua misericordia* ipsorum oculos, ut *veritatem aspiciant* & *amplectantur*. Cui sit omnis *Laus & Gloria* in *secula seculorum*. AMEN. Lucret.

CAP. III.

DE PECCATO

VIDIT Deus omnia quæ fecerat , & ecce erant *valde Bona* , Gen. 1. 31. sed *diabolica* , quæ est *diabolica* , 1 Jo. 3. 4. Cito intravit in mundum, immundumq; illum penitus reddidit. Rom. 5. 12.

Unde Thesis.

PEccatum erat introductum per *Lapsum* voluntarium Angelorum. 2. Continuatum per *Adamum*, qui 3. *Iustitiâ originali* in primæva integritate *naturaliter* instructus, eam per inobedientiam amisit, & *Peccatum Originale* in omnes posteros transmisit. Ita 4. malè utens *Libero arbitrio* & se perdidit & *Liberum arbitrium*. Hinc 5. *Concupiscentia* etiam in *Renatis* manet *Peccatum*. Cujus 6. vel *gutta minima* suâ naturâ non est *venialis* , sed *Lethifera* , & à solo Deo remittenda. 7. Ubi *Peccatum* interim in *Spiritum Sanctum* ponit *obicem*,

obicem. ut neque in hoc seculo, nequè futuro veniam consequatur.

Hinc emergunt discutienda.

- An {
1. Dæmones ante Hominis creationem, propter superbiam, è Cælo erant deturbati?
 2. Justitia Originalis ante lapsum Adamo fuit naturalis?
 3. Detur Originale peccatum ab Adamo in omnes ipsius posteros propagatum?
 4. Liberum arbitrium ad bonum salutare, per lapsum erat prorsus sublatum?
 5. Concupiscentia in renatis maneat peccatum?
 6. Omne peccatum suâ naturâ sit mortale?
 7. Peccatum in Spiritum Sanctum nunquam veniam consequatur?

QUÆSTIO I.

An Dæmones ante Hominis Creationem, propter superbiam, à cælo erant deturbati? Aff.

QUIA.

Angeli qui non servarunt suam Originem, sed reliquerunt suum domicilium, judicio magni illius dei vinculis æternis sub caligine reservantur. Judæ 6. Sed non servasse originem est peccasse. 2 Pet. 1. 4. & deseruisse Domicilium illis constitutum, Rebellionem in constituentem & superbia intumescens arguit. Ergo superbia erat in causa, cur à cælo in Tartarum sunt detrusi.

Vid. Villo-
silli adverten.
Tom. 9. p.
196.

2. Concludi potest ex Domicilio relicto, Angelos ante mundum conditum (ut contendunt quidam) qui suppeditavit ipsis domicilium, non fuisse creatos, unde τὸ ἀρχαῖον, ἐκ τῆς ἀρχῆς principatum suum (sicut reddit vulgaris) intelligantur superbe nimis habuisse, & penas subiisse, in interstitio isto à mundo creato, & lapsum hominis, quod confirmat Salvator. Diabolus à principio in veritate non perstitit Jo. 8. 44. quoniam peccavit à principio, 1 Jo. 3. 8. Signanter dicitur ἀπὸ ἀρχῆς non ἐν ἀρχῇ à principio, non in principio, ut post mundum conditum ante hominis creationem hæc colligantur contigisse. Unde obtinet illud Glosse cælum Empyreum quam primum factum est, impletum fuisse Angelis. vid. Aug. de Civ. Dei 1. 11. c. 32. Loni. 2. Sent. d. 2.

3. Serpens decepit Evam sua πειρασμός, 2 Cor. 11. 3. & Evah Adamum 1 Tim. 2. 14. At Serpens iste erat Diabolus quo nomine

nomine *Homicida* à principio appellatur à Salvatore Io. 8. 44. Ergo *Diabolus* peccasset, & *deturbatus* erat è Cælo ante *Adami* lapsum.

4. Ante *confractionem* *superbia*, & ante lapsum alti sunt spiritus, Prov. 16. 18. Ergo probabile est ruinam *Angelorum*, *superbiam*, & elatum præcessisse spiritum, quo evaserunt in Deum rebelles & in patrem *Absolom*. *Lyra*.

5. Initium *superbiæ* hominis apostatare à Deo, quoniam ab eo qui fecit illum recessit cor ejus, quoniam initium omnis peccati est *superbia* Eccles. 10. 14, 15. quod & primum primi hominis fuisse peccatum ostendit *Augustinus* in *Epist.* Io. Tract. 4. qui per *superbiam* in sua potius, quàm in Dei potestate esse dilexit. *Enchirid* c. 45. unde dictum est illi per elationem lapso, Terra es, & in Terram ibis, ut contra servatori, per humilitatem exaltato, sede à dextris meis. *Leo* de Nativ. Domini Ser. 5.

6. Aut peccatum illud primum *Angelorum* existimandum est fuisse vel carnale, vel spirituale, Carnale non potuit esse, quia *Diabolus* non est Fornicator aut Ebriosus, neq; aliquid hujusmodi, ut habet *Augustinus*. est tamen maxime superbus, atq; invidus, quæ illum vitiositas sic obtinuit, ut propter hanc esset in carceribus caliginosi hujus aëris æterno supplicio destinatus. De C. D. l. 14. c. 3.

7. Illud primum *Diaboli* habendum est peccatum per cuius oppositum filius Dei apparuit, ut dissolveret opera *Diaboli*, qui peccasset ab initio 1 Io. 3. 8. sed hoc factum fuit per spontaneam Salvatoris humilitatem, ipse se submisit Phil. 2. 8. Humilitati autem nil æquè opponitur ac *superbia*, obedientiæ divinæ quodvis jugum excutens. Ergo concludendum est *superbiam* primum *Diabolorum* fuisse peccatum.

Objiciunt

Objiciunt Adversantes.

Ob. 1. **D**Amnatur Diabolus ob homicidium, mendacium, & Apostasian à primo statu Jo. 8. 48. 2 Pet. 2. 4. Iudæ 6. sed ista potius ab Invidia profluunt, quam ex superbia, quia ubi Invidia, ibi omne opus prævum Iac. 3. 16. & ad Invidiam concupiscit spiritus, qui habitat in nobis Ib. 4. 5. Ergo primum Angelorum peccatum non erat superbia.

Sol. Invidiam esse superbiæ prolem, & stolonem omnes sentiant, quia

Invidus alterius macrescens rebus optimis nullus est, quin superbia inflatus non omne expetit sibi potius deferri, quam aliis, ut ipse cæteris præferatur.

מרים
פסע

Ob. 2. Orat David ut ab Insolentibus eum conservet Dominus, ne ex illorum Dominio incidat in Defectionem magnam Psal. 19. 14. Ergo Defectio hæc Angelorum primæva, & maxima, videtur fuisse potius præsumptio de Dei immutabilitate, qui non auferret quod contulerat quàm superbia, ad ambiendum illud quod erat impossibile.

Sol. Duplex esse potest præsumptio, vel de alterius Immutabilitate & constantia, vel de proprio merito & excellentia, prima in bonis est probanda, altera plerumq; ducit ad præcipitia, Istam autem fuisse Diabolorum ex eventu constat, & in textu דברי præsumptionem superbiæ, non confidentiæ manifestò denotat, ut Hoseæ 14. 10.

Ob. 3. Illud videtur fuisse primum Diaboli peccatum, quo primitus seduxit Evam, & salvatorem adortus est in Deserto, sed illud fuit Diffidentia, sive infidelitatis, unde illud, nequaquam moriemini, sed eritis sicut Dii Gen. 3. 45. & si filius es Dei, Math. 3. 3. (qua de re est quod Dubites, sic expositus fami & feris,) ex quibus infert Calvinus infidelitatem Defectionis fuisse radicem, à qua emerit ambitio, & superbia, quibus annexa est ingratiitudo.

Infl. l. 2. c. 1.
S. 4.

Sol.

Sol. *Inobedientia*, sive *παράνομι* (quo nomine insignit *Apostolus* primorum parentum *Lapsus*, sive transgressionem *Rom. 5. 19.*) tam ab *Infidelitate*, quam à *superbia* ducat originem, Ita ut *superbus* hic evadat, quia *Infidelis*, alter *Infidelis*, quia *superbus*. Nec tanti est hæc liticula momenti, ut *Bellarminus* duo integra capita in ista discutienda insumat, cum interim ex *Apostolo* pateat, *Aberrationem* à fide ex prævio appetitu dependere, 1 *Tim. 6. 10.* sic ut hic *superbia* *primalium* obtineat, & calcem ipsius premat *Infidelitas*.

De Amiff.
grat. & p.
ta. pec. l. 3. c.
4. & 5.

Ob. 4. Inter *Judeos Philo & Josephus*, è *Christianis Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Chrysostomus*, quibus accedunt *Scorus & Eugubinus*, Peccatum *Angelorum* statuunt esse *luxuriam*, ex *Gen. 6.* ubi filii Dei. H. E. *Angeli* dicuntur filias hominum deperiisse, unde stirps *Gigantum*, quin & addunt *Thaludista* apud *Tostatum*, *Dæmonas* ipsos *Adami* fuisse progeniem, ex prima uxore *Lilith*, de qua multa apud *Buxtorfium* in *synagoga Judeorum*. Ergo *Dæmones*, ante hominis *Creationem*, propter *superbiam* è Cælo non sunt *Deturbati*.

2. Dist. 6. q.
2. a. 3.

Sol. Videntur ista de *Angelorum & Fæminarum* complexibus, è *Poetarum* figmenti efluxisse, quæ nonnulli, ad succubos & incubos satis ineptè transferunt. 2. Sed de aliis filiis dei textus non potest intelligi, quam de *Sethianis* nequiter se cum *Cainaidum* prostibulis commiscentibus. 3. Fabulam verò de *Lilith*, vix ullus hodiè credat *Judeus* *Apella*.

Ob. 5. E *Reformatis Zanchius*, & quidam alii peccasse putant *Angelos* ob *Invidiam*, quoniam intellexissent *Humanam naturam* à *Filio Dei* esse assumendam, unde supra illorum *Angelicam* exaltaretur, & hæc est illa veritas, in qua asserit *salvator*, *Diabolum* à principio non stetisse *Jo. 8. 44.* Addunt *Rabbini*, noluisse eum (Deo jubente) *Adamum* honorare, & inde cum suis fuisse *deturbatum* ob *rebellem pertinaciam*.

De Operib.
Creat. l. 4. c. 2.

Sol. Sententiam eam *Zanchius* proponit tantum, ut probabilem, sed probari neutiquam potest, quia non verisimile est, *Incarnationis mysterium* ante *Protoevangelium* de semine mulieris *Gen. 3.* innotuisse, & *Angeli electi*, didicisse perhibentur

hibentur ab Ecclesia abscondita illa à seculis in Deo, de Christo Redemptore. Ephes. 3. 10. Constat autem Angelorum Lapsus hominis defectionem præcessisse, cujus ipse Diabolus præcipuus erat Panurgus, qui non peccare potuit in eum, priusquam erat, nec adversari ipsius Redemptioni, antequam cognovisset eum futurum, aut calurum.

Ob. 6. Si Diaboli peccarunt ante Adami Lapsum, tum ex aliqua lege violata, quæ erat illis posita, quia omne peccatum est alicuius legis transgressio 1 Jo. 3. 4. sed nulla Lex videtur Angelis præscripta, Ergo mali fuerunt ab inquinatio principio, Deo opposito, & per consequens Duo fuerunt ab æterno principia se invicem oppugnantia, ut contendunt Manichæi, nec Boni à Deo creati, Defecerunt per superbiam.

Sol. Quia Boni à Deo Creati, ex Lege Naturæ tenebantur Creatoris dispositioni subesse, à quo non tantum habuerunt esse, sed & felices esse, & stationem ab Imperatore designatam non deferere. Quam cum perfide, mutare præsumpissent, in pœnam ingratiissimæ superbiæ, iustissimo dei Iudicio, eò facti sunt post Lapsum miseres, quò antea Conditoris Benignitate, fuerunt gloriosiores, & feliciores.

Ob. 7. Expetere Deo fieri similem, non videtur esse Peccatum, nam Ita (salvator, Estote (inquit) vos perfecti, sicut pater vester qui est in cælis est perfectus Math. 5. 48. Sed hoc statuitur fuisse Diabolorum peccatum, juxta illud, ascendam super altitudinem nubium, & ero similis altissimis, Isaie 14. 14. quod referunt Patres ad superbiam Luciferi, Ergo talis superbia non videtur fuisse causa lapsus.

Sol. Potest Creatura expetere Creatori esse similis, vel Ethicè, pro suo modulo, idq; ex gratia Donantis, non ex suis viribus, quo sensu hortatur salvator ad perfectionem Patris Cælestis imitandam; vel Physicè aut Politicè, quoad Naturam, potentiam aut Dominium, idq; ex propriis viribus, sic ut nulli cederet excellentia, vel superioris subesset imperio, aut æqualitati esset æmulus, Atqui hic fuit monstrosus iste Diabolice superbiæ partus, qui illū cum suis Angelis pessundedit. 2. Prophete textus de Rege loquitur Babylónico, qui à patribus tantum applicatur

catur ad *Angelorum* lapsum, non ad illum *probandum* adducitur 3. De *Lucifero* autem *Rebellantium* *Coripheo* (quod nugantur *Scholastici*, præsertim (*Halensis* quaestionibus 12) prodit ipforum in *Scripturis* torquendis *supinam* temeritatem, in quibus *Luciferi* nomen in pio sensu ubivis occurrit.

QVÆSTIO II.

*An Iustitia originalis ante lapsum
Adamo erat Naturalis.*

Convenit. 1. *Adamum* in statu integritatis, *Iustitiâ* originali fuisse imbutum. Convenit. 2. *Naturale* illud habendum esse, quod ad ipsius naturæ constitutionem, & perfectionem necessario concurrit. Unde 3. *super-naturale*, illud est æstimandum, quod supra naturæ sortem ad ipsius conservationem, aut elevationem extrinsecus advenit. Sic ut hic sit litis nodus, utrum hæc *Iustitia* fuit indita *Adamo* originaliter ad structuræ ipsius perfectionem, vel ex gratiâ alias collata ad ejusdem sustentationem? primum ab *Orthodoxis* asseritur. Adeoque *Iustitiam* illam originalem, fuisse ipsi naturalem prædicant. Quia

1. *Bonitas* & *Rectitudo*, quæ nil aliud sunt, quam originalis *iustitia*, *Adamo* fuerunt *naturalia*, utpote perfectionis ipsius personæ debita, sed ista erant illi primitus indita & concreatæ, quia quicquid *Deus* fecit erat valde *Bonum*. Gen. 1. 31. & *Deus* primum hominem fecit *Rectum* Eccles. 7. 29. Ergo *Iustitia* originalis fuit illi *naturalis*.

2. *Naturalia* quæ per *Lapsum* erant amissa aut depravata, per regenerationem & Renovationem fuerunt restituta, sed ista affirmantur esse, *Iustitia* & *sanctimonia* Ephes. 4. 24. Ergo

Justitia & sanctimonia fuerunt primo homini ante lapsum naturalia, Confer. Rom. 5. 18, 19.

3. Ut se habuit *Immortalitas* ad corporis humani *primævam constitutionem*, sic accessit *originalis Justitia* ad *animæ & facultatum ipsius rectitudinem*, sed *Immortalitas* erat homini, utcumq; è terra formato, *Naturalis*, si enim non peccasset, mortem non gustasset. Gen. 1. 17. quia per peccatum solummodò patuit morti in mundum introitus. Rom. 5. 12. Ergo *originalis Justitia* una cum, & in spiraculo vitarum collata, non minus erat perfectò homini ad *Imaginem & similitudinem* conditoris factò *naturalis*.

4. Nullum *Supernaturale* transfundatur, (quâ tale) ad posteros, nec enim sapiens pater, aut pius prudentem semper gignet filium (ut patet in *Solomone & Rehoboam. Jehosophaï & Jehoram*) Sed *Adamus* si non peccasset; *Justitiæ originalis* rectitudinem posteris traduxisset, virtute *Benedictionis*, Gen. 1. 28. Nam qualis terrenus, tales & terreni, qualis *Cælestis*, tales & *Cælestes* 1 Cor. 15. 48. Ergo ista *Justitia* non fuit ei *supernaturalis*.

5. Per Lapsum *Adami*, facti sunt ipsius posterì *Naturâ filii Iræ*, ratione Contractæ labis *Originalis*, Ergo in statu integro permanissent naturâ filii gratiæ, per *originalem Justitiam*, quæ tali conditioni oppositæ, non minus esset *naturalis*.

6. Si nativa fuit in statu *Innocentiæ*, partis inferioris adversus superiorem *Rebellio*, quæ ex *Conditione materiæ* (ut loquitur *Beharminus*) futura erat *naturalis*, nisi fuisset per *Justitiæ Donum*, tanquam per aureum frænum cohibita, tum Deas necessariò statueretur author peccati, qui hominem ad malum propensum, (quod peccatum esse docent Apostoli. Rom. 7. & 1. Jo. 2. 16.) sic primitus condidit. At hoc (quod tam virulentè impingunt *Calvinistis*) nolunt admittere, Ergo necesse est ut fateantur, aut *naturalem* hanc fuisse *Adami Justitiam*, aut *vitiatam* fuisse ipsius *naturam*, ante aliquid patrasset, quod vitiaffet.

7. Quod *Pelagianismo*, aut *semipelagianismo* portam aperit,

rit, studiosè à piis omnibus est oppugnandum, sed statuere *justitiam Originalem* fuisse naturæ integræ supernaturalis, & inclinationem appetitus ad malum ex conditione materiæ fuisse naturalem; non tantum tollit distinctionem inter naturam integram, & corruptam, & Arbitrii illasam, & ad malum tantum præcipitem propensionem, sed & legis exactæ implementationi sternit viam, sic, ut non sit necessaria salvatoris satisfactio, undè supervacanea æstimaretur fidei justificatio ad totius Evangelii improprium. 2. Rectius ergo Medina, intelligunt (inquit) Doctores quidam per hominem constitutum in puris Naturalibus. hominem constitutum in natura integrâ, cum Dono & vigore sanante naturam, adeò ut in bono & officio virtutum possit permanere, & perseverare si vellet, quæ sententia sine dubio videtur esse Augustini. 3. Quod coincidit ferè cum Nostreis. Accepisset (scilicet Adamus) posse, si vellet, sed non velle immutabiliter, quod potuit, neque enim ita erat justus, ut non posset peccare, ita tamen naturaliter erat instructus, ut potuisset si voluisset, non peccare.

Objiciunt Pelagianizantes.

Ob. 1. **N**ullus habitus vel infusus, vel acquisitus est naturalis, nam tum confunderetur cum naturali potentia, sed *Justitia Originalis* est habitus, Ergo non potest esse naturalis.

Sol. Præter habitum Infusum per gratiam, aut Acquisitum per industriam, statuatur Alius connatus, & collatus ad creaturæ perfectionem, vel (ut habet Augustinus) ad Naturæ complementum. Quem sive naturalem potentiam, sive habitum, Naturam perficientem dixeris, parùm interest, modò ipsius amotionem, non naturam prorsus tollere, sed mutilare & depravare intellexeris.

Ob. 2. Omne naturale est vel Naturæ constituens, vel consequens atqui *justitia Originalis* nec Adamū constituit, nā sic eā amotā perisset

periisset ipsius natura, consequens autem est propria passio, quæ à suo subiecto est inseparabilis, Ergo nullo modo potuit esse naturalis.

Sol. Distinguendum est inter essentiam naturæ, & integritatem sive perfectionem, ad amotionem constituentis differentie, aut affectionis propriæ consequentis sequitur rei interitum, sed maneat interitum mutila aut depravata, cum amiserit tantum illud, quod integrat aut perficit.

Ob. 3. Deus tantum naturaliter dicendus est Justus. Ergo nec homini, nec ulli creature competat naturalis justitia.

Sol. Deus justus est in se, Homo Dei Donatione. Deus immutabiliter, Homo sic ut facillimè injustus reddatur. Justitia Deo est essentialis, homini accessoria, quam dum retinet, Naturam perficit, cum abjicit, manet quidem homo, ut vulneratus inter Jerusalem & Hiericho, non extinctus penitus quoad vitam, sed spoliatus debitis facultatibus, quibus exoptatum iter conficeret.

Ob. 4. Naturalia non amissa fuerunt per lapsum in Diabolis, Ergo nec per lapsum humanum in homine, Ergo quia Originalis justitia est amissa, non erat homini naturalis.

Sol. Diabolus amisit moralem integritatem, licet non Physicam, quam retinuit (sicut & homo) post lapsum, licet variis modis conspurcatam & inversam.

Ob. 5. Monstrum illud habeatur, cui aliquid deficit originaliter naturæ debitum, sed homo post lapsum ad Monsterum classem non est referendus, Ergo per lapsum nil, quod erat naturale amisit.

Sol. Distinguendum est inter Monstrum & Mutilum, Homo per lapsum evasit mutilus, cum per talem metamorphosin à nativæ perfectione in filium Ire degeneravit, Ephes. 2. ubi si quis monstrositatem aliquam observet, Ethicè illud, quoad animam, & spiritalia, non Physicè, quoad corporalia est concipiendum.

Ob. 6. Lazarus excitatus à mortuis restitutus fuit ad omnia naturalia, sed non ad Originalem justitiam. Ergo Originalis justitia nunquam fuit homini naturalis.

Sol.

De Peccato.

141

Sol. Restitutus fuit proculdubio ad *conditionem*, quam ante mortem possidebat, non ad *perfectiorem* & *integritatem*, quam *Adamus* ante lapsum obtinuerat.

Ob. 7. *Pulvis es, & in pulverem redibis*, *Cen. 3. 19.* ostendunt hæc verba hominis conditionem ante lapsum, ex natura sua fuisse mortalem, fragilem, doloribus, laboribusq; obnoxium. (exponente *Bellarmino*) quæ nihilominus gloria & honore erat Coronata & Conservata, ex justitiæ originalis superveniente retinaculo, *Psal. 8. 6.* quo excusso, in statum naturalem pulvereum reciderit. Ergo justitia Originalis erat illi ante lapsum supernaturalis, & naturæ conditio, ex parte saltem materiæ pulvereæ & rebellis.

*De Grat.
primi hominis
c. 6.*

Sol. Verba indicant congruitatem pene ob lapsum infligæ, non *habitudinem* originalis justitiæ, qua potuisset stare; an ista fuit naturalis aut supernaturalis necne. 2. Sophistice confunduntur Naturæ labe & labilitas, ac si idem elset posse labi, & labem habere conmatam. Labilitatem primæ integritatis agnoscunt omnes, labem nullam observent, ante illam per liberi arbitrii Abusum contractam. 3. Rationes, quæ coacervantur ulterius, ad nodum in hoc scirpo inveniendum, indicant tantum Antiquorum & Recentiorum rixas, non determinant illud, quod controversitur, & videntur potius nostræ, quam *Adversarium* favere sententiæ.

QUÆST.

QVÆSTIO. III.

*An detur Originale peccatum ab
Adamo in omnes ipsius posteros
propagatum?*

DE hac Quæstione consensus est. 1. Inter omnes per *Adamum*, contra præceptum Domini, de fructu vetito comedentem, peccatum primum inter homines in mundum intrasse. Convenit 2. *Naturam humanam* in illo conditam, ab illo, tanquam à fonte in omnes ipsius posteros fuisse derivatam. Sic ut 3. *Nodus* sit controversiæ; An ex *Actuali Adami peccato*, tale emerfit (ut loquimur) peccatum *Originale*, quod *naturam inficiens humanam*, una cum, & in ipso, omnibus ipsius posteris sit propagatum? Affirmant *Orthodoxi*. Quia.

1. Omne figmentum cogitationum cordis humani, est tantummodò malum omni die. unde tanta hominum malitia in terra, Gen. 6. 5. Quis dabit mundum ex immundo? ne unus quidem, Job. 14. 5. addit *Græcus* nec *Infans*, cujus vita est unus dies supra terram. unde exclamat *David*. Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccato calefacta est de me mater mea, vel (ut *vulgaris*) concepit me mater mea. Ps. 51. 5. Quæ non possunt nili de peccato *Originali*, & ipsius propagatione (ut exposuerunt *Prisci & Recentiores*) aliqua ratione intelligi.

2. Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertraxit, in quo omnes peccaverunt. Rom. 5. 12. Fuimus nos omnes facientes voluntates carnis. ecce peccatum actuale! eramusq; sicut & reliqui *Filii Iſræ*] sed quomodo? non *Imitatione*

tatione tantum & consuetudine, sed $\phi\acute{o}\varsigma$ (ut habet textus) *Naturā*] Ephes. 2. 3. verum non integrā, Ergo corruptā, sed quo corrumpente? nisi peccato Originali? unde saluator, quod *August. com. Julian. Pelag. 1.6.6.4.* genitum est ex carne est caro, Jo. 3. 6. quæ nil aliud est, quam Imago Terreni Adami 1 Cor. 15. 49. ex lapsu ipsius confracta & deformata.

3. Omne peccatum est vel *Actuale* personæ, vel *Originale* Naturæ. At peccatum illud quod designatur in V. T. per יֵצֶר הָרָע malum cordis figmentum הַחַטָּאת contaminationem, חַטָּאת סְתוּמָה & עֵלְיוֹן peccatum occultum, & absconditum & in N. T. venit sub nomine $\tau\acute{\epsilon}$ $\alpha\mu\alpha\rho\tau\acute{\iota}\alpha\varsigma$ emphaticè, $\alpha\delta\gamma\alpha\gamma\acute{\iota}\omega\mu\alpha\tau\omicron$, $\alpha\delta\gamma\alpha\beta\acute{o}\varsigma$, $\mu\alpha\gamma\alpha\lambda\acute{\alpha}\nu\varsigma$, $\tau\acute{\epsilon}$ $\kappa\epsilon\lambda\upsilon\alpha\tau\omicron$, $\tau\acute{\epsilon}$ $\delta\alpha\nu\alpha\tau\epsilon$, $\tau\acute{\epsilon}$ $\kappa\alpha\tau\alpha\kappa\epsilon\iota\mu\alpha\tau\omicron$. Peccati scilicet *Inhabitantis*, *Mali adjacentis*, *Legis membrorum*, *Corporis mortis*, *Massæ mortiferae*, *Concupiscentiæ jugiter rebellantis*, & peccati *circumcingentis*, *Actuale* non potest censerī, Ergo nimium apparet esse *habituale* & *Originale*.

4. Posito effectu necesse est *causæ* proprias vel esse, vel fuisse. At constat *Infantes* mori ante quamvis peccati actualis suspicionem. & mortem peccatum supponere, non ut *Naturæ* sequelam, sed peccati stipendium. Ergo necesse est, ut mors *Infantum* sit effectus peccati *Originalis*.

5. *Symbola Impuritatis auferendæ* superstitiosè & ridiculè adhiberentur, nisi subesset *Impuritas auferenda*, sed circumcisio V. T. & *Baptismus* N. applicantur parvulis, non peccato Actuali contaminatis. Ergo *Originali* quasi *Leprâ*, (ut *Gehazi* posterī ab ulcero suo parente) sunt infecti, quod peccatum appellamus *Originale*.

6. Si non Daretur peccatum à *Parentibus* ad prolem traductum, *Christianorum* & *Paganorum* *Infantum* habenda esset fors equalis, nec illis prodesset, quod sunt sub *scdere*, aut obesset istis, quod sunt *extorres*, quin satius esset & tutius *Infantibus* mori, aut tolli, quàm studiosè educari, nam ita dimitterentur sine Peccato ad certam requiem, cum adoliscerent ad infinita peccatorum discrimina, & tremenda supplicia. sed huiusmodi non sunt ferendæ sequelæ, Ergo admittendum est antecedens *Originale* peccatum.

In Julian pe-
lag. l. 1. c. 2.

7. Consentiant hic nobiscum patres, unde peccatum hoc *Originale* est *Ignatio*, antiqua iniquitas, *Justino Martyri* ab *Adamo* Mors, *Cypriano* antiquæ mortis contagium, origo Peccati *Hilario*, originale delictum *Ruffino*. Antiqui criminis pondus *Reticio Augustadunensi*, Mortifera *Protoplasti* Transgressio *Olympio* ab *Augustino* citatis, unde manifestò constet, hoc peccatum originale *ipsius* non fuisse aut *Originis* commentum, in *Scholasticorum* lustris enutritum (ut subdolè submurmurant *Adversarii*) sed deductum *Dogma* ex sacris *Literis*. Quare (ut *Apostolus*) De cætero (inquit) ne quis mihi molestias præbet, ego enim *stigmata* Domini *Jesu* in corpore meo porto, Gal. 6, 17. ita concludat quælibet *Adami* soboles, *stigmata* ego circumfero *primævi* hujus *toxici*, hæret lateri *læthalis* arundo. ne quæras igitur *curiosè* nimium, (ut rectè monuit elapsus in puteum apud *Augustinum*) quo casu *inciderim*, sed manum admoveas, quo modo inde extrahar.

Objiciunt Pelagiani Spermologi.

Ob. I. **I**Nter pænas ob lapsum infligtas, non memoratur *Naturæ infectio*, aut *traductio*. 2. Nec unus *actus* potuit omnes inficere. 3. Nec convenit Dei *misericiordiæ*, ut omnes ob *unius* noxam luant. Ergo non datur tale peccatum *nativum*, & *hæreditarium*, *Catechis. Raccov. Pag. 249.*

Sol. Recenset Scriptura pænas tantum ob lapsum subeundas, idq; ab *actualiter* peccantibus, inter quas, lapsus, qui erat earum *causa*, non fuit numerandus, vel *traductio*, quæ posteros magis, quàm *judicandos* parentes respiciebat. 2. *Unicus unus actus* inficere potest omnes *subordinatos*, quales nos sumus sub *Adamo*, ut *Rubenus* & *Gehazi* noxæ posteris fuerunt *fontice*, dum *Coordinatos* non attingit, quales nullos habuit *Adamus* commilitones. 3. Dei *misericiordia* *justitiam* non

non excludit, quæ hic suaviter conspirant in vindicando transgressionem, & parando remedium.

Ob. 2. Anima quæ peccaverit ipsa morietur, filius non portabit iniquitatem Patris, & Pater non portabit iniquitatem filii, iustitia iusti super eum erit, & impietas impii erit super eum, Ezech. 18. 20. Ergo peccati primi in posteros nulla potuit esse transmissio.

Sol. Textus agit de peccatis actualibus & personalibus, non de peccato Originali & naturæ, & 2. Ostendit, quid Deus facere voluit cum illis, quibuscum fœdus inisset, non quid facere stauisset cum omnibus qui in Adamo peccassent. Unde 3. Aquinas, cum punitur (inquit) aliquis pro peccato primi parentis, non punitur pro peccato alterius, sed pro suo, quia ipse reus fuit in Adamo, non punitur igitur ut insons, sed ut particeps culpæ, derivatur enim per originem culpa à patre in filium, sicut & peccatum actuale per imitationem.

Quæst. disp.
de pecc. orig.
q. 4. ar. 1.
contr. Gent. 1.
4 ar. 5 2.
1. 2. q. 81. ar. 1.

Ob. 3. Christus & B. Virgo fuerunt Adami posterii, sed Originali peccato nullatenus infecti. 2. Unde Apostolus, per Inobedientiam unius (nempe Adami) peccatores constituti sunt, non omnes (sed ut restrictim habet textus) Multi] Rom. 5. 10. Ergo peccatum hoc non contaminavit omnes Adami posteros.

Sol. Christus non erat genitus humano more, sed factus ex sanctificato virginali semine. B. Virginis immunitatem ab originali labe, asserunt plurimi nimium contentiosè, sed nulli astruunt. Ad 2um Respondet Augustinus, sic loquitur Scriptura, quia possunt esse aliqua omnia, quæ non sunt multa, ut omnia Evangelia, quæ tantum quatuor sunt, sed non multa. Possunt etiam esse multa, quæ non sunt omnia, ut credentes in Christum multi sunt, non tamen omnes homines, quia non omnium est fides. Appositè igitur & cautè Apostolus, multos dixit constitutos esse per Adamum peccatores, qui sunt tamen omnes, non omnes tamen simpliciter, cum Eva fuisset peccatrix, sed non per Adamum. Salvator ex Adamo, sed non Peccator.

In Julian. Pe.
l. 6. c. 12.

Ob. 4. Omne peccatum est voluntarium, at tale (in In-

fanibus præsertim) *Originale* non potest esse, qui destituuntur voluntatis usu. Ergo non potest esse in omnes traductum peccatum.

Sol. Propositio non est *universalis*. Quod nolo (inquit *Apostolus*, *Rom. 7.*) hoc ago malum, nec peccata quædam ignorantie, & omissionis propriè conſeantur voluntaria. Unde peccatum in genere sic definiatur, quod sit non tantum actionis, sed nature, & inclinationis humanæ à lege divina discrepantia. sic, ut non solum actuale, sed originale suo ambitu complectatur. 2. Peccatum originis, voluntarium etiam dicatur in nobis, radicaliter saltem, ratione sui principii voluntarii in primo homine; utcumq; consensum nostrum personalem anticipet. quia ut *Levi* decimatus est in *Abrahami* lumbis, ita in *Adamo* nos omnes peccavimus *Rom. 5. 12.* idq; voluntario, quatenus nos omnes fuimus, quod ille unus erat.

Ob. 5. Accidens non migrat à subiecto in subiectum, nec communicari potuit hoc peccatum per corpus, quia hoc non est capax peccati, nec per animam, quoniam hæc in se immaculata corpori præparato dicitur infundi, nec ex unione, quia spiritus ab agente corporeo non concipiatur infici, Ergo peccatum hoc ab *Adamo* in posteros nequaquam potuit trahi.

Sol. Subjectum huius accidentis (ut loquimur) adequatum & proprium non erat protoplasti persona, sed natura humana per actualem personæ transgressionem viciata, quâ posteris communicatâ, communicatur etiam in ea hæc inherens corruptio. 2. Verum qui animam statuunt ex traduce, plausibilius de modo communicandi se expediunt, tragulam præcipuè illis injicit *Salvatoris anima*, quam è semine quomodocunq; purificato educere, durum esse videtur. Translationem vero non admittentes premit illud, materiale non contaminare immateriale, & vix esse credendum, Deum animam creare immaculatam, & corpori statim unire, à quo necessariò commacularetur. Sed lubricum est illud fundamentum de materiali non agente in immateriale, & è peri-

pato potius arreptum, quàm à *Scripturis*, aut *experientia* deductum. unde dicamus, semen infectum esse, tanquam *funale sordidum*, cui si *flamma* admoveatur, prodit (quæ antea latebat) totius facis *graveolentia*, sic anima *embryoni* copulata, eamq; informans, *actuatur* in semine *latens virus*, quo fiat corruptio *totius compositi*. Quanquam alii cautius, satis esse *arbitrantur*, si agnoscamus *labem* hanc *originalem* inflatam esse posteris à Deo *pœnam*, ob primi parentis *culpam*, sed qua ratione, aut quibus *mediis*, non *solicite* esse discutendum, nec ad salutem multum conducere. Ubi conveniunt ferè cum *Augustino* Patrum *acutissimo*, qui (omnibus *subtilissime* de his *expensis*) non necessarium, aut tutum duxit, aliquid certo definire.

Vid. Whitak. de pecc. orig. c. 8.

Zanch. de operib. Dei part. 3. l. 2. c. 5. Patrum in Bell. de Amiss. grat. l. 4. c. 12.

Ob. 6. Deus non visitat iniquitatem Patrum in filios ultra tertiam, aut quartam generationem eorum, qui oderunt ipsum, facit autem misericordiam in millia his, qui diligunt ipsum, & custodiunt præcepta ipsius, Exod. 20. 5, 6. Ergo non descendit primi lapsus *venenum* in tam longe distantes.

--- Natos Natorum & qui nascuntur ab illis.

Quin & liberati per *Baptismum* à primæva ista *contagione*, non possunt illud, quod in se non habent, in posteros transfundere.

Sol. De peccatis personalibus præcipit textus, & actualibus, non de originali naturam inficiente, nec pœnæ denuntiantur æternæ, nisi perseverantibus in majorum sordibus, sed temporariæ, quas interdum subeunt posterius (ut liberi *Achanis* *Sacrilegi* & *Rebellis* *Corah*, ob *Ductorum*, aut *progenitorum* scelera) 2. Nec sequitur, regeneratum per *Baptismum* prolem immaculatam generare, quia non gignit, ut renatus per *Christum*, sed ut natus ex *Adamo*, natus autem ex *Carne Caro* est, Jo. 3. 6.

Ob. 7. De peccati hujus *originalis* fundamento, An exemplare tantum fuerit aut *contagiosum*, litigant *Antiqui*. De ejusdem *formalitate*, an concipiatur esse vel *positive*, enormis concupiscentia, vel *privative* *originalis* *justitiæ* *carentia*, non convenit inter *Scholasticorum* *primipilos*, *Thomistas* &

Scotistas : inter Reformatos verò ita extenuat *Zuinglius* cum suis, ut in nihilum pænè redigit, ita cum suis exaggerat *Illiricus*, ut ipsum esse homini corrupto *substantiale*, & non *accidentale*, præfractè altercatur. Ergo cum nil fixi hæc de re statuatur, saltèm inter *confessionum Articulos*, prout in *Symbolis* etiam receptis non habetur, nullo modo videtur inter dogmata Christiana esse recensendum.

Sol. Diversitas *sententiarum* inter *Doctos* interturbet potiùs, quàm obruat in *Scripturis* consignatam veritatem, quin inde aliquoties evenit, ut defæcator & limator emergat rei *eventilata* manifestatio. Ergò hic tenendum, peccatum, de quo agimus, in suo ambitu includere. 1. *Defectum* originalis *justitiæ*. 2. *Affectum* succedentis *depravationis*. 3. Et effectum, subsequentium peccatorum actualium, cum reatu ad pœnam obligante. Cætera, quæ controvertuntur de *formalitatibus*, & *corruptionis* *medalitatibus*, de *propagationis* vehiculis, & de *phrasibus* exprimendis, & similibus; non ita ad rem faciunt, ut condemnentur omnes, qui seorsim sapiunt, aut loquuntur, modo quod certum pateat ex verbò, non evacuant. 2. Cum *Remissionem* credo peccatorum, ex *Symbolo Apostolico* & unum *Baptismum* in peccatorum *Remissionem* ex *Niceno*, non causari quis meritò potest, originale ommissum esse peccatum. 3. Piè igitur & summo cum iudicio nostri. *Articulo Confess. Anglicanæ*. 9º, quid de hac re statuendum, distinctim ponunt, (amputatis subtilitatibus & supervacaneis) ut sicut cæcus sanatus respondet de servatore fannante, urgentibus procacitè *Pharisæis*, An peccator sit (inquit) nescio, unum scio, cum cæcus fuero, nunc videre Jo. 9. 25. haud aliter concludat quilibet *fidelis* (quicquid plurimi Philosophantur) mihi certum est, & sentio, quod utcunq; condelector lege Dei, quoad interiorem hominem, video tamen aliam legem in membris meis belligerantem adversus legem mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis, Rom. 7. 22, 23. à quo mortis corpore liberet nos celestis Pater, per Jesum Christum Salvatorem nostrum AMEN. Vide hæc plenius discussa in Lectione nostra 21.

Q U Æ S T.

QUÆSTIO IV.

An Liberum Arbitrium ad Bonum salutare, per Lapsum erat prorsus su latum?

NON de statu hominis instituto ante Lapsum, nec de Restituto postea per gratiam, sed de Destituto per Lapsum quæritur. 2. Nec in isto statu, quid in Naturalibus, aut moralibus potuit præstare, aut quid amiserit, præsentis est compendii. 3. Sed spiritualia tantum hic respicimus. nec ea, quæ deorsum præcipitant, sed quæ ad salutem erigunt, non quoad externos actus in consuetudinaria Religionis professione, aut cultu, sed quoad synceram cordis renovationem per fidem non fictam, & conscientiam ad salutem repurgatam, sic ut Litis cardo sit, *An Arbitrium ante Lapsum Liberum, per, & post Lapsum, sic manserit depravatum, ut ad Bonum salutiferum per gratiam ipsi oblatum in prima conversione passivè se tantum habeat? Affirmatur ex hisce fundamentis.*

1. Cuncta cogitatio Cordis intenta est וְכָל תְּהִיטוֹתָא tantummodo ad malum omni tempore, Gen. 6.5. Ergo ad Bonum salutare non potest assurgere.

2. Scio Domine, quia non est hominis via ejus, nec viri est, ut ambulet, & dirigat gressus suos. Jer. 10.24. Ergo non potest pro arbitrii post lapsum libertate, absq; renovante gratia Deo magis inservire, quam Æthiops mutare pellem, aut Pardus maculas.

3. Petit David, cor mundum in se creari. Ps. 51. 12. quod pollicetur se daturum Deum, auferendo cor lapideum & Carneum.

rem substituendo, *Ezech. 11. 19.* Unde non crediderunt *Israe-
lite*, quia non dedit illis *Deus* cor *intelligens*, & oculos *viden-
tes*, & aures, quæ possunt audire, *Deut. 29. 4.* Ergo restituendum
est Arbitrio tantummodo per gratiam, quod per naturæ
corruptionem ex lapsa amisit.

4. Non Renati mortui sunt in peccatis, & Naturâ sunt filii
Iræ, *Eph. 2. 3.* & *Col. 2. 13.* Ergo non magis possumus,
Arbitrii corrupti viribus, ad bene agendum nosmetipsos erige-
re, quàm mortuus seipsum suscitare, aut non genitus seipsum
generare.

5. Non sufficientes sumus cogitare aliquid ex nobis qua-
si ex nobis, sed ñ *in nobis*, *Idonietas* illa nostra est ex *Deo*, 2.
Cor. 3. 5. quia *Infidelibus* nihil est mundum, *Tit. 1. 15.* Nec
potest quis mundum ex immundo dare, *Job. 14. 4.* aut Arbor
mala fructus bonos facere, *Math. 7. 17.* Nec *Animalis* homo
ea quæ sunt *Dei* percipere, nec intelligere, quia *spiritualiter*
examinantur, 1 *Cor. 2. 14.* Ergo pro arbitratu nil confert
convertendus ad suam conversionem.

6. *Deus* est, qui operatur in nobis & velle, & perficere pro
bona voluntate sua: *Phil. 2. 13.* Fides est merum *Dei* donum,
Ephes. 2. 8. sine qua impossibile est placere *Deo*, *Heb. 11. 6.*
Ergo quod *Deo* placeat non positum est in nostro arbitrio,
sed à *Deo* celitus est expectandum.

7. Nemo potest venire ad *Christum* nisi *Pater* eum traxe-
rit, *Jo. 6. 44.* Nec seipsum ab impio secernere, quid enim
habes, quod non accepisti, & si accepisti, quid gloriaris, quasi
non acceperis, 1 *Cor. 4. 7.* Ergo nullus liber esse potest, ni-
si fuerit liberatus ab ipso, qui dixit, Si vos filius liberaverit,
tum verè liberi eritis, Aug. de correptione & gratia. cap. 1.

10. 8.

Objicium

Objectiones.

1. **P**ROponit Deus eligendam vitam & mortem Israelitis, Deut. 30. 15. & optat conversionem, Deut. 32. 29. Luc. 19. 42. Quod frustra factum fuisset destitutis libero eligendi arbitrio. Ergo tale datur arbitrium ad bonum.

Sol. Israelitas compellat instructos & illuminatos, ut operentur pro libertate data, non infideles, & in sordibus & tenebris natis volutantes, de quibus controvertitur.

Ob. 2. Deus expectat nostram conversionem, & vadit in locum suum, donec populus quærat ipsius faciem, Hos. 5. 15. & gratiam tantum confert seipso expurgantibus, 2 Tim. 2. 21. Ergo liberum est ipsis Deum quærere, & gratiam petere, & seipso expurgare.

Sol. Liberum est, non ex natura corrupta, sed ex gratia gratis collata, non agitur istis in locis de convertendis, ut liberè ad gratiam properent, sed conversis, ut secundum gratiam gratis illis collatam ambulent.

Ob. 3. Non Renati faciunt Deo grata, & Nebuchadnezar, Cyrus, Cornelius. Ergo assurgere potest natura corrupta ad bonum salutare.

Sol. Grata in se nonnunquam faciunt Ethnici, quoad substantiam operis, sed non rata ad salutem, quoad intentionem agentis, aut *ἀποστολικῶν* præcipientis, 2. In Cornelio, Deus gradatim fidem (occultò antea infusam) ad *ἀκμὴν*, & maturitatem perducit, ut pateat Act. 10.

Ob. 4. Dicimur cooperatores cum Deo, 1 Cor. 3. 7. Nam Qui creavit te sine te, non servabit te sine te. Aug. Ergo in conversione non passivè tantum se habet voluntas, sed activè concurrit, & concausativè cum præveniente gratia. De verb. Ap. Serm. 85

Sol. In conversione concurrit voluntas, non ad conversionem, h. e. subjectivè tantum, non effectivè, quia ut velimus, sine nobis operatur Deus, cum autem volumus, & sic volumus, ut facimus

cimus, cooperatur. *Aug. de grat. & Lib. Arb. l. 1. c. 16. 2. Certum est nos velle, cum volumus, sed ille facit, ut velimus, ibid. 3. Et tutiores vivimus, si totum Deo damus, non autem, si nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus. Idem de Ecclesiast. dogmat. c. 6. Ergo sit humilis & submissa (ex parte nostra) confessio, & totum detur Deo. Idem de bono Perseverantiae, cap. 13.*

Ob. 5. Possumus resistere S. S^{to} vocanti, Act. 7. 51. ad salutem scilicet. Ergo (quod est ejusdem facultatis) liberè possumus S. S^{to} assistere.

Sol. S. S^{to} possumus resistere vocanti externè per verbum, non internè convertenti per gratiam flexanimam, & vorticordiam. 2. Alia est ratio labilitatis ad malum, alia libertatis ad Bonum. Lapsus enim induxit pronitatem ad malum, sed abduxit ab omni bono salutare omnes nostras inclinationes & affectus.

Ob. 6. Absq; Libero Arbitrio necessitas incumbit peccandi, quæ excusat hominem à peccato, & Deum facit ipsius auctorem.

Sol. Necessitas illa erat contracta nostro lapsu voluntario, unde Homo abutens suo libero arbitrio & se perdidit & liberum arbitrium. Non Deo ergo ascribatur illud malum, quia ille fecit hominem rectum, sed ipse se infinitis immiscuit questionibus. Eccles. 7. 30.

Ob. 7. Sublato Libero Arbitrio frustra essent ad bonum suasiones, aut ad malum avertendum propositæ minæ vel pœnæ.

Sol. Ostendunt præcepta hujusmodi, vel monita, 1. Non quid possumus, sed quid ex officio debemus præstare, vel quid per gratiam (non ex nobis) facere possumus. 2. Minæ & monita licet non convertant impios, deterrent tamen illos, nè peiores evadant, nemo enim tam deploranda est conditionis, quin aliquid restat in eo, quod melioretur. 3. Libertas est triplex, 1. à quo, 2. in quo, 3. ad quod. Libertas à quo, est vel 1. dependentiæ, 2. coactionis, aut 3. impedimentorum. Independentis est tantum Deus; Cui non potest voluntas. Impeditur tamen ex contracta in lapsu pravitate. Unde sicut in statu

*Aug. Inchi-
rid. c. 30.*

Statu hominis instituto erat integra, & in statu restituo, est per gratiam reſtituta, ſic in ſtatu deſtituto manet in naturalibus, leſa, in moralibus, illuſa, in ſpiritualibus bonis prorsus illiſa; non quoad facultatem, quæ manet (ut in Horologio deordinato indicatur aliquid, ſed non quod indicandum) verum quoad reſtitutionem, quam ipſa non poteſt ſibi reſtituere. Ubi interim non tollitur potentia indifferentiæ ad hoc, vel illud amplectendum, ſed deordinatur in bonis executio, & avertitur propenſio à gratia penitus redintegranda, ut ea tandem voluntas ſit tantò liberior, quantò gratiæ eſt ſubjectior. Aug. Epist. 89. Confer. Lectionem noſtram Tertiam de converſionis modo.

QVÆSTIO. V.

An Concupiſcentia in renatis maneat peccatum? Aff.

Concupiſcentia vel *Licita* poteſt eſſe, vel *Illicita*. *Licita* ad Bona animæ aut Corporis conſequenda, de qua non agitur; ſed de *illicita*, 2. Quæ poteſt eſſe cum conſenſu, quod peccatum eſſe actuale agnoſcitur, vel ſine conſenſu, innata Carnis contra Legem dei Rebellio, 3. Hæc ſolummodo hic examen ſubit, an etiam in *Renatis* maneat peccatum. *Aff.* Quia

1. Concupiſcentiam nesciebam (eſſe peccatum) niſi lex dixiſſet, *Non concupiſces*, Rom. 7. 7. Sed omnis avopia eſt aquapria. 1. Joh. 3. 4. A quo mortis corpore Apoſtolus exoptat liberari, Rom. 7. 24. Ergo.

2. Carnalia iſta deſideria adverſus animam militant. 1. Pet. 2. 11. & concupiſcentia carnis legi Dei non ſubjicitur, nec poteſt, Rom. 8. 7. quæcumque autem ſunt huiusmodi, ſunt peccata.

3. Appellatur *peccatum circumcingens*, & pondere

pondere *deprimens*, ne per *tolerantiam* præpositum stadium decurramus. *Heb. 12. 1.* quod inhaeret ut *rubigo ollæ*, quæ facile defricari non potest. *Ezech. 24. 6.* & licet respectu subiecti quod inficit, dicatur *morbis*, ratione tamen *Legis* quam violat propriè censeatur *peccatum*, ut *peccatum originale*, cujus est *furculus*.

4. Peccatorum est *sæta mater*, seu *scrofa*. *Jac. 1. 15.* quam *regeneratio* quidem tollit, non ut *non sit*, sed ut non impute-
tur, & manet in *renatis*, sed non *regnat*, quia ad *luctam* tantum manet & non ad *condemnationem*, nec *simul* & *semel* in *via* extinguitur, sed *gradatim*, ut prorsus aboleatur in transitu ad *patriam*.

5. Per hoc caro concupiscit adversus *spiritum*, ut *spiritus* adversus *carnem*, hæc enim sibi invicem *adversantur*, ut non quæcunq; volumus, ea faciamus. *Gal. 5. 17.* quæ peccati nimium manifesta sunt *Symptomata*.

6. Ob *ἄνθυμιαν* *παλιν* inter cætera peccata contami-
nantia, *ira Dei* venit in omnes *contumaces*, *Col. 3. 5, 6.* Ergo ejusdem census cum cæteris peccatis, quoad reatum saltem est habenda.

7. Concupiscentia *carnis*, adversus quam *bonus* concupiscit *spiritus*, & *peccatum* est, quia illi inest *inobedientia* contra *dominatum mentis*, & *pæna peccati*, quia reddita est *meritis inobedientis*, & *causa peccati*, *defectione consentientis*, & *contagione nascentis*. *Aug. cont. Jul. Pelag. l. 5.* unde *Cajetanus*, *Peccatum* est *formaliter*, pro quanto est *pars peccati originalis*, in *c. 7. ad Rom. v. 8.* per quam *natura* nunc inficit *personam*, Ut *persona* primitus infecit *naturam*.

Objiciunt Pontificii.

Ob. 1. **O**Mne peccatum est *prohibitum*. Atqui *concupiscentia* non est *prohibita*, nam *omnis concupiscentia* est vel *ordinata ad bonum*, quæ *laudabilis*, vel *deordinata ad malum* idq;

idq; vel cum consensu, ut concupiscentia alicujus uxoris vel domus, & hæc prohibetur tantum in ultimo mandato ut peccatum actuale: vel sine consensu, & hæc est naturalis prinitas, nec prohibita, Ergo nec peccatum.

Sol. Mandatum interdicat in effectu conspicuo causam latentem. Ut non concupisces uxorem proximi de factio, nec eò appetitus erit inclinatus. 2. Concupiscentia naturæ corruptæ est, vel ad sui conservationem, & ita non est peccatum; vel ad illicitum inclinatio, & ita est peccatum.

Ob. 2. Peccatum illud non habetur nostrum, quod ipsi non patravimus, sed concupiscentia illa nos invitos captivos rapit, ut dicamus cum Apostolo. Ego non operor illud, sed quod inhabitat in me peccatum, Rom. 7. 17. Ergo utcumq; in se peccatum habeatur, resistentis tamen non videtur peccatum.

Sol. In Adamo nos omnes rei facti fuimus, quia nos omnes vivimus, quod ille unus erat, unde naturæ corruptæ ad nos quatuor emanarunt: vulnera, Ignorantia in intellectu, Malitia in voluntate, Infirmitas in irascibili, & Rebello in concupiscibili. Aq. 1. 2æ. q. 85. ex Beda. 2. Apostolus non se immunem prædicat ab hoc peccato, sed id agere ex ductu spiritus, ut non regnet in eo illud peccatum.

Ob. 3. Pæna peccati non est peccatum, sic enim peccatum esset mors, & Deus autor peccati, qui infligit pænam, sed concupiscentia tantum est peccati pæna. Ergo non est peccatum.

Sol. Non tantum est peccati originantis pæna, sed etiam causa vitiosa actualis peccati, & ipsum etiam peccatum, quia adversus legem Dei obnoscitur. Aug. cont. Julianum Pelagian. 1. 5. c. 3.

Ob. 4. Partus cum matre non est confundendus, sed concupiscentia parit peccatum, quod priusquam consumetur, mortem non inducit, Jac. 1. 15. Ergo obstetrix potius dicatur peccati quam peccatum.

Sol. Partus sequitur ventrē (ut loq. Iur.) & ejusdē est cum parente naturæ licet non sit idem numero: sic Arbor æstimanda

da est ex fructu, & qualis Mater, talis Filia, peccatum igitur parit peccatum. 2. Contradistinguit autem *Apostolus* concupiscentiam, non peccato in genere & absolute sumpto. Sed peccato consummato, ex opere externo protuberante.

Ob. 5. Peccatum est subjective in *Anima*, sed concupiscentia est tantum in carne: nam Novi (inquit *Apostolus*) non habitare in me. hoc est in carne mea, bonum. Rom. 7. 18.

Sol. Subjectum, Quo, peccati est caro, subjectum vero, Quod, persona. quia peccatum primò intravit ratione corporis ad inficiendam animam. 2. *Apostolus* per carnem non intelligit propriè molem corpoream, sed tropicè carnales affectus.

Ob. 6. Si peccatum illud esset propagatum à parentibus, tum conjugium esset declinandum, ut declinaretur peccatum. Sed illud non ferendum.

Sol. Concupiscentia non est effectus conjugii; sed affectus corruptæ naturæ, quem non intendunt parentes, licet per accidens promovent, ut natura producit monstrum, quod non intendit.

Ob. 7. Baptismus nobis obsignat regenerationem, per quam generationis naturalis sordes abluuntur. Ergo concupiscentia hæc extinguitur in renatis, sic ut in talibus non potest esse peccatum.

Sol. Regeneratio ista perficitur non simul & semel, sed gradatim, per quam tollitur reatus à persona, ne illum damnet, non à peccato, ut non sit damnabile, Tolli igitur dicitur in renatis, non quia prorsus eradicatur, sed quia intervenit venia, ne noceat.

QUEST.

QVÆSTIO VI.

An omne peccatum sit suâ naturâ mortale, & à Deo tantum remissibile? Aff.

QVIA,

1. **M**inimum peccatum execrationem inducit, Deut. 27. 26. & maledictus omnis qui non manserit in omnibus, quæ scripta sunt in Libro Legis, ut faciat ea, Gal. 3. 10. cujus non Iota vel apex violandum, quia qui solvit unum ex mandatis minimis, minimus, h. e. nullus erit in Regno celorum, Math. 5. 19.

2. Quisquis totam Legem servaverit, impleverit autem in uno, damnatus factus est omnium, Jac. 2. 10.

3. Omne peccatum est legis transgressio; 1. Ioh. 3. 4. quia infiniti Legislatoris auctoritas violatur. Ergo æternam mortem demeretur.

4. Natura vel minimi peccati est mortifera, quia est ejusdem rationis cum natura peccati atrocissimi. Ergo implicat, ut ea ex parte veniam consequatur licet comparatè peccatum levius, graviore sit minus puniendum.

5. Eiusdem est solvere, cujus est ligare, sed obligat Dei tantum mandatum, ne peccemus. Ergo si peccemus, Deus solummodo, & non alius potest remittere, nisi ipsius nomine. Ergo sum, qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor, Isai. 43. 12.

6. Salvator probat hanc Judæorum Thesin Neminem posse peccata remittere nisi Deum, eoq; nomine probat se auctoritatem

autoritatem habuisse divinam, quia peccata remittebat *Paralytico*, Mat. 9. 6. Ergo *solius Dei* est vel *minimo peccato* veniam concedere.

7. Sanguis *Jesu Christi Filii Dei* mundat nos ab omni peccato, 1 Joh. 1. 7. Ergo

Confiteor, tundo, conspergor, contero, fundo,

Signer, edo, dono, perq̃, hæc venalia pono.

Posita sunt tantum hypocriticè, nisi à fide procedant, apprehendente & applicante Christi propitiationem pro omnibus peccatis nostris.

Objectiones.

Ob. 1. Quidam tantum peccata gehennæ addicuntur, Mat. 5. 23. Ergo *leviora* eximuntur ab *infernali pœna*. Ergo non sunt suâ *Naturâ* mortalia.

Sol. Parabolæ non urgenda sunt *verba & circumstantiæ*, sed *scopus*. *Scopus* autem *Servatoris* erat, ostendere homicidium, non tantum consistere in *actu occidendi*, sed in *irritantibus contumeliis*, quæ licet peccata sunt *leviora* patrato homicidio, reum tamen peragunt *violati mandati*, quod æternum supplicium meretur, licet non æquè grave.

Ob. 2. *Fœnum & stipula* non condemnant, detrimentum enim patietur, ipse autem qui ista congerit, *salvus* erit, sic tamen quasi per ignem, 1 Cor. 3. 15. Ergo *naturâ suâ* non videntur hujusmodi esse gehennæ pabulum.

Sol. Non quæritur de *successu peccatoris*, sed *peccati demerito*, *condemnabile* est semper peccatum, licet interveniente *respicentiâ & misericordiâ*, peccatum actu non condemnet.

Ob. 3. *Invincibilis ignorantia*, ut peccatum *Abimelech*, Gen. 20. 4. 6. & talia quæ Deus non respexit, Act. 17. 30. sunt *venalia*, idq; *naturâ suâ*, quia ita Deus de facto *Abimelech*, scio (inquit) te in integritate cordis tui fecisse illud: idèôq; cohibui te, ne peccares in me, Gen. 20. 6.

Sol.

Sol. *Invincibilis Ignorantia*, excuset à tanto non à toto (ut loquuntur Scholæ) *Abimelecum* labentem, retraxit *Deus*, ne ulterius corrueret. Talia autem non ex natura sua, sed Dei misericordia, vel ex hominum indulgentia, non ex divinæ Justitiæ severitate. In foro (ut loquuntur) *Soli* non poli venialia habeantur.

Ob. 4. Datur peccatum non ad mortem. 1. *Joh. 5. 17.* ex quo minimus fit quispiam in regno cælorum. *Mat. 5. 19.* Sed non exclusus à regno. Ergo hujusmodi peccata non sunt mortalia.

Sol. Non ad mortem dicitur, non quia tale est suâ naturâ, sed ex eventu, ut opponitur peccato ad mortem, pro quo non est orandum, & minimus in regno cælorum, sensu Servatoris est nullus.

Ob. 5. Quædam peccata expiari potuissent per ceremonialia *Act. 13. 39.* & per eleemosynas redimi. *Dan. 4. 27.* Ergo fuerunt venialia.

Sol. Ceremoniæ adumbrabant *Christum*, sine quo nec valebant eleemosynæ. 2. Eleemosynæ abrumpunt progressum in peccando, non expiant peccatum.

Ob. 6. Ligata, & soluta à ministris in terrâ, ita ligata & soluta erunt in cælis. *Mat. 18. 18.* & *19. 9.* *Joh. 20. 23.* Ergo possunt Sacerdotes, præsertim confitentibus, veniam concedere, & solus *Deus* non remittit.

Sol. Absolutio est authoritativa solius Dei, ministerialis verò præconum Evangelii, qui remittunt pœnas infligendas ab Ecclesia, in causa scandali, quoad censuras, & mulctam, non reatum peccati, ut à Deo non puniatur, & ministrorum est ex officio, sic declarare & pronunciare pœnitentibus remissionem, aliorum verò, ex charitate, & occasionaliter.

Ob. 7. Patres, & peccatum veniale, & absolutionem sacerdotalem constanter afferunt.

Sol. Sed non sensu Pontificio, quod sit tale suâ naturâ, verum quoad eventum, quia fidelis ob commissum impetrat veniam. 2. vel saltèm, quia hujusmodi potest esse delictum, quod

benevolentia humana possit excusare. *August. Enchirid. C.*
22. juxta illud *Prudentii.*

————— *Te judice eodem*

Spem capio fore quicquid ago veniabilis apud te,

Quamlibet indignum venia, faciámve, loquárve.

Unde patet illos non absolutionem aliam unquam Agno-
visse, præter declarativam, & ministerialem.

QVÆST.

QUESTIO VII.

*An peccatum in S. S^{cu}m nunquam
veniam consequatur? Aff.*

QUIA,

1. **Q**uiscunque locutus fuerit *adversus* S. S^{cu}m, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro, Mat. 12. 32.

2. Qui blasphemaverit S. S^{cu}m, non habet remissionem in eternum, sed damnatus erit eterni iudicii, Mar. 3. 29. Luc. 12. 10.

3. Impossibile est, ut sic apostatantes ad poenitentiam reventur, quia crucifigunt sibi ipsis filium Dei, & ad ignominiam exponunt. Heb. 6. 6.

4. Sic pravaricantibus nulla relinquitur hostia, sed horrenda quædam iudicii expectatio, & ignis fervor, qui devoraturus est adversarios, Heb. 10. 26, 27.

5. Est illud peccatum ad mortem. 1 Joh. 5. 16. Ergo eterna morte puniendum.

6. Pro quo non est orandum, ibid. Ergo talis peccator est conclamatus spei, & deploratus salutis.

7. Excludit ultimum salutis medium, quia sanguinem pacti profanum ducit, & Spiritum gratiæ contumelia afficit. Heb. 10. 29. Ergo impossibile est ut remissionem & salutem consequatur.

R 2

Objectiones.

Objectiones.

Ob. 1. **N**Olo mortem peccatoris, Ezechie. 18. 30. Ergo nec illius, qui in S. S. peccaverit.

Sol. Nempe penitentiam agentis, sed huic peccato adhæret, 1. finalis impœnitentia; 2. præsumptio, 3. obstinacia, 4. impugnatio agnitæ veritatis, 5. desperatio, 6. invidia traternæ gratiæ, 7. transitus à Christianismo ad Judaïsmum, Turcismum, Ethnicismum, aut Atheismum, ex quibus omnibus, vel aliquibus conflatur, confer. Aq. 2. 2^a q. 14. Ar. 2.

Ob. 2. Quorum remisistis peccata, remittuntur iis, hoc promissum Apostolis, Joh. 20. 23. Mat. 18. 18. & eorum successoribus, Ergo Sacerdotes hodiè possunt peccatum in S. S. remittere, aliter non valeret hæc promissio.

Sol. Remissio talis præsupponit resipiscentiam, quam peccatores in S. S. nunquam assequuntur.

Ob. 3. Quodcumq; solveris in terra, solutum erit in Cælo, Math. 16. 19. Hoc concessum erat Petro, & Successoribus. Ergo Papa, & Episcopi saltèm possunt hoc peccatum remittere.

Sol. Quodcumq; solvitur in terris per claves Cælestes, datas à Christo juxta verbum ipsius, solutum erit à Deo, sed claves papalium indulgentiarum non aperiunt hanc seram, nec claves verbi divini, ubi opponitur ab obstinato obex, sive pessulum.

Ob. 4. Usque ad septuagies septies indefinitè peccata sunt remittenda, Mat. 18. 22. Ergo etiam hoc peccatum inter cætera; Ergo etiam à Deo remittetur, quia promptior est ad remittendum, quam homines.

Sol. Remittendum est peccatum penitentibus in Ecclesiâ, sed hoc peccatum, quia exclusit Deum unà cum Ecclesiâ, & penitentia; exclusit peccatorem ab omnibus remissionis mediis.

Ob. 5. Paulus vastans Ecclesiâ, Petrus negans Dominum contra conscientiam, consecuti sunt misericordiam, sed isti peccaverunt.

erunt in S. Scum, Ergo hoc peccatum est remissibile.

Sol. Paulus fecit ex ignorantia, Petrus ex infirmitate, & penitentiam postea egerunt, sed hoc peccatum est ex destinata malitia, ut Jude, & Juliani apostata, quæ dedignatur penitentiam, & accumulatur semper iram in diem iræ, Rom. 2.5.

Ob. 6. Patres asserunt hujus peccati remissibilitatem, De nullo desperandum est (inquit August.) de verb. Dom. Ser. 11. quia Deus sanat omnes infirmitates, Psal. 103. 3. & propitiatur omnibus iniquitatibus, & potens est confractos ramos oleæ rursus inferere. Rom. 11. 23. Ergo & restituere peccantem in S. Scum.

Sol. De nullo desperandum est, qui de seipso non desperat. 2. Sanat Deus omnes infirmitates, sed non obstinatas malitias. 3. non queritur de Dei potentia, sed voluntate. Remissibile est peccatum ex parte Dei, sed non rei, ideoque dicitur, Non remittetur actus, non irremissibile potentia, non negatur posse remitti, Potest remitti, si Deo placuerit.

Ob. 7. Scholastici huic peccato concedunt extraordinariam remissionem, Ergo actus potest remitti extraordinario, Aq. 22^a. q. 14.

Sol. Si aliquod peccatum gravissimum, & atrocissimum actus remittetur, inde apparet, illud non fuisse peccatum hoc in S. S. de quo agitur: hoc enim peccatum videtur non morum, sed fidei, cum aliquis sic prorsus ex destinata malitia deserit Christum, & S. S. ultimum ductum, & transit in Atheismum, seu infidelitatem. Nam talis se privat omnibus salutis mediis, unde implicat contradictionem, ut salutem consequatur. Confer. Bucan Loc. 17. Sed præcipuè Doctissimum Brochmandum Selandiæ Episcopum Systemat. Theolog. univ. De peccat. cap. 8^{vi}. Q. 10. &c.

CAP. IV.

DE ECCLESIA.

EX *Massa peccati Deus* pro infinita sua misericordia, quos voluit, evocavit, qui cœtus evocatorum dicitur *Ecclesia*. 2. Est autem *Ecclesia* certus electorum numerus per æternum Dei decretum Prædestinatus, non ex prævisa fide, vel operibus, sed ex mero ipsius Beneplacito, ut conformes fierent filio ipsius, & ita evocati, justificati, & sanctificati, æternum tandem consequerentur gloriam. 3. Relictis interim in sordibus (in quas seipsos præcipitassent) *Reprobis*, ut ob, per, vel propter peccata sua iustissimè damnarentur.

In *Ecclesia* despicienda sunt ipsius

- 1. *Natura.*
- 2. *Membra.*
- 3. *Disciplina;*

De ejus Natura præcipuè occurrunt discutienda.

- An {
1. Ecclesia sit certus Electorum numerus ex massa peccati, pro
mero Dei Beneplacito, totaliter & finaliter à Gratia
nunquam excidens?
 2. Ecclesia electorum in Militantem & Triumphantem re-
ctè dividatur?
 3. Ecclesia Militans semper sit gloriøsè visibilis?
 4. Visibilis Ecclesiæ cujusvis Determinatio in rebus fidei,
sive in Concilio, sive aliàs, errori & examini sit sub-
jecta?
 5. Penes Concilium generale sit suprema in terris litiùm Ec-
clesiasticarum Decisio?
 6. Ordinata Evangelii promulgatio, & solennis Sacramen-
torum administratio, in publicis conventibus, caractères
sunt præcipui visibilis alicujus Ecclesiæ?
 7. Extra Ecclesiam Catholicam salus unicuiq; in sua Reli-
gione sit expectanda?

QUEST.

Q U Æ S T I O 1.

An Ecclesia sit certus prædestinatorum numerus, ex mero Dei beneplacito, finalitèr aut totalitèr à gratia nunquam excidens? Aff.

Q U I A,

1. **E** Legit nos in Christo ante jactum mundi fundamentum, & ---- Prædestinavit pro sua voluntate benevola ---- secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum concilium voluntatis suæ, Ephes. 1. 4. 5. 11. Ergo ex Electis constat Ecclesia, qui tales fiunt, non ab externo aliquo motivo, sed ex mero Dei Beneplacito, quod firmatur.

2. Nondum natis pueris, & cum nihil fecissent boni, & mali, ut propositum Dei, quod est secundum ipsius electionem, non ex operibus, sed ex vocante firmum maneret, dictum est Major serviet minori, Rom. 9. 11. 12. Ergo electio non est valentis, neque currentis, sed misereantis Dei, v. 16. Qui cujus vult Misereatur, & quem vult indurat, v. 18. pro jure suo in creaturas, quod infinities majus est, quàm figuli in suum lutum, v. 21.

3. Servavit nos, & vocavit nos vocatione sancta, non ex operibus nostris, sed secundum propositum suum, & gratiam, quæ data est nobis in Christo Iesu ante tempora secularia, 2 Tim. 1. 9.

4. Quos præscivit, illos Prædestinavit, conformandos imagini filii sui, quos Prædestinavit, hos & vocavit, justificavit, glorificavit,

rificavit, juxta catenam *Apostoli*, Rom. 8. 28, 29, 30.

5. Impossibile est, ut electi seducantur. Mat. 24. 24. Mar. 13. 22. Ergo non possunt excidere à gratia, quia illos & non alios, quos prædestinavit, vocavit, justificavit, glorificavit, illo utiq; fine, qui non habet finem, ut habet *Augustinus*.

De Prædest. Sanct. c. 17.

6. De eisdem solidum stat Dei fundamentum habens sigillum hoc, Novit Dominus eos, qui sunt sui. 2 Tim. 2. 19. quos Datus à Patre, custodit filius, ut vitam consequantur eternam. Jo. 17. 2, 6, 9, 11, 20. & non rapiet eos quispiam è manu ipsius, Jo. 10. 28.

7. Qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet, nec potest peccare, eò quod ex Deo natus est, 1 Joh. 3. 9. Ergo finaliter aut totaliter non excidat.

Objectiones.

Ob. 1. Deus elegit omnibus quos præscivit conformes futuros filio suo. Ergo ex prævisis operibus Rom. 8. 29.

Sol. Indicantur ibidem prædestinationis effectus, & media, non cause, aut motiva. 2. ut pateat, ad quid prædestinamur, & quibus mediis (nempe per conformitatem cum Christo) ad gloriam perveniamus, non ostenditur quare Deus hunc præ alio prædestinavit, quod controvertitur.

Ob. 2. Electio fit ex præcognitione Dei patris ad sanctificationem spiritus, qui nihil aliud intueri potuit, præter fidem in Christi obedientiam, & sanguinis asperersionem, 1 Pet. 1. 2. Ergo prævisa fides rectè æstimetur electionis motivum, potiùs quàm medium.

Sol. Non respexisse Deum fidem, ut causam electionis, sed ut executionis mediam, ostendit textus æconomia, ubi totius Trinitatis dispositio quoad efficientem media, & finem dilucidè explicatur.

Ob. 3. Elegit nos Deus sicut benedixit. Eph. 1. 3. Sed

S

Christus

Christus est causa *benedictionis*, ibidem 4. Ergo est causa, cur Deus aliquem prædestinaverit.

Sol. Includitur Christus non ut *motivum electionis*, sed ut caput *mediorum* in exequendo.

Ob. 4. Decretum *electionis* comprehendit tantum eos, qui Deum diligunt. Rom. 8. 28. hoc est *Sanctos*, & *fideles*, Eph. 1. 1. qui credituri sunt. 1 Tim. 1. 16. quia sine *fide impossibile* est Deo placere. Heb. 11. 6. Ergo nullos elegit sine prævio *fidei* & *dilectionis* intuitu, aut reprobavit ex mero beneplacito.

Sol. Includuntur hæc omnia ut ad salutem *media*, non ut *electionis motiva*. 2. Duplex est amor *Beneficentiæ* gratuitæ ex amantis *dignatione*, aut *Complacentiæ*, ex *amati dignitate*. Placeat aliquis Deo ex *sua beneficentia*, ut postea fiat *fidelis*, non quia fuit antea *fidelis*, ideo Deo placuit. *Quales* igitur Deo placent, non *Quare* Deus elegit ut placerent, ex talibus infertur.

Ob. 5. Quod facit Deus in tempore illud decrevit facere ab æterno. Sed in tempore servat per *fidem* in Christo. Ergo propter *fidem* in Christo decrevit sic facere.

Sol. Alia est decreti, alia executionis ratio. Decrevit Deus servare per *fidem* ut *medium* ad salutem, non ob *fidem* ut decreti causam. 2. Decrevit servare *fideles*, sed non quia tales hoc decrevit, sed quia hoc ipsi placuit, sic ut *fides* sit causa *instrumentalis salutis*, non *procatartica*, multo minus *progenita decreti*.

Ob. 6. Pugnat hæc doctrina cum *natura Dei*, qui non est 1. *περσπολήτης* Act. 10. 34. 2. nec aliquem deserit, priusquam deseratur. 3. nec vult peccatum aut peccatoris mortem. Ezech. 18. 20. & 33. 11.

Sol. *Περσπολήτης* culpanda est in *judicialibus*, non in *gratuitis*. 2. Deseruissent omnes Deum in *Adami lapsu*, unde omnes erant *condemnabiles*, *summæ* Ergo erat *misericiordiæ divinæ*, aliquos eximere per *electionem*, & *justitiæ*, alios in *sordibus* à se contractis relinquere, per *preteritionem*, seu *Reprobationem*. Cur autem hos potius quam illos eligeret, vel *preterierit*, non

non invenitur *causa* alia, præter *liberrimam electionem*, eodem autem Actu, quo hos elegit, alios præterit, sic ut si detur *electio absoluta à motivis* non *Mediis*, necesse est, ut concedatur *Absoluta Reprobatio*. 3. ubi *Peccatum* rectè dicatur *Causa Reprobi*, non *causa Reprobationis*. Ut autem elegit Deus aliquos, ut essent *fideles*, non quia erant *fideles*, vel futuri erant, nisi ex gratuita ipsius donatione: Ita neminem *actum* damnat, nisi *precedente peccato*, Reprobatio enim nil ponit in reprobato, sed relinquit cum ut invenit in *sordibus*, quas in *ruinam propriam* contraxerat.

Ob. 7. Evertit hæc doctrina, *Pietatis studium*. 2. præcipitat *conscientias*, avertitq; eos qui *extra sunt*, & *Christianos* inter se committit, Ergo nullatenus est ferenda.

Sol. Vitio hoc fit *hominum*, non *vanitate doctrine*, quâ rectè intellectâ *fiduciam* auget in *salutis certitudine*, ex *indubitatis criteriis*. 2. Tranquillat *conscientiam*, in Dei *conservantis immutabilitate*, excitat nos ad *media amplectenda* & *persequenda*, per quæ decrevit Deus, ut ad *salutem perveniamus*. Cumq; decretum hoc de *quolibet Individuo* sit Deo *tantummodo* notum, bene sperare omnes jubet de *seipsis*, & aliis, utcunq; *deviantibus*. Nam quis scit (secum quisque reputet) quid Deus de nobis *determinaverit*? siquidem qui nunc avertit faciem, potest me vel alios revocare, prout ipse decreverit, quando ipsi *visum* fuerit. Confer. de *Absoluto Reprobationis Decret*. Lect. nostram primam.

QVÆST. II.

*An Ecclesia electorum in militantem
& triumphantem rectè dividatur?
Aff. contra Socinianos.*

QV I A,

I. **O**Mnes animæ, ut Abraham, Isaac, & Jacob post dissolutionem à corpore, vivunt Deo. Luc. 20. 37. vivunt ergo ut membra alicujus Ecclesiæ, Sed non militantis hîc, ergo triumphantis in cælis, nec sufficit dicere ipsos vivere, quia victuri sunt post resurrectionem, nam ζωαν (inquit Textus) actu vivunt, id est; non desinunt esse vel subsistere inter dissolutionem, & resurrectionem corporis.

2. Christus pollicetur latroni. Amen dico tibi. Hodie tecum eris in Paradiso. Luc. 23. 43. Non secundum corpus proculdubio, sed animam, Animæ igitur in Domino meritorium transeunt in sedes Beatorum, cum omnium eadem sit ratio (ubi aggregatè triumphantem constituunt Ecclesiam) nec valet *χρησφύετον* Smalcii à priscis emendatum. Ego dico Tibi hodie, (ubi ponatur distinctio) & eris tecum in Paradiso, nempe post diem Judicii. Nam evertit hoc, 1. lectio Syriaca. Ego dico tibi, quia hodie eris tecum in Paradiso. & 2. Hodie] illud Salvatoris respondet Quando] latronis. Siquidem illud Quando erit Hodie.

3. Paulus cupit dissolvi. Phil. 1. 23. Sed cur? Ut anima ejus soluta triumpharet in cælis cum Christo, non ut extinguere-
retur, vel dormiret, vel deferatur hic triumphus, usq; ad ultimum Judicium, quod & confirmat ultima vox Stephani,
spiritum,

spiritum, non deponentis in Cœmiterio, sed resignantis in Christi *manu*. Act. 7. 59. Et *Angeli* promulgatio *Beati à morte*. Ab hoc tempore, qui in Domino *moriuntur*, ob requiem ipsis concessam, & operum retributionem ex Dei misericordia, quæ extinctis *animabus* aut *dormientibus*, nil omnino conferant. Apoc. 14. 13.

4. Hoc ad oculum quasi repræsentat *Abrahæ* & *epulonis* diversa conditio, Luc. 16. 19. nec obstat, quod sit *parabola*, nam licet omnes *circumstantiæ* non quadrent, ut de digito *Lazarri*, & lingua *Divitis*, & huiusmodi, *scopus* tamen concludit, non expectandam esse à vivis mortuorum institutionem, 2. & ista habenda inter credita & concessa, dari cælum & infernum, & huius gaudium triumphale, illius vero supplicium exitiale.

5. Triumphans hæc Ecclesia graphicè delineatur in *turba* ista innumera, quæ evalisset afflictiones, & in sanguine agni dealbasset *stolas*; cuius sub æterno triumphant umbraculo. Apoc. 7. 9. &c. quod nisi de triumphante Ecclesia intelligi non possit.

6. Militantis Ecclesiæ perpetuitas stabilitur, Mat. 28. 20. Ego sum vobiscum usq; ad consummationem seculi. 2. *Portæ* inferorum non prævalebunt contra eam, Mat. 16. 18. 3. *Sinite Zizania* crescere usq; ad Messem. Mat. 13. 30. quæ competunt regno spirituali à Daniele delineato. cap. 2. 44. Luc. 1. 33. h. e. Militanti Ecclesiæ.

7. Aliter Christus sponsa destitueretur in terris, & regno excideret ob defectum subditorum. Contra illud Eph. 5. 27. Seipsum tradidit pro ea, ut eam sifteret sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam. V. 25, 26, 27. & illud Pauli. Nunquid Deus repulit populum suum? Rom. 11, 1.

*Objiciunt Sociniani Arminiani,
Anabaptistæ, Arabici.*

Ob. 1. **M**ortui amplius non sunt, Mat. 2. 18. Ergo non possunt Ecclesiam triumphantem constituere.

Sol. Non sunt persone, ut antea erant, hoc tamen non obstat, quo minus partes separatim maneant. 2. Non sunt. i. e. matri solamini, quia inter vivos esse desierunt, utcunq; autem corpus occidatur, anima non potest Mat. 10. 28. unde post mortem apparent Moses & Elias animati. Mat. 17. 3. & meminit Petrus animarum incarceratarum. 1 Pet. 3. 19.

Ob. 2. Suscitatio defertur ad ultimum diem. Jo. 6. 39, 40. ut & vivificatio ad adventum Christi. 1 Cor. 15. 23. Ergo in illo interstitio inter diem Judicii, & mortem, animi dormiunt, aut planè esse desierunt, tum demùm suscitandi & vivificandi.

Sol. Suscitatio ista consistit non in animæ vivificatione, sed in unione rursus cum corpore, unde ad vitam restituitur persona.

Ob. 3. Mortui nil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem. Eccles. 6. 7. Ergo Ecclesia triumphans non potest ex his coalescere.

Sol. Vel dicta hæc erant sub persona voluptuarii, qui de sensibilibus tantùm præsentibus philosophatur, 2. vel mortui nil sciunt, non simpliciter, sed de hujus mundi negotiis, quia aliis occupantur, nec mercedem hic habituri sunt, quia ibidem illis reponitur. 3. Vel ex externis eventibus non æstimandus est piorum & impiorum status, flentibus enim & extremum quasi spirantibus Judæis, celebrant Assuerus & Haman convivium. Hesth. 3. 15.

Ob. 4. Unus est interitus hominum & jumentorum, & æquatriusq; conditio, sicut moritur homo, sic & ista moriuntur, similiter spirant omnia, & nihil habet homo jumento amplius, Eccles.

clef. 3. 19. & Quis scit an *spiritus hominum* ascendat sursum & *spiritus jumentorum* deorsum ibid. v. 21. At *spiritus jumentorum separati* non vivunt. Ergo nec hominum.

Sol. Eadem est conditio *Brutorum* & hominum, quoad *externam mutabilitatem* & *vanitatem* hujus vitæ; in quibus conferuntur ab Ecclesiaste, non quoad *futuram felicitatem*, aut *infelicitatem* in alio sæculo, 2. & nemo novit ex sensu externo, sed ex fide, quid intersit inter *spiritum hominis* & *bestiæ*, post ipsius à corpore *dissolutionem*.

Ob. 5. Injuriosum videtur *Triumphantes* in cœlis ad *judicium* & *examen* retrahere, & *præposterum* antea condemnatis, ulteriolem ferre sententiam. Ergo in die tantum *ultimo* omnes animæ subibunt *judicium*, cum rursus corporibus uniantur.

Sol. *Judicium* hoc *publicum* totius *personæ*, & *privatum* illud, quod antecesserat *animæ*, non mutat aliquid, sed perficit & absolvit quod erat inchoatum, sine cujuspiam *injuria*.

Ob. 6. Si *animæ* piorum triumphent in cœlis, magno cum suo incommodo, revocati fuerunt *Lazarus* & *Tabitha* post mortem ad *irrequietam* hujus sæculi *militiam*, quod Dei *bonitati* non videtur convenire.

Sol. Extraordinaria *regulam* non constituunt, nec restitutio *Lazari* aut *Tabithæ* in vitam, ipsorum obfuit *felicitati*, quæ in tantum cesserit honorem *Salvatoris*,

Ob. 7. *Patres defuncti* ante Christi *adventum* non obtinuerunt *promissiones*, Heb. 11. 39. Ergo nec *animæ* piorum jam à corpore *separate*, quoniam eorum omnium eadem est ratio.

Sol. Non loquitur *Textus* de *promissionibus gloriæ*, sed ἐπαγγελίας de Christo incarnato, h. e. Christum non viderunt missum, quem præviderunt *promissum*. Non exclusi tamen fuerunt ab *incarnationis* beneficio, sed *reservati* ad illud, ut nobiscum *consummarentur*. v. 40.

QVÆSTIO III.

An Ecclesia militans semper sit gloriosè visibilis? Neg. Contra Pontificios.

QVIA,

1. **E**cclēsia militans est vel *Catholica*, vel *particularis*. *Catholica* non est omnino *visibilis* oculis corporeis, quia *fidei* est objectum. Credo *Ecclesiam Catholicam*, in Symbolo Apostolico, & *fides* est *argumentum* non *apparentium*. Heb. 11. 1. *Particulares* autem omnes *Ecclesiæ*, defectibus, & *mutationibus* sunt subjectæ, ut 7 *Ecclesiæ Asiaticæ*, Apoc. 1. 2. & istæ *Ecclesiæ Corinthiaca*, *Galatarum* &c. Et reliquæ, ad quas scripsit S. Paulus *Epistolas*, Ergo nulla fuit semper gloriosè *visibilis* Ecclesia.

2. Non veniet *regnum Dei*, ita ut *observari* possit, neq; dicent, esse *hic*, aut esse *illic*, *regnum* enim *Dei* intra *vos* est, Luc. 17. 20. sed istud *regnum Dei* est *Ecclesia Dei militans*. Ergo non ex *pompâ*, aut *splendore* externo est *estimandum*, quæ patent oculis, sed ex *unione interna* cum *Christo* per *fidem*, & *communione* cum *proximis* per *charitatem*, & *consensu* cum *verbo Dei* quoad *doctrinam*.

3. Ecclesia est *corpus Christi mysticum*, 1 Cor. 12. 27. Eph. 1. 23. *Domus Dei spiritalis*, 1 Pet. 2. 5. Et non est *Judæus*, qui in *præputio* est, sed qualis est in *abscondito*, cujus laus non ab *hominibus*, sed ex *Deo* est, Rom. 2. 28, 29. Atqui talia *mystica* & *spiritualia aspectum* effugiunt. Ergo non sunt gloriosè *visibilia*.

4. Novit

4. Novit tantum Dominus, qui sunt sui. 2 Tim. 2. 19. unde numerus iste dicitur *hortus conclusus*, & *font signatus* in Canticis, adeo ut de *membris* hujus Ecclesiæ nemo nisi ex effectis fidei & charitatis judicare possit. Aug. cont. Donatistas. l. 5. c. 2. intuetur enim Dominus non *οἰκονομῶν*, sed *καρπιδωρ*. 1 Sam. 16. 7. ideoque templum quod hominibus videatur speciosum & spatiosum, à Domino visitante spelunca latronum invenitur.

5. Prædicit Christus discipulis. Amen dico vobis, quia plorabitis, & flebitis vos, mundus autem gaudebit, Joh. 16. 20, 33. In mundo pressuram habebitis. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei, Act. 14. 22. Omnes qui pie vivere volunt in Christo Jesu, persecutionem patientur, 2 Tim. 3. 12. ut sub Pharaone, Nebuchadnezar, Antiocho, Ecclesia Judaica. Sub Ethnicis, hæreticis, & Antichristi tyrannide Ecclesia Christiana, Quomodo igitur felicitas externa temporalis, quâ mundo fiat visibilis, vera ejus potest esse nota, ut vult Bellarminus, cum in hac visibilitate cedat hodie Romana Ecclesia Mahumetanis & Ethnicis.

6. Septem ista hominum millia, qui Eliam Prophetam latebant, veram constituiebant Ecclesiam. 1 Reg. 19. 18. At in publicam non prodibant aspectum, ut essent Ecclesia visibilis. Ergo concedenda est aliqua Ecclesia invisibilis, non in se, sed mundo, quæ tantum abest, ut sit gloriosè conspicua, ut locum ubi caput reclinet, cum servatore non inveniat.

7. Mulier fugit in Eremum, ibique latitat, Draco illam persequitur ut *ποταμοῦ ὀψιντὸν* eam efficiat, Apoc. 12. 15. h. e. flumine ab eo egesto absorbeat. 2. Conculcanda est Civitas sancta ab hostibus, Apoc. 11. 2. 3. Occupabit *αἰὼν* iste templum Dei, 2 Theff. 2. 8. & magnos & parvos coget ad ipsius obsequium, aut interficiet. Apoc. 13. 15. Atqui ista omnia certamina & afflictiones prædicunt militanti Ecclesiæ. Ergo non expectandum est, ut ea sit in hoc mundo gloriosè visibilis, sed ut Luna, (cui conferunt illam Patres) modò nube obducta, modò corniculata, aut dimidiata, modò laborans sub Eclipsi observetur.

T

2. V. 1. 1. 1.
Objections.

Objectiones.

Ob. 1. **I**N sole posuit Tabernaculum suum, Psal. 19. 5. h. e. in manifesto posuit Ecclesiam suam. Aug. Bellar. de milit. Eccles. l. 3. c. 12. Ergo Ecclesia est semper gloriosè visibilis.

Sol. At Sol aliquoties nubibus occultatur, nonnunquam Eclipsin patitur, quavis nocte sub Horizonte deprimitur, unde non semper gloriosè est conspicuus. 2. Textus non (ut vulgaris) Hebraicè sic se habet. Soli posuit Tabernaculum in ipsis, nempe in cælis. Dedit Deus soli locum gloriosum. Quid hoc ad Ecclesiam? 3. Augustini accommodatio Allegorica, illustrat tantum, non probat. Non negamus nos Ecclesiam Catholicam in multis particularibus esse visibilem: asserimus interim eam aliquando posse ad tales redigi angustias, ut publicè non appareat. Quemadmodum factum fuit in tempore passionis Christi, & futurum sub Antichristo. Nam cum venerit filius hominis, num fidem inveniet in terra? Luc. 18. 8.

Ob. 2. Civitas supra montem posita non potest abscondi, Mat. 5. 14. sic ut confluant ad eam omnes gentes. Isa. 2. 2. Sed ista Civitas est Ecclesia. Aug. de unitate Ecclesiæ. cap. 14. Ergo Ecclesia non potest occultari.

Sol. Non Ecclesiam, sed Apostolos in primo isto loco respicit Salvator, quorum doctrinam & conversationem monet totius mundi censuris esse exposita, unde incumbit illis, ut pie & sollicitè se gerant. 2. Mons iste est conspicuus eum quærentibus in Scripturis, non in pompatico supersticiosorum apparatu. 3. nihilominus mons talis & civitas sic potest nubibus & caligine obduci, ut aliquoties aspectum fugiat.

Ob. 3. Attendite vobis, & universo gregi, in quo S. S. posuit vos Episcopos, regere Ecclesiam Dei, Act. 20. 28. Sed quomodo poterant regere Ecclesiam Dei, quam non noverant. Bellarm. V. S.

Sol.

Sol. Regunt Episcopi Ecclesiam quoad externam professionem & disciplinam, non quoad internam cum Christo unionem, ubi Rectores & Subditi. possunt esse Seductores, & Seducti, ut videatur ibi vera Ecclesia, quæ non est. 2. ubi non unus Episcopus Ecclesiam regit Catholicam, conspicuam & gloriosam, sed particularis particularem suam Diocesin, prout S. Sto videbitur.

Ob. 4. Hæc tibi scribo Fili Timothee, ut scias quomodo te oportet conversari in domo Dei, quæ est Ecclesia Dei vivi, columna, & stabilimentum veritatis. 1 Tim 3. 15. At sane non poterat in ea conversari, nisi sciret quænam esset, & columna & firmamentum sunt satis visibilia.

Sol. Non negaverit quispiam Ecclesiam aliquoties florere, in quâ pius pastor conspicuam navet operam, illud tamen non obstat, quo minus percutiatur pastor, & distrahantur oves, dum hypocrite Ecclesiæ obtrudunt larvam pro Christi sponsa, & columnæ jactant, & firmamenta, absq; Scripturæ fundamento, sic ut talia externa conspiciantur, dum opprimantur, & lateant genuina membra vera Ecclesiæ.

Ob. 5. Dic Ecclesiæ, inquit Salvator, ubi finiantur lites. quod si litigantes Ecclesiam non audiant, sint tanquam Ethnici & publicani. Mat. 18. 17. At hoc fieri non potest, si invisibilis statuatur Ecclesia.

Sol. Per Ecclesiam hic Salvator non intelligit Romanam, quæ adhuc non vagiebat in cunis, sed quemlibet particularem coetum, etiam ubi duo vel tres in nomine Domini congregentur, cujus litigantes sunt membra. V. 20. 2. Nil statuitur igitur hic, ut quælibet particularis Ecclesia Romam appellet, ut omnium Dominam spectatissimam, & gloriosissimam ad finiendas lites, cum duo vel tres juxta Domini dictamen, minori cū molestia, strepitu & impensis domi transigant negotium.

Ob. 6. Si opertum est Evangelium nostrum, iis qui pereunt opertum est. 2 Cor. 4. 3. Ecce Pauli censuram adversus omnes qui affirmant Evangelium posse abscondi.

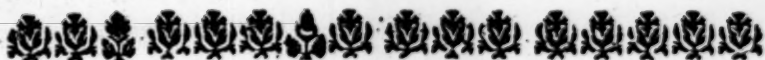
Sol. Aliud est Evangelium, aliud Ecclesia, potest enim esse factio aliqua, fastuosa & gloriosa, quæ arroget sibi nomen Ecclesiæ

ſæ Catholicæ, dùm *Evangelium* è manibus expetentium prorsus subducatur, aut commentis ſuis *traditionariis* penitus pervertatur & abscondatur. Videat autem *Roma* ne pereat ob talem imposturam. 2. Nec ſemper deprehenditur veram illic eſſe *Eccleſiam*, ubi cœtus aliqui *clamoſius* crepant *Evangelium*. Videmus enim cœtum hominum, qui eſt *Eccleſia*, ſed quòd cœtus iſte ſit *Eccleſia*, non videmus, ſed credimus, *Bell. l. 3. de milit. Eccl. c. 15.* Ergo homines tantum ſunt obiectum viſus, *Eccleſia* fidei. Ergo *Eccleſia* quâ *Eccleſia* ex *Cardinalis* confeſſione non eſt viſibilis, quòd nos verum eſſe contendimus.

Ob. 7. Si *Eccleſia* aliquando ſit *inviſibilis*, periclitabitur eorum ſalus, qui ab extra eam quærunt, vel cupiunt illi aggregari. 2. Deinde *inviſibilis* iſta *Eccleſia* vel fidem ſuam profitetur, vel non. Si non, non eſt *Eccleſia*, nam ut corde creditur ad *Juſtitiam*, ſic ore ſit confeſſio ad ſalutem. *Rom. 10.* Sin fidem profiteatur, quomodo eſt *inviſibilis*?

Sol. Fidem profitetur *privatim*, ut poteſt, non publicè ut cupit, paratus ſemper ad *publicam* fidei *Apologiam*, & *Martyrium* ob eandem ſubeundum, ſi res exigerit. 1 *Pet. 3. 15.* 2. veritatem profiteri & latere non ſunt *contraria*, nam qui in occulto, cum aliter non poteſt, ſic proficitur, palam à *Domino* remunerabitur. Summa eſt. *Eccleſiæ* veritatem non æſtimandam eſſe ex *aſpectabili*, & externa pompa & gloria, ſed ex pura verbi prædicatione, & ſincera ſacramentorum adminiſtratione, juxta ſacræ *Scripturæ* indubitatam normam, quod uberius patebit in inſequentibus.

QUÆST.

QVÆSTIO IV.

*An Ecclesiæ visibilis determinatio, si-
ve in Concilio, siue alias, sit errori, &
examini subjecta? Aff.*

QVIA,

OMnes homines erroribus sunt obnoxii, Rom. 3. 4.
2. Ex parte tantum scimus, & ex parte propheta-
mus. 1 Cor. 13. 9. 3. Tu qui fide stas, noli alium
sapere, sed time. Rom. 11. 20. & qui existimat stare, videat ne
cadat, 1 Cor. 10. 12. Ergo vel seorsim vel junctim sumpti,
omnes homines possunt errare, labi, decipi.

2. Promissiones de veritate retinenda non absolute sunt
sed conditionales, ut Dicebat ergo Jesus ad eos qui crediderunt
ei, si vos manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, &
cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Joh. 8. 31.
quam neglexerunt conditionem multi discipulorum, qui pedem
retulerunt, nec amplius cum eo versabantur. Jo. 6. 66.

3. De facto erravit V. T. Ecclesia in erigendo vitulo au-
reo. Exod. 32. 2. In colendis Idolis, sic ut diu manserit sine
Deo vero, & absq; sacerdote, doctore, & absq; lege. 2 Chron. 15.
3. Sic in N. T. sub Apostolis, Galatæ errarunt in Justificationis,
Corinthii in Resurrectionis Articulo. Ergo hoc Ecclesiis cu-
jusvis sæculi potuit, & potest obvenire.

4. Prædictum erat à Servatore ut excitarentur pseudo-
christi, & pseudoprophetae, & ederent signa magna & prodigia, ita ut
seducant (si fieri possit) ipsos electos. Mat. 24. 24. sic à
Paulo. Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam

li pi graves inter vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipsis exsurgent viri loquentes perversa, ut discipulos post se abstrahant. Act. 20. 29, 30. 3. Nec aliter Petrus, fuerunt etiam pseudoprophetae in populo, & inter vos erunt falsi doctores, qui subintroducunt hereses exitiales, & eum, qui emit eos, Dominum negantes, quos sequentur multi, per quos via veritatis blasphemabitur fictis sermonibus, populum Dei negotiantes. 2 Pet. 2. 1, 2, 3. Ergo sollicitè ab unoquoque omnia, pro cuiusque modulo sunt probanda, ut quod bonum est retineant, 1 Thess. 5. 21.

4. Constat Concilia generalia, præcedentium Conciliorum generalium decreta in rebus ad salutem spectantibus refixisse, & damnasse, ut Concilium Ariminense, Niceni primi, Chalcedonense, Ephesini secundi, Florentinum, Constantiense & Basiliense &c. sic Orientalia Occidentalibus, & Papas Papis contradicentes quis non observavit?

6. Jubemur probare spiritus an sint à Deo. 1 Joh. 4. 1. Scrutari Scripturas, Jo. 5. 39. & laudantur Beraenses, qui Doctrinam Pauli revocarunt ad scripturæ examen, Act. 17. 11. Sed Ecclesiæ alicujus infallibilitas ista omnia excluderet, Ergo non est admittenda.

7. Si infallibilis sit Ecclesia, tum vel Catholica, vel aliqua particularis, sed de Catholica non est controversia, quæ includit Christum & Apostolos (& est omnium locorum, & temporum) nulli errori obnoxios, Particularis autem quævis ab erroribus non potest esse immunis, quia tum nunquam opus esset aliqua in illa reformatione, per Concilia, Prælatos, vel Pastores, quod est contra praxim ipsius Romanæ Ecclesiæ, quæ in Concilio Tridentino & aliàs, multa tam in moribus, quam doctrina, reformanda decrevit.

Objectiones præcipuæ Pontificiorum.

Ob. 1. **C**olumna & firmamentum veritatis non potest errare, nam ita citò rueret totum ædificium. Sed talis est Ecclesia. 1 Tim. 3. 16. Ergo non potest errare.

Sol. Textus hic quamlibet Ecclesiam æquè ac Romanam respicit, & Ephesinam potius, quam Romanam, quia Timotheus erat ipsius Pastor, eo tempore, quo Paulus hanc, ad illam scripsit Epistolam. 2. Annecti possunt hæc verba non præcedenti Ecclesiæ, sed consequenti doctrinæ, ut ita fluant. Columna & firmamentum veritatis & manifestè magnum pietatis mysterium, Deum manifestatum esse in carne, justificatum in spiritu &c. 3. vel statuitur hic ipse Timotheus columna & firmamentum veritatis, juxta illud. Qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius, Apoc. 3. 12. 4. vel ostendunt verba ubi, non unde quærenda sit veritas. Ubi? In Ecclesia. Unde? ex Scriptura, cujus custos & præco est Ecclesia, non Romana potius quam alia.

Cameron.

Ob. 2. Corpus Christi & sponsa non errori subjicitur, hoc enim cederet in capitis & sponsi opprobrium; sed Deus dedit Christum caput super omnia ipsi Ecclesiæ, Ephes. 1. 22, 23. & 5. 23. Ergo Ecclesia non potest errare.

Sol. Haud aliter Christus est Ecclesiæ caput, quam vir mulieris, Ephes. 5. 23. at mulier semper ductum viri non sequitur. Ergo viro non errante, illa potest errare. 2. Alia est ratio membrorum corporis Physici, alia mystici; In mystico enim corpore quot membra sunt, tot possunt esse voluntates quæ diversis ferantur motibus, dum in physico membra singula ab una voluntate pendeant. Instant. Sed S. S. ducet Ecclesiam in omnem veritatem. Job. 16. 13. Resp. Non dicit Ecclesiam, sed vos. i. e. Apostolos ducet in omnem veritatem, non omnes successores ad eandem mensuram; vel ducit Ethicè,
per

per præcepta & suasiones directivè, non physicè, & effectivè per efficacem tractionem. Unde cum ad omnem veritatem S.S. ducat, paucissimi sunt, qui ipsius ductum sequantur, & pauciores forsan ex Romana Hierarchia, quàm ex aliis obscurioribus Ecclesiis.

Ob. 2. Obligamur sub Anathematis pœnâ credere Ecclesiæ in omnibus. Siquidem Ecclesiam non audiverit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus. Mat. 18. 17. At iniquum esset tam gravi pœnâ obligare ad assentiendum rebus incertis, & interdum falsis, Bellarminus.

Sol. Illud (in omnibus) Jesuiticum est additamentum, non textus firmamentum. In omnibus autem obediendum est Ecclesiæ in nomine Christi congregatæ, & juxta verbum ipsius præcipienti, ibid. 20. non coactæ cuius Synagoga sua placita intonanti sub Anathematis Fulmine. 2. loquitur Textus de litibus privatis componendis, non publicis fidei negociis, Ubi minus solet errare cœtus quam personæ privatæ. 3. ostendant Papicolæ, quare hoc (Dic Ecclesiæ) potius Romanam, quàm Anglicanam aut quamvis aliam respiceret Ecclesiam, vel quo modo dissentientium & litigantium Ecclesiarum, aut Conciliorum lites hoc Dic Ecclesiæ sopiret.

Ob. 4. Ecclesia repræsentata in Concilio non potest errare, quia tum nil esset certum, quod populus sequeretur, qui tamen tenetur suos sequi pastores. Qui vos audit, me audit. Luc. 10. 16. & quæcunq; dixerint facite, Mat. 23. 3.

Sol. In Concilio aliquoties major pars vincat meliorem; non necesse est igitur ut ad Synodi fistulam semper saltet populus; qui nihilominus semper inveniatur aliquos pastores, à partibus veritatis protestantes adversus seductores, & habet in medio Scripturæ normam, ad quam expendant cum Beræensibus quicquid illis à Prælatibus proponitur. 2. Tenetur igitur populus pastores sequi non absolute, dum propria cudunt decreta, sed conditionatè, & cautè, quando quæ Dei sunt, loquuntur. 3. Pastores, quos audiri vult Christus, fuerunt septuaginta Discipuli ab ipso immediate missi & instructi, quod omnibus Successoribus non contigit. Nec cathedram Moysi occupantes ulterius

ulterius fuerant audiendi, quàm *Mosis* prædicarent doctrinam, quod ibidem per cathedram significatur; Alias fermentum ipsorum cavendum præcipit Dominus, Mat. 16. 6. Eosque proprias urgentes Traditiones, cæcos, & stultos appellat. Mat. 23. 17. Privilegium est igitur doctrinæ Mosaicæ, ut non esset erronea; non Doctorem, ut illi non errarent.

Ob. 5. Spiritus S. ita papali cathedræ alligatur, & assistit, ut licet æque impius sit Papa ac Caiaphas, quia Pontifex tamen & Petri Successor, non potest aliquid contra fidem & mores publicè decernere, quo seducatur obsequens illi Ecclesia, quia ut Caiaphas in tali negotia non à seipso loquitur, sed prophetat, Joh. 11. 51.

Sol. Dignum patellâ operculum, ut Caiaphæ prophetia papalibus oraculis patrocinetur. Sed ex facto particulari & extraordinario non elicitur, & transmittitur Jus generale; non magis quam ex Asinina Prophetæ reprehensione expectanda essent hodie & admittenda asinina concilia. 2. non adfuit postea huic Caiaphæ spiritus propheticus, quando Servatorem postulat Blasphemie, eumque Cruci addicit. Mat. 26. 59. 3. Ex accidenti prophetavit Caiaphas, non ex proprio sensu, sed ex Dei dispositione, Mori enim pro populo, vel intelligatur ob populi Redemptionem à peccatis, quod voluit Deus, vel ob populi conservationem à Romanis, quod urgebat Caiaphas, sic ut mori ejus pro populo, sit mori præ populo, ne Christus anam in Romanos rebellandi illis præberet, à quibus penitus extirparentur.

Ob. 6. Promissum extat de Ecclesia sub Christo; Erit ibi semita, & via Sanctitatis vocabitur, non transibit per eam pollutus & hæc erit vobis directa via, & stulti non errabunt in ea, Esa. 35. 8. nec docebit vir ultra proximum suum, omnes enim cognoscent me, Jer. 31. 34. Heb. 8. 11. Ergo multo minus prælati, aut Ecclesia tota potest errare.

Sol. Equè hoc eximit privatos omnes ab errore, ac prælatos, vel ipsam Ecclesiam. 2. Non loquuntur prophete de immunitate ab errore, sed à legum & obscuritate, quod tolleret Evangelium sub novo fœdere; nam sequitur. Ex prophetis

iniquitatibus ipsorum, & peccatorum eorum non recordabor amplius.

Ob. 7. Christus seipsum tradidit pro Ecclesia, ut eam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo, ut sisteret eam gloriosam non habentem maculam, aut rugam, aut quicquam huiusmodi, sed ut sit sancta & inculpata. Eph 5. 25, 26, 27.

Sol. Æquè omnes particulares Ecclesias ac Romanam respicit textus, & Ephesinam immediatius, quàm Romanam, quia illi datur hæc Epistola. 2. Catholica hic intelligitur Ecclesia, objectum fidei non aspectus, quam in via gradatim sanctificat sponsus, ut plenè appareat sine ruga & macula in patria. 3. unde habet Textus, ut sanctificaret & sisteret in futuro, non quod plenè sit sanctificata, & sine ruga, & macula in transitu.

QUÆSTIO V.

An penes concilium generale sit suprema in terris litium Ecclesiasticarum decisio? Aff.

Concilium hic supponitur legitimum ratione, 1. Convocantium. 2. Convocatorum. 3. rerum discutiendarum. 4. Scripturam habens pro norma certissima. 5. non pro cuiusvis capiti vel raptu, sed Antiquorum & Recentiorum collatione interpretandam. 6. nec figitur hic finalis dogmatum determinatio, sed dogmatizantibus pro tempore & loco impositum silentium ne turbent Ecclesiam. 7. cuius supremam esse decisionem statuimus, quia non restat aliud in terris Ecclesiasticum Tribunal, ad quod fieri potest à tali Concilio Appellatio. Quod constat ex

1. Naturæ & Rationis dictamine, ordinem expeditum libris dirimendis in omnibus *Controversiis* necessariis ad salutem suggerente; Sic *Scriba Ephesus* revocat tumultuantes ad legitimam *Synodum*. Act. 19. 39. *Politici summi momenti dissidia* ad *Dietas & Parlamenta* transferunt, à quibus non datur *Appellatio*, quod in *Theologicis* religiosius est observandum.

2. Ex *Sanedrim Judeorum*, cui delatæ fuerunt omnes lites.

* Quibus fidem facit illud *Servatoris*, *Reus* erit *Concilii*. * Vide *Conci-*
Mat. 5. 22. ones *Episcopi*
Winton. Dr.
Andrewes in
Exod. 17.

3. Ex *Servatoris præscripto*, Dic *Ecclesie*, Mat. 18. 27. quæ nisi *Authoritatem summam* haberet *contumaces* corripiendi, frustranea videretur *præscriptio*.

4. Ex *Celeberrima Synodo Hierosolymitana*, Act. 15. ad quam reliqua omnia *concilia* sunt conformanda.

5. Ex *praxi primitivæ Ecclesie*, quæ *Symbola* credendorum, *formulas orandi*, *Canones Disciplina* ex *Scripturis* concinnata reliquerunt *posteris*, ad *pacis vinculum* conservandum.

6. Ex *continuatione* sub *Imperatoribus Christianis*, ad *hereses exterminandas*, *Schismata tollenda*, *lupos à caulis arcendos*, & *luxata consolidanda*. Quod factum fuit in quatuor primis conciliis, *Nicæno*, *Constantinopolitano*, *Ephesino* & *Chalcedonensi* & in sequentibus aliquibus *Græcis*, & *Latinis*.

7. Ex *consensu Reformantium* eisdem *vestigiiis* insistentium, ut patet in pluribus *conventibus*, & nupera *Dordracena* ad *Pelagianismum*, *Arminianismum*, & *Sacrianismum* reprimendum.

Objectiones.

Obi. **S**criptura in medio posita, est sufficiens ad lites tollendas medium; Ergo *Concilia* sunt *supervacanea*.

Sol. Non controvertitur *Scripturæ autoritas*, aut *sufficiencia*, sed *interpretatio*, & *applicatio*, de quibus litigant *instabiles*. 2 Pet. 3. 16. quos comprimant *Concilia autoritate reverentia- li, directiva, & coactiva*, utcunq; non ad *credendum*, saltẽm ad *cohibendum* ne ulterius spargant *Zizania*.

Ob. 2. *Concilia* possint errare & invicem contradicere: Ergo non innitendum est illorum *decretis* de *Scripturæ sensus*, aut *Canonibus*, de *Disciplina*, aut *incultu*, de *agendi modo*.

Sol. Fallibilitas hæc inculcat *cautelam*, & *jugem Divini auxilii implorationem*, non excludit ob officii *executione* con- gregatis *imposita*, Sic *visus* falli potest. Ergo *oculis* non utendum? Sufficit frequentius non *falli*, immo vix unquam *piè, & sincerè* agentes in legitimis *Conciliis* cespitarunt.

Ob. 3. Impossibile est ut *concilia œcumenica* hodiẽ coeant, ob. 1. *distraktionem convocantium*. 2. *dissensum* de *personis convocandis*. 3. de *Præside & suffragiis admittendis*. Ergo frustra erit hoc *remedium* ad *lites tollendas* aut *sopiendas*.

Sol. *Oecumenicum* habeatur non *absolutè*, in quo omnes coeant *Ecclesiæ*, sed *Synecdochicè*, vel *Antonomasticè*, ut *Nice- num*; quia *eminentiorum Ecclesiarum* interfuerunt *Episcopi*. 2. Illi verò vel alii *Deputati à principibus christianis*, aut *Legati*, repræsentant *Ecclesias particulares*. 3. è quibus ipsi eli- gant *Præsulem per suffragia*, in sequentibus *decisionibus* ad- mittenda.

Ob. 4. In *suffragiis ferendis* cum necesse sit ut *pauciores* cedant *pluribus*, sæpius contingat, ut pars *corruptior vincat pu- riorẽ*, (ut factum in *Conciliis Arrianorum*) & fieret hodiẽ à *Papistis*, *Orthodoxos* numero *superantibus*, contra illud, non fe- queris *turbam* ad faciendum *malum*; nec in *judicio plurimo- rum acquiesces sententiæ*, ut à *vero devies*. *Exod. 23. 2.*

Sol. Non *queritur* quid hodiẽ *potest fieri*, inter tot *præjudi- cia & partium studia*, sed quid *fieri debet*, aut *potest inter pios, sedatos, & veritatis cupidos*, ad *normam Concilii Apostolici*, *Act. 15.*

Ob. 5. Dubium semper remanebit de *Canonum Synodico- rum sensu*, æquẽ ac de *Scripturæ interpretatione*, sic ut *progres- sus*

sus fieret in infinitum. Unde *Nazianzenus*, fructum nullum ex *Synodis* percipiendum prædicat. Et *Augustinus* profitetur se non teneri *Ariminensi* aut *Nicæna* Synodo, sed recurrere ad *Scripturas* positas in medio, ut juxta eas res cum re, ratio cum ratione decertet.

Sol. Perversis & *utilitatoribus* nil satisfacit: sed *ingenii* & *ingeniosi Patrum* *decisiones* reverenter habent. *Nazianzenus* autem & *Augustinus* non perstringunt *Conciliorum institutum*, sed *eventus infelices*, ex litigantium *factiosis studiis*. *Abusus* autem *aliquorum* non tollit rerum *usum salutarem*.

Ob.6. Cæcum excommunicatum per *Synodum* solatur & recipit *Salvator*. *Joh.9.38.* Ergo *authoritas Synodi* in *Censuris* non est magni facienda.

Sol. Nil detrahit *Salvator Synodi authoritati*, sed *facto* illius *Synodi injusto*, *cujus manifesta tyrannis* in procedendi modo erat omnibus *conspicua*.

Ob.7. Suavius & certius *lites componantur*, vel per *recursum* ad *Papæ infallibilitatem*, vel ad *Presbyterorum conventus*: Ergo non opus est hoc *ultimo Concilii œcumenici remedio*.

Sol. *Papæ & Presbyterorum tribunalia* crexit *hominum non ferenda ambitio*, de quibus compertum est quid expectandum. 2. inter *dissidentes Doctores* aut *Cætus particulares*, interponant se *conventus Provinciales*, aut in *ditione sua Nationales* per *magistratum legitimum* convocati. 3. At ubi *Nationales Ecclesiæ* per *hæreses & schismata* in *partes abeunt*, non aliud occurrit *exploratum remedium*, præter *Concilium liberum & Œcumenicum* in *nomine Christi* congregatum.

QVÆST. VI.

*An ordinata Evangelii promulgatio,
& solennis Sacramentorum Admini-
stratio, in publicis conventibus, cha-
racteres sunt præcipui visibilis alicu-
jus Ecclesiæ? Aff.*

QVIA,

1. **N**Ota præcipua Ecclesiæ est sequi ductum, & exequi mandata cœlestis pastoris. Oves enim Christi vocem ejus audiunt, & illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus, alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo, Joh. 10. 3, 4, 5. Corde creditur ad Justitiam, ore fit confessio ad salutem. Rom. 10. 10. Si manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis, Joh. 8. 31. At innotescunt ista præcipuè in prædicatione verbi, & juxta illud in recta Sacramentorum administratione. Ergo istæ sunt præcipue Ecclesiæ notæ.

2. Istæ sunt notæ veræ Ecclesiæ, quibus positæ ponitur Ecclesia, & sublatæ tollitur, sed positæ verbi prædicatione, & rectâ Sacramentorum administratione, Ecclesia visibilis agnoscitur; & iisdem sublatæ, tollitur, Mat. 28. 19.

3. In quo Apostolica Ecclesia apparuit ab aliis cœtibus distincta, illud habendum pro certa Ecclesiæ notâ; sed perdurabant credentes in doctrina Apostolorum, & communicatione & fractione panis, & orationibus, quæ sub verbi prædicatione, & sacramentorum administratione comprehenduntur. Act. 2. 42. Ergo istæ sunt visibilis Ecclesiæ notæ.

4. Verbi

4. Verbi *predicationi*, & Sacramentorum *administrationi* innititur cuiusvis Ecclesiæ constitutio & collapsæ restitutio. Eph. 2. 20. Joh. 8. 47. Ergo ista fundamenta conspicua præcipuè Ecclesiam quamvis notam reddant, quò spectant & ista, Genui vos per *Evangelium*, 1 Cor. 4. 15. Genui nos in sermone veritatis, ut essemus *primitiæ*. Jac. 1. 23.

5. Quæ maximè manifestant *Unionem* cum Christo capite, & *communione* membrorum inter se, habendæ sunt pro præcipuis Ecclesiæ notis. Sed hoc faciunt verbi *predicatio*, & sacramentorum *administratio*, juxta *Scripturæ normam*, ubi unus Dominus, una fides, unum *baptisma*. Eph. 4. 5. Ubi verò ista sunt conspicua, necesse est ut conspiciatur vera Ecclesia, quæ eò verior & sincerior est habenda, prout ista *verius* & *sincerius* in ea peraguntur.

6. Judaica Ecclesia habita erat sapiens & intelligens à populis *extraneis*, ex observatione mandatorum *cælestium*. Deut. 4. 6. Hoc autem ab *Ethnicis* observari non potuit, nisi in *Scripturæ* agnitione, *predicatione*, & *præceptorum* impletione, juxta *legem* & *testimonium*, quod si non dixerint juxta *verbum* hoc, non esset in ipsis *matutina lux*. Esa. 8. 20.

7. Ex iisdem & non aliis notis patres æstimandam & probandam docuerunt *veritatem*, & *sinceritatem* cuiusvis Ecclesiæ. Græci. 1. Si discipuli estis *Evangeliorum*, per *Scripturas* incedite. Athanas. de Incarn. Dom. 2. Quicumq; discors est à divina *Scriptura*, idem alienus est à sancta catholica Ecclesia. Epiphanius contra *Montanistas* hæref. 48. 3. Ubi sunt qui Ecclesiam multitudine definiunt? Hi habent vulgus; nos *fidem*, illi *aurum*, & *argentum*, nos *repurgatam* fidei doctrinam, Nazian. oratione ad *Arrianos*. 4. Quænam sit vera aut *facta* Ecclesia, quomodo decernendum sit, solummodò per *Scripturas* & *charitatem* ostendit autor operis Imperfecti, Chrysostomo ascripti in *Matthæum*: Hom. 49. & ipse Chrysost. in eundem Hom. 4. Latini. 5. Misera est Ecclesia & deploranda, ubi patrocinari Deo *humana* creduntur, quæ à palatio sumit dignitatem, *edictis* regum congregatur, & *suffragiis* commendatur. Unum moneo, Cavetè *Antichristum*, malè enim vos
parietum

parietum amor cepit, malè Ecclesiam Dei in Testis, edificiisq; veneramini. --- Montes mihi & sylve & lacus, & carceres, & voragines sunt tutiores. Hilarius contra Auxentium Arianum. 6. Ecclesia non in parietibus, sed dogmatum veritate consistit, Hieron. in Psal. 133. 7. In Scripturis didicimus Christum, in Scripturis didicimus Ecclesiam. Aug. Epist. 166. Has Scripturas communiter habemus, quare non in iis, & Christum & Ecclesiam communiter retinemus? ibid. Et in verbis capituli sui Domini nostri Jesu Christi querenda est Ecclesia, qui optime novit corpus suum, contra Epistolam Petilliani Donatistæ cap. 2, 3, 4.

Objectiones.

Ob. 1. **N**Otæ quæ incertò tantum & probabiliter indicant Ecclesiam, pro genuinis non sunt habendæ. Atquæ tales sunt verbi prædicatio, & Sacramentorum administratio, non enim indicant, quinam sunt electi, qui veram solummodo constituunt Ecclesiam, sed ostendunt solum cætum, inter quos forsan inveniatur Ecclesia, unde habeatur ex istis notis, ubi lateat potius, quam ubi pateat Ecclesia. Videmus Cætum qui est Ecclesia, sed quòd Cætus iste sit Ecclesia non videmus. Bellar.

Sol. Quæstio non est de notis Ecclesiæ Invisibilis, quam Deus tantum novit, sed visibilis cui nos tutò possumus adjungere. Tutò autem hoc à nobis fiat, ubi conspicua est pura verbi prædicatio & recta Sacramentorum administratio.

Ob. 2. Notæ debent esse propriæ non communes, aliter cætum fidelium, à cætu malignantium non distinguerent; sed omnes sectæ jactant se habere puram verbi prædicationem, & Sacramentorum administrationem, æquè ac ii qui ipsis adversantur. Ergo istæ non sunt notæ distinguentes.

Sol. Aliud est jactare, aliud habere, aliud arrogare, aliud possidere, omnes sibi vendicent Catholicam veritatem, sed an possedant

possideant nec ne expendendum est ad *Scripturam*, infallibilem *Sanctuarii stateram*, cui ut magis vel minus quadrent *variantes sententiæ*, eo magis minusve probanda habeantur.

Ob. 3. Notæ debent esse *notiores* ea re cuius sunt notæ, nam à *notioribus* ad *ignotiora* semper assurgit *cognitio*. At Ecclesia ipsa est *notior* hisce notis, nam ex Ecclesia discendum quænam sit *pura verbi prædicatio*, & *Sacramentorum administratio* & non è *contra*. Ergo Ecclesia potius est nota *veræ prædicationis*, & *administrationis*, quam istæ statuuntur notæ Ecclesiæ.

Sol. Non credenti aliquando *notior* esse potest Ecclesia quam *Scriptura*, sed non *verbi prædicatione*, quia per actum talem Ecclesia non credentem ad se allicit. At *fidelis* hoc habet semper pro *fundamento*, *Scripturam* esse Ecclesiæ *κέντρον*. Ergo cum inter *discrepantes cætus*, hæsitet cui se tutò adjungat, ut *veræ* Ecclesiæ, facile percipiet ex *verbi prædicatione*, & *administratione Sacramentorum*. Nam prout ista *consentiunt vel dissentiunt* à *verbo Dei*, sic *æstimanda* est hæc vel illa *particularis Ecclesia*. Ecclesia autem est τὸ *ἐκτὸς κέντρον*, illud quod quæritur, unde non potest esse *medium* per quod quærat.

Ob. 4. Notæ debent esse *inseparabiles* à re cuius sunt notæ, aliter non semper, sed aliquando tantum eam indicarent, sed Ecclesiæ nonnullæ destituuntur *verâ doctrinâ*, & *usu Sacramentorum*, dum manent tamen Ecclesiæ Dei, ut *Galatæ* infecti *Judaismo*, & *Corinthii* negantes *Resurrectionem*, quæ tamen Ecclesiæ Dei ab *Apostolo* appellantur. Gal. 1. 2. 1 Cor. 1. 2.

Sol. Non omnis corruptio Ecclesiam evertit, sed *fundamentalis*, & *totalis*. 2. Corinthii & Galatæ non planè *Christianismum* excussissent sed *contaminassent*, in aliquibus periculosè, non in omnibus exitiosè, nec hoc factum fuit, ab omnibus communi consensu, sed à quibusdam: quos erroneos potius dixeris in Ecclesia, quam ipsam Ecclesiam.

Ob. 5. Vitæ *Sanctimonia* & *φιλαδελφία* proponuntur in *Scriptura*, ut præcipue Ecclesiæ notæ. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra bona opera. Math. 5. 16. ex

hoc cognoscent omnes vos esse meos Discipulos si charitatem invicem habueritis, Joh. 13. 35. His accedunt disciplina Ecclesiastica, Antichristianismi detestatio, Liturgia lingua nota peracta, quæ habeantur etiam veræ Ecclesiæ γυναικῶν.

Sol. Istæ non sunt notæ Ecclesiæ, sed vel fructus prædicationis, & administrationis Ecclesiasticæ, vel addantur, ut notæ minus principales, non palmæ.

Ob. 6. Inter Pontificios notas tres obtrudit Catechismus Tridentinus, Hosius quatuor, Sanderus sex, Valentianus octo, Medina decem, Bellarminus quindecim, Bozius centum, Ergo plures videntur Ecclesiæ notæ.

Sol. Ista omnia vel phalæ sunt meretricis Babylonice, vel adjuncta Ecclesiæ, non necessaria & ambulatoria, vel cum hisce nostris coincidunt, ut patet ex Whitakero, Vorstio, Scharpio, Camerone, Alstedio, &c.

Ob. 7. Notæ Ecclesiæ nullæ sunt, nec ut sint necesse est, nam vera doctrina est Ecclesiæ forma, non nota, æquè enim incertum est an doctrina sit vera, ac ubi querenda sit Ecclesia. Prostant etiam apud illos Sacramenta, ubi prostrata jacet, & latet Ecclesia. Smal. cont. Franzium Diss. 8na.

Sol. Non doctrinam, sed ipsius promulgationem, Ecclesiam notificare dicimus, nec Sacramentorum spectra, sed veras species in Scriptura traditas pro notis non fallentibus agnoscimus. Unde Romanam talem esse Ecclesiam asserimus, qualem se ostendit in doctrina & Sacramentis. h. e. Superstitiosam, Idolatricam, & Antichristianam. Et distinguimus inter Ecclesiam, & Romanam Curiam. Curia Romana non querit oves sine lana, hanc Papatum continere dicimus, quod ulcus & carcinoma est Ecclesiæ, vel Antichristianismus opprimens Ecclesiam, non ipsa est Ecclesia. Unde Ecclesia dicatur latere sub papatu, haud aliter ac saniora frumenti grana sub paleæ cumulo: sed papatus non est Ecclesia, nec pars Ecclesiæ, siquidem Ecclesia potest esse Romæ, dum Roma interim non sit Ecclesia. 2. nec Sociniani qui Tri-unum Deum nobiscum non colunt, vel Filium θεῶν πατρὸς, vel S. S. personam à Patre, & Filio procedentem, nec Christi agnoscunt satisfactionem, nec per fidem:

fidem Justificationem, pro Ecclesiæ membris, multo minus pro vera aliqua, & reformata Ecclesia, ex hisce nostris notis sunt agnoscendi.

QUÆSTIO. VII.

*An extra Ecclesiam salus unicuiq; in
sua Religione sit expectanda? Neg.*

QVIA,

1. **A** Nimalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim sunt ei, & non potest intelligere, quia spiritualiter dijudicantur. 1 Cor. 2. 14. venundatus est sub peccato. Rom. 7. 14. Mortuus in delictis & peccatis. Eph. 2. 1. Col. 2. 13. captivus tenetur à Diabolo, 2 Tim. 2. 26. Omnis ipsius cogitatio est רע רק omnimodò mala omni die. Gen. 6. 5. Ergo impossibile est, nisi convertatur, ut salutem consequatur.

2. Omnis nostra justitia (multò magis Ethnicorum) est tanquam pannus menstruatus. Isai. 64. 6. Nunquid colligunt è spinis uvam, aut è tribulis ficum. Mat. 7. 16? quare videant nonnulli, ne dum Platonem faciunt Christianum, seipfos probent esse Ethnicos, Bernard.

3. Qui non crediderit condemnabitur, Mar. 16. 16. & sine fide impossibile est placere Deo. Heb. 11. 6. unde optima Ethnicorum opera sunt tantum, secundum Augustinum, Splendida peccata.

4. Non est aliud nomen datum hominibus sub celo, in quo oportet nos salvos fieri, præter Nomen Jesu Christi Act. 4. 12. Nemo venit ad patrem nisi per Christum, Joh. 14.

6. Incredulis assignata est portio in stagno ardente igne, & sulphure, quod est mors *secunda* Apoc. 21. 8.

5. Dominus quotidie addebat Ecclesiæ qui salvi fierent; Ergo qui salutem consequuntur necesse est ut prius fiant membra alicujus Ecclesiæ, & ethnicismum abjiciant. Act. 2. 47.

6. Quos Deus tandem post tempora glorificabit, illos & non alios (interprete Augustino de Prædest. Sanct. c. 17.) vocavit, & justificavit in tempore. Rom. 8. 29. At Ethnicos supponimus non iustificatos, vel sanctificatos, Ergo non patet illis aditus ad salutis adyta. Eadem est Patrum, Scholasticorum, & eminentiorum Romanensium sententia, ut patet ex Lectione nostra. 8. de salute Ethnicorum.

7. Sunt & illi Anathematizandi, qui dicere audent, unumquemque in lege aut secta (quam profitetur) esse salvandum, modo juxta illam & lumen naturæ accurate vixerit, cum sacræ Scripturæ tantum nomen Christi prædicant, in quo homines salvos fieri oportet. Art. Eccl. Angl. 18.

Objectiones.

Ob. 1. **G**entes quæ legem non habent naturaliter ea quæ sunt legis faciunt, isti legem non habentes, sibi ipsi sunt lex Rom. 2. 14. Ergo possunt ex naturæ ductu ad salutem pervenire.

Sol. Aliud est facere quædam quæ legis sunt. h. e. quæ cum lege consentiunt: aliud legem implere, ut inde iustificentur. Aliud naturæ integræ, aliud depravatæ ductum sequi. Ratio in mente, & conscientia in corde (debilitata licet) inveniuntur in omnibus post lapsum; tamen ad salutem non assurgunt sed tantum ad ἀναλογία, ut homines reddant inexcusabiles, qui aliquoties peccent contra scientiam & conscientiam. Rom. 2. 1. Aliud igitur querendum est per Christum medium, & remedium; aliter de salute æternâ penitus est desperandum.

Ob. 2. Ascendentem ad Deum oportet credere quia est, & inquirentibus se remunerator sit. Heb. 11. 6. Sed hoc præstiterunt;

runt, vel saltèm præstare potuerunt ex *Ethnicis* plurimi. Ergo datur *fides naturalis*, per quam salutem consequantur.

Sol. Accedens ad verum Deum, & illum remuneratorem agnoscens, definit esse *Ethnicus*; unde de talibus *textus* non loquitur. 2. & si verum Deum esse quis credat omnium remuneratorem, nisi *fides* in Christum superveniat, impossibile est ut Deo placeat, quærendus est igitur Christus non in *natura* scilicet *rutinio*, sed in *Evangelii* mysterio, aliter salus æterna non invenietur.

Ob. 3. Adamus in *innocentia* nunquam habuit *fidem* in Redemptorem, quia non opus erat redemptore ubi peccatum non induxisset miseriam, Ergo humanum genus *fidem* in Adamo non amisit. *Remonstrant.*

Sol. Habuit Adamus innocens *potentiam* credendi dato objecto, licet ob defectum objecti, actu tunc in Redemptorem non crediderit, quam facultatem per lapsum amisimus, non quoad *essentiam*, sed *rectitudinem*, per gratiam divinam, ut inde salutem consequamur, rectificandam.

Ob. 4. Placuit Deo Cornelius ante institutionem in *Christianismo*, *Orationes* tuæ, & *eleemosynæ* tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. Act. 10. 4. Sic *Scipiones* & *Catonæ* juxta *Zuinglium*, locum in cælo inveniunt, quin & prostat, liber de salute *Aristotelis*, & *Erasmus* fatetur alicubi, se vix posse seipsum continere, quin exclamet. *Sancie Socrates* ora pro nobis.

Sol. Si *Cornelii* *orationes* & *eleemosynæ* in *Ethnicismo* ad salutem fuissent satis, quid opus erat *Petri* institutione pleniore, unde oportuit ipsi juxta *Angeli* dictamen discere, quid esset faciendum? Act. 10. 6. 2. Quin credibile est *Cornelium* ex conversatione *Judeorum*, *fidem* de *Messa* venturo aliquam saltèm concepisse, quæ tamen ab *Apostolo* ulterius erat corrigenda, & dirigenda, priusquam salutem attingeret. 3. *Zwinglii* *charitas* non ponit *Ethnicos* in cælo absq; Christo, sed putat tales *heroes* in mortis saltèm *Articulo* occulto quodâ modo factos fuisse *Christianos*, vel non intelligit *personas*, sed per *αυτονομαζίας*, virtutibus istis *heroicis* præditos. 4. *Peripatet.* po-

tius quam *Evangelio* erat is additior, qui salutem spondebatur *Aristoteli*. 5. nec serîo proculdubio *Erasmus* *Socratem* invocandum innuit, sed invocatis quibusdam sanctis à *Papiculis* illum falsè præfert, tacitè perstringens *Invocationem* tam stupidè idololatricam.

Ob. 5. Detrahit amplitudini regni Dei plures esse damnatos, quam salvatos, quod necessariò fieret, nisi quam plurimî qui de Christo nunquam audiverunt Salvarentur, *Cælius Curius* de amplitud. reg. Dei.

Sol. Si *Deus* sic statuerit, quid illud ad te? Quis novit sensum Domini, aut quis fuit ei consiliarius. *Rom. 11. 33.* exclamandum hic, ô altitudo, &c. 2. quæritur hic factum, quare autem factum *Deus* noverit, qui in numerato habet solummodò oves & hædos.

Ob. 6. *Deus* salvabit hominem & jumentum. *Psal. 36. 7.* Ergo multo magis homines, quam jumenta. Et Tempora ignorantia Ethnicorum non respexit, *Act. 17. 30.* Ergo nec vindicabit, nec προσωπολήπης est, sed acceptum habens quemvis eū timentem & justitiam operantem in omni gente. *Act. 10. 35.*

Sol. Loquitur *Psalmistæ* de conservatione creature pro conditione sua in hac vita, non de felicitate consequenda in patria, hæc enim jumentis non competat. 2. *Deus* erat προσωπολήπης. i.e. non respexit gentes, ut vocaret ipsos ad lucem *Evangelii* ante Christi adventum, nunquam autem sic neglexit gentes, ut in ipsos ob peccata justitiam non exerceret. 3. Timere autem Deum, aut operari justitiam non potuerunt gentes, vel *Judei* absq; *Evangelio*, quibus ex æquo sine προσωπολήπείᾳ profitetur *Petrus* patere *Evangelium*.

Ob. 7. Satiùs fuisset Ethnicis nunquam nasci, quam non renasci, ut sic essent damnati, antequam nati. *Deus* autem tot gentes non creavit, ut perderet, sic enim plus damni acciperent à creatore, quam boni in creatione, quod bonitati, & φιλανθρωπίαῖ divinæ contradiceret.

Sol. Quicquid *Deus* creavit erat valdè bonum, malum culpe, & pœnæ sibi ipsi homo accersivit, perditio igitur tua ex te ô *Israel*, apparet autem in hoc infinita Dei bonitas tam misericordiae

ricordiæ, quàm *philanthropiæ*, ut cùm omnes in *massa peccati*
per propriam *apostasiam* reos teneret, & *damnandos* per *justi-*
tiam; *electos* tamen *seposuit*, & ad salutem *redemit*, per proprii
filii *satisfactionem*. Plenius ista discutiantur Lect. nostra §^{ma}
de Salute *Ethnicorum*.

C A P.

CAP. IV. SECT. II.

DE MEMBRIS ECCLESIAE.

MEMBRA ECCLESIAE uniuntur Christo Capiti per Fidem, & inter Se, per Charitatem, mutuis Officiis, & conventibus expressam, 2. Ex hisce quidam comprehensores sunt in Caelis, alii viatores in Ecclesia Militanti.

De hisce Controvertuntur.

- An {
1. Sancti in Caelis, vel Angeli sunt invocandi?
 2. Reprobi Athei, aut aperte Impii, membra militantis Ecclesiae censeantur?
 3. Clerici sint exempti à Regimine saecularis potestatis?
 4. Clericis liceat Matrimonium contrahere?
 5. Monochatus sit Religiosus vitae status, in quo inveniatur Supererogatio?
 6. Juramentum fidelitatis laicis Magistratibus, tam à Clericis, quàm à Laicis, sit prestandum?
 7. Aliqua sint membra Ecclesiae laborantia in Purgatorio?

Quest.

QVÆSTIO I.

*An Sancti in Cœlis vel Angeli sint In-
vocandi? Neg.*

QVIA,

1. **D**ominum Deum tuum adorabis, & illi soli servi-
es, Mat. 4. 10. nec valet κρησφύγην de δουλία,
καὶ δουλία & λατρεία, quia Latria hic tantum
Deo vindicatur, & non Dulia, nam Dulia plus est quam La-
tria; nec vendicat hic Sathan Latriam, sed tantum ἀποσκώπτει,
quam non magis ei Christus, quam Latriam concedit.

2. Non facietis singuli quod sibi rectum videtur, Deut. 12.
8. Sed quod ego præcipio tibi, hoc tantum facito Domino
Deo tuo, nec addas quicquam, vel diminuas, ibid. 32. et Frustra
me colunt docentes doctrinas quæ sunt præcepta hominum,
Mat. 15. 9. ex Isai. 29. 14. At invocatio Sanctorum nusquam
exemplo, aut promisso est suffulta ex Scripturis, Ædificaverunt ex-
cella Baalim, quæ ego non præcepi, nec locutus sum, nec ascende-
runt in cor meum. Ier. 19. 5. Ergo præcepto nititur Cultus
religiosus, quod ad Angelorum, aut Sanctorum Cultum deside-
ratur.

3. Nemo adversum nos Rectoris partes sibi sumat in hu-
militate, et religioso cultu Angelorum, gradum inferens in ea quæ
non videt, et temerè turgens carnis suæ intelligentia. Col. 2. 18.
quæ rationem quidem habent in cultu voluntario (ἐθελόφροσ-
κεία) et submissione animi, et in eo quod corpori non parcant,
nec tamen ullius sunt pretii, cum ad ea spectant, quibus far-
ciuntur caro. ibid. 22. Ergo invocatio ista voluntaria non tantum
est inutilis, sed futilis.

4. Isest tantùm invocandus in quem credimus, & à quo salutem consequamur; nam quomodo invocabunt eum, in quem non crediderunt. Rom. 10. 14? Nec satisfacit, Sanctos non invocari, ut salutis autores, sed mediatores, nec ut mediatores Redemptionis, sed Intercessionis; quia Christus constitutus est à patre unicuique noster Mediator. 1 Tim. 2. 5. Advocatus qui est propitiatio pro peccatis nostris. 1 Joh. 2. 1. in quo habemus accessum & fiduciam in confidentia per fidem ejus, Ephes. 3. 12. qui ubi præscriptam exhibet orandi formam, patrem solum, & non Sanctos invocandos esse docet. Mat. 6. 9. Luc. 11. 2.

5. Angeli averfantur omnem adorationem, quia conservi nostri sunt, ideoque soli Deo deferendam docent. Apoc. 19. 10. & 22. 9. Ergo invocatio Sanctis multò minùs competit, quia minùs quam Angeli habent nobiscum commercii.

6. Invocatio requirit in invocando Scire, Posse, Velle, Debere. Sed Sancti non sciunt cogitata nostra, an sint sincera, vel hypocritica, cum Deus solum sit *Καρδιογνώστης*, 1 Reg. 8. 39. Quod fundamentum invocationis faciunt Apostoli, Act. 1. 24. 2. Non possunt Sancti ubique interesse supplicantium diversorum precibus, quia solius Dei est esse ubique, & ridiculum est absentes, nec quid agimus sentientes, compellare. 3. De voluntate etiam ipsorum non constat, an cupiunt potius nobis quam Deus succurrere. 4. An deceat ipsos Christi munus mediatorum in se suscipere, maximè ambigi potest.

7. Constat Patres & Concilia vetustiora & illustriora hanc invocationem non probasse. Quia 1. Defunctos omnes fideles non statim cælum petere crediderunt, sed in occultis quibusdam receptaculis usque ad diem Judicii remansuros, unde præsentie Dei gloriose non patebat ipsis aditus. 2. Arium damnabant & Nestorium ut Idololatrias, quod cum Christum negabant esse Deum, eum tamen (ut hodie faciunt Sociniani) invocandum statuebant, hoc nixi fundamento; quod invocatio sit tantùm Deo debita. 3. Collyridianos Hæreticis accensebant apud Epiphanium l. 5. Hæres. 79. ob cultum religiosum B. Virgini delatum. In honore autem sit Maria, (inquit Epiphanius,) sed Dominus adoretur.

Objiciunt

Objiciunt Pontificii.

Ob. 1. **S**ancti æquè invocandi sunt ac *Angeli*, quia sunt ἰσῶνγελοι. Luc. 20. 36. Sed *Jaacob* Angelum invocavit. Angelus qui eripuit me è cunctis malis benedicat pueris istis. Gen. 48. 16. Ergo sancti etiam sunt invocandi.

Sol. Sancti sunt ἰσῶνγελοι quoad immortalitatem & cælibatum, non officium & ministerium, unde non de illis est eadem ratio. 2. *Jaacob* non invocavit Angelum, sed Deum, ut per Angelum qui ipsum eripisset è cunctis malis, benediceret suis. 3. Qui quidem non tam Angelus Dei videtur multis, quàm Angelus Deus: sc. *Christus*, quem meritò *Jaacob* potuit invocare.

Ob. 2. Recordare *Abraham*, *Isaac*, & *Jaacob* servorum tuorum. Exod. 32. 13. Ergo *Moses* Deum oravit per intercessionem Patriarcharum.

Sol. Patriarchæ istæ in limbo erant non in cælis juxta Pontificios, non dispositi igitur ad intercedendum. 2. Hic semper Deus fit invocationis objectum, non Sanctus aut Patriarcha. 3. Aliud est commemorare personas, quibus promissa erant facta, aliud urgere merita, quod hic non factum, aliud Invocare, Sancte *Abraham* ora pro nobis, quod contendimus nusquam factum.

Ob. 3. Voca, si est qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum convertere. Ergo *Eliphaz* expressè Sanctos præcepit invocandos. Job. 5. 1.

Sol. *Eliphaz* praxis non sufficit ad præceptum. 2. non loquitur de invocatione defunctorum, sed advocacye vivorum suffragantium, è quibus dicit *Jobum* nullum sanctum secum consentientem posse producere, qui affirmaret Deum innocentes affligere. *Mariana Jesuita* in notis perstringens *Bellarminum*.

Ob. 4. Dives *Abrahamum* invocat unà cum *Lazaro*, Luc. 16. 24. Puderet ergo Christianos damnatis in Sanctos esse iniquiores.

Sol. Argumentum parabolicum à Tartario Topico petitum nil concludit, vel concludit ipsorum miseriam, qui *Acheronta* coguntur *movere*, ad afferendum religioni subsidium.

2. *Dives Lazarum* non compellat omninò, sed *Abrahamum*, à quo nil impetrat: nec plus sperent *Sancticole* ab invocato *Christophero*, aut *Georgio*. 3. nec petit ut *mediatorem* agat *intercessionis* apud *Deum*, sed ut mittat *Lazarum*, & sic quidem, vel guttam *refrigerii*, non obtinuit.

Ob. 5. Invocandi sunt *vivi* à *viventibus*, unde sapientius petimus à *fratribus* ut pro nobis *orent*. Ergo multò magis *defuncti* sunt à nobis *compellandi*, qui majore flagrant *charitate*, & plus possunt apud *Deum*.

Sol. Advocamus potius *vivorum* preces, quam invocamus *personas*. 2. Nec *personas* advocamus *absentes*, sed eos tantum, quibus quod cupimus, actu possumus *significare*, ut intelligant quid volumus. At inter nos & *sanctos defunctos*, nil talis intercedit *commercii*.

Ob. 6. Illi possunt à nobis *invocari*, in quos *fidem* habeamus, & qui *autoritatem* habent ligandi *reges* in *compedibus*, & *nobiles* in *manicis ferreis*. & regendi *gentes* in *virga ferrea*, sicut *Christus* accepit à *Patre*, sedentes cum ipso in eodem *throno*, ut ipse sedet cum *patre* et eandem *gloriam* cum *Christo* possidentes, ut sint *unum* sicut & ipse cum *patre*. Sed hæc est *sanctorum gloria*, ut patet *Philem. v. 5. Psal. 149. 8. Apoc. 2. 27. & 3. 21. Io. 17. 22.* Ergo sunt invocandi.

Sol. *Fides Philemonis* referatur ad *Christum*, *Charitas* ad *Sanctos*, quæ *fidelitatem* in *vivos* potius ibidem significat in obeundo munere, quàm *fiduciam* ad *Justificationem*. 2. magnifica ista *privilegia* sanctis collata, non impertiunt ipsis *Dei honorem*, ut invocentur, sed à *Deo honorem*, ut *maximi* à nobis fiant, & *reverentiè* imitemur eorum *exempla*. 3. Illud *Johannis* non urget *unitatem essentiae* sed *consensus*.

Ob. 7. *Patres invocationem* hanc probarunt, et devotè exercuerunt, ut nube *testimoniorum* suadere sudant *Adversarii*.

Sol. Non in *tribus primis seculis*; in sequioribus autem ostenderunt

ostenderunt sanctos ex κακοὶ ἤλίκαι fuisse invocatos, non probaverunt invocandos, et invocaverunt hypotheticè et hæsitanter, sub talibus limitationibus, ut opinor, ni fallor, εἰ τις αἰδουσι, εἰ τις σιγῇ ἡμῶν ἐστὶ λόγος. Si quis sensus, si aliqua ratio verborum nostrorum, non compellarunt fiducialiter, et categoricè. Videat ergo Fisher nostras, quo novo decreto asserat illud esse de fide, quod Concilium Tridentinum et Bellarminus, ut bonum tantum et utile nobis commendant. Quare cum ex his constat, sanctos non esse invocandos, concludamus, Tempia, Festa, Statuas, Peregrinationes, Oblationes, à superstitionis fuisse introducta, et ad lucrum tantum comparata. Recolimus autem nos in aliquibus festis et templis nonnullorum sanctorum memoriam. Colimus autem Deum et laudamus in Sanctis. Consule: De sanctis. Invocat. Lectionem nostram 15.

Q U Æ S T. II.

*An Reprobi, Athei, & apertè impii,
sunt membra militantis Ecclesiæ?
Neg.*

Q U I A,

1. **N**ULLUS filius Diaboli potest esse membrum Christi, cujus corpus mysticum est Ecclesia, et ipse est caput, et Salvator ejus, Ephes. 5. 23. unde crescit in augmentum Dei, Col. 2. 19. Sed Reprobi, ἀθεοι, et apertè impii, non sunt tales. Vos ex patre Diabolo estis, et desideria patris vestri vultis facere. Ioh. 8. 44. Ergo non possunt esse membra Ecclesiæ.

2. Nullam habent cum Christo communionem, quænam enim participatio Iustitiæ cum iniquitate, aut quæ societas

luci ad tenebras? Quæ autem conventio Christi & Belial? Aut quæ pars fidei cum infidei? 2 Cor. 6. 14, 15. Volunt facere ut obliviscatur populus meus nominis mei propter somnia ipsorum, quæ narrat unusquisq; ad proximum suum. Jer. 23. 27. Quid paleis ad triticum? ibid. 28. Ergo membra ipsius, vel sponsæ esse non possunt.

3. Christus ipsos non novit, vel agnovit. Ioh. 10. 14. Mat. 7. 23. Nunquam novi vos, nec qui in manifesto is Judæus est, sed qui talis est in abscondito, in spiritu non in litera. Rom. 2. 28. Qui autem spiritum Christi non habet, non est ejus, Rom. 8. 9. Ergo non possunt esse membra Christi, & per consequens non Ecclesiæ.

4. Ecclesia est Sanctorum Communio. At isti, ex Theſi, non sunt sancti. Sed 1 Canes, 2 Venefici, 3 Homicidæ, 4 Idololatræ, 5 Scortatores, 6 Mendaces, 7 Timidi & increduli, execrati foris, ad stagnum ignis ardentis ablegandi. Apoc. 21. 8. & 22. 15. Ergo non habeantur membra veræ Ecclesiæ.

5. Christus ipsos execratur, & denuntiat ipsis Vee Mat. 23. 13. corripuntur ob introitum sine veste nuptiali, & in ignem inextinguibilem conjicientur. Mat. 22. 13. Sed hoc membris Christi non competit. Ergo Christi non sunt membra.

6. Nullum verum Christi membrum amputetur, & nullus ovem aliquam ipsius eripiet è manu ejus. Joh. 10. 29. Sed tales ex Theſi, recta tendunt in Gehennam, ubi horrendum est existimare, pati aliquod Christi vel Ecclesiæ membrum. Ergo Ecclesiæ vel Christi membra non possunt esse.

7. Exeunt è Christi ovili, quia nunquam fuerunt ex ovili, nam quia non fuerunt ex nobis, sed tantum inter nos, exierunt à nobis. 1 Ioh. 2. 19.

Objiciunt

Objiciunt Romanenses.

Ob. 1. **E**cclēsia comparatur 1. *Area*, Mat. 3. 12. 2. *Agro*, Mat. 13. 24. 3. *Sagena*, ibid. 47. 4. *Convivio nuptiali*, ibid. 22.2. 5. *Decem virginibus*, Mat. 25. 1. 6. *Magnæ domo*, 2 Tim. 2.20. 7. *Corpori humano*, 1 Cor. 12. 15. Sed in *Area* sunt *triticum & palea*. In *agro* *bonum semen*, & *zizania*. In *Sagena* *pisces probati & noxii*. In *convivio veste nuptiali* *destituti*, & *pii*. Inter *virgines*, *prudentes*, & *fatue*. In *magna domo* *vasa in honorem*, & *contumeliam*. In *corpore humano* *membra solida*, & *ulcerosa*. Ergo & in *Ecclesia* non tantum sunt *membra genuina*, sed etiam *putrida & amputanda*.

Sol. Sunt in *Ecclesia*, sed non ex *Ecclesia*; videntur, sed non sunt, vel (ut relata) habeantur secundum *Dici*, non secundum *esse*. Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, permanissent utique nobiscum. 1 Joh. 2. 19. Siquidem quædam sunt in domo, quæ non sunt domus Dei. *August.* cont. *Donat.* l. 7. c. 51. aliud est inter membra Ecclesiæ versari, aliud esse membrum.

Ob. 2. *Paulus persequabatur Ecclesiam*, & tamen tunc temporis erat *vas electum*. *Incestuosus*, 1 Cor. 5. *abscindebatur* ab Ecclesia, Ergo erat *membrum Ecclesiæ*. Ergo quivis *facinerosi* quam diu se subjiiciunt *externæ Ecclesiæ dispositioni*, & *religionis professioni*, vera habeantur, licet non *viva membra Ecclesiæ*.

Sol. Verum illud haberi *membrum* non potest, quod non est *vivum*, nisi æquivacè, quia unitur tantum *materialiter* Toti, ut *res rei*, non ut *membrum integro*. *Paulus & Incestuosus* fuerunt membra Ecclesiæ *invisibilis censu divino*, licet pro tempore oppugnabant Ecclesiam *visibilem*, & pro hostibus istius Ecclesiæ, quamdiu sic fecerunt, fuerunt æstimandi.

Ob. 3. *Judas erat reprobus*, Jo. 17. 12. & tamen erat *membrum Ecclesiæ*, quia *Apostolus & Episcopus*, Act. 1. 20. Ergo *Reprobis*,

probus, & filius perditionis potest esse membrum verum visibilis Ecclesiæ.

Sol. Membrum erat externâ tantum professione, & titulo, non verâ cum Christo unione, & re ipsa, numero, non merito, coniunctione corporali, non conjunctione spiritali, carnis adjunctione, non cordis connexionione. *Aug.* in *Joh.* Tract. 61.

Ob. 4. Si soli electi Ecclesiæ sunt viva & vera Ecclesiæ membra, tum impossibile esset ostendere, ubinam sit vera Ecclesia, ut aliquis seipsum illi adjungat; quia novit tantum Dominus qui sunt ejus. 2 Tim. 2. 19. Sed absurdum est ita homines relinquere in incerto, ut nesciant quibus Professoribus adhæreant.

Sol. Ex judicio charitatis æstimandi sunt illi vera Ecclesiæ esse membra, qui Christianissimum profitentur, & cum fidelibus palam communicant, licet judicio veritatis aliter Coram Deo scrutatore cordium appareant.

Ob. 5. Omnes qui Christum induunt sunt vera Ecclesiæ membra. Sed omnes Baptizati Christum induunt *Gal.* 3. 27. Ex quibus tamen plurimi hypocritæ possunt esse, & ætæoi, Ergo possunt esse Ecclesiæ membra.

Sol. Christum induunt quoad externum ritum, licet non quoad internam veritatem, per Baptismum à Christo institutum, utcumque non sunt in Christo, quod requirit Textus.

Ob. 6. Omnis pars partis est pars totius, sed reprobi, & hypocritæ (in confesso est) possunt esse partes Ecclesiæ visibilis, quæ est pars Catholice Ecclesiæ. Ergo sunt partes veræ Catholice Ecclesiæ.

Sol. Videntur partes cum non sunt, unde Participes potius sunt externorum rituum, quàm partes Ecclesiæ.

Ob. 7. Soli Excommunicati, Heretici, Schismatici, non Baptizati & Infideles excludendi sunt ab Ecclesia, sed quam plurimi ætæoi, reprobi, & hypocritæ, non incurrunt talem censuram. Ergo pro Ecclesiæ membris sunt habendi.

Sol. Infideles Ecclesiæ esse membra nullus dixerit, non Baptizati Ecclesiæ visibilis possunt esse membra, non enim defectus, sed contemptus Baptismi excludit ab Ecclesia. Justè excommunicati

communicati privantur Ecclesiæ visibilis, & particularis privilegiis, non abscinduntur tamen à corpore, vel desinunt esse membra universalis Ecclesiæ, modo per pœnitentiam conantur restitui. Schismatici, & Hæretici non desinunt esse membra Ecclesiæ, licet sint ulcerosa, & molestissima, nisi fundamentum prorsus evertant, & Ecclesiis Orthodoxis bellum palam indicant.

QVÆSTIO III.

*An Clerici sint exempti à Regimine
sæcularis potestatis? Neg.*

QVIA,

1. **O**Mnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non solum propter iram, sed propter conscientiam, quia sunt à Deo, nec frustra gerunt gladium, Rom. 13. 1, ad 8. Omnibus hoc præcipitur, Sacerdotibus quoq; & monachis, etiam si Apostolus, etiam si Evangelista, etiam si Prophetas, aut quisvis alius fuerit; Subjectio enim ista pietatem non evertit. Chrysost. in locum. Si omnis, Ergo & vestra, quis vos excepit ab Universitate? si quis tentat excipere, conatur decipere, Bernard. Epist. 42. confer. Tit. 3. 1. & Subditi estote omni humane ordinationi propter Deum, sive Regi, sive Præfatis ab eo missis. 1 Pet. 2. 13, ad 18.

2. Reddenda sunt Cæsari quæ sunt Cæsaris, Mat. 22. 21. Ipse Salvator solvit vectigal pro se & Petro, Mat. 17. 27. & agnoscit Pilati potestatem à Deo datam, Jo. 29. 11. & regnum ipsius non esse ex hoc mundo, Joh. 18. 36. Ergo Clerici subijciantur Laicis.

3. In V. T. David disponit de rebus Ecclesiasticis. Solomon
Z deponit

deponit *Abiathar* summum Sacerdotem. *Ezekiah* disponit personis et res Ecclesiasticas 2 Chron. 31. 2. *Josias* reformat Ecclesiam, mactavitque omnes Sacerdotes excelsorum, super altaria idolatrica. 2 Reg. 23. 20. In N. T. *Paulus* appellat *Cæsarem*, ut omnibus *Prelatis* Ecclesiasticis superiorem Act. 25. 12. Ergo exemptio Clericorum tunc temporis à *seculari* potestate prorsus erat inaudita.

4. Constat ex historiis Ecclesiasticis, quando exemptiones istæ Clericorum per *Constantinum M.* *Carolum M.* *Lodovicum Pium*, aliosq; principes, et magnates fuerunt concessæ, Ergo non fuerunt *Jure Divino*, sed ex Principum indulgentia.

5. Constitutiones Imperiales in criminalibus, et tributis, clericorum legibus Politicis subjiciunt. Omnes secundum leges vivant, etiam si ad *Domum Divinam* pertineant. L. 10. C. de mandatis et L. Presbyteri C. de Episcopis Novel. 123. C. 21. 22. unde *Gregorius M. Papa*, *Mauritium Imperatorem* agnoscit Dominum suum. Eandem subjectionem asserunt *Medina*, *Covarruvius*, et 146 Autores Pontificii, apud *Goldastum* tribus vol. in folio.

6. Lex Evangelica et Baptismus non eximunt homines à Jurisdictione Civili, Ergo multò minus Clericatus aut monachatus, quia ista sunt minoris extensionis, dignitatis, et necessitatis; Quod si clericatus aut monachatus, aliquem à Politica subjectione immunem redderet, unusquisq; poterit à pœnis ob facinora debitis, et magistratus *Justitia* seipsum subducere, Sacros Ordines vel monachatum suscipiendo, quod *Repub.* everteret.

7. Si Jus Divinum Clericos & monachos à civili Jurisdictione liberaret, tum privaret principes suis subditis, sic ut nec Juramentum Suprematus, nec Fidelitatis esset illis imponendum, nec pœnæ ob delicta, nec Tributa in *Reipub.* discrimine, (ut à cæteris subditis & civibus) essent exigenda, sed tantum directivè, non coactivè, precario, non autoritativè. Quod imminuta majestatis crimen incurrit, & usurpationi Papali divinas leges & Politicas mancipat.

Objectionum

Objiciunt Romanenses.

Ob. 1. **R**espectu clericorum non sunt principes Superiores Potestates, ac proinde non tenentur Clerici principibus parere, neq; Jure humano, neq; Jure divino, nisi quantum ad leges quasdam directivas, siquidem Sacerdotes Judæorum, Exod. 30. Num. 1. Ezr. 1. 7. 2. Ægyptiorum, Gen. 47. 3. Ethnicorum, Aristot. 2. Oecon. Cæsar. de Bell. Gall. l. 7. Plutarch. in vit. Camil. 4. veterum Christianorum, Euseb. hist. Eccl. l. 10. c. 7. quoad personas & facultates erant à subjectione, & tributis immunes. Ergo hoc factum fuit Jure divino, vel Gentium omnium animis insito. Bell. de Cleric. 28.

Sol. Exemptio ista non erat universalis, nec in omnibus, sed in aliquibus tantum, præsertim Sacris & Sacramentis, ut majori cum securitate, & alacritate munus suum obirent; quod si minus facerent, et Leges Civiles violarent, officium ipsorum personas non eximebat, quo minus gladio magistratus subjicerentur.

Ob. 2. Clericis concessum est ligare Reges in compeditus, et nobiles eorum in manicis ferreis, Psal. 149. 8. sic Jeremias constitutus erat super gentes et supra regna, ut evelleret, destrueret, dissiparet, edificaret et plantaret, Jer. 1. 10. quo nituntur privilegio Pontifices in deponendis principibus.

Sol. Hoc faciendam gladio oris, non ore gladii, spiritualiter, denuntiando ipsis judicia divina, non temporaliter exercendo in illos tyrannidem, sed Jeremias qui prædicit regi suo impendentem captivitatem, subjicit se regis sui imperio, nec conatur ipsum quovis modo è solio suo deturbare.

Ob. 3. Erunt reges nutritii tui, et Reginae nutrices tue, vultu in terram demisso adorabunt te, et pulverem pedum tuorum lingent, Isai. 49. 23. Ergo non possunt reges tales legibus coercere, quibus tenentur præstare tantam reverentiam.

Sol. Non loquitur *Propheta* de *personis*, sed de *Ecclesia Orthodoxa*, quæ tam ex *laicis* constat quàm *clericis*, à *gentibus* tandèm summa *veneratione* amplectenda, non lege aliqua coercente, sed *allicio* suaviter ducente.

Ob. 4. Non tantùm reprehendunt regem suum *Uzziam* *Sacerdotes*. Non est tui officii *Uzzia*, ut adoleas incensum *Domino*, sed *sacerdotum*, 2 *Chr.* 26. 18. Cæterùm vim intulerunt. *Egredere è Sanctuario*, *Verf.* 19. et festinatò expulerunt eum; *V.* 20. Ergo ipsius imperio non fuerunt subiecti.

Sol. In *legatione* sua subiecti non sunt, sed *verbi prædicationem*, et *sacramentorum administrationem* ex officio libi ipsis vendicent, *magistratumq;* *sacra* violentem juxta *verbum Domini* liberè redarguant. Hoc tamen non obstat, quo minùs *personæ* et *facultates* ipsorum principibus subiciantur, qui *delinquentes* pro merito, *gladio* et *sceptro* coerceant. 2. *Sacerdotes* isti *Regi* non intulerunt *manus violentas*, sed increparunt tantùm, et sponte fugientis *leprâ* à deo percussi, *cursum* accelerarunt.

Ob. 5. *Filii liberi* sunt à *regum tributis*, *Mat.* 17. 26. Sed tales sunt *clerici*, Ergo *regibus* non subiciuntur.

Sol. Omnes *Christiani* hoc sensu sunt *clerici*, et *liberati* ut patet 1 *Pet.* 2. 9. *Jac.* 1. 25. per *legem libertatis*, *Apoc.* 5. 10. unde *clerici* hinc habent nil peculiare. 2. *Filii liberi* sunt, quâ *Christiani*, non quâ *membra Reipub.* cui *scandalo* essent, si *debitum* non præberent *consilium*, et *auxilium*. 3. Quo nomine *Christus* pro se et *Petro* *stateram* solvi voluit.

Ob. 6. *Clerici* sunt *Pastores*, *Piscatores*, *Patres Laicorum*, etiam *principum*. Sed præposterum est ut *Pastores* *Ovibus*, *Piscatores* *Piscibus*, *Patres* *Filiis*, vel *anima corpori* subiicerentur. Ergò non jure tantùm *divino* sed *naturali* eximuntur.

Sol. *Diverſo respectu* *clericus* *pastor* est et *ovis*, neq; pugnat, ut quem tu *judicas in spiritualibus*, *judicet* te in *temporalibus*.

Ob. 7. *Spiritualis homo* omnia *dijudicat*, et ipse à nemine *dijudicatur*, 1 *Cor.* 2. 15. Ergo nec subicitur.

Sol. *Æquè* hoc omnes *fideles* ac *Clericos* respicit. 2. non *dijudicatur* ut *spiritualis*, sed ut *membrum Reipub.* *civilis*. 3. nec in *causibus conscientie*, sed in *causis externis* et *civilibus*.

Q U Æ S T. IV.

*An liceat Clericis matrimonium
contrahere? Aff.*

Q U I A,

1. **H**onorabile est connubium inter omnes et totus
immaculatus, fornicatores enim & adulteros judica-
bit Deus, Heb. 13. 4. Ergo nulli hominum con-
ditioni interdicitur conjugium.

2. Ad vitandum scortationem unusquisq; suam uxorem ha-
beat, & unaquæq; suum virum. 1 Cor. 7. 2. quia unusquisq;
habet proprium donum ex Deo, alius quidem sic, alius autem
sic. Donum autem non habentibus in quacunq; vltæ conditi-
one, melius est nubere, quam uri, Vers. 9. Ergo æquè hoc licet
clericis ac laicis.

3. Apostolus prohibitionem coniugii inter doctrinas
Diabolicas recenset. 1 Tim. 4. 3. Quia legi naturæ in prima-
vâ institutione contradicit. Non est bonum hominem esse solum,
Gen. 2. 18. Faciamus ei adiutorium, simile sibi, quod firmatur,
2. ex Praxi Patriarcharum, Enochi, Abrahami, Iobi, & sum-
morum Sacerdotum in V. T. unde Solomon, vix soli & me-
lius est duobus quam Uni. Concessio etiam repugnat Salva-
toris. Qui potest, inquit, calibatum capere, capiat Mat. 19. 12. Er-
go nemo aliquibus illud justè interdicit, quod salvator libe-
rum esse voluit.

4. 1 Tim. 3. 2. & Tit. 1. 6. Apostolus de Episcopis, Presby-

teris, & Diaconis clare affirmat licere ipsis conjugium contrahere, quatenus eorum unumquemq; unius uxoris virum esse jubet, damnata Polygamia; & ulterius præcipit, quomodo propriæ familiæ consulant, ut liberos rectè educant, & in officio contineant. Ergo licitum erat ipsis ex præscripto Apostoli gaudere uxore, & liberis. Unde Rhythmi cujusdam (ut aiunt) Oxoniensis.

5. Zacharias habuit prolem & uxorem,
Per virum quem genuit adeptus honorem.
Baptizavit etenim mundi salvatorem,
Pereat qui tenuit noxam hunc errorem.
Paulus rapitur ad cælos superiores,
Ubi multas didicit res secretiores,
Tandem ad nos rediens instruensq; mores,
Suas inquit, habeat quilibet uxores.

Sic Petri secus à salvatore sanatur. Mat. 8. 14. qui & uxorem circumduxit. Apostolatu. 1 Cor. 9. 5. Paphnutius coelebs in Concilio primo Niceno libertatem nubendi clericis sanctam iectam asseruit Sozom. l. 1. c. 22. Uxorati etiam fuerunt Irenæus, Spiridon cum aliis Græcis & Latinis Episcopis, & uxores ipsorum Episcopissæ, Presbyterissæ & Diaconissæ appellabantur.

----- Non horruit illa

Tempestate Deus thalamos, tadasq; jugales :

Ergo nunc & Clericis uxores habere licet.

6. Sacerdotum conjugis favet Jus Canonicum, quia ex Sacerdotibus nati de legitimis conjugis, in summos Pontifices promovebantur, quod sacerdotibus ante prohibitionem ubiq; erat licitum, & in Orientali Ecclesia, usq; hodie obtinet, Dist. 56. C. Cenomanensem. Unde miratur Leo Imperator illorum impudentiam, qui (ac si divine leges non essent absolute) liberis hac ex parte iugum imponere auderent. Novel. 2.

7. Cælibatus iste coactus cleri & monachorum introduxit 1. Fornicationem. 2. Adulterium. 3. Incestum. 4. Sodomiam. 5. Bestialitatem. 6. Nothismum. 7. Infanticidium. Ut viderelicet in Visitatione Hen. 8. apud Balam, & Speculum, & ex epistola Udaly-

vid. *Foral*
Hist. Eccl. lib. 1. Cap. 11.

ci Episcopi Augustani ad Nicholaum Papam, de sex millibus infantum craniis, in piscina quadam Cænobiali repertis, apud Magdeburg. Cent. 9. cap. 10. quæ si fictitia sit, Pontificiorum est figmentum, non nostrorum.

Objectiones Romanensium.

Ob. 1. **E** Stote sancti, quia ego sum sanctus. Levit. 20, 26. Et qui in carne sum, Deo placere non possunt, Rom. 8. 8. ita argumentatur Syricius Papa in epistola ad Himerium Taracensem Episcopum. §. 7. 2. Bonum est mulierem non tangere, ergo malum est tangere. Hieronymus in illud 1 Cor. 7. 1. Ergo Clerici, qui Deo peculiariter inserviunt, à mulieribus debent præcipue abstinere.

Sol. Generatim Textus isti, et alii omnes, quos urgent Pontificii in hoc argumento, æquè Laicos ac Clericos respiciunt, unde nullis omnino licitum esset conjugium. 2. speciatim, conjugium in Domino includit potius, quam excludit sanctitatem. 3. In carne esse non significat esse conjugatum, sed carnalibus affectibus deditum. 4. Bonum non opponitur hic malo aut vitio, sed utili, et commodo, ut idem sit quod *ἀγαθόν*, commodum et expediens, ver. 35. unde non dicit esse *καλόν* simpliciter, sed bonum esse homini in tali statu ancipiti, mulierem non tangere. vers. 29.

Ob. 2. Accedentes ad Deum jubentur non appropinquare uxoribus, Exod. 19. 15. nec panem sanctum potuissent comedere, nisi abstinuissent à mulieribus, 1 Sam. 21. 4. Ergo uxores videntur impedimento esse, quo minus sacra officia exequantur.

Sol. Ista non concludunt contra Sacerdotum conjugium, constat enim illos tunc temporis fuisse uxoratos, sed monent tantum abstinendum esse ab uxoribus, et omnibus aliis, quæ maxime afficiunt, cum Dei cultus sit præ manibus. 2. Samuelis textus à Salvatore repetitus Mat. 12. 4. respicit potius laicos, Et Davidem et pueros quam Sacerdotes.

Ob. 3.

Ob. 3. Non dicat *Eunuchus*, Ego sum arbor arida, quia dabo eis nomen melius quam filiis & filiabus. *Isai.* 56. 4, 5. & quidam seipsoſ caſtraverunt propter regnum cælorum. *Mat.* 19. 12. Sed iſta præcipuè clericum reſpiciunt; Ergo clerici non debent eſſe uxorati.

Sol. Imò æquè ad omnes pertinent ac clericos. 2. Loquitur propheta de piis ἀγαθοῖς non de innuptis. 3. & ſalvator de iis qui præferunt cælum uxoribus & liberis, quòd ab omnibus fidelibus eſt faciendum, ſi caſus tulerit. *Mat.* 19. 29.

Ob. 4. Apoſtoli reliquerunt uxores, poſtquam miniſterio Chriſti ſe addixerunt, *Luc.* 18. 29. *Mat.* 19. 29. *Hieron.* cont. *Jovin.* l. 1. Ergo uxores à clericis ſunt relinquendæ.

Sol. Aliud eſt uxores relinquere, ut præferatur religionis negotium pro tempore; aliud dimittere, & repudiare. Separationem quoad tempus cum conſenſu probat Apoſtolus 1 *Cor.* 7. 5. diſmiſſionem niſi ob ſcortationem nō permittit Salvator. *Mat.* 19. 9. 2. Apoſtoloſ, præſertim Petrum uxores circumduxiſſe conſtat, 1 *Cor.* 9. 5. non enim veriſimile eſt alienas ſecum habuiſſe. 3. Hieronymo opponimus Clementem Alexandrinum, & Tertullianum, qui & fatetur ipſe contra Helvidium, ἀδελφὸν γυναικός, uxorem apud Apoſtolum denotare. 4. nec aliter ſecundum Salvatorem relinquendæ ſunt uxores, quàm parentes ac liberi, idq; ab omnibus æquè ac miniſtris, cum relinquendus ſit Deus vel uxores.

Ob. 5. Nemo militans implicat ſe negotiis ſecularibus, ut ei placeat, à quo delectus eſt miles. 2 *Tim.* 2. 4. at qui duxit uxorem ſollicitus eſt de iis quæ ſunt mundi, qui cæleſtis eſt, ſollicitus eſt de iis quæ ſunt Domini. 1 *Cor.* 7. 32, 33. ſacerdotis ergo eſt ſe exuere præcipuè ab omnibus iſtis negotiis.

Sol. Uxorem ducere in Domino probam, non eſt implicare ſe negotiis ſecularibus; ſed adiutorem in rebus ſibi adſciſcere. 2. ſollicitus eſt uxoratus de rebus mundanis communiter, quando talem habet uxorem, quæ ſuum non præſtat officium, non univerſaliter, quia hoc neceſſe eſt, ſed quia ſæpiùs accidit. 3. iſta non magis clericorum, quàm Laicorum obſtant connubiis.

Ob. 6. Id quod eſt melius, eſt eligendum à clericis, ſed qui abſtinet

stinet à nuptiis melius facit. 1 Cor. 7. 38. quam qui ducit uxorem, Ergo hoc à Clericis præcipuè est præstandum.

Sol. Omnes æquè spectat hoc ac Clericos. 2. Melius facit, i.e. commodiùs tempore persecutionis, ob præsentem necessitatem, ut restringit *Apostolus*, non absolute, præsertim si non sit instructus castitatis dono, ita enim est melius nubere, quam uri.

Ob. 7. Patres à conjugio abstinerunt, et cælibatam conciliorum decretis, Clericis injunxerunt, quibus est obsequendum.

Sol. Hoc factum non ab omnibus, sed plerisque (aliis reclamantibus) idque ex consuetudine ob rerum angustias, idque ex privatio liberoque proposito, non ex imperio, præcepto aut interdicto, 2. quia decreta hujusmodi matrimonium prohibentia ab antiquis non erant lata, sed sub recentiori Antichristi tyrannide inventa, quibus semper erat à sanioribus reclamatum.

QVÆSTIO V.

An Monachatus sit religiosus vitæ status, in quo quis supereroget? Neg.

QUIA,

1. **A**rguit Scripturam esse imperfectam, ac si non tradidisset omnia ad salutem necessaria, contra illud, 2 Tim. 3. 16, 17. Omnis Scriptura Divinitus est inspirata, et utilis est ad Doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad Disciplinam, quæ est in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus perfecte instructus. Aliter Christus tandem cum Prophetis et Apostolis esset quoad regulas credendi, aut vivendi, à Dominico, Francisco, aut Ignatio Loyola corrigendus.

2. Irritum facit mandatum Dei in honorandis parentibus,

& adjuvandis; Ingrediens enim religionem, eximitur postea ab omni parentum obsequio quod Pharisæicum istud refert à servatore reprehensum. Mat. 15. 4. Mar. 7. 10.

3. Privat homines primavâ benedictione, Crescite & multiplicamini, & replete terram. Gen. 1. 28. & contradicit creatoris sententiæ. Non est bonum hominem esse solum. Gen. 2. 18. & sapientis. Væ soli. Ecclef. 4.

4. Non licet vovere aliquid quod Deus non præceperit, aut quod in damnum Reipub. aut proximi cedat; sed damnantur omnes cultus electitii, quia planè hæretici. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quicquam, nec minuas. Deut. 12. 32. Col. 2. 23. sed monachismi votum nusquâ habet præceptum; Reipub. membrum subducit, & separat, juxta illud Apostoli. Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cepha, 1 Cor. 1. 12. et contra illud Salvatoris. Ne vocamini Magistri, quia magister unus est. Mat. 23. 10. nec permittit ut erga proximum exerceatur hospitalitas, et aliæ virtutes Homileticæ, præsertim si in Anachorismum, aut Eremitismum obbrutescat. Ergo non omnino est ferendum.

5. Vota Paupertatis, Obedientiæ, et perpetui Celibatus verbo Dei adversantur, quia 1. Mendicum noluit esse Deus in Israel, Ecclesiastic. 40. 28. 2. Emptos pretio non vult fieri servos hominum. 1 Cor. 7. 23. subcunctes Præceptorum jussa, sine examine ex ceca obedientia. contra illud Christi. Qui potest capere capiat. Mat. 19. 13. Sed monachatus ad hæc omnia mancipat incommoda, cum supererogationis opinione, Ergo non est ferendus, aut aliter instituendus.

6. Supererogatio est superarrogans commentum, quod consiliis nititur fictitiis, à quorum observatione plus præstat, quam lex requirit. Atqui nemo potest implere legem Dei, ut inde justificetur, multò minùs excedere dilectionem, quæ ex præcepto. Toto Corde, toto Animo, et totis viribus Deum, et proximum sicut seipsum debet amplecti. Ergo impossibile est supererogare, ex observatis votis monasticis, et per consequens, Ecclesiæ (ut loquuntur,) Thesaurus, et Papales indeeductæ indulgentiæ prorsus in fumos abeunt.

7. Votum in Baptismo nuncupatum, et postea ab adultis ratihabitu, supervacanea reddit omnia vota monastica, nec enim plus requiritur, quam ut Diabolo, et omnibus ejus operibus, mundo et ejus pompis, et vanitatibus, carni et omnibus ejus impiis concupiscentiis abrenunciemus; fidei omnes articulos credamus, et in omnibus mandatis Domini ambulemus. Monachi autem religioni palum obtrudunt, dum possident omnia securis, et liberius in cenobio, ex aliorum vivunt sudore, quam ii qui fundarunt talia monasteria, aut alii qui stipem, et eleemosynam conferunt.

Objiciunt Romanenses.

Ob. 1. **E** Noth, Gen. 4. Nazaræi, Num. 6. Elias & Elizeus, unà cum filiis prophetarum è libris regum. Rechabite, Jer. 35. Baptista, Mat. 3. Apostoli, Act. 4. unà cum aliis Sanctis & patribus celeberrimis, hunc vitæ statum instituerunt & coluerunt, Ergo est probandus.

Sol. Aliena sunt ista omnia à statu monachorum votivo, nam 1. qualis erat Enosh monachus, qui uxorem habuit, & liberos? nec ille cultum separatim instituit, sed capta est ipsius tempore, publica seorsim à Caianitis invocatio; Deinde verba textus æquè ferunt prophanationem ac invocationem, juxta Tremellium, Broughtonum & alios, ut sic legatur; tum captu est profanari nomen Domini. 2. Nazaræorum peculiaris erat à Deo, non ab hominibus institutio, qui & bona possidebant, & uxores habuerunt, quemadmodum, 3. Rechabite, quorum observationes non perpetuæ erant, nec uniusmodi, sed tempori accommodatæ. 4. Elie & Elizei vocationes erant à Deo extraordinariæ, nec in exemplum trahendæ; nec filii prophetarum in monasteriis, sed scholasticè, pro tempore simul instituebantur, ad munia felicius obcunda, in Ecclesia, vel Republica. 5. Baptiste conditio divinitus injecta, non eremum constanter tenuit, sed & aulam petiit. 6. Communio bonorum inter Apostolos, pro tempore erat

Arrepta, non præcepta, ut continuaretur. 7. Ex necessitate, non ex voto facti sunt Eremitæ Paulus, Antonius, & Hilarion, & Scholæ fuerunt institutæ à patribus, in quibus discipuli educarentur ad ministerium; non monasteria, in quibus superstitione saginarentur, ut in otio non ferendo consenescerent.

Ob. 2. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, & da pauperibus, & habebis thesaurum in Cælo. Mat. 19. 21. Ergo qui exuunt secularem, & induunt monachum, assequantur eam religionis perfectionem, quam cæteri fideles non attingunt.

Sol. Præceptum hoc personale erat ad hominem, & σακεπηδόν, ad detegendam interrogantis latentem avaritiam, non generale, quod quosvis obligat, nisi in tali casu, ubi aut omnia sunt deferenda, aut Christus relinquendus, monachatus igitur vota non omnino astruit.

Ob. 3. Beati pauperes, Mat. 5. 3. Ergo paupertas monachalis est expetenda.

Sol. Non Pauperes χήματι, sed pauperes πνεύματι à Salvatore felices pronunciantur; non ob divitiarum defectum, sed animæ affectum humilem, quod non claustralibus solum, sed omnibus Christianis competit.

Ob. 4. Oportet nosmetipsos negare, Mat. 16. 24. & obedire Præpositis. Heb. 13. 17. Sed ista exactius cæteris præstant monachi. Ergo probanda est ista vitæ ratio.

Sol. Abnegatio sui ipsius & præpositis debita obedientia æquè omnibus Christianis pro ratione suæ conditionis præcipiuntur, nec minùs exerceantur à secularibus, quam à superstitionis monasteriorum votariis.

Ob. 5. Castratio voluntaria laudatur. Mat. 19. 13. et perstringuntur viduæ, quæ primam fidem deseruerunt. 1 Tim. 5. 12. Ergo castitas monachalis est commendanda, et vota monachorum non deferenda.

Sol. Castitas illa permittitur, sed non præcipitur à Salvatore; idq; dono instructis, non aliter dispositis. Illi autem se castrant propter regnum cælorum, qui deserunt uxores et omnia quæ impediunt, quo minus Christum sequantur, sed uxor potest esse talis, quæ viri pietatem promoveat. et infidelem sanctificet.

1 Cor.

1 Cor. 7. 14. 2. viduarum ante non reprehenditur conjugium, sed levitas, quæ absq; ratione satis probata mutant conditionem.

Ob. 6. De virginibus præceptum Domini non habeo, consilium do. 1 Cor. 7. 25. unde Paulus gratis prædicans, plus præstitit, quam erat præceptum. 1 Cor. 9. 12. Ergo consilia dantur Evangelica, & supererogationis opera, monachatus fundamenta.

Sol. Consilia ista sunt præcepta, quæ non omnibus competunt, sed capacibus, nec sunt ultra præceptum generale, sed citra, ut media ad præcepti impletionem ducentia. 2. Paulus supererogat non absolute, respectu generalis præcepti; Diliges Dominum Deum tuum toto Corde, &c. proximum sicut teipsum, sed comparatè, quatenus gratis prædicabat, cum stipendium petuisset jure postulare, quod tamen debitum Deo obsequium non excedit, sed infra subsidit.

Ob. 7. Supererogationem defendunt Patres, Ergo non à nobis est suffraginanda.

Sol. Defendunt comparatè, vel, 1. ad præcepti partem negativam, ut qui Eleemosynas largitur plus præstat, quam litera præcipit, Non furaberis, vel 2. ad actus externos, ut cum animithis quispiam implet literam non consuetudinariò. vel 3. ad unum aliquod mandatum, ut jubes quod Adultera non sinis? Amando plus facimus quam jubes, aiunt virgines apud Augustinum, de verbis Apost. Serm. 18. vel 4. Ad mandatum cæteris commune, sic Paulus supererogat, dum gratis prædicat, sed non absolute, ac si aliquis potuit Deum plus quam toto animo, mente & corde diligere, quod expresse præcipitur, omnia enim cum fecerimus, dicamus, quod servi inutiles sumus, quia fecimus tantum, quod debuimus. Luc. 17. 10.

QUÆST. VI.

An Iuramentum Fidelitatis Magistratibus Laicis à clericis æquè ac à Laicis sit præstandum? Aff.

QUIA,

Iuramentum illud nil præter veritatem, iudicium & iustitiam proponit, quæ sunt omnes conditiones iuramento legitimo requisitæ. Jer. 4. 2.

2. De fide subditorum Magistratum reddit certiore, ut mutua pax in Repub. conservetur, dum legitimam ipsius agnoscunt potestatem, & debitam spondent obedientiam juxta illud Rom. 13. 1.

3. Detrahit Antichristo & Fanaticis larvam, qui sub prætextu suprematus à Christo ipsis concessi, detrahunt Cæsari quæ sunt Cæsaris, contra illud. Mat. 22. 21. & subditos animant & armant, vel occultis cuniculis, vel aperta rebellionem in Unctos Domini.

4. Discrimen ponit apertum inter Papicolas erroneas, & turbones, dum constat, qui hoc sincerè præstant iuramentum (non obstante in aliis superstitione aut dissensu) habendos esse pro fidelibus subditis, recusantes verò perfidiæ esse postulandos.

5. Antè mille annos confirmile iuramentum ab Hispanis Pontificiis sancitur exigendum. Concil. Tolet. 4to. Can. 74. Ergo nec nostrum, nec novum, nec iniquum habendum est inventum.

6. Idem etiam decreverunt Galli Papicolæ in Conventu Triumviri Ann. 1614. ubi Bellar. Suarez. & Sanctarella, aliorumq;

aliorumq; oppugnantium hoc *juramentum* Tractatus *Vulcano* adjudicantur. Vid. libellum cujus Titulus DEUS & REX.

7. Quibus consentiunt *Barclai Pater, & Filii*. 2. Apud nos *Sacerdotes* 13. regnante *Elizabethâ* apud *E. J. Pontificium*, in peculiari Tractatu *Anglicè* p. 10. 3. *Blackwellus* *Archipresbyter*, cum sequacibus *juramentum* illud præstitit, ut *Rogerus Witheringtonius* adversus *Fitz-herbert, Sculkenium, & alios* ex Conciliis & Patribus copiosè & nervosè defendit.

Objectiones Adversantium.

Ob. 1. **N**on præstandum est *juramentum* quod privat Pontificem suo jure, quo potest Reges Christianos deponere ex pacto in Baptismo, per quod Christo & suo in terris vicario se subijciunt Bellar.

Sol. In Baptismo nomen dant omnes Christo, non Papa, qui est Christi potius Rivalis, quàm Vicarius, & generale est Axioma. Lex Christiana, nullum privat suo jure Ecclesiastico multo minùs temporalis.

Ob. 2. Potestas Temporalis potestati spirituali est subiecta, quod negatur in hoc *juramento*. Ergo non est admittendum.

Sol. Subjicitur quoad directionem, non quoad imperium & coactionem, diverso enim respectu & Gladio subijciuntur Clavibus, & Claves Gladio, exemptio enim Clericorum est ex principum indulgentia, non ex vocationis, aut personatum privilegio.

Ob. 3. Constitue super te regem ex fratribus tuis. Deut. 17. 15. i. e. ejusdem religionis. Ergo si christianus rex dilabatur in heresim aut atheismum, regni sui jure excidit, et per consequens, potest à Papa excommunicari, et deponi.

Sol. Impiè facit populus qui regem infidelem (cum aliter potest) sibi ipsi constituat, sed si legitimo titulo hereditario, vel aliàs à Deo sit constitutus, ferendus est, sicut *Thyannus*

five

Sive Hereticus, vel alius, non à subditis suis feriendus, multo minus à Papa exauctorandus.

Ob. 4. Damnat Juramentum, ut impiam & hæreticam hanc doctrinam, quod principes per Papam excommunicati, possint à subditis deponi; sed hoc non est hæreticum, quia nullum tollit fidei Articulum, sed regimen tantum Ecclesiæ respicit.

Sol. Hæresis non tantum fidei respicit Articulos, sed veritates omnes in verbo divino expressas, de quibus hæc est. Obedientiam principibus nostris esse præstandam, Rom. 13. 1. &c. nec hanc opinionem directe damnat ut hæreticam, sed ac si esset hæretica, detestandam.

Ob. 5. Negat hoc juramentum jus Absolutionis, quod omnibus ministris conceditur. Ergo iniquum est, & non suscipiendum.

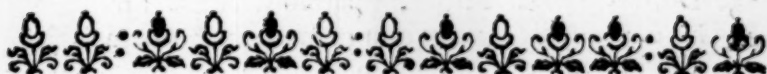
Sol. Aliud est absolvere penitentes à peccatis, aliud ab obedientia principibus suis debita; hoc facere possunt omnes ministri æquè ac Papa (declarative tantum, non autoritative) non illud, Vel Papa vel quivis alius præter Deum.

Ob. 6. Ut Petro, sic Papæ ejus successorij injunctum erat triplex Pæscere, Joh. 21. i. e. triplex concessa potestas. 1. circa lupos ut istos abigat. 2. circa arietes petulcos, ut eos excludat. 3. circa oviculas, ut pabulum salutare illis præbeat, sed hoc impedit hoc juramentum. Ergo non suscipiendum.

Sol. Nil peculiare Petro, quod cæteris Apostolis non erat commune multo minus Papæ, in verbis illis Christi erat concessum. 2. Aliud autem est pascere, aliud deglubere, & deponere, rectius faceret Papa, si suos pasceret, & non immitteret falcem in alienam messem. 3. Oves enim non Papæ sunt, sed Christi, quas pro virili tenentur omnes pastores spirituales verbo pascere, & non bonis suis temporalibus exuere.

Ob. 7. Surge Petre, occide, & manduca. Ergo potest Papa ipse successor principes rebelles pro arbitratu deponere. Baronius.

Sol. Si sic occidat, tenetur eodem præcepto manducare, sed forsantum ossa hærebunt in gula, ut contigit lupo ovem voranti in fabula.

QVÆST. VII.

An aliqua sint membra Ecclesiæ laborantia in Purgatorio? Neg.

QVIA,

1. **S**criptura tale Purgatorium circa centrum terræ, Gehennæ attiguum non agnoscit, sicut patet ex ductu utriusque Testamenti, sive in exequiis celebrandis, sive in sacrificiis offerendis, ubi ne vola quidem talis purgatorii, vel minimum occurrit vestigium. Ergo est figmentum poeticum, & ethnicum; non dogma Christianum.

2. Duo tantum statuuntur post mortem animarum receptacula, cælum credentibus, & gehenna incredulis. Mar. 16. 16. quod in parabola Divitis & Lazari, ad oculum quasi exprimitur, Luc. 16. 22. Ergo locus tertius non est fingendus, quod sit laboratorum animarum purgatorium.

3. Qui credit, in iudicium non venit, sed per mortem transit ad vitam, Joh. 5. 24. 2. Beati mortui ἀπαύται, etiam dicit spiritus, ut requiescant à laboribus, Apoc. 14. 13. 2. Scimus cum hæc terrena domus dissoluta fuerit, habere nos ædificium in cælo. 2 Cor. 5. 1. Ergo non carcerem in purgatorio.

4. Sanguis Jesu Christi (αἷμα Ἰησοῦ) purificat nos ob omni peccato, 1 Joh. 1. 7. 2. quem proposuit Deus ἱλαστικόν placamentum, per fidem in sanguine ipsius, ad demonstrationem justitiæ suæ, prætereundo peccata quæ antecesserunt in illa Dei tolerantia. Rom. 3. 25. Ergo non punit in alio sæculo. Sed detrahit hæc ficta expiatio, Christi satisfactioni meritoria, & mediatoria, & Articulum Remissionis peccatorum, quem habemus in symbolo Apostolico, prorsus evertit.

5. Dum tempus habemus, operemur *bonum* apud omnes, *Gal. 6. 10.* venit *nox*, in qua nemo potest operari, *Joh. 9. 4.* Quodcunque facere potest manus tua, *instanter* operare, quia nec *opus*, nec *ratio*, nec *sapientia*, nec *scientia* erunt apud *infernus*, quò tu properas. *Eccl. 9. 10.* Sed immutabilis est *status* ut arboris cadentis ad *austum*, vel *aquilonem*, *Eccl. 11. 3.* Ergo non expectanda post hanc vitam purgatio, ubi nullus est locus operandi, sed recipiendi secundum opera.

6. Consentiant *Patres* postquam hinc excessum fuerit, nullus *pœnitentiæ* aut *satisfactionis* locus relinquitur, *Cyprian. ad Demetrianum. 2.* Hic *luctus*, & certamini locus est, illic erit *coronæ*, & *præmio*, *Chrysost. de Lazaro, Homil. 2.* 3. Nemo se fallat, *fratres*. Duo tantum loca sunt, tertius nullus invenitur. *Aug. de Tempore. Ser. 132.*

7. Aut expiat *Purgatorium* post hanc vitam culpam, aut pœnam; non culpam, quia ista tollitur per pœnitentis *Absolutionem* & *extremam Unctionem*, non pœnam, quia ista exigitur *severissimè* in *Purgatorio*, contra illud, *Peccatorum* ejus non recordabor amplius, *Ezec. 18. 22.* quod si sublata sit culpa in hac vita, quare non & pœna? & si deleatur culpa *mortalis*, cur non & multo magis peccati *venialis*, sic ut non opus sit apud *infernus* *Purgatorio*, præsertim à *Demonibus* torquentibus, qui potius polluant, quam purgent, unde hæsitant de *Purgatorio* *Lombardus* cum plurimis aliis *Papiculis*, nulli urgent ut *Articulum* fidei præter *Jesuitas*.

Contrà urgent Romanenses.

Ob. 1. **E**X *V. T.* Sancta & salutaris est cogitatio orare pro defunctis, *1 Mac. 12.* Sed non salutaris, quia non opus est, vel *damnatæ*, quia non prodest. Ergo pro purgatis. 2. Quem in finem panis, & vinum expendenda essent in sepulchris justorum? *Tob. 4.* 3. David jejunavit pro Saul, & *Jonathan*, *2 Sam. 1. 4.* Agnoscit se per ignem & aquam eductum fuisse

fuisse in locum refrigerii, Psal. 38. 5. in quo non erat aqua Zach. 9. 6. E loco ubi accensus erat ignis spinas devorans, Psal. 66. 7. Ubi sedebit Deus quasi ignis conflans, & purgabit filios Levi. Unde petit David, ne illum in ira sua castiget, Psal. 6. Sed omnia ista loca, vel seorsim, vel simul sumpta probant Purgatorium. Bell.

Sol. Duo prima loca sunt Apocrypha, nec probant Purgatorium post hanc vitam, sed piorum promovent castigationem & consolationem. 2. reliqua vel sunt prorsus aliena, vel respiciunt tantum afflictiones, quibus Deus suos castigat, vel exprimunt pium affectum vivorum erga mortuos. 3. Nec Patres ante Christi adventum juxta Pontificios fuerunt in Purgatorio, sed in Limbo Patrum, unde dicunt Christum illos eduxisse.

Ob. 2. N. T. exhibet carcerem, unde post redditam ultimam quadrantem erit liberatio, Mat. 5. & mitiorem penam, quam in gehenna irascenti temerè, ibid. 2. Peccata quædam esse remittenda post hanc vitam. Mat. 12. quod non potest fieri in cælis, aut gehenna, Ergo in Purgatorio. 3. Per Mamonna iniquitatis posse nos facere amicos, qui post mortem recipiant nos in cælestia habitacula, Luc. 16. 4. Orasse latronem, ut Christus esset ipsius memor in regno, sic ut evaderet Purgatorium, Luc. 22. cujus dolores Christus dicitur solvisse, Act. 2. 5. ubi purgandorum peccata, ut fenum & stipula, quasi per ignem absumuntur, 1 Cor. 3. 6. Pro quibus, lachrymis se baptizant vivi, ut liberentur à pœnis, 1 Cor. 15. 7. Eandemque ob causam in purgatorio laborantes Christo geniculantur, Phil. 2.

Sol. Torquentur ista omnia adversus Textus scopum, ut patet ex antecedentibus, & consequentibus, nec gry de purgatorio post hanc vitam potest ex illis extundi.

Ob. 3. Concilium Carthaginiense tertium, Bracavense primum, Cabilonense, Wormasiense, Lateranense, Florentinum, & Tridentinum, Purgatorium asseruere, Ergo est credendum.

Sol. Prima ista Concilia particularia de commemoratione mortuorum statuunt, non de purgatione. 2. Tria sequentia prohibitu decreverunt quicquid maxime ipsorum commodis conveniebat.

Ob. 4. Patres Orationum, Sacrificiorum, Oblationum pro defunctis, adeoque purgatorii post hanc vitam mentionem faciunt. Ergo receptum fuit ab illis ut Ecclesiæ dogma.

Sol. In alium finem hoc fecerunt, vel ad testificandum pium erga mortuos affectum, 2. vel ad exoptandam illis beatam resurrectionem, 3. vel ad Deum celebrandum pro mortuis in domino, 4. vel loquuntur de igne tribulationis in hoc sæculo, vel conflagrationis in die iudicii, vel 5. hæsitantèr asserunt. Incredibile non est, Quia forsitan verum est, ut Augustinus, nunquam urgent ut fidei dogma, nam priscis (uti fateatur Roffensis contra Lutherum. Act. 18.) erat incognitum, & serò ad ignem Purgatorii est trepidatum. confer. Sixtum. Senen. Biblioth. lib. 5. Num. 17.

Ob. 5. Confitentur Purgatorium Hebræi, ut Josephus Ben Gorion, Mahumetani in Alcarano, Philosophi, ut Plato in Gorgia, & Phædone. Cicero in somnio Scipionis. Poetæ ut Virgilius.

*Ego exercentur pænis, veterum, & malorum
Supplicia expendunt. Æn. 6.*

Claudianus.

*Quos ubi per varios amnes, per mille figuras
Egit læthæo purgatos flumine---*

contra Ruffinum. 1. 2. Ergo dictamen est quasi naturæ, dari purgatorium. Bellar. de Purgat. l. 1. c. 11.

Sol. Prodigiousum videtur Christianæ fidei dogma, quod talibus nititur patronis. 2. & Purgatorium hoc Judaicum, Ethnicum, & Turcicum, toto (ut loqui liceat) inferno, à Papistico discrepat.

Ob. 6. Animarum apparitiones purgatorium variis monelis & singulis demonstrarunt, ut patet ex Gregorii Dialogis, 2. Gregorio Turonico, 3. Petro Damiani, 4. Beda, 5. Bernardo, 6. Anselmo, 7. Vincentio in speculo Historiali, ut habet Bellar. ibid. Ergo credendum est esse Purgatorium.

Sol. Fabulæ istæ aniles, Diaboli potius produnt imposturas, quam Articuli Christiani ponunt fundamentum.

Ob. 7. Purgatorium, hoc est locus intra terræ viscera, gehennæ

hennæ vicinum, colligi potest ex irruptionibus ignis Ætnæ in Sicilia, & Heclæ in Islandia, unde conspecta fuit anima Theodorigi Ariani in foveam Vulcani præcipitata, apud Gregor. Dialog. l. 4. c. 35. & audiuntur ex Hecla, tonitrua horribilia, & sæpe apparent animæ, quæ dicunt se mitti in istum montem. Bellar. de Purgat. l. 1. c. 6.

Sol. Ex venis terræ Sulphureæ erumpere tales ignes ostendunt Physici, & naso caret, vel laborat nimia gravedine, qui olidas hujusmodi imposturas statim non subolfaciat.

LOCI IV. SECT. III.

DE DISCIPLINA
ECCLESIASTICA.

DISCIPLINA in qualibet particulari Ecclesia est necessaria, 1. deducenda ex verbo divino, 2. dirigenda ad τῆς ἐκκλησίας & εὐχαριστίας, 3. liberanda à cumulo rituum & ceremoniarum onerantium.

In hac discutienda præcipuæ occurrunt hæ Quæstiones.

- An {
1. Regimen Ecclesiæ Catholicæ per Papam, tanquam Christi Vicarium debeat esse Monarchicum?
 2. Ex Institutione Christi, aut Apostolorum, Episcopus sit Ordo, siue gradus, à Presbyteratu distinctus, eoque superior?
 3. Clerici Jure Divino exerceant Jurisdictionem Temporalem, aut Laici spiritualem?
 4. Liceat subditis contra legitimum suum Magistratum

- tum, sub prætextu quovis Religionis, arma movere ?
5. State Liturgia in diversis Ecclesiis diversa, modo Sacris Literis non repugnant, sint probanda ?
6. Liturgia Anglicana sit Sacris Literis Conformis ?
7. Vocatio Cleri Anglicani ad Sacros Ordines post Reformationem fuerit Legitima ?

QVÆSTIO I.

*An regimen Ecclesiæ Catholicæ per
Papam, tanquam Christi Vicarium,
debet esse monarchicum ? Neg.*

QVIA.

1. **P**ontifex Ecclesiæ Judaicæ, utcunque typus erat Christi, monarcham non agebat pro arbitratu suo, sed legi & regi politico erat subiectus, unde David de rebus disponit Ecclesiasticis, Sacerdotibus & Levitis, 1 Paralip. 15. 16. Solomon deponit Abiathar summum Sacerdotem & surrogat Sadoc in ipsius locum. 1 Reg. 2. 26, 27. cogitq; Concilium ad Templi Consecrationem. 1 Reg. 8. quod monarchiam summi Pontificis prorsus eliminat.

2. In N. T. primatum in Ecclesia Salvator prorsus prohibuit. Scitis quod principes gentium dominantur eorum, & qui potestatem habent super eos, Benefici vocantur, vos autem non sic: Mat. 20. 26. Luc. 22. 26. neq; inter ordines Ecclesiasticos, Papam ullum, aut Oecumenicum Episcopum recenset Apostolus, 1 Cor. 12. 28. Eph. 4. 11.

3. In Concilio Hierosolymitano, Act. 15. nullus præ cæteris præfidei

præsides vel primatum exercet; sed Apostoli pari jure decernunt, & decreta sua cum assensu Presbyterorum & fratrum, absq; Anathemate syderante promulgant, Vers. 22. 23.

4. Petrus ipse hanc monarchiam, & suprematum prorsus averiatur dum Συμπεροβύτερον se appellat; & κατακυριεύειν dominari in clerum, & ἄλλοτροποποιεῖν prorsus interdicat, 1 Pet. 4. 15. & cap. 5. 1, 3. cur igitur Papa arrogat, quod Petrus abhorret? Et cur vendicat sub titulo Petri primatum, potius quam quivis alius orthodoxus Episcopus?

5. Christus solus est monarcha, caput & sponsus catholica Ecclesiæ, cui proficitur se semper adfuturum usq; ad consummationem sæculi. Mat. 18. 19. & 28. 20. sed ista sunt ἀόυστα cum vicario, qui absentis vices tantum supplet, sic enim monarcha non esset μόνος, & corpus esset biceps, & sponsus admitteret tori socium, quod non est ferendum.

6. Papali huic usurpationi restiterunt Concilia omnia antiquiora, & liberiora, è quibus nonnulla hæreticos aut schismaticos Papas denunciarunt, & deposuerunt; nec Ecclesiæ Patriarchales eminentiores usque ad hunc diem Papæ jugum subierunt. Legatur Philippi Mornæi mysterium iniquitatis, qui sexaginta circiter instantias adversus hoc monarchicum papale regimen adducit.

7. Patres oppugnant. 1. Cyprianus. Cæteri Apostoli erant quod fuit Petrus pari consortio præditi honoris, & potestatis. lib. de Simplicitat. Prælatorum. 2. Hieron. Ubicunq; fuerit Episcopus, sive Romæ sive Eugubie, sive alibi, ejusdem est & Sacerdotii, Ep. ad Evagrium. 3. Gregorius Papa. Ego fidenter dico quia quisq; se universalem Episcopum, vel Sacerdotem vocat, vel vocari desiderat in elatione sua, Antichristum præcurrit. lib. 6. ep. vid. Perkins. Problem. Tit. Suprematus.

Objectiones Romanensium.

1. **C**hristus reliquit suæ Ecclesiæ optimum regimen, tale autem est *monarchicum*, quod obtinet in celesti Hierarchia, ubi Michael Lucifero est *suffectus*, & inter *apes*, *grues*, & cætera pecora campi, quæ fortiuntur ex naturæ dictamine unum *Rectorem*. Ergo hoc in Ecclesia catholica est tenendum.

Sol. Monarchum agnoscimus Ecclesiæ, sed Christum, non Papam, 2. Quem per Michaellem designatum existimamus, non Lucifero (quod blasphemum est) successorem, sed è sinu Patris heredem. 3. nec *apes* una, aut *grus* &c. omnibus *alveariis* & gregibus præficitur, sed diversæ *diversis*; ut regnum unumquodq; *distinctum* in *Politicis* habet suum *distinctum* regem, non unum omnia.

Ob. 2. Regimen *Judaicæ Ecclesiæ* à Deo ipso constitutum erat *Monarchicum*, sub uno summo sacerdote. Hæc autem omnia in figura facta sunt nostri. 1 Cor. 10. 6. Ergo huic Ecclesiæ confirmanda est *Christiana gubernatio*.

Sol. Summus *Judæorum Sacerdos Christi* erat *typus*, qui *Monarcha* solus est *Christianæ Ecclesiæ*. 2. non quærendum hic à nobis quid *politicis* placeat, sed quid *Christus constituerit*.

Ob. 3. Christus constituit Petrum talem *Monarcham*. Mat. 16. 18. Tu es *Petrus*, & supra hanc *Petram* ædificabo *Ecclesiam meam*, & Job. 21. 15. *Triplex pasce agnorum*, & *ovium illi* *injungitur*, aliàsque in N. T. 28 *prærogativæ* præ cæteris *Apostolis* Petro adscribuntur.

Sol. De officio Petri cum cæteris *Apostolis* communi aperta est scriptura, sed nil habet de *Monarchatu*. 2. nec Petri personam fundamentum Ecclesiæ statuunt *Patres*, sed confessionem de Christo, nomine omnium *Apostolorum* exhibitam. Vel Petro tantum personaliter hoc dicamus concessum, ut primus esset *Evangelii præco* post S. S. *descensum*; quod Act. 2.

præstitum fuisse legimus. 3. *Triplex Pasce* triplicem negationem respicit, ob quam *Salvator* non ipsum pro merito rejecisse, sed pro summa sua *miserericordia* in integrum restituisse declarat, ut pasceret ipse cum cæteris, non præ cæteris, inter cæteros ut socius, non cæteros omnes, ut monarcha. 4. Corrafæ vero istæ 28 prærogativæ, si primatum ordinis Petro conferunt, suprematum Jurisdictionis nullatenus deferunt, 5. Quem si salvator Petro, & Pontificibus Romanis in cæteras omnes Ecclesias contulisset, mirum videtur. S. Petrum in concilio Hierosolymitano, aut Epistolis suis Catholicis, ne verbo quidem hanc prærogativam insinuasse, nec B. Paulum hoc Romanis in Amplissima sua Epistola significasse. 6. Nec Zozimum, Bonifacium, aut Cælestinum hos Scripturæ textus contra Africanos in Concilio Carthaginensi, in causa Apicarii pro suprematu tam Catholico produxisse potius, quam Canonem suppositivum Concilii Nicæni obtrulisse, tam expositum sanis & sibilis, & qui titulum à Scripturis hodie deductum, cassum redderet.

Ob. 4. Successorem Petro in primatu fuisse Pontificem Romanum constat, ex quatuor primis Conciliis Oecumenicis, Nicæno, Ephesino, Constantinopolitano, & Chalcedonensi, Ergo ipsi hodiè non est detrahendus.

Sol. Confusionem in cælo est inventurus quicumque primatum in terris desideraverit, Chrysost. in Mat. cap. 20. 2. Detorta sunt vel falsitæ ea, quæ ex Conciliis adferuntur, ut patet vel obiter expendentibus. 3. vel *εὐταξίας* tantum causâ, vel ob sedis eminentiam, ut habet Concilium Chalcedonense, cap. 28. & Act. 25. 4. vel ob Pontificum priorum pietatem, & patientiam, hoc illis non jure, sed arbitrariè erat delatum; constat enim primatum authoritativum per Bonifacium primum à Phoca Imperatoricidâ, malis artibus fuisse impetratum, apud Sigebertum. ad An. 607. antea enim parvus respectus ad Romanam Ecclesiam habebatur, fatente Ænea Sylvio, postea Papa Pio secundo lib. 1. ep. 288.

Ob. 5. De facto Pontifices Romani Concilia coegerunt, ipsis præsiderunt, aut per se, aut legatos, eadèmq; confirmarunt.

Ergo

Ergo agnitus fuit ab omnibus ipsorum suprematus.

Sol. Quæstio est de *jure*, non de *facto*; nec *factum* hoc placuit cæteris *Ecclesiis*, sed cesserunt publicæ pacis causâ *ambitioni Romanæ*, & *tyrannidi*; quia non tutò potuissent resistere.

Ob. 6. In *fidei controversiis* vel *disciplinæ*, appellatum fuit ad *Romanam sedem* ab aliis *Ecclesiis*, 2. à *Græcis* etiam ad *Romanos* translatum erat *imperium*, quod fieri non potuit absq; *suprema* autoritate.

Sol. Appellationes hujusmodi ad *Papam* fuerunt factæ, non ut ad *Judicem supremum*, qui pro *autoritate* cæteris *impe-*
ritabat, sed ut ad *Arbitrum honorarium*, qui *consilio*, & *auxilio* poterat ipsis *subvenire* præ cæteris, 2. & ex *consensu* partium, vel aliis *rationibus politicis*, Non ex *autoritate* *Papali* transacta fuit illa *imperii* translatio, ut constat ex *historiis*.

Ob. 7. Nulla ratio reddi potest *Quare*, vel tempus designari *Quando* *Papa* hunc obtinuit, quem semper exercuit sic *primatum*, qui *Titulis quindecim* à *priscis* illi attributis agnoscitur.

Sol. Patet hujus *suprematus*, 1. *Initium* à *Phoca*, 2. *augmentum* per *fraudes*, *impudentiam*, & *tyrannidem*, & 3. *auxilium* ex *ignorantia secularium*, & *timore Excommunicationis*, & *depositionis*, à quibus ut à *mormoluceis* *fascinati* quasi & *inebriati*, principes terræ refilierunt.

QUÆST. II.

An ex Institutione Christi, aut Apostolorum, Episcopatus sit ordo, sive gradus, à Presbyteratu distinctus, eoq̃ superior? Aff.

CONSTAT 1. Episcoporum, Presbyterorum & Diaconorum nomina, distinctè occurrere in N. T. & Episcopatum Inspectionem quandam authoritativam, Presbyteratum ætatem Senatoriam, Diaconatum Ministerium ob-eundum, juxta literam denotare. Convenit 2. Aliquam saltem Discipline ἐν ταῖς ἐκκλησίαις & ἐν ταῖς συναγῶγαις juxta Apostolum, 1 Cor. 14. 40. in qualibet visibili Ecclesia esse observandam. Quia Deus non est author ἀνταρθεσίας, status incompositi in Ecclesiis Sanctorum. Ib. v. 33. sed constituit primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio Doctores, &c. ut in corpore humano subordinata membra, 1 Cor. 12. 28. vel ut in ordinato exercitu essent qui imperent, & pareant. Mat. 8. 9. Nec lis est, 3. De Episcoporum Titulis, Reditibus, aut aliis prerogativis à principibus secularibus illis diversimodò concessis, sed de Ordine seu Gradu. An hoc Respectu, Jurisdictionem in Presbyteros ex Christi Institutione, aut Apostolorum praxi, justè vendicent. Negant hic zelotæ nonnulli Recentiores. Affirmarunt nobiscum per 1500 annos, omnes Ecclesiæ intra Christianographi limites Celebratiores, his & consimilibus nixæ fundamentis.

1. Quod ab ipso Deo quoad substantiam in V. T. fuit sancitum, & Analogicè à servatore, & Apostolis probatum & observatum,

observatum, *Institutum Christi*, aut *Apostolicum*, jure divino esse asseratur; sed tale est regimen per *Episcopos*, *Presbyteros*, & *Diaconos*, *principibus Sacerdotum*, *sacerdotibus*, & *Levitis*, prorsus analogum, unde principes isti *sacerdotum*, *Praelati*, *Antistites*, *presules sacerdotum*, & *Levitarum* appellantur, qui prospicerent ut sacra illis inuncta obirent munia. Num. 3. 24, seq. inter quos Eleazar filius Aaronis *Praelatus Praelatorum* audit, quasi *Archiepiscopus* Ib. v. 32. de his autem dum vaticinatur *Isaias*, sub Christianismo Gentibus transferendis c. 60. 21. exprimunt 72 per *ἑπτάκιστον*, dabo illis *Episcopos*, & dum pugnat *Apostolus* pro portione *Ministris Evangelicis* non *arbitraria*, sed jure divino debita, nonne (inquit) qui altari deserviunt, de *Altari* participant? Ita & *Dominus* ordinavit iis, qui *Evangelium* annuntiant, de *Evangelio* vivere. 1 Cor. 9. 13: quod non rem tantum, sed arguendi modum à *V. T.* satis corroborat. excipiunt. Mutato sacerdotio mutari etiam & legem. Heb. 7. 12. Reponimus. Regimen à lege distingui, unde mutata lege, Regimen manere potest, quoad substantiam saltè & Analogiam, licèt in circumstantiis quibusdam & ceremoniis pro libertate Christiana, diversimodè varietur, ut in politicis secularibus: nec lex ipsa sub Evangelio tam mutari dicatur, quàm à Christo impleri, Math. 5. 17. & mutari tantum quoad usum, ne justificet, non quoad directionem, ne sanctificet. Distinctio autem *Episcopatus*, & *Presbyteratus*, nervosius sub Evangelio confirmatur.

2. Ex ipsius Salvatoris Institutione hunc in modum. Capitis factum, corporis suæ Ecclesiæ debet esse certissima directio: At Christus Apostolos quibus succedunt *Episcopi*, *Septuaginta* discipulis *Presbyterorum* primipilis, prætulit & præordinavit, ut patet ex collatis Mat. 10. & Luc. 10. Ergo hunc Primatum *Episcopi* idq; Institutione Divina in suorum gregum *presbyteros* jure vendicent. Excipiunt *Presbyteriani*. 1. *Septuaginta* discipulos æquali auctoritate, & donis cum *Apostolis* fuisse instructos, ut patet ex iis, quæ communiter habebant in mandatis. Nec constare, 2. *Apostolos* potius fuisse *Episcopos* quàm *septuaginta discipulos*, unde non vident, 3. cur *Presbyteri* æ-

נשיאם
נרים
פקידים
נשיא
נשיאם

quæ non succederent *Apostolis* ac *Episcopi*, vel cur *Episcopi* profapiam à *Discipulis* æquæ ac ab *Apostolis* non deducerent. *Contra*: Textus ostendit *Apostolos* fuisse ex *Discipulorum* classe peculiari modo selectos & promotos, & nominatim designatos & constitutos, ut essent *cum illo*, & mitteret eos ad prædicandum, *Mar.* 3. 14. quod *discipulis* 70. non erat concessum, de quibus postea in scriptura nulla mentio, cum *eminens* sit ubivis *Apostolorum* Ministerium. 2. An *Apostoli* autem fuerunt *Episcopi* quis dubitare potest, qui legerit *Jude* τὸ ἑπισκοπὸν *Episcopatum*, ex *Psal.* 109. 9. פקדתי confirmatum, *Act.* 1. 20. quod autem *Judas* erat quoad dignitatem, erant & reliqui *Apostoli*, *Episcopus* ille per *Episcopatum*, Ergo & hi. Quem titulum etiam salvatori attributum invenimus. 1 *Pet.* 2. 25. quem nusquam *Presbyterum* nominatum legimus. Quod si *Apostolatus* & *Discipulatus* esset ejusdem census, Cur *Matthias* tanta cum solennitate à *Discipulatu* (erat enim *unus*, qui versabatur cum *Apostolis*, Dominum ante passionem sequentibus) ad *Apostolatum* evehitur? *Act.* 1. 21. quid opus erat ut *Samaritanis* per *Philippum Diaconum* converlis, mitterentur *Apostoli*, ut ulterius pro iis orarent, & per manuum *Impositionem* S.S. illis communicarent? *Act.* 8. 15, 17. Nec defunt inter *veteres* & *Recentiores*, qui promissum illud *salvatoris*. *Mat.* 19. 28. de 12 *Thronis*, *Apostolis* 12. erigendis, cum ipse locatus erat in *Throno* gloriæ, non ad ultimum differunt *Judicium*, sed de tempore *Regenerationis* per *Evangelium* interpretantur, ad quod opus primum quasi *intronizati* fuerunt *Apostoli*, ad ponenda fundamenta, quæ *successores* illorum *Episcopi* firmiter tenerent, & cum dignitate conservarent; juxta illud pro *Patribus* tuis nati sunt tibi filii, quos principes constitues super omnem terram. *Psal.* 45. quod de *successione* *Episcopali* omnes ferè expouunt.

Ἐπίσκοπον
ἐπὶ τοῦ
reddidit Beza
Curatorem a-
nimarum, quo
genio curati
observant.

Patres, missi
sunt *Apostoli*
pro *Apostolis*,
filii nati sunt
tibi, constituti
sicut *Episcopi*.
Aug. in locum.

3. Praxis *Apostolica* in *Agendis*, ad totius Ecclesiæ *conservatio-*
nem & *Disciplina* conservationem (ut præcepta in credendis) pro
canone divino est tenenda. Atqui *Antiocheni* λεῖτερες ἄνδρες vi-
ri *Apostolici* ex *Spiritus sancti* expresso dictato *Barnabam* &
Saulum

Saulum, Paulus Timotheum, & Titum per preces & manuum Impositionem, Episcopos constituerunt, qui postea per singulas Ecclesias oppidatim ordinarunt Presbyteros. Act. 13. 2. & 14. 23. 1 Tim. 5. 22. Tit. 1. 5. Ergo Presbyteri sic constituti ab Episcopis constituentibus, ordine saltè aut gradu differunt, & illis sunt superiores. Excipiunt. 1. Barnabam & Sculum Apostolos fuisse, Episcopis sublimiores; Ideoque ad ipsorum cathedras Episcopos non esse evchendos. *Contra.* Constat ex prædictis Apostolos fuisse Episcopos, & Episcopos illis succedere, licet non immediatione *Vocationis*, aut *amplitudine donorum*, aut *iurisdictionum*, quæ erant pro tempore illis *extraordinaria*; potestate tamen *Ordinationis* Presbyterorum, & *Diaconorum*, *gubernationis*, *correctionis*, & cæteris officiis Ecclesiæ iis necessariò continuandis vicem supplerunt Apostolorum, absq; ulla Presbyterorum ab ipsis constitutorum detractio. 2. *Timotheum, & Titum* subducunt sub *Evangelistarum* titulis, ac si Episcopum & Evangelistam esse, essent ἀούρατα. Sed nec illud Pauli ad *Timotheum*, 2 Tim. 4. 5. facito opus *Evangelistæ*, plus probat ipsum fuisse tantum *Evangelistam*, quàm illud quod sequitur immediatè τὴν Διακονίαν σου πᾶν ἐξουθενῶν, eundem tantum fuisse *Diaconum*. *Titus* Evangelista nusquam dicitur, uterq; verò in Epistolarum subscriptionibus, hic *Ephefiorum*, ille *Cretensium* Episcopus appellatur, ut & Judas in Epistolæ suæ titulo Syriaco Episcopus insignitur. Quæ utrinq; non Ex Edit. D. M. Pococke. convincant, ut *Canonica*, sensum tamen Ecclesiæ superiorum Temporum ostendunt, ut *Historica*, prout, 4. tituli *Evangeliorum*; quibus exaucloratis, quis *Matthæi*, à *Marci*, aut *Luce* à *Johannis* distingueret Evangelium?

4. Qui compellat Episcopos per cœlitus datas illis Epistolas correptivas, erectivas, & directivas, eorum probat *vocationem*, & *prælaturas*, sed hoc ab ipso salvatore factum legimus, Apoc. 2. & 3. ubi ad Angelos septem Ecclesiarum Asiaticarum, distinctas totidem dicit à *Johanne* scribendas Epistolas. Excipiunt, Angelos hic intelligi non ἰδιωτικῶς sed συλληπτικῶς, non individualiter, sed collectivè, quod patet ex cap. 2. v. 24. ὁ μὲν ὃ λέγω καὶ τοῖς λοιποῖς, vobis autem dico, & cæteris qui *Thyatiræ* estis,

estis. & ex cuiusque *Epistola clausula*, qui habet *aurem* audiat quid *spiritus* dicat *Ecclesiæ*. Un le sub *Angeli* nomine, non personam aliquam particularem, sed totam *Ecclesiam* compelli, videtur manifestum. Contra. 1. *Angelus* quilibet hic seorsim compellatus, *Angelus* dicitur *Ecclesiæ*, non *Angelus Ecclesia*, cui in mandatis datur (ut legato aut nuncio) ut monitus ipse moneret *Ecclesiam*. *Ecclesia* igitur monenda est ab *Angelo*, non monens *Angelus*. 2. suos ὡς καὶ λέγει & reliquis *Thyatirensibus*, ostendit *Epistolam* ad omnes *Thyatirenses* pertinere, sed per *Angelum* illis (cui dirigebatur) communicandam, aliter idem esset monens & monitor, & *Angelus* æquè monendus, ac monens. 3. *Angelum* autem illum *Thyatirensium* tunc fuisse *Carpum* colligunt nonnulli ex *Martyrologiis*, quemadmodum *Polycarpum Smyrnæ*, *Melitonem Sardensibus*, *Gaium Pergamo* post occisum *Antipam* deputant alii. Atq; hinc è reformatis *Bezæ*, *Marloratus*, *Brightmannus*, *Raynoldus*, *Deodatus*, per *Angelos* designare *Episcopos* absq; scrupulo statuunt. Addit *Pareus*, *Episcopos* vocat *stellas*, quia præluere aliis doctrinæ puritate, morum integritate, & fulgere debent in *Ecclesia*, sicut *Stellæ* fulgent in Firmamento, vocat eosdem *Angelos* quia sunt legati Dei ad *Ecclesiam*, in Apoc. c. 1. v. 20.

5. Eandem *Episcoporum* supra *Presbyteros* prælaturam deducit per 1500 annos, ab ipsis Apostolis continuata *Disciplina* διαδοχῇ. Hinc 1. successionem *Episcoporum* ad conterendas *Hæreticorum* & *Schismaticorum* irruptiones, constanter opposuerunt *Patres*, *Irenæus*, *Tertullianus*, *Epiphanius*, alii compendio non coarctandi. 2. Quin & tritum est *Aerium* pro *Heretico* fuisse condemnatum, quod *Episcopo* æquasset *Presbyterum*. Sanè ob *Humani* instituti violationem, à tot & talibus *Ecclesiarum* quasi columnis, tam gravis non fuisset inflicta censura. Sed ἡ ἐπίσκοπος ἐς πρεσβυτέρου βαδὺν φέρειν ἐξουσία ἔστιν. *Episcopum* ad *Presbyteri* deprimere subsellium sacrilegium habebatur istius seculi. 3. Hinc ordinantes & ordinati à *Presbyteris* *Sacerdotes*, *Degradatione* aliisq; censuris percelluntur ab *Ecclesia*. Occurrunt his & similibus *Novatores*. 1. Adductos hic tantum esse ex sinu testes, & ancipitis fidei

Historicos

Historicos Apocryphos. 2. *Episcopos* illos, de quibus loquuntur *veteres*, dominantibus nostris *prælati* admodum fuisse *diffimiles*. 3. *Aerium* non eo nomine pro *hæretico* fuisse notatum, quod *Presbyterum* *Episcopo* æquasset; Sed quia in *Arianismum* & alios exitiales errores incidisset. *Contra.* Rectè quidam, Qui *authoritatem* (inquit) omnem *majoribus* suis adimit, sibi ipsi nullam relinquit. 1. *Historici* & *pares* adducuntur ut *testes* sensus Ecclesiæ & temporum, in quibus vixerunt, non ad *dogmata* statuminanda à scripturis aliena. 2. *Questio* præ manibus est de *Episcopali* vocatione, *ordine*, & *Jurisdictione*, in & supra *Presbyteros*, non de *Titulis*, *reditibus*, aut *privilegiis* aliis *honorariis* à principibus aut *Rebus publicis* indultis. 3. De *Aerio* sufficit, dogma illud de *paritate* *Episcopi* & *Presbyteri* inter *Hereses* ipsius, ab *Epiphano* & *Augustino* memorari, nec valet, *Hæreticus* erat quā *Arianus*, Ergo *Hæreticus* non erat, quā *ordini* *Episcopali* injurius.

6. *Adversantium* confessio non parum conducet ad *præcedentia* stabilienda, ex his autem qui videntur inter *Reformatos* aliam amplecti *disciplinam*, sunt vel 1. *Lutherani* (ut loquuntur) vel 2. *Zuingliani*. vel 3. *Calviniani*. *Lutherani* per suos *superintendentes*, & *præsin* (quemadmodum per *professionem* in confessione *Augustana*) parum aut nihil à nobis hac ex parte dissentiant. *Zuingliani* verò, præsertim *Tigurini*, utcumq; aliter *disciplinati*, quā impensè favent *disciplinæ* nostræ *Episcopali*, ostendunt ipsorum scripta doctissima, & excocti judicii plenissima. Pro *Calvinistis* sufficiat vel hæc unica *Hieronymi Zanchii* summæ eruditionis & perspicacitatis liberrima protestatio. Testor me coram Deo in mea conscientia, non alio habere loco quā schismaticorum, illos omnes, qui in parte *Reformationis* Ecclesiæ ponunt nullos habere *Episcopos*, quia *authoritatis* gradu supra suos *Presbyteros* emineant, ubi liquidò possunt habere. Præterea cum *Domino Calvino*, nullo non *Anathemate* dignos censeo, quotquot isti *Hierarchiæ*, qui *Dominò Jesu* se submittit, subjici nolunt. Consulit autem *Calvinus* *Poloniæ Regi*, non ut *Episcopos* tantum constitueret in *quavis* provincia, sed super illos

Eutinger.
Gualter.

De Reform.
Eccl. p. 81.
Ep. 149.

etiam *Archiepiscopos*. Et ipse *Beza* (utcumq; ordini *Episcopali* iniquior) vel *Episcopos* nostros *Anglicanos* probat, vel egregie agit *Sycophantam*. *Saravia* autem è *Belgia*, *Scultetus* è *Palatinatu*, & *Spanhemius* ab ipsa *Genevensi* schola, mitiores nobis trans miserunt *uvæ*. Et domesticorum *Eceboliorum* *crambe* & *labruscæ* jamdudum putruissent in *fimetis*, nisi protraxissent *illas* nuper in lucem *Smeſymniani* quidam *Acrostici*, sed quo successu, ingemant omnes Ecclesiæ *Reformatae* & *Orthodoxæ*,

Et Nati Natorum, & qui nascuntur ab Illis.

7. Postremò (ut multa paucis conferam) exterminium, sive *Episcoporum Degradationem*, vel (ut pro re nata loquar) *Deordinationem*, Comitatur 1. Ecclesiarum *Cathedralium* *Abominanda desolatio*, ut ibi sibi invicem respondeant *filie ululæ*, ubi in *Decoris sanctitatis* altissimus antea colebatur. Comitatur 2. *Academiarum* *devastatio*, in quibus, sublati *premiis*, quid solidi aut sancti est expectandum? 3. *Eclipsin* necesse est ut patiantur *stellæ* apud majores nostros (*S. Augustinum* volo, & *Hieronymum*, &c.) primæ magnitudinis, sicut *abortus* mulieris, qui non viderunt *solem*. Obliterabitur 4. *seculorum* 15. *architectura*, ad novarum *exhalationum* incendium, quæ ut *ignes fatui* viatores simpliciores in *paludes* aut *voragines* præcipitent. 5. *Martyres* nostri *Episcopi* (*Cranmerus*, *Latimerus*, *Ridleyus*, &c.) qui *reformationem* non scriptis tantum (ut alii doctissimi *Episcopi*) sed sanguine suo obligarunt, nova quærant *calendaria*, *Rachel* lugeat suos *liberos*, quia non sunt. 6. Quid fiet de *Pædobaptismo*, & de *mutatione Sabbathi* *Judaici* in diem *Dominicam*, cum non alio nituntur *divino jure*, quàm *Episcopatus*? Hoc igitur exauctorato, quibus *columnis* ista suffulciantur? 7. Et qua fronte tandem *Presbyteri moderni* ab *Antichristianis* (ut ab his conclusum est) *Episcopis* ordinati, *sacra* tractent, & *sacramentalia*? Num *Antichristus* Christo genuinos generet filios? Plura nec minus punctioria his coacervari potuissent, ὁ ἀναγιγνώσκων νοείτω. *Mat. 24. 15.*

Objectiones.

Objectiones.

Ob. 1. **I**nterdictum omne *dominium* excludit inter Clericos *superioritatem* : Sed principes Gentium *dominantur* eorum, & qui *maiores sunt potestatem* exercent in eos, *non ita erit inter vos*, Math. 20. 25, 26. Mar. 10. 42. Luc. 22. 25. Ergo *Episcopi Presbyteris* non sunt præferendi.

Sol. *Dominium* hic statuitur duplex. 1. *Coactivum* vi gladii, quale est *Principum Gentium*, aut *Magistratus civilis*, & quale ambiebant *Zebediade*, & hoc *Apostolis* interdicitur. 2. Aliud *paternum*, *directivum*, vel *ministeriale*, & tale illis commendatur, quo *ministrent* potius inferioribus, quàm *ministorum* gaudeant *satellinio*. 3. Inter *Apostolos tantum* (quos solus alloquitur *Salvator*) interdicitur *Dominium*, quod non obstat, quo minus in *constitutos* ab ipsis postea *Presbyteros*, *iurisdictionem* aliquam obtinerent. 4. Unde si *domini* appellentur, vel ex principum *indultis*, vel ex *subditorum Reverentia*, (ut *Eli* et *Elias* ab *Hannah* et *Obadiah*, 1 Sam. 1. 26. & 1 Reg. 18. 7. non invidendus est illis talis *titulorum* usus, sed *usurpatio*, *Dominus* et *Magister*, *servorum* lavat *pedes*, Jo. 13. 13, 14. et *fastus superioribus* obiectus aliquoties *conculcetur*, sub *humilitatis prætextu* ab inferioribus, sed *majori fastu*.

Ob. 2. Qui eodem veniunt nomine, et eisdem *titulis*, sunt ejusdem *dignitatis* et *officii*, sed *Episcopus* et *Presbyter* in *Scripturis* eodem veniunt nomine. Act. 20. 17, 28. Philip. 1. 2. Tit. 1. 5, 7. Ergo *Episcopatus* non est distinctus à *Presbyteratu*.

Sol. *Abstracti* et *concreti* non est Idem *prædicandi modus*, nā qui *Presbyter* est, solet esse prius etiam *Diaconus*, (ut qui in *Artibus* est *Magister* solet esse *Baccalaureus*) nec tamen dixerit quispiam eundem esse *Presbyteratum* et *Diaconatum*, aut *gradum Magistri* et *Baccalaurei*. *Subalterna* *officia* eundem non habentur *identica*, ut quia omnis *Episcopus* ex *Presbyter*, omnis

הלמן

Nazian.
Orat. de Patre
suo. Laudatus
a Beza.

Presbyter, Diaconus, vice versâ inferas, Ergo omnis Diaconus est Presbyter, & omnis Presbyter est Episcopus, Episcopus enim (de quo controvertitur) non simplex Presbyter est, sed cum Additamento Prælaturæ, & Jurisdictionis, ad quod Presbyteratus καθὺς tantum est, seu νόμος ἀποστολικῆς πειθαρχίας, Gradus, seu lex promotionis spiritualis, ut Diaconatus est ad Presbyteratum. 1 Tim. 3. 13. unde 2. Suppeditat textus hujus distinctionis membra, quod Episcopus sit vel Cleri, vel Gregis, seu (ut hodie loquimur) Diæcesanus, vel Parochianus, Parochianus Ordinatus à Diæcesano recte gregis peculiaris cui designatur Inspector seu præpositus dici potuit Episcopus, qui respectu ordinantis Diæcesani, Presbyteri tantum tenet subsellium. Viventibus autem Apostolis, & Evangelistis (ipsorum in plantandis, & visitandis Ecclesiis, Adjutoribus & Cooperariis) in ipsis mansit Jurisdictionis Episcopalis gubernatricis amplitudo; illis vero sublati, & multiplicati undequaq; Fidelium cœtibus, Qui successerunt ipsis, pro numero, & amplitudine Ecclesiarum, designatas ab illis occuparunt sedes; in quibus ut antea Apostoli sibi ipsis Evangelistas, sic illi Presbyteros sibi ipsis asciverunt in partem sollicitudinis, ad promulgandum verbum, & administrandum sacramenta, & tum primum Episcopi καὶ ἱερόχρησται dici cœperunt, ut agnoscerentur Apostolis minores, sed Presbyteris superiores, & ex distinctionis nominibus dignoscerentur distincti gradus, & officia. Hinc patet 3. ad textus adductos responsio. Ephesinorum & Philippensium Presbyteros, Episcoporum titulis insigniri respectu gregum quibus fuerunt præpositi, qui Apostolum interim habuerunt ipsorum Episcopum, qui illos pro jure suo dirigebat & præmonebat. Titum autem ab Apostolo designatum, ut quæ apud Cretenses deessent, corrigeret, & constitueret oppidatim Presbyteros, sub qua alia concipiamus notione, quàm Episcopi Diæceseos amplioris, qui Presbyteris seu Episcopis Parochianis à se constitutis, (in ἐκκλησίᾳ præsertim Ecclesiastica) Canones præscriberet? Quod à successoribus postea continuatum.

Ob. 3.

Ob. 3. Vocatio extraordinaria *successores* non admittit Ordinarios, sed talis fuit *Apostolorum*, Ergo *Episcopi* *Apostolis* non succedunt.

Sol. Aliquid erat in *Apostolis* extraordinarium, ut 1. vocatio à Salvatore immediata. 2. Instructio per S. S. miraculosa. 3. Illimitata (ut ita loquar) commissio, ad Evangelium per totum mundum plantandum, & propagandum, in quibus *successores* non habuerunt. Alia fuerunt ordinaria, ut 1. plantata rigare, 2. positis ab ipsis fundamentis superædificare. 3. Tradere posteris, quoad Doctrinam, cultum & disciplinam quæ à maioribus acceperant. In talibus si deessent *successores*, deficeret Evangelium, quos sub *Episcoporum*, non *Presbyterorum* Genealogiis agnovit Antiquitas.

Ob. 4. Non occurrit in Scripturis distincta aliqua *Episcopi* ordinatio, ut habetur *Presbyteri*, Act. 14. 23. Tit. 1. 5. Ergo constat *Presbyteros* esse divini juris, quod de *Episcopis* non ostendatur.

Sol. At constat eisdem locis, *Presbyteros* istos à Paulo, Barnaba, & Tito fuisse ordinatos, quos ex dictis constat eminentissimos fuisse *Episcopos*. Ostendant *Adversantes*, non ex Scripturis (quod nimium esset urgere) sed ex praxi Ecclesiæ alicujus celebrioris succedanea, *Presbyteros* ordinasse *Presbyteros*, multò minùs *Episcopos*, & plus quam adhuc factum est, præstarent. 2. Per illud salvatoris, sicut misit me pater, Ita ego mitto vos, Jo. 20. 21. illud S. S. separate mihi Barnabam, & Saulum ad opus, ad quod eos advocavi, illam Pauli designationem *Timothei*, & *Titi* ad certas provincias; *Episcopatus* facile derivatur prælatura à summo illo *Episcopo* Animarum nostrarum. 1 Pet. 2. 25. qui nusquam sub *Presbyteri* innötuit titulo. 3. Nec valet, quod *Petrus* se sym^presbyterum, & *Presbyterum* se *Iohannes* nominat, quia salutantium indicant etatem vel humilitatem; non dignitatum diminutionem.

Ob. 5. Quibus *Claves* Ecclesiæ æquè sunt traditæ, hi pari sunt potestate; & dignitate Ecclesiastica, atqui *Presbyteris* æquè ac *Episcopis* traduntur *Claves* Ecclesiæ, Ergo *Episcopis* non sunt inferiores; unde illud *Chrysostomi*, inter *Episcopum* & *Presbyterum* In 1 Tim. 2.

In Tit. c. 1.

De Origin.
Sacrar. Ordin.
c. 5.

Presbyterum interest *sermō* nihil, et Hieronymi, Noverint Episcopi, se magis consuetudine, quàm dispositionis dominicæ veritate, Presbyteris esse majores, et in Communi debere Ecclesiam regere, cui suffragatur Durandus inter Scholasticos. Idemque sensisse cum Aserio præcipuos Ecclesiæ Patres, Michael Medina asserit.

Sol. Ex tropica clavium significatione nil certò hic concluditur. Claves legimus tantum Petro traditas, non Abyssi, ut ibi in animas incarceratas, aut suprematus, ut hic in terris in Laicos juxta ac Clericos exerceret Dominium, sed Regni Cælorum, hîc per Evangelium ex Judæis et gentibus stabiliendi, cujus post Spiritus Sancti descensum prodiit Petrus primus Præco, Act. 2. Hoc autem personale tantum erat, posteris non transferendum, 2. sed potestas censurarum sive excommunicandi, mores respiciens, Math. 18. 18. et Remittendi aut retinendi peccata conscientiam innodantia, Io. 20. 23. sic Apostolis erant omnibus concessa, ut per illos, et Episcopos illorum successores, Presbyteris etiam communicarentur, unde habent illas non à Christo immediate, sed per manus Superiorum traditas. 3. Nec aliud docent inter Patres, Chrysostomus, *Sermō* nil (inquit) differt Episcopus à Presbytero, nempe quoad actus istos prædicandi, sacramenta administrandi, aut absolvendi aut ligandi, et consuetudo (de qua loquitur Hieronymus) cum Apostolica fuerit; in Agendis ad discrimen inter Episcopum et Presbyterum stabiliendum, (vel jure dicamus divino) sufficit, quo sensu urgetur ab Apostolo. Nos talem consuetudinem non habemus. 1 Cor. 11. 16. Qui nihilominus, quoad gubernationem Ecclesiasticam ad Timotheum et Titum alias accumulatur differentias, ut 1. Presbyteros ordinare per cautam, et suspensam manuum impositionem, 1 Tim. 5. 22. Tit. 1. 5. quod Episcoporum tantum esse agnoscit Hieronymus. 2. *ἐπεγείρει καὶ ἐνέμαρτυρος* cohibere. 1 Tim. 1. 3. 3. Preces publicas dirigere, et promovere Ib. 2. 1. 4. Bene præsidentes suis gregibus, et maximè laborantes in *sermōne* et doctrina Presbyteros, præ cæteris honorare. Ib. 5. 17. 5. In accusatos, nisi sub duobus aut tribus testibus idoneis, nil temè

merè statuere, *Ib. v. 19.* 6. Obstinatos publicè in conspectu omnium ad metum aliorum corripere. *Ib. 20.* 7. Quæ defunt aliàs pro autoritate corrigere. *Tit. 1. 5.* & quæ accepissent ab illo, fidis hominibus committere, qui sunt Idonei ad alios docendos, *Tim. 2. 2.* Ista autem cùm maxima ex parte in *Presbyteros* sint exercenda, à *Presbyteris* non tam commodè exerceri possunt, quàm ab *Episcopis* superioribus. *Durandum* autem & *Medinam* relinquamus *Bel-larmini* ferulæ, qui castigat ipsos pro merito. De *Clericis* cap. 15.

Ob. 6. Si *Presbyteri* ordinarunt *Timotheum*, qui ordinari non potuit nisi ab *Episcopis*, tum *Episcopi* & *Presbyteri* non differunt, aut ad *Episcopos* tantum non pertinet *ordinatio*. Sed constat prius ex *Apostolo*, ne negligito *donum* quod in te est, quod datum est tibi per *Prophetiam*, cum impositione *manuum Presbyterii*, 1 *Tim. 4. 14.* Ergo par est *Presbyterorum* ac *Episcoporum* in ministris ordinandis autoritas.

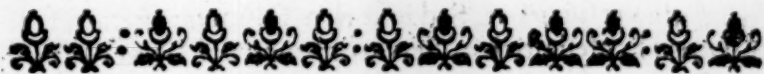
Sol. Ex collatione istius loci cum illo, 2 *Tim. 1. 6.* Quam ob causam in memoriam revoco tibi, ut exuscites *Donum* dei quod est in te per impositionem *manuum* mearum, rectè colligunt nostri *Synodici* in *Annotamentis*, *Paulum Timotheum* ordinasse, *Presbyteros* verò cum illo *manus* etiam in *ordinatione* imposuisse, unde ille ut *Præsul* *authoritative*, isti ad *actionis* solennitatem *manus* admoverunt quasi *associative*, quod decretum fuisse asserunt in *Concilio Carthaginensi* 4to : & in usu esse agnoscunt, tam in nostra *Anglicana*, quàm in cæteris *Reformatis Ecclesiis*.

Ob. 7. Doctrina de *Prælatura Episcopi* supra *Presbyteros*, 1. viam sternit *Papatus*. Et. 2. *Disciplinā* in *reformatis Ecclesiis* transmarinis, (quæ *Episcopos* eliminavit) subnervat prorsus, & exponit opprobriis. Nam si præponatur unus *Episcopus* *Diocesanus*, diversis *Presbyteris* *Parochianis*, & *Archiepiscopus*, *Metropolitanus*, seu *Patriarcha* diversis præsideat *Episcopis*, quid ni tandem *Papa* in hos omnes *Suprematum* terreat? Et si ad *ordinationem* *ministorum*, cæteraq; nonnulla munia *Ecclesiastica*, requiratur necessariò *Episcopalis manus*, & *authoritas*; quo censu

censu habeantur *iste* (quibus hæc non tantum desunt, Sed hujusmodi omnia detestantur) pro legitimis Ecclesiis.

Sol. Salvator animarum Episcopus, 1 *Pei.* 2. 25. Qui perpetuam spondet suis *Residentiam*, *Mat.* 28. 20. non indiget (qui *absentis* vices obeat) *Generali Vicario*, quiq; Apostolis interdixit *Primum*, ab *Episcopis* eorum successoribus eundem exulare voluit. Instituit (inquit Apostolus) in Ecclesia, 1 *Cor.* 12. 28. *Primum Apostolos* paribus thronis, *Mat.* 19. *pari absolvendi & ligandi potestate*, *Ioh.* 20. *pari in structure serie*, *Ephes.* 2. & nominum Apostolorum muris novæ Hierusalem inscriptione, *Apoc.* 21. non *Primum* ambientem *Diotrephen*, 3 *Jo.* 9. qui tanquam *Deus* in Templo Dei sederet, 2 *Thes.* 2. Limites igitur hic habemus præscriptas, ne *Archiepiscopi*, *Metropolitæ*, aut *Patriarchæ* (qui tituli ex pia & provida hominum prudentia accedunt nonnullis *Episcopis*) intumescant in Papalem tyrannidem. Nisi *antichristianum* admitteremus occiput pro Christo capite, & pro duodecim immotis fundamentis, picturatum peristylum. 2. Quod ad *Transmarinos* spectat *Reformatos*, non est quod de *Episcopis* nostris orthodoxis tam funesta excitarent incendia, non enim disciplinam illorum penitus damnamus, quia nostram præferimus, ut *Salvatoris* & *Apostolorum institutioni*, adeoque totius Ecclesiæ *Catholicæ praxi* magis consentaneam. Videant interim *Magistratus politici*, ne *suprematus* in sacris *Presbyterialis*, æquè ac *papalis* sit ipsorum prærogativis injurius, & pro unico *Papa patriarchali*, *Papulas* cogantur ferre innumeros, qui ut descripsit *Iudas*, seipsos segregant, *Animales* se esse ostendunt, & (quicquid præ se ferunt in conventibus demagogicis) spiritum sanctum non habent. v. 19. De hisce ampliora qui desiderat. 1. *Whigistum*, & 2. *Bancroftum*, *Archiepiscopos*. 3. *Bilsonum*, & 4. *Androsium*, *Wintonienses*. 5. *Iuellum*, & 6. *Davinantium*, *Sarisburienses*. 7. *Hallum* *Norvicensem*, doctissimos & orthodoxos *Episcopos* consulat, Et mirabitur *inferioris subsellii* infrunitos aliquos *declamatores*, in luce Evangelii tantum potuisse, ut *Episcopatus* à talibus (tanquam *Iezabel* à canibus) dilaceraretur, qui ut in *ἑκκλησία συγκεχυμένη* turba illa *Ephesina*

sua diversa clamitant, & plerique nesciunt cujus rei causa conveniunt. Act. 19.32.

QUÆST. III.

An Clerici jure Divino exerçant Jurisdictionem temporalem, aut Laici spiritualem? Aff.

QUIA,

EST clerus Ecclesia, & clerus Ecclesiæ. Clerus Ecclesiæ est sors Domini, quæ omnes includit fideles. 1 Pet. 2.5. Apoc. 1.6. Clerus Ecclesiæ sunt certæ inter fideles persone segregatæ, & legitimè vocatæ ad munus ministerii Act. 13.2. Tit. 1.5. de quibus hîc tantum agitur. 2. Ius Divinum occurrat, vel præcipiens, aut prohibens; vel permittens, & exemplis inducens, quale hîc attenditur. 3. Exerceant Jurisdictionem, vel ex Officio, virtute ministerii, vel ex delegatione superioris potestatis, non priorem, sed secundum sensum amplectimur, 4. Quæ Jurisdictio temporalis dici potest, vel respectu subiecti, circa quod versatur, cum spiritualis interim sit ratione finis, cuius gratiâ suscipitur, & ad quem ordinatur, nempe ad comprimenda vitia, & innocentiam protegendam, quo respectu à Clerico tantum exerceatur, 5. Ita Laicus tractet spiritualia ex charitate & necessitate, deficiente Clerico, non ratione Officii, quod constat hisce argumentis.

1. Melchisedech erat Rex & Sacerdos, Sacerdotes Eli, Samuel, & Jehojada præcipuis præfuerunt Reipublicæ negotiis.
2. Sacerdos Politico Magistratui assidet. Deut. cap. 17. & 19.
3. Levitæ ad Moysis imperium Μοωολάτης interficiebant. 4. Ad

Ezram spectat iudicium de nuptiis illicitis dirimendis. Ezra 10. 4, 5. Ergo civilis Jurisdictio licet à Clericis exerceatur.

2. Σωδ Δετορ Mat. 5. Dic Ecclesiæ. Mat. 18. civilia æquè ac Ecclesiastica respiciebat, Sed hisce non solum interfuerunt, sed præfuerunt Ecclesiastici. 2. Servator penitentem liberat adulteram, & ementes & vendentes scuticis è templo eiecit. 3. Paulus exercet artem Scenopægiæ Act. 18. 3. & deteriore Ethnico pronunciat, qui familiæ suæ non prospicit, & liberos rectè non instituit, malus enim Oeconamus, Episcopus futurus est deterior. 1 Tim. 3. 5. Corinthios deniq; corripit, quod controversias civiles inter se non componerent. 1 Cor. 6. Ergo jure divino hoc Clericis erat permittum.

3. Praxis succedentis Ecclesiæ hoc confirmat. 1. Constantinus sancit, ut valeret appellatio à civili magistratu ad Ecclesiasticum, Sozomen. Hist. 1. 1. c. 9. 2. Statuit Theodosius, ut lites quævis forenses Ecclesiæ Tribunali listerentur, si litigantes hoc expeterent. Duaren. 1. 1. 3. Quin & Concilia Ecclesiastica, non Ecclesiasticas tantum, sed civiles determinarunt controversias, confer. Magdeburg. Cent. 4. cap. 7. ex quibus patet receptum fuisse apud veteres, clericorum in litibus civilibus componendis studium.

4. Unde 1. Augustinus de opere Monachorum, cap. 19. 2. Ambrosius Epist. 1. 7. c. 56. 3. Epiphanius apud Sozomen. 1. 6. c. 32. 4. Philæas apud Nicephorum 1. 7. c. 9. 5. Dorotheus apud Euseb. Hist. 1. 7. c. 32. 6. Jacobus Nisibienfis Episcopus apud Theodoretum Hist. 1. 2. c. 30. civiles lites dextrè dirimebant, aut hostes propulabant, & egregiam principibus in Politicis navarunt operam: quod proculdubio in se non suscepissent, si tractare Politica illicitum fuisse existimassent.

5. Sunt Causæ nonnullæ mixtæ Theologico-politicæ, nempe, 1. Matrimoniales. 2. Schismaticæ. 3. Testamentariæ, quæ junctam Theologorum, & Politicorum postulant operam, quia Respub. Christiana est Ecclesia, in qua Clerici cum Politicis sic incorporantur, ut nil separatim decernatur, quod omnes obliget. Ergo necesse est ut in talibus hi cum illis pari passu ambulent.

6. Privilegium est *summi civilis Magistratus* omnibus suis *subditis* præcipere, ut hoc vel illud pensum obeant, quod ad totius *conservationem* faciat maximè, prout quemq; viderit *Clericum*, vel *Politicum* optimè ad *jussa* capeßenda, & negotium *peragendum* instructum. Ergo hac ex parte non possunt *Clerici* tergiversari, aut opus *injunctum* à *Magistratu* declinare.

7. Omne *membrum* tenetur toti *inservire*, prout *res* & *vi-res* tulerint, sed *Clerici* tam sunt *Reipub.* membra, quàm *Ecclesiæ*, & *Laici Christiani* tam *Ecclesiæ* membra, quàm *Reipublicæ*. Ergo tenentur qualibet *ansâ* porrectâ, & legitimè deputati *manum bono publico* admove-re.

Objectiones.

Ob. 1. Quod *Christus* à se *amollitur*, illud à *Clericis* non est assumendum, sed postulatus *salvator* ad *hereditatem* dividendam inter *fratres*, respondet. Heus tu, quis me vobis *Judicem*, aut *partitorem* præfecit. Luc. 12. 14. Ergo *Clerici* talibus se non intermiscant.

Sol. Aliud est *Clericum* se ingerere *negotiiis secularibus*, aliud *impositum pensum* à *superiore* subire; declinat *Salvator* hoc *seculare judicium*, non quia *incapax* erat, sed quia ad illud non *vocatus*, sed aliter à *patre ordinatus*, unde concedit, hujusmodi posse ab *illis* exerceri, qui ad talia sunt legitimè designati.

Ob. 2. Ea quæ sunt *pietatis* & *misericordiæ*, omittenda sunt, ut *regnum Dei* annuncietur, nempe *sepelire patrem*, aut *valedicere domesticis*. Luc. 9. 59, 60, 61. Ergo multo minùs ad *secularia* est declinandum ab iis, qui *verbum Dei* tenentur *annunciare*.

Sol. Textus omnes *Christianos* æquè ac *clericos* respicit, quos *tergiversari* non vult *Salvator*, cum *Christiane* professionis *aratro* *manum* semel *admovent*. Ib. 62. 2. Distinguen-

dum de negotiis secularibus, quæ vel impediunt possunt esse, talia Clericis sunt interdicta: vel promoventia ad munus suum felicius exequendum, huiusmodi autem sic tractent, ut ad spiritualia ordinentur, & illis semper postponantur.

Ob. 3. Ministerium Ecclesiasticum plus quam totum requirit hominem, instandum siquidem est *corripere, docere*, 2 Tim. 4. 2. & Quis ad hæc idoneus, 2 Cor. 2. 16. Ergo non possunt Clerici *ad id se committere*, nec conceditur illis, secularibus vacare. 1 Pet. 4. 15.

Sol. Secularia non debet attingere, nisi quatenus faciunt ad mores corrigendos, pietatem promovendam, & communionem Sanctorum conservandam, ita enim non extra oleas vagatur, vel suum munus negligit, cum illud etiam sit sui officii, ut pars toti salutariter consulere.

Ob. 4. Apostoli curam pauperum & viduarum deonerunt in Diaconos, ut ipsi liberius orationi, & verbi ministerio vacarent. Act. 6. 4. Ergo multò magis secularia sunt à Clericis abijcienda.

Sol. Surrogarunt Apostoli Diaconos in partem sollicitudinis, sollicitudinem istam non abjecerunt, eligerunt tantum ut ipsi non detinerentur à minutioribus, cum res majoris momenti essent ab illis peragenda. Sic Timotheo Paulus præcipit, ut fidos homines sub se substituat ad prædicandum Evangelium. 2 Tim. 2. 2.

Ob. 5. Nemo militans implicat se negotiis secularibus, Ergo Ecclesiastica tantum sunt ab Ecclesiasticis tractanda. 2 Tim. 2. 4.

Sol. Quæ Secularia sunt respectu materiae, Ecclesiastica evadunt ratione finis salutaris, ad quem ordinantur; nec Clericus tantum doctrinam, sed disciplinam etiam Ecclesiæ respicit, quæ non solum in docendo, & Sacramenta administrando, sed etiam res sacras ordine, & decemèr disponendo, consistit. 2. Aliud est implicari, aliud Politica tractare; aliud uti, aliud frui mundanis: facere amicos potest Clericus ex mammona iniquitatis, præcipiente Servatore, modò non ab his inficiatur, & à penso detineatur. 3. Monitum Apostoli non Clericos tantum,

tum, sed omnes fideles dirigit, ut abjiciant ea omnia, quæ iter ad cælum retardant.

Ob. 6. Non oportet laicos clericorum munus obire, nemo enim in se suscipiat hoc munus, nisi vocatus fuerit sicut Aaron. Heb. 5. 4. Ergo vice versa clerici non exequantur jurisdictionem civilem.

Sol. Non ex officio clerici tractant politica, sed exigente necessitate aut convenientia, à superioribus ad talia adsciti; ita etiam vice versa ex charitate, & necessitate deficientibus clericis, laici administrent quædam Ecclesiastica.

Ob. 7. Juellus talem Jurisdictionem in Papismo exagitat, ut contra Canones Ecclesiæ & Patrum dictamina, Defens. Apol. part. 5. c. 3. §. 2.

Sol. Recte; ut à Papa usurpatur, & confertur prætextu fidei suprematui etiam in omnes principes: non ut à Magistratu Christiano confertur, & à subditis clericis exercetur.

QVÆSTIO IV.

An liceat subditis contra legitimum suum Magistratum, sub prætextu quovis Religionis, arma movere? Neg.

Supponimus. 1. Subditos nativos consentientes, in obsequium juratos, non vi injusta coactos, aut detentos. 2. Intelligimus deinde Regem, five successione five electione agnitum & receptum, sine Tituli justioris controversia. 3. Qualem Regem sub prætextu quovis Religionis, Tyrannidis, imbecillitatis, inculpate tutelæ, aut quocunq; alio modo, Negamus conscriptione militum domesticorum, federatione aut conductione

externorum, aut violentâ detentione *Redituum, tributorum, aut Vectigalium*; *Vi aut armis* esse impetendum.

Q U I A,

1. Constituendus est Rex non pro arbitratu populi, Sed quem Dominus *Deus* elegerit. *Deut. 17. 14.* Qui sic constitutus si juxta *Jus Regis* subditos injustis, quàm par est, opprimat, non ad arma recurrendum, sed ferendum patienter jugum, *1 Sam. 8. 18.* quia potestas ejus est de sursum, *Jo. 19. 11.* à Deo, *Rom. 13. 1.* Unde jure dicat, *Ego sum Pharo*, *Gen. 41. 44.* i.e. exemptus à legum & subditorum censuris, licet non à directione & Consilio. Excipiant. In loco *Samuelis*, non *jus Regium*, sed morem tyrannorum ad terrorem Regem petentium describi; unde non inferendum, ferendos esse hodie *Reges legitimos* in tyrannos degenerantes, quia in tali casu hoc non injunctum fuit *Israelitis* Regem perversè petentibus. *Contra.* Textus indicant, quid Reges possint & solent pro arbitratu facere impunè, non quid debent, delinquentes autem ipsos *Deus* reservavit suo judicio, *Tibi soli peccavi.* *Psal. 51. 4.* (inquit *David*) non reliquit subditorum *ferulis*. Sed istos plerumque punit per malos reges, unde illud *אין בריאה הן את המלך אלמ הבה* *Nulla creatura judicet Regem, nisi Ille benedictus*, *Rab. Nachmoni* in illud, *Ps. 17. 2.* de vultu tuo *judicium meum* prodeat, & non ex populi tumultu. Postremò in textu illo, *1 Sam. 8. 11.* non tam ostenditur quid posset Rex facere, sed quid debet populus pati absq; appellatione. *v. 10.* quia *Dominus* eligit, *Ps. 75. 7.* *Dan. 2. 37.* populus tantum agnoscit; nec confert *authoritatem*, quam in se non habet, sed spondet illi obsequium, cui videt *Deum* jus gladii contulisse, *Rom. 13. 4.* *Mat. 26. 52.*

2. *Davidis* catholicum expressum est edictum, quis extendet manum suam in Christum Domini, & innocens erit? Nullus certè subditorum separatim, vel conjunctim. Deo tantum ipsius *judicium* est relinquendum. *1 Sam. 26. 9, 10.* Unde ipse reitit ob oram chlamydis *Sauli* abscissam quærentis ipsius vitam, & deterruit cæteros commilitones, ne aliquid in Regem suum, licet hostiliter eos persequentem, machinarentur, *1 Sam.*

משפט
המלך

Sam. 24. 6, & 7. Excipiunt. Textus istos forsan concludere, parcendum esse Regis persone, sed non ministris & possessionibus. Contra. Injuria liberis, Ministris, aut possessionibus facta, persone infertur, iuxta illud, qui vos spernit, me spernit, Luc. 10. 16. Sic legatorum violatio cedit in mittentis contumeliam, 2 Sam. 10. 6. Et non tantum personis Regum, sed ab illis missis præcipitur obedientia, 1 Pet. 2. 14. Nec David in ministros Saulis (nempe Abnerum, aut alios) aliquid molitur, sed potius corripit, ut constet ex textu filo. Hoc præstandum à famulis, non tantum dominis suis benignis, sed dyscolis, multò magis à subditis juratis erga reges iniquos, quia hoc Deo acceptum & subditis gloriosum, 1 Pet. 2. 18.

3. Patris insistit vestigiis filius Solomon, Time Dominum fili mi, & Regem, & cum Novatoribus, i.e. qui de rege malè loquuntur Deodat. non commiscearis, Quoniam repente consurgat perditio eorum, & ruinam utriusq; quis novit? Prov. 24. 21, 22. 2. Consulo ut mandatū Regis observes, idq; ratione juramenti Dei, nec festines recedere à facie ejus, neq; permanes in opere malo, quia omne quod voluerit faciet, & sermo illius potestate plenus est, nec dicere ei quisquam potest, quare ita facis? Eccles. 8. 2, 3, 4. Excipiunt. hoc valere, dum Rex iusta præcipiat, aliter ei resistendum, & obediendum potius Deo quàm hominibus, quod juramento quovis religiosius est habendum. Contra. Aliud est subducere se ab executione impii mandati, aliud vi & armis oppugnare Regem tuum impia mandantem; primum est pietatis & prudentiæ, secundum est Rebellionis, & perjurii. Unde perjurii postulatur & punitur Rex Zedechias, ob violatum Regi Nabuchadnezzari juramentum, 2 Chron. 36. 13. Quis autem liberabit aliquos à vinculo juramenti Suprematus, & Fidelitatis? Nunquid dices Regi, inustus es, & principibus, impii estis vos? Job. 34. 18. Immo ne cogitatu illi vel in secreto maledicendum? Eccles. 10. 20. Multo minùs ferro aut alio hostili modo est impetenda Majestas Regia, aut minuenda.

4. Confirmat Salvator, Reddite Cæsari quæ sunt Cæsaris, Mat. 22. 21. 2. Tributum solvit pro se & Petro, Mat. 17. 27.

3. Petro

3. Petro interdicat defensionem gladiatoriam adversus impiorum Magistratum satellites, Mat. 26. 52. 4. Pilati agnoscit *Æquitas* à cælo datam, Jo. 19. 11. pronuntiat subditorum esse bonorum morem & officium, pro Regibus secularibus pugnare, Jo. 18. 36. non impeture belli oppugnare. Excipiunt. Hæc omnia esse præstanda sub hac conditione (quam & Textus suggerit) modò ea quæ Dei sunt, Deo reservantur. Contra. In tali casu Deus reservavit Reges exorbitantes suo proprio Tribunali, non exposuit subditorum rebeli gladio. 1 Sam. 26. 9, 10. Dominus percutiet, aut dies ejus veniet, &c.

5. Explicatius urget sanctus Paulus, omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Quo jure? Quia non est potestas nisi à Deo, uon ab alio fonte, nam quæ sunt potestates, à Deo ordinate sunt. Nunquid igitur non licet illis quovis casu resistere? Attendas, qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Sed quid si hoc fiat, quid inde imminet periculi? Tolle quæso & lege, qui resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. Nec immeritò, quia jus gladii Magistratui, non subditis conceditur, Ille Dei minister est, & in iram vindicæ ei, qui malè agit. Unde concludit, Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed propter conscientiam. Rom. 13. per primos quinq; versus. Excipiunt. Sublimiores potestates, non Reges hic tantum denotare, sed quosvis Magistratus qui regibus possint esse sublimiores, ad alligandos Reges in compedibus, & Nobiles eorum in manicis ferreis, Ps. 149. 8. quibus se incurvare tenentur Reges, & pulverem pedum lingere, Isa. 49. 23. Quia Deus constituit tales super regna, ut evellant, & destruant, & disperdant, & dissipent; & ædificent, & plantent, prout illis visum fuerit. Jer. 1. 10. Contra. Spiritualiter Proposita carnaliter non sunt intelligenda. Incurvabunt se Reges Ecclesiæ per Prophetas jussa Dei promulgantes & urgentes, hoc est, Deo reddent quæ sunt Dei; non suis subditis ferrum & flammam minitantibus, sic alligandos se præbent verbo, non vinculis, nec subiuganda sunt regna à sanctis, ore gladii polemici, sed gladio prius Theologico. Reges autem non habere in suis regnis potestates aliquas illis sublimiores evincit.

6. Sanctus Petrus *Epist. 1. c. 2. v. 13.* (Sub cuius titulo *Suprematum* vendicant ipsius ut arrogant *Vicarii*) Subiecti (inquit) estote omni *humane Creaturæ* propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive *Ducibus* tanquam ab eo missis ad vindictam *malefactorum*, laudem vero *honorum*. Excipies. At hic finis aliquoties *Regibus* non est propositus, annon ergo liceat cum laude illis resistere? Discas ex sequentibus. Voluntas Dei est ut benefacientes, obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam. Vides quo titulo ornat obfistentes, viz. *Imprudentiæ & ignorantie*, quos *Judas* inter *ἐννομίαζόμενους* & Nostri per *filthy Dreamers* rectè exprimunt, quia *Dominationes spernere*, & *Dignitates blasphemare* non verentur, & in Reges suos sunt acerbiores, quàm *Michael* Archangelus in ipsum *Satanam*, *Jude, v. 9.* Instant. *Suprematum* istum à Rege esse separabilem, unde in ipsum potest exerceri à suis subditis, ad quos istum transtulit, & omnibus bonis & prærogativis spoliatur, & gladio castigetur, non ut Rex, sed ut delinquens. Contra. *Suprematu* à Rege erepto Rex esse desinit, & ii in quos transfertur, *Subditi* ulterius non sunt habendi, sed *Reges* esse incipiunt. Quod nescio cuius frontis sit asserere, nam quis illos sic extulit.

vers. 8.

7. Perpetua semper fuit *Orthodoxæ Ecclesiæ praxis*, & *Doctrina*, Regibus aut Imperatoribus nullo sub prætextu à subditis suis propriis esse resistendum, licet aliquoties ipsi vires & prætextus *ἀνανήκτους* suppetebant. Consulantur *Tertullianus*, *Cyprianus*, *Chrysostomus*, *Græci*, *Latini*; quos quia ii quibus cum contendimus, non ducunt titiviliti, non operæpretium est recensere. Quin non tam furiosi erant *Judæi* *Salvatore* ad crucem vociferationibus postulantes, ut Regem suum crucifigendum, vel quovis modo violandum esse censerent. Unde *Pilato* interroganti, *Vultis ut Regem vestrum crucifigam?* Responderunt, Nos Regem non habemus præter *Cæsarem*, Hic Rex noster non est, si esset, à nobis esset honorandus & liberandus, *Jo. 19. 15.* Nec *Calvinus* (quem Ductorem faciunt plurimi in hac causa) per suum, *Nisi forte & Ephoros Imaginarios*] ad arma usq; aut direptiones progreditur; quod

fibi ipsi fuerit probè conscius, à nullo *Scripturæ* aut *scriptoris* alicujus nominis inter *priscos*, aut *modernos*, suffragio, tam *diabolicum* & *exitiale dogma* posse stabiliri.

Objiciunt Antichristiani verè enim tales dixeris, qui unctos Domini armis impetendos esse prædicant, & defendunt.

Ob. 1. **P**opulus resistit Saulo, Jonathanem filium sub religione juramenti ad mortem postulanti, 1 Sam. 14. 46. 2. Ieroboam Regibus ex familia Davidis vi & armis se opponit, & decem tribus eripit. 3. Iehu Iehoram cum matre Iezabel, & tota Achabi stirpe è medio sustulit, idq; non tantum permittente, sed jubente, & remunerante Domino, 2 Reg. 10. 30. 4. Elias duos quinquagenorum duces cum satellitibus à Rege missis, igne cœlesti absumit, 2 Reg. 1. 10. Ergo non immunes sunt Reges impii ab armata & hostili subditorum suorum invasione.

Sol. Subduxit tantum populus filium, Principem innocentem & egregiè meritum, à Regis & patris furore, non furentem strictis gladiis sunt adorti, & ipse sedatior factus factum probat. 2. Ieroboamum & Iehu non excusant prædictæ & injunctæ divine vindictæ in domum Solomonis, & Achabi executiones, siquidem idem actus ob diversas agentium intentiones, iustus potest esse, & impius. Salvator tradidit seipsum, pono animam pro ovibus, Io. 10. 15. & Iudas tradidit. Ecce idem actus est ex parte Salvatoris, infinitæ misericordiæ, ex parte Iude, horrendæ proditoris. Unde taxatur Ieroboami, & Israelitarum defectio Rebellionis nomine 2 Chron. 13. 6. Et pollicetur Dominus se visitaturum sanguinem Iezrahel, super domum Iehu. Hof. 1. 4. 3. Elias ministris Regis non violentas

violentas infert manus, sed vindictam cælestem obprociacitatem denuntiat. Quod factum extraordinarium in exemplar Salvator per discipulos suos emanare noluit. Luc. 9. 55.

Ob. 2. Defensio inculpatæ tutelæ omnibus est ex lege Naturæ concedenda, Ergo Regibus tyrannicè gressantibus, arma cohibentia jure sunt opponenda.

Sol. In propulsandis injuriis, alia Regum, & Parentum, alia fratrum, aut parium aliorum habenda est ratio, Illorum vim vi per inculpatam tutelam possis retundere. Contra Magistratum, Dei ministrum si manum eleves, tutela ista definit esse inculcata, Siquidem non aliter illis est resistendum, quàm. 1. Verbi prædicatione. 2. Consiliarium suasu. 3. mandatorum injustorum declinatione. 4. impetus irruentis cautâ & modestâ frustratione. 5. Fugâ juxta Servatoris monitum & Davidis praxin & Apostolorum. 6. precibus & lachrymis, Christianorum primævorum armis. 7. Martyrio, cui vix ullus esset reliquus locus & laus, si arma essent contra Magistratus legitimos movenda.

Ob. 3. Pactum intercedit inter Reges, & subditos, Sacramento sancitum, Ergo ut isto violato ex parte Subditi, Regi integrum est illud in subditos vindicare, eodem jure subditi cum Rege sædisfrago possint agere, cum violatio pacti sit vinculi solenniter contracti solutio.

Sol. Regum & subditorum in hoc pacto par non est ratio Rex sædisfragus puniendus quidem est, sed à Deo tantum, quia præter eum nullum habet superiorem: Subditi à Rege puniuntur, cui committitur jus vite & necis per gladium à Deo datum, quo si abutatur, subditi tantum habent Deum vindicem. 2. Quis erit pacti violati inter Regem & subditos iudex, cum nullus sit utrisq; superior nisi solus Deus?

Ob. 4. Rex minor est uniwersis, licet sit singulis major subditis, quamvis ergo non possit à privatis oppugnari, potest tamen à communi conventu, publico consensu castigari, & si sit opus de throno durturbari, suffecto in ejus locum digniori.

Sol. Major vel minor potest dici quispiam respectu alterius, aut mole, vel authoritate, quoad molem concedendum est

Saulum, licet singulis *Israelitis* humeris erat eminentior, universis tamen in idem corpus coagmentatis longè fuit minor, sed *authoritatis* Saulo concessæ alia erat ratio, juxta, hanc enim ut singulis erat major, ita & universis, quia universis non magis jus gladii erat commissum quam singulis, nec uncti magis universi quàm singuli, videant autèm nostri universi, quomodo ex punico cumulo fontes eliciant; cum ne gutta inveniatur in singulis, aut in Regem exercean dominium cum ab ipso Deo plus *authoritatis* habeat Rex, quàm populum ei potest concedere, quia non habet unde concedat.

Ob. 5. Quod facit tale est magis tale, sed subditi faciunt Regem sua electione & consensu, Ergò universi in publico consilio pollent majore *authoritate*, quam Rex, quem prætulerunt, & per consequens quod contulerim possint retrahere, si periculum & abusus illud exigent.

Sol. Valet illud Axioma tantùm in *physicis*, quæ agunt effectivè & necessariò, non in *Ethicis* aut *Politicis* quæ operantur per accidens & voluntariò, sic ignis, qui calefacit aquam, aqua est calidior, non Dalilah, quæ enervavit *Sampsonem* *Sampsonem* erat robustior, aut *Judah* qui gravidam fecit *Thamar*, nuru suà erat magis gravidus. Faciunt liberi, *Burgenses* quos mittunt ad *politicos conventus*, num illi pollent majori *authoritate* quàm missi, & possunt pro arbitratu retrahere quod contulerunt? Vix hoc à multis admittatur.

Ob. 6. Populi salus suprema lex esto, Ergo obedientiæ Magistratibus præferendà.

Sol. At sperari non potest ista salus, excusso magistratus imperio. Unde Rex *Zedechias* impius quia *Christus Domini*, dicitur spiritus oris populi, *Lament.* 4. 20. Ut ergo corpus sine spiritu, sic populus sine Rege. Excipies. finem mediis esse præferendum, undè cum Salus populi sit finis legi supremæ propositus, necesse est ut suprematum præ obsequio Principibus debito, obtineat. Contra. Medium ratione finis duplex habeatur vel simpliciter ad finem ducens, ut auditus ad fidem, *Rom.* 10. 17. hoc minùs sine est habendum, vel finem ipsum producens ut *Salvatoris* mediatio salutem nostram, hoc ipso sine est præstantius,

præstantius, qualis est *regius* aut *Magistratus* alterius *suprematus*, ad populi salutem, quam sic producit & in dicit, Ut *salus* populi hoc *fulcrum* tantum non *totaliter* nitatur, quâ si abutatur *tyrannus* *suprema* potestate à Deo ipsi traditâ, ferendus est à suis *subditis*, non *feriendus*, sed *Dei* *judicio* relinquendus, qui *regnare* facit aliquoties *hominem* *hypocritam* propter *seccata* populi, Job. 34. 30. & dicit regi, *Apostata*. ib. 18. ne *rebellantes* Deo *bellum* inferre inveniantur, Act. 5. 39. 2. *Axioma* autem hoc à *Νέωτον* *salus* populi *suprema* *lex* (h.e. eò collimare debet *lex* *suprema*, ut populi *saluti* conducat) dirigit tantum *legislatoris* scopum, non detrahît *suprematum*, ut *subditorum* proficiatur *cenfuris*.

Ob. 7. *Necessitas* non habet *legem*, nec *propagatio* *veræ* *religionis*, ullis *pacti*, *juramenti*, aut *protestationis* *vinculis* est *impedienda*: Ergo nec *lex* *fundamentalis* alicujus *Reipublicæ*, aut *Religionis* cujusvis *conscientia* injiciant *tragulam*, quo minus *subditi* in *Senatu* legitime *convenientes*, *Dei* *gloriæ* & *saluti* totius *Ecclesiæ* & *Reipublicæ* prospiciant.

Sol. *Faciamus mala*, ut *veniant bona*, illorum *vox* est quorum *justa* est *damnatio*, Rom. 3. 8. & *pellem* pro *pelle*, & *cuncta* quæ habet homo, dabit pro *anima* sua, scimus cujus sit *effatum*, Job. 2. 4. Sed *opus* non habet *Dei* *veritas*, ut *hominum* *mendaciis* suffulciatur. Nec *Christiano* incumbere potest talis *necessitas*, ut *vitam* redimat *perfidia*, & *aperto* *perjurio* *fidem* liberet. Sic enim qui vult *animam* suam *salvâ* facere, perdet eam, & qui vult propter *Christum* perdere, inveniet eam, Mat. 16. 25. 2. cum non sit *arbiter* inter *Deum* & nos qui *manum* suam inter utrumq; nostrum sit *impositurus*; quis *Papa*, aut *mortalium* *Papâ* superior dispensabit, quo minus ob *violatum* *Principi* *juramentum* reus *perjurii* *subditus* teneatur? 3. *Postremo* cum *lite* *pendente* non constat, an *simulata* sit ea *necessitas*, quæ sic urgetur, & pateat quod non *textus* *Scripturæ*, sed *prætextus* aliquorum *nodum* in *scirpo* quærentium, in *rem* suam *turbas* excitet; Hauriant *temulenti* ex *utribus* *novis* usq; ad *phrenesin* hoc *fel* *Draconum* *novum*, de *vineis* *Sodomorum* aut *Gomorrhæ* *suburbanis*, Deut. 32. 32.

Job. 9. 33.

33. dum nobis interim sufficiat conclusio *salvatoris*, ἡ παλαιὰς Χρυσόπης & ἔστιν, vinum quod ab *ipso* ut re haftenus bibimus *verus*, sub *Regibus*, *Episcopis* & *Judicibus* orthodoxis, est *melius*. Luc. 5. & ultimo.

QVÆSTIO V.

An statæ Liturgiæ, in diversis Ecclesiis diversæ, modò Sacris literis non repugnant, sint probandæ? Aff.

1. **L**iturgia ἀπὸ τοῦ λήϊστον publicum, & ἔργον opus: cuius publicæ administrationi à profanis scriptoribus tribuitur; à Theologis vero restringitur ad ἱερουργίαν, Sacram administrationem quæ publicè peragitur. 2. Cuius pars est Λιτανεία, à λιτανεύω supplico, quod à λιτή precibus, seu supplicatione; quæ rogationes dicuntur ab *Isodoro Hispalensi*. Orig. l. 6. in fine, 3. Hæ diversæ habeantur in diversis Ecclesiis, non quoad doctrinam è Scripturis deducendam, sed quoad agendi modum, & ritus varios. Statæ autem debent esse in omnibus Ecclesiis. Quia.

1. Præscripta fuit certa *Aaroni* & *filiis* eius benedicendi forma. Num. 6. 23. Dictata *Israelitis*, conceptis verbis ex homologicis, Hos. 14. 2. 3. Inculcata omnibus simul iunctis expressa *litania*. Joel. 2. 17. Ergo talis formulæ cultus publici sunt Scripturæ analogæ.

2. Extant apud *Mosen* præscriptæ invocandi formulæ ad *Arce translationem*, & *stationem*. Num. 10. 35. 2. *Dividis* commentario illustratæ, Psal. 68. 3. *Benedictionis* etiam & *maledictionis* in monte *Gerazim*, & *Ebal* præscribuntur formulæ. Deut. 27. 12. non facile autem errabunt qui talium insistant vestigiis.

3. Psalmi

3. Psalmi Davidis maxima ex parte sunt Liturgici ut 92. pro Sabbato 95. ad excitandum populum in cultu publico, & quindecim ista Cantica Graduum: Psalmum 119. sequentia, aliiq; quamplurimi, ut patet ex ipsorum autoribus, titulis, & instrumentis Musicis, quibus publicus cultus celebrabatur.

4. Patet idem ex praxi Ecclesiæ Judaicæ, ubi præcepit Hezechias & principes Levitis, ut laudarent Dominum non ad dictamen raptus extemporarii, sed sermonibus David, & Asaph videntis, qui laudaverunt eum magna letitiâ, & incurvato genu adoraverunt eum. 2 Chren. 29.30. 2. Ex Liturgia Samaritana, quam conquesti sunt Judæi ab Adriano Imperatore, fuisse ab iis ereptam, 3. Ex Sedar Tehillim Judæis Lusitanie adhuc in usu, Symboloq; Rambam quod è Liturgia Judæorum fuisse desumptum affirmat Buxdorsius.

5. Servator dictavit suis Discipulis fixam orandi formulam, Mat. 6.9. ut suis antea præcepisset Baptista. Luc. 11. 2. quam observasse postea Apostolos in suis conventibus constat ex Justino Martyre. Apol. 2da. Tertulliano. Apologet. cap. 30. & aliis apud Cassandrum in Liturgicis.

6. Prostant Liturgiæ publicæ tam Græcorum quàm Latinorum, Apostolorum, Patrum, & Successorum, quæ utcunq; habeantur supposititiæ, vel saltèm interpolatæ, antiquæ tamen sunt maxima ex parte, & usum istorum temporum nobis referunt. vid. Pammeliu duobus Tomis, & Cassandrum de hujusmodi Liturgicis.

7. Si privati Spiritus dictamini publicæ preces permitterentur, ista et infinita alia sequerentur absurda. 1. Tot futuræ penè in publico cultu distractiones, quot sunt convenientium enihusiasmus. 2. Ad incertum autographi orantis, aut gratias agentis exitum, nec peritiores, vel idiotas Amen tutò posse respondere. 1 Cor. 14.16. 3. Plebem ignaram debita institutione in Sacris privari, quæ maximè ex parte in repetita publicè Liturgia illis inculcatur. 4. Unius cujusq; crudum, et nudum inventum deliberato Ecclesiæ examini esse præponendum. 5. Accepißsimam Deo in conjunctis supplicationibus

& confessionibus sanctorum Communionem irritam prorsus fieri. 6. Torporem irrepere audientibus, dum nihil est quod ipsi agant, sed pendeant tantum ab orantis fluctuante conatu, & huc illuc delato spiritu. 7. Ἑυταξίαν & εὐμωρίαν in delectationem, quæ sunt in Sacris literis, cætui proponenda, seu cantanda prorsus perire, quod si Psalmi, & modulamina eodem extemporario impetu essent effusa, insanire potius iudicet tales cultores cœtum Christianorum ingrediens infidelis, quàm cultum celebrari ipsius, qui Ordine numero & mensura composuit & disposuit omnia.

Objicitur.

Ob. 1. **H**umanum inventum seu ἐδελοδρησία in Sacris non est ferendum, Frustra me colunt docentes doctrinas, quæ sunt mandata hominum, Mat. 15. 9. Col. 2. 23. Sed statæ Liturgiæ sunt hominum inventa, quæ inducunt ἐδελοδρησίαν; Ergo ex Ecclesiis sunt penitus eliminandæ.

Sol. Textus urget doctrinam non esse mutandam, quæ constans semper debet esse sine additione, aut diminutione; Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quicquam aut minuas, Deut. 12. 32. Disciplina interim quæ doctrinæ ancillatur huic, & quæ propagatur, potest esse in variis Ecclesiis varia, modo doctrinæ sit conformis, 2. & cur extemporariæ præces æquè inventiones humanæ non censeantur, ac statæ, vel spiritus multorum deliberatò minùs saperet quàm singularis arreptitius?

Ob. 2. A Breviariis Romanis seu Missalibus maxima ex parte prodierunt Liturgiæ, quæ displicent; Ergo Antichristianæ sunt, & non admittendæ.

Sol. Atqui non nituntur Romanensium autoritate, sed conformitate cum Scripturis, & Catechismis receptis, & confessionum harmoniis, quibus in plurimis Reformati cum Pontificiis conveniunt. 2. Nunquid negandum est Christum esse
Dei

Dei filium quia Diabolus hoc asseruit? 3. Alcoranum aliquid habet, quod verbo divino est consentaneum, num ideo tamen veritas est rejicienda?

Ob. 3. Formulæ fixæ Liturgiæ, spiritum precum intercludunt fidelibus concessum, Zach. 12. 10. qui intercedit pro nobis suspiriis ineffabilibus. Rom. 8. 26. & per scripta Liturgica contra Apostoli præceptum extinguitur. 1 Thess. 5. 19.

Sol. Est spiritus dictans, quid sit de novo petendum, & spiritus assistens, quem imploramus, ut publicis nostris supplicationibus subveniat. Tam privatim, quàm publicè oranti aderit spiritus, modo omnia fiant juxta dictamen ejusdem spiritus, nempe ut privata privatim, publica publicè peragantur.

Ob. 4. Per Liturgica hujusmodi fixa, impediuntur plerumq; Conciones, per quas quid credendum, faciendum, & petendum sit, à Deo præcipuè discamus.

Sol. Mandata Dei non sunt opponenda, sed componenda, Sic ut non se invicem impedian, sed promoveant. Liturgiæ igitur hujusmodi sunt probandæ, quæ Conciones efficaciores reddant, non quæ excludunt, vel impediunt, nec ferendi tales sunt thematicè, Declamatores, qui importuna garrulitate publicas preces è fidelium cætib; explodunt, ut ipsi solummodo audiantur, & colantur.

Ob. 5. Cum convenitis inquit Apostolus, unusquisq; verbum Psalmum habet, doctrinam habet, Apocalypsin habet, interpretationem habet, 1 Cor. 14. 26. & Prophetæ duo aut tres dicant, & cæteri judicent, quoniam si Alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat, potestis enim omnes per singulos prophetare. Ib. v. 29, 30, 31. & verbum Christi habet in vobis abundanter, in omni sapientiâ docentes & commonentes vosmet ipsos Psalmis, Hymnis, & Cantionibus spiritualibus. Sed ista omnia excludunt statè Liturgiæ, in quibus ex præscripto tantum agunt Minister & Auditores.

Sol. Obtinuit mos iste in Ecclesia in publicis conventibus, quamdiu invaluerunt dona prophetandi, & linguarum miraculosa, ad plantandum Evangelium, nunc verò aliter se res ha-

bet, cum Evangelium sit ex Scripturis propagatum; ideoq; alia disciplina est conventibus accommodatior. 2. Ubi Psalmi, Hymni, & cantiones spirituales usum suum habeant privatum, dum statæ obtineant in publico, ad publicam ædificationem, Liturgiæ.

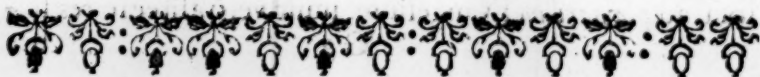
Ob. 6. A corde petendæ potiùs sunt preces, quàm à memoria, sed preces descriptæ & ad unguem habite efflaunt plerumq; ab ore, dum mens aliò vagatur, ut cultus habeatur tantùm labiorum à servatore reprehensus; Mat. 15. Esa. 29. Ergo habendæ potiores sunt preces pro tempore conceptæ, quàm cerod descriptæ.

Sol. Vitium hominum non præjudicat disciplinæ, nec publicæ preces & private tollunt se invicem, sed potius attollunt & extollunt, hæ domi habeantur, & secretò apud te, istæ publicè & cum aliis, orandus est autem semper Dominus, ut sincerè & devotè omnes facultates cum corde sanctificato concinant.

Ob. 7. Variandæ sunt preces publicæ ad obvenientium varietatem, at hoc non admittunt statæ Liturgiæ.

Sol. In genere quidem omnia quæ contingant, comprehendunt Liturgiæ publicæ, cum verò restulerit, variantur auctoritate publica. In jejuniis, Eucharisticis, vel in quibusdam rebus prosperis vel adversis, presentibus aut impendentibus: Sic ob Liberationem à Pulvere pyrio, peste, aut alia calamitate, variantur apud nos Liturgiæ, & quædam adjiciuntur, alia omittuntur, sed ista statas Liturgias non tollunt, sed præsentī occasionī accommodant.

QUEST.

Q U Æ S T I O VI.

An Liturgia Anglicana sit sacris literis conformis? Aff.

Tria sunt quæ communionem Sanctorum, & consensum fidelium demonstrant, 1. Doctrina, 2. Cultus, 3. Disciplina. Consensus doctrinæ apparet in confessionum harmonia, 2. Cultus in Liturgicis, 3. Discipline in Canonibus Ecclesiarum diversarum diversis. Liturgia Anglicana hic examen subit, quæ fuit Edwardi 6^{ci} duplex, An. regni 2do, & 5to. 2. sub Elizabetha, & 3. Jacobo Rege, in aliquibus emendatiores. De ultima asseritur, quod sit sacris literis conformis. Quia.

1. Contexta erat & expensa à sincerissimis Doctoribus, Martyribus, aut Confessoribus. 1. Cranmero. 2. Grindallo. 3. Sandefro. 4. Taylero. 5. Juello. 6. Humphredo. 7. Horno. 2. ex ipsius Scripturæ placitis. 3. ordine populari & decenti. 4. quæ maximè facerent ad ædificationem.

2. Omnes expunxit aut correxit sordes & naves, quibus laborabat usus (ut loquebantur) 1. Sarum. 2. Herfordiensis. 3. Bangoriensis. 4. Lincolniensis. 5. Eboracensis, delibatis & contesseratis iis tantum ex priscis Liturgicis, quæ compertum erat, Sanctuarii statera optimè convenire.

3. Comprehendit omnes orandi formulas. 1. Confessionis. 2. Deprecationis. 3. Supplicationis. 4. Intercessionis. 5. Gratiarum actionis. 6. Laudationis. 7. & Imprecationis ad Deum tantum directas, exclusâ prorsus omni. 1. Ἀγγελολαβία, 2. Ἀχιολαβία, 3. Μαρτολαβία seu καρδελία, 4. Λειτουργολαβία, 5. Εὐχαριστολαβία, 6. Ἀποτολαβία, 7. Σταυρολαβία, cum omnibus aliis phyliris, & superstitiosis, Idololatricis.

4. Selegit aptas Scripturæ *portiones*, & *textus*, qui tempore, loco, & occasione, & *populari* institutioni, & ædificationi inserviant, *catechismum* unâ cum illis brevem, & facilem exhibens.

5. Gestus *sedendi*, *standi*, *genuflectendi* tales præscribit inter *orandum*, & *adorandum*, qui maximè faciunt ad talis negotii *Reverentiam*, & *solennitatem* & *mutuam* inter *ministrium* & *populum* opportunitatem præcipientes, ad *consensum* fovendum, & *torporem* excutiendum.

6. Accommodat se omnibus Ecclesiæ *usibus*. 1. *Sacramentorum*, nempe *Baptismi* & *cæne* administrationi. 2. *Adultorum confirmationi*, juxta disciplinam incorruptam *priscæ* Ecclesiæ. 3. *Matrimonii* celebrationi. 4. *Ægyotantium* visitationi & consolationi. 5. *Mortuorum* sepulture. 6. *Faminarum* Eucharistiæ, post puerperium. 7. *Scandalosorum* interminationibus, & *exterminationibus* ab Ecclesia.

7. Suffragium obtinuit. 1. *Calvini*, qui etsi notavit in crudioribus quibusdam editionibus *tolerabiles* (ut loquitur) quasdam *ineptias*, ferendas tamen existimavit, ut *impietati* non obnoxias, quia. 1. ostendit Ecclesiarum *consensum*. 2. consulit *rudioribus* &. 3. *novatores* cohibet. 2º *Buceri* in copioso tractatu inter opera ipsius *Anglicana*. 3. *Alexandri Alefii* *Scoti*. 4. *Petri Martyris*. 5. *Gualteri* & *Tigurinorum*. 6. *Argentiniensium*. 7. *Deringii*, institutionis severioris, in defensione *Juelli*, quin & *Pius quintus* hanc ratam habuisset *Liturgiam*, si *Regina Elizabetha*, ut ab ipsius *authoritate derivatam* illam recepisset, nec tam impudens quisquam prodiit è *Pontificis* qui *ausus* est ipsius *sinceritatem* oppugnare.

Objiciunt Adversantes.

Ob. 1. **C**alendarium, in quo. 1. *Apocrypha* designantur *legenda* 134. capita, prætermisissis è *Canonicis*. 182. 2. *Sancti canonizantur* *Utopici*, 1. *Agatha*. 2. *Perpetua*. 3. *Faith*.

3. Faith. 4. O sapientia. 5. Swithun. 6. Machute. 7. Dunstan.
 3. Festa retinentur infesta. 1. Conceptionis Beatæ Virginis.
 2. visitationis Mariæ. 3. Nominis Iesus. 4. Sanctæ Crucis.
 5. Inventionis crucis. 6. Georgii. 7. Michaelis & Innocentium.
 inter ferias nostras, & similia quæ superstitionem redolent
Pontificiam.

Sol. Apocrypha legi permittantur *prisco more*, ob consensum cum *canonicis*, ad exempla *vite* & formandos *mores*, non ad confirmanda *dogmata*, in quibus explicantur plurima, quæ contractius habentur in *Canonicis*, & ad captum *popularem* stilo simplici & tantum non *Canonico* accommodantur. 2. Retinentur quædam sub titulis *sanctorum* memoriarum, & *Festa*, non *cultus* alienius gratiæ, sed ut statuar quædam *Mercuriales* aut *Epoche*, à *priscis fixæ*, ad anni momenta distinguenda, quæ exauctorata fuerunt in *Edwardi 6^{ti} Calendaris*, nec constet quâ *auctoritate* nisi hodie *chronologica*, & negotiatoria in pristinas sedes irrepperunt. 3. *Michaelem* Archangelum non *Christum* denotare *receptior* est sententia, unde *ansa* arripitur *Deum* celebrandi, ob indultum nobis *Angolorum* ministerium, in *Michaelis* festo. 5. *Innocentes* verò *martyres* habentur *ratione causæ*, non *confessionis*, interpretativè & *passivè*, non *activè* & *voluntariò*, 6. *O sapientia*, cuiusdam *Hymni* erat principium, non *sancti* alicujus nomen, & reliqua quæ occurrunt *hujusmodi* vel retinentur vel omittuntur, absq; *religionis* aut *prudenterum* scandalis.

Ob. 2. *Translationes alienas* aut *depravatas*. 1. habet *textus* ut illud in limine. *At what time soever a sinner doth repent him of his sinnes from the bottome of his heart &c. saith the Lord* & citatur *Ezek. 18. 21.* sed ibi hoc non dicit *Dominus*, ut conferenti patet.

Resp. Dixit *Dominus* quoad sensum, [licet non verbatim. Eadem censurâ feriant *Apostolos*, qui *textus V. T.* in *Novo* aliquoties sic producunt. 2. *Psal. 105. v. 28.* habet *Liturgia*. *And they were not obedient unto his word*, nova verò & emendatior *translatio*. *And they rebelled not against his word*, quæ sunt *provisus auctoris* invicem *contradictoria*.

Resp. Anceps est textus *originalis*, ubi מרדן vel interrogativè, vel negativè sumi potest; sic ut respiciat vel *Mosen* & *Aaronem* & signa edita, aut ipsos *Ægyptios*. *Mosen* si respicias & signa, rectè dicas. *They rebelled not against his word* *Ægyptios* verò si magis spectes, legas sic per interrogationem. *And were they not disobedient unto his word?* id est, *They were disobedient unto his word* ut habet vulgaris, quam translationem existimat veriore. *Fullerus* noster in *Miscell. lib. 3 cap. 10. in Criticis* (ut notum est) versatissimus.

3. Dominica secunda post Epiphaniam, Evangelium Liturgicum legit, *Every man at the beginning doth set forth good Wine, and when men be drunke then that which is worse*, quod favet ebrietati, corrigit nova translatio, *And when they have well drunke* Joh. 2. 10.

Resp. Medetur Græce & מרדן Heb. non inebriari tantum, sed liberius etiam bibere significant, quo sensu Evangelium est intelligendum.

4. Sic, *Whatsoever is manifest the same is light*. Epist. Domin. 3. *Quadrages.* ex Ephes. 5. 13. pro *Whatsoever doth make manifest is light*.

5. Deus dicitur *The Father of all that is called Father in heaven*, Epist. Dom. 16. Trinit. pro *Father of whom the whole family is named*, Ephes. 3. 15.

6. *This is the sixth Month which is called barren*, Evangelium Annunciationis pro *with her that is called barren*, Luc. 1. 36.

7. *Arabia bordereth upon Jerusalem*, Epist. Dom. 4. *Quadrages.* pro *Answereth to Jerusalem that now is*. Gal. 4. 25.

Resp. Hos omnes tollat scrupulos translatio nova sub *Jacobo Rege* illustris memoriæ, juxta cujus normam, dilata potius quam negata, est istorum & consimilium sine strepitu castigatio.

3. Partes quasdam integrales malè selectas, & intertextas, esse clamitant quales sunt. 1. *Te Deum*. 2. *Benedicite*. 3. *Benedictus*. 4. *Magnificat*. 5. *Nunc dimittis*. 6. *Quicumq; vult*. 7. *Baptismus*

7. Baptismus privatus, una cum fragmentis quibusdam scripturæ, sub titulis Epistolarum & Evangeliorum. E quibus *Te Deum*, *Benedicite*, & *Quicumq; vult*, humana sunt inventa Apocrypha, & suspectam continent doctrinam, ut illa de præcisa Trinitatis cognitione sub salutis periculo, cujus radii nullatenus sunt capaces. *Benedictus*, *Magnificat*, & *Nunc dimittis* peculiæres fuerunt Sp. Sci. raptus, personis tantum ab illis pro tempore inspiratis (non promiscue omnibus) competentes, Privatus baptismus limbo puerorum velificat, & frustula ista Epistolares & Evangelicæ separant ea, quæ sunt unienda, & alii quoties perperam applicantur.

Sol. Sufficit *Te Deum*, & *Benedicite* scripturis esse consona, & quotidianæ devotioni inservire. 2. symbolum illud *Athanasi*, *Quicumq; vult* non simpliciore & minus capaces, sed perverse doctrinam Trinitatis oppugnantes à salute excludit. *Benedictus* impletas in Christo prophetias, *Magnificat* gratiam in summa felicitate humilitatem, *Nunc dimittis* Christianam ad moriendum promptitudinem omnibus devotis ingerit. Nec baptismus privatus limbum puerorum somniat, aut necessitatem mediæ urget, sine quo infans salute excidat, sed necessitatem tantum præcepti & convenientiæ, qua tenentur omnes propositis à Deo mediis & sacramentis, sine dilatione attendere. Epistolarum & Evangeliorum *ædeloxæ* Auditorum captui adaptatæ, tantum absunt ut distrabant, ut potius ab huiusmodi faciliore, ad ampliora assurgant.

Ob. 4. Errores doctrinæ observentur in. 1. *Te Deum* Tu postquam devicisti mortis asperitatem, apperuisti credentibus regnum cælorum. Ergo ante Christi victoriam, Patres V. T. limbum, non cælum occuparunt.

Resp. Ostenditur cujus gratia Patres cælum possiderunt, non quando cœperunt possidere; possiderunt autem per sacrificium agni (à mundi origine, non actu, sed destinatione occisi) quod antecedentibus & sequentibus *Hosanna* filio David conclamantibus æquè erat salutare.

2. In Litanis, per agonem, & sanguineam sudorem, videtur Christum exorcizare, & saltem & tempestates, unâ cum cæteris

teris externis calamitatibus & morte subitanea frustra deprecamur.

Resp. Media sunt ista liberationis & salutis, non exorcismi formulæ, non magis quàm cum Dominum rogamus, ne nos inducat in tentationem, cur non etiam rogemus, ut impendentes tempestates, aut calamitates externas à nobis avertat.

3. Ne memineris iniquitatum parentum nostrorum] pro mortuis astruit Orationem.

Resp. Immo pro vivis tantùm oramus, ut Deus peccata Patrum nostrorum nostris non accumulet, & in nos visitet. Mortuorum commemoratio neutiquam habenda est pro mortuis Oratio.

4. In Catechismo servator dicitur totum genus humanum redemisse, quod Gratiam universalem Arminianorum statuat.

Resp. Asseritur tantùm ibidem Redemptionis autor, non redemptorum numerus, aut universalitas, ac si esset dictum. Nullus redemptus est ex toto genere humano, qui Deum filium non habet redemptorem.

5. Post quartum præceptum præcatiuncula petit, ut ad Sabbatum Judaicum observandum Deus inclinet corda nostra, de quo mandatum est intelligendum.

Resp. In isto mandato aliquod morale erat, quo, ad cultum publicum die à Deo constituto, præstandum obligamur: aliud ceremoniale, seu positivum, ut dies iste esset à Creatione septimus. Ceremoniale illud erat à Christo in N. T. per Apostolos sublatum, substituto (pro Sabbato Judæorum) die, quem celebramus, Dominico: petimus autem nos ut Deus inclinet corda nostra ad illud, quod erat in isto mandato morale, peragendum. hoc est, ut diem Dominicum cultui Dei publico, prout nunc se habet status Ecclesiæ, sanctificemus.

6. In Baptismo regeneratio urgetur, ut opus Sacramenti operatum, quod est Papisticum.

Resp. Regenerationem tantum externam & Sacramentalem spondet Baptismus, quam internam S. S. regenerationem perficere, ex charitate pronunciat Ecclesiæ.

7. In

7. In *Appendice* de Sacramentis Cùm respondetur, Duo generalitèr Sacramenta ad salutem esse necessaria, alia quinq; Pontificiorum tacitò insinuantur & probantur.

Resp. Sed non ut *Sacramenta* ad salutem absolutè necessaria, sed quæ potiùs *Sacramentalia* sunt apud *veteres*, & nomen Sacramenti *generatim* fortiuntur, rem ipsam verò propriè non exhibent.

Ob. 5. Ritus perstringunt *Superstitioso*. 1. In *vestibus*, nempe *superpellicio*, *cucullo*, & hujusmodi quæ *idolatriam* redolent *Papisticam*.

Resp. Ista *adidpoez* decorem tantum apud nos spectant, & personarum *distinctionem*, quem in *Sacris V. T. Dei* instituto observatum legimus.

2. In *signo crucis* fronti baptizati adjecto.

Resp. Hoc non ut *necessarium* urgetur, sed ut *adidpoez*, non ad baptismi *complementum*, sed ut *militiæ Christianæ*, tractum à veteribus *memoriale* quoddam *auctoramentum*.

3. In *Interrogatis* infantibus propositis, & *Patrimorum* illorum nomine *responsis*, quod videtur *histrionicum* quiddam, in *rebus seriis* non ferendum.

Resp. Ista *fidejussione* & *sponsione*, nihil detrahitur *decoro*, & *solenitati* Sacramenti, sed consulitur *religiosæ* infantium *educationi*.

4. In *Eucharistia*, *genuflexio* favet *Altaribus*, & *Missæ* sacrificio, & *Transubstantiationis* abominando dogmati.

Resp. *Injungitur*, tantum ut *adidpoez* & recipitur à nostris, ut *gestus* summx reverentiæ tanto mysterio *debitus*.

5. In *Matrimonio*, *annulus* sapit quiddam *Ethnicum*, & phrasis illa mariti ad *Uxorem*: Corpore meo te adoro, *With my body I thee worship*, aliquam *idolatriæ* speciem; sed ab omni *specie mali* à Christianis est abstinendum; Ergo

Resp. Ut *templa Ethnicorum* cesserunt in *Christianorum* usum, sic & *annulus* potest transferri cum aliis ad *pios usus*, phrasis autem ista *antiquata* nihil aliud vult, Quam corporis mei do tibi *potestatem*, sive ut reddit *Latinus*, corpore meo te *honoro*, juxta illud. 1 Cor. 7. 4.

6. In Absolutione specialis urgetur confessio, & autoritativa absolutio.

Resp. Sed non *auricularis*, nec omnium peccatorum, sed conscientiam gravantium, & potestas agnoscitur hîc *delegata*, & *declarativa*, non absoluta.

7. In sepultura mortuorum, displicet sepulti facies versus orientem superstitiosè *resupinata*, & de manifestè blasphemis idem cum piè morientibus iudicium.

Resp. Primum est *consuetudinis* & *conformitatis*, non necessitatis, 2° dum Charitatis est censura, & spei, non certitudinis & confidentiæ, quia non nostrum est, sed saluatoris in ultimo iudicio *Hædos* ab *ovibus* distinguere, Mat. 25. 32.

Ob 6. In Rubricis *futilia* carpunt quædam & *inutilia*, qualia sunt ista vocabula non probanda. 1. *Curat*, 2. *Priest*, & *Uicar*, 3. *Christmas*, *Septuagesima*, *Sexagesima*, *Quinquagesima*, *Quadragesima*, 5. *Advent*, 6. *Offertorie*, 7. *Versicle*, *Canticle* & similia, quæ Papismum nimium redolent.

Resp. Usu tandem hæc sunt *popularia*, nec tutum est novos *limites* refigere, mutari tamen possunt absq; religionis discrimine, & tolerari, priusquam commode tollantur, & de terminis aliis qui omnibus placerent, inter fratres esset conventum.

2. *Vestimenta* præcipiuntur gerenda, quæ præscripsit *Edwardus sextus*. An. 2. sed ista cuiusmodi fuerunt, non constat; Ergo inanis est constitutio.

Resp. Constat ex traditione, licet non ex scripto statuto, nec tanti est, ut rixæ fomitem suppeditet.

3. Injunguntur nonnulla quæ vix fieri possunt, ut *mina* sua *Communicantes* deferant, post *inchoatas preces matutinas* ad *Eucharistiam* prævias; & obviam eat *minister* cadaveri sepeliendo, ad ingressum *Cimiterii*, cum quædam templa in Civitatibus *Cœmiteriis* destituantur.

Resp. Observanda ista sunt non præcisè, sed quando commode possint observari, eatenus quatenus promptitudo spondet obedientiam, nec contemptus condiciat neglectum.

4. Non admittendus est aliquis ad *synaxin* sacram, priusquam

usquam ab Episcopo confirmetur, & Catechismus possit memoriter recitare: Sed hoc raro examen subit.

Resp. Supponitur, non ut oportet semper ponitur, nec disciplina detrahatur laudanda, sed executioni vindicanda.

5. Minister tenetur pulpitum ascendere, ut comminationem tanquam è monte Ebal intonet, quod desit jam esse in usu.

Resp. Non tam hoc exigitur, quam casus huius, nec condemnandus ritus talis exemplari suffultus.

Ob. 7. Obijciunt Excessus alios, aut defectus; aut ne per 1. Omittitur *ἡ ἐκλογία* in oratione Dominica.

Resp. Hoc fit ad exemplum S. Lucae, sed ad exemplum pro arbitrato inter orandum, frequentius, Matthaei adijciunt.

2. Tituli Psalmorum, Haggai & Selah, quae partes sunt Textus in Liturgiis seponuntur.

Resp. Liturgia ista non improbat, sed proponit tantum quae populari capui & edificationi maxime inserviunt.

3. Precatio obtruditur sub Absolutionis titulo.

Resp. Precamur ibidem ut à Deo absolvamur, & quis hoc carpat, nisi qui conjunctis fidelium precibus non multum tribuit?

4. Contradicimus nobis ipsis, cum petimus ea quae propter indignitatem non audere, aut propter cecitatem petere nos non posse agnoscimus.

Resp. Agnoscimus nos non posse petere, nec debere, respectu nostrae indignitatis aut cecitatis; propter merita tamen Christi posse & debere thronum gratiae accedere. Verentur forsan Reformatores, ne nimium submisere, & humiliter Deum adeant. Illud Centurionis, non sum dignus. Math. 8. 8. & S. Petri, discede à me Domine quia Homo peccator sum, Luc. 5. 8. non ita facit ad sanctificatam salivam.

5. Ordinario incumbit praecipere, quando recitanda sit Litania.

Resp. Verum est, quando recitanda sit extraordinario, non ordinario.

6. Exoptatur injunctio penitentiae in primitiva Ecclesia usitata, principio Quadragesimae, quales fuerunt, cilicia, cineres,

humicubationes & hujusmodi, & præcipitur, ut quis *penitens* de notoriis peccatis abstineat à mensa Domini, quæ fermentum produunt *Papisticum*.

Resp. *Pœnitentiam* vult Ecclesiæ *Primitivam*, non *Papisti-*
cam, & discrevè verba ista sunt legenda. *Wetwalle your*
sins, or come not to this holy Table, vel *Wefoze you*
come to this holy Table, licet & reddit *Latinus*. Antea
defleat peccata, quàm accedat, & quis hoc non probat?

7. Cantus *Precum*, *Antiphonarum*, & *instrumentorum Musicorum*
boatus, ædificationi adversantur, & obstupesciunt potius au-
dientes, quàm cultum *divinum* promovent.

Resp. Verum est, si *intempestive* & affectatè interponantur,
aliter actionis *solemnitati* & excitandæ *devotioni* haud segnitèr
conferunt, Unde ex præscripto Dei in V. T. hæc *Musica* tam
instrumentalis, quàm *vocalis* obtinuit.

Q U Æ S T I O VII.

An vocatio Cleri Anglicani ad Sa- cros Ordines, post Reformatio- nem sit Legitima?

DE vocatione hîc quæritur, non internâ, quæ homines
elatet, sed externâ, quæ in conspectum prodit, & sub
Dio collocatur. 2. Clerus comprehendit *Epis-*
copos, *Presbyteros* & *Diaconos*, de quorum quæritur vocatione, &
Ordinatione Ecclesiastica, 3. An post *Reformationem* inchoatâ
ab *EDUARDO 6°*, confirmatam, & emendatam ab *ELI-*
ZABETHA, conservatam à *JACOBO*, & *CAROLO* regi-
bus sit legitima? h. e. *Scripturæ*, & *praxi Ecclesiæ purioris con-*
formis. Negant, 1. *Hardingus*, 2. *Bristow*, 3. *Stapletonus*, 4. *San-*
derus,

derus, 5. Alanus, 6. Parsonus, 7. Champneus, unà cum Keliseno, & plurimis aliis è nostratibus, & alienigenis.

Affirmant, 1. Juellus, 2. Fulco, 3. Feildus, 4. Godwinus, 5. Downhamus, 6. Sutlivius, 7. copiosissimè verò Masonus, hisce instructi argumentis.

1. Vocatio nostri Cleri ortum duxit à praxi Apostolorum, & viris Apostolicis, à tempore primæ conversionis ad Christianismum, idq; quinquennio antequam Petrus, aut Paulus unquam Romam inviserunt. Unde constat non pendere à Romana pompa, sed à simpliciore & certiore Disciplina fundamento. Mason lib. 1. cap. 3. p. 51.

2. Continuata fuit juxta *ὁρθότατον* & *ἐὐσημεσίαν* Ecclesiasticam (quoad substantiam saltem, licet non absq; papalium nugarum temporaria admixtione) usq; ad Reformationem, unde non habent Papicolas, quod in toto hoc intervallo reprehendant, nili eadem opera sua destruerunt.

3. Reformatio doctrinæ irritam non facit ordinationem, siquidem in doctrinæ lue Epidemica, disciplinæ erat aliqua facies, manente Episcoporum Successione, licet absq; optando Evangelii successu, unde ministerio non exciderunt ordinati, licet ordinationum se opposuerunt erroribus & jugum idolatriæ prorsus excusserunt. unde

4. Crammerus, Parkerus, aliiq; sub HENRICO 8°, EDVARDO 6to. Et Successores ipsorum sub ELIZABETHA, JACOBO, & CAROLO legitimam habuerunt & habent vocationem, & Ordinationem, utcunq; Papæ & Ecclesiæ Romanæ nuntium prorsus remiserunt.

5. Habent debitam Electionem, vel à Rege, vel à patronis, in quorum manus Parochiani, confusionis evitandæ causâ, jus suum electionis, quod habuerunt, tradiderunt, 2. Præcedit examen, ne citò indignis aut ineruditis manus imponantur. 3. Testimoniis de conversatione cavetur, ne hominibus minus fidis tantum negotium committatur. 4. imponuntur ipsis manus ex praxi Apostolica, 5. injungitur ut impositum munus fidelitèr obeant: ex quibus habetur legitimæ Vocationis & Ordinationis complementum Apostolicum.

6. Liber Ordinationis Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum ex consensu Ecclesiæ nostræ talis mundo publicatur, qui examen invitat omnium Adversantium, nec adhuc invenit, qui ipsius dissensum à primitiva Ecclesia ostendat Adversarium.

7. Fatetur Cudsemin Papicola, Catholicam esse apud Anglos Episcoporum & ministrorum Ordinationem, & Successionem, ideoq; Anglo-Calvinistas non hereticos, sed schismaticos tantum à suis audire. De desperata Calvinistarum causa cap. 11. pag. 108. Consentit F. de S. Clara ad Art. Conf. Anglican. 36.

Objectiones Anabaptisticae & Papi- sticæ.

Ob. 1. **O**pus bonum absq; peculiari vocatione potest quis præstare, Sed tale est Episcopi, 1 Tim. 3. 1. 2. Prædicarunt Evangelium dispersi post mortem Stephani absque prævia ordinatione, Act. 8. 4. 3. Et etiam Philippus, Act. 8. 38. Eunuchum baptizabat, & Apollo, Act. 18. 25. quod ex charitate quilibet pius Christianus tenetur facere, Socinus de Ecclesia, cap. 1. Ergo supervacanea & superstitiosa videtur ista Cleri vocatio & ordinatio.

Sol. Opus bonum in se non bene factum, facientis cedit in malum; ut Arcæ sustentatio ab Uzza; Unde non nisi prophetas & curiebant, conqueritur Dominus, Jer. 23. 21. Nam quomodo prædicarent nisi mittantur, Rom. 10. 35. Et nemo hunc honorem assumat sibiipso, nisi vocatus fuerit sicut Aaron, Heb. 5. 4. 2. Alia est constituenda, alia Ecclesiæ constituta ratio: in prima, charitas quamvis arripit Evangelii propagandi ansam; in Ecclesiâ verò constituta prospiciendum est, ut omnia decenter fiant & ordine, 1 Cor. 14. 40. 3. Dispersi isti cum Philippa & Apollo donis erant instructi extraordinariis, unde de
vocatione

vocatione ipsorum satis constaret, quæ in exemplum hodie non sunt trahenda.

Ob. 2. Apostolus describens *Episcopatum, Presbyterorum & Diaconorum officia*, de consecratione & ordinatione, prorsus tacet, 2. & *Baptismus* à non-ordinatis administratur, *Act. 10. 48.* & ut videtur, *cæna*, 1 *Cor. 11. 28.* ubi requiritur tantum ut probeat seipsum quisq; & sic de pane isto edat, & calice bibat, non expectans clericum ordinatum, qui panem vel vinum porrigat.

Sol. Argumentum ab autoritate negante, sed non ab autoritate negativa valet in Theologicis, Ut valet hoc: Negat Apostolus vocationem ad verbi & Sacramentorum administrationem esse necessariam; Ergo non est necessarium. Nullius autem momenti est argumentatio: Non meminit scriptura huius rei; Ergo non est admittenda. 2. Apostolus mores personæ, non munus delineat, quod alibi fecit, *Tit. 1. 5.* Ideo reliqui te in Creta, ut constituas oppidatim Presbyteros; iuxta missionem & commissionem à Servatore collatam. *Mat. 28. 29. 20.* 3. Baptizarunt Gentes, qui cum Petro venerunt ad mandatum Petri, *Act. 10.* instruitq; Paulus Corinthios ad servatoris ductum, non ut ipsi per se sumerent panem vel vinum, sed à manu ministri porrigentis, ut fecerunt discipuli à manu Christi.

Ob. 3. Domus Stephani & Fortunati primitiæ Achaie in ministerium sanctorum seipsos ordinarunt. 1 *Cor. 16. 15.* 2. Prophetæ duo vel tres loquantur, & ceteri dijudicent, 1 *Cor. 14. 29, 30.* 3. & sub Evangelio erunt omnes docti à Deo, & Spiritus Sanctus vos ducet in omnem veritatem; Ergo non opus est vocatione & ordinatione Episcopali, talibus Prophetis, qui sic à Deo decentur, & ab ejus spiritu ducuntur.

Sol. Seipsos ordinarunt: i. e. seipsos accinxerunt ad sanctorum necessitatibus administrandam, non ordinarunt se in presbyteros, ut aliis verbum prædicarent & sacramenta administrarent. 2. Obtinuit iste prophetandi mos, & exercitium, ut verbum Dei melius intelligerent, & se ad ministerium præpararent, non ut pastores & doctores excluderent. 3. Deus docet & spiritus ducit, non immediate per epichusios, aut do-

na miraculosa, quod factum fuit in prima Evangelii propagatione, sed per media ab ipso ordinata, h. e. legitimam vocationem & ordinationem. Ut plantanti Paulo succederent, qui rigarent ex officio, non pro libitu, 1 Cor. 3. 6. & gignenti in Christo, qui eodem ductu instituerunt, 1b. 4. 15.

Ob. 4. Aut ordinationem habuerunt Clerici Anglicani à Prælati Pontificiis, vel à suis Symmistiis, vel ab aliis. Atqui non ab aliis ordinari potuerunt, quia nulli fuerunt præter Græcos & Africanos, quibuscum nullum, tunc temporis, habuerunt commercium, nec à suis Symmistiis fuerunt ordinati, nam de his controvertitur: Pontificiorum verò invalida fuit illis ordinatio: nam quis potest mundum ab immundo educere? Job. 14. 4. vel colligere è spinis uvas, Mat. 7. 17. Ergo aut nulla fuit ipsi ordinatio, aut ex propria conversione Antichristiana.

Sol. Inter doctrinæ corruptelas mansit semper vocationis, & ordinationis legitima disciplina, quoad substantiam saltem, licet plurimis nugis & ritibus superstitiosis deformata, qui enim doctrinam vitiaissent, disciplinam tamen retinuerunt ad illos ordinandos, qui ad normam scripturæ, ordinatum errores corrigerent.

Ob. 5. Ordinarunt se invicem Anglicani Pseudoepiscopi. 1. Parkerus. 2. Sandefius. 3. Grindallus. 4. Hornus. 5. Scoreus. 6. Ally. 7. Juellus, ad insigne Mannuli in vico Londinensi Cheap-side quod indicavit Johannes Neale Professor linguæ Hebrææ Oxonienlis (qui missus à Bonnero interfuit) Thome Bluet Sacerdoti. Testatum hoc etiam reliquit Henricus Cunstable in adversariis suis manuscriptis, & insinuavit etiam Johannes Stow in Chronicis, unde constat illos seipsos modo præpostero ordinasse, & per consequens legitimos ministros non potuisse ordinare.

Sol. Testes ex sinu (quales fuerunt isti Papicole) secundum Jurisconsultos non sunt admittendi. 2. Extant Acta publica apud Masonum, & alios, bona fide adducta, quæ satis comminuunt pellucidum hoc calumniantium mendacium 3. Quæ curavit R. Archiepiscopus Abbotius sacrificulis nonnullis ostendi, ut ipsos convincerent tam impudentis figmenti, & desinerent

definerent tandem credulos suos *Profelytas* tam nefariè seducere.

Ob. 6. Non *Episcopi* *Episcopos* ordinare non possunt, quia requiruntur ad talem ordinationem, juxta veterum canones, tres ad minimum *Episcopi*; sed *Lutherus* & *Calvinus* nunquam fuerunt *Episcopi*, Ergo In *Lutheranis* & *Calvinianis* Ecclesiis transmarinis, non habetur legitima ordinatio, & per consequens, nec ministerium, nec Ecclesia.

Sol. Presbyterum presbyteros ordinare posse, præsertim deficientibus *Episcopis*, concedit cum *Magistro sententiarum* senior pars scholasticorum, ut patet ad *Sent. l. 4. Dist. 25. 2.* *Episcopatum* retinent tales Ecclesiæ, licet non per manum unius monarchicè, sed aristocraticè per multos administratum. 3. Moderatores & Superintendentes ipsorum analogicè sunt apud ipsos *Episcopi*, & autoritate (ut contendunt) ordinandi polent cum fratribus. Sed habent ætatem, pro se loquantur, *Clerus Anglicanus* hic tantum examen subit.

Ob. 7. Electio *Episcoporum* permittitur *Decano* & *Capitulo* cujusq; Ecclesiæ cathedralis, per diploma *Regium*, Idoneum quemvis liberè & canonicè eligendi, dum interim præcipitur sub pœna *Premunire* in literis *Regiis* privatis, ut nominatam à Rege eligant personam. 2. In ordinatione *Presbyteri* redduntur ipsi *Biblia*, & potestas prædicandi, sed exercere hanc non potest in propria parochia, absq; ulteriore ab *Ordinario* facultate. 3. *Diaconi* munus prorsus pervertitur, contra illud *Act. 6.* ubi constituti erant *Diaconi*, ut pauperibus tantum propicerent, non ut sacra legendo, aut prædicando tractarent, Ergo liber ordinationum non videtur satis sinceræ disciplinæ Ecclesiasticæ conformis.

Sol. Designat *Rex*, non ordinat *Episcopum*, nec immediate eligit, sed per *Decanum* & *Capitulum*, quibus commendat personam consecrandam, non ipse imponit, aut consecrat; nec urget, ut indignum recipiant contra conscientias. 2. Potestas datur prædicandi *Presbyteris*, & executio non tollitur, sed suspenditur tantum, donec constet admissum tanto cum fructu posse scripturam interpretari, ac dextrè populo

lo proponere. 3. Quod spectat ad Diaconos in mutato Ecclesiæ statu, mutari potuit muneris exercitium. Hodie autem *Guardiani & Inspectores pauperum egenis proficiunt*, quod fieri non potuit in non stabilita Ecclesia, unde nunc *Diaconi nostri sacra tractent pro facultate*, ut *Stephanus & Philippus*, ut ex tali inferiore ordine ad *Presbyteratum* paratiores accedant, 1 *Tim. 3. 13.*

[CAP.]

CAP. QUINTUM.
DE REDEMPTIONE.

VOCATUS iste cæsus ab Æterno DEI Decreto, in tempore redimitur per JESUM CHRISTUM Naturam Humanam induentem, legem implentem, & per unicum suum Sacrificium in Cruce Peccata Credentium expiantem.

De hisce Controvertuntur.

An

1. Christi Incarnatio fuit possibilis, necessaria, aut Conveniens?
2. In hypostatica Naturarum Unione inconfusæ maneat Naturæ, cum Idiomatibus?
3. Secundum utramque Naturam Christus sit Mediator?
4. Pro peccatis omnium Credentium, plenè & integrè Satisfecerit?
5. Sola fides ex parte hominis justificat?
6. Aliquis potest esse certus de suâ Salute?
7. Gratia sufficiens ad salutem concedatur omnibus?

QVÆST. I.

An Christi Incarnatio fuit possibilis, necessaria, aut conveniens? Aff. cum Patribus & scholasticis ad 3. Sent. Dist. 1. Aquin. 3. parte, q. 1. & seq.

QVIA,

1. **T** Alis nos decebat Pontifex Sanctus, ab omni malo remotus, *Heb. 7. 26.* qui afficeretur sensu infirmitatum nostrarum, *Heb. 4. 15.*
2. Consentaneum erat Dei *justitiæ*, ut peccatum non dimitteretur absq; *Satisfactione* ipsius *Justitiæ*, qui odio habet iniquitatem, & cui *essentiale* est esse justum, *Gen. 18. 25.* Nullus autem debuit *satisfacere*, nisi homo, nemo potuit nisi Deus, unde Redemptor dicitur Immanuel, Deus nobiscum, & Barnosho filius hominis. *Mat. 1. 23.*
3. Per *Incarnationem* ostenditur Dei, 1. *Misericordia*, quæ *Imaginem* suam *deformatam* non despexit. 2. *Justitia*, quæ ab homine *victore* voluit *victorem* *vinci*, & non *violentia* *omnipotentis*, suâ prædâ esse *spoliandum*. 3. *Sapientia*, quæ *difficillimo* *nodo* *convenientissimum* adaptavit *cuneum*. 4. *Omnipotentia*, quæ sola potuit *Dei* *disponit* *constituere*. *Damas. Orth. fid. lib. 3. c. 1.*
4. Possibilitatem evincit *factum*. 1. *Verbum* *caro* *factum* est, *Jo. 1. 14.* 2. In eo habitavit *Deitas* *σωματικῶς*, *Col. 29.* 3. Deus acquisivit *Ecclesiam* suo sanguine, *Act. 20. 28.* 4. In plenitudine temporis Deus misit *filium* *factum* *ex muliere*, *Gal.*

Gal. 4. 4. 5. Qui habens *formam Dei*, suscepit *formam servi*,
 Phil. 2. 6. 6. Non suscepit *Angelos*, sed semen *Abrahæ*, Heb.
 2. 16. 7. Hoc *mysterium magnum*, *Deus manifestatus in carne*,
 1 Tim. 3. 16. Sic, omnis *spiritus* qui fatetur *Christum venisse*
in carne ex Deo est, 1 Io. 4. 3. Qui *χρὶ οὐκ ἐστὶν ἀ πατρίbus*,
 Rom. 9. 5.

5. Nec implicat, ut 1. *Persona infinita* assumeret, & uni-
 ret sibi *Naturam finitam*, 2. *Subsistentiam* ipsi impartiēdo,
 3. & ita veniens, ut duæ *Naturæ* manentes *inconfuse* in ean-
 dem coalescerent *Personam*, quæ sit *ἀλλοθὺς Deus τελειὸς homo*,
 contra *Apollinarem*; *ἀδιδαιρέτως* non in duas distinctus *personas*,
 contra *Nestorium*; *ἀσυνχέτως* *inconfusè* nihilominus manens,
 ratione *Naturarum*, adversus *Eutychetem*.

6. *Necessitatem* ingerunt *Typi*, 1. *Agni Paschalis* ab ori-
 gine mundi occisi, 2. *Kufi juvenci* extra *Castra* immolan-
 di, 3. *Ænei Serpentis* ad salutem intuentium erigendi, quæ
 cum reliquis frustranei fuissent *Typi*, nisi *Antitypo* *Incarna-*
tionis & Passionis fuissent impleri.

7. Quod dilucidius firmant *Prophetiæ*; 1. Semen muli-
 eris caput *Serpentis* conteret, Gen. 3. 15. 2. Ecce *Virgo* pariet.
 3. *Vibicibus* ipsius *Sanati Sumus*, introducētis *æternam In-*
stittiam, Dan. 9. 24. quia oportuit *Christum* hæc pati, & sic in
 1 Pet. 2. 24. *gloriam ingredi*. Luc. 24. 26.

Objiciunt 1. veteres Hæretici, 2. mo-
derni Sociniāni, 3. & Antichri-
stiani Schismatici.

Ob. 1. **I**ndignum videtur *Divinæ Majestati*, ad vilicatem
Creaturæ se dimittere, 2. & si hoc faciendum,
Angelorum lapsus potius quam *hominum* esset instaurandus,
 3. & *magnificentior gloriosior* & esset libera *condonatio*, quàm
 talis

talis debita exactio juxta exemplar Domini cum Dispensatore prodigo, Mat. 18.

Sol. Consentaneum est summo Bono, ut se summè communice-
ret, quod factum per Incarnationem. 2. Homo peccavit ali-
ena seductione, Diabolus propriâ malitiâ, tota natura humana
intercidit, non Angelica. Hominem simplicitas, Angelos præ-
cipitavit rebellis Superbia, gratiæ magis repugnans. 3. Sic
disponenda est Gratia, ut Justitia non violetur, quæ æquæ
Deo est Essentialis, ac cætera attributa.

Ob. 2. Incarnatio Deum reddit mutabilem, contra illud,
Ego Deus & non mutor, Mal. 3. 2. Ex Domino Servum. 3. Ex
infinito finitum.

Sol. Mutatio non facta est in Deo, sed in assumpta Natura,
quæ retinet proprietates subjectionis, & finitudinis absq; ullâ
Deitatis diminutione.

Ob. 3. Cum filius sit ejusdem cum Patre & S. S. essentiæ
& naturæ, Incarnato Filio, necesse erat Patrem & S. S. incar-
navi, quod prorsus est Hæreticum.

Sol. Non incarnata fuit Essentia aut Natura Deitatis, sed
2da Persona, ut is qui ab æterno erat Filius Dei, in tempore
fieret filius hominis, & ne duo essent in Trinitate filii, 2. me-
dius in Trinitate videtur fieri convenientissimè Mediator,
3. & Filius naturalis faceret nos filios adoptivos. Assumptio
autem humanitatis, quoad Efficientiam, est opus ad extra to-
tius Trinitatis, quoad terminationem verò Solius Filii, ut tres
Sorores unum consuant indusium, quod una ex illis induit,
ut nonnulli explicare conantur.

Ob. 4. Aut Persona humana assumpta erat in utero Virginis,
vel non. Si sic, tum Salvator constat ex duabus Personis, Assu-
mente & Assumptâ, quod est Nestorianum: si non, tum illud quod
natum erat, non erat homo, quia Divinæ Naturæ non competit
ut nasceretur.

Sol. Non assumpta erat Persona, sed Natura humana, semen
Mulieris & Abrahæ, cui contulit Divinitas Subsistentiam, ut
inde non Divinitas, sed Deus nasceretur.

Ob. 5.

Ob. 5. At *natura non existit humana, nisi in aliquo supposito.*

Sol. Verum est *Physicè, Hyperphysicè* tamen potest ex Dei *omnipotentia* sine implicatione.

Ob. 6. Vel Christus assumpsit *humanam naturam*, ante infusionem *animæ* in corpus, vel non: si ante *infusionem* animæ caro erat assumpta, non integram assumpsit *naturam*, animata autem *natura* est persona.

Sol. Assumpsit *naturam animatam* in semine, quod sufficit.

Ob. 7. Qui solvit *Iesum*, ex Deo non est, sed *Antichristus*, 1 Jo. 4. 3. verum qui in individua ipsius persona duas distinguit *naturas* solvit *Iesum*, Ergo est *Antichristus*.

Sol. Non habet *Textus*, qui solvit *Iesum*, sed qui non profitetur *Iesum Christum* venisse in carne. Et solvere *Iesum* apud *vulgarem* interpretem, est *hypostaticam naturarum unionem* in eo negare, de qua in *Questione* sequenti.

QVÆSTIO II.

An in Hypostatica Naturarum unionem inconfusæ manent Naturæ cum Idiomatibus? Aff.

QVIA,

1. **G**loriam meam alteri non dabo. *Isaia* 42. 8. & quia *Attributa Dei* sunt ipsi *Deo essentialia*; (quia nihil est in *Deo* quod non est *ipse Deus*) *Impossibile* est, ut ea quæ sunt *Deo propria*, *Creaturae* realiter communicentur, nisi *Creaturam* in *Creatorem* transformemus, quod est absurdissimum.

2. Quæ

2. Quæ sunt omnibus personis communia, communicari non potuerunt *naturæ humanæ*, à secundâ tantum personâ assumptæ per hypostaticam unionem; Quia sic Pater etiam & Spiritus sanctus essent incarnati: sed convenit attributa divina esse huiusmodi, Ergo,

3. Sic de Unione Hypostatica credendum est, ut contradictio non admittatur: sed ex *Æternitate*, *immensitate*, *ubiquitate* assumptæ humanæ naturæ communicatis, sequeretur humanam naturam esse æternam & non æternam, finitam & infinitam, ubiq; & certo loco terminari, quæ sunt contradictoria, Ergo talis κοινωμία ἰσομεάτων non est ferenda.

4. Communicatis proprietatibus confunduntur naturæ, quia naturæ & proprietates reciprocantur. Et proprium communicatum sit commune, h. e. proprium & non proprium respectu ejusdem: Sed confusio naturarum Manicheismus damnatum introducit, & Monothelismus, Ergo non potest esse talium proprietatum communicatio.

5. Divina natura semper humanæ mansit hypostaticè unita, Sed non communicavit ei omniscientiam, quia quâ homo Christus ignorabat diem Judicii; nec omnipræsentiam, quia corpus in sepulchro definitum occupabat locum, Ergo non asserenda est talis communicatio.

6. Positâ tali communicatione, humana natura in abstracto haberetur omnipotens: sed hoc fieri non potest, quia tunc æquè sustentaret naturam divinam, ac divina illam, & λόγος æquè per illam, ac illa per λόγον subsisteret, quod nullus dixerit.

7. Unio personarum in sacrosanctâ Trinitate non personales communicat proprietates, nam ita Filius æquè Patrem generet, ac Pater filium: Ergo multò minùs unio naturarum increatæ & creatæ in unâ personâ communicat proprietates, quoniam inter creatum & increatum, quàm inter personam & naturam increatam, infinitius est discrimen.

Objectiones.

Ob. 1. **E**X unione *Hypostatica* perfectior facta fuit *natura* humana: at hoc fieri non potuit nisi ex *communitatis* divinæ naturæ proprietatibus, Ergo

Sol. *Charismata, Apotelesmata, seu Axiomata* collata ex ista unione perficiebant *humanam naturam*, ad opus *redemptionis* exequendum, sine *idiomatum transfusione*, aut *confusione*.

Ob. 2. Cui communicata est *in-sistentia* τῆς λόγου, communicantur *idiomata* ab eâ *inseparabilia*: atqui *subsistentia* divina communicata erat *humana nature*, Ergo

Sol. Non contulit λόγον novam *subsistentiam* humanæ naturæ, sed assumpsit in *subsistentiam* divinæ, sic ut haberet in ea quasi *in-subsistentiam*, ut in trunco *surgulus*, cui *inoculatur*.

Ob. 3. In Christo habitat omnis plenitudo *deitatis* πωρῆς, Colof. 2. 9. Ergo *humane Christi nature* omnia *Deitatis idiomata* sunt communicata.

Sol. Loquitur *Apostolus* de plenitudine *Deitatis* in *mediatoris persona*, non *transfusionem* in *humanam naturam*; cujus *inhabitationem* prædicat *corporalem*, ut à *virtuali, sacramentali, gratiosa* distinguat, quæ nullam inferunt *personalem unionem*.

Ob. 4. Cui in tempore data est omnis *potestas* in cælo & in terra, ei communicata est *omnipotentia*, & per consequens reliqua *divina attributa*: sed *humane Christi nature* data est *potestas*, Mat. 28. 18. Divina enim semper eam tenuit, nec *capax* erat *ulterioris perfectionis*. Ergo

Sol. Excipiunt hic *adversa ii attributa fixa*, qualia sunt *eternitas & infinitas*, dum transferunt *omniscientiam & ubi-quitatem*, *idiomata Energetica*. 2. Dicendum igitur *omni-potentiam* collatam esse *personæ mediatoris*, non *naturæ humane*.

Ob. 5. Christus ascendit supra omnes cælos ut imple-ret omnia, Ephes. 4. 10. ex qua plenitudine omnes accepimus, Joh.

1. 16. non ad *mensuram* ipsi impertita, Io. 3. 34. ergo humanæ naturæ ascendenti nihil defuit, quo impleteret omnia, ergo nec ubiquitas.

Sol. Ista ostendunt quæ competunt *personæ* in concreto, non naturæ humanæ in abstracto, nec implere hic refertur ad loca, sed ad prophetias, sive opus mediatorum & doctorum collationem.

Ob. 6. Dextra Dei est ubiq; Christus sedet ad dextram Dei secundum humanam naturam, Ergo secundum humanam naturam est ubiq;.

Sol. Aliud est esse dextram Dei, aliud sedere ad dextram Dei, in *sophismate* mutatur *medius terminus*. Unde *hyllogismus* sic quadripes contra *Logices* dictamen.

Ob. 7. Totus Christus est ubiq;, Ergo humana natura.

Sol. Discrimen statuendum est inter totum Christum, quod respicit personam, & totum Christi quod indigitat naturas, totus Christus conceditur esse ubiq;, sed non totum Christi, quia Deitas potest esse sic ubiq;, ut uniatur semper humanitati, quæ tota est in cælo. vid. partitè hæc omnia eventilata à Doctiss. Altingio scriptorum *Theolog.* Tom. 1. part. 2. pag. 509.

Q U Æ S T I O I I I.

An Christus sit mediator secundum utramq; naturam? Aff.

Q U I A,

1. **S**criptura Divina, æquè ac humane naturæ opera mediationis tribuit, Deus suo proprio sanguine acquisivit Ecclesiam, Act. 20. 28. Dominus glorie

glorie erat crucifixus, 1 Cor. 2. 8. Ipse se submisit, & factus est obediens usq; ad mortem, Phil. 2. 8. Ego depono animam per meipsum; auctoritatem habeo deponendi, & rursus eam assumendi, Jo. 10. 18.

2. Sola humana natura officium Regium non potuit exequi in celo simul & in terris, nec pretium proportionale infinitæ Dei justitiæ exhibere.

3. Actiones sunt suppositorum seu personarum: sed humana natura à divina distincta, nullam habuit supposititalitatem, seu substantiam (ut somniavit Nestorius.) Et cur dux essent in Christo distinctæ naturæ & agentia formalia, si secundum utramq; naturam non ageret?

4. Non opus fuisset unione personali, si humana natura operi huic fuisset sufficiens, finis autem unionis personalis fuit administratio officii, unde opus erat ut utraq; natura aliquid de proprio conferret.

5. Renovare corda, & dare S. Spiritum & resurgere à mortuis sunt mediatoris opera: sed ista præstare non potuit $\psi\lambda\delta\epsilon\varsigma\ \alpha\nu\sigma\pi\alpha\tau\epsilon\varsigma$.

6. Divinitas sine humanitate, & humanitas sine Divinitate non est Mediatrix: sed inter divinitatem solam & humanitatem solam est humana divinitas & divina humanitas, Aug. Homil. de Ovis c. 11. In tantam unitatem ab ipso conceptu Virginis, Deitas & humanitas connexa sunt, ut nec sine homine divina, nec sine Deo humana agerentur. Leo. ep. 81. Agit utraq; distinctè, sed tamen unitè juxta utramq; formam, in communionem alterius. Idem ep. 10. Nec Patres aliud volunt, quàm necessitatem unionis hypostaticæ ad Mediationem urgere.

7. Agnoscunt nostræ sententiæ veritatem Adversarii, Espenceus, Bellarminus, ubi concedit in quibusdam operibus Christi, concurrisse divinitatem cum humanitate, 2. omnia miracula Christi fuisse partim divina, partim humana, 3. Mediationi substantiali non tantum humanam, sed etiam divinam naturam fuisse necessariam, ut opera Mediatoria essent infiniti pretii. de Christo Mediatore, lib. 5. c. 7.

*Objectiones Bellar: Osiandri, Scancari
ex Lombard. 3. sent. dist. 19. Aq. par.
3. qu. 26. art. 2.*

Ob. 1. **S**ecundum eam naturam est Mediator, quam *Apostolus* mediatricem nobis tantum exhibet. Sed ea est tantum humana, unus est Mediator Dei & hominum homo *Iesus Christus* 1 Tim. 2. 5. cur additur homo] nisi ut mediationis forma & principium?

Sol. Homo interponitur *Exegeticè*, ac si dictum fuerit, *Christus homo à Deo ascitus & unitus*. 2. Aliud est asserere hominem mediatorem, aliud mediatorem esse quàm homo. Siquidem non valet, *Deus* acquirit Ecclesiam suo sanguine, Ergo quàm *Deus*. sic nec homo *Christus* est mediator, Ergo tantum quàm homo.

Ob. 2. Distinguitur ibidem mediator à Deo: Ergo non potest esse mediator quàm *Deus*.

Sol. *Deus* personaliter ibidem Patrem denotat, inter quem, & genus humanum *ἑαυτοῦ* mediator intervenit.

Ob. 3. Mediator debet esse medius distans ab utraq; parte; At *Christo* hoc competere non potest quàm *Deus*, sed quàm homo iustus, nam mediatio secundum utramq; naturam, eandem involvit naturam, ut sit pars offensa & medians, quod implicat. *Bell.*

Sol. Distat ab utraq; parte quàm *ἑαυτοῦ*, quatenus mediat, non quàm persona, vel natura humana assumpta. Nec implicat, partem laesam fieri voluntariò mediatricem, sub diverso respectu, ut Senator agens causam rei, qui Senatui est reconciliandus.

Ob. 4. Mediator non est unus: sed *Deus* est unus, Ergo non potest *Christus* esse mediator.

Sol. Ostendit ibidem *Apostolus*, legis promulgationem indicasse diffidium inter Deum & hominem, *Deus* autem ex parte

parte sua idem semper manet; ex parte igitur hominis oportet
 etat Mediatore qui dissidium tolleret. 2. Hinc efficitur De-
 um solummodo non potuisse esse Mediatorem, non excludi-
 tur Sed & pater & filius, quin Deus-homo hominem Deo reconci-
 liaret.

Ob. 5. Si Divina Natura mediat, cum Pater & S. S. æ-
 que essent cum Filio Mediatores, quod neutiquam est ad-
 mittendum.

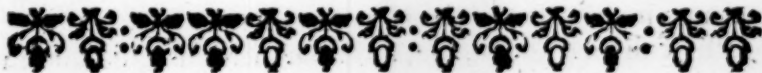
Sol. Mediatio competit Naturæ, non quâ communis per-
 sonis, sed quâ subsistit distinctim in persona Filii.

6. Sacrificare & Sacrificando satisfacere opus est præci-
 pium Mediatorium: Sed hoc Deo competere non potest quâ
 Deus, Ergo non dicendus est Mediator secundum divinam
 naturam.

Sol. Resp. Minori. Non competit divinæ Naturæ seor-
 sum posita, sed in tali supposito. Quo sensu non est Mediator
 tantum in utraq; naturâ, sed secundum utramq; naturam.

Ob. 7. Unitas Apotelesmatis seu effectus arguit unitatem
 principii. At Mediatio est unum tantum Apotelesma, Ergo à
 diversis principiis formaliter non potest provenire.

Sol. Major vacillat. Quia Sacrificio Christi Mediatorio
 contulit humana Natura, Substantiam operis; Divina, digni-
 tatem.

QUESTIO IV.

An Christus pro peccatis omnium
Credientium plenè & integrè sa-
tisfecerit? Aff. Papistæ & Re-
formati.

QUIA,

1. **Q**U. I. Subiit & Præstitit omnia à reis & debito-
ribus peragenda, sic ut ipse: *Castigatio cesse-*
rit in Imponentis Pacificationem, ipsius *Sacrifi-*
cium in delictorum expiationem, ipsius *vibices in delinquenti-*
um sanationem & liberationem, Is verè & integrè pro illis sa-
tisfecerit; Atqui Christus *Sed & propter hæc omnia præstitit*,
Isaie 53. 5. 1 Pet. 2. 24.

2. Quod *Victimæ* pro peccatis oblatæ præstiterunt typi-
cè, hoc effecit Christus reverà unica sua in *Cruce Oblatione*:
ratio. quia lex umbram tantùm obtinebat *futurorum bono-*
rum, Heb. 10. 1. Corpus autem est Christi, Col. 2. 17. Sed
victimæ *expiarunt & satisfecerunt typicè*, Anima carnis in
Sanguine ejus, ego dedi illum vobis ut super altare in eo
expietis pro animabus vestris, & Sanguis pro animæ piaculo
fit. Levit. 17. 11. unde illud *ῥωτὸς αἵματος ἡ χάρις ἐστὶν*
ἀφεσις. Absque Sanguinis effusione non fit remissio. Heb. 9.
22. Ergo

3. Justitia è Cælo proveniens, quæ est ipsius Jehovæ, æ-
ternum manens, ad *rehibenda, tegenda, & tollenda peccata*, est
Justitiæ divinæ *satisfactoria*, aliter maneret iis qui sunt in
Christo *condemnatio*, contra illud, Rom. 8. 1. Sed talis est
Justitia

Justitia Messie pro nobis exhibita, *Psal. 85. 12. Jer. 33. 25.*

Deut. 9. 24. Ergo

4. Profitetur Salvator se animam ponere pro omnibus, *Jo. 16. 11.* 2. Se eo fine venisse, ut daret animam suam in redemptionis pretium pro multis, *Mat. 20. 28.* 3. Quod consummatum esse clamat in ultimo Agone, *Jo. 19. 30. & ἄγον, ἀντιλήπον, τελειῶνς,* inferunt satisfactionem.

5. Qui pro nobis factus est peccatum, ut nos efficeremur *Iustitia Dei, 2 Cor. 5. 21.* Execratio G. al. 3. 13. verè & plenè satisfecit: Sed hoc à Servatore præstitum, Ergo

6. Aliq̃ frustra lex erat promulgata, & sententia violentibus denunciata, Morte morieris, quod est contra Dei immortalitatem, & peccatum maneret impunitum, contra essentialem Dei justitiam.

7. Et maneret adhuc adversus nos Chirographum, contra illud *Col. 2. 14.* nec Redemptorem se nobis Christum præstitisse constaret in executione muneris Sacerdotalis & Regii, sed tantum Prophetici, in suadendo verbo, & exemplo, quod etiam fecerunt alii Prophetæ,

Obiiciunt Socinus, Gitichius, Ostorodius, Smalcus, Moscorovius, &c.

Ob. **D**EUS se obstrinxit se nolle unum pro alio puniri, sed anima quæ peccaverit, ipsa morietur, *Ezech. 18. 4.* Ergo non potuit Christum insonem, pro fontibus punire, ut iustitiæ ipsius satisfaceret.

Sol. Aliud est alterum pro altero puniri in unum, aliqd̃ puniri illum qui se sistit pro altero vadem seu sponsorem. Christus hic hominem induit, & factus est pro nobis peccatum & execratio, unde iuste solvit, quod à nobis erat debitum.

Ob. 2. Poenæ Gehennæ æternæ erant nobis debite, sed has subire Christus non potuit, nam impossibile erat ipsam a morte detineri, *Act. 3. 24.* *Sol.*

Sol. Poenas infernales pertulit *Salvator* in horto, quoad acerbitatem, non quoad durationem, non in lictas à *Diabolis* in inferno, sed ipsi incidentes ob peccati molem, & *Iustitiæ* paternæ severitatem; quas patiundo vicit, & vincendo de potestatibus tenebrarum triumphavit. Col. 2. 15.

Ob. 3. Deus remisit peccata nostra gratis, per viscera suæ misericordiae, Luc. 1. 78. Ergo non opus erat satisfactione, quia satisfactio & gratuita condonatio se mutuò tollunt.

Sol. Remissio & Satisfactio se mutuò tollunt ad idem relata; quod hæc non fit, quia enim satisfacit *Christus Iustitiæ* Divinæ, peccata nobis credentibus gratis condonantur, unde misericordia in nos, iustitia in peccatum se mutuò osculantur.

Ob. 4. Si absq; satisfactione peccata nostra non potuerant remitti, tum nec remittenda sunt à nobis peccata in proximum, sine interveniente satisfactione, quia Deum jubemur imitari in condonandis peccatis, Ephes. 4. 32. & 5. 1. quod confirmatur parabolâ *Debitoris*, cui dominus debita gratis remittit, & punit satisfactionem exigentem ab alio, Mat. 18. 32, 33.

Sol. Præceptum & parabola ingerunt mutua nostra erga conservos officia, non judiciale inter Iudicem & reum processum. Iudex enim qui extra iudicium potest delinquenti ignoscere, pro tribunali sedens juxta *Iustitiæ* præscriptum debet procedere.

Ob. 5. Idem Iudicis & partis læsæ & rei non potest subire partes: Sed *Christus* quia Deus, est Iudex & pars læsæ: Ergo pro reis non debuit intercedere.

Sol. Qui læsæ erat pars ut Deus, ejusdem cum Patre & S. S. essentia, ut *advocatus* & sponsor, potest satisfacere, sicut Senator descendens è Tribunali fieri potest pro reis intercessor.

Ob. 6. Actiones Salvatoris quæ homo, erant legi debite, quia Factus sub lege, Gal. 4. 4. & passiones sibi ipsi cessere in exaltationem, Phil. 2. 7. 9. Ergo non potuerunt esse pro nobis meritoria vel satisfactoria.

Sol. Meritum tribuitur Personæ ratione Deitatis, legi non

non obligatæ, non humanæ naturæ seorsim spectatæ, quæ personam exhibuit passibilem, ob participantium expiationem, cui *Deitas* contulit infinitum satisfactioni pretium.

Ob. 7. Si mediator plenè & integrè satisfecerit, non opus est nostra ulteriori opera, aut operibus, ut piè, justè, & sobriè vivamus, quòd tamen exigit à nobis *Evangelium*, Tit. 2. 12.

• Sol. Declinandum à malo, & invigilandum bonis operibus, non ut inde justificemur coram Deo, sed ut digni ambulemus justificati per Christum, & per novam obedientiam & præcepta nobis media, ad optatum salutis portum perveniamus. Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, sine quibus nemo videbit Deum, Heb. 12. 14. vid. de Satisfactione Christi Lect. nostram 9^am.

QVÆSTIO V.

An sola fides ex parte hominis justificet? Affirmant nostri Art: II.

Vid. de Justificatione
Lect. nostrā
5^am.

QVIA,

1. **J**ustificari fide idq; gratis, (quia opera fidem evacuant) est solâ fide justificari: sed arbitramur hominem justificari fide, absq; operibus legis, Rom. 3. 28. *Superâv gratis*, Rom. 3. 24. non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, Tit. 3. 5. non nisi per fidem, Gal. 2. 16. Ergo,

2. Justificamur eodem modo, quo *Abraham* pater omnium credentium: sed credidit *Abraham* Deo, & imputatum est ei ad justitiam, Gen. 15. 6. Rom. 4. 5. Illi vero, qui non operatur, credentiautem (*Balchud* addit *Syrus*) tantum in eo, qui justificat impium, reputatur fides ejus in justitiam secundum propositum gratiæ Dei. Sicut & *David* dicit beatitudinem hominis, cui *Deus* acceptam fert justitiam sine operibus, Rom. 4. 5, 6. Ergo fide solùm justificantur fideles.

1. 1

3. Per

3. Per quod solummodò imputatur nobis *Christi justitia*, quæ lapsui & legi satisfacit, per illud solummodò ex parte nostra justificamur, sed justificamur *gratis* per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in *Christo Jesu*, quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiæ suæ, Rom. 3. 24. unde *Christus* factus est nobis sapientia, justitia, sanctificatio, redemptio, 1 Cor. 1. 30.

4. Per quod purificantur corda nostra, per illud solum justificamur, sed *non nisi*, vel *sic & sic*, tanquam instrumento justitiæ Christi apprehendente, non *sic & sic*, propter fidei meritum purificantur corda nostra, Act. 15. 9. & invenimur in eo non habentes justitiam nostram, quæ est ex lege, sed illam quæ ex fide est Christi, quæ ex Deo est justitia in fide, Phil. 3. 9.

5. Per quod Evangelii participes ad salutem, & filii Dei efficimur, per *id solum & semper* justificamur: at per solam fidem ista possidemus omnia, Rom. 1. 17. Jo. 1. 12. Rom. 5. 1. Ergo.

6. Eodem modo justificamur, quo Evangelii justitia nobis conferenda retegitur, & manifestatur: At justitia nobis conferenda retegitur nobis in Evangelio, ex fide in fidem, Rom. 1. 17. hoc est, ut per fidem solummodò initium & progressus ejus instituatur, ergo sola fide justificamur, confer. Gal. 3. 8. Rom. 1. 17. sicut scriptum, justus ex fide vivet.

7. Doctrina, quæ distinguit Christianismum salutiferum à Judaismo, Turcismo, & Eibnicismo, est ab omnibus Christianis amplectenda: sed talis est hæc de justificatione ex sola fide, quia finis legis est *Christus*, ad justitiam omni credenti, Rom. 10. 4. Quare ut concludit Articulus noster, sola fide nos justificari, Doctrina est saluberrima, & consolationis plenissima. Act. 11.

Objectioni

Obiiciunt Papistæ, Sociniani, Arminiani, &c.

Ob. 1. **N**on asserit Scriptura *solam fidem* iustificare, sed *contrarium*, videtis quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide tantum, Jac. 2. 24.

Sol. Habetur, *tantummodo crede*, Mar. 5. 36. & *Crede tantum*, Luc. 8. 50. quo Archisynagogus fieret voti compos. 2. Non nisi per fidem iustificatur homo, Gal. 2. 16. Non ex operibus, ne quis gloriatur, Ephes. 2. 8. quæ omnia æquipollent *thesi*, *sola fide* nos iustificari, 3. quod cum negare videatur Jacobus, dicendum est, illum loqui de professione fidei hypocrítica, & *infirma*, quæ ostendat se sine operibus; non de fide iustificante, charitate, & spe comitata, quæ ostendunt fidem illam esse *vivam* quæ iustificat, in partes tamen non veniunt ut *concause*, quæ cum fide simul iustificent. Nam aliud est causa justificationis, aliud *qualitas* iustificati, nec quæritur quæ virtutes sibi invicem connectuntur, sed quis sit cuiusvis actus proprius, unde sola fides iustificat, licet ea fides, quæ sic iustificet, non sit sola, sed aliis virtutibus comitata. Neq; tamen merito fidei iustificamur, sed medio, non *διὰ τὴν πίστιν*, sed *διὰ τὴν πίστιν καὶ ἔργα*, non propter fidem, sed per fidem, non iusti facti sumus, sed *declaramur*, apprehendente scilicet fide, non nuda tantum cognitione & assensu, sed fiducia, innitente salvatoris merito, quod divinæ iustitiæ satisfaciatur.

Ob. 2. Aliis virtutibus, nempe spei & charitati ascribitur iustificatio, spe salvi facti sumus, Rom. 8. 24. & *fœminæ peccatrici* remissa sunt peccata multa, quia dilexit multum, Luc. 7. 47. Ergo ex sola fide non est iustificatio.

Sol. Metonymicè ista attribuuntur *consequenti*, quæ sunt *antecedentis*: *Effectui* quæ sunt *cause*. 2. Nec *ἐν*, Luc. 7. est particula *causalis*, sed *rationalis*, unde non sequitur, remissa

sunt peccata, quia dilexit, Ergo dilectio est causa remissionis; magis quàm si argumenteris, Vivis quia ambulat, ergo ambulatio à priori est vitæ causa, cùm tantum sit à posteriori indicium.

Ob. 3. Si justitia Christi imputata, fide apprehensa, nos solummodò justificaret, ergo non minùs justì haberemur quàm Christus aut B. Virgo. At hoc blasphemum.

Sol. Juxta veritatem rei æquè sumus justì, sed non æqualiter, nec eodem modo, cum ille justus sit *subjectivè*, nos *imputativè*, ille de proprio, nos illius largitate. 2. B. Virgo autem justificata fuit, non quia Christum gestavit in utero, sed in corde.

Ob. 4. Eodem modo justificamur, quo fuimus rei constituti; sed rei efficimur per peccata inherētia, tam originale Adami, quàm addita nostra actualia. Nam sicut per unam offensam reatus venit in omnes homines ad condemnationem. Ita per unius justitiæ beneficium redundavit in omnes homines ad justificationem vitæ. Rom. 5. 18.

Sol. Illud (sicut) Apostoli non confert inter se modos inessendi contrariorum effectuum, sed originem tantum & Authores.

Ob. 5. Si sola fides justificet, Ergo non opus esset Decalogo, vel oratione dominica, aut sacramentis ad salutem nostram promovendam, quia symbolum tantum sufficeret, in quo tamen solam fidem justificare non habetur; sed ista non sunt admittenda.

Sol. Necessaria sunt ista omnia ut vitæ fidei fulcra, non justificationis concussæ; quia creati sumus in Christo ad bona opera, Ephes. 2. 10. non justificati per vel propter bona opera.

Ob. 6. Sine sanctimonialia nemo videbit Deum, Heb. 12. 14. Ergo sola fides ad justificationem non sufficit.

Sol. Ista fidem præsupponunt è quâ egerminant tanquam fructus, qui conficiunt sanctificationem, non efficiunt justificationem.

Ob. 7. Doctrina ista de justificatione per solam fidem, meritis Christi innitenti. 1. Pietatis studium evertit, 2. fidei acceptilationem meritoriam quandam inducit, 3. & operibus bonis debitam laudem & præmium detrahit, Ergo exterminanda.

Sol.

Sol. Imò extimulat potius ad pietatem, cum fides absq;
eâ, futura sit prorsus mortua, 2. quæ urgetur ut instrumen-
tum apprehendens illud, quod iustificat, non in se, suam accepti-
lationem habens, quâ iustificet. 3. Unde operibus constet
laus sanctificationis, non iustificationis, quia in districto Dei
iudicio, non iustificabitur ex operibus ulla caro. Psal. 143. 2.

Q U Æ S T I O. VI.

*An aliquis potest esse certus de suâ
salute? Aff.*

Q U I A,

I. **U**BI aperta, evidens, plena, & fiducialis inter-
cedit de peccatorum remissione, & patris in filio
favore, persuasio; ibi necessariò sequitur salu-
tis certitudo: quia ut fides à fideli, sic nec istæ proprietates à fide
possint separari, sed fides est πίστις, πεποίθις, ἔλεγχος,
substantia sperandorum, & argumentum non apparentium, Heb.
11. 1. & πνευφοεῖα quæ omnia ista fideli suppeditat, Ergo
potest, & debet esse certus de sua salute.

Quodcumq; spiritus testatur nos posse & debere credere, illud
nobis oportet esse persuasissimum, quia spiritu signati sumus in
diem Redemptionis, Ephes. 4. 30. sed spiritus testatur nos posse
& debere credere salutis certitudinem. Quotquot recepe-
runt eum, illis dedit potestatem filios Dei fieri, Jo. 1. 12. Et
quoniam filii sumus misit Deus hunc spiritum filii sui, Gal. 4.
6. & ille ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, nos esse
filios Dei, & si filii tum & hæredes, Rom. 8. 16. Ergo possumus,
& debemus de salute esse certi.

3. Quod spondeant sibi ipsi omnes fideles, à nobis certò est expectandum : sed Abraham contra spem sub spe credidit, nec infirmatus sed *παρρηγορηθεὶς*, Rom. 4. 21. David, misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ, Ps. 23. 6. non confundar in æternum, Psal. 31. 1. Nos scimus quod translatus sumus à morte ad vitam, quoniam diligimus fratres, 1 Joh. 3. 14. per hoc novimus habitare eum in nobis, nempe ex spiritu quem dedit nobis. ib. 24. *πείσθην* & , persuasus sum, quod neq; mors, neq; vita potest separare nos à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro, Rom. 8. 38.

4. Quod precibus tenemur petere, illud credendum est speciatim ad nos pertinere. quia quæcunq; orantes petitis, credite vos accepturos & eveniunt vobis, Mat. 11. 24. hæc est fiducia quam apud Deum habemus, ipsum (si quid petierimus secundum voluntatem ejus) nos audire, quod si scimus eum audire, nos quicquid petierimus, scimus nos habere petitiones, quas ab eo petimus, 1 Io. 5. 14, 15. sed singuli tenentur petere Dimitte nobis debita nostra, Mat. 6. Luc. 11. & perstringitur *ὁλιγοψυχία* quid timidi estis medicæ fidei? Mat. 8. 26. & exigua fide præditi quare dubitastis? Mat. 14. 31.

5. Astruunt hanc certitudinem Patres, Greci & Latini: spiritus testatur, quænam relinquitur ambiguitas? Chrysostomus in Rom. 14. & si Deus hac arrhâ nobis prius datâ, reliquam hæreditatis possessionem non adjiceret, ipse arrhæ perditæ damnata pateretur. idem Hom. 1. in 2. ad Cor. sic Ambrosius præsume non de tua operatione, sed de Christi gratia, de Sacram. 1. 5. c. 4.

6. Consentiunt Adversarii, Colonienfes, Roffensis, Torrensis, Cajetanus, Cassalius, Canisius, Eisengrenius, qui non tantum nullum receptum Doctorem hanc certitudinem negasse pronuntiat, sed Concilium Tridentinum eandem propugnare peculiari tractatu asserit.

7. Ex positâ una propositione credita, & altera evidenti ex fide, certa est conclusio, Scotus in 3. Sent. dist. 35. quæst. unica, quod & probavit Vega, Canus, Medina, Albertinus, unde argumentum, qui crediderit & baptizatus fuerit, Salvus erit. Mar.

16.16. At ego credo me habere *fidem*, quod conscientia *fidelis* certò percipiat, Scotus in 3. Sent. Dist. 23. & de Dei omnipotentia & misericordia certus est, quicumq; fidem habet. Aquin. 2. 2^a. q. 18. Art. 4. Ergo potest & debet esse certus de sua salute.

Objectiones.

Ob. 1. **N**emo potest dicere, *Mundum est cor meum*, Prov. 20. 9. 2. Nescit homo utrum odio aut amore dignus est, sed omnia in futurum servantur incerta, Ecclef. 9.

Sol. Non nititur certitudo hæc nostris operibus, sed Dei electione, & Servatoris satisfactione. 2. Nec potest quispiam pronunciare *mundum* esse cor suum, quia si dixerimus peccatum non habemus, nos seducimus & veritas in nobis non est. 1 Joh. 1. 3. Nec ex externis eventibus ferenda est sententia, sed ex promissis in Christo, non te relinquam aut deseram, Hebr. 13. 5. Et qui credit in eum non confundetur, 1 Pet. 2. 6.

Ob. 2. *Job* profitetur, non reprehendit me cor meum in tota vita mea, C. 27. 6. 2. *David*, judica me Domine quia in innocentia ambulavi, Psa. 26. 1. 3. *Paulus*, nihil mihi conscius sum, 1 Cor. 4. 4. Isti tamen non audebant certitudinem salutis arrogare.

Sol. Non ex propria iustitia, sed ex Dei misericordia (cujus dona sunt ἀνταμείβηται R. 11. 29.) hanc derivârunt certitudinē.

Ob. 3. Deus sub certis conditionibus ex parte nostrâ implendis salutem spondet. 1. Invenies Dominum si in toto corde quaesieris eum, Deut. 4. 2. Si impius pœnitentiam ageret ab omnibus peccatis, vita vivet, Ezech. 18. 3. Vos amici mei eritis, si feceritis quæ ego præcipio vobis, Jo. 13. At constare non potest nobis, nos conditiones illas observasse.

Sol. Ista sunt documenta conversationis, non fundamenta certitudinis. 2. Sufficit si sincerè pergamus sine hypocrisis, De-

us propter Christum providebit, ne inanis sit noster conatus in Domino.

Ob. 4. Post peractam pœnitentiam anceps manet remissio, forsitan ignoscet Deus, Dan. 4. 24. Quis scit an convertatur, Joel. 2. 14. Roga Deum si forte remittatur tibi cogitatio cordis tui, Act. 8. 22.

Sol. Incertitudinem agnoscimus ex intuitu nostræ dispositionis & fragilitatis, firmitatem tamen habemus ex parte Dei.

Ob. 5. Ulterius confidentia hæc ex parte Dei labefactatur. Beatus est homo qui semper est pavidus, Prov. 28. 14. Cum timore & tremore salutem vestram operamini, Phil. 2. 12. 3. In timore incolatus vestri tempore conversamini, 1 Pet. 1. 17. Ergo nil certi hac ex parte statuendum.

Sol. Ista inculcant tantum sollicitudinem de mediis, per quæ ad finem pervenitur, non de fine hesitantiam, quæ Dei nititur adjutorio, unde timor iste sollicitudinis non opponitur fiduciæ in Christi promissis, sed præsumptioni carnali de viribus & integritate propriis.

Ob. 6. Non extat particularis certioratio in scripturis, tibi Petre, vel Paule remittuntur peccata tua, nec in ullo Symbolo habetur de salutis certitudine articulus, Ergo non est admit-tendus.

Sol. Sufficit ex generali promissione, conscientiam vivâ fide suffultam subsumere, ego credo & promissis in Christum innitor, quod in articulo de peccatorum remissione in symbolo Apostolico comprehenditur.

Ob. 7. Securitatem carnalem, præsumptionem & jactantiam Pharisaicam fovet hæc doctrina, ut testantur Aug. de corruptione & Gratia, c. 13. Greg. Moral. 1. 9. c. 17. Ergo non prædicanda.

Sol. Hoc fieri solet in hypocritis, qui nituntur propriis viribus, non in verè fidelibus, qui totum Deo referunt, Aug. Enchirid. c. 30. Vid. De certitudine salutis Lect. nostram sept.

Q U Æ S T. VII.

An Gratia sufficiens ad salutem concedatur omnibus? Neg.

Q U I A,

1. **G**ratia Salutifera non extenditur ultra decretum : Sed non decrevit *Deus* omnes salvare, sic enim nulli condemnarentur.
2. Tum omnes *vocarentur* externè & internè, & *æquales* motus Spiritus Sancti sortirentur, aliter pervenirenius ad finem absq; mediis : Sed plurimi sunt qui de Christo nunquam audiverunt, & ex *audientibus* multi *vocati*, pauci *electi*: Ergo non sufficiens ad salutem illis confertur gratia.
3. Vobis datum est nosse *mysteria* regni Cœlorum, illis autem non est datum, Mat. 13. 11. ut impleretur in illis prophetia *Isaie*, auditu audietis & non *intelligetis*, & videntes *videbitis* & non percipietis, Ib. 14. ex *Isa.* 6. 9. unde illud, *Quare errare nos fecisti; Domine*, de viis tuis, indurasti cor nostrum, ne timeremus te *Isa.* 63. 17.
4. Hæc immobilis veritas *Prædestinationis* & gratiæ non alios, sed quos *prædestinavit*, ipsos & *vocavit*, nec alios sed quos ita *vocavit*, ipsos & *justificavit*, nec alios sed quos *prædestinavit*, *vocavit*, *justificavit*, ipsos & *glorificavit*, Rom. 8. illo utiq; *sine*, qui non habet finem. August. de prædestinatione Sanctorum c. 17. unde de *Tyriis* & *Sydoniis* speciatim pronuntiat, quoniam ut crederent non erat illis datum, etiam unde crederent est negatum. Idem de bono perseverantiæ c. 13.
5. Gratia Salutifera ad eos tantum extenditur, pro quibus

bus *Christus* oravit : At *Salvator* profitetur, non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, Jo. 17. Ergo

6. Si *sufficiens* gratia sit omnibus concessa, Ergo esset *efficiens*, & omnes salventur, quia *sufficiens* gratia omnia tollet conversionis *obstacula*, ut in *Paulo*, sufficit tibi gratia mea: aliter non esset *sufficiens*; Sed gratia non tollit in *pereuntibus* omnia *obstacula*, Ergo non *sufficiens* gratia omnibus conceditur.

7. Si Gratia ista *supernaturalis* esset *universalis*, tum *naturalis* esset, ut *dictamen* Conscientiæ, & salutis *stadium*, quo omnes appetunt bonum, quod omnibus *Nationibus* competet: Sed gratia à natura semper est determinanda, sumus naturâ filii iræ, Gratiâ filii Dei, Ephes. 2. & maxima pars gentium de Christo Redemptore non audiverunt, vel in Christi prædicationem non credunt; Ergo gratia ista *salutaris* nunquam ipsis illuxerit.

Objectiones.

Ob. 1. **N** I H I L omissum est à Deo, quod conduceret ad omnium salutem, ut constat ex scopo *parabolæ*, Quid est quod ultra debui facere *vineæ meæ* & non feci? ex *Isai. 5.* Ergo gratia *sufficiens* est omnibus collata.

Sol. Restrigitur hæc gratia tantum *vineæ*, quæ est *Ecclesiæ*, non iis qui sunt extra *vineam*. Deus addebat quotidie *Ecclesiæ*, qui salvi fierent, *Act. 2.* ultimo, 2. præstitit quod præstandum erat à plantante, & externè muniente, non ab internè gratiam conferente, 3. perditio tua ex te O *Israel*.

Ob. 2. Vivo, Ego nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat, Ergo confert media *sufficiencia* ut viveret.

Sol. Textus habet, non *delector* morte *Impii*, 2. multa tamè fieri permisit Deus, quæ non probat, & potest impedire, 3. non defectus est ex parte *mediorum*, sed *hominum* qui propriâ culpâ se privarunt *mediorum* *sufficiencium* beneficio.

Ob. 3.

Ob. 3. Deus vult omnes homines *salvos fieri*, 1 Tim. 2. 4. sed sufficienter *promovet*, quod *vult*, nam *quicquid voluit fecit*. Ps. 115. 3.

Sol. Vult *voluntate*, quâ invitât omnes *publicè*, ad salutem per verbi *præconium* positum in *medio*, non *voluntatis actû*, quo efficit, tollens *omne impedimentum*, ut *veniant*, 2. unde vult *salvos fieri*, non *salvos facere*, 3. omnes homines non *Judeos* solum sed *gentes*, cuiusvis *sortis*, *Reges*, *Subditos*, non *singula generum collectivè*, sed *genera singulorum distributivè*.

Ob. 4. Eo fine venit *filius hominis*, ut *salvaret* quod *perierat*, sed omnes *perierunt*, & *conclusi* erant sub peccato, ut omnium *miseretur*, Rom. 11. 32.

Sol. Textus habet, venit Christus ut *salvaret* (non *omne* sed) *Id quod perierat*, hoc est *tale*, non *totum*, 2. *Salvati autem inclusi* erant sub peccato cum *reprobis*, ut constaret *ipso- rum salus*, non ex *proprio nixu*, sed Dei in Christo *miserer- dia*.

Ob. 5. Sicut per unius *delictum* peccatum venit in *omnes homines* ad *condemnationem*, sic per unius *Justitiam* *beneficium* redundavit in *omnes* ad *Justificationem*, Rom. 5. 12.

Sol. Non confert Apostolus *Delictum* & *Restitutionem* quoad *extensionem*, sed quoad *originem*, sic ut per *Adamum* in- travit *delictum*, ita non nisi per *Christum* subsequuta est *restitu- tio*, non autem *omnibus*, sed ut sequitur ver. 19. *multis*, ni- mirum illi à patre datis, Jo. 17. 2.

Ob. 6. Omne *ſædus* supponit *ſæderatorum* sufficientiam, aliter Deus ageret cum *ſuis* ut *Pharao* cum *Israelitis*, subdu- ceret stipulam, & pensum nihilominus exigeret. At *ſædus* in- initum sub *Evangelio* scribit legem in *cordibus*, Heb. 8. 10. Ergo confert *gratiam* sufficientem.

Sol. Scribit legem in *cordibus ſæderatorum*, sed omnes non sunt *tales*, scilicet qui sunt *extorres* à *ſædere*, & *Christia- ni hypocritæ*: Novit autem *Dominus* tantum quos *discrevit*, & qui sunt *sui*, 1 Tim. 2. 19.

Ob. 7. *Mandata* & *promissiones* sunt *generales*, Ergo & *ſæ- dus*, aliter *invitatio* per verbum sine *discrimine* esset *illusoria*,

quæ non *capacibus* proponeretur, ac si *sordo & cæco* diceretur, *audi & vide.*

Sol. Deus cùm efficacitèr tantùm trahit electos, non *eludit* vel *excludit alios*, magis quàm cæcos privat *lucis* solatio, quæ publicè omnibus impertitur. 2. Aliud autem est, non *sanare* propriâ culpâ lethalitèr *vulneratum*, Aliud *præcipitare*, & *perdere.* *posterius* non facit Deus, *prius* non tenetur præstare. 3. Nihilominus nemo tam deploratæ est *salutis*, quin ex *mediis* à Deo *propositis* fiat *melior*, unde si non consequatur *salutem*, minuatur *damnationis* pœna, quod non est *eludere*, sed cum *Iustitia* *misericordiam* indebitam miscere. Vid. de Grat. Univerf. Lektionem Nostram 3^a m.

C A P.

CAP. SEXTUM.

DE SACRAMENTIS.

MEDIATIONEM obsignant SACRAMENTA,
quæ signa sunt & Sigilla gratiæ collatæ, & felicitatis ex-
pectandæ.

De quibus quæritur.

- An {
1. Sacramenta conferant gratiam ex opere operato?
 2. Duo tantum sint Novi Testamenti Sacramenta?
 3. Baptismus ad salutem sit necessarius?
 4. Pædobaptismus sit probandus?
 5. Detur Transsubstantiatio?
 6. Missæ Sacrificium sit Idololatriæ?
 7. Matrimonium Legitimum sit dissolubile quoad vin-
culum?

Q U Æ S T. I.

*An Sacramenta conferant Gratiā
ex opere operato ? Neg.*

Q U I A,

1. **S**igna & sigilla nil in se continent, vel conferunt, sed gratiam jam forè collatam, vel etiam postea conferendam tantum significant & obsignant : Talia autem sunt tantum Sacramenta, ut patet ex Gen. 17. collato cum 4to cap. ad Roman.

2. Abraham pater credentium, Eunuchus & Cornelius prius salutarem gratiam receperunt, & crediderunt, quam Sacramentorum aliquo opere operato fuerunt initiati, ut patet Gen. 15. 6. Rom. 4. 10, 11. Act. 10. 2. Ergo Sacramenta supervenientia hanc illis gratiam obsignarunt tantum, non contulerunt.

3. Nulli adulti ad Sacramenta sunt admittendi, sine prævia fidei professione pro captu & modulo, Mat. 28. 19, 20. Mar. 16. 16. Act. 2. & 8. 37. Ergo hoc non expectandum ex insequente Sacramentorum opere operato.

4. Nuda elementa debitum non possunt esse subiectum supernaturalis gratiæ, seu vehicula ad Animæ sordes eluendas, ut nec Dei verbum, nisi credatur, nec ipsa Christi caro, nisi fide manducetur, quicquam prosint. nemo venit ad me nisi Pater illum traxerit, Aqua cor abluit, faciente id verbo, non quia dicitur, sed quia creditur, August. in Jo. Tract. 80. Ergo nudum opus operatum est frustraneum.

5. Sacramenta damnationem promovent indignè recipientium, ut Simonis Magi, Act. 8. & eorum qui sine examine susq;

fusq; deq; habent, quid recipiunt, 1 Cor. 11. 29. Ergo *opus operatum* gratiam in quibusdam *eliminet* potius, quàm confert.

6. Tum penes esset *Sacerdotem* pro libitu, gratiam divinam cuilibet se pro more præsentanti impertire : Sed hoc S. S. est *opus peculiare*, aliter Deus se alligaret signis externis.

7. Tum gratia hæc confertur vel ex *opere operato* Dei, vel *opere operato* conferentis Ministri, vel *opere operato* fidelis, qui recipit : Sed gratia hæc confertur tantum à Deo *efficaciter* in corde credentis *operante*, Ergo non hoc tribuendum *operi operato* Administrantis, siquidem foris *Sacramenta* percipimus, ut intus S. *Sancti* gratiâ repleamur. Greg. in 1 Reg. l. 6. c. 3. unde Lombardus, Homo non *querit salutem* à *Sacramentis*, quasi ab *illis*, sed per *illa* à Deo, non ex *Sacramentis*, sed in *illis*, id est, in illorum *usu*. Hugo, ita Scotus, Durandus, Biel, de *Orbellis* in 4. Sent. Dist. 1.

Objiciunt.

Ob. 1. Q Uod *adumbratum* in V. T. *præstitum* erat in N. T. sed *Diluvium* servavit Arcam, Gen. 7. *Circumcisio* carnem verè *abscindebat*, Gen. 17. Coloss. 2. 11. *Mare rubrum* verè servavit *Israel*, Exod. 14. *Manna* & *aqua* ex *petra* verè *reficiebant corpora*, Exod. 16. 17. *Aqua lustralis* *Sanctificabat*, Numer. 19. 12. ex *opere operato*: Ergo multò magis hoc præstant *Novi Testamenti Sacramenta*.

Sol. Symbola tantum fuerunt *gratiæ collatæ*, non *Causæ conferentes*.

Ob. 2. Plus præstiterunt *Sacramenta* N. T. quàm V. Illa autem erant *sigilla*, gratiam collatam *obsignantia*, Ergo *Sacramenta* N. T. *gratiam conferunt*.

Sol. Eadem erat *Sacramentorum* utriusq; Testamenti *efficacia*, non ex *opere operato* administrantis, & recipientis *habitudine*, sed ex conferentis *benignitate*.

Ob. 3.

Ob. 3. Character imprimitur ex opere operato imprimen-
tis: Sed quædam Sacramenta, Baptismus, Confirmatio & Ordo,
Characterem indelebilem imprimunt Ezech. 9. Apoc. 7. Isa.
66. 19. unde signati dicimur, Ephes. 1. 13.

Sol. Confirmatio & Ordo, ordinis sunt & Disciplinæ Ecclesi-
asticæ Ordinationes, non propriè Sacramenta. 2. Nec signa ista
apud Prophetas & Apocalypsin, Baptismum certò adumbrabant,
nec erant gratiæ collativa, sed collatæ significativa. Quomo-
do, inquit Augustinus, Moses sanctificat & Dominus? Moses visi-
bilibus Sacramentis per Ministerium suum, Dominus invisibi-
li gratia per S.S. in Levit. q. 84. unde postquàm credi-
distis (inquit Apostolus) obsignati estis spiritu illo pro-
missionis Sancto, Ephes. 1. 13.

Ob. 4. In Christi Baptismo plus confertur, quàm in Baptis-
mo Johannis: Sed Johannis Baptisma externum signum con-
tulit ex opere operato, Ego baptizo vos aquâ, Ergo Christi bap-
tismus ex opere operato confert gratiam, Ille baptizabit vos
S.S. & igne, Math. 3. 11.

Sol. Idem erat Baptismus Johannis & Christi quoad Sub-
stantiam, licèt non quoad omnes Circumstantias. 2. In utrisq;
autem gratia, non ab opere operato externo, sed à S.S. interno
concurso exhibetur.

Ob. 5. Conferunt Sacramenta, quod promittitur, Quot-
quot baptizati estis Christum inquisitis, Gal. 3. 27. Surge & bap-
tizare & ablue peccata tua. Act. 22. 16. Ergo ex opere operato
ista perficiuntur.

Sol. Perficiuntur ex opere operato interno S. S. non ex-
terno Ministri conferentis. Conferant quidem aliquid objecti-
vè, fidem excitando ad amplectendam gratiam, non effectivè,
qualitatem aliquam de novo producendo, vel educendo, vel impri-
mendo, ut fit per motionem in projectis.

Ob. 6. Vel Sacramenta conferunt gratiam ex opere operato
Administrantis, & recipiētis, vel aliquo alio modo, vel nullo mo-
do, si nullo; nisi excitando tantū fidem, non plus præstant, quā
picturæ vel visibiles Creaturæ; si aliquo alio modo, tum gratia
ipsis erit vel effectus, vel consequens, vel correlatum; si consequens,
vel

vel correlatum, tum vel necessarium, vel contingens, si necessarium, tum omnes recipientes sacramenta, rem Sacramenti recipient, quod non concedatur; si contingens, tum obsignarent illud quod non constat esse scriptum, Ergo gratia sequitur, ut certus effectus operis operati.

Sol. Conferri dicatur gratia vel opere operato administrantis, vel operâ recipientis fidelis, vel operatione S.S. spirantis, prout vult. Ultimo modo dicimus gratiam conferri effectivè & casualiter, aliis tantum instrumentaliter & pactionaliter, quod pistoris & creaturis non competit.

Ob. 7. Eiusdem sunt efficaciae Baptismus & Eucharistia: sed Baptizati certo certius salutem consequuntur, in aqua sanctificata, ut Jordan per salvatoris baptismum, ut habetur in Liturgia Anglicana de Baptismo, & sunt signa efficaciae gratiae, per quae Deus in nos operatur, Ergo istis rectè administratis gratia ex pacto consequitur.

Sol. Conceditur effectum comitari opus operatum, sed non ab opere operato effici, verum ab illius gratia liberrima, qui operatur omnia salutaria in omnibus, prout ipsi complacuit.

Q U A E S T. II.

*An duo tantum sint N. Testamenti
Sacramenta Aff.*

1. **S**acramentum est visibile signum invisibilis gratiae à Christo institutum ad fidem obsignandam, augendam, & communionem in Christo testificandam: sed hæc competunt tantum Baptismo & cœnæ Domini, Ergo ista duo tantum sunt N. T. Sacramenta.

2. Occurrunt tantum in N. T. institutio Baptismi, Baptizate

tizate omnes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Mat. 28. & cœnæ Dominicæ. Hoc facite in meam commemorationem, 1 Cor. 11. 24. Ergo duo hæc Sacramenta sunt solummodò admittenda, ut à Christo instituta.

3. Sacramenta N. T. sunt V. T. Sacramentis *Analogæ*, ut sit *Sacramentum Initiationis & progressus*: sed talia fuerunt in V. T. tantùm duo, *Circumcisio & Agnus Paschalis*, Ergo sunt duo tantùm his *analogæ* in N. T. *Baptismus & Cœna Domini*.

4. Apostolus *symbola sacramentalia* V. T. nobis accommodans, hæc duo tantùm designavit, nempe *Baptismus & Cœnam Domini*, 1 Cor. 10. 2, 3. conf. Col. 2. 11, 12. 1 Cor. 5. 7.

5. Patres ex latere Christi hæc duo tantùm eliciunt, in aqua & sanguine mysticè erumpentia, Jo. 19. 34. & 1 Joh. 5. 8. quæ Ecclesia primitiva frequentavit, Act. 2. 38, & 42.

6. Pœnitentia, Ordo, Confirmatio, Matrimonium, & Unctio extrema, institutione Sacramentali destituuntur, & laxa tantùm significatione pro sacramentis à Romanensibus plurimis habentur, quod agnoscit à Sancti. clara ad Art. confess. Anglic. 25.

7. Tot sunt N. T. Sacramenta, quot sunt nostræ communionis cum Christo tesseræ, & quot usurpavit & sanctificavit in seipso. At duæ tantùm sunt tales tesseræ, quia omnes in unum corpus Baptizati sumus, & omnes unâ potione potati sumus, 1 Cor. 12. 13. & ut circumcisionem sanctificavit & Pascha, ita Baptismum tantùm suscepit, Mat. 3. 16. & Cœnam Domini saltèm præcepit ab omnibus percipiendam. Ib. 26. 26.

Objiciunt Bellarm. l. 2. de effectu Sacramentorum, c. 25. & alii.

Ob. 1. **T**OT sunt N. T. Sacramenta, quot sunt vitæ spiritualis adminicula: sed septem sunt talia remedia

remedia, nempe Regeneratio per Baptismum; *Augmentatio* per confirmationem; nutritio per Eucharistiam; peccatorum incidentium purgamen per Pœnitentiam, Reliquiarum peccatorum per extremam Unctionem; Matrimonium ad propagationem illorum, qui cultui Divino deputantur, Ordo ad illos gubernandos, Ergo septem dantur Sacramenta.

Sol. Omnia ista Remedia non sunt sacramentalia, quædam sunt tantum disciplinaria. 2. in 5. Sacramentis controversis deest salvatoris institutio, quæ sacramentis propriè dictis necessariò competit. 3. Sacramentorum remedia omnibus fidelibus conveniunt: sed Clerici & Monachi excluduntur à Matrimonio, Fæminæ ab Ordinibus; & extrema unctio, si tolleres omnium peccatorum reliquias, nihil relinqueret in Purgatorio expiandum.

Ob. 2. Numerus sacramentorum est ex numero peccatorum & virtutum æstimandus; sed inter peccata, Baptismus valet contra peccatum originale; Pœnitentia contra actuale mortale, Unctio extrema contra reliquias peccatorum, confirmatio contra infirmitatem, Eucharistia contra malitiam, Matrimonium contra concupiscentiam, ordo contra ignorantiam; ut in censu virtutum, Baptismus respondet fidei, confirmatio spei, Eucharistia charitati, Pœnitentia justitiæ, Unctio extrema fortitudini, ordo prudentiæ, & Matrimonium temperantiæ, Ergo

Sol. Atqui nullum ex 5. controversis occurrit ambitioni papali, vel fidem promovet ad justificationem. 2. nec vitia & virtutes septenario numero comprehendantur. 3. Nec ordo doctos facit, nec cœlibatus monachos & sacerdotes esse castos, unde hæc omnia sunt gratis dicta, & parum congruæ congruentiæ.

Ob. 3. Celebris in sacris est numerus septenarius, præsertim in expiationibus, Exod. 19. ubi septem semper videbis offerri, septem animalia, septem diebus, septies aspergi sanguinem. Naaman septies jussus est lavari ad purgandam lepram. vid. Aquin. in 4. Sent. Dist. 2. q. 1. & 3. parte q. 61. art. 1. & contra gentes, l. 4. c. 58.

Sol. Addere potuit Bellarminus ex Apocalypsi septem tubas

bas, turbarum septem iræ divinæ phialas, septem bestiarum capita, quæ æquè hunc septenarium sacramentorum numerum concludunt.

Ob. 4. Definitio sacramenti & requisita hisce omnibus competunt, nec pluribus nec paucioribus, ut speciatim ostendere nititur Bellarminus de effect. sacrament. l. 2. c. 24. ubi singulare illud de extrema Unctione, S. Malachiam suis precibus revocasse sœminam quandam ex mortuis, ut eam antè neglectam inungeret; Unde statim convaluit, Ergo extrema saltem hæc unctio pro sacramento est admittenda.

Sol. Postulat Cardinalis ista, quæ non possunt probari. 2. suspecta est de Malachia narratio, 3. & si esset vera, non stabiliret septenarium sacramentorum numerum.

Ob. 5. Tot sunt sacramenta, quot sunt novi fœderis sigilla: sed septem tantùm talia occurrunt, Apoc. 5. 1. nam non alios libros Deus exhibet, aut scriptura aperit, quàm SCRIPTURÆ, Greg. dialog. l. 4. c. 42.

Sol. Ex symbolis nil certi concluditur. 2. Liber iste videtur esse præscientiæ divinæ, quem Agnus aperit Ecclesiæ. 3. nec constat Dialogistam illum esse Magnum illum Gregorium, sed aliquem magno illo minorem.

Ob. 6. Matrimonium (quod minimè videtur) est sacramentum, quia hoc testatur Apostolus, Ephes. 5. 32. 2. habet promissum, 1 Tim. 2. 15. 3. est remedium contra peccatum, 1 Cor. 7. 2.

Sol. Appellat ibidem Apostolus conjunctionem Christi cum Ecclesia magnum mysterium, non Matrimonium. 2. nec Mysterium & sacramentum idem sonant, nisi mysterium Bestiæ inter sacramenta habeamus, Apoc. 17. 7. 3. Matrimonia inter Turcas etiam, & Ethnicos celebrantur, quibus sacramenta non competunt.

Ob. 7. Aſtruunt præcisè hunc septenarium sacramentorum numerum Scholastici, ad 4. sent. dist. 2. collectum ex antiquioribus, quem confirmarunt concilium Florentinum in institutione Armenorum, & Tridentinum S. 7. sub Anathemate.

Sol. Ex Antiquis nil certò colligitur, nec urgent ista Scholastici

Scholastici ut fidei dogma, sed ut scholæ receptius placitum, quod à Magistro sententiarum Pëtro Lombardo primò receperunt, 4. Sent. 2. quin & fatetur Bellarminus dñs tantum poni Sacramenta, ex latere Christi profluentia, Græcis fere omnibus, ut magis communia, & magis principalia de effect. Sacram. l. 2. c. 27. 3. Institutio Armenorum post finitum Concilium Florentinum cœpit initium, non ergo illius nititur auctoritate. Anathema autem Concilii Tridentini, tum apud oculos & Cordatos obtinebit, cum persuasero Bellarminus fidem christianam, & omnium conciliorum veterum & omnium dogmatum firmitatem à præsentis Ecclesiæ auctoritate pendere, quod adjicit de effect. Sacrament. l. 2. c. 25.

QVÆSTIO III.

An Baptismus ad salutem sit absolutè necessarius? Aff. Romanenses, Ideoq; Infantibus sine Baptismo morientibus, Lymbum puerorum destinarunt. Orthodoxi verò mitius cum illis agunt, qui aliorum culpâ, præveniente morte, sine proprio contemptu aut neglectu, de facto non baptizantur, unde rigidam non pre-

*mant talem necessitatem, his nixi
fundamentis.*

Q U I A,

1. **Q**UI sunt sub *sædere gratiæ* possint salutem consequi, modò *Sigilli* absit ex ipsorum parte *contemptus*, aut *neglectus*: Sed talis est conditio *Infantium* (& potest esse aliorum) *morientium* absq; *Baptismo*. Gen. 17. 7. *Ero Deus tuus & seminis tui*, vobis est *repromissio* & *filiis vestris*, Act. 2. 39.

2. Qui *Sancti* sunt ex *Nativitate*, ii à *salute* non excluduntur: Sed tales sunt *fideliū liberi*, 1 Cor. 7. 14.

3. *Circumcisionis defectus* non damnabat *Judæos*, aliter per annos 40. non *circumcisi* *Judæi* essent *Orco* addicendi: Sed hoc nullus dixerit, Ergo nec de *morientibus* ante *Baptismum* aliter est pronuntiandum.

4. Non magis præcisè præcipitur *Baptismus*, quam *Eucharistiæ perceptio*, Nisi manducaveritis *carnem filii hominis*, & biberitis *sanguinem*, non habebitis *vitam* in vobis, Jo. 6. 53. at censetur *Augustinus* (*durus pater infantum*) urgendo *infantibus* *Eucharistiæ necessitatem*.

5. Non dubitatur de *salute Credentis Latronis in Cruce*: Sed illum fuisse *Baptizatum* nullus dixerit.

6. *Ambrosius* non dubitat, *Valentinianum* *salvatum* prædicare, licet non *Baptizatus* obierit, & *Baptismum* *flaminis succurrere infantibus*, ubi deest iste *fluminis*, docet *Aquin.* 3. part. q. 68. art. 2. nec negat *Bellar.* de *Baptismo* l. 1. c. 6.

7. *Baptizantur* propriè *homines*, quia pro *filiis Dei* habentur, non ut incipiant esse *filii*, alioquin *filii infidelium* æquè postularentur ad *Baptismum* ac *filii fidelium*, & *Deus* se non alligavit *signis*, sed nos eatendū quatenus possimus illis uti *tenemur*. Non *defectus* igitur, sed *contemptus* *Baptismi* damnat, præceptum *Dei* habentes insuper, unde *fideles* non debent de

de suis *infantibus* absq; *Baptismo* morientibus contristari, sicut *Ethnici*, qui *spem* non habent. 1 *Thess.* 4. 13. Interim tamen illis incumbit id sollicitissimè agere, ne ob politicas nescio quas Formalitates, negligatur aut deferatur saluatoris Institutum.

Objiciunt Romanenses.

Ob. 1. **N**isi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest intrare Regnum Dei. Jo. 3. 3.

Sol. Non loquitur Ibidem Salvator de *Baptismo*, qui tunc temporis non erat institutus, neq; *Nicodemo* tunc temporis erat conveniens, sed de *Regeneratione* per spiritum, intus animam (ut aqua corpus extimè) purgantem.

Ob. 2. Eadem est *Baptismi* & *Circumcisionis* ratio : Sed non *circumciscus* excindendus erat à Dei populo, Gen. 17. 14. Ergo non *Baptizatus* perit necessariò.

Sol. Sic non *Baptizatus*, ob contemptum proprium aut neglectum damnatur, non ob defectum *Baptismi* simpliciter, sine sua culpa. 2. Nec addicendi fuerunt morientes ante octavum diem, pœnis infernalibus Infantes Judæorum, nec inter illos sœminæ. 3. Unde necessitas utrobiq; incumbit præcepti, non medii.

Ob. 3. Filii iræ certò sunt damnandi: Sed omnes nascuntur per peccatum originale Iræ filii, Ephes. 2. 3. Ergo omnes sunt condemnandi, quibus non applicatur constitutum à Deo remedium, quod est *Baptismus*.

Sol. *Baptismus* est unum remedium, non unicum, externum non internum, cujus defectum supplet in Electis Dei misericordia.

Ob. 4. Non indutus veste nuptiali tenebris exterioribus est adjudicandus. Math. 22. 13. Sed vestis ista refert *Baptismum*: Ergo qui hoc destituuntur, æternù pereunt.

Sol. Ex parabola nil certò sequitur, nisi ex scopo. Vestis nuptialis.

nuptialis defectus, notat potius irreverentiam, qua contemptum usus est vocatus ad cœnam. Baptismus verò negligentium, aut contemnendum, aut irreverenter habentium nemo causam dicit.

Ob. 5. Non signati Domini sigillo prorsus pereunt, *Ezech. 9. 10. & Apoc. 7.* Sed Baptismus est illud Domini sigillum, Ergo qui hoc destituuntur, pereunt.

Sol. Ex incertis talibus præmissis nil infertur. 2. Sigillum illud ab Angelis imprimendum, Baptismus esse vel referre, quis somniaverit?

Ob. 6. In confesso est Baptismus esse necessarium necessitate præcepti, Ergo & Medii, quia præceptum urget ut medium.

Sol. Urget ut medium, non simpliciter. Sed ubi haberi potest, & ad illos qui præcepti sunt capaces, non ad omnes sine discrimine.

Ob. 7. Patres docuerunt, & semper Ecclesia credidit, Infantes perire, si absq; Baptismo ex hac vita recedunt. *August. Epist. 90. & 92. cum pluribus aliis apud Bellar. de Baptismo l. 1. c. 4.* Ergo non rejiciendum est hoc dogma Catholicum.

Sol. In re non satis discussa id agebant Patres, ut illud vehementius urgerent quod excitaret, populum ad Sacramenti reverentiam, & præcepti strictissimam observationem, quod nos probamus, 2. In excessu verò perstringitur, S. *Augustinus*, tanquam *Durus pater infantum*, qui cum *Papa Innocentio* & aliis nonnullis istius sæculi, eandem prædicabant *Eucharistiæ necessitatem*, quod hodie apud *Romanenses* non obtinet.

QVÆSTIO IV.

*An Pædobaptismus sit proban-
dus? Aff.*

QUIA,

1. **C**ircumcisi fuerunt *Infantes Judæorum*, Gen. 17.
Ac *Baptismus* successit *circumcisioni*, ut novi fœ-
deris *initiatorium sigillum*, Coloss. 2. 11, 12. Er-
go ad *Infantes* pertinet.

2. Mandatum de Baptismo est *Universale*, Baptizate
omnes gentes. Mat. 28. 9. Ergo comprehendit sub se *In-
fantes*.

3. Fœdus novum ad illos pertinet, Ergo & fœderis sigil-
lum, vobis est *Repromissio* & *filiis vestris*, Act. 2. 39.

4. Apostoli Baptizarunt *integras familias*, Act. 16. 15, 33.
1 Cor. 1. 16. Atqui in his proculdubio fuerunt nonnulli
Infantes; ut in mari rubro & sub nube typicè Baptizati fuerunt
Infantes Judæorum cum adultis, 1 Cor. 10. 2.

5. Christus ad se invitat *Infantes*, & ipsis benedicit, Mat.
19. 14, 15. Ergo *Baptismi* sunt capaces æquè ac *Benedictio-
nis*, cum in utrifq; se habeant tantum passivè.

6. Æquè capaces sunt *Infantes hereditatis spiritualis* ac
temporariæ: Sed hereditas temporaria ipsis jure confertur,
ubi tantum se habent passivè, ut *Paulus* natus *Civis Romanus*,
Act. 22. 28. & æquè capaces sunt *gratiæ* ac *peccati originalis*,
Ergo nil obstat quo minùs ad *Baptismum* *Infantes* jus habe-
ant, ut isto Sacramento *Ecclesiæ* incorporentur, & Deo con-
secrentur.

Oo

7. Con-

7. *Constans est traditio Catholica Ecclesie, cujus origo non ab alio fonte duci potest, quàm à praxi Apostolica, Orig. in Rom. c. 6. August. de peccatorum meritis, l. 1. c. 16. vid. Pamel. in Cypr. Epist. 59. Ergo nullo modo insuper habenda.*

*Contra Pædobaptismum pugnant
Transylvani Ministri argumen-
tis 36. apud Bellarm. de Baptis-
mo l. 1. c. 9. quorum hæc videntur
præcipua.*

Ob. 1. **P**ædobaptismi non extat præceptum, aut exemplum in Scripturis, Ergo non est probandus.

Sol. Non extat quidem *δενικὸς*, *χρὶ τὸ πρῶτον*, totidem verbis, sed inde illum deduxit *διεποντικὸς* continuata Ecclesie praxis.

Ob. 2. Baptizandi sunt prius instituendi, Mat. 28. 19. quod præstari non potest infantibus, Ergo Infantes sunt Baptismi incapaces.

Sol. Loquitur Salvator de gentibus ab Apostolls conver- tendis, quorum Adulti prius erant instituendi, quàm Baptizandi, non de Infantibus Christianorum conversorum, qui prius Baptizandi sunt, ut instituantur.

Ob. 3. Qui non credit non est Baptizandus, ut significat Philippus Eunuchus, Act. 8. 37. Sed Infantes non habent fidem, ideòq; non credunt, Ergo non sunt Baptizandi.

Sol. Baptizantur Infantes, ut credant, non quia actu credant, nam habent fidem fœderis, licet non fidem fœderatorum. In adultis requiritur fides actualis ut admittantur in fidellum

cetum, Infantibus sufficit, si sint fidelium liberi, à quibus ab Infantia Deo dicantur.

Ob. 4. Penitentiam agite & Baptizetur unusquisq; vestrum, Act. 2. 38.

Sol. Alloquitur Apostolus adultos, non Infantes.

Ob. 5. Baptismus est stipulatio bonæ conscientie. 1 Pet. 3. 21. At hanc præstare non possunt Infantes, Ergo Baptismus illis non competat.

Sol. Stipulatio ista non est ipse Baptismus, sed ipse effectus, qui præstatur à fide-jussoribus, donec adultus infans si-dem ipsorum liberet.

Ob. 6. Omnes Infantes sunt Electi vel Reprobi: Electi Baptismo non indigent, Reprobis Baptismus nil prodest, Ergo nulli sunt Baptizandi.

Sol. Prædestinatio Divina nobis occulta, non est actionum nostrarum norma, sed voluntas in verbo revelata.

Ob. 7. Ubi nil definitur ex præcepto, exemplaria in agendis proposita ab Ecclesia sunt sequenda: Sed de tempore suscipiendi Baptismum nil definitur, Ergo optimum exemplar est tenendum, quod est Salvatoris, qui ad Annum usq; 30um Baptismum distulit.

Sol. Exemplar illud ostendit, quid à Salvatore factum in Inauguratione ad Ministerium, non quid à nobis faciendum, ut nosmetipsos & nostros ipsius obsequio consecremus. 2. Quod tempus ipsius Circumcisionis in Infantia potius respicit.

Q U Æ S T I O V.

An detur Transubstantiatio? Neg.

Q U I A,

1. **D** Ici præsupponit esse, Ergo non vera esset ista propositio, *Hoc est corpus meum*, nisi esset corpus, priusquam diceretur esse corpus: Ergo non transubstantiatur panis per verba ista (ut loquuntur) consecratoria.

2. Dicit Sacerdos, non hoc est corpus Christi, sed hoc est corpus meum, Ergo si per verba ista fieret transubstantiatio (ut affirmat consecrator) transubstantiaretur panis in corpus Sacerdotis non in Christi corpus.

3. Si ex verbis fieret talis transubstantiatio, tum dicendum erat, corpus quod vobis datur ex pane factum, non quod pro vobis datur (id est) offeretur crastino die in altare crucis pro peccatis vestris & totius mundi.

4. Non transubstantiavit Christus in institutione, nec potest Sacerdos in consecratione. Non prius, quia tum transubstantiaretur panis in corpus Christi, vel integrum, aut fractum: non integrum, quia tale non pro nobis datum: non fractum, quia in coenæ institutione corpus erat integrum postmodum frangendum. Non posterius, quia tum Sacerdos transubstantiaret panem in corpus Christi passibile, vel gloriosum: non prius, quia tale corpus Christus jam non habet: Non gloriosum, quia tale corpus non pro nobis datum.

5. Data Transubstantiatione, ponitur corpus idem numero esse in diversis locis simul, quod implicat: quia tum idem corpus eodem prorsus respectu diceretur esse hic & nunc, & non
hic

hic & nunc, limitatum, & non limitatum, finitum & infinitum, sed tolle spatia corporibus (inquit *Augustinus*) & ipsa non erunt. Et de corpore Christi glorioso pronuntiat *Apostolus*, quod oportet illud caelos capere, usq; ad tempora restitutionis omnium, *Act.* 3. 21.

6. Fides utcunq; apprehendit plurima supra sensum, contra sensum nil determinat: Sed sensus gustat, videt, tangit panem post consecrationem, Ergo nulla credenda est talis transubstantiatio

7. Nihil mutari potest in aliquod individuum actu praexistens, ut *Lothi* uxor non potuit mutari in statuam praexistentem sed similem: At corpus Christi praexistit, Ergo implicat, ut fieret idem numero corpus ex pane, quia tunc esset priusquam esset (hoc est) esset quando non esset.

Objectiones.

Ob. 1. **A**serit salvator panem esse corpus, hoc est corpus meum, *Mat.* 26. Sed hoc verum esse non potest, nisi panis mutetur in corpus, Ergo datur transubstantiatio. propositio vera pronuntiat uti res est, Christus dicit esse corpus suum, Ergo est.

Sol. Dicit, Hoc est corpus meum, non dicit hic panis transubstantiatur in corpus meum. 2. unde necesse est, ut sit tropica locutio, sicut illa, Ego sum panis, *Jo.* 6. 48, 50, 51. Unde *Augustinus*, non dubitavit Christus corpus dicere, cum dedit signum corporis sui, de Doctrina Christi. l. 3. c. 16. Unde praedicatio haec potest dici. 1. Metonymica, ratione permutationis signi & signati. 2. vel Metaphorica ratione similitudinis, aut 3. Synecdochica, quatenus ex sumptis signis signatum exhibetur.

Ob. 2. Ut Caro Christi est cibus, sic panis est corpus: sed caro est verè cibus, *Jo.* 6. 55. Ergo panis est verè corpus, quod fieri non potest absq; transubstantiatione.

Sol. Caro est cibus spiritalis non corporalis, & verba quae vo-

his loquor, spiritus sunt & vita sunt, Jo. 6.63. & sic panis habeatur corpus.

Ob. 3. Quod pro discipulis erat traditum, erat verum corpus, sed talis erat fractus panis, Luc. 22. 19. fregit panem & dedit, & de pane fracto & dato dicit, Hoc est corpus meum.

Sol. Talis erat non per mutationem substantiæ, sed usus. 2. dicit esse corpus non per panis Metamorphosin, sed per institutionem, ut qui antea erat vulgaris, fieret corporis traditi Memoriale, & beneficiorum inde emanantium sigillum.

Ob. 4. Tale erat corpus quale erat vinum, sed vinum erat sanguis effusus, ut notat Participium ἐκχυρόμενον ad τὸ πρὸς ἡμᾶς, hoc est, ad vinum in calice relatum, quod appellatur sanguis, Luc. 22. 20.

Sol. Refertur Participium ad aqua sanguinem, non ad vinum, usitato Hebraismo, ut sit sensus, Hic est calix. hoc est continens pro contento Metonymicè (quod coguntur hic Adversarii fateri) nempe vinum, obliquans factus N. T. in sanguine meo, qui sanguis pro vobis effundetur.

Ob. 5. Tropus non est hic in subiecto, quod propriè est panis, nec in copula, quæ propriè rem designat ut se habet, nec in prædicato, quo & propriè denotatur Christi corpus, in tota autem oratione schema potius designes, quam tropum, qui est unius dictionis, Ergo propriè verba sunt accipienda, & tunc verificari non possunt absq; transubstantiatione.

Sol. Tropus aliquando lateat in phrasi, & totius sententiæ habitudine, hic apertius se exerat in prædicato, ubi signum signati titulo, propter certitudinem rei Metonymicè insignitur.

Ob. 6. Propositiones præctica non supponunt, sed faciunt illud, quod offerunt, ut cum dicitur fiat lux, dicendo illud fit, quod affirmatur fieri: sed talia sunt verba servatoris, non prædicandi sed fiendi, Ergo per illa fit, quod dicitur, quod fieri non potest absq; transubstantiatione.

Sol. Non agitur hic de præxi chymica, aut Physica, sed Mystica & morali, nec ostenditur hic, quo transirent elementa per substantiæ mutationem, sed cui usui inservirent per Domini institutionem & sanctionem.

Ob. 7.

Ob. 7. Agnoscitur praesentia realis; Ergo & corporalis, quia de praesentia Denatur non controversatur; sed tantum de humana natura, quae praesens non potest esse nisi corporaliter.

Sol. Christus potest esse praesens sacramento, ut pars signata, quod agnoscitur. 2. vel digne recipientibus per fidem repraesentativè, objectivè, vel effectivè, neq. hic dissensus. 3. vel signis, ut sub illis lateat, vel ut illa in illius corpus transcant, hoc contra consubstantiatores & transubstantiatores prorsus negatur.

QVÆST. VI.

An Missæ sacrificium sit Idololatri- cum? Aff.

QVIA,

Altare Meronymicon pro Christo substituere, atque inde confecto relationis sophismate Sacramentum & sacrificium astringere, est fragmentum blasphemum & Idololatrium: sed hoc faciunt Romanenses in Missa, ut constat ex interpretatione Textus, Heb. 13. 10. & Bellarmine, Aquinate aliq. exhibita.

2. Institutionem salvatoris, & Apostolorum praxin perversit, subvertit, & in prodigiosum Idolum convertit: Christus enim in cenæ institutione non astat Altari, sed accumbit mensæ. 2. nec seipsum sacrificat, sed panem & vinum sanctificat. 3. non ut Patri offerat, sed ut Discipulis distribuere, Idq. ut acciperem, ederem, & biberem, non ut adorarem, circumfessarem, immolarem. Nec Apostoli aliud tradiderunt, quam illud quod à Domino acceperunt, 1 Cor. 11. 23. Ergo

3. Christus unica obtusione in Cyne consummavit in pecc.

inum eos qui sanctificantur, Heb. 10. 14. 2. per æternum Sacerdotium non admittens successorem, Heb. 7. 24. 3. nec repetitionem, quæ argueret oblationis istius imperfectionem, ibid. 9. 25. Ubi autem est remissio peccatorum, ibi non est amplius oblatio, præsertim expiatoria pro peccatis, ib. 10. 18. Ergo aliud obtrudere sacrificium (ut fit in Missa) est prorsus Idololatrium.

4. Cœna Domini ab ipso instituta est Sacramentum, Ergo non potest esse sacrificium. Sacramentum enim datur à Deo, & à nobis accipitur, sacrificium accipitur à Deo, & à nobis datur. Unde terminus à quo in sacramento est Deus; ad quem, Homo; in sacrificio terminus à quo est Homo, ad quem Deus, quantum igitur distat Oriens ab occidente, tantum determinatur sacramentum à Christo institutum, à sacrificio Missæ à Papiculis subintroducto.

5. Sacrificium expiatorium requirit sanguinis effusionem, aliter non fieret peccatorum remissio, Heb. 9. 22. Unde illud, Offer filium in holocaustum, notat interficere, Gen. 22. 2. Ergo si offeratur Christus in Missa, necesse est ut toties à Sacerdote interficeretur, quod cogitatu est tremendum.

6. Patres sacrificium tantum Symbolicum ratione commemorationis, representationis & applicationis sacrificii, semel in cruce peracti agnoscunt, vel Eucharisticum, pro tam immenso accepto Beneficio, vel Eleemosynas tunc collatas, sacrificii honestabant titulo: Non Hypostaticum, quo Christus ex pane confectus, pro vivis & mortuis Patri offeratur, sic scholastici. Magister, in Sacramento recordatio fit, illius sacrificii, quod factum est semel, 4. Sent. D. 12. Aquinas, per hoc sacramentum participes facti sumus Dominice passionis, 2. part. q. 83. art. 1.

7. Sacrificium statuit visibile, ubi hostia non videtur. 2. Quodam, ponit absq; sanguinem fundentem incruento modo. 3. Idem statuitur cum Crucis sacrificio, ubi nec eadem actio, nec passio, sed diversæ sunt Circumstantiæ loci & temporis. 4. Sacerdos creat Creatorem transubstantiatione, & 5. mercedi Patri pro mediatore, ut acceptum habeat corpus Filii, sicut sacrificia Abelis, & Abrahami, quæ deliria potius sunt Idololatrica & blasphemica, quàm sobria & seria christianismi placita.

Objectiones

Objectiones.

Ob. 1. **A**ntitypus debet respondere typo : At Melchisedec typus Christi sacrificavit panem & vinum, Gen. 14. 18. Ergo Christus sacrificavit seipsum in cœna; sub speciebus panis & vini, & per consequens Missatici tenentur secundum illum typum, in Evangelio Christum Patri sacrificare.

Sol. Historia satis indicat adductum fuisse panem & vinum à Melchisedec, non ad sacrificandum, sed ad Abrahami milites reficiendos, ut rectè exponunt locum (præter Josephum) è Pontificiis Cojetanus, Anaradius, & Vatablus. 2. Christus sacrificando seipsum, prævenit & exclusit succedanei sacrificuli operam, 3. nec in pane et vino instituit sacrificium, sed sacramentum, istius sacrificii semel per ipsum oblatis commemorativum, applicativum et obsequiativum.

Ob. 2. Agnus Paschalis typus erat Christi pro nobis immolati, Exod. 12. 1 Cor. 5. 7. Sed agnus iste erat verè et propriè sacrificium.

Sol. Sic et Christus erat verè et propriè sacrificium in cruce oblatum, quod commemoratur, cum gratiarum actione in Eucharistia, non reiterandum in Missa per sacrificulum, Filium ex pane confectum Patri elevantem.

Ob. 3. Prædictum fuit Missæ sacrificium à Malachia, 1. 11. in omni loco sacrificetur & offeratur nomini meo oblatio munda. 2. & adumbratum in victima Sapientie, ubi miscet vinum & ponit mensam, Prov. 9. 2. 3. & in Altari apud Ægyptios erigendo, Isai. 19. 29. quod sacrificium iure per Antichristum auferatur, Ergo Antichristiani sunt, qui illud impugnant.

Sol. Sacrificia sunt vel 1. laudis, quo referuntur preces, Eleemosynæ, peccatorum conversiones ad Deum, quæ prædicuntur & adumbrantur in locis allatis, vel sacrificia 2. fraudis qualia in Missa, ut Antichristiana detestamur.

Ob. 4. Probatur Missa ex consensu Patrum 318, & Conciliorum, Ergo non est à filiis suffaminanda.

Sol. Sed non eo sensu, quo urgetur à Papiculis. Illis enim Missa est vel 1. Liturgia. 2. vel dimissio catechumenorum. 3. vel missio Eleemosynarum, aut oblationes ad sacra peragenda. Sacramento verò ut reverentiam concilient, frequenter de eo loquuntur. 1. Hyperbolicè. 2. semper ferè, symbolicè, aut tropicè. 3. de sacrificio illorum sensum exprimit Augustinus, caro & sanguis Christi ante adventum, per victimas similitudinum promittebatur; in passione, per ipsam veritatem reddebatur; post ascensum, per sacramentum memoria celebratur, contra Faustum Manicheum, l. 20. c. 21.

Ob. 5. Quod Christus fecit in cœna, & Discipulis præcepit faciendum, illud à successoribus est continuandum: sed Christus seipsum in cœna sacrificavit, quod indicant verba de corpore ipsius in præsentem, Traditur, Frangitur, Funditur, & pro vobis datur in sacrificium Deo, non vobis datur tanquam Sacramentum: & Apostolis præcepit, Hoc facite, id est, quemadmodum Ego feci, me ex pane & vino confectum ita sacrificate, Ergo me facite per transubstantiationem, & Patri sacrificate, & hæc est adoratio illa, quæ prædicatur, Io. 4. 23. ubi vis adorabunt omnes spiritu, & veritate.

Sol. Christus seipsum in cœna non sacrificavit, sic enim seipsum occidisset, sed sacramentum instituit, quo sacrificium postmodum in cruce peragendum commemoraretur & applicaretur. 2. Neq; hæc verba, Hoc facite, jubent Apostolos, ut ipsum sacrificarent, sed ut sacramentum istius sacrificii in ipsius memoriam celebrarent. 3. Unde verba, pro vobis datur non vobis, denotant sacrificium à Christo dandum, posito præsentem pro futuro, Hebraismo familiari, Edite Bibite, officium ab illis sacramentaliter præstandum, idq; mysticè in spiritu & veritate, non Missaticè panem deificando & offerendo.

Ob. 6. Apostoli Missam celebrabant, erant λειτουργοι, Act. 13. 2. hoc est, missam celebrantes, & mensa Domini confertur cum mensa Dæmoniorum, & Eucharistia cum Gentilium sacrificiis, quæ spiritualia non erant, sed Corporalia.

Sol.

Sol. Αεὶ ὡς ἔργον reddit Chrysostomus κηρύττοντες, Syrus & Arabs μεσολαβῶντες, Prædicantes, Orantes, non Missificantes. Sic enim civilis Magistratus, qui dicitur λειτουργός esset Sacrificulus. 2. confertur mensa Domini vel Eucharistia, cum Gentium mensis & Sacrificiis, ad ostendendum discrimen, non ad astruendam Similitudinem.

Ob. 7. Omnis Religio externum aliquod habet Sacrificium, & hoc nisi sit Christus in Missa, erravit per aliquot secula Christi Ecclesia.

Sol. Error non erat hic Ecclesiæ, sed Idololatricæ factionis papalis. 2. Christianæ Religioni sufficit Sacrificium Christi semel oblatum. Beneficiæ etiam & Communionis nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur Deus. Heb. 13. 16. Vid. Lectionem nostram 16. De Missæ sacrificio.

QUÆSTIO VI.

*An Matrimonium Legitimum sit
dissolubile quoad vinculum? Neg.*

QUIA,

1. **Q**UOD Deus conjunxit, homo non separet, Mat. 19. 6. At Deus in principio Matrimonium instituit, ut essent (non duo) sed una Caro, Ergo vinculum est insolubile.

2. Arctius adhærescendum est uxori quam parentibus. ib. v. 5. Sed nulla parentum culpa eximit liberos à filiali obedientiâ, ex mandato ipsis debitâ, Ergo nulla culpa Conjugum dissolvit vinculum Matrimoniale.

3. Mœchatur juxta Christum, qui dimissam vel propter Fornicationem ducit. Mar. 10. 11. Luc. 16. 18. Ergo facta

dimissione propter *Fornicationem*, manet cum priori marito contractum *vinculum*.

4. Uxor viro alligata est, quàm diu *vir* vivit, nec nisi per mortem à viro liberatur, *Rom. 7. 2, 3*. Ergo *vinculum conjugii* non est *solubile*.

5. Apostolus jubet uxorem quacunq; de *causa*, à viro seperatam, *innuptam* manere, ut locus pateat *reconciliationi*, fortasse ex utraq; parte peccantium, *1 Cor. 7. 11*. ubi à *reconciliatis* non iteratur *Matrimonium*, Ergo *vinculum* semel contractum, non erat antea *solutum*.

6. Si *vinculum* solvat *Adulterium*, tum à reis quovis modo ex hac parte peccantibus, liberi postea geniti, habeantur *spurii*, & congressus viri cum *Mæcha* uxore (ipso inscio) sit *Adulterium*: Sed durus hic esset innocentibus *sermo*.

7. Spondent Conjuges *irrevocabilem* in contractione Nuptiali, coram Ecclesia, *Constantiam*, & *mutuam tolerantiam* sive bene se gerant, sive male; usq; ad *vitæ terminum*, ut patet in forma solemnizandi *Matrimonium Anglicana*, Ergo *fædus* hoc nulla *humana dispensatione*, aut partium *conditione*, aut scelere est rescindendum. Quod & defendunt Patres, præcipuè *Augustinus* in libro de Bono Conjugali, & de Conjugiis *Adulterinis*.

Objectiones.

Ob. 1. *Salvator* statuit *Fornicationem* *Conjugium* dirimere, *Mat. 5. 32. & 19. 9*.

Sol. Nil statuunt isti textus de *vineuli solutione*, sed de seperatione à mensâ & thoro, per legitimam *dimissionem*.

Ob. 2. Loquitur *Salvator* de *divortiis* lege *Mosaica* à *Mose institutis*: At ista non alia fuerunt, nisi *divortia* quoad *vinculum*.

Sol. *Dispensationem* seu *indulgentiam* potius, illam esse asserit *Salvator*, quàm *legem*, permissam illis ob istius gentis *calliditatem*. *Math. 19. 8. 2. Levita* recipit uxorem *fornicariam*.

riam, non reiteratis nuptiis, Judicum 19. 3. quod & Deus pollicetur se facturum fornicanti Israeli, si pœnitentiam agerent.

Ob. 3. Apostolus jubet uxorem innuptam manere, quæ rejecta fuit sine causa: Ergo interveniente causâ justâ, pars innocens potest ad aliud Conjugium transire.

Sol. Expectanda potius est reconciliationis opportunitas, quæ si planè abscissa sit per alterius partis nuptias, præstat cœlibatum colere, quàm fidem datam & institutum Divinum violare.

Ob. 4. In voluntaria & obstinata desertione. Frater vel Soror non est subiectus. 1 Cor. 7. 15. Ergo vinculum solvitur.

Sol. Non est subiectus, ut discedentem revocet aut sequatur, sed inde non absolvitur à vinculo Matrimoniali, ut vivente conjuge, qui desertit, ad alias transeat nuptias, ut fecit Galeatius Caracciolus.

Ob. 5. Melius est nubere, quàm uri, 1 Cor. 7. 9. cujus libertatis privilegio, durum videtur partem innocentem privari.

Sol. Idem eveniat per morbum, aut mutilationem, aut multis aliis impedimentis, ut Conjugium fractum destituatur, quod tamen ferendum, ut judicium pro peccatis inflictum, non sanandum illicitis mediis.

Ob. 6. Divortium non esset alicujus usus, si vinculum Matrimoniale non solveret, & parti innocenti remedium per alias nuptias non relinqueret.

Sol. Immo ita separat Conjuges, ut se invicem infinitis periculis non impetant, & pœnitentiæ & reconciliationi spem & locum relinquit. Sic David recepit Michal ab alio vitiatam.

Ob. 7. Si vinculum sit insolubile, Ergo liberi suscepti ex aliis nuptiis contractis, superflite repudiato conjuge, sunt illegitimi.

Sol. Conceditur, si constet primas nuptias, omni ex parte fuisse legitimas.

CAP. SEPTIMUM.

DE NOVISSIMIS.

VERUM & Sacramenta fide vivificâ percepta, excipiunt ut fructus salutare *Bona Opera*, & alia *Media*, quibus in possessionem promissæ, & empræ *hereditatis* immittimur,

Hic quæritur.

An

1. *Bona Renatorum opera sint salutis æternæ meritoria?*
2. *Præter Papam, ante ultimum Christi adventum expectandus sit alius Antichristus?*
3. *Futura sit Nationalis ante finem mundi Judæorum vocatio?*
4. *Christus hic in terris ante ultimum judicium sit cum Martyribus excitatus, per mille annos regnatus?*
5. *Animæ Mortuorum annihilentur, aut dormiant ante ultimam resurrectionem?*
6. *Possibilis sit ejusdem numero corporis post mortem Resurrectio?*
7. *Mundus hic visibilis per ultimam conflagrationem, sit annihilandus?*

QVÆST.

Q U Æ S T. I.

An bona Renatorum opera sint salutis æternæ meritoria? Neg.

Q U I A,

1. **N**ON sunt condignæ Passiones hujus temporis, ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis, Rom. 8. 18. ubi igitur Meritum de condigno?

2. Cùm feceritis, omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, Servi inutiles sumus quod debuimus facere, fecimus: Ergo quicquid facimus ex debito est, non ex merito, Luc. 17. 10.

3. In multis omnes offendimus, Jac. 3. 2. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas non est in nobis. 1 Jo. 1. 8. & Paulus conversus exclamat, Infelix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis hujus, Rom. 7. 24. apud tales autem sic affectos non potest esse locus meriti.

4. Nemo potest ex justitia mercedem ab alio petere, nisi reddat illi omnia, quæ ipsi propria sunt, & prætereà aliquid addat ex suo indebitum, quo gratificet illi à quo mercedem expectat. Sed conditio Creaturæ sic obligare non potest Creatorem & Redemptorem; Ergo meritum quodvis hic prorsus excluditur. Quis prior dedit Domino, & retribuetur ei quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula Amen, Rom. 11. 35, 36.

5. Gratiâ Salvati estis per fidem, & hoc non est ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ne quis glorietur, Ephes. 2. 8. Ergo vitam æternam nemo potest mereri.

6. Jesus Christus factus est nobis sapientia à Deo, & Justificatio,

ficatio, & Sanctificatio, & Redemptio, ut quemadmodum scriptum est, Qui gloriatur in Domino gloriatur. 1 Cor. 1. 30, 31. quare contendendum est, ut inveniamur in Christo non habentes propriam justitiam, quæ ex lege est, sed illam quæ ex fide est Christi, quæ ex Deo est *Justitia in fide*, Phil. 3. 9. Ergo in Christo constitui, non merentur per justitiam, quæ est ex legis observatione; Sed consequuntur salutem, per *Justitiam* quæ est ex fide in Christum.

7. Deus coronat *Dona sua*, non *merita tua*. Aug. in Ps. 70. 2. *merita mea miseratio Domini*, Bernard. in Cant. Serm. 16. 3. propter incertitudinem propriæ *Justitiæ*, & periculum inanis gloriæ, *Tutissimum est*, fiduciam totam in Dei *Misericordia*, & benignitate referre. Bellarm. de *Justif.* l. 5. c. 7. Sed Christianorum est sequi illud, quod est *tutissimum*: Ergo sequenda est ista *Sententia*, quæ excludit meritum.

Objectiones.

Ob. 1. **P**romeretur Deus hostiis Beneficentiæ & Communionis, Heb. 13. 16. Ergo opera sunt meritoria.

Sol. 'Εὐαρίσει non significat promereri, sed delectari, & grata habere. Sic Interlinearis, Beneplacet sibi Deus.

Ob. 2. Qui non inquinaverunt vestimenta, ambulabunt cum Agno in Vestimentis albis, ὅτι ἄζωοι ἔσονται, quia digni sunt, Ergo merentur ex condigno. Apoc. 3. 4.

Sol. Digni sunt ex dignatione divina, non ex operum dignitate, ratione vestis albæ, nempe *Justitiæ Christi*, qua sunt induti, Gal. 3. 27. non inherente Sanctitate, quæ in hac vita est imperfecta.

Ob. 3. Merces & Meritum sunt Relata se invicem ponentia: Sed vita æterna est merces, Mat. 5. 12. quæ confertur secundum proportionem præcedentis operis, Mat. 16. 27. Rom. 2. 6.

Sol.

Sol. *Mercēs & Meritum* sunt relata inter nos & alijs, quibus nihil debemus, non inter hominem & Deum, cui plus debemus quàm possumus præstare. 2. unde remunerat Deus secundum opera, non propter opera, ex pacto suo gratioso, non ex facto nostro meritorio, 3. Quod merces dicatur, quia confertur post opus peractum, ut laboris præmium, non operis præmium.

Ob. 4. Bona opera sunt causæ vitæ æternæ, Possidete, quia Esurienti dedistis mihi manducare, &c. Mat. 25. 35. Quia, causam ingerit. 2. Venientes de tribulatione stabunt ante thronum, sed tunc propter hoc, Apoc. 7. 15. Ergo ex merito ista consequuntur.

Sol. Particulæ istæ non sunt semper Causales, sed consequutionis, quæ medium Quo, non meritum ob Quod mercedem consequimur, indicant. Sic regnum recipiunt Electi ex gratia ipsius ab æterno præparatum, non in tempore mercatum, quia à Patre Benedicti, non digni alias tali præmio facti, & quia lavarunt stolas & dealbaverunt in sanguine Agni, hoc est, unico Christi Sacrificio sunt purgati, 1 Jo. 1. 7. non proprio operum Sapone, aut Purgatorio Pontificio digni redditi.

Ob. 5. Reposita est mihi Corona Justitiæ, quam reddit mihi Dominus in illo die justus Iudex, 2 Tim. 4. 8. Ergo ex justitia, non ex gratia tantum & pacto, debetur merces, & proinde ex merito.

Sol. Vita æterna dicitur Corona justitiæ, quæ datur à Christo (in fine cursus ut Corona Vincentibus) justificatis, & Sanctificatis, quibus erat promissa, non propter operum suorum dignitatem, sed Christi satisfactionem, cujus fidem servavit Apostolus. 2. Ostendunt tales textus non propter quid salutem consequimur, sed quales coronantur, nec ingerunt meritum, propter quod datur vita æterna, sed indicant per quod eò est perveniendum.

Ob. 6. Deus non est acceptor personarum, Act. 10. 34. Rom. 2. 11. Gal. 2. 6. & injustus esset si oblivisceretur operis vestri & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministratis Sanctis, & ministratis, Heb. 6. 10.

Sol. *Acceptio personarum non habet locum in gratuitis, sed debitis.* Deus autem nulli est debitor, Rom. 11. 35. Itaque miseretur Deus *cujus vult*, Rom. 9. 18. cui licet de suo sic disponere, ut *primi sint ultimi, & ultimi primi*, Mat. 20. 15, 16. 2. Non obliviscitur Ergo Benefactorum, ex sua gratia, non ob ipsorum dignitatem.

Ob. 7. Diversitas gloriae confertur sanctis resurgentibus pro ratione operum, è quibus alii fulgebunt ut firmamentum, alii ut stella, Dan. 12. 3. & stella à stella differt gloria, 1 Cor. 15. 41. Sed hoc fieri non potest, nisi propter operum diversam dignitatem, Ergo intervenit meritum.

Sol. Nil habent sancti, quod non acceperunt, non ex operum dignitate, sed conferentis gratia, 2. Quorum opera inter se collata obtineant præminentiam; sed ad Deum & Legem relata, sic subsidunt infra meritum, ut damnationem non effugiant.

Q U Æ S T I O I I.

*An præter Papam ante ultimum
Christi adventum, expectandus sit
alius Antichristus? Neg.*

Q U I A,

1. **P** Ræcipua Antichristi nota videtur esse, sedere in templo Dei tanquam Deus, & efferre seipsum supra omne quod dicitur Deus, 2 Thes. 2. 4. Hoc est, Reges vel Magistratus, de quibus habetur, dixi quod Dii estis, Pl. 82. 6. Sed hanc tyrannidem usurpat tantum Papa, Ergo successor alicui hanc palmam præripuit.

2. Qui:

2. Qui *Demoniorum* introduxit *Doctrinam*, de colendis *Idolis*, de inhibendis conjugis, & cibis interdendis, 1 Tim. 4. 1, 3. Is præcæteris est habendus *Antichristus*: Sed hoc facit Pontifex Romanus.

3. Qui post tot infictas plagas, propugnat cultum *Imaginum*. 2. *Regicidia*. 3. *Veneficia*. 4. *publica lupanaria*, non expectet *Bestiam* illo tetriorem, Apoc. 9. 20, 21. Sed ista fieri & probari sub papatu nimis est compertum. Unde ex ungue leonem.

4. Qui lucrum captat ex mortuorum animabus, est ipse *Antichristus*, Apoc. 19. 13. Sed huiusmodi merces inveniuntur tantum in *papanis* sarcinis, Ergo liberet se, ut potest, ab *Antichristi categoria*.

5. Qui venit cum signis & prodigiis mendacibus, ad *superstitiones* suas stabiliendas, is est *Antichristus*, 2 Thes. 2. 9. Apoc. 13. 13. At cum venit *Papisticus Antichristus*, num majora faciet *miracula*? *Miracula* autem inter *notas Ecclesiæ papalis* numerantur à *Bellarmino*, de Eccles. l. 4. c. 14.

6. Qui usurpat Dei titulos & negat *Jesus* esse *Christum* usurpando ipsius titulos & triplex officium, non potest habere aliquem ipso *Antichristicoteron*, sed hoc facit *Papa*. vid. Vorst. *Antibell.* pag. 72.

7. *Antichristus* non alibi, quàm *Romæ* est expectandus, Apoc. 17. 10. Sed ista est *sedes Papalis*: Ergo aut *Papa* is erit, aut aliquis ipsi *Successor*; *Atheis*, *Magis*, *Sodomitis*, *Regicidis*, *tyrannis*, omnibus istius sedis *monstris* præcedentibus immanior, quod vix expectandum.

Objectiones.

Ob. 1. **A**ntichristus erit singularis persona, quod indicant Attituli, 1. ὁ ἀντιχριστὸς τῆς ἀμαρτίας 2. ὁ ἀντιχριστὸς 3 Thes. 2. Sed talis non est *Papa*, sed status.

Sol. Sed Status est in quo unus homo obtinet *suprematum*.

Ob. 2. Antichristus venturus est post desolationem Romani Imperii, ut colligitur ex 2 *Thef.* 2. Sed illud imperium non est adhuc desolatum, sed præcipuè à Papa sustentatur.

Sol. Occupat Pontifex Romæ sedem Imperialem, nec Germanorum se subijcit Imperatori, sed potius illum subiectum habet.

Ob. 3. Contra Antichristum venturi sunt Henoch & Elias, qui adhuc in vivis sunt, & destinati ad opponendum Antichristum in propriis personis. Sed isti non adhuc contra Papam comparuerunt, Ergo

Sol. Insomnia sunt ista de duobus testibus, vel controversa, ex quibus nil certi colligitur.

Ob. 4. Ante Antichristi adventum prædicabitur Evangelium in orbe universo, *Mat.* 24. Atqui hoc adhuc non est factum.

Sol. Exivit sonus Apostolorum in omnem terram, tam Iudeorum quàm Gentium, juxta Christi promissum, futuri estis testes mihi usq; ad extremitatem terræ, *Mat.* 16. *Act.* 1.

Ob. 5. Omnis spiritus qui confitetur Jesum venisse in carne ex Deo est, & omnis spiritus qui solvit Jesum ex Deo non est, & hic est Antichristus, 1 *Jo.* 4. 2. Sed Papa profitetur Jesum venisse in carne, & persequitur omnes qui Jesum solvunt, Ergo non potest esse Antichristus.

Sol. Ore Christum profitetur, re negat, & solvit usurpando triplex ipsius officium (sub nomine Vicarii, ac si Christus esset non residens) & quotidie ipsum ex pane confectum in Missa crucifigendo.

Ob. 6. Antichristus erit Judeus ex tribu Dan, sedens Jerusalem in templo Solomonis, à Judeis pro Messia recipiendus, qui regnabit annis tantum tribus cum dimidio: Sed ista Papæ nequaquam competant, Ergo non potest esse Antichristus.

Sol. Antichristus iste Judeus est adornata ab Apocryphis fabula, ad oculos simplicium avertendos à Romanensium phaleris. 2. Tres autem isti Anni & dimidium non ad literam, sed mysticè sunt accipienda, ex quibus nil certi concludatur.

Ob. 7. Antichristum Salvator in secundo adventu abolēbit

bit spiritu oris ipsius, quod in fine mundi est expectandum: Sed Papa per aliquot secula obtinuit dominatum, Ergo non potest esse Antichristus.

Sol. Et spiritu oris Christi, hoc est, purâ Evangelii prædicatione gradatim Papatus conficitur. Quamdiu autem sit adhuc duraturus, & post ipsius excidium, quàm prope sit mundi finis dicant illi, qui non revelata solent prædicare. Consule de Antichristo Lect. nostram II^am.

QVÆST. III.

*An futura sit Nationalis Iudæorum
ante finem Mundi vocatio? Aff.*

QVIA,

1. **H**OC disertè asseritur, ut *Mysterium non reticendum*, quod post introductam plenitudinem Gentium totus *Israel* servabitur, Rom.

II. 25, 26.

2. Hoc prædixit *Isaias*, cap. 27. 8. & 59. 20. ut illum exponit *Apostolus*, Rom. II. 26, 27. Huc spectat & iste *Planctus*, cum aspexerint eum quem crucifixerunt *Zach.* 12. 10.

3. Signatæ sunt ipsorum tribus ad talem vocationem, *Apoc.* 7. 5. ubi distinguuntur à signatis gentibus, & populis & linguis v. 9.

4. Dona Dei sunt ἀμεταμέλητα, si non permanserint in infidelitate potens est *Deus* rursus inferre, Rom. II. 23. revocabit propter Patres, Ib. 29.

5. Manent impermixti *Judæi* inter tot distractiones, nec si-

nunt se avelli à *Doctrina* semel ipsis à Deo tradita ; quod argumento est *velamentum* illorum cordibus per infinitam Dei *misericiordiam* iri detractam.

6. Obstare videtur ipsorum *Conversioni* præcipuè Romanæ Ecclesiæ *Idololatria*, quæ cum regno *Bestiæ* tandem dissipabitur.

7. Astruunt hoc inter *Patres*, *Origines*, *Chrysostomus*, *Ambrosius*, *Hieronymus*, & è recentioribus quàm plurimi, qui aliàs inter se in nimium multis digladiantur.

Objectiones.

Ob. 1. CUM venerit *Filius hominis*, num *fidem* inveniet in terra ? *Luc.* 18. 8. Ergo accessio *Judeorum* in fine mundi ad Ecclesiam non est expectanda.

Sol. Loquitur de corruptis moribus usq; ad finem mundi continuandis, non de terminis Ecclesiæ.

Ob. 2. Post abominationem desolationis nil boni à *Judeis* est expectandum, Ergo non *Nationalis Conversio* : at ista præterit in excidione *Jerosolymitana*.

Sol. Non expectanda restitutio regni terreni, sed illud non excludit conversionem ad *Christianismum*.

Ob. 3. Peccatum in S. Sanctum nunquam est remittendum, sed hoc patrarunt *Judei* in Salvatoris rejectione, & veritatis per Apostolos propagatæ malitiosâ oppugnatione.

Sol. Factum hoc à *Judeis* istius Seculi, sed hoc non obstat, quin posteri ipsorum possint esse cautiore.

Ob. 4. Non exstat aliquod certum de hac *Nationali vocatione* promissum, nam ista apud Prophetas fuerunt in Christo impleta. *Paulus* autem per *Israelem*, Ecclesiam ex omnibus gentibus collectam intelligit.

Sol. Immò *Judeos* gentibus opponit, *Rom.* 11.

Ob. 5. *Nationalis* ista *vocatio* vel erit *junctim*, omnium uno tempore, vel *succedanea*. non *primum*, quia tot in locis dispersi, haud

haud verisimile est, ut quasi turbine quodam simul & semel conglobentur: non secundum, quia videmus pauciores ex Judæis Christianismum amplecti, quàm Christianos, qui ad Judæismum delabuntur.

Sol. Res constare potest, ubi *modus* est solummodò Deo cognitus.

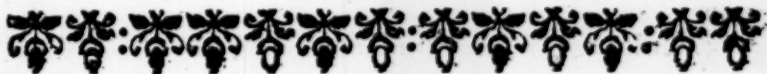
Ob. 6. Vocatio ista non expectanda nisi post excidium Anti-Christi: Sed illud non fiet ante finem mundi, cùm Christus ad Judicium veniens spiritu oris sui Anti-christum conficiet: Ergo nimis *sera* erit hæc *Indæorum* conversio.

Sol. Anti-christus conficietur per verbi *predicationem*, longè ante secundum Christi adventum, cujus abolitionem sequatur Judæorum conversio.

Ob. 7. Conversio hæc si fiet, tum perficietur ex *predicatione* Christianorum, vel ex *Novi Testamenti lectione*, vel à S. Sancto absq; mediis talem conversionem operante; At Christianos, & *Novum Testamentum* odio plusquam *Vatiniano* prosequuntur, nec S. Sanctus solet operari, nisi per media.

Sol. Media illa possint esse *certa*, licet nobis *incognita*, vid. de vocatione Judæorum Orationem nostram 6^{am}.

QUEST.

Q U Æ S T I O IV.

An Christus hic in terris ante ultimum Iudicium, sit cum Martyribus excitatis per mille annos regnaturus? Neg.

Q U I A,

1. **C**hristum Cæli recipient usq; ad tempora restitutionis omnium, quæ locutus est Deus per os Sanctorum à seculo Prophetarum, Act. 3. 21. Ergo non regnaturus corporaliter hic in terris.

2. Adventus Salvatoris *unicus* solummodò in *Symbolo* proponitur expectandus, ex Mat. 25. 31. 1 Theff. 4. 16. Ergo hic intermedius non credendus.

3. Oportet *Christum* regnare, donec *ultimus* hostis, *Mors* abolebitur. 1 Cor. 15. 26, & 54. Sed hoc non fiat ante *ultimum* iudicium.

4. Scimus nos, si *terrestris* hujus domus nostræ tabernaculum *dissolutum* fuerit, *edificium* ex Deo habituros, *Domicilium* videlicet non *manusactum*, æternum in cælis, 2 Cor. 5. 1. quod est regnum ἐπερχόμενον, 2 Tim. 4. 18. Ergo non *terrenum*.

5. Unica erit in fine mundi corporum *resurrectio*, 1 Theff. 4. 14, 15. merces vestra copiosa in cælis, Mat. 5. 12. πολλὰ δὲ ἔσται ἡ μισθωσις ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, Phil. 3. 20. Ergo *tale regnum* in terris non est expectandum.

6. Regnum Christi non est ex hoc mundo Jo. 18. 36. & cum

cum venerit filius hominis fidem non inveniet in terris, Luc. 18. 8. Neq; talis *status* Martyrum resuscitatorum sub Christo visibiliter regnante, ex Scripturis habeatur. Nec de loco constet, ubi salvator thronum figet. Nec de subditis resuscitatis, an uxores ducant, liberos procreent, rursus senescant, comedant, egrotent & sint iterum morituri, Ergo delirium hoc potius videtur de Regno Christi terreno, quam dogma Theologicum.

7. Chiliastarum ista sententia, à Patribus & conciliis sanioribus semper fuit explosa, ex illis locis, sceptrum auferendum à Juda cum veneris Shilo, Gen. 49. 10. finis erit cum desolatione Dan. 9. 26. Corruet & non resurget regnum Judæorum, Isa. 24. 19, 20. Erit regnum illud sicut vas figuli, quod non potest instaurari, Jer. 9. 11. Ideo pervenit in eos ira usq; ad finem, 1 Thess. 2. 16.

Objectiones.

Ob. 1. **R** Educet te Jehovah in eam terram, quam hæreditario jure possiderunt Majores tui : Levit. 29. Deut. 30. 5.

Sol. Loquitur de reductione à captivitate Babylonica, aliisq; locis ante adventum Messie, at nihil hic de terreno Christi regno.

Ob. 2. Ultimis temporibus constituetur Mons Domus Dei in vertice aliorum montium, ut confluant ad eum gentes, Isa. 2. 2. Et congregentur membra dispersa Jebudæ ex quatuor oris terræ, Isa. 11. 12.

Sol. Nempe ad fidem per Apostolos Lex egrediatur è Sion.

Ob. 3. Vocabitur Jerusalem non amplius terra desolata, sed delitiæ & Maritata, Isa. c. 62. 5. & seq. ubi non erit amplius Infantulus, ætate, aut senex, cujus non impleat dies Deus, ib.

c. 65. 20. confimilia occurrunt, *Ier.* 30. *Ezech.* 34. *Dan.* 2, & 7. *Ioel.* 3. *Mich.* 4, & 5. *Zach.* 12.

Sol. Singula ista eodem spectant, & Allegoricè sunt intelligenda, de primo salvatoris adventu.

Ob. 4. Post deletas quatuor Monarchias, aliud regnum non destruendum est excitandum, *Dan.* 2. 44. Hoc nullum potest esse præter regnum hoc Christi terrenum.

Sol. At illud est Regnum Christi spirituale, quod æternum stabit, non terrenum.

Ob. 5. Regnum hoc erit sub cælo, non in cælo, Ergo terrenum, *Dan.* 7. 27. quod dabitur tantum populo sancto. ib.

Sol. Ista nulla fide, aut fidiculis possint ad terrenum Christi regnum trahi.

Ob. 6. Post ligatum satanam per mille annos Christus statuitur regnaturus, cum Martyribus resuscitatis, *Apoc.* 20.

Sol. Regnaturus est per verbum in sanctis, & S. S. internum ductum, non in Hierusalem, sed in cordibus suorum. 2. Nec somnianda est alia Martyrum resurrectio ante ultimum iudicium, quàm in successoribus & semine spirituali.

Ob. 7. Nova Ierusalem est huius regni typus, *Apoc.* 21. 22. At ista descendit è cælo in terram, Ergo Regnum hoc in terris est erigendum.

Sol. At ista erit destituta Sole & Luna, quæ cunctis diebus terre sunt permanitura, *Gen.* 8. 22. quare illa intelligenda sunt de regno cælesti. Nec ex symbolicis dogma eudendum. Solent in scripturis spiritualia per corporalia designari, ut ex his quæ animus novit, surgat ad incognita, quæ non novit, quatenus exemplo visibilium se ad invisibilia rapiat, *Greg. Hom.* 11. in Evangelia. In novissimis intelligetis, *Ier.* 23. 20. Obligato libro, *Dan.* 12. 4. Fusius ista habentur de mille annis Apocalypticis Lect. nostra 13.

QUÆST.

*An animæ mortuorum annihilentur,
aut dormiant usq; ad ultimam
Resurrectionem. Neg.*

QUIA,

Animæ Sanctorum sunt cum Christo, & meliori
conditione quam hic fuerint, Phil. 1. 23.

2. Eadem sunt conditione cum animabus
Abrahami, Isaac, & Iacobi: At illæ sunt in cælis, Mat. 8. 11. &
Deo vivunt, Luc. 38. cum Angelis, Mat. 22. 30.

3. Corporis exuta vinculis, presentes sunt animæ cum
Domino, 2 Cor. 5. 6. Eccles. 12. 7. Atqui tales non dormiunt in
pulvere, ut nec anima filii viduæ Sareptanæ.

4. Christus promisit latroni Paradisum. Luc. 23. 43. at
non terrestrem, quæ deleta existimatur per diluvium, & ani-
ma non potuit de terra auferri, Ergo cælestem, nempe cœ-
lum tertium.

5. Constat ex scopo Parabolæ, Luc. 16. 22. Animas impio-
rum post mortem torqueri in Inferno, & piorum in sinu A-
brahe requiescere, Ergo manent superstites, nec obdormiunt
ante ultimum iudicium, confer. Apoc. 6. 9. de Animabus
clamantibus sub Altari.

6. Beati pronuntiantur, qui in Domino moriuntur, Apoc.
14. 13. At beatitudo omnis consistit in actione; Ergo animæ
piorum post mortem non tenues evanescunt in auræ, sed sæ-
lici fruuntur conditione, aut miserrimâ.

7. Conformandæ sunt Animæ separatae ad statum animæ

Salvatoris: Sed salvatoris anima separata non obdormivit cum corpore in sepulchro, in Interstitio isto inter mortem ipsius & resurrectionem, non relinques animam meam in inferno, Act. 2. ex Ps. 16. Mortuus carne vivificatus est spiritu, 1 Pet. 3. 18. Ergo & animæ nostræ non dormient cum corporibus in cimiterio, sed post separationem erunt superstites. Quam sententiam de animæ immortalitate, ex lege naturæ hauserunt omnes ferè Ethnici.

Objectiones.

Ob. 1. **P**atres non acceperunt repromissionem, ne fine nobis consummarentur, Heb. 11. 40. Sed hoc non fiet ante ultimum iudicium, Ergo ante illud tempus est nulla animæ separata conditio.

Sol. Non consummantur beatitudine personali corporis & animæ simul, animæ interim fruuntur beatitudine illorum separationi congruâ.

Ob. 2. Non redditur merces à Patre familiæ ante vesperam, Mat. 20. 8. At vespera ea denotat resurrectionem, ut per denarium vita æterna adumbratur.

Sol. Remuneratio animæ separatæ non excludit plenariam totius personæ beatitudinem, sed ad illam recipiendam est arrhabo.

Ob. 3. Charissimi, nunc filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus, scimus quoniam cum appuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est, 1 Io. 3. 2. Sed hoc non eveniet ante ultimum iudicium, Ergo vel anima interim dormit, aut annihilatur, aut qualis sit ipsius status non constat.

Sol. Ostendit conditionem animæ, mundo non apparere, mundus (inquit) non novit nos, quod non obstat quo minus animæ à mundo migrantes beatificâ fruantur Dei visione.

Ob. 4. Conditio animæ ex servitoris exemplari est æstimanda:

manda : sed anima Christi descendit ad inferos, priusquam reunita fuit corpori, & cœlum ascendit, Ergo eadem fors ab anima separata est subeunda, & manendum est ipsis in sepulchro (quod per Infernum intelligitur) aut dormiendum cum corpore, usquedum corpori uniantur ut ascendant.

Sol. Non requiritur conformitas inter animam Christi & nostram in omnibus: sufficit ut anima separata salvatoris non fuerit extincta, sed mansit semper beata, sic & animabus nostris fiet.

Ob. 5. Ut corpus sine spiritu est cadaver : ita anima sine corporis organis nullas exercere potest actiones, Ergo non est, aut λεπιδυμῶν patitur.

Sol. Physicas non exercet operationes & sensuales: Intellectuales autem liberius operatur, quibus corporis Ergastulum aliquoties erat impedimento.

Ob. 6. Visio Dei beatifica absorbet vel excludit omnes ad alias creaturas propensiones: hanc igitur si potiantur anime separate, resurrectionem corporis cum Paulo non respiciunt.

Sol. Immo tanto magis expeterent, ut perficeretur tali extensione gaudium.

Ob. 7. Dæmones non puniuntur ante ultimum Judicium, sed reservata est illorum pena ad supremam sententiam, Mat. 8. 29. Luc. 8. 31. Ergo non lata est sententia de Animabus.

Sol. Non puniuntur ultimo abyssi supplicio, quocumque interim volitant (inquit Beda) ubiq; suam gehennam circumferunt, in Jac. 3um.

Q U Æ S T. VI.

An possibilis sit ejusdem numero corporis post mortem Resurrectio? Aff.

Q U I A,

1. **S**Cio quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra resurrecturus sum, & rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum; ego ipse & oculi mei & non alius, Job. 19. 25. confer. Ezech. 37. Ergo resurget corpus idem numero.

2. Probat salvator, mortui audient vocem filii hominis & vivent, Jo. 5. 25. non resurget autem anima nisi quod cecidit. 2. Monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt, Mat. 27. 52. 3. Lazare venit foras, non alio proculdubio, sed suo corpore vestitus, Jo. 11. 43. Sic filius Sareptanae, Sunamitis, viduae de Naim, filiae Jaiiri eadem numero restituta sunt corpora.

3. Confirmat Apostolus, resurgendum est ad exemplar Christi primitiarum, 1 Cor. 15. 20, & 28. At ipsius idem numero corpus resurrexit, videte manus meas & pedes, quia ego ipse sum, Luc. 24. 29.

4. Ob signat Baptismi Sacramentum, quid faciunt qui ablutione utuntur super mortuis, si omnino mortui non suscitentur, 1 Cor. 15. 29.

5. Postulat hoc Dei iustitia, omnes sistemur coram tribunali Christi, ut reportet unusquisque quod in corpore fecerit, sive bonum sive malum, 2 Cor. 5. 10. Ergo eadem numero persona, constans ex corpore & anima subibit hoc iudicium.

6. Ex

6. Ex rationis dictamine consentiunt. 1. *Ethnici*. 1. *Zoroaster*, animæ immortales sunt, & corporum resurrectio est futura. 2. *Judæi* apud *Galatinum*, lib. 12. & *Manasse Ben Israel*. 3. *Turcæ* in *Alcoran*. vide *Morneum* de veritate Relig. *Christ.* c. 15.

7. Aliter *Templum Spiritus sancti* in nihilum abiret. 2. inter formam immortalē & materiam ingenerabilem & incorruptibilem perpetuum esset divorcium. 3. Non persona, sed tantum pars hominis felicitatem consequeretur, cum multis aliis absurdis.

Objectiones.

Ob. 1. **C**aro & Sanguis non possidebunt regnum Dei 1 *Cor.* 15. 51. 2. quia *Esca* ventri, & *venter* escis, Deus autem & hunc & istas destruet, 1 *Cor.* 6. 13. 3. Idēq; idē eventus est homini & bestię, *Eccles.* 3. 10. At besti- arum corpora non resurgunt, confer. *Iob.* 17. 7.

Sol. Textus Apostoli respiciunt tantum carnales affectiones corporis, non corporis essentiam. 2. *Iobus* & *Eccles.* ostendunt quid apparet sensibus de cadaveribus, non quid credendum de corporis resurrectione.

Ob. 2. Aliquoties accidit, ut corpus hominis à feris, aut ab *Anthropophagis* devoretur, sic ut ipsius caro in devorantium substantiam transeat; Ergo resurgere non potest, ut prioris individui idē corpus numero.

Sol. Qui omnia creavit ex nihilo potest omnes particulas, ubicunq; distractas reducere, & reunire per eandem omnipotentiam, Mare, mors reddiderunt mortuos, *Revel.* 20. 13.

Ob. 3. A privatione ad habitum eundem numero non potest fieri regressus: Sed mors est omnium habituum corporalium privatio: Ergo non datur ad eandem integritatem restitutio.

Sol. Est privatio per habitum accidentalium annihilatio-

tem,

nem, de qua non controvertitur: Alia vero per partium permanentium separationem quarum hic per omnipotentiam divinam aëruitur ejusdem individui restitutio.

Ob. 4. Apostolus confert corpus mortuum cum grano, quod seminatur; & corpus resuscitandum, cum spica, 1 Cor. 15. 37, 38. Sed spica cum grano non est idem numero, unde concludit, quod Deus dat aliud illi corpus, ut voluit.

Sol. Similitudines illustrant non probant, ex illis igitur urgenda non sunt circumstantiæ, sed scopus, qui non alius hic est quam quod corpora mortue resurgent alia conditione, non quoad individuationem, sed qualitates.

Ob. 5. Filii Resurrectionis futuri sunt ἰσὶς ἑλοι, Mat. 22. 30. Luc. 20. 36. At Angeli sunt prorsus incorporei. Ubi igitur corpus idem numero?

Sol. ἰσὶς ἑλοι futuri sunt non quoad substantiam sed quoad immortalitatem, felicitatem, & immunitatem à conjugio, quia nullus ibidem locus est successioni.

Ob. 6. Nullus erit usus partium organicarum vel diversitatis sexuum, post hanc vitam, sed Deus & Natura nil frustra faciunt, Ergo tolletur saltem in resurrectione sextus discrimin, quo fiat ut non maneat idem corpus numero.

Sol. Quis usus potest esse illustrior, quam ut corpus animæ unitum, ad conformitatem Christi incarnati, perpetuum S. Trinitati cantent Halleluiah, sive hoc sive illo sexu parum interest apud illum. Cui liber & servus, mas & femina, unum sunt in Christo & pari censu veniunt, Gal. 28.

Ob. 7. Diversorum motuum diversi sunt numero termini ad quos: Atqui diversi sunt motus Generatio & Resurrectio: Erit igitur alius homo per resurrectionem, ab eo qui fuit per generationem.

Sol. Argumentum obtinebit in terminis, qui sunt prorsus diversi; non subordinati, Generamur autem ut moriamur, morimur ut resurgamus, quæ non mutant subjecti substantiam, sed circumstantias.

QUÆSTIO VII.

An mundus hic visibilis per ultimam conflagrationem sit annihilandus? Aff.

QUIA,

1. **C**œli peribunt & sicut vestimentum veterascent & sicut opertorium mutabuntur. Psalm. 102. 27, 28. & quod veterascit prope est ad interitum, Heb. 8. 13. sicut fumus liquefcent, Isai. 51. 6. non erunt in memoria priora ib. 65. 17. Ergo penitus erunt è medio sublata.

2. Cœlum & terra præteribunt, sermones autem mei non præteribunt, Mat. 24. 35. præterire autem non est innovari ad perfectionem, sed tolli ad abolitionem.

3. Temporalia omnia cum tempore sunt è medio tollenda: Sed quæ cernuntur omnia sunt temporalia, 2 Cor. 4. 18. Ergo transeunt ut cedant æternis.

4. Vidit Apocalypses cælum novum & terram novam, in quo nec Sol neq; Luna, Apoc. 22. 5. primam enim cælum & prima terra abierant, & mare non amplius extabat, Apoc. 21. 1. Ergo in nihilum erit redactum.

5. Cœli magno impetu transibunt, Elementa calore solventur, terra & quæ in ipsa sunt opera exurentur, ut cedat civitati quæ æternum habet fundamentum, 1 Pet. 3. 10. Heb. 13. 14.

6. Post hominum translationem Sol, Cælum, Solum nulli futura sunt usus, quæ propter hominem tantum sunt condita, illoq; remoto habent periodum, Gen. 8. 22. terram dedit hominibus

minum filiis, Ps. 115. 16. Deus & natura nil frustra faciunt.

7. Dei Sapiëntia ab imperfectioribus ad perfectiora progreditur, nempe ab umbris ad Substantiam, à temporariis ad æterna: Ex horum igitur positione, (probabiliter) saltem sequitur istorum ablatio.

Objectiones.

Ob. 1. Terra dicitur super bases fundata, ne dimoveatur in æternum, Ps. 104. 6. & generatio præterit, & generatio advenit, terra autem in æternum stat, Eccles. 1. 4. Ergo nunquam abolebitur.

Sol. Æternitas hic denotat non permanentiam absolutam, sed continuationem relativam, pro ratione rei existentis, Sic servus serviet in æternam, Deut. 15. 17. id est, toto vitæ suæ tempore. Pactum Sabbathi erit æternum, Exod. 3. 17. nempe durante vetere Testamento. David laudabit Dominum in æternum, hoc est quamdiu esset in vivis.

Ob. 2. Vestimentum mutatum non annihilatur, sed instar vestimenti mundus tantum mutabitur. Ps. 107. 27.

Sol. Ista arguunt mundum penitus tandem periturum, quia quod atteritur, veterascit, & tales subit mutationes, quæ vergunt ad interitum.

Ob. 3. Quæ perficiuntur ad æternitatem potius tendunt, quam interitum: Sed in Novissimis lux Lunæ erit sicut lux Solis, & lux Solis erit Septuplo, quam nunc est coruscantior, Isai. 30. 26.

Sol. Ista indicant Metaphoricè statum illustriorem in hac vita sub Evangelio, quam fuit antea sub lege, non conditionem Systematis mundani post conflagrationem.

Ob. 4. Quæ liberabuntur in gloriosam libertatem Filiorum Dei æternam non peribunt, sed talis futura est Condicio Creaturarum, Rom. 8. 14.

Sol. Hæc liberatio potest fieri per annihilationem ab æternissimo

*rum*noſo ſervitutis iugo, non *translatione* in meliorem conditionem. Unde *per libertatem*, non *in libertatem* glorioſam filiorum Dei, fieri intelligatur hæc liberatio, poſt ſervitutem Afflictis *preſtitam*, quâ liberati tandem non indigent.

Ob. 5. Figura non eſt *Subſtantia*, ſed *figura* tantum huius mundi *transit*: Ergo *accidentalis* tantum erit *mutatio* non *Subſtantie* abolitio.

Sol. Per figuram intelligitur *vivendi ratio moralis*, non *externa forma Phyſica*, 2. quæ ſi dicatur *transire*, non excludit *abolitionem*, ſed potiùs viam ad illam ſternit.

Ob. 6. Haud aliter *mundus* peribit igne, quam antea periit per *aquas diluvii*, 2 Pet. 3. 6. Sed *Diluvium* non delevit *mundum*, ſed potiùs *purgavit*, Ergo nec *ignis* illum in *Cineres* prorſus rediget.

Sol. Textus oſtendit tantùm contra *illuſores*, (quicquid, àſti garriunt) mundum tam certò per *ignem* ſperiturum quàm olim per *Cataclyſmum* erat obrutus, nec ad *minutiora* tendit comparatio.

Ob. 7. Corpora *Cæleſtia* ſunt *Natura incorruptibilia*, Ergo nec poſſunt igne abſumi.

Sol. Verum eſt *Phyſicè* ab agente *naturali*, ſed non *Theologicè* ab Agente *Omnipotenti*. 2. vel *Incorruptibilia* dicantur, non *abſolutè*, ſed reſpectu *ſublunarium comparatè*.

*Gloria in Altiffimis Deo, & ſuper
Terram pax, & in hominibus
Benevolentia. Luc. 2. 14.*

FINIS.

PLATE 12

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
Genesis.			XX	26	183
I	26	60	Numeri.		
	28	108, 186	III	24	205
	31	107		32	205
II	17	108	VI	23	230
	18	181, 186	X	35	230
III	4, 5	104	XXI	5	76
	15	22, 253	XXIII	19	54
	19	3	Deuteronomium.		
VI	5	112, 119, 163	IV	6	159
	6	11	XII	8	169
VIII	22	321		32	45, 169
XIV	18	297	XVII	89	40
XV	6	265, 278		15	191, 222
XVII	14	287	XXVII	12	230
XVIII	25	252		26	127
XX	6	128	XXIX	4	120
XLVIII	16	171		5	313
XLIX	10	313	XXX	15	121
Exodus.			XXXII	29	121
III	14	54	1 Sam.		
XIX	15	183	VIII	10, 11	222
XX	5, 6	117		18	222
XXXII	13	171	XIII	13	58
Leviticus.			XIV	45	226
XVII	11	262	XVI	7	145
			Sf 3		XIX

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Verf.	Pag.	Cap.	Verf.	Pag.
XIX	23	42	IX	11	3
XXI	4	183	XIV	4	112, 120
XXIV	6	222	XIX	25	318
XXVI	9, 10	222, 224	XXIII	8	3
			XXXIV	18	223
	1 Reg.		XXXV	10	61
II	26, 27	199			
IV	32	47	Pfalmi.		
VIII	39	170	II	7	69
XIX	18	145	XII	6	8
			XIX	41	146
	2 Reg.		XIX	13	104
I	10	226	XXII	16, 17	22
X	30	226	XXIII	6	270
XXIII	20	178	XXXIII	6	61
			XXXIV	15, 16	11
	1 Chron.		XLV	16	206
XV	16	199	LI	4	222
				5	112
	2 Chron.			12	120
XIII	6	226	LXXII	17	70
XIX	11	40	LXXV	7	222
XXVI	18	180	XC	2	70
XIX	30	231	XCVII	7	76
XXXI	2	178	CII	26	321, 322
XXXVI	13	223	CIII	3	133
			CIV	5	322
	Ezra.		CV	28	237
X	4, 5	218	CXV	3	275
				16	322
	Nehemiah.		CXIX	140	8
VIII	8	33	CXXXIX	6	4
			CXLIII	2	269
	Job.		CXLV	9	57
V	1	171	GXLIX	8	172, 179, 224
			Proverbia.		

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
Proverbia.			XLII	8	255
VIII	22	69	XLIII	11	127
IX	2	297	XLV	11	11
XVI	18	103	XLIX	23	179, 224
XX	9	271	LI	6	321
XXIV	21, 22	223	LIII	5	262
XXVIII	14	272		8	71
XXX	6	45	LIV	5	61

Ecclesiastes.

I	4	322
III	19	143, 319
	21	143
VII	29	107
VIII	23, 4	223
IX	5	142
	10	194
X	20	223
XII	1	61
	7	315
	11	40

Isaias.

II	2	146, 313
V	4	274
VI	1	77
	3	61
VIII	20	159
IX	6	71
XI	1	22
	10	313
XIV	14	106
XXIV	19	313
XXX	26	322
XXXV	8	96, 153

XLII	8	255
XLIII	11	127
XLV	11	11
XLIX	23	179, 224
LI	6	321
LIII	5	262
	8	71
LIV	5	61
LVI	4, 5	184
LIX	20	309
LXII	5	313
LXIII	17	273
LXIV	6	163
LXV	17	321

Jeremias.

I	10	179, 224
IX	11	313
X	23	119
XIX	5	46, 169
XXIII	5	22
	27	174
XXXI	34	153
XXXIII	15	263

Lament.

IV	20	228

Ezechiel.

XI	19	120
XVIII	4	263
	20	115
XVIII	22	194
	32	132, 138
XX	25	11

Daniel

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
Daniel.					
II	37	222	II	23	252
	44	314		6	21,24
III	29	11		15	24
IV	27	129		18	142
VI	26	11	III	23	21
VII	13,14	78		11	280
	27	314		12	175
IX	22	263	IV	16,17	61,88
	26	313		3	104
XII	3	306	V	10	169
Hosea.				3	188
I	4	226		12	304,312
V	15	121		14	146
Joel.				16	161
II	14	272		17	205
	17	230		18	19
Mica.				22	128,155
V	2	70		32	300
Zacharias.				48	106
VI	12	22	VI	9	231
XII	10	233,309	VII	13	23
Malachias.				16	163
I	11	297		17	120
II	7	40		23	174
Matthæus.			VIII	11	315
I	16	25		14	182
				26	270
				29	317
			X	28	142
			XI	25	80
			XII	32	131
			XIII	11	273
				24	175
				30	141

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
	47	175	XXIII	3	42,152
XIV	31	270		17	153
XV	4,5	186	XXIV	14	308
	7,8	24		15	24
	9	46,169		24	137
XVI	6	153		35	321
	18	41,20	XXV	1	175
	19	132		31	312
	24	188		35	305
	27	304	XXVI	52	224
XVII	3	142	XXVII	9	23
	26	180		52	318
	27	177,223		43	15
XVIII	17	41,147		46	80
	18	129,131	XXVIII	18	78,257
	22	132		19	61,88,89
	32,33	264			290
XIX	5,6	299		20	141,200
	8,9	300			
	12	181,184,188			
	14,15	289			
	21	188			
	28	206			
	29	184			
	8	316			
XX	16	306			
	26	199,211			
	28	263			
XXI	5	24			
	13	77			
	16	24			
XXII	2	175			
	13	174,287			
	21	177,223			
	29	38			
	30	315,32			

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
IX	55	227		26	71
X	59,60	219		39	19,32,38
X	16	152,223	VI	44	120
	26	19,38		53	286
	37,38	140		55	293
XII	14	219		66	149
	57	739	VII	39	89
XVI	22	315		49	33
	24	171	VIII	31	149
XVII	10	189,303		44	105
	20,21	144		58	71
XVIII	8	146,310	IX	4	194
	28	184	X	11	263
XX	36	171,320		28	137
	37,38	140		30	78
XXII	19	294	XI	41	80
	20	294		43	318
	32	41		50,51	42,153
XXIII	43	140,315	XII	41	77
XXIV	39	318	XIII	35	162
			XIV	6	163
Johannes.				11	67
I	1	77		16	83
	3	70		26	82,83
	12	266,269	XV	26	62,82
	14	71,252			84
	18	3	XVI	14, 15	83
II	10	237		20	145
	19	174	XVII	2	137,275
III	3	287		3	65
	6	113,117		5	77
	16	70		6	137
	34	85		10	82
IV	23	298		11	137
V	22,23	67		20	137
	24	193		22	172
	25	318			XVIII

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
XVIII	36	177, 224, 312	34	138, 166, 305	
XIX	11	177, 224	48	91, 96	
	15	225	XII	2	88, 207, 298
	39	263		39	192
XX	21	213	XIV	22	145
	22	83		23	207, 213
	28	75	XV	9	266
	31	46		11	95
XXI	15	192, 201		21	132
	17	41		22, 23	200
Acta.			XVI	13	151
				31	96
I	7	80	XVII	11	38, 150
	20	175, 206		30	128, 166
	24	170	XVIII	3	218
II	3	88	XIX	2	90
	24	263		5	91, 96
	27	316		39	155
	36	78	XX	28	88, 146, 211
	38	291			252, 258
	39	286, 289		29, 30	150
	42	158	XXII	16	280
	47	164	XXV	12	178
III	21	293, 312	Ep. ad Rom.		
IV	12	163	I	17	266
V	4	87	II	5	133
VI	4	220		6	304
	39, 40	142		11	305
VII	16	25		14	164
	51	90, 122		28	174
	59	77, 141		2	13, 18
VIII	17	90, 126		4	149
	22	272		24	265, 266
	37	290		25	193
X	2	278		28	265
	4	161	T t a		
	6	165			5

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
	5	265		32	275
	10, 11	278		34	15
	21	270		35, 36	55, 306
V	1	266	XIII	1	224
	12	108, 112, 116, 275	XV	4	32
	18, 19	108, 268			
	19	105, 115, 275			
VII	2, 3	300			
	7	123			
	14	163			
	18	126			
	22, 23	118			
	24	303			
VIII	8	183			
	8, 9	82, 174			
	15	269			
	18	303			
	21	322			
	24	267			
	26	90			
	28	138			
	29, 30	137			
	38	270			
IX	1	89			
	5	76			
	11, 12	136			
	16	136			
	18	136, 306			
	21	136			
	14	170			
X	1	141			
XI	23	133, 309			
	25	309			
	26	309			
	29	309			

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Verf.	Pag.	V	1	193,312
	9	76		6	315
	22	149		10	318
XI	2	48		21	263
	13	39	VI	14, 15	174
	20	149		16	87
	23	295	X	5	98
	35, 36	303	XIII	14	62, 88
XII	1	97			
	4, 5	62			
	13	282	I	18	42
	15	175	II	16	265
	27	144	III	8	266
XIII	1	177		10	127
	9	149		13	263
XIV	15	33		27	176, 280
	26	32, 233	IV	4	253, 264
	29, 30	233, 247		6	82, 269
	32	90		9	12
	16	247		25	238
	20	318	V	17	124
	23	142			
	26	312			
	28	81			
	29	318			
	37, 38	320			
	41	306			
	48	108			
	49	113			
	50	319			
2. Ep. ad Cor.					
II	16	220	II	4, 5	136
III	5	120		11	136
IV	3	147		13	280
	4	92		22, 23	151
	18	321	II	1	163
				3	113, 120, 287
				8	120, 303
				10	268
				20	159
			III	10	106
				12	190
				15	238
			IV	5	159
			Tt 3		6

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
	6	65		1 Ep. ad Theff.	
	24	107	IV	14, 15	312
	30	90		16	312
	32	264	V	19	233
V	13	238		2 Ep. ad Theff.	
	23	151, 173			
	26, 27	141, 154	II	4	306
	32	284		9	307
				15	48
				1 Ep. ad Tim.	
I	23	140, 315	I	3	214
II	6	76, 253	II	1	214
	7	264		4	275
	8	103		5	170, 260
	9	264		15	284
	12	272	III	2	181
III	13	120		5	218
	9	266, 304		15	147, 151
	12	312		16	76, 151, 253
				17	88, 307
				3	181, 307
				14	215
			V	12	188
				17	214
				19, 20	215
				21	91
				22	207, 214
			VI	10	105
				16	23
				2 Ep. ad Tim.	
			I	6	215
				9	136
				24	215, 220

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Vers.	Pag.	Cap.	Vers.	Pag.
	3	145		18	296
	4	184, 220		26, 27	131
	19	137, 145, 176		29	131
	30	175	XI	1	144, 269
	31	131		6	163, 164
	36	163		39	143
III	17	38, 46, 185		40	316
IV	2	220	XII	1	124
	8	305		14	265, 268
	18	312	XIII	4	181
Ep. ad Tit.				8	69, 73
I	5	207, 213, 214		10	295
		215		16	304
	6	181		17	188
	7	211	Ep. Jacobi.		
	11	97	I	15	134, 135
	15	120		17	54
II	12	265	II	10	127
III	1	177		24	267
	5	265	III	16	104
Ep. ad Heb.			IV	8	58
I	2	70	I Ep. Pet.		
	3	15, 71, 73	I	3	137
	6	76		17	272
II	16	253	II	1, 2, 3	150
VI	6	131		5	98, 144
	10	305		11	123
VII	12	205		13	177, 225
	24	296		14	223
VIII	10	275		24	262
IX	22	262		25	206
X	1	262	III	18	316
	14	296			

INDEX SCRIPTURARUM.

Cap.	Verf.	Pag.	Cap.	Verf.	Pag.
	19	142			
	21	291			
IV	15	200			
V	1	200			
	3	200			
2 Ep. Pet.			Apocalyp.		
I	19	38	I	4	54, 58, 91
III	6	323		8	73
	10	321		20	208
1 Ep. Johan.			II	1	207
I	7	193		24	207
	8	303		27	172
II	1	83, 170	III	1	207
III	2	58, 316		4	304
	3, 4	102, 123, 127		5	91
	9	137		12	151
	14	270	V	1	284
IV	1	39, 150		7	78
	2	308		13	91
	3	253	VII	5	309
	12	3		9	309
V	7	26, 63, 88		15	305
	16	131	IX	20, 31	306
	17	129	XI	2	145
	20	76	XII	15	145
Ep. Jud.			XIII	13	307
	3	95	XIV	13	141, 193, 315
			XVIII	13	307
			XIX	10	170
			XX	2	314
			XXI	1	321
				8	164, 174
			XXII	4	58
				5	321
				15	174
				18, 19	45

F I N I S.

INDEX RERUM.

A.

A Mor Beneficentiae &
Complacentiae. 138
Anglicana Liturgia. 235
Anglicani Cleri vocatio
244
Animæ separate status ante
Resurrectionem. 315
Antichristus quis sit. 306
Apocryphi libri quare præ
Canonicis non sunt habendi.
13, 14
Arma contra Magistratum
movere illicitum. 221
Arbitrium liberum in homi-
ne lapsa an sit. 119

B.

Baptismi Necessitas. 285

C.

Cœlibatus an Clericis ne-
cessarius. 181
Canon Scripturæ integer. 13
Certitudo salutis. 269
CHRISTI,
Generatio ab æterno. 69
Coæternitas cum Patre 75
Incarnatio 252
Satisfactio. 262

CHRISTUS,
quomodo sit æternus. 79

quomodo fuerit Media-
tor. 258

Citatio locorum script. in
N.T. ex V. multiplex. 24
Cleri Anglicani vocatio. 244
Clerici an exempti à regi-
mine seculari. 177
Eorum cœlibatus 181
Jurisdictio. 217
Communicatio Privativa &
Cumulativa. 80
Concilia errare possunt. 150
Concilii Generalis, suprema
Decisio. 154
Concupiscentia in Renatis.
123
Controversiarum Judex. 37

D.

DEUS.

DEi cognitio. 52
Attributa quomo-
do ipsi conveniunt. 54
Potentia essentialis & Per-
sonalis. 74
Deum esse. 1
Disciplina Ecclesiastica. 198
Dissensus Doctorum. 97
Duacensis Translatio. 36

E.

ECCLÉSIA.
Quid sit Ecclesia. 134
V. v. Militans

INDEX RERUM.

<i>Militans & Triumphans.</i>	140
<i>Ecclesiæ visibilitas.</i>	144
<i>Ecclesiæ visibilis fallibilitas.</i>	149
<i>Ecclesiæ notæ.</i>	158
<i>Ecclesiæ Membra.</i>	168
<i>Extra Ecclesiam salus nulla.</i>	163
<i>Electio ex Gratiâ.</i>	136
<i>Episcopatus Institutio Qualis.</i>	204
<i>Ethnicorum salus.</i>	163

F.

F idelitatis <i>Juramentum à quibus præstandum.</i>	190
<i>Fides & Ratio quomodo consistant.</i>	98
<i>Fides prævisa non causa Electionis.</i>	137
<i>Filius in Scripturis Quadruplex.</i>	70
<i>Fœlicitas Externa non Nota Ecclesiæ.</i>	145
<i>Fundamenta doctrinæ & Munimenta quomodo differunt.</i>	96

G.

G eneratio <i>Physica & Hyperphysica.</i>	72
<i>Gratia Universalis.</i>	273
<i>Græcus Textus N. T. incorruptus.</i>	23

H.

H abitus <i>Naturalis</i> an datur.	109
<i>Hebraicæ literæ an mutantur.</i>	19, 20
<i>Hebraicus Textus V. T. incorruptus.</i>	18
<i>Hypostatica Unio.</i>	255

I.

I Deæ an sint <i>in Deo.</i>	56
<i>Ignorantia quousq; excusatur.</i>	128
<i>Immortalitas Homini Naturalis.</i>	108
<i>Impii Ecclesiæ Membra an sint.</i>	173
<i>Incarnatio Christi.</i>	252
<i>Infallibilitas Pape nulla est.</i>	38, 39
<i>Infidelitas an fuerit primum Peccatum.</i>	104, 105
<i>Interpretum 72. Translatio.</i>	21
<i>Invidia quomodo peccatum Demonum.</i>	104, 105
<i>Invocatio Sanctorum & Angelorum.</i>	169
<i>Judæorum vocatio.</i>	309
<i>Judex controversiarum.</i>	37
<i>Juramentū Fidelitatis à quibus præstandum.</i>	190
<i>Justificatio per solam Fidem.</i>	265
<i>Justitia Originalis in Adamo.</i>	170

L.

INDEX RERUM.

L.

L ibertas à Quo. in Quo. & ad Quod.	122
Liberum arbitrium in homine Lapsō.	119
Lingua ignota.	32
Literę Heb. an mutantur.	19, 20
Lites in Ecclesiā quomodo dirimendę.	44
Liturgię statę probandę.	230
Liturgię Anglicanę defensę.	235
Luxuria an fuerit Peccatum primum.	105

M.

M atrimonii Vinculum insolubile.	299
Meritum operum nullum.	303
Mille Annī Apocalyplici.	312
Missę Idololatria.	295
Monachatus illicitus.	185
Mundi finis qualis futurus.	321

N.

N aturę corruptę quatuor vulnera.	125
Necessarium & Voluntarium quomodo Deo conveniunt.	74
Notę Ecclesię.	158
Novissima.	302

O.

O pera non meritoria.	303
Opus Operatum.	278
Originalis Peccati propagatio.	113

P.

P ædobaptismus quare probandus.	289
Papę Infallibilitas.	38, 39
Primatus.	199
Paracletus Mediationis & mandationis.	83
Peccati Origo.	100
Peccati Originalis propagatio.	112
Peccatum omnē mortale.	127
Peccatum in S. S. irremissibile.	131
Perseverantia Sanctorū.	137
Petri Primatus qualis fuerit.	41, 201
Presbyteratus Episcopatus inferior.	204
Præsumptio bona & mala.	104
Punctorum Hebr. usus.	21
Purgatorium an sit.	193

R.

R atiō & Fides quomodo consistant.	98
Redemptio	

CIVIL

SYBILLÆ.
de Eis *Judicium.* 98
Symbola Apostolic. &c.
quomodo *immutata* ma-
nent. 98, 99

T.

T heologia quid sit.	6
Textus Heb. V. T. <i>in-</i> <i>corruptus.</i>	18
Græcus N. T. <i>in-</i> <i>ruptus.</i>	23
Traditionis Ecclesię usus	97
Traditiones non scrip- tę quare non admit- tendę.	45
Translatio Vulgaris.	26
Duacensis.	36
Rhemenfis.	36
72. Interpretum.	21
Transsubstantiatio.	292
T RINITAS.	60
Eani credere quàm sit ne- cessarium.	93

u.

Veniens Peccatum nul-	lum.	128
Visibilitas Ecclesiæ.		144
Unio Hypostatica.		255
Voluntarium & necessarium	quomodo Deo conven-	
ant.		74
Vota Monastica.		186
Vulgaris Translatio quous-	que æstimanda.	26

SCHO LASTICÆ
THEOLOGICÆ
SYNTAGMA
Mnemonicum.

PER
JOHANNEM PRIDEAUX,
haud ita pridem apud
OXONIENSES S. T.
Professorem REGIUM,
& Postea
Episcopum Wigorniensem.

OXONIÆ,
Excudebat Impensis suis LEONARDUS LICHFIELD,
Academiae Typographus. Anno Dom. 1651.

THEOLOGICAL

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

STUDY

SCHOLASTICÆ THEOLOGICÆ *Syntagma Mnemonicum.*

SCHOLASTICA dicitur
Theologia, quæ methodo satis pro-
banda, sed stilo neglecto, scru-
pulosè potius & contentiosè,
quàm simpliciter & positivè, cre-
denda, agenda, & prædicanda
conglobat.

Hujus vulgò tres statuuntur
periodi. Prima initium sumens
à *Lanfranco Papiensi* An. 1020 per an. ferè 200 ad *Albertum*
Magnum extensa, Patrum tantum scripturæ æquabat *Sen-*
tentias. Secunda ab *Alberto* ad *Durandum Portianum* inter-
vallo scilicet 110 annorum (nempe ab an. 1220 ad 1330) *Danzi proleg. p. 2005.*
Aristoteles, & aliorum philosophemate ad Theologica de-
terminanda admisit. Tertia à *Durando* usque ad nostra

tempora superioribus adjecit Papæ decretalia : ut de fide habeatur illud, vel aliter & in scholis defendatur, quicquid Pontifici placuerit è cathedra stabilire.

Hanc præ cæteris excoluerunt 1 Lombardus, 3 Albertus, 3 Halensis, 4 Aquinas, 5 Scotus, 6 Occamus, 7 Durandus.

E quibus protuberarunt 1 Sententiarum, Lombardi interpretes. 2 Summistæ, Aquinatis. 3 Casuistæ neccentes plerumque nodos quos non solvunt. 4 Dictionaristæ, quales Alstenstaig & Raynerius de Pisis, alphabeticè singula disponentes. 5 Glossatores, ut ordinaria, & interlinearia. 6 Postillatores è textu theses elicientes. 7 Conciliatores, dissentientiam Thomistarum & Scotistarum, ut Sarnanus & Rada. Inter horum tamen spissa volumina 1 De Scripturæ autoritate aut canone. 2 De Papæ infallibilitate & suprematu. 3 De Ecclesiæ natura & notis. 4 De Conciliorum jurisdictione & potestate. 5 De cultu & Sanctorum invocatione. 6 De fide iustificata. 7 De jurisdictione Magistratus civilis in sacris partibus aut nihil occurrit.

Sententiarum Mro faciem prætulērunt 1 Damascenus, 2 Hugo de S. Victore. 3 Richardus de S. Victore. 4 Petrus Abelardus. 5 Bendinus. 6 Guilielmus Theodoricus, & 7 Gualterus Pictaviensis, primus Quodlibetarius circa An. 1240.

Revocari autem (quæ nunc obtinet) solet doctrina Scholastica ad capita de

- 1 DEO.
- 2 OPERIBUS IPSIUS.
- 3 PECCATO.
- 4 REDEMPTIONE.
- 5 GRATIA.
- 6 SACRAMENTIS.
- 7 NOVISSIMIS.

Quæ Lombardi 4 lib. Sententiarum; Halensis & Aquinatis summas, & Johannes de Combris, sive Alberti, sive Bonaventuræ Theologiæ compendium in præcipuis saltem exhaustiunt. E quibus præcipuè hæc insequens confarcinatur Introductio.

Quæstiones liberius pensandæ.

- An
1. Scholastica Theologia Philosophiæ secularis inutili curiositate merito censeatur sædata? Aff. Trinitem. de script, in P. Abeilardo.
 2. Operæ pretium sit (præsertim junioribus) horum placitis inniti? N. Quia talis scholasticus evadit plerumq; phantasticus; ut aranea seipsum eviscerans ad capiendas muscas.
 3. Frequentiores sint ex collisis Patrum, Philosophorum, & decretalium textibus, quàm ex scripturis scholæ determinationes? A.
 4. Reformatio Protestantium ex saniorum scholasticorum consensu possit corroborari? A.
 5. Sententiarum Summis sint præferendi? A.
 6. Thomistæ potius quàm Scotistæ sint sequendi? D.
 7. Præcedentium scholasticorum Jesuitæ accesserunt correctores potius & Mri quàm discipuli? A.

CAP. I.

DE DEO.

1. **D**Eum esse, & unicum tantum esse compendiosius & punctius ostendunt *Bonaventura Scotus* & *de Combis*. quem & reliqui statuunt esse actum purum, ab omni compositione aut potentialitate immunem. Itaque

2. Quicquid est in Deo est ipse Deus, nec accidentia in Deo concipiuntur, licet sint à Deo; cujus esse est essentia, sine quantitate magnus, sine qualitate bonus, non ab alio bono bonus, sed omnis boni bonus. *de Combis*. c. 16.

	1. Trinitas.
	2. Propria.
3. In Deitatis unitate	3. Appropriata.
molestè discutiuntur	4. Notiones.
	5. Relationes.
	6. Attributa.
	7. Ideæ.

4. Ad Trinitatem explicandam duas adducunt processiones seu emanationes: Tres personas: Quatuor relationes: Quinque notiones: sic ut filius, per modum intellectus quo pater seipsum intelligit, ab æterno à Patre generetur. Spiritus Sanctus per modum voluntatis ab utrisque una spiratione procedat. Unde

5. Proprium Patris caracteristicum à nullo esse; Fi-
lli

Illi à Patre generari ab æterno; SS. ab utrisque procedere. Nihilominus

6. Utcunque omnia essentialia omnibus æqualiter conveniant appropriatur Patri potentia; ne ratione antiquitatis credatur impotens: Filio sapientia, ne ratione juventutis credatur impotens: Spiritui Sancto bonitas, ne ratione impetuositatis credatur crudelis. quæ parum absunt à blasphemia. *de Comb. l. 1. c. 16.* Rectius Bonaventura patri unitatem, filio veritatem, SS. bonitatem accommodat. *de Term. Theolog. p. 666.* Inde

7. Eliciantur Relationes quatuor, paternitas, filiatio, spiratio & processio: quæ non componunt sed distinguunt, & ratione differunt inter se, & ab essentia non realiter & absolute. *Aquin. part. 1. quest. 27. art. 4.*

8. Ab his parum defleunt notiones, quæ ponuntur quinque; paternitas, filiatio, processio, innascibilitas, & communis spiratio. E quibus Tres sunt personales, personarum distinguentes; innascibilitas vero Patri tantum convenit, non includens relationem: sic ut omnis relatio sit notio, sed non e contra. *de Comb. l. 1. c. 22.*

9. Attributa æque competunt omnibus personis. unde Regula; opera Trinitatis ad extra sunt indivisa. Harum certus non statuitur numerus. præcipua ex iis attendenda sunt Dei 1. Scientia, sub qua prædestinatio, & liber vitæ. 2. Voluntas 3. Omnipotentia 4. Omnipræsentia 5. Immutabilitas 6. Iustitia & 7. Misericordia, de quibus infinitæ apud Scholasticos speculationes. Qui &

Vid. de Comb. l. 1. c. 29. prædestinatio sub scientiâ & liber vitæ. Ibid.

10. Ideas statuunt esse formas æternas, & incommutabiles in mente divina: quas ab exemplis, & rationibus (quæ in Deo etiam concipiunt) sic distinguunt; ut idea importet causam efficientem effectui conformem; exemplar, causam formalem; ratio verò, causam finalem. *de Comb. l. 1. c. 25.*

Scotus ad d. 35. l. 1. Sententiarum. & Aug. quest. 83. q. 46.

11. Sed Platonica ista de ideis Speculatio, ab *Augu-* *Aq. 1. p. q. 15.*
Rino ad scholastraducta, nec admodum videtur necessaria.

art. 1. ad 3.

ria;

ria: cum idea in Deo nil aliud sit quam Dei essentia; nec *Mr* hic aliquid determinaverit; nec convenit hac de re inter *Scotum* & alios. Sufficiat igitur Deum essentialiter omniscium esse profiteri; nec cogitata ipsius ad cerebri humani idola præcipitantiùs conformemus.

Q U Æ S T I O N E S.

1. Aliquid offerendum sit Deo, quod in Scripturis non expresse habetur, vel inde non certo potest deduci? N.
2. Aliquod accidens in Deo esse agnoscatur? N.
3. Trinitas personarum in Veritatis unitate rationis capium superat? Aff. Aq. p. 1. quæst. 32. art. 1.
4. Distinctio inter tres personas rectius dicatur modalis quam realis? D.
5. Doctrina de propriis & appropriatis turbetur potius quam illustretur ab adjectis relationibus & notionibus? D.
6. Constet apud Scholast. de certo attributorum divinum numero? N.
7. Consultius *Mr* cum quibusdam sententiis de ideis speculationem omiserit, quam Summistæ adjecerunt? A.

C A P.

C A P. I I.

DE DEI OPERIBVS.

T Riplex summæ bonitatis observatur effluxio *Comb. l. 2. c. 6.*
per 1. Generationem, 2. Spirationem, &
3. Creationem. Priores duæ sunt æternæ,
tertia temporaria, à qua prodierunt creaturæ. de quibus
Mr sent. l. 2. Summistæ ab Aq. I. part. q. 44. Comb. l. 2.

2. Creaturæ commodè tribuuntur in Spiritus, & sex
aliorum opera visibilia.

1. Spiritus.	}
2. Lux.	
3. Hinc classici quasi	
quadam conformitate è	
Nihili abyssò emerferunt	
3. Cælum.	
4. Tellus.	
5. Stellæ.	}
6. Pisces.	
7. Pecudésq; cum Homine ipsum domino.	

4. Spiritus præponuntur & proponuntur, ut 1. Sub-
stantiæ prorsus incorporeæ, 2. Cum cælo Empyreo, ma-
teria prima, & tempore corvæ, 3. Intellectuali perfectio-
ne præ cæteris creaturis præditi, voluntate tamen labili,
4. Quibusdam hierarchiis dispositi, 5. E quibus nume-
rosa turba cum *Lucifero* antesignano rebellis transierunt
in diabolos æternam cruciandos. 6. Reliqui vero in
B gratiâ

gratiâ confirmati, vel assistentes sunt throno divino, vel militantibus Angelis, & ex his & ceteris rebus, quibus a provinciis sub Archangelorum, alii particularis, & ceteris sub Angelorum titulo custodes sunt à Deo deputati.

2 Sent. d. 13.
A.

Corn. l. 2. c. 6.

Aq. 1. part. 9.
67.

Willet in Gen.
Danais.

Juxta Mrum
2 Sent. d. 14.
D.

5. Inter creaturas corporales congruè mundi ornatu à luce cœpit (inquit Mr) unde cætera quæ creanda erant videntur. In luce tamén posita de hac primæva creatura, ut nocturæ ad solem cæcutimus. 2. Hujus naturam potius quàm beneficium discutiunt scholæ; qualitatem potius eam esse statuentes quàm substantiam. 3. A lumine verò, splendore, & colore sic distinguunt, ut lux dicatur in corpore lucido; lumen in medio diaphano; splendor à certo objecto repercussus; color ab opaco. 4. Sed lucis naturam nobis esse impervestigabilem ostendunt ista. In qua via lux habitat? Job. 38. 19. & per quam viam spargitur, v. 24. 5. Videtur lux primæva fuisse, quasi participium, ex spirituali & corporali natura conflatum. 6. Vel materia corporum cœlestium & lucidorum (ut terra rudis & informis opacorum) 7. Quæ postea in sole formata & per varia diffusa corpora; elementaris ignis in inferioribus merito æstimetur: ut sic tria emergunt rerum corporalium principia; lux, coeli empyrei, stellatæ & ignis elementaris materia; aqua, nubium superiorum & aquatillum; terra, corporum inferiorum & hominis. Alsted. Phys. Mosaic. epilog.

6. Cœlum sive expansum secundum opus hexameri in æreum & æthereum rectè ab illis distinguitur. Unde 2. aquæ nubium superiores per expansum æreum ab inferioribus terræ, interlabentibus commode determinantur. 3. Nec omittitur hic Dei approbatio cæteris operibus impertita; quod esset bonum; quia binarius numerus est alteritatis & divisionis signum; sed ob arctiorem operum commissuram, cum 1^a diei opificio, hujus bonitas incloditur.

7. Congregationem aquarum in mare, ut inde terra cum

cum herbis, arbutis, & arboribus, quasi ex abyſſo, caput
efferreret, attingunt ſententiarii & iunimilla; ſed quo
modo terra, & aqua unum globum conſtituunt, quod
centrum univerſi habeatur; qua ratione aqua terram hu-
medat, & per occultos quosdam meatus fontibus, & flu-
minibus diffundit ſcaturigines, quæ rursus in oceanum
reſſunt, qui theſauri lateant in terræ viſceribus, aut
maris fundo, opportunius in phyſicis diſcuriuntur, & ſic
opera diſtinctionis præceſſerunt in 19. triduo. Ornatus
adijciuntur, coronides in diebus tribus ſequentibus.
Ergo

8. Quartæ diei ornamenta fuerunt ſolis, lunæ, &
ſtellarum luminaria, non ad aſtologicas dirigendas in-
eptias; ſed temporum diſtinguenda momenta, quæ Ma-
thematicorum ſcrutiniis conſultò à noſtris relinquuntur.
Prout in

9. Quintæ diei tranſactione de piſcibus & volatili-
bus nil præter textum apponitur: niſi quod aves unâ
cum piſcibus ex aquatili educunt materia, quod textus
originalis non ſuppediat, ut habet vulgaris.

10. Sextus autem dies terreſtria cujuſvis ſpeciei in
lucem produxit animalia, cum homine coram Domino.

2. De brutis autem feris & iumentis nil fere ingerunt
Magiſtri, niſi quòd quædam male utentibus noxia exant
animalia, & orta ex putredine, potentia tantum dican-
tur primis creatura.

11. De homine vero primò quoad animam ejuſque
potentias & facultates, deinde quoad corpus, ejuſ forma-
tionem & conditionem philoſophica congeruntur, à
Summiſtis præcipuè, quæ rectius à ſententiariis omittun-
tur.

Notatur tamen ferè à ſingulis ipſius 1. Ortus è li-
mo terræ, 2. Animatio, à Dei inſpiratione ad propriam
imaginem, 3. Uxor illi adjuncta è coſta dormientis ef-
formata, 4. Habitaculum illi conſtitutum terreſtris pa-
radifus, 5. Mandatum eidem injunctum ne comederet,
vel attingeret fructum arboris ſcientiæ boni & mali. 6. Se-

2 Sent. d. 14.
Aq. 1. part. 7.
69.

2 Sent. d. 15.
Aq. v. f. q. 71.

Mr & Aq. v. f.

Vid. Aq. part.
1. q. 75. ad
103.

ductio eorundem per serpentem; 7. Lapsus & à paradiso
exterminatio. quæ discutiant prolixius & scrupulosius
Sententiarum l. 2. d. 16. ad d. 24. & Summistæ Aq. 1. part. 2.
q. 75. ad finem 102.

1 Sent. d. 15.
Aq. 1. p. 4. 73.

12. Hexamero coronidem imponit Sabbathum, in
quo operum præcedentium consummatio, 2. Dei ab o-
perando cessatio, 3. Et Dei ipsius benedictio, & sanctifi-
catio expendenda proponuntur. Ubi consummatio, to-
tius fabricæ approbationem; requies, cessationem à novis
creaturis condendis; sanctificatio istius diei, separatio-
nem ab omnibus avocamentis inculcat; ut ad contem-
plandam creatoris in fabrica cœli, terræ & maris, & om-
nium in illis comprehensorum omnipotentiam, gloriam,
& benignitatem studiosius & sollicitius excitemur.

Q U Æ S T I O N E S.

1. Spirituum creatio indefinito temporis intervallo visibilis
mundi architecturam præcesserit? N.
2. Tot Angeli ceciderint quot steterant, & creatus fuerit ho-
mo ad supplendum lapsorum numerum? D.
- An 3. Cælum, aqua, & terra statuenda sunt genuina corporum
omnium naturalium principia? Aff. Alsted. in Harm.
4. Lucis extraordinaria per diffusionem, & contractionem
dispositio, triduum ante solare concipiatur constituisse? A.
5. Aves potius aquæ quàm terræ debent originem? N.
6. Gravior fuit Adami quàm Eve lapsus? A.
7. Paradisi situs possit certo designari? D.

CAR

C A P. III.

DE PECCATO.

Peccatum rectè agnoscunt esse legis transgressio-
nem, sive dictum, factum aut conceptum con-
tra legem æternam: quod differt à malo, quia
illud potest esse pœnæ, & divinæ justitiæ actus; (cum Deus
peccati author absque blasphemia non statuatur) à vitio
etiam distinguitur, quia illud inanimatis & brutis; pecca-
tum vero rationabilibus tantum competit; nec causam
habet efficientem, sed deficientem, bonum cui adhæret
& inhæret deformantem, & ad pœnam per reatum ob-
ligantem.

Aug. de cen-
sens. Evang.
l. 2. c. 4. It.
contr. Faust.
Manic. l. 22.
c. 27.
Bell. de amiss.
grat. & stat.
pecc. l. 1. c. 1.

2. Hujus mon-
firi septem cen-
seantur capita
- 1. Angelicum.
 - 2. Originale.
 - 3. Veniale.
 - 4. Lethale.
 - 5. Clamans.
 - 6. Sacrilegum.
 - 7. In Spiritum Sanctum.

3. Peccati Angelorum. *Lucifer* designatur signifer,
quem asserunt per superbiam ex qualibet hierarchia nu-
merum indefinitum rebellantium secum in non termi-
nandum exitium rapuisse: quem replendum esse dicti-
tane ab electis, hominibus ante fixam seculi futuri con-
summationem.

Comb. l. 2. c.
28.
Halens. part.
2. q. 97.

4. Originali præmittunt diaboli tentationem, cui suc-
cumbens

Comb. l. 2. c.
55. & 56.
Aq. 1. 2. q.
185. ar. 36.

cumbens cum uxore *Adam* per personale suum peccatum humanam sic infecit naturam; ut natura ita infecta contaminaret omnium posterorum personas. unde quatuor inequuta sunt naturæ vulnera; ignorantia in intellectu, malitia in voluntate, infirmitas in irascibili, & concupiscentia in concupiscibili.

Aq. 1. 2. q. 89.
ar. 1.

De amiss. grat.
& stat. pec. c.

14.
Comb. l. 3. c.
14.

3. Veniale peccatum non contra, sed præter legem committi sentiunt; ideoque in patante non causat maculam, quia non avertit à Deo; sed non nihil impedit, & retardat quò minus perfectionem assequatur. unde si vellet Deus non condonare temporali tantum, non æterno supplicio est afficiendum (mitigante *Bellarmino*) committitur interim Purgatorio præbet pabulum.

6. Lethale agnoscunt à Deo prorsus avertere; & ad creaturam convertere in demeritum patantis æternum supplicium. Hujus Hydræ duplex statuitur radix; timor male humilians, & amor male accendens. Triplex fomentum; concupiscentia carnis; concupiscentia oculorum; & fastus vitæ. Septiforme caput; superbia, invidia, ira, acedia, avaritia, gula, luxuria. de quibus & eorum spuris vitulaminibus fusiores sunt Senteruarii & moralistæ quàm ut cujusvis compendii alveo possint coerceri.

7. Hæc non natura differunt à venialibus; sed gravitate; siquidem aliud peccatum alio dici potest atrocius; vel 1. ratione causalitatis ut angelorum; quia nullo impellente ceciderunt. vel 2. generalitatis ut *Adam*, cujus lapsus personæ infecit totam hominis naturam. vel 3. monstrositatis ut *Jude*. vel 4. scandalositatis ut homicidiale *Davidis* adulterium, Christi proditio, aut subditorum christianorum regicidium. vel 5. Stupiditatis ut moscholatria *Judeorum*, aut Christianorum idololatria. vel 6. Irresistibilitatis ut concupiscentia. vel 7. Infirmitatis ut peccatum in Spiritum Sanctum. Unde nullatenus habeantur paria. (ut delirarunt *Spinoza*) sed aggravantur aut minuuntur per circumstantias.

Quis

Quis, quid, ubi, per quos, quoties, cur, quomodo, quando.

. Peccata quatuor clamantia comprehenduntur in hoc disticho;

Clamitat ad cælum 1. vox sanguinis, 2 & Sodomorum,
3 Vox oppressorum, 4 merces detenta laborum.

9. Sacrilegium est personarum, locorum, aut rerum
divino cultui consecratorum irreverens tractatio, viola-
tio aut alienatio. Ideoque ut latrocinium quasi in De-
um ipsum attentatum extremis suppliciis est vindican-
dum. Committi vero dicitur cum vel 1. sacrum de sa-
cro, vel 2. non sacrum de sacro, vel 3. sacrum de non
sacro auferitur. *Sent. l. 3. d. 37. C.*

Aq. 2. 2. q. 99.

10. De peccato in Spiritum Sanctum sic philosophan-
tur, ut cum peccatum in patrem appropriatè (ut lo-
quuntur) ducant ex impotentia, peccatum in filium
ex ignorantia; hoc in S. S. peccatum destinatæ attribu-
unt malitiæ: quod remissibile esse concedunt, sed actu
non remitti, quia excludit obstinata pervicacia quodvis
veniæ medium. Unde sex istius statuuntur species 1. De-
speratio, 2. Præsumptio, 3. Agnitæ veritatis impugna-
tio, 4. Fraternalis gratiæ invidentia, 5. Obstinatio, 6. Fi-
nalis impenitentia. quibus addi potest 7. Blasphemia
Christianismi abjuratio, & fidelium insectatio.

2. Sent. d. 43.

Aq. 2. 2. Q. 14

Comb. l. 3. c.

29.

271 F. S. T.

QUÆSTIONES.

- An {
1. Luciferi nomen, congruè Diabolo assignetur? N.
 2. Peccatum originale aliquid positivi ab Adamo in posteros transtulit? A. Aq. N. Scot.
 3. Ex doctrina Calviniana Deum authorem esse peccati concludatur? N.
 4. Qui asserunt omnia peccata sua natura esse mortalia, eadem cum Stoicis statuunt esse paria? N.
 5. De venialium & mortalium censu, certò inter Mro^s convenit? N.
 6. Religiosè Deo consecrata propter administrantium abusum ad profanos, aut seculares usus possunt retrahi? N.
 7. Scelera religione palliare, reluctante conscientia, sit artificiosè in Spiritum Sanctum peccare?

CAP.

CAP. IV.

DE REDEMPTIONE.

§. I. DE LEGE.

1. **R**edemptio adhibet peccato remedium per constituta à Deo media.

2. Medium tale { 1. Cohibens, Lex.
concipiatur esse vel { 2. Sanans, Salvator.

3. Lex occurrit { 1. Æterna.
2. Naturalis.
3. Humana.
4. Consuetudo.
5. Moralis.
6. Ceremonialis.
7. Judicialis.

4. Æterna statuitur ratio totius universi gubernativa in mente divina existens, à qua reliquæ omnes leges ducunt originem.

5. Lex naturalis est legis quasi æternæ creaturæ rationali impressio, immutabilis & omnibus nationibus communis: quæ inter bonum & malum distinguit juxta inditæ rationis dictamen. Unde contra eam nulla admitti debet dispensatio. Ab hac

1b. q. 95.

6. Leges omnes humanas five positivas asserunt esse derivatas; quibus impii cohibeantur à vitiiis metu pœnæ, & innocui protectione, & præmiis ad virtutes extimentur; idque apud varias nationes variè.

7. Inter leges vero humanas consuetudo rationabilis vim legis obtinere defenditur: præsertim ubi lex deficit, aut ubi dubia est & interpretatione indiget. *Aq. 1. 2. q. 97. art. 3. Becan. pag. 364.*

*Aq. 1. 2. q.**100. art. 4.**C. m. l. 5. c.*

59.

8. Moralis decalogo comprehenditur, è cujus tabulis duabus prima 3^a complectitur mandata, patrem, filium, & spiritum sanctum respicientia: sic ut divina Unitas in 1°, Juramenti veritas in 2do, spiritualis vocatio in 3°, tribus personis ordine appropriata concipiantur. Vel quia in Patre authoritas, in Filio coequalitas, in S. S. communitas præcipuè ostenditur. *Sent. 1. 3. d. 37.*

9. In septem secundæ tabulæ mandatis primum præcipit debitam omnibus superioribus reverentiam; & quia opere & ore & corde læditur proximus, 2um, 3^m, & 4^m prohibent homicidium, adulterium, furtum, quibus vita, uxor, aut bona proximi opere violantur. 5um os obstruit ne proferat falsum testimonium. 6^m, & 7^m nec rem, nec uxorem proximi vel corde expeti non finit. Alii aliter quatuor mandata tabulæ, primæ de divino cultu, & reliqua sex de charitate in proximum deputant: sed si quinque primæ, & totidem secundæ designes præcepta cum aliis, dexterior procubatio erit mandatorum partitio.

10. Ubi in præcepto de sabbatho rectè notant quòd morale sit cultus divinus & publico diei alicujus designatio; ceremoniale vero septuaginta dies assignatio. Ideoque mutetam illam sub Evangelio ab Apostolis accepimus; quæ tropicè, allegoricè, & analogicè cessationem à peccato, quietem Christi in sepulchro, & requiem in cælo perpetuam graphicè Sabbatizantibus adumbrat.

11. Cæmonia referuntur ad istas classes. 1. Sacrif

ficiorum

ficioꝝ, quæ Deo cultum præstabant, & *Christum* adumbrabant. 2. Sacroꝝ, quæ consecrata cultui exhibent instrumenta; sicut tabernaculum, vasa, vestimenta, & hujusmodi. 3. Sacramentoꝝ, ut Circumcisiõ, & pascha sacerdotes & populum ad cultum sanctificantia. 4. Observantiarum in cibis, jeuniis, aut purificationibus: quibus distingueretur Judæoꝝ ab alienigena conversatio.

Aq. 1. 2. 9.
101. ar. 4.

12. Harum assignantur rationabiles causæ tres 1. Quoad Deum, cujus cultum promoven, & cui præstant obsequiunt. 2. Quoad homines, quorum exercent obedientiam, abducentes ab humanis inventis mores informant, & à *ra* *ti* *o* secundum analogiã quandam perpetuò in Ecclesia generatim observandam. 3. *Christum* adumbrant, qui complementum illis præstaret, ut oborto quasi sole tenebræ fugarentur, & typi ad antitypi præsentiam.

1 Deum honorant.

Aq. 1. 2. q. 102

2 Idolatriam excludunt.

Id. ar. 2.

3 Christum adumbrant.

13. E sacrificiis quæ erant 1. Holocausta, 2. Pro peccatis, 3. Pacifica, Holocaustum genus sacrificii igne penitus absumtum ostendit, cultum nostrum tantum Deo esse impendendum. Sacrificium pro peccatis in duas partes divisum: quarum una sacerdoti cessit, suggerit sacerdotis ministerium ad peccatoꝝ expiationem ex Dei instituto intervenire. Tripartitum succedit sacrificium pacificum; quarum una cessit Deo; altera sacerdoti; tertia offerenti; quòd salus hominis procedit à Deo, dirigentibus ministris, cooperantibus etiam ipsis hominibus qui salvantur. Animalium autem oblatoꝝ talis statuitur *Dei* *o* *m* *n* *i* *s* *t* *i* *a*. 1. Agnus oblatus superbiam; 2. Hædus lasciviam absumendam ingerunt; ut 3. Turtur castitatem; 4. Columba simplicitatem seu innocentiam Deo consecrandam significant. 5. Cum azymo sinceritatis; & 6. Sale, & oleo prudentiæ, 7. Agnus paschalis, caper apomompæus, rufa juvenca, ut & omnia alia sacrificia, quæ in unica Christi Salvatoꝝ in cruce oblatione

complementum habent & periodum, ad Christum nos punctius manuducunt.

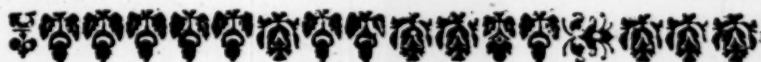
14. Nec minus sacra erant didactica, 1. In personis sepulchris, & consecratis ad munera Ecclesiastica, 2. In Tabernaculo & Templo, mundum, Ecclesiam, & cælum adumbrantibus, 3. In candelabro, Altaribus; & Templi ornamentis, quibus cultus reverentia inculcatur. Ita vestes Sacerdotales tot erant Religionis reverentiæ, & autoritatis Symbola. 4. In Festis solennibus, beneficia divina quæ præ cæteris erant illustria, depingentibus, quæ Christianorum templis & cultui quasi facem præferunt.

15. Sacramenta verò Circumcisio, & Agnus Paschalis initiationem per baptismum, & redemptionem passionis Christi per cœnam Domini sub Christianismo expressam, referunt. sic externæ sub lege purificationes internam mentis puritatem figurant.

16. Observantiæ postremo cœlestem quandam suggerunt Ethicam. 1. Ex animalibus ruminantibus, Sacra esse meditanda. 2. Ex Piscibus squammosis asperitatem vitæ non esse declinandam. 3. E veste lanea & lineæ hypocrisin esse fugiendam. 4. Ex Equo, & Asino, hoc est ex stupidis & generosis difforme coalescere conjugium. 5. Coctionem hædi in materno lacte, crudelitatem detestandam. 6. Bovis triturantis curam, pastorum instituentium præcipuam rationem esse habendam. 7. Prout Aves & impura animalia. 1. Pavonis superbiam. 2. Accipitris rapacitatem. 3. Cygni ingluviem ex limo petitam. 4. Upuæ indificationem in fimo. 5. Bubonis noctivagos ululatus. 6. Canis impudentiam. 7. Porci spurcitiam in ethicis suorum religiosiis abominanda præcipiunt.

17. Quemadmodum autem cæremoniæ primæ, ita judicialia secundæ intervniunt tabulæ, ut exactius utriusque impleantur præcepta. 2. Judicialia *Judeis* lata, non

non obligatoria erant ex ratione, sed institutione, nec
cæteris nationibus nisi ad placitum injungenda. 3. Re-
spiciebant vero habitudines, vel 1. Inter Reges & subdi-
tos. 2. Inter subditos ad se invicem. 3. Inter *Judeos*
& extraneos. 4. Inter ejusdem familiæ domesticos. de
quibus Vid. *Aq.* 1. 2. 7. 104. & 105.

C 3

s. II.

SECT. II.

DE SALVATORE.

Lomb. 3. sent. d. 1. **L**egis pædagogia ad Christum duxit, ex cujus vicibus sanitatem sumus consequuti.
Aq. part. 3.

	1. Æterna generatio.
2. Hujus per-	2. Incarnatio.
pendenda sum.	3. Muneris Mediatorii administratio.
ma cum venera-	4. Passio.
tione occurrunt	5. Resurrectio.
	6. Ascensio.
	7. Gubernatio.

Comb. L. 1. c. 5. 6. 3. Ut æterna innotescat filii generatio, distinguunt de filio quòd alius sit 1. Per gratiam unionis, sic *Christus* homo. 2. Alius per adoptionem, ut Sancti. 3. Aliquis per creationem, ut creaturæ. 4. Unicus hic per veritatem nativitatis, qui ejusdem est cum Patre naturæ, & æternitatis. 2. Cujus dicitur imago non 1. Imitationis, ut homo Dei. non 2. Repræsentationis, ut mundus speculum creatoris. Sed 3. Æqualitatis, qua non rapinam duxit esse æqualem Deo: *Philip. 2.* Unde dicitur 3. Splendor gloriæ paternæ ab æternò ab ipso emanans. Figura substantiæ, seu character ejusdem cum obliante essentia; portans omnia verbo virtutis suæ, ejusdem cum Patre omnipotentia. *Heb. 1.* Quæ tremenda fidei mysteria præstat simpliciter credere, quàm penetrantiùs discutere; ne scrutator majestatis opprimetur à glorià. Vid. *Barad. Harmon.*

4. Incarnatio scrupulosius ventilatur 13° Sent. d. 1.

&

& deinceps. ut à principio 3 part. *Aquin.* & de *Comb. l. 4.*
 Ubi 1. Salutatio angelica. 2. Responſio Virginis. 3. San-
 ctificatio materna. 4. Conceptio divina. 5. Incarnatio-
 nis ratio. 6. Modus. 7. Utilitas proponuntur ordine,

5. Muneris Mediatorii administratio conspicua fuit.
 1. 1. In tentatione. 2. Prædicatione. 3. Miraculis, missi-
 onē & doctrinam confirmantibus; quæ persequitur *Aqui-
 nas part. 3. q. 41, 42, 43, 44.* Ubi miracula revocantur ad
 4^r capita. 1. Circa spirituales substantias in dæmoniis
 ejiciendis. 2. Circa cœlestia corpora, tenebras inducendo,
 ventis præcipiendo. 3. Circa homines, benè omnia fecit
 surdos audire, mutos loqui. 4. Circa creaturas irrationa-
 les, ut ficulnea execrata. *Mat. 21.*

6. Ad passionem referunt 1. Antecedentes cruciatus,
 2. Mortem, 3. Sepulturam, & 4. Ad inferos descen- *Aq. ib. Q. 46,*
 sum de quo descensu poeticè potius speculantur, quam *47, 48, 49.*
 Theologicè. *Aq. 3. p. 9. 52.*

7. In resurrectionis Articulis expendendis frigida *Ib. Q. 53.*
 accumulans, & supervacanea; apparitiones tamen ipsius, *Comb. l. 4. c.*
 & argumenta manifestantes veram ejusdem corporis re- *23.*
 surrectionem commodè ab illis urgentur.

8. Ascensionem sic ab assumptione, & avolatione di- *Aq. Q. 57, 58.*
 ſtinguunt, ut assumptio sit B. Virginis: Avolatio Sancto-
 rum: *Christi* autem propria virtute ascensio; idque supra
 cœlos, ad Patris sedens dextram, in eadem cum illo glo-
 ria, & potentia.

9. Unde gubernat Ecclesiam quoad doctrinam, cul- *Ib. 59.*
 tum, & disciplinam: Inde tamen est venturus ad judi-
 candum mortuos, & vivos.

Q U Æ S T.

Q U Æ S T I O N E S.

- An {
1. *Æterna Christi generatio ex scripturis tantum demonstratur?* A.
 2. *Incarnatio ad justitiæ divinæ satisfactionem, & nostram redemptionem absolute fuerit necessaria?* A.
 3. *Miracula sint hodie requirenda ad veritatem apud Christianos stabiliendam?* N.
 4. *Descensus Christi ad inferos habuerit Limbum Patrum pro termino?* N.
 5. *Assumptio B. Virginis aliquo nitatur testimonio fide digno?* N.
 6. *Christi corpus in ascensu solidos cœlorum orbes illoçali quodam modo penetraverit?* N.
 7. *Christus Pontificem Romanum in totius Ecclesiæ militantis hic in terris gubernatione Vicarium ipsius, seu Pro-Regem constituerit?* N.

CAP.

C A P. V.

DE GRATIA.

1. **L**EX data est per Moſen, gratia & veritas facta est per Jeſum Chriſtum; ex cujus plenitudine nos omnes accipimus, & gratiam pro gratia. Jo. 1. 16, 17.

2. Gratia autem juxta M ^{rum} est vel	}	1. Habituum infuſorum. 2. Virtutum. 3. Donorum. 4. Præceptorum. 5. Conciliorum. 6. Beatitudinum. 7. Fructuum.

3. **H**abitus infuſi ſunt 1. Fides, 2. Spes, 3. Charitas. Aq. 1. 2. Q. 62
 Fidei opponitur infidelitas; ſupponuntur duodecem articuli, qui in Symbolo comprehenduntur Apoſtolicò. Alii ponunt 14, è quibus 7 Divinitatem, alii 7 Salvatoris reſpiciunt humanitatem; in 7 Stellis, & 7 Candelabris aureis adumbrati. 2. Ad ſpem referuntur 7 petitiones orationis dominicæ: de quibus Id. 2. 2. Q. 1. & deinceps.
 3. Charitatis. 1. Excellencia, 2. Gradus, 3. Ordo, multis explicantur apud Comb. L. 5. c. 23. & ſeq. Confer. Summiſſas ad 2. 2. Q. 223. & ſeq.

4. **V**irtutes proſequuntur 1. Intellectuales, 2. Morales, 3. Homileticas cū vitiis oppoſitis generatim 1. 2. & ſpecialiter 2. 2. quæ rectius ad Ethica Chriſtiana referantur. Comb. 1. 5. c. 1. & ſeq.

D

5. Dona

A4.1.2. Q. 58
 Comb. l. 5. c. 38.

5. Dona determinant à virtutibus, quod istæ nos conformant rationis dictantur: hæc ductui ipsius Spiritus Sancti, cujus septem dona eliciuntur ex *Isai* 11. 1. Sapientia expellens luxuriam, 2. Intellectus, gulam, 3. Consilium, avaritiam, 4. Fortitudo, acediam, 5. Scientia, iram, 6. Pietas, invidiam, 7. Timor Domini, superbiam. Sic ut per sapientiam simus maturi, 2. Per intellectum providi, 3. Per consilium cauti, 4. Per fortitudinem animosi, 5. Per scientiam discreti, 6. per pietatem misericordes, 7. per timorem humiles. Quæ significari asserunt per 7 *Jobi* filios; ut adumbrantur, tres Virtutes Theologicæ, per tres ipsius filias, & quatuor Cardinales virtutes per quatuor domus ipsius angulos.

A4.1.2. Q.
 83.4.1.

6. Præcepta hic sub censu veniunt, non Dei mandata (de quibus antea in legis titulo) sed placita Romanæ Ecclesiæ, quæ vulgo tradunt esse quinque, 1. Dies festos ab Ecclesiâ præscriptos celebrato, 2. Missam integram singulis festis diebus, & Dominico audito, 3. Indicta certis diebus jejunia, & à nonnullis cibis, quo tempore illorum usus est prohibitus observato & abstinet. 4. Sacerdoti proprio, vel alii ejus locum tenenti singulis saltem annis confitetur, 5. Sacrosanctam Eucharistiam minimum semel in anno, idq; ad Paschalem solennitatem sumito. Collecta per *Augustin. Hunnium* in Catechismo Catholico ab *Aquinatē*, & ipsius summis affixo.

Comb. l. 5. c.
 69.

7. Consilium, ut dividitur contra præceptū, persuasionē esse astringunt melioris boni, ad quod non tenemur. Unde ex observatis consiliis efflorescit meritorū supererogatio; quibus sic locupletatur thesaurus Ecclesiæ, ut per indulgentias merita indigentibus impertiantur. 2. Consilia hujusmodi numerat *Comis* 12. E quibus votum perpetui cœlibatus, 2. paupertatis voluntariæ, 3. Obedientiæ Monachalis, juxta regulam, suis superioribus, communiter probantur, & defenduntur.

Bell. de Monachis.

8. Beatitudines sic à virtutibus & donis distinguunt; quod virtutes disponant tantum ad actionem: Dona, ad contemplationem.

plationes: Beatitudines verò ad utriusque perfectionem.

2. De harum numero non convenit. 7 ponuntur in compendio Theologico, nempe 1. Paupertas spiritus excludens superbiam, 2. Mititas iram, 3. Luctus invidiam, 4. Esuries iustitiæ acediam, 5. Misericordia avaritiam, 6. Munditia cordis gulam, 7. Pax luxuriam, quibus superaddita patientia orbem conficit. *Comb. L. 5. c. 47.*

In octonario & cuiusvis particulari beatitudini suum affigit præmium *Mat. 5.* 3. Ubi misericordiæ ex superabundanti 7 opera corporalia ascribuntur, sic verificata.

1. Visito, 2. Poto, 3. Cibo, 4. Redimo, 5. Tego, 6. Colligo, 7. Condo. & totidem spiritualia.

1. Consule, 2. Castiga, 3. Solare, 4. Remitte, 5. Fer, 6. Ora,

7. Expertemq; Dei dogmata sacra doce.

Atque hinc exundant conceptiones 7 mentales circa veritatem contemplandam; quæ contemplatio ascendit, *Comb. L. 5. c. 52.*

1. A sensu, ad 2. Imaginationem, ab imaginatione, ad 3. Rationem, à ratione, ad 4. Intellectum, ab intellectu, ad 5. Meditationem, à meditatione, ad 6. Contemplationem quasi extaticam, & hinc ad 7. Acquiescentiam, quæ incipit hic in via, & consummatur in gloria.

9. Fructus non statuuntur novi habitus, sed status consolationis, quibus reficitur spiritus iustorum. Ex acceptis donis & beatitudinibus, 2. 12 ab Apostolo numerantur *Gal. 5. v. 22.* 1. Charitas, 2. Gaudium, 3. Pax, 4. Patientia, 5. Benignitas, 6. Bonitas, 7. Longanimitas, 8. Mansuetudo, 9. Fides, 10. Modestia, 11. Continentia, 12. Castitas. quibus quæ attexuntur in *Compend. Theol. L. 5. c. 8. de dulia*, cultu creaturis & imaginibus debito, 2. Hyperdulia, carni Christi B. Virgini, & ligno Crucis exhibito, 3. Latria, Deo & imaginibus suis reservato, tam crassa sunt deliria, ut sputo potius digna sunt, quam mentione scholastica.

QUÆSTIONES.

1. De Fide justificante aliquid sani è scholasticis elicatur? Vix.
2. Eucharistia, philadelphia, & autarcheia à Theologis potius quàm virtutes intellectuales, & morales sint tractandæ? A.
3. Indefinita Spiritus Sancti dona rectè ad septenarium numerum revocantur? A.
- An 4. Romanæ Ecclesiæ placitis Ecclesiasticis cæteræ particulares Ecclesiæ sint obligatæ? N.
5. Paupertatis, celibatus, & Monachatus obedientie vota, perfectionem Christianam impediunt potius quàm promoveant? A.
6. Octo discipulorum Beatitudinibus, totidem vè Phariseorum commodè opponantur? A.
7. Latria & dulia promiscuè in Scripturis usurpentur absq; hyperdulia alicujus vestigio? A.

CAP.

C A P. VI.

DE SACRAMENTIS.

1. **S**acramenta statuunt vasa talia medicinalia, ut ex operato salutem conferant. in quo à V. T. Sacramentis deferre illa prædicant: siquidem (habet compendium) 1. A peccatis mundant, 2. In bono conservant, 3. Corpori Christi mystico incorporant, 4. Justificant, 5. Ad futuram vitam præparant, 6. Erudiendo illuminant, 7. A malo conservant.

4. Sent.
Aq. part. 3. Q.
60. Comb. L.
6. c. 4.

2. Suntq; } 1. Baptismus.
 } 2. Confirmatio pugnantium.
 } 3. Eucharistia vires resumentium.
 } 4. Pœnitentia resurgentium.
 } 5. Ordo.
 } 6. Matrimonium.
 } 7. Extrema unctio.

Aq. part. Q.
65.

Ex quibus Baptismus, confirmatio, & ordo imprimunt characterem indelebilem; ideoq; iteranda non sunt: reliqua iterantur ut fert occasio.

3. Baptismi utæunque substantiam retinent, 1. Necessitatem tamen ipsius præcisam sic urgent, ut infantes non baptizati puerorum limbo perpetuò addicantur absque omni redemptionis spe ad statum meliorem. 2. Exorcismus in eo sic adhibetur, ut parum ab incantamento distinguatur. 3. Ceremoniæ aliæ adjectæ (usq;

Bell. de Bapt. ad numerum duodenum) superstitionem maxima ex parte & vanitatem redolent.

Bell. de Conf.
c. 13.

4. Confirmatio confirmilibus oneratur tricis; v.g. balsami, & olei per halitum Episcopi consecrati. 2. Salutationis, Ave sanctum Christum. 3. Fasciæ frontem ligantis, unde per septedium facies non est lavanda; & hujusmodi: qui lusus potius videantur histrionici, quàm solennes sacramenti administrandi ritus: quanquam nec confirmatio sacramentum propriè dici potest; utcumque sit disciplinæ Ecclesiæ pars utilis, & solenniter retinenda.

5. Eucharistia, 1. Transubstantiatio, 2. Detrunctio, & 3. Missalis sacrificii horrendum commentum, non sanguinolentum tantum sed monstrosum reddiderunt, de quibus nec Magistri, nec discipuli satis inter se conveniunt, & ut hæreticos illos Vulcano adjudicant, qui non cum illis hærent in eodem luto. Vid. mirabilia 9 hujus Sacramenti, *Compend. l. 6. c. 14.* ut de officio & negligentia in missa commissis usque ad mûicæ, aut aranæ intervntum. *Ib. c. 18. & 19.*

6. De pœnitentia multa tradunt non pœnitenda, 1. De Contritione, confessione, & satisfactione sano sensu intellectis, 2. De peccatis & tentationibus Sacerdoti aperiendis, & absolutione submissè petenda, 3. De pœnitentiè adjunctis, & agnitis subeundis. Ad quæ promovenda conferunt versus isti peccatum aggravantes.

1	2	3	4	5	6
Aggravat ordo, locus, mora, causa, scientia, tempus,					
7	8	9	10		
Lucta pusilla, modus culpæ, genus, & status altus,					
11	12	13	14	15	
Conditio, numerus, ætas, & scandala, sexus.					

Prout isti de confessione,

Sit

1 2 3 4
Sic simplex, humilis confessio, pura, fidelis;
4 5 6 7 8 9
Vera, frequens, nuda, discreta, libens, verecunda,
10 11 12 13
Integra, secreta, & lachrimabilis, accelerata,
14 15 16

Fortis, & accusans, & sit parere parata.

2. Nec sigillum ejus sic sacrosanctum ut obsignentur sub eo Ecclesiastica & Reipublica ruina, 3. Sed hæc de venialibus videntur ludicra,

1 2 3 4 5
Confiteor, tundo, conspergor, contero, fundo,
6 7 8

Signor, edo, dono, per hæc venialia pono.

Alias poenitentia non ut proprie sacramentum, sed ut præstantissimum animæ fauciata medicamentum ab omnibus est amplectendum.

17. Quod de ordinis ulterius adjiciunt, 1. Necessitate, 2. Dignitate, 3. Ordinandorum qualitate, & 4. Ordinatorum officiis, è scripturis propemodum & Ecclesiæ praxi eliciantur. Tantum Sacramenti titulus hic etiam præter ordinem habetur: 2. Numerus ordinum septenarius ad septem gradus ascensus in thronum Salomonis non tam commodè adaptatur, ut sint præter Episcopos, Presbyteros, & Diaconos, 1. Ostiarii, 2. Exorcistæ, 3. Lectores, 4. Subdiaconi, 5. Acolythi in eadem Ordinum classe, 3. Et cæremoniæ in ordinandis cum inuncto coelibatu multiplici Christianæ simplicitati & libertati detrahunt.

8. Matrimonium Sacramentis accensent, quia ex causis matrimonialibus non mediocriter emergit lucrum, dum in multiplicatis gradibus prohibitis meretur dispensatio. 2. Indissolubile tamen vinculum legitime contractum omnes concludunt. 3. Conjugii impedimenta comprehendunt his versiculis,

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, jus, ordo, ligamen, honestas,
Si sit affinis, si forte coire nequibis.

Hæc socianda vetant, conjugia facta retardant.

Abusus conjugii hoc disticho.

Quinq; modis peccat uxor maritus abutens;
Tempore, mente, loco, conditione, modo.

Reconciliatio dimissa propter fornicationem, hoc

Ultimò mœchatur, retinet, nec conciliatur,

Absens prostituit, jus, fraus revocant mulierem.

Hujusmodi de conjugii edocti fortasse à concubinis tradunt cœlibes.

9. Extremæ unctionis sacramentum deducunt ab unctione *Davidis*; qui triplici vice unctus fuit, 1. In domo patris in signum regni futuri: unde unctio in baptismo, 2. In Hebron super Judæam, quæ confirmationis sacramentum indigitat, 3. Super omnem Israel, quæ extremæ nostræ unctioni stravit viam. 2. Hæc abstergere dicitur venialia. si unctus igitur statim moriatur quid relinquitur in Purgatorio expiandum? cum venialia peccata sint tantum Purgatorii pabulum. 3. De partibus ungendis à Presbytero quædam præcipiuntur, quæ parùm conveniunt castitatem profitentibus. Multo sacratior est, & *Jacobi* præcepto accommodatior, Ecclesie nostræ Anglicanæ Ægrotorum præscripta visitatio.

Comb. l. 6. c.

35.

Aq. 3. part.

suppl. Q. 29.

QUEST.

Q U Æ S T I O N E S.

- An {
1. Christi solius fuit immediate Sacramenta instituire? A.
 2. Christianorum infantes ante Baptismum morientes puero-
rum limbo perpetuo mancipantur? N.
 3. Transsubstantiatio sit omnium errorum circa Eucharisti-
am seminatorum? A.
 4. Confessio peccatorum ingenua, & pia Sacerdotis absolutio,
disciplinam Ecclesiam maximè promoveant? A.
 5. Ordo Episcopalis, Presbyteralis, & Diaconatus in scriptu-
ris distinctim tantum inveniuntur? A.
 6. Matrimonium sit cælibatui in Ecclesia militanti præfe-
rendum? A.
 7. Religiosa ægrotorum visitatio extremae unctionis dese-
ctum facile suppleat? A.

E

CAP.

CAP. VII.

DE NOVISSIMIS.

1. **N**ovissima à Magistris habentur quæ ad finem mundi peragenda rejiciunt.

	1. Adventus Antichristi.
	2. Gog & Magog.
	3. Enoch, & Elias.
2. Cujusmodi	4. Animarum post mortem receptacula.
statuuntur.	5. Mundi conflagratio.
	6. Resurrectio.
	7. Judicium.

3. Antichristus juxta *Magistros* non status erit tyrannicus, sed persona, 1. Ex tribu *Dan* *Babylone* nasciturus, sub diaboli educandus panurgia; unde miraculis postea inclarescet, 2. *Henochem* & *Eliam* egredientes è paradiso, ut eas obstitent animarum *πρωλεδετα*, seu deprædationi, è medio tollet, & in medio platearum insepultos relinquet, 3. Ergo adversus ejuslanienas colligent Christiani exercitum in vertice *Apadni* montis, 4. Unde Anti-Christus mittet contra eos duces suos *Gog* & *Magog*, cum non numerandis copii, 5. Sed *Gog* & *Magog* à terra absorptis è cælo absqueventur fulgetris; ita tamen ut relinquant spolia in septentrionale incendium, 6. Recolliget nihilominus Anti-Christus copias ad redintegrandum bellum, sed gladio è cælo profligatur, & sagitta lethali jaculatur.

Comb. L. 7. c.

7.

7. Mortem igitur simulat, & post triduum resurgit, & dæmonum succollatione adversus cælum militat: sed obviam habet *Christum* cum *Michael* signifero, qui dicit ipsi morere, & moritur. *Didacus Barza* in 6. *Conclonibus* ad Tom. 2. comment. in N. T. annexis. II. Tolerabilius alii Anti-*Christum* 1. E tribu *Dan* à diabolo inspiratum deducunt, 2. A *Judaïs* pro *Messia* recipiendum, 3. Characterem suum, quo dignoscatur ab aliis omnibus suis assecclis, imprimentem, 4. Decipientem hypocritice, 5. Callida persuasione simplices, 6. Operatione miraculorum curiosos, 7. Donorum largitione avaros, 8. Tormentorum exhibitione excordes & timidos. III. Anti-*christum* autem esse caput omnium malorum probat *Aquinas* ex textu [interrogate quemlibet ex viatoribus] *Job. 21. 29.* ad glossæ directionem: sed qua logica Magistri nostri videant.

3 Part. Q. 8.
a. 8.

4. De *Gog* & *Magog* nil fixi proferunt; mussitant tantum vel 1. Illos denotare decem tribus intra montes *Cassios* inclusos; unde ne exeant impediuntur ab *Amazonum* Regina, aut à flumine quodam Sabbathino: de quo *Josephus*, & *Eldad Danus*. 2. Sed cum exitus tandem illis patebit in fine seculi irruent in *Hierusalem* à *Messia* (quem expectant *Judei*) instaurandam, & ab ipso penitus conficiuntur. 3. Rectius Glossa per *Gog* designantur illi per quos latenter diabolus persequitur fideles: per *Magog* illi per quos aperte Ecclesia opprimitur: quas operas *Papa* & *Turca* inter se videantur distribuisse.

Comb. L. 7.
c. 7.

5. *Henoch* & *Elias* qui terrestris paradisi hodie fruuntur deliciis, inde statim erumpent ad retundenda Anti-*christi* molimina: sed interficientur ab illis, & cadavera ipsorum jacebunt insepulta per totum triduum & diei dimidium in plateis *Hierosolymitanis* donec resuscitentur, & in cælum miraculose transferantur, 2. Unde ut *Judei* argumentantur non venisse *Messiam*, quia nihil de *Gog* & *Magog* inaudiverant: sic *Romanenses* demonstrant Anti-*christum* non venisse, quia *Henoch* & *Elias* non comparue-

nant, ut expectantur; 3. Sed temerarios & impudentes illos judicat *Maldonatus*, qui *Henoch* hic facessunt negotium; cum *Moses* & *Elias* sint isti testes sic ab Anti-christo tractandi. de quibus apud Magistros altum silentium.

4. *Sent. d. 45.*

6. De occultis animarum receptaculis ita *Magister ex Augustino*. Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut unaquæq; digna est vel requie vel ærumna, pro eo quod fortita est, in carne dum viveret, 2. Ærumnolis suffragia vivorum proflint, qui, ut prodesse dum in vivis erant meruerunt. 3. E quibus glorificati audiant preces, & innotescant illis nostræ necessitates, in verbo quod contemplantur: ideoq; orationes viventium merito ad illos diriguntur, de quibus multus est *Scotus* ad istam distinctionem.

Comb. L. 7. c. 15.

7. Mundi conflagrationem asserunt non corpora omnia visibilia absumere (ut rectius quidam statuunt moderni) sed ignem istum habere quadruplex officium; infernalis reprobos puniendo; purgatorii à venialibus purgando; terrestres vegetabilia & sensibilia consumendo; elementaris elementa subtiliando, & ad innovationem disponendo.

Id. L. 7. c. 16.

8. In resurrectione facta ad vocem tubæ, resurget inde eorum numero, utcumq; infinities dissipatum. Et 1. quantum ad esse, 2. quantum ad integrum esse, 3. quantum ad decorum esse, 4. quantum in optimo suo esset: sic ut pueris accedit status virilis, mutilatis membrorum restitutio, monstrosæ symmetria, ut ita tandem sistatur ultimo.

9. Iudicio, quod præcessit 3^a citatio, 1. Per Prophetas vocavi, & renuistis *Prov. 11.* 2. Per Apostolos mihi servos, sed se excusarunt *Luc. 14.* 3. Per tubam, quæ peremptoria est. nec uniforme est iudicium, ut presentis Ecclesiæ; nec 2. Multiforme ut conscientiæ; sed 3. omniforme, quod de anima corpori reunita fert sententiam, 2. Reprobis vero hædis adjudicatur, 1. Abyssus sine fundo,

do,

do, 2. Carcer sine exitu, 3. Ignis materialis non extinguendus, 4. Vermis non perimendus, 5. Tenebræ non illuminandæ, 6. Sulphur non absumendum, 7. Tortores diaboli non abigendi, fatigandi, leniendi. 3. Electis verò conferuntur dotes, donationes, & paraphernalia cœlestia; idq; quoad corpus, 1. Claritas, quæ tollit obscuritatem, 2. Impassibilitas, externam læsionem, 3. Agilitas, tarditatem, 4. Subtilitas, oppositorum resistentiam. Quoad animam donantur, 1. Aures beatitudine satisfaciuntur. quod præmium dicitur essentielle omnibus Beatis communicatum. Aurcolæ præmia accidentalia: quæ deferuntur, 1. Martyribus, propter victoriam de mundo, 2. Virginibus ob subjugatam carnem, 3. Prædicantibus propter profligatum diabolum. Unde oritur & perpetuatur summā securitas, secunda tranquillitas, tranquilla jucunditas, jucunda fœlicitas, fœlix æternitas: ubi æterna beatitudo, beata certitudo, certa visio & sine fine laudatio; cum affluentia divitiarum, confluentia non concipienda à mortali pectore omnium bonorum. Ad quæ perducatur nos cœlestis Pater per Filium suum Jesum Christum Servatorem nostrum, Spiritus Sancti ab utroq; procedentis efficaci operatione. Cui Deo Tri-uni sit omnis honor, laus, & gloria in secula seculorum. AMEN.

Id. L. 7. c. 30.

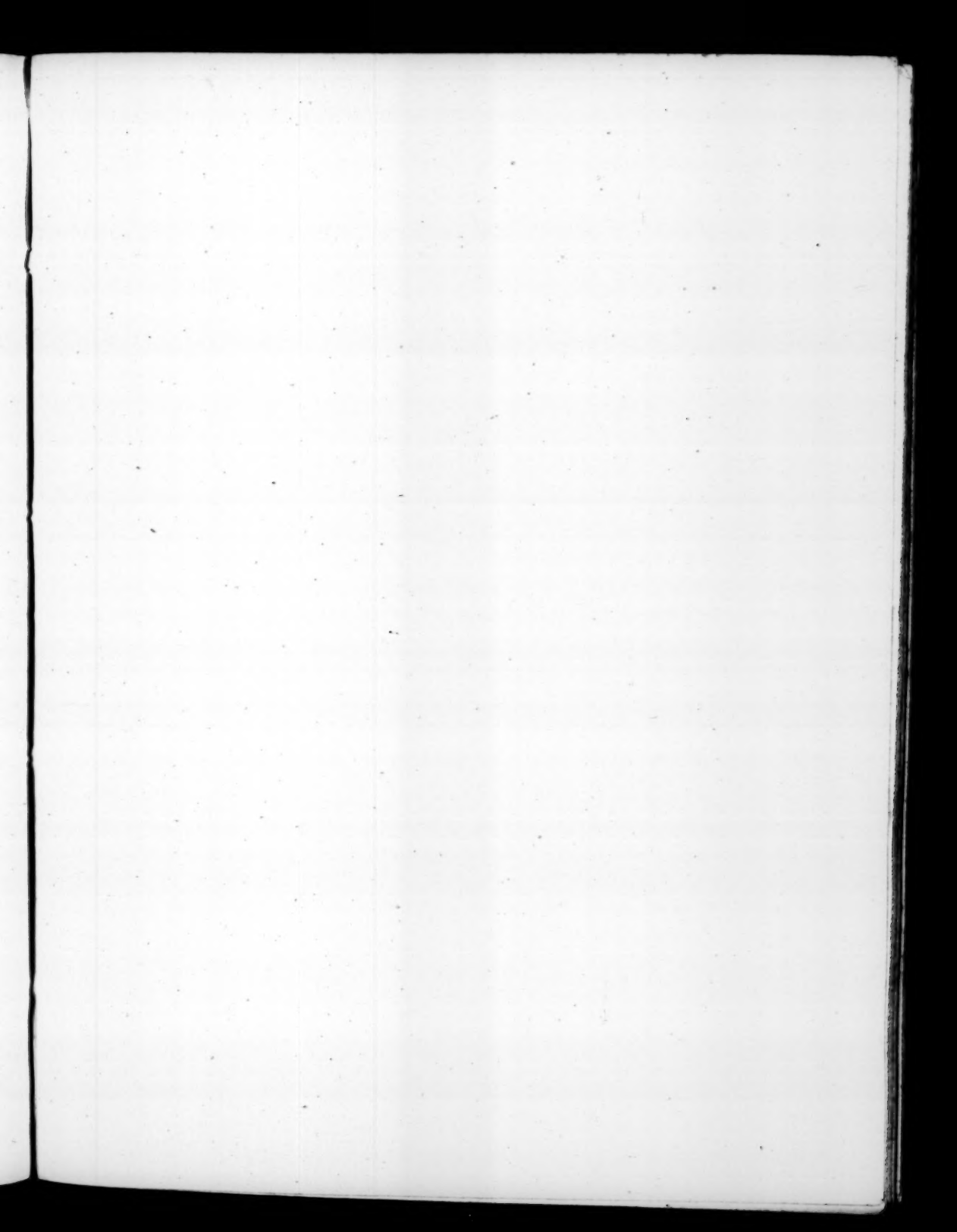
QUEST.

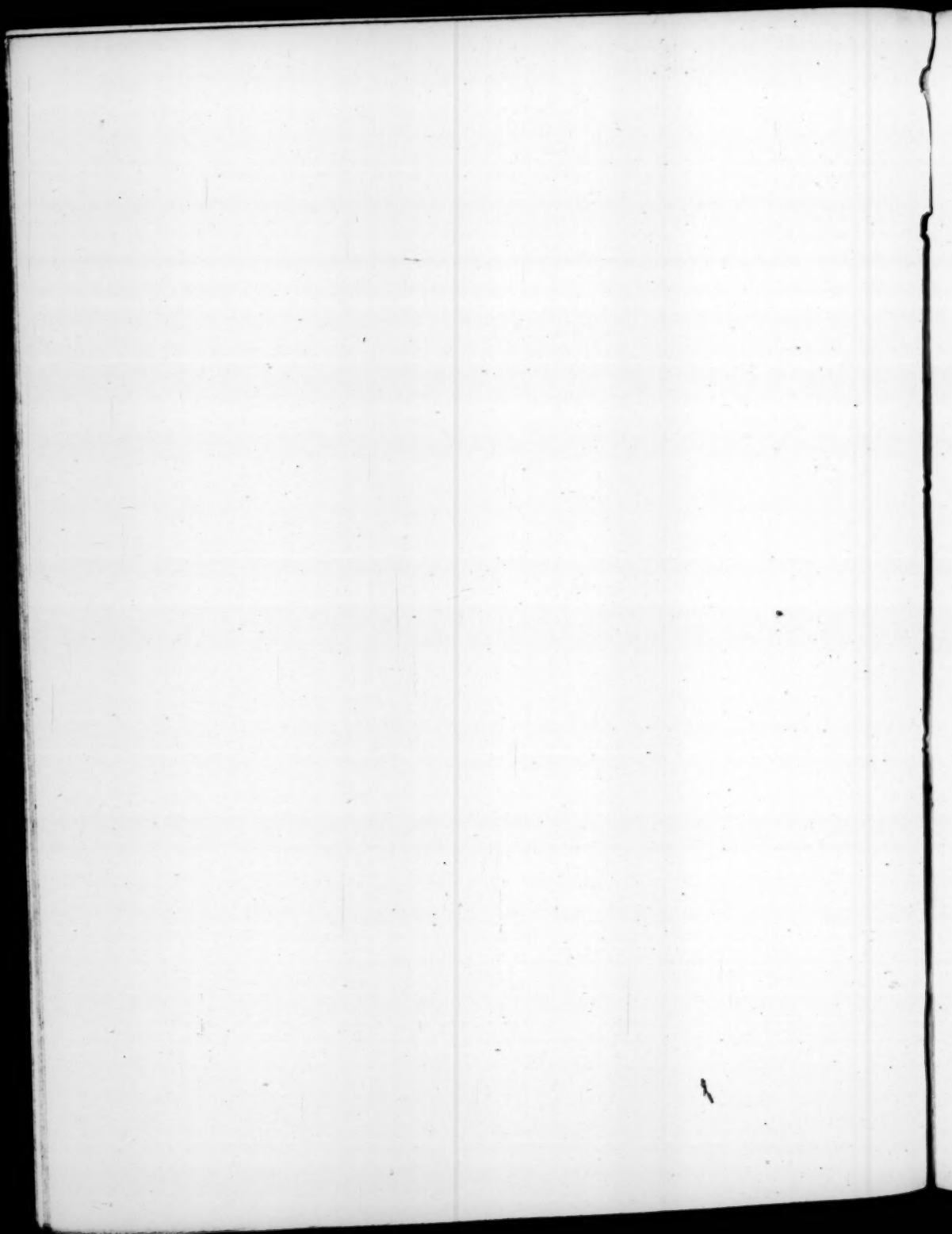
QUÆSTIONES.

1. Anti-Christus sit hominum potius successio Christianis-
mo exitialis, quàm particularis persona? A.
 2. Gog & Magog futuri sunt Anti-Christianarum turma-
rum duces?
 3. Henoch & Elias è Paradiso sunt expectandi ad Anti-
Christum oppugnandum?
 An { 4. Alia animarum receptacula sint credenda præter cælum &
gehennam?
 5. Mundi conflagratio annihilabit potius quàm purificabit
omnes affectabiles creaturas?
 6. In resurrectione præter cætera fiat sexus mutatio?
 7. Poeticæ potius de dotibus aureis, & aureolis habeantur
commenta, quàm certa scripturæ dictata?

FINIS.

CONCILIORVM
SYNOPSIS,

PER

JOHANNEM PRIDEAUX,

haud ita pridem apud

OXONIENSES S. T.

Professorem REGIUM,

& Postea

Episcopum Wigorniensem.

Ὁὐκ ἐν πρῶ μέγα τὸ δ'.

Ἄλλ' ἐν πρῶ δ' τὸ μέγα.

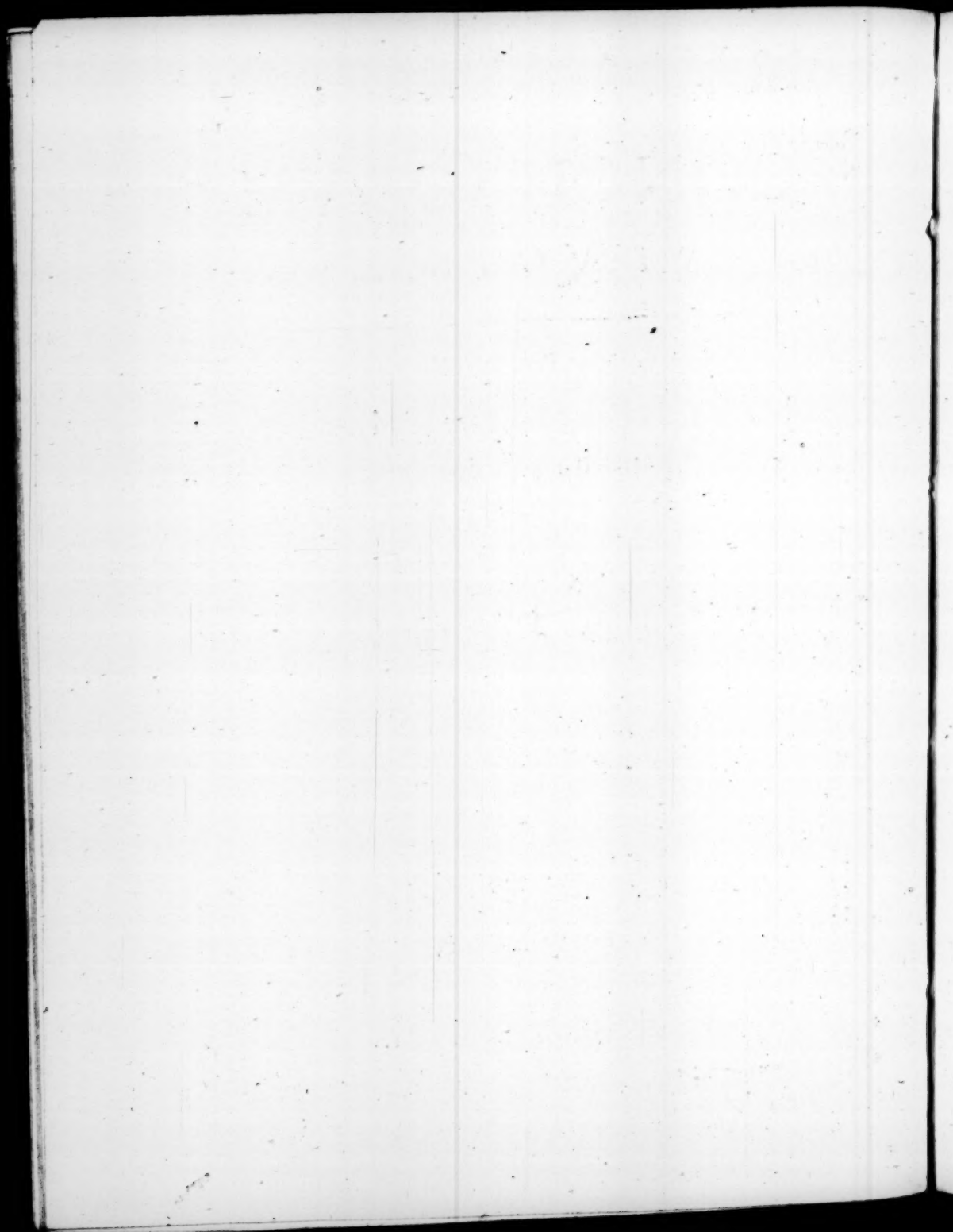

OXONIAE,

Typis & Impensis LEONARDI LICHFIELD,

Academiae Typographi: Veneunt apud THO.

ROBINSON. A. D. 1651.

C A P. I.

De Synodis in genere.

1. **S**ynodographia dici potest, quæ conciliorum aliorumque conventuum Ecclesiasticorum synopsin ita methodicè ponat ob oculos, ut hesitanti constet quid in quibusvis ex illis sit querendum, & de inventis quid sit judicandum.

2. Concilium autem est liber, publicus, & Ecclesiasticus conventus Episcoporum præcipuè, aliorumque Doctorum à diversis Ecclesiis legitimè deputatorum ad examinandas, juxta scripturas, causas Ecclesiasticas, easque pro concessa potestate communibus suffragiis, sive per Canones in fidei dogmatibus, sive per diatypothes in agendi modis, sive per decreta constitutioneive in disciplina, absq; studio partium determinandas. Itaque

3. Cogenda non sunt 1. Ad lites Papales aut politicas dirimendas, quæ in Dietis, Parliamentis, aut Comitibus aptius componantur. 2. Nec Papæ est ista ex officio convocare; multo minus (nisi sit specialiter à convocatis electus) illis præsidere. 3. Nec alii, nisi Episcopi, aut aliàs deputati à suis Ecclesiis, ferant decisivam in illis sententiam. 4. Nec sententia aliqua est admittenda ut ad salutem necessaria, nisi ex verbo Dei robur habeat & auctoritatem. 5. Nec rescindi debent publica decreta à privatis, qui per deputatos illis consenserunt: sed acquiescendum est, aut patiendum donec parilis solvat, quæ ligavit auctoritas.

4. Talia fuerunt & frequenter occurrunt

1. Judaica.
2. Apostolica.
3. Oecumenica.
4. Controversa.
5. Rejcta.
6. Nationalia.
7. Colloquia.

QUEST.

Q U Æ S T I O N E S.

- An {
1. Concilia sint institutionis divinae, & simpliciter necessaria? N.
 2. Penes unum, aut certos aliquos Prælatos, Principesve, convocandi concilia resideat authoritas? N.
 3. Cogi debeant Concilia ad res politicas, aut controversias privatas determinandas? N.
 4. Prælati Ecclesiastici tantum habeant in iis suffragia decisiva? Aff.
 5. Sensus scripturae controversus securius à Conciliis quàm à privatis Doctoribus petatur? Aff.
 6. Conciliarum decreta contra apertum scripturae textum aliquid valeant? N.
 7. Decretis Concilii sit acquiescendum, saltem non publicè resistendum, donec par dissentientium liberaverit authoritas?

C A P. II.

De Conciliis Judaicis.

1. **S**UB Conciliorum Judaicorum titulo hic non comprehendimus, vel 1. Sanedrim Gedolah ex LxxII Senatoribus conflatum, Num. 11. 24. vel 2. Sanedrim Katon ex 23 sedentium in portis consistorium, *Dent.* 16. 18. vel 3. tres Dijamin in minoribus oppidis litium diribitores conf. *Matth.* 5. 22. quia statuta ista fuerunt ad doctrinam, cultum, & disciplinam tam in re publica quàm Ecclesia conservandum; sed conventus solenniores in extraordinariis negotiis ad aliquid statuendum, tollendum, aut reformandum, prout res tulerit.

2. Tales
observen-
tur fuisse
conventus.

1. Sichemiticus sub Josua & Eleazaro; de
1. Prohibenda cum gentibus societate.
2. de diis alienis exterminandis. 3. de of-
fibus Josephi sepeliendis in possessione
sua, ut ipse præceperat. *Jos. 24.*
2. Hierosolymitanus primus sub Davide, as-
sistentibus Gad & Nathan; de 1. Levita-
rum recensione, 2. Sacerdotum per 24
classes partitione, & 3. de singulorum of-
ficiis 1 *Chron. 23.* quod restituit *Ezechias*
2 *Chron. 29. 25.*
3. Carmelitanus sub Ahab & Elia; ubi
1. Baalismus expenditur. 2. Cultus Jeho-
væ miraculosè stabilitur. 3. Baalita ul-
timo conficiuntur supplicio. 1 *Reg. 18.*
4. Hierosolymitanus II. sub Ezechia; de
1. Templo purgando, 2. Cultu ritè insti-
tuendo, juxta Davidis præscriptum, ubi
verisimile est aliquando fuisse decretum
de Salomonis proverbiiis transcribendis
juxta titulum cap. 25. 2 *Chron. 29.*
5. Hierosolymitanus III. sub Josia & Hel-
kia; in quo 1. Repurgatum erat tem-
plum. 2. Extirpata idololatria. & 3. Fœ-
dus cum Domino renovatum, juxta li-
brum legis ab Helkia inter templi rudera
inventum 2 *Reg. 33. 2 Chron. 34.*
6. Hierosolymitanus IV. sub Zorobabel &
Ezra, cæterisq; Judæorum primoribus è
captivitate Babylonica reducibus; in quo
1. Disponuntur ab Ezra præcipuè, prout
nunc habentur, libri canonici. 2. Adji-
ciuntur *pesukim*, *paraschim*, & *Hepta-*
kim ad textus distinctionem, & lectionem.
3. *Masorah* cum *Tikkum* *sopherim* pun-
ctis hebraicis, & cæteris apicibus ad lin-
guam

guam sanctam conservandam, & posteris transmittendam inchoatur, & promoveatur. *Elias Levita præf. 3. Masor. Genebr. Chron. l. 2. pag. 183.*

7. Synodus quæ dicitur sapientum sub Johanne Hircano 1º. de recipiendis Phariseis & Scribis cum eorum antesignanis Sammei & Hillel. 2. De damnandis Sadducæis cum ducibus eorum Sadoc & Bajeethos, qui eam ob causam ad Samaritanos se contulerunt, negantes animæ immortalitatem, & quodvis futuri seculi præmium. Ubi 3. quibusdam videtur libros, qui nobis sunt apocryphi, in canonem fuisse relatos per tertium Hebræorum canonem. *Genebrard. Chron. L. 2. pag. 197.*

QVÆST.

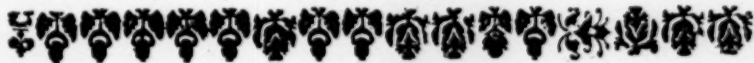

Q U Æ S T I O N E S.

- An
1. *Cabale traditio, iuncta fuit in Synodo Sichemica? D.*
 2. *Ex decreto Concilii, vel sponte parabole quædam Salomonis per famulos Hezechie erant conquiste, & transmissæ posteris? D.*
 3. *Masoreh, & puncta Hebraica à Concilio 4to Hierosolymitano mutuatur auctoritatem? videtur.*
 4. *Scripta, quæ habemus Apocrypha, ab aliqua Judeorum Synodo in Canonem fuerunt relata? Vid. Genebr. Chron. L. 2. p. 190 & 197. Non constat.*
 5. *Sadducæorum Epicurismus, aut Phariseorum superba, & avara hypocrisis piis, & orthodoxis erat intolerabilior, aut Ecclesiæ perniciosior? D.*
 6. *Syraxis ista sub Ptolomæo Philometore de Templi Hierosolymitani, & Samaritani antiquitate apud Josephum Antiq. L. 13. c. 6. Synodis Judaicis commode à nonnullis accenseatur? N.*
 7. *Consultatio potius pro re nata, quam Concilium fuit Herodis ista Sacerdotum & Scribarum convocatio ad iudicandum tantum locum, quo Christus nasceretur Matth. 2. ? Aff.*

B

CAP.

CAP. III.

De Conciliis Apostolicis.

1. **A**D Apostolica referantur Concilia quæ vel
 1. contra ipsos; vel 2. ab ipsis inventiantur ce-
 lebrata. Contra ipsos convenerunt (ut E-
 vangelium, si fieri potuisset, quasi in cunis extinguerent)
 1. *Annas Caiphas, Johannes, & Alexander* cum toto genimi-
 ne pontificali *Act. 4.6.* & ordinaverunt ne in nomine
 Jesu omnino loquerentur, aut docerent *v. 18.* 2. Conve-
 nerunt iidem cum Sadduceis, ubi Apostolos ad laniendam
 destinatos liberavit *Gamaliel* ut flagris tantum & minis
 lancinati demitterentur. *Act. 5.* Tertium istorum conci-
 liabulum *Stephanum* ad lapidationem destinavit. *Act. 6.12.*
 & 7.59. Quarto sub *Anania* Conciliabulo *Paulus* erat
 colophizatus, & inter Phariseos & Sadduceos penè dis-
 cerptus. *Act. 23.* 10. Quintum coegisse dicitur *Ananias*
 junior, ubi *Jacobus* frater Domini cum quibusdam aliis
 mori adjudicatur. *Joseph. Antiq. L. 29. c. 8.*

2. Conci-
lia ab Apo-
stolis cele-
brata no-
tantur vul-
go

1. De surrogatione *Matthie* in locum *Jude* proditoris. *Act. 1.*
2. De electione septem Diaconorum. *Act. 6.*
3. De lege ceremoniali non urgenda; cum ex gratia divina per solam fidem in Christum obtineatur justificatio *Act. 15.*
11. in quo exactum observetur insequentium Conciliorum directorium.
4. De toleratione legalium ad tempus, ut lucrarentur infirmiores tali *εὐχέλαια*, & Synagoga mater honestè sepeliretur. *Act. 21. 18.*
5. In quo Symbolum quod dicitur Apostolicum à congregatis Apostolis, unoquoque suum articulum conferente, erat constatum.
6. Quod obtrusit Ecclesie canones 85 sub Apostolorum auctoritate, de quibus multifariam controvertitur.
7. Antiochenum. ubi inter Canones novem, octavum Ethnicorum idola per substitutionem imaginum Christi eliminanda præcipit, reliqui Canones pii sunt Synodali auctoritate destituti. Vid. *Bin. Tom. 1. p. 19. & Longm. p. 147.*

Q U Æ S T I O N E S.

Elemens S.
Petri discipu-
lus græce scri-
psit.
Dionysius exi-
guus dicitur.
Latius illos do-
nasse. Longus.

1. Apostoli convenerint in aliqua Synodo ad Symbolum quod habemus conscribendum? D.
2. Canones qui circumferuntur Apostolici Apostolis perpe- ram ascribantur? A.
3. Confer de ipsorum auctoritate, aut numero? Vid. Joverium p. 210 N.
4. Epitome constitutionum Apostolicarum in Creta reperta, & à Carolo Kapellico edita alicujus sit momenti? con- sulte P. Grab. N.
5. Assumptio B. Virginis in concilio Apostolorum aliquo nitatur fundamento? N.
6. Concilium Antiochenum de probandis imaginibus sit prorsus imaginarium? A.
7. Plenarium istud Act. 15. Apostolorum Concilium sit ex- emplum omnibus sequentibus Synodis imitandum? A.

CAP.

C A P. IV.

*De Conciliis Oecumenicis
approbatis.*

SECT. I.

*De Oecumenicis Græcis sive
Orientalibus.*

O Ecumenica seu generalia sunt Concilia, in quibus liberè coeant ex omnibus nationibus Episcopi, & docti ad res Ecclesiasticas juxta Dei verbum, & receptos Ecclesiæ Canones, pie, prudenter, & ordine, sine partium studio, expendendas & determinandas.

1. Græca sive Orientalia.

2. Talia autem sunt

2. Latina sive Occidentalia,

B 3.

3. E

3. E. Græcis
numerantur ut
in ignora
- 1. Nicænum 1^m.
 - 2. Constantinopolitanum 1^m.
 - 3. Ephesinum 1^m.
 - 4. Chalcedonense.
 - 5. Constantinopolitanum 2^m.
 - 6. Constantinopolitanum 3^m.
 - 7. Nicenum 2^m.

A. D. 325. 4. Nicænum 1^m inde dicitur, quia in Nicæa Bithy-
Hilar. Socart. niæ (ubi postea, ut hoc eluderent, Conciliabulum coe-
L. 2. c. 29. gerunt Ariani) sub Constantini magni auspiciis, tem-
Baron. An. pore Julii 1, & *Silvestri P. P.* erat celebratum. 2. Cor-
359. n. 27. stabat Episcopis 318, præfidente *Hosio Cordubensi*, assi-
Longus. dentibus *Potamone Heracliensi*, *Paphnutio Thebaide* ob Chri-
 sti causam monoculis, una cum *Paulo Neocæsariensi*, qui
 propter eandem professionem manum ferro candente
 amputatam complicabat, & *Eustachio Antiocheno*, qui ele-
 ganti Imperatorem oratione nomine Concilii excepit,
 plurimisque aliis doctrina & miraculis inclarescentibus.
 3. Canones ipsius 20 tantum (nec satis constat quâ certa
 fide) ad posterorum manus pervenerunt: forsan hoc eve-
 nit *Arianorum* perurgia & potentia. Nonnulli plures ob-
 trudunt per *Jesuitas Turrianum*, & *Pisanum*, hæc ita pri-
 dem ex cryptis Arabicis traductos, quos nasutiores non
 magni faciunt. 4. Tria ferunt in Synodo hac illustri
 præcipue condemnata. 1. Hæresis Ariana filii cum patre
 coeternitatem, & *ἐμυσταίαν* blasphemè oppugnans. 2. *Ari-
 anorum* de Paschatis celebratione more Judaico difformis
 ab Occidentalibus dissensus. 3. Unâ cum *Meletianorum* &
Novatianorum schismaticis rixis, quibus orthodoxis Epif-
 copis perpetuas creabant molestias. 5. In hoc Concilio
 Imperator libellos Episcoporum invicem se lanciantium,
 ut inspectione indignos, *Vulcano* consecrat. 6. Phi-
 losopho cuidam jactabundo, & Christianismum petu-
 lantiùs persequenti, ab illiterati cujusdam congressu,
 blasphemum

blasphemum os obturatur. 7. In quo etiam, cœlibatum cleri importunè urgentes alios, cœlebs Paphnutius ita repulit, ut in fumos abiit illorum incendium. durasse dicitur per triennium. Consulatur de eo *Gelasius Cycizenus*, cùm *Sculheti analyti*. *Socrat. hist. l. 1. c. 8.* *Ruff. L. 10. c. 1.* *Bell. de Concil. L. 1. c. 5. & 13.* *Hist. Tripart. l. 1. c. 13.* *Baron. ad an. 325. n. 13.* *Calvin. Instit. l. 4. c. 7. ff. 1. Camerar. hist. de Concil. Nicen.*

5. Constantinopolitanum 1^m sub Gratiano, & Theodosio magno, & Damaso 1. ex 150 coaluit Episcopis. 2. In eo quis præsidebat, præter *Cyrillum Hierosolymitanum*, non constat. 3. *Macedonium* Episcopum Constantinopolitanum Spiritus Sancti deitatem perfidè impugnantem condemnarunt, & exauktorarunt, unà cum *Maximo Cynico* propter indisciplineationis ejus doctrinam ut habetur *can. 6.* *Canones ejus Caranza* exhibet tantum 7. *Longus* 9, quos omnes præter 1^m de fide *Nicena* recipienda, & hæreticis proscribendis *Romana* respuit Ecclesia. 5. Confessiones omnes, præter illam *Homousianorum* quam retinent hodierna liturgica sub symboli *Niceni* nomine, Imperator discerpfit. V. Hanc à *Gregorio Nazianzeno* ad Synodi mentem concinnatam esse creditur. 7. Huic verba [filioq;] quæ asstruunt S.S. à patre & filio processionem à *Beuedicto* 7° addita esse cognoscuntur, quod *Leones 1 & 3.* ipsius antecessores facere non fuerunt ausi. *Longus* ex *Lombard. 1. Sent. D. 11.* *Bonavent. & aliis. Theodoret. hist. L. 5. c. 6.* & 10.

A.D. 383.

En quantum tribuit Romana Conciliis Oecumenicis.

Addunt pro arbitratu.

6. Ephesinum 1^m sub Theodosio juniore, promovente *Celestino* 1°, foeliciter coivit. 2. In hoc 200 Episcopi Nestorium condemnarunt Constantinopolitanum, una cum *Cassio Sycophantico* ipsius presbytero, qui pro duabus in Christo naturis personas obtrusit diversas, adeoque B. Virginem *ἁγιοτόκον* tantum non *θεοτόκον* contendebat nominandam. 3. Præses hic tantum invenitur *Cyrillus Alexandrinus*, quem piè & fraternè invitante ad Saniorem sensum superciliosè contempsit *Nestorius*, & pellesto subdole

A.D. 434.

dolè in partes *Johanne Antiacheno*, cum una cum Concilio anathematizante reciprocè anathematizavit. 4. Ad Imperatorem re delata, & penitus intellecta, absolvitur cum suis *Cyrillus*, & cum obructantibus in exilium pellitur *Nestorius* in *Oasin Lybie* fabulosam, ubi ut *Cain* alter fluctuans huc illuc, & blasphemans, tandem lingua vermibus corrosa, extremum emisit halitum. 5. Concilii hujus circumferuntur duo exemplaria; primum 8, secundum 13 exhibens canones, qui *Cyrilli* anathematismis comprehenduntur. 6. A. *Theodoreto* isti vellicantur, sed à *Cyrillo* ab objectis liberantur. 7. *Massilianite*, qui & *Euchite*, & *Enthusiaste* audiunt, ab hoc transfigantur cœtu, & fidei *Nicene* confirmatur integritas. Vid. *Liberatum in Breviar.* cap. 11. sq. *Evag. hist. L. 2. c. 2. & sq.*

A. D. 454.

7. *Chalcedonense* sequitur in *Bithynia* per Imperatorem *Martianum* ex 630 conflatu Episcopis, qui eidem cum conjugè *Pulcheria* interfuit, contra *Eutychetem Archimandritam Constantinopolitanum*, & *Dioscorum Alexandrinum* ipsius hyperaspisten, damnabatque acta Concilii *Ephesine* *Λυσεινῆς*. 2. Aſtruebant autem isti unicam tantum in Christo post incarnationem, eamque divinam fuisse, naturam. 3. De Præside istius Consilii præter Imperatorem, & Judices moderantes (qui non nominantur) nil certi constat: partium studio inter *Leonem 1^m Romanum*, & *Anatholium Constantinopolitanum* Patriarcham negotia plerunq; disceptantur & transiguntur. 4. Actiones juxta *Carranzam* (quam sessiones alii appellant) numerantur in eo sedecem, quibus subnectuntur canones 29. 5. Hos (nec quicquid quod illorum obstat ambitioni, ac si totus mundus erat conditus ad ipsorum obsequium) nullatenus probant Latini, quia post discessum Legatorum *Leonis*, *Paschasini Lilybetani*, *Lucentii Asculani* &c. à Græcis sanciti; præcipuè illum non ferunt canonem de privilegiorum paritate, propter sedem Imperialem à *Constantinopolitanis* æquè ac *Romanis* vindicatam, unde *Leo* rugit *Romanus* & frendent catuli, ac si primatus potius, quam fidei sinceritas,

ritas, Concilii esset scopus palmaris. hinc Remanenses quod placet tantum probant in Conciliis, quod displicet abrogant; ut Conciliorum correctores, non corrigendi, qui id agunt talibus versutiis, ut omnes procidant, & adorent bestiam. 6. *Dioscorum* iussu hic exauctoratum receperunt nihilominus *Africani*, & *Abyssini* tantum non in Sanctorum album referunt. 7. *Theodoret* Cyri Episcopi (qui *Cyrilli Alexandrini* in *Nestorii* gratiam perstrinxisset anathematissimos) admittitur palinodia, & sedi suæ restituitur, qui postea orthodoxis suis scriptis benè meritus est de Ecclesia.

8. *Constantinopolitanum* 2um sub *Justiniano* 1mo Episcopo A.D. 532. copos 165 numerat, præside *Mene*, vel potius ipsius successore *Eutychio Constantinopolitano* Patriarcha. *Vigilius* autem Papa (qui *Constantinopolim* ad citationem Imperatoris venisset) Concilio tamen noluit interesse, ne *Eutychio* cedere in primatus sui præjudicium videretur. 2. Id agebat Imperator, ut *Eutychianos* & *Orthodoxos* uniret in publicam tranquillitatem: ideoque tria capitula de condemnatione *Theodori Mopsuesteni*, epistolæ *Ibe* ad *Marim Persam*, & *Theodoret* adversus *Cyrillum* anathematizatum revocari voluit: Sed 3. obstabant constanter occidentales cum Papa *Vigilio*, confirmaveruntque non tantum præcedentium Conciliorum trium, sed & omnia *Chalcedonensia* decreta hæreses & hæreticos istos anathematizantia. 4. Adjecto etiam in *Origenis* errores deleterio, quibus aut Christi divinitas, aut corporum negatur resurrectio, aut astringitur reproborum aut diabolorum restitutio (quos *Sociniani* hodiè ab *Orco* revocant) 5. *Petrus* etiam *Antiochenus*, qui contendebat crucifixum trisagii hymno esse addendum, & *Anthimus Constantinopolitanus Eutychetis* partes una cum Imperatrice *Theodora* & aliis gnæviter promoventibus, eadem, cum aliis nonnullis, censura innodantur. 6. Prostant hujus Concilii collationes octo, & Canones sive anathematismi quatuordecem. 7. Lecta digna hic occurrunt Epistola *Felici* Papæ ad *Petrum Antiochenum*

tiobenum monitoria; & fidei expositio secundum (ut dicitur) revelationem Gregorii Neo-Cæsariensis apud Carranzam. Confule de hac Synodo Zonar. in vit. Justiniani. Niceph. L. 17. c. 27. Gregor. L. 1. Ep. 24. Evagr. l. 4. c. 34. Liberat. in Breviar. c. 23, & 24. quem cautè legendum monet Bellar. de Ecclesia L. 1. c. 5. quia ad Romanensium salivam non sapit.

A.D. 680.

9. Constantinopolitanum III. sub Constantino Pogonato, promovente Papa Agathone, per missos à se legatos coaluit. 2. Convenerunt in eo Episcopi 150 (qui enim 279, vel 289 hic recensent, Romanos absentes, & alibi consentientes accensent) Huic Præsidentem se præbuit ipse Imperator præsens, & non Papæ deputatus. 3. Condemnantur hic Monothelita, Sergius, Cyrus, Pyrrhus, Petrus, Paulus, Theodorus unà cum Papa Honorio; qui ad Eutychianismum palliandum unicam tantum contendebant in Christo esse voluntatem. Ad hoc probandum adducit Macarius præcipuus istorum coriphæus supposititia librorum exemplaria, vel castrata & interpolata; & delirus senex Polychronius, ex suscitatione cujusdam mortui, conatus est ridiculè hæresin suam stabilire. 4. Actionibus absolvitur 18, in quibus totius processus Synodalis luculenta traditur enarratio; ubi actionis 3^æ Agathonis Papæ, & 11^æ Sophronis Patriarchæ dignissimæ lectu sunt Epistolæ. 5. Canones 102, qui vulgo huic annectuntur Concilio, non ab eo fuerunt sanciti; sed à Patribus 227 post annos circiter 27 sub Justiniano 2do in Trullo (hoc est in peristilio palatii Imperatorii testudinato) erant additi; unde Trullani vulgo audiunt: nec à Romanensibus (inprimis propter damnatum Papam Honorium, & communicata æqualia Patriarchæ Constantinopolitæ, cum Papa privilegia) omnimodo probantur; subscripsit tamen ipsis cum Imperatore, & Patribus 227, Sanctissimus Papa Romanus ut habetur Canone ultimo, & recipiunt alii apud Foverium. 6. Nilominus, quò magis fidem hisce omnibus derogent recentiores Papicolæ, sub *ms. Sixtus*, seu quinisextæ titulo referunt

referunt hos canones in supplementum hujus, & 6æ Synodi, quibus Canones defuere; quos ideo non tanti faciunt Latini, quia à Græcis post discessum illorum emanarunt. 7. Confirmat hoc Concilium non præcedentium tantum generalium, sed particularium, utpote Antiochenæ, Laodicenæ, aliarumq; Synodorum, canones. Quia & addit quæ probanda sunt in scriptis Patrum orthodoxis ut patet can. hujus 2do. Vid. *Paulum Diacon. in vit. Constanti.* 4. *Adonem Viennensem, Bedam, & alios cum Iover.* ejusdem Concilii propugnaculo, quo adversantium sex rationes contra illud diluit Universal. Synod. classe 1^a. p. 69.

10. *Nicenum II* sub *Constantino I*rones imagines, & statuas, cum reliquiis à *Leone I*sauro & *Constantino Copronyme* ipsius avo, & abavo contractas, & dissipatas, in integrum restituit; promoventibus præcipuè negotium *Gregorio 2°*, & 3° unà cum *Adriano 1°*, & *Constantinopolitano Patriarcho Tarasio*. 2. Ab hoc dissidio imaginario arrepta erat à Papis anfa Occidentales subducendi à debita, & jurata Græcis Imperatoribus subjectione, & imperium Occidentale à Græcis ad *Francos* transferendi. 3. Confluxerunt ad hoc Concilium Episcopi 350, qui sub Præcide (ut videtur) *Tarasio* Actionibus 7. & 22 Canonibus iconoclastas, ut hæreticos, perstrinxerunt: quorum argumenta falsè repetit, & elidit *Calvinus Inst. L. 1. c. 11. §. 14.* firmant tamen Patriarcha *Germanus*, cum *Iohanne Damascene*, cujus manum amputatam, ob imaginum defensionem, ab imagine B. Virginis prædicant esse restitutam: ut & miracula edita à sanguine lancinati crucifixi apud *Berithos* ad conversionem malitiosè vulnerantium. 4. Præter prolixam inter *Gregorium* & *Epiphanium* Act. 6æ. annexam de imaginibus, & eorum cultu velitationem, intersperguntur nonnulla de Angelorum corporeitate, & traditionibus non scriptis scripturæ æquandis, de imaginum salutationibus, & cultu & cultura quæ à recentioribus non probantur. Illud laudandum quòd acta præcedentium sex

A.D. 781.

Conciliorum rata esse; & grata decernunt. 5. Latriam interim Deo tantum reservant contra *Halensem*, *Aquinatem*, *Bonaventuram*, & recentiores illorum affectus, qui eundem honorem imagini, & exemplari: hoc est latriam Christo, hyperdulia B. Virgini, & dulia Sanctorum decernunt imaginibus. 6. *Bellarminus* & *Baronius* existimant hanc Synodum à Patribus Concilii *Franckofordienfis* sub *Carolo Magno* fuisse condemnatam, sed masculè se illis opponunt *Binius*, *Surius*, & alii apud *Longum*. p. 632. Jamdudum antea 7. *Albertus Pighius* hanc Synodum cum superiori transfixisset, ut adulterinam, quem refellere conatur *Turrianus Iesuita*, quàm dextrè lectores videant: Hujus Concilii dicitur hoc esse distinctio.

Id Deus est quod imago docet, sed non Deus ipse;
Hanc videas, sed mente colas, quod cernis in ipsa.

Hujus habes apud *Binium* duo exemplaria, Græco Latini-
num unum, alterum Latinum, quæ, ad placitum, ubi vacat, conferas.

QUEST.

Q U Æ S T I O N E S.

- An {
1. De Concilii Nicæni 1° tempore, convocante Præsule, Convocatorum numero, & canonum, rebus in eogestis & determinatis, editione incorrupta & authentica aliquid ceritò constet?
 2. Concilii 1° Constantinopolitani canones à Romanensibus meritò rejiciantur?
 3. Symbolum quod ibidem habetur Nicænum à Gregorio Nazianzeno fuerit concinnatum, & rectè postea cùm additamento [Filioꝝ] à Benedicto 7mo promulgatum?
 4. Canones Chalcedonensis Concilii jure à Papicolis exauctorentur?
 5. Origenes meruerit Concilii Constantinopolitani tam durum anathema?
 6. Papa Honorius rectè à Concilio Constantinopolitano 3° pro Monothelita fuerit condemnatus?
 7. Nicænum Concilium 2^m à Franckofurtensi evidenter falsis sit reprobatum? Afferit Bell. negat Bin.

CAP. V.

De Conciliis Oecumenicis Latinis.

SECT. II.

1. **G** Ræcis sive Orientalibus totidem Latina & Occidentalija parallela statuuntur Concilia.

2. Scilicet
}	1. Ariminense.
	2. Laterana.
	3. Lugdunensia.
	4. Viennense.
	5. Florentinum.
	6. Lateranense 5 ^m .
	7. Tridentinum.

A.D. 359. 3. *Ariminense* Concilium duplex esse observetur: 1um legitimum & orthodoxum, de quo hic agitur; alterum hæreticum & Tyrannicum, quod subdolè coactum fuit ab *Arianis* & titulo *Ariminensis* insignitum, ut spurium illud hoc genuinum extingueret. 2. 400 in hoc conveniunt Episcopi, de Præsidente non constat. Imperator *Constantius Arianus* sumptus suppeditare proposuit, sed renuerunt Episcopi, de victoria magis in hæreticos, quam de victu solliciti, qui coegissent tunc temporis *Seleucia* in *Isauria* aliud Conciliabulum, quod gesta hujus *Ariminensis* quovis modo irritaret. 3. Determinant tamen Synodi

Vid. Longum
p. 266.

nodi hujus Patres numerosiores & cultiores. 1. fidem *Ni-*
cenam usque ad apicem esse tenendam, & *ὁμολογίαν* esse asse-
 rendam. 2. *Sirmiensis* Synodi decreta esse explodenda.
 3. *Ursacium*, & *Valentem* cum asseclis suis *Arianis* Ecclesiæ *Vid. Prato-*
 communione esse privandos. 4. Qui paulo antea per libel-
 lum apud Papam *Julium* Arianismo renuntiassent, nunc *lum in V. Va-*
 vero ut canes ad vomitū rediissent. 5. Ejecti sic, Imperato-
 rem nimis infectum ita confectis officiis demulcerunt, ut,
 conducto in *Nica Thraciæ* conciliabulo sub titulo confessio-
 nis *Nicææ* formulam fidei ad suas rationes dedolatam cu-
 derunt, & ita nominis homonymia incautiores inescar-
 runt. 5. Quin & eò progressi sunt, ut vi in ipsorum sen-
 tentiam Episcopos reluctantes cogerent; Ipsūque Pon-
 tificem Romanum *Liberium* in partes suas pertraxerunt,
 ut *Athanasii* condemnationi subscriberet: quem quomo-
 do purgat *Bellarminus* *vid. de Pontif. Rom. L. 4. c. 9.* 6. Præ-
 textus hic sophisticus hæreticorum est observandus, qui
 consubstantialitatem sublatam volebant è Symbolo ut
 vocabulum scripturæ ignotum, & captui populari mindis
 accommodum, ut ipsi tali stratagemate fidem *Nicenam* e-
 verterent. Quare 7. *Ariminenses* hi orthodoxi, in *Aria-*
nos, vibratis anathematibus, illud stabiliunt quod mo-
 net *Longus Bellarminus* non animadvertisse, dum unam
 tantum Synodum *Ariminensem*, eamq; reprobatastru-
 it; cū aliter ex *Athanasio* de Synodis. *Ambros. Epistola 32.*
 ipsoq; *Baronio An. 359. n. 49. & sq.* potuit informari.

4. *Laterana* 4^a prima sub eodem titulo comprehen-
 dantur, ut Papales potiùs rixas, quam doctrinam & dis- *A.D. 1123.*
 ciplinam Ecclesiæ respicientia. 1^m sub *Henrico 5°*, & *Ca-*
lixto 2°, Episcopos 300 (vel juxta *Bellarmin.* 900) Cano-
 nes vero 22 numerat. 2. *Burdinus Anti-papa* in hoc depo-
 nitur. 3. Investituræ per annulum & baculum Imperato-
 ri adimuntur, & Pontifici conceduntur. 4. Pontifex ab-
 solvit Imperatorem, & electiones Episcoporum Germa-
 nicorum illi indulget. 5. Decernuntur cruciatæ in bel-
 lum *Saracenicum*. Quibus 6. bellum illud gerentibus
 efficitur

efficitur indulgentia peccatorum, & familiis ipsorum impertitur. 7. Apud *Ioverium* & *Carranzam* hoc non occurrit, & *Bellarminus* non extare fatetur: tam sedulos se præstituerunt pontifices Conciliorum Generalium scriniarios.

A.D. 1131.

II. Sub *Lothario* Imperatore, & *Innocentio* 2º mille circiter Episcopi accumulati. 2. Canones exhibet 30 à *Gratiano* & *Vaticana* Bibliotheca nuper editos, quos non extare asseruit *Bellarminus*. 3. *Petrus Leonis* sedem usurpantem Papalem sub *Anacleti* 2º titulo exauctorat. 4. *Petrus* de *Bruis*, & *Arnaldus* de *Brixia* *Petri Abailardi* discipulum pædobaptismum, Ecclesiarum fabricas, & crucis venerationem improbantes, hæreticorum notat stigmate. 5. Sacrilegos istos esse laicos, & periculum æternæ damnationis incurrere, qui decimas recipiunt, pronuntiat. 6. Torneamenta sive hastiludia interdicit, in quibus vitæ periclitatur iactura. Et 7. Fœneratores, præcipuè clericos, Christiana privat sepultura, & Orco devovet. III.

A.D. 1179.

Sub *Frederico* 1º, & *Alexandro* 3º, 300 Episcoporum confessu schisma tollit inter *Alexandrum* hunc, & *Octavianum* quendam, & ipsius successores *Gindonem*, & *Iohannem* à *Germanis* adversus illum succollatos, quod *Europam* in partes distraxerit. 2. *Albingenses* sub nominibus *Catharorum*, *Publicanorum*, & *Paterinorum* à *Waldensibus* ortum ducentes hic damnantur. 3. Nec ferulam hic evadit Magister Sententiarum *Lombardus*, qui Christum, secundum quod homo, non esse aliquid docuisset, sed *Willielmo Senonensi* Episcopo castigandus traditur. 4. Ordinationes à schismaticis factæ penitus abrogantur. 5. Leprosis deputantur separata Oratoria, & sacerdotes. 6. Modus comitatus Archiepiscoporum & Episcoporum in visitationibus præscribitur, & Decanis, ut non exerceant jurisdictionem Episcopalem. 7. Canones 27 huic destinantur Concilio, sed qui distinctim nusquam occurrunt, verum

A.D. 1215.

apud *Math. Parisiensem* conglobantur, & laudantur. IV. Sub *Frederico* 2º, & *Innocentio* 3º, 400 Episcopis & 80 aliis Patribus, imò 1283 Patribus, è quibus 673 erant Episcopi,

pi inquit *Bellarminus*, majora moliebatur. 2. *Joachimi* Abbatidis librum de Trinitate contra *P. Lombardum* explodit; *Almarici* damnat 20 infanias, præcipuè negatam transubstantiationem. 3. Transubstantiationem, absolutionem Papalem subditorum à juramenti erga superiores vinculo, & confessionem auricularem statuminat. 4. Juramentum exigit à secularibus potestatibus, ut hæreticos à Papa designatos è finibus suis arceant. 5. Cruciatos ad terram sanctam sub *Gothofredo Bolionæ* recuperandam indulgentiis, & promissis extimulat. 6. Beneficiorum pluralitatem, & reliquias vanales perstringit. 6. Capitula hujus extant 69 vel 70 à *Longo* breviter contracta; qui ad ampliora volumina lectorem remittit.

5. *Lugdunensis* sequuntur 2° Concilia, 1^m sub *Frederico* 2do ab *Innocentio* 4°, coagmentatum. 2. In hoc magnanimus & pius Imperator de Ecclesia Christiana adversus infideles optimè meritus, post 4^m ad minus excommunicationem, à Papa propria autoritate deponitur, & interdictum ut nullus illum de cætero Imperatorem nominaret. 3. Depositus jus suum heroicè defendit, unà cum *Gibellinis* suis contra *Guelphos* papizantes. 4. Præses hic non expectandus præter Papam, qui, sub prætextu terram sanctam recuperandi, 140 Episcopos & Abbates in suas partes traxerat, ut per quintas Ecclesiarum reddituum Orientem redimerent, dum Occidens à Papali tyrannide esset potiùs liberandus. 5. Ubi galerus interim coccineus Cardinalibus designatur, Festa nova instituuntur in Sanctorum Papalium apotheosin inter tot cruenta, per an. 200 & ultra grassantia ex hoc facinore Antichristiano, incendia. 6. *Dominicani*, *Franciscani*, *Carmelites* & *Augustiniani* per Papam hunc præcipuè animati non adimunt, sed addunt potius ut patentius schisma evaderet. 7. Quæ huic Concilio ascribuntur 17 institutiones politicæ potius sunt, vel polemicæ, quàm Ecclesiasticæ; à Sexto decretalium, dirigente *Bellarmino*. petendæ. Acta habentur apud *Abbatem Stadiensem*, & *Trithemium in Chroni-*

A.D. 1273. *cis, Palmerium Platinam, Onuphrium, & alios.* II. Hic celebratum Concilium sub *Rodolpho 1° Hasburgensi, Gregorio 10°* procurante, 700 ad minimum ostendit Episcopos. 2. Interfuit *Michael Palæologus* Imperator Græcus, qui necessitate coactus Græcos induxit suos, ut processui S. S. à Patre Filioque jam 13^a vice cùm Latinis subscriberent, quod redeuntes in patriam, more suo revocarunt: tam parùm valet in sacris coacta fides. 3. *Aquinas* vocatus ad hoc Concilium moritur in itinere, *Bonaventura* in eo creatus Cardinalis post egregiè navatam operam contra Græcos ultimum ibidem emisit Spiritum. 4. Papa pro subsidio terræ sanctæ per sexennium proventuum omnium Ecclesiasticorum requirit decimas, quæ studiosè collectæ vix hilum oppressis Orientalibus contulerunt. 5. Dецernitur hic ad nomen Jesu genosflexio. 6. Constitutiones hujus prostant 31, quæ Papæ potius habeantur placita, quàm Concilii sanctiones. Ideoque 7. Omittuntur à Summistis ut petendæ etiam è sexto Decretalium. Bell.

A.D. 1311. 6. *Viennense* Concilium sub *Henrico 7° Imperatore, & Clemente 5°*, congregatum 300 & amplius Episcopos extulit. In hoc 1. *Bonifacius 8us* à *Philippo Pulchro*, ut dederetur à diptycis expetitus, liberatur ab objectis disteriis. 2. *Expeditio Hierosolymitana* acrius urgetur, sublatis è medio *Templariis*, qui per an. ferè 184 Templum munivissent, ob interfectum *Abyssinorum* Legatum, & alia facinora & hereses. Rem acu tangit *Tribemius*, fuerunt *Templarii* valde divites, quod satis erat ad hæresin & exterminium. 3. Juramentum fidelitatis, non subjectionis, conceditur à Clericis, Magistratibus laicis esse præstandum. 4. *Petrus Johannis, Dulciniste, Fratricelli, Begwardi & Begwine* unà cùm *Lolardis* condemnantur. *Petrus Johannis* quia animam negaverit esse hominis formam, quod durum est carbone hæretico notare. Cæteris etiam (utcunque nullo modo ferendis) impinguntur fictitiæ. 5. In lata *Clementis* sententia de *Templariis* apud *Longum*, non assumit sibi

Antonin: hist.
par. 3. Tit. 11.
s. 3.

sibi Papa potestatem de jure definiendi, sed viam provisi-
onis, seu ordinandi, ut nullus ordinem istum postea in-
traret, sed bona ejectorum Apostolicæ sedis ordinationi
subjacerent. 6. Concilii hujus constitutiones sub nomi-
ne Clementinarum extant 5 libr. ad juris Canonici com-
plementum. 7. In quibus est celebre illud decretum de
Professoribus constituendis, & commodo stipendio co-
honestandis, qui in Curia Romana, & Academiis Parisiensi,
Oxonienſi, Bononienſi, & Salamantica Hebraicam, Arabicam,
& Chaldaeam docerent linguam, ut ex sic instructis Ju-
dæi & Mahumetani ad fidem dexterius converterentur. Cle-
ment. l. 5. Tit. 1. Gag. l. 7.

7. Florentinum Concilium *Ferariæ* erat inchoatum sub A.D. 1439.
Alberto Imperante, & Eugenio 4°: Sed ob grassantem pe-
stem *Florentiæ* translatum, & finitum. 2. Convenerunt in
eo 141 Episcopi sub ipso Papa Præsidente, qui depositus à
Concilio *Basileensi*, eodem tempore apud *Germanos* cele-
brato hoc diverticulo satis astuto, à rigidis istis censori-
bus se exemit. 3. Interfuit huic Concilio *Johannes Palæo-
logus* cum Patriarcha *Josepho*, & Græcis Doctoribus. 4. Dis-
ceptati sunt in eo articuli, de 1. processione S. S. 2. de
additamento symbolo *Nicæno* [Filioq;] 3. de purgatorio,
4. virtute Suffragiorum, & oblationum pro mortuis.
5. De transubstantiatione. 6. De azymo in Eucharistia
adhibendo. 7. Sed præcipuè de agnoscendo Papæ supre-
matu: in quibus omnibus dicuntur Græci cum Latinis
consensisse, utcumque in patriam reduces haud multo po-
stea resilierunt. 4. Id pietatis & prudentiæ erat Papalis,
ut Imperator ipse cum suis, ipsius Sanctitati, & Cardina-
libus in dispositis sedilibus loco cederent. 5. *Josepho* Pa-
triarcha, absq; morbo prævio, subito post subscriptionem
expirante, invenitur tamén sub ejus manu schedula, in
qua testatur cum Latinis plenarium ipsius consensum.
6. Sessiones habuit hoc Concilium 25; sedecem *Ferariæ*,
reliquas 9 *Florentiæ*: in quibus tulerunt de Græcis *Salma-
cida*, ut loquuntur, spolia: optandum fuisset ut plûs syn-

ceritas, & minus valuisset ὁπὸς δυνάμει, & phalerata ambitio. 7. Institutio *Armenorum*, quæ huic Concilio à *Caranza* & *Longo* attexitur, omittitur ab aliis, & Papalis tantum erat post finitum Concilium fætus, ut patet ex temporum collatione.

A.D. 1512.

Inchoatum sub

Julio 2.

Finitum 1517

sub Leone X.

8. *Lateranense* 5^m Concilium rectè dicatur coactum ad *Pisannum* (quod Cardinales nonnulli contra Pontificem perjurum congregassent) evacuandum. 1. Conveniunt in eo 114 Episcopi sub *Maximiliano* 1° Imp. & *Julio* 2° Papa Præsidente. 2. Sessiones complectitur 12; è quibus 5 sub *Julio*, reliquæ 7 (à *Leone* 10 post obitum ipsius in cathedram Papalem evectò) erant consummatæ. 3. Ad sessionem 9 totidem appenduntur canones de curiæ (ut prætexitur) *Romane* reformatione; sed parùm ad rem fuerunt, nec pluris estimati, quàm totius Concilii censuræ: quas *Suarez*, *Cajetanus*, *Navarrus* non receptas esse, profitentur. 4. Pragmatica Sanctio, in Concilio *Basiliensi* adversus Papales usurpationes pro libertate Ecclesiastica concinnata, expenditur hic, & exploditur. 5. Montes pietatis commodè hic etiam stabiliuntur, unde quasi ex gazaphylacio publico pauperes indigi, artifices, aut virgines alias indotatæ petant subsidium. 6. Astruitur ulterius animæ immortalitas, de qua plurimi tunc temporis dubitabant, alii vel procacitè disceptabant, vel diabolicè eam negabant: unde iungitur Scholarchis. Academicis, ut orthodoxum hisce de articulis speciatim contra tales grassantes philosophastrorum atheismos inculcarent doctrinam. 7. Nec liberum relinquitur Prædicantibus ut scripturam torqueant pro vertigine, ad dogmata inaudita disseminanda, sed inter terminos à majoribus fixos, quantum fieri potuit, se continerent: quibus modus additur de libris imprimendis, ne quis absque Doctorum examine, quid libuerit, mundo obtruderit.

9. Concilium *Tridentinum* sub *Carolo* 5°, & *Ferdinando* 1°, *Pauli* 3, *Julii* 3, & *Pii* 4. sollicitudines per an. 18 exercuit. 1. Sub *Paulo* 3. post multas ambages, de 1. Scriptura,

2. Pec-

2. Peccato originali. 3. Justificatione. 4. Sacramentis in genere. 5. Baptismo. 6. Translatione Concilii. 7. Cùm interjectis de reformatione decretis 10 sessionibus, pro ut visum est, dictarunt Patres, adjectis anathematum tonitruis. 3. Reducit *Iulius* 3 à *Bononia* portu classem totam in Tridentinum alveum: ubi 1 de Eucharistia, 2. Pœnitentia, & 3. Extrema unctione, interspersis reformationis quibusdam sesamis, eadem methodo sessionibus aliis conficitur negotium. 4. *Pius* 4. (sublatis è medio duobus istis Antesignanis) scenam demùm ingreditur; & 1 de communione Laicorum sub una specie. 2. Missæ sacrificio. 3. Ordinis Sacramento. 4. Matrimonio. 5. Purgatorio, veneratione reliquiarum, invocatione Sanctorum, & imaginibus. 6. Indulgentiis, ciborum delectu, jejniis, & festis. 7. Indice librorum, Breviario, & Missali sessionibus postremis nonis expectatū ponit colophonem. 5. Præfuerunt his sessionibus 25 Papæ per suos delegatos. conceduntur hic etiam Protestantibus 3 salvi conductus, sed eo artificio ut liberum esset illis sine periculo adesse Concilio, & rationes sui dissensus proponere; sed ut instituerentur tantum, ceu à dictatoribus aut Magistris, non ut aliquid reformandum impetrarent. 6. Urgent & expectantes communionem sub utraque specie seculares Principes per Oratores transmittunt tandem ad scrinium Papalis pectoris, cui etiam relinquitur vulgaris editionis, Catechismi, Breviarii, Missalium, aliarumq; sordidū, prout ipsius infallibilitati visum fuerit, expurgatio: abusus interini 21, à delegatis juratis à *Paulo* 3° observati, & Papæ delati sicco pede transeuntur, & silentio corriguntur. 7. Unde Concilium, tot acclamationibus ebuccinatum, & sub anulo Piscatoris tam solemniter firmatum, non admisit *Galli*, nec magni fecerunt doctiores è Pontificiis: aliqui Refutarunt, *Kempisius*, *Gentileus*, *Calvinus* ex parte. Historiam ejusdem edidit *P. Suavius Venerius*, & *Thomas aperiit Gallus*, à *D. L.* anglicè redditus. Orat. in eo habitæ

uno prostant volumine, è quibus pateat non ad lites componendas, sed ad Christianis imponendum conductos, & seductos fuisse tot doctos à Pontificibus, in hoc ultimo ab illis probato Oecumenico Concilio.

Q U Æ S T I O N E S.

- An {
1. *Ariminense 1^m merito habeatur pro Oecumenico, & probando Concilio?* Aff. Longus sum. Concil. p. 266.
 2. *Concilii 4^{ti} Lateranensis decrèta, quæ circumferuntur, sint ancipitis fidei?* Aff. Widington. Rejoynder. p. 368.
 3. *Græci in 2° Concilio Lugdunensi, ut postea in Florentino, coactè potius quàm liberè, & bona fide, Latinorum subscripserunt placitis?*
 4. *Viennensis Concilii Clementina indubitato habeantur pro jure canonico?*
 5. *Instructio Armenorum inter Acta Concilii Florentini sint reputanda?*
 6. *Pragmatica sanctio à Concilio 5° Lateranensi licitè fuerit abrogata?*
 7. *Concilium Tridentinum sit Christianismi, & Christianorum Principum sacrum ludibrium?*

CAP.

CAP. VI.

De Conciliis controversis.

1. **C**ontroversa statuantur Concilia, cujusmodi Bel-
larminus partim approbata, partim reprobata;
peculiari digere classe: quæ si inter libros
obteneret distinctio, cur non *Alcoranum Turcicum* sub eo ti-
tulo inter fastos Christianorum locum non inveniret?
Hinc revera patet Concilium nihil aliud esse, quàm ma-
chinam Papalẽ, qua attrahit vel repellit in Ecclesiasticis,
quicquid ipsi visum fuit; & utitur non ad Ecclesiæ com-
modum, sed sub religionis suffragantium larvâ ad cathe-
dram suam stabiliendam. Videndum est interim quo-
modo se habent hic Sacerdotum vestigia in cineribus *Daniel.*
sparsa pavimento.

1. Constantinopolitanum.
2. Sardicense.
3. Syrmienſe.
4. Quinisextum.
5. Francfortense.
6. Constantiense.
7. Basileense.

*Bell. de Eccle-
sia L. 1. c. 7.*

3. Constantinopolitanum 4. sub *Basilio* Imperatori A. D. 870.
cida *Græco*, & *Adriano* 2do (reluctante Imperatore *Roma* Vid. *Jover.*
no) sedem Papalem usurpante, è 102 Episcopis coaluit. *1. 1. c. 1.*

2. Hujus præcipuum erat negotium, ut exauctoretur Doctissimus Græcorum Patriarcha *Photius*, qui *μωειόβηλον* reliquit posteris: eò quòd scripto quodam aculeato Papalem pupugisset tyrannidem, imaginibus erat infestior, & cathedram *Ignatio* debitam, qui *Romanensium* malleis erat ductilior, non canonico assensu occupasset. quicquid fuerit citatur, contumeliis afficitur, ejicitur, & pœnitentiæ epitimio omnes ipsius symmistæ & sequaces, satis pro Legatorum *Romanensium* imperio, multantur. 3. Actionibus quibus hæc transiguntur 9. canones 27 annectuntur: in quibus, præter amentata in *Photianos* spicula, & imaginibus collata honoraria, laudandum illud 16 canonis; quod interdicat Sacerdotum indumenta vel lusus causa in dramaticis esse usurpanda. 4. *Bulgari*, recens ad fidem conversi, quærunt in hoc Concilio utrius Ecclesiæ, Græcæ potius an *Romanæ* se adjungerent; sed quid factum parcè indicant. *Romanenses*, non tacituri Papalis magnitudinis incrementum. 5. Illud constat *Adrianum* Legatos Imperatoris usurpantis fretos patrocínio tam superciliosè in *Photium*, & *Græcos* Episcopos se gessisse, ut redeuntes illos ad Dominum *Slavi* invadunt, exuunt omnibus bonis, & Concilii exemplar authenticum, quod habuit Imperatoris & omnium consentientium autographa, ab illis eripiunt. Reliquiæ igitur hujus quæ 6. Exhibentur, *Anastasio* debentur Bibliothecario, qui gestis & decretis interfuit, & quod vidit & observavit posteris transmisit: quibus *Andr. Schottus* Jesuita in *Prefat. Bibl. Photii* plurimum lucis attulit. 7. *Græci* nihilominus hanc Synodum non recipiunt, quin ad *Bell.* omnia hic ut incerta statuit, & supposititia: non desunt siquidem qui *Photium*, quem depositum hoc ab *Adriano* legimus, à *Johanne* 8. hoc est Papa *Ioanna* ipsius successore restitutum fuisse astruunt; unde constat nec *Græcos* cum *Romanis*, nec *Romanenses* inter se, de hujus Synodi actis aut autoritate, satis convenire.

A. D. 351. 4. *Sardicense*, sub *Constantio*, & *Iulio* Papa, dicitur esse celebratum

celebratum. 2. In eo numerantur Episcopi 376: è quibus 300 Occidentales confirmarunt fidem *Nicanam*, & id egerunt, ut *Athanasius* qui per triennium *Romæ* exulerat, ad sedem suam *Alexandrinam* restitueretur: reliqui 76 *Ariani Philippolim* concedentes sub *Sardensis* Concilii titulo *Arianismum* stabiliverunt. 3. Præsidis hic nulla fit mentio nisi *Hosti Cordubensis*, qui, absque legatis Papalibus, cum *Gaudenzio* & aliis piis Episcopis canones 21 sanxerunt. 4. Vulgo dicitur Concilii *Niceni* I. appendix, in cuius canonibus de suprematu Papæ, aut eum à transmarinis Ecclesiis appellatione (ut vult ex *Baronio* prolixo *Longus*) ne gry quidem occurrit. 5. Non hoc, sed Concilium *Philippoli* ab *Arianis*; sub huius habitum nomine perstringit *Augustinus*, & qui sub æquivocatione seducuntur. 6. Fertur *Arium* quendam orthodoxum huic Concilio interfuisse, conversum (ut putatur) *Laodiceæ* ab *Athanasio*. 7. Copiosè huius Synodi historiam describit ex *Socrate*, *Sozomeno*, historia *Tripartita*, *Binius*: in quo tres isti canones 3. 4. & 5. qui appellationes probant ad Pontificem Romanum, non necessarias illas statuunt, sed arbitrarias, nec obligant Episcopos in universum, sed subditos tantum ipsius Patriarchatui.

5. *Syrminense*, sive *Syrmiese*, sub *Constantii* tyrannide A. D. 356. *Arianâ* ita tremuit, & ingemuit, ut *Liberii* Papæ suprematus, aut præsentia ne oculos audebat attollere. 2. Interfuisse dicuntur, præter Orientales, 300 & ampliùs Occidentales Episcopi ad causam *Photini* audiendam, & determinandam; qui conquestus est apud Imperatorem se in *Sardicensi* Synodo injustè fuisse condemnatum. quid patrasset? prædicasset nimirum Christum nudum tantum fuisse hominem, & matri minorem: quod *Socinianorum* est sententia. 3. Adversus hanc sublestatam hæresin, confessionem adeo subdolè composuit græcè *Marcus Arethusius*, ut probare eam non dubitarint *Hilarius*, & *Liberius*: quippe quod verbis non manifestavit, quam fovebat hæresin; forsitan cum *Ursacio* & *Valente*, qui alteram

subjecerunt Latinam non verbo tantum consubstantialitatis carentem, sed eandem prorsus oppugnantem. 4. Miserum est hic legere *Hosium*, propè centenarium, flagris fuisse coactum, ut, post tot triumphatos *Homœusianorum* hostes, Arianismo subscriberet; damnare tamen noluit *Athanasium*, & ante obitum pientissima palinodia lapsum expiavit. 5. *Liberium* Papalis infallibilitas ab eodem lapsu non præstitit liberum; quanquam illum dextrè excusat *Bellarminus*. 6. Hujus Concilii, seu Conciliabuli (inquit *Longus*) præter 3 fidei formulas, quæ apud *Binium* reperiuntur, nihil extat: At extare docet 26 anathematismos, quos unà cum confessione orthodoxa protulit *Caranza*, quod *Longum* non potuit latere. 7. Uberius explicant hanc Synodum *Socrates* L. 1. c. 24. & sq. *Sozomenus* L. 4. c. 5. & 6. *Epiph. heres.* 7.

De Rom. Pontif. L. 4. c. 9.

A. D. 692.

6. *Quinisextum* (ut à *Balsamone* nominatur) Concilium erratica est, *Bede* & plurimis Latinis, Synodus. 2. Sub *Justiniano* 2°, & *Sergio* Papa, qui in ea convenère Patres, quoniam 5ta & 6ta, quæ præcessissent, Synodi de moribus nil præcepissent, aut disciplina Ecclesiastica, æquissimum censuerunt ut suppleretur iste defectus: ideoque canones sanxerunt 102 in Palatii Imperialis *Trullo*; qui *Trullani* inde nominantur. 3. Hos Latini non recipiunt, qui, ipsis incisiis, absque ipsorum consensu, Pontificis præsertim plenipotencia, editos fuisse indignantur: sed acrius pungit illud, quod canone 36 æquatur *Constantinopolitanus* Romano Patriarchæ, & permittuntur ean. 13. Cleris conjugia, aliæque nonnulla quæ ad salivam Romanam non faciunt. 4. Constat interim *Gregorium* 2^m, & *Adrianum* cum Synodo *Nicena* 2^a, canonem *Trullanum*, contra iconoclastas, vibrare: quinetiam & Synodum hanc à *Nicenis* illis receptam tradit *Gratianus* dist. 16. c. 5. sed *Gratianum* dicunt cespitasse, & citasse alios non ut in se authenticum, sed ab adversariis pro tali habitum. 5. *Bellarminus* quinque argumentis hos canones *Trullanos* nullius esse roboris contendit de Pontif. Rom. L. 3. c. 18. quia nec generalis

ralis fuerunt Concilii, absque Papæ autoritate, & Synodi particulares universim absentes ut præsentēs non obligant. Non expectandum igitur ut Tridentina decreta Protestantes obligarent. 6. Addit *Longus ex Anastasio* P. 589. Bibliothecario nec receptos eos fuisse à cæteris Patriarchis, sed habitos esse indignos, qui exscriberentur, & archivis reponerentur. mirum igitur est cujus ductu ad nos pervenerant; unde æstimandi canones sunt ex consensu potius cum scripturis, quàm ex negligentium censu. 7. Quàm orthodoxi autem fuerunt hi Patres *Trullani*, & canones ex can. 2. pateat, in quo cum Synodis omnibus præcedaneis, & Patribus, quibus, nullus merito litem intendat, manifestum declarant consensum.

7. De *Francosurtensi* Concilio variant authores an habendum sit Oecumenicum, vel Provinciale. Provinciale volunt esse recentiores; quia imaginibus videtur iniquius; quod Oecumenicum agnoscunt antiquiores ob convocantes *Carolū Magnum* & *Adrianum* 1^m 300 ad minimum Episcopos. 2. Occasionem præbuit huic *Elipardus* Archiepiscopus *Toletanus*, cum *Felice Urgelitano* Aurelianensi Episcopo, qui Christum Dei filium fuisse tantum adoptivum deprædicabant: quod refellit *Aquinas* 3 part. q. 23. art. 4. *Elisit*. 3. istam hæresin præcipuè *Paulinus* in scripto quodam sacro Syllabo coram Imperatore perlecto, & à patribus approbato. 4. Confirmasse autem hanc Synodum *Niceni* 2^{di} de imaginibus adorandis sententiam contendit cum *Longo Binius*, & alii; quam sententiam (inquit *Bell.*) optarem esse veram, sed suspicor esse falsam (cui suffragatur *Baronius*) unde concludit quicquid illud Concilium definierit non magni esse faciendum; quia illi sine dubio anteponendum est Concilium *Nicænum* 2. Extant 5. De Synodi hujus gestis libri *Karolini*, quos multis scatere mendacijs asserit ibidem Cardinalis, ideoq; pronuntiat libros istos nec esse *Karoli*, neq; ejusmodi quibus ulla fides haberi potest; sed esse, tanquam

alter *Melchisedech*, sine patre, sine matre, sine genealogia, Anonymus erumpens in lucem; quæ certa fraudis sunt indicia. 6. Constat tamen *Adrianum* Papam hunc refutasse; sed non addit ut *Karoli* scriptam, verum ut librum hæreticum à *Karolo* ad Pontificem misso ut ipsi responderet. 7. Extat liber iste *Adriani* in Tom. 3. Conciliorum; at qui hòc, actis aut decretis hujus Concilii plenioribus, ut lucem aspicerent, non contigit.

A.D. 1414.

8. *Constantiense* Concilium, majore cum molimine, sub *Sigismundo* & *Johanne* 23, mille circiter Episcopos & Doctores ad Papalia tollendum schismata ex toto occidente concitavit. 2. Siquidem post *Gregorium* xi, qui reduxit ab *Avinione* (ubi per annos 70 hælisset) Papalem curiam: Quidam Cardinales *Urbanum* 6^m, qui sedebat *Romæ*, alii *Clementem* 6^m, qui concessit rursus *Avinionem*, in Papalem sublimant cathedram; in partes abeunt nationes, *Angli* nostri cum *Gallis* & *Hispanis* *Clementi* adhærere. mortuo *Urano* *Romæ* sufficitur illi *Bonifacius* 9. Isti vero *Angelus* quidam coriarius *Venetus* sub titulo *Gregorii* 12. Nec *Clementi* sublato defuit successor *Petrus de Luna Hispanus* sub nomine *Benedicti* 13. Ad hoc 3. incendium extinguendum concurrunt *Pisis* Cardinales, & Episcopi, & schismaticis istis exauctoratis, *Cretensem* quendam *Alexandri* 5 insignitum titulo ad Papalem evexerunt apicem; sed citò ægrotabat hic *Cretensis* *Petrus Philaretus* ex toxicato (ut ferunt) clysterio: & *Johannes* 23 ex electione *Pisanorum* Cardinalium cathedram illius possedit: qui, irgente *Sigismundo*, *Constantiense* hoc Concilium coegit, illique interfuit. 4. In quo criminibus plus minùs 60 orneratus respondet se Synodi censuræ submittere, à qua tamen postea, mutata sententia, nocte aufugit; & retrahens deponitur; & *Martinus* 5 per Concilium ad Papalem dignitatem exaltatur: unde illud *Johanni* accidit, quod, decidens de curru ante portam civitatis, præfagebat, hic jaceo (exclamans) in nomine omnium diabolorum. 5. Circumferuntur hujus Concilii sessiones 45.

dam-

damnantur in eo *Johannis Wiclevi* articuli 45, cujus cada-
 ver insuper designatur è sepulchro extrahendum, & in
 cineres redigendum. Illud quod ipsi ascribitur art. 6.
 [Deus debet obedire diabolo, aliàs legitur Deus dedit]
 ut habet *Bernardus Lutzenburgensis*. 6. De *Johannis Hussi*, &
Hieronymi Pragensis (contra saluum Imperatoris condu-
 ctum) injuriis & vivicomburiis prolixæ sunt tragœdiæ.
 decernunt Patres Concilium esse supra Papam, quod mo-
 derni non concoquunt Papicolæ; & fidem hæretico da-
 tam non servandam; quod hodie non defendunt, quo la-
 tentius exerceant perfidiàm incendiarii: stupendum est
 autem illud Sessione 13 decretum de calice laicis ne-
 gando, non obstante Salvatoris institutus & Apostolo-
 rum praxi. Hinc nobiles *Bohemi* irritati, in Epistola qua-
 dam 54 munita sigillis, heroicè profitentur mentiri illos
 in caput suum, qui hæreses illis (utpote *Hussitis*) obji-
 ciunt, parati legem Christi, postergatis (ut loquuntur)
 humanis in contrarium statutis, sanguine suo tueri. & de
Hieronymi Pragensis admiranda eruditione, & eloquentia
 testis est *Poggius Florentinus*: quod peculiari tractatu de-
 lineabat. 7. Comitabantur hoc Concilium (ut habet
 quidam) mulieres publicæ 450, Barbitonfores 600, jo-
 culatores 320. &c. sed boni inquit propter raritatem
 inenarrabiles. qui tamen omnes sine salvo conductu à
 vivicomburiis, vel aliis censuris fuerunt immunes.

*Salomon Ges-
 nertus.*

9. *Basileense* Concilium post annos circiter 16, pro-
 movente *Sigismundo* Imperatore à *Martino* 5º, & postea ab
Eugenio 4º indicitur: præsidebat in eo *Julianus* Cardinalis
Arelatensis, & per an. fere 18 erat continuatum. 2. Ses-
 siones numerat 45; in quibus non Episcopi tantum sed
 alii viri docti (quod in præcedentis non erat permissum)
 Conciliis; decisivam obtinuerunt sententiam. de numero
 suffragantium non constat. 3. In eo *Eugenius* 4 Papa ci-
 tatur, & non comparens, propter contumaciam deponi-
 tur: & *Amadeus* Dux *Subaudia*, qui in montibus *Ripaliae*
 eremiticam agebat vitam, sub titulo *Felicis* 5 à Cardina-

libus ad Papalem sublimitatem evehitur : constitutis his tribus veritatibus 1. Quod Concilium sit supra Papam, & quemlibet alterum. 2. Quod Papa illud legitime congregatum non potest dissolvere, prorogare, aut transferre. 3. Quodq; ista qui negat sit hæreticus. 4. Eugenius nihilominus, hisce insuper habitis, *Ferraria* erigit Anti-Synodum; quam postea *Florentiam* transtulit, ubi cum Græcis transegit, præsentem Imperatorem, & multa præstitit alia quæ supra in Concilio *Florentino* perstringuntur. 5. Confirmant interim *Basileenses* pragmaticam sanctionem, annatas damnant, concubenarios sufflaminant, quomodo *Judei* sint ad Christianismum instituendi præcipiunt, immunitatem B. Virginis à cujusvis peccati labe denuntiant, *Bohemis* laicis calicis usum in Eucharistia indulgent. Ecce altare contra altare, pares aquilas, & pila minantia pilis. 6. Propter grassantem demum pestem recipiunt se *Basileenses* *Lausannam*; ubi persuadet *Fridericus* Imperat. Duci *Amadeo*, ut fælicitatem *Felicio* Papæ exueret: quod pacis studio libenter ab eo est factum. sic reconciliatus *Eugenius*, honoratus *Amadeus* galero Cardinalitio, & dignitate Legantina, finitum Concilium. 7. Hujus nil ratum & probatum est, præter dispositiones quasdam circa beneficia Ecclesiastica, asserit *Bellarminus*. Ut schismaticum & seditiosum damnat in Concilii *Lateranensis* Sess. 11. *Leo* x. utcunq; à *Nicholao*, & *Eugenio* legimus fuisse aliquoties probatum: præsertim ante mortem *Sigismundi* Imperatoris. Illud copiosè describit & laudavit *Aneas Sylvius*, qui interfuit, & postea sub titulo *Pii* 2^{di} pontificatum obtinuit: sed mutata cum dignitate sententia. Planius & plenius ista refert in martyrologio noster *Foxus*, & Bibliotheca *Bodleiana Oxoniensis* ostendit indubitatum hujus Concilii autographon.

Q U Æ S T I O N E S.

- An {
1. Synodus 4 Constantinopolitana controversis Conciliis rectè annumeretur?
 2. Sardicensis ut Nicæna I appendix commodè censeatur?
 3. Socinianiſmus hodiernus de S. S. Triade ſit Photinianiſmus redintegratus?
 4. Synodus Quini-ſexta ſeu Trullana exuffletur meritò ut erratica?
 5. Francofurtenſis Nicæni 2 ſubvertat dogmata?
 6. Conſtantiensis & Baſileenſis legitima fuerint Synodi, & generales?
 7. Conveniat inter Papas & Papicolas de general. Concilio-
rum numero, aut authoritate?

CAP.

C A P. VII.

De Conciliis rejectis.

I. **S**ub titulo rejectorum Conciliarum transeant hujusmodi concilia, quæ vel dogmata hæretica statuminauerunt, vel schismata & turbas, cum Christiani ovilis dissipatione, factiosè excitarunt.

	1. Antiochenum.
	2. Mediolanense.
2. Quo stigmate	3. Seleuciense.
notantur præ cæteris	4. Ephesinum 2 ^{dum} .
	5. Constantinopolitanum.
	6. Pisanum 1.
	7. Pisanum 2.

A. D. 340. 3. *Antiochenum* hoc concilium à quinque aliis, quæ recenset *Bellarminus*, est discriminandum: quod & *Longus* repetit, aliâq; Concilia *Antiochena* commemorat. 2. Hoc ad *Constantii*, & *Julii* 1 refertur tempora. Notum est *Athanasii* exilium, & restitutio per *Constantinum* *Constantini Magni* filium: hanc illegitimam fuisse clamabant *Arian*, ni, quia eadem qua ejectus restitendus erat auctoritate: causa ad *Julium* Papam delata; indicit ille *Rome* Synodum. 3. Istam vero ut eluderent *Eusebiani*, hæreticorum principili, *Constantium* subducunt facile ad *Dominici* auri encænâ (hoc est) ad consecrationem Templi magnifici

fieri à Constantino Magno Antiochiæ extractum, quò confu-
xerunt 90 circiter Episcopi, ex quibus 30 Ariani, Impera-
toris studio & autoritate, contra duplicata orthodoxo-
rum suffragia, obtinuerunt restitutionis Athanasianæ con-
demnationem. 4. In depositi sedem ab Eusebio Nicomedi-
ensi substituitur Eusebius quidam Emyssenus, Arianismi in-
signis hyperaspistes; sed nondum sacris initiatus. Is, ut
habet Poeta;

A se Tantalides onus invidiamque removit.

Occupat igitur cathedram Gregorius Capadox, quem alii
vocant Georgium, putantes esse Sanctum tantoperè à no-
stris celebratum. Constat siquidem illum è medio fuisse
citò sublatum, nec difficile est Arianis triumphantibus
martyrem suam equestri canonizatione honorare. 5. Gra-
tianus & Caranza plurima citant ex hac Synodo tanquam
orthodoxa; quo nomine à recentioribus corripuntur.
6. Formulam ediderunt fidei tam veritate & errore in-
ternodiam, ut qui cavet ne decipiatur, vix cavet dum e-
tiam cavet: omissione enim, quod stabiliret veritatem,
enervant quod ponere in se suscipiunt. 7. Canones ejus
25, quos apud Longum habeas, cum aliquibus anno-
tatis disciplinam potius receptam, quam dogmata
attingunt Ecclesiæ. Vid. Socrat. L. 2. c. 5. Sozomen. lib. 3.
cap. 5.

Baron.
Long.

4. Mediolanense eadem arat vitula sub eodem Constantino Imperatore, & Liberio Papa. 2. 300 circiter in eo con-
fluxissent Episcopi, quibus præfuit Imperator ipse, or-
thodoxorum partibus infensissimus. Ego (inquit Impe-
rator) Athanasii accusator sum, meo nomine illis cre-
dite. 3. Catholici, qui interfuerunt, Occidentales (O-
rientales enim pauci affuerunt) Episcopi se omnia con-
cessuros Arianis spondebant, si Nicæni fidei isti priores sub-
scriberent: sed obstiterunt Valens & Ursacius primipili,
F istius

A. D. 355.

istius factionis hamaxarii, Imperatoris epistola (que in Synodo legebatur) suffulti. 4. Sequuntur sunt deinde Episcoporum degradationes, non salutare Ecclesiasticarum determinationes; sic ut conjurationem potius malignantium, quam conventum Christianorum illum fuisse diceret. 5. Id egerunt precipue, ut Liberium Romanum Episcopum, quâ muneribus, quâ minis in suam perfidiam pellicerent. Qui Imperatori (his posthabitis) exilio illum in Thracia adjudicanti & itineris sumptus offerenti masculè sic respondisse fertur. Tu Ecclesias orbis terrarum expilasti & jam mihi ut damnato & egenti offers elemosynam? abi primum ut Christianus ipse fias. 6. Felix Diaconus in Liberii locum suspectus Arianis quidem communicavit; licet fidem Nicenam integrè semper retinuit: quod populo orthodoxo parùm satisfecit. 7. *Hosius Cordubensis*, propè tum temporis centenarius, istius tyrannidis scuticas non evasit. *Hilarius* Diaconus virgis ad subscriptionem postulatur: alii contumeliis, vinculis, exilio, direptionibus ad consentiendum corripuntur. Nec sub

A. D. 363.

5. *Seleuciensi* conciliabulo orientali, sub eodem Constantio, cessavit persecutio. 2. Convenissent prius eo tempore *Arimini* (ut vult *Bellarminus* ex *Hieronymi* chronico) 600 Episcopi, è quibus Orientales heterodoxi ab orthodoxis numero, & argumentis superati, in *Seleucia Isaurie* hoc conciliabulum ex Imperatoris mandato ferunt. 3. Hic vero inter *Acacianos* & *Semi-Arianos* non convenit: *Acaciani* consubstantialitatem prorsus explodunt; admittunt *Semi-Ariani*, suo sensu, retento tamen fermento, quod totam massam corrumpit. 4. Inter altercandum prævalent *Semi-Ariani*; formulamq; fidei in encœniis *Antiochie* constitutam retinendam esse, & subscribendam definiunt: contradicentes sive *Acacianos* sive *Arianos* è suis ejcitant sedibus. 5. Condemnati se recipiunt ad Imperatorem, impetrantq; ut conventu alio *Constantinopoli* coacto in integrum restituantur. hic novum cudunt symbolum,

symbolum, in quo non modo substantiæ, sed etiam hypostasis, vel substantiæ excluderentur termini. 6. Hoc non recipientes Semi-Ariani ab Atacianis vice versa à suis sedibus exulare coguntur. Interim ut viderentur catholici *Aecium* suæ sectæ condemnant authorem. Ita Pharisæi & Sadducæi se invicem impetentes in causa B. Pauli propria raptantur vertigine. 7. *Hilarius Pictaviensis* (quem Sabellianum prædicant) cum catholicis occidentilibus non patiuntur se Nicæna fide, vel latum unguem, abduci. Interponit Imperator non habere vires ullas Concilii alicuius definitionem, cui statuta ipsius robur & copiam denegarent; qui coegit Episcopos tali fidei formulæ ab *Arimino* ad *Constantinopolim* adductæ sic subscribere, ut alia Occidentis, alia Orientis ejusdem Imperatoris jussu obtinuerit fidei professio. Consulatur *Ruffin.* L. 10. c. 21. *Socrat.* L. 2. c. 31. 32. *Athanas.* de Synod. *Barron.* An. 359. n. 61. & sq. *Long.* p. 270. *August.* *Hieron.* *Basil.* apud *Bell.* de Concil. L. 1. c. 6. & alii.

Ad. 23. 10.
Apud Hilar.
L. 2. p. 44.

Sozomen. c.
35. *Hist. Tr.*
part. L. 5. c.
34.

6. *Ephesino* Concilio 2do causam præbuit *Eutychetis* Archimandritæ *Constantinopolitani* hæresis; qui post *Manetem*, & *Apollinarem*, carnem Christi nostri non fuisse similem, sed delapsam è cælo B. Virginis uterum, tanquam solis radios, penetrasse, adeoque duas in Christo incarnato negavit naturas, sed carnem in divinitatem commutatam esse asserbat. 2. Ob prodigiosa hujusmodi deliria, quibus plurimos dementasset, cum à *Flaviano Constantinopolitano Patriarcha*, *Eusebio Dorilei* Episcopo, aliisque illorum symyktis meritò esset condemnatus; tantùm abfuit ut resipisceret, ut per *Chrysaphium Eunuchum*, & *Eudoxiam Imperatricem* suis irretitos illecebris, à ductili *Theodosio* 2do obtinuerit, ut illustrius Synodale examen totum negotium subiret. 3. Indicitur igitur hæc Ephesi auctoritate Imperatoria; confluunt Episcopi 128, præfidet *Dioscorus Alexandrinus*, citatus *Leo* ab occidente, ne videretur tantùm negligi, mittit 3 legatos. 4. In conventu omnium omnia peraguntur ad *Dioscori* nutum,

A. D. 449.

qui non plenior Eutychianismo quàm arrogantia & tyrannide, orthodoxos audire noluit, Leonis literas & legatos, sicut & Eusebii Dorilei Eutycheti impacta crimina ne hili quidem æstimavit. 4. Absolvitur tandem Eutyches; Reclamantes fustibus ad subscriptiones postulantur. Flavianus reluctans sic calcibus (ipsius ut quidam afferunt, Dioscori inter ceteros) tam furiosè impetitur, ut triduo post animam Deo reddidit. 5. Sedibus exultantur Ibas Edissenus, Eusebius Dorilei, & Theodoretus Cyri cum aliis doctissimis Episcopis. Legati Papales non absque vitæ summo discrimine ad suos dilabuntur. 6. Qua de feritate plusquam barbarica quæritur coram Dioscoro, apud Patres Chalcedonenses causam postea agente, Episcopus Acacius. Puræ chartæ subscripsimus compulsi, & violenter, & multa mala perpeffi sumus, usque ad vesperam tenuerunt nos reclamantes in Ecclesia, & ægrôtantes quiescere non permiserunt, sed milites nobis cum fustibus, & gladiis imposuerunt, & sic nos fecerunt subnotare. 7. Unde *ἡμεῖς* hæc, sive prædatoria meritò ab omnibus piis appellatur Synodus; in qua thronum erexit Sathan, non multo post in Concilio Chalcedonensi celeberrimo frustulatim comminandum. Liberat. in Breviar. c. 12. Evagr. l. 1. c. 9, 10. Niceph. l. 14. cap. 47.

A.D. 730.
Bell. de Con-
st. l. 1. c. 6.

7. Concilium Constantinopolitanum, quod rejectis accensetur, duplex à nonnullis statuitur: quæ alii in unum constant, sed constat distinctio. Iquia 1um sub Leone Isaurio Patre An. 730. Secundum per Constantinam Copronymum An. 755. dicitur fuisse celebratum. 2. Unum interim oppugnant imaginum & reliquiarum cultum, quo non sine unum, vel unienda saltem habeantur. 3. Primum sub Leone Sanctorum intercessionem decernit esse imaginariam, cultumque per imagines meram esse idololatriam. Germanus Patriarcha Constantinop. Johannes Damascenus, & alii imaginibus nimium propensi dignitati-
bus

bus suis spoliatur. 4. Pro imaginibus intercedit Gregorius 3 in Romana Anti-Synodo; qua Orientales sub stigmate hæreticorum iconoclastarum excommunicat. 5. Ista non deterrent filium Constantinum Copronymum, quo A. D. 755. minds se iconoclastem esse commonstraret; 338 cogit Constantinopoli Episcopos, quibus ipse præest, & imagines non resistentes persequitur. 6. Hanc & 7. Synodum Oecumenicam amplexi sunt nonnulli; sed ita detestati sunt Romanenses, ut, ob controversiam hanc imaginariam, rebellarunt in Principes suos legitimos, Imperatores Græcos: unde postea successit occidentalis ab oriente divisio, quæ hostibus Ecclesiæ rupturam nunquam resarciendam præbuit. 7. Hujus (si placeat statuis, & imaginibus) corrigit errores Concilium Nicenum 2^m; de quo in præcedentibus: sed quàm nervosè, & theologicè patet ex ipsius decretis. De hisce duabus Synodis vidè Paulum Diaconum Li. 21. 22. rerum Romanarum & Zonaram in Annalibus.

8. Concilium Pisanum 1um nescit an inter reprobata vel probata statueret Bellarmine: habetur ab aliis Generale, & defenditur triduana disputatione à Laurentio Rodulpho Florentiæ, teste Antonino, Gersono, Azorio, aliisque. 2. Interfuerunt ipsi Cardinales 23, Patriarchæ 3, Archiepiscopi, & Episcopi 300, Monasteriorum Præfeti 28, Theologi & legati Principum numero indefinito. 3. Coëgit tot & tales viros illustres in talem consessum non ferendum schisma inter Benedictum 12, & Gregorium 13, cathedram Papalem tantum non in bicipitem Parnassum distrahentes; de quibus in Concilio Constantiensi dictum est antea. 4. Utrunque citatum, contumacem perjurum deponit Concilium; & Alexandrum 8 autoritate propria in Petri collocant cathedrâ: quod utcumque schisma non sustulit. Alexander tamen 5 sic electus in Paparum catalogo recensetur. 5. Hujus Concilii occurrunt sessiones 23, & prostant acta Luteri excusa cum Christianissimæ

A. D. 1409.
Ecll. de Concil. l. 1. c. 8.

Regis.

3. Parte Tit.
22.c.5. §.2.
& 3.

Regis privilegio an. 1612. 6. *Antoninus* hoc rejicit, ut conciliabulum acephalum; quia tumultuario, quasi à Cardinalibus absq; Pontificis autoritate, erat congregatum. Sed 7. Eventibus extraordinariis arripienda sunt remedia; non quæ lex suppeditat, sed quæ ad manum expeditiora: nam quomodo hic caput consuleret, quod laborabat duplici impostemate: admovissent revera cæterum Christiani Principes, Imperator præcipue; sed quia consenserunt cum Cardinalibus non irrita æstimanda decreta ob annuli Piscatoris defectum.

A.D. 1511. 9. *Pisanum* 2^{dum}, sub *Maximiliano* Imperatore, & *Ludovico Gallorum Rege*, contra *Julium* 2^{dum} Papam erat coactum. 2. *Julius* is juramento obstrinxisset, se, infra biennium post electionem ad Papatum, Concilium generale esse celebraturum: sed turbis secularibus intervenientibus, politicæ quàm juramenti ratio potior habetur; tergiversatur, differt, expectantes eludit. 3. Sub patrocinio igitur Imperatoris, & Regis *Franciæ* Cardinales quidam eminentiores *Pisis* conveniunt; Pontificem citant; ad vadimonium & rationem de objiciendis reddendum. 4. Tantum abest ut obsequatur, ut illos omnes unà cum Rege *Galliæ* excommunicationis ferit fulmine: Imperator ipse vix evalit; sed remissior factus pro tempore, declinavit incendium. 5. Anti-Synodum Pontifex *Lateranensem* indicit *Rome*; confluunt Cardinales, & Episcopi qui ipsius favebant partibus: apud quos excusat perjurium; purgat se ab objectis, moritur. Succedit *Leo X*, Concilium cum applausu continuat, plurima sanxit decreta, ut superius in Concilio *Lateranensi* 53° inter Synodos Oecumenicas accipimus. 6. Cardinales *Pisani* cum suis se tandem submitunt, & supplices pristinae dignitati sunt restituti; *Gallus* perstat, cudatq; pecuniam cum hac inscriptione, *perdam Babylona*. 7. Non (quod sciam) Concilii huius schismatici decreta aliqua extant; rejicitur à Pontificis, eo præsertim nomine, quod non indictum

indictum à Pontifice, sed insolenter contra Pontificem *Long. p. 901.*
 à suis subditis. 2. Quod tempus ad comparandum
 Convocatis nimis angustum erat præfixum. 3. Quod
 Civitas Pisana bellis præcedentibus exhausta Concilio
 non erat locus idoneus. 4. Quod à Lateranensi subse-
 quente prorsus erat abnegatum, & rejectum; & revera
 Pontifex à suis, utcumq; perjurus, & flagitiosus, non erat casti-
 gendus: sed à Domino suo Imperatore, reliquisq; Princi-
 pibus Christianis cogendus in ordinem.

QUEST.

Q U A E S T I O N E S.

- An {
1. Concilium Antiochenum, ob defectum tantæ convocatio-
nis Papalis, habeatur rejectaneum?
 2. Constantius Imperator in Concilio Mediolanensi Pre-
sidis & accusatoris partes adversus Athanasium jure po-
tuit sustinere?
 3. Statuta cujusvis Concilii absq; confirmatione Imperato-
ria apud suos subditos sint invalida?
 4. Synodus Ephesina 2^a merito appelletur *λυσειν*?
 5. Iconoclastæ sub Leone & Copronymo hæreticis rectè ac-
censeantur?
 6. Paparum perfidia idololatrica, in imaginibus asserendis,
Occidentales proditoriè ab Imperatoribus Græcis abalie-
navit?
 7. Synodus Pisana 2^a jure potuit Julium 2^m suum Papam
à Spiritualibus & temporalibus suspendere?

C A P.

CAP. VIII.

De Conciliis nationalibus.

1. **P**recesserunt (quoad indictionem saltem aliquo modo): Concilia generalia: succedunt Nationalia, quæ suo ambitu provinciales cujusvis Metropolitani, & Diocesani cujullibet Episcopi inter suos limites includant Synodos.

Istæ 1. cedunt Generalibus. 2. Nec obligant aliquos extra limites præscriptos. 3. Valent tamen apud omnes eorum decreta scripturis conformia, & à Generalibus confirmata.

	1. Italica.
	2. Hispanica.
	3. Gallica.
2. Tribuuntur vero in	4. Germanica.
	5. Orientalia.
	6. Africana.
	7. Britannica.

3. De quibus compendii non est minutatim agere; plurima enim ex his, vel frustulatim occurrunt apud historicos, absque sessionibus, aut canonibus: aut aliena sunt istorum temporum conditioni accommodata, aut obsoleta abiære in desuetudinem. Carptim igitur sufficit, quæ nobis usui esse possunt, delibare, indicatis obi-

ter diexodicis unde ampliora petantur.

4. In *Italia* occurrunt 115 tales Synodi quasi nationales, quæ titulis Conciliorum *Romanorum* insigniuntur.

2. Perpendantur ista, quæ multiplicantur per *Victorem* & cæteros de celebratione Paschatis; eaque quæ lapsos pœnitentes, contra *Novatianorum* plusquam Stoicam torvitatem in communionem Ecclesiasticâ receperunt. 3. Sub

A.D. 494.

Long. p. 413.

Dist. 15. c.

Sancta Romana.

Gelasio illud est libratoris momenti, librorum orthodoxorum, & heterodoxorum index expurgatorius in Synodo 70 Episcoporum confectus, & in jus Canonicum à posteris relatus: ubi plura de legendis infidelium, & idiotarum exterminandis: sed nihil de Suprematu Papali, quod Moderni infarciunt, inveniâmus. 4. Non prætereundum est *Simceffanum* illud Concilium difficillimis temporibus à 300 Episcopis celebratum; quo condemnatur *Marcellinus* Papa, quia idolis sacrificasset: nec excusat ab errore, quod hoc metu fecit, & egit postea pœnitentiam: valeant ista apud Deum ut ignoscat, non apud homines ut infallibilem conditionem Papalem agnoscant. 5. Notandum etiam, & venit illud à *Johanne* 23

Long. p. 160.

Bell. de Rom.

Pontif. L. 4.

c. 8.

coactum Concilium ad Imperatorem *Sigismundum* coronandum; ubi impudens bubo, iterato se inauspicato aspectu ingerens, turbavit & dissolvit totum negotium. 6. Synodus *Papiensis* Papam Imperatorem & ipsos excommunicantem masculè vicissim excommunicant; & *Brixien- sis* *Gregorium* 7^m, vulgo *Hildebrandum*, Pontificium omnium pugilem ferocissimum, absque scrupulo deturbant è cathedra. 7. In Synodo *Melfitana*, & aliis habentur plurima in disciplina Ecclesiastica observatu dignissima, sepositis nonnullis superstitionis, & ambitiosis corruptionem seculi, in quibus erant coactæ, nimium redolentibus:

A.D. 1410.

A.D. 1076.

Long. p. 734

Id. p. 739.

Id. 741.

5. *Hispania* exhibet Concilia. 1. *Toletana* 25, in quibus multa piè & prudentè fuerunt decreta; ut in primo assertio ista fidei contra *Priscillianistas* &c. 2. *Elibertinum*, quod 81 can. sancivit salutare: 36us prohibet ne picturæ fiant in Ecclesia. 3. *Cæsar Augustanum* etiam contra *Priscillianistas*;

scillianistas;

scillianistas; in quo præcipitur ne quis Doctoris sibi usurpet titulum, nisi sit legitimè ad illum promotus. 4. *Illerdense*, ex quo 4e canones citat *Gratianus*, quorum unus est, in quadragesima nuptias non esse celebrandas. 5. *Bracarense* 1^m & 2^m, in quibus non tantum *Manichæi*, *Mathematici*, & *Priscillianiste* debito inuruntur stigmate; sed ad *evangelicam* in Ecclesia conservandam plurima non contemnenda at-
texuntur. 6. *Matiscenense* 1um etiam & 2^m Clericorum reformat mores; & de solvendis decimis, & hospitalitate servanda pia quædam inculcant, hoc tempore nimis in-
super habita. 7. *Hispalense* contra *Acephalos*, quod improbat prorsus Presbyteri per Presbyteros, & à Chore Episcopis Ecclesiarum consecrationem. Petantur ista copiosius ex *Garsia Loaysa* qui studiosius conquisivit, & collegit concilia *Hispanica*. Nec

6. *Gallia* minus ferax conventuum est æstimanda. 1. In *Long.* 433. quæ è Conciliis 13 *Parisiensibus* unum contra sacrilegos, *Id.* 643. & alterum 3 libris diffusum, Principibus, Episcopis, subditis inculcans salutifera, præcipui sunt momenti. 2. *Arelatense* 1^m in causa *Ceciliani* & *Felici* Episcopi *Aptungitani*. 2^m contra *Phorinianos*, *Bonosianos*, & de disciplina inter Clericos servanda. 3^m quod *Fausti Rhegiensis* anathematismos, & *Lucidi* exhibent confessionem, præ cæteris sunt expendenda. 3. Septem Concilia *Aurelianensia* de disciplina Ecclesiastica plurima habent non contemnenda. Notandum illud in 1° de rogationibus, & litanis ante *Id.* 429. ascensionem Domini celebrandis. 4. *Arausicanum* 2^m *Pelagianos* & *Semi-Pelagianos* ex scriptis *Augustini* prorsus transfigit. 5. *Bituricense* sanctionem pragmaticam adversus Papales obfirmat machinas. 6. *Cabilonense* Sanctuarii *Id.* 562. privilegia, & Sabbathi reverentiam sartam conservat te-
ctam. 7. *Vasense* gloriam Patri, & Kyrie eleyson cum *Id.* 258. Trisagio litanis ascribenda præcipit. Consulatur *Jacob.* 448.
Bermundi Synodorum Gallicanarum collectio.

7. In *Germania* superiori & inferiori, præter 9 Syno-

dos Colonienſes, obſerventur hæc præ cæteris Concilia:
 II. p. 911. 1. *Auguſtanum* de reformatione Cleri. 2. *Bavaricum* de ſab-
 618. bato, & bonis Eccleſiæ 3. *Wormatienſe* de decore
 in Eccleſiaſticis obſervando, & facinoroſis puniendis.
 4. *Moguntinum* 1^m de immunitatibus Eccleſiaſticis. 2^m
 Contra *Gotteschalcum*. Et 3^m, in quo præcipiuntur præ-
 ces pro rege *Arnulpho*, & conjuge, nec non pro ſtatu totius
 Chriſtianitatis. 5. *Aquiſgravenſe* de ordinibus Ec-
 689. cleſiaſticis. 6. *Erfordienſe* de diebus feſtis. 7. *Dordrech-*
 699. *tanum* contra Remonſtrantes, eorūque præceptores,
Socinianos.

8. Sub Orientalibus comprehendantur *Græca Euro-*
peæ, & in vicino *Aſiana*; cujuſmodi inter Græcos nu-
 ul. 337. merantur 1. Concilia *Conſtantinopolitana* 33. 2. Syno-
 dus ad quercum, in cauſa *Chryſoſtomi* & *Photii*. 3. Orien-
 tale contra *Maſſilianos*, qui ſtrophis ſuis Eccleſiæ im-
 ponebant. 4. *Ancyranum* de lapſis recipiendis, & rejici-
 353. endis. 5. *Laodicenum* contra Angelo-latriam can. 35. & de
 185. canone ſcripturæ can. 58. 6. *Gangrenſe* de moribus reli-
 222. gioſè formandis. 7. *Tyrinum* in quo vexatus, & liberatus
 127. magnus ille *Athanaſius*.

9. Sub *Africanorum* Conciliorum titulo Concilia fe-
 rè 20 à Summiſtis memorantur; quorum canones; pro-
 miſcè in unum collecti, haud facile à poſteris diſtin-
 guantur. 2. E *Carthaginenſibus* 15 Sextum inſignioris eſt
 vid. Baron. notæ; quo Pontificum *Romanorum* fraus detegitur, ob-
 an. 334. n. 32. trudendo, pro recipiendis appellationibus, canonem
 L. 349. *Nicæni* Concilii ſuppoſititium. 3. Quin & 3^a prima; de
 hæreticorum baptiſmate non probando inter *Cyprianum*
 & *Stephanum*, oſtendunt non tantam fuiſſe authoritatis
 inæqualitatem, ut *Africanum* *Romanæ* cederet plenipo-
 tentiæ. 4. Præ cæteris penſitanda occurrit *Milevitana*
 Synodus, qua *Pelagianismus* à 60 Episcopis penitus eſt
 conſoſſus. 5. Concilium *Hipponenſe* canones aliarum
 Long. p. 342. Synodorum accommodatiores colligit, & contrahit.

6. In

6. In Concilio Cavernensi, inter *Primianistas* & *Maximianistas* egregia observetur pugna andabatica, quod plerumque contingit cerebrosis quibusvis schismaticis, qui cum ab Ecclesia semel desciverint, inter se non diu conveniunt. *Augustinus* in Ps. 36.

7. Quo spectat etiam Conciliabulum *Bogiense*, ubi 340 Episcopi à *Primiano*, *Carthaginensi* Episcopo concitati, *Maximinum* absentem cum suis sequacibus, infra minimorum detrudunt subsellia. *Aug. contr. Cresconium* L. 3. c. 53. *Africa* Concilia à *Iustello* congeruntur studiosius, & prostant.

10. Inter Concilia *Britannica* notentur ista præ cæteris. 1. *Wintoniense* tempore Regis *Edgari* sub *Dunstano*, ubi contra sacerdotes uxoratos lignea crux tulic suffragium. unde versus,

Humano more crux præsens edidit ore,
Cœlitus effata, quæ prospicis hic subarata,
Ab sit ut hoc fiat, & cætera commemorata.

2. *Oxonienſe* sub *Stephano Langthon* *Cantuariensi* Archiepiscopo; qui *Biblia* distinxit in capita, & commentariis illustravit. Ab hoc habemus excommunicationes, & constitutiones 48 de bono Ecclesiæ regimine, quas sparsim suis provincialibus intertexuit *Linwoodus*: jundum legantur apud *Binium*, *Longum*, & alios. 3. *Claringdonense* sub *Henrico 2º*, præſidente regis jussu *Johanne* de *Oxonio*. In hoc stabiliuntur 16 capitula consuetudinum *Anglicarum*, referente *Math. Paris*; quæ *Romanensium* non fecerunt ad salivam, ut patet ex censuris [damnavit] & [toleravit] singulis à *Longo* annexis. 4. Concilium sub *Edvardo 6º*, in quo 39 confessionis *Anglicanæ* articuli fuerunt conclusi, & confirmati. 5. Synodus sub eodem, ubi liturgiam, quam habemus *Anglicanam*, à 7 Episcopis, & Doctoribus 4^r concinnatam, publico consensu Ecclesiæ stabilitam accipimus: quam (ut & articulos præcedentes) Principes inſequentes *Elizabetha*, *Jacobus*, & *Carolus*: expensam, & ratam commendarunt.

runt posteris. 6. Synodus *Londinensis*, in qua 141 constitutiones ad pium, & pacatum spectantes Ecclesiæ regimen, à convocatis Episcopis aliisque Ecclesiæ deputatis Regi *Jacobo* oblata, ipsius regali authoritate debito modo confirmantur. 7. Concilium *Perthense* in *Scotia*, ubi articuli de Eucharistia administranda agitantibus. 2. De Baptismo privato, si res ita tulerit. 3. De confirmatione. 4. De festis admittendis, & 5. De genuflexione in cœnæ perceptione (ringentibus licet sectariis) ut ritus venerandos, & retinendos probarent. *Britannica* qui reconditiore expetit, celebris antiquitatis mystes *D. H. Spelman* affatim illi satisfaciet. Extâtque Synodi *Perthensis* plenior explicatio & defensio.

Q U Æ S T.

Q U Æ S T I O N E S.

- An {
1. Concilia Nationalia magis obligent immediate illius subditos, quàm generalia remotiora?
 2. Posita Papæ infallibilitate opus sit aliquo concilio, præsertim Italico?
 3. Zosimus, Bonifacius, & Cælestinus fraudulenter canonem Nicæni primi Africanis obtulerint?
 4. S. Augustinus, & alii in Carthaginensi Synodo 6ta dissentientes, exclusi morerentur à communione Romane Ecclesiæ?
 5. Synodus Brixienfis jure potuerit Papam deponere?
 6. Generalis Concilii decreta à particulari quavis Synodo, sub quovis prætextu, possint abrogari?
 7. Ritibus Ecclesiæ imperandis receptivam, non præceptivam auctoritatem laici tantum obtineant?

CAP.

CAP. IX.

De Colloquiis.

I. **C**olloquia Ecclesiastica fuerunt habiti inter Theologos conventus, in quibus nil canonicè determinatur, sed dissentientium opiniones ad examen revocantur, & discutiuntur.

	1. Publicæ alicujus auctoritatis dispositione.
2. Idque vel	} 2. Privata Doctorum <i>supra</i> arbitraria.

3. Colloquia publica primæ classis fuerunt, vel cum	}	1. Fratribus dissentientibus.
		2. Pontificiis.
		3. Lutheranis.
		4. Anabaptistis.
		5. Remonstrantibus.
		6. Anti-Trinitariis.
		7. Disciplinariis.

4. Ad fraternas. cōponendas lites habebatur colloquium.	1. <i>Marpurgense</i> de tollendo dissidio Eucharistico. <i>Adamus in. vit. Germanorum Theolog.</i> p. 30.	1529.
	2. <i>Spirense</i>, in quo nomen protestantium primo est auditum. <i>Alsted. Chron.</i> p. 162.	1529.
	3. <i>Smalchaldicum</i>, cui intersunt <i>Legati Britannici</i>, cum cæteris, ut fœdus inter reformatos sanciretur. <i>Id.</i>	1536.
	4. <i>Interimisticum</i>, de pacificatione, in quo <i>Augustæ</i> liber scribitur conciliatorius, qui propter colloquentium scopum bellum excitavit adiaphoristicum, quod expiravit in formula <i>Passavii</i>.	1548.
	5. <i>Alienburgerse</i>, inter <i>Lutheranos</i> de justificatione. <i>Adamus</i> p. 613. ut actum postea inter eosdem in colloquio <i>Quedlingburgensi</i> de ubiuitate. <i>Ib.</i> 622.	1569. 1583.
	6. <i>Torgense</i> de variis religionis articulis. <i>Ib.</i> p. 649. Ut postea in colloquio <i>Bipontino.</i> <i>Ib.</i> 780. & <i>Badensi</i> <i>Ib.</i> 655.	1576. 1585. 1589.
	7. <i>Herizbergense</i> circa librum concordie. <i>Ib.</i> 750.	1578.

5. Collo-
quia cūm
Pontificiis
eminentio-
ra circum-
feruntur

1. *Wormatiensis* duo, 1um A. 1541. *Sleidan.* ad illum an. *Adamus* p. 338. 2um de variis religionis articulis A. 1557. *Adamus* p. 349.
2. *Ratisbonensis* tria, 1^m An. 1541. 2^m 1546 de variis religionis articulis apud eodem. 3^m De Iudice controversiarum A. 1601. quod plenè extat à pluribus vel probatum, vel exagitatum.
3. *Possiacenum*, An. 1561 de Ecclesiasticis negotiis variis. *Sleidanus. Adamus.*
4. *Sangermananum*, eodem anno de rebus eiusdem. *Adamus.*
5. *Mompelgardense*, de czna & persona Christi A. 1586 ubi *Beza* actor primipilus. prostat integrè.
6. *Oxonienſe*, in quo *Cranmerus* Archiepiscopus *Cantuariensis*, *Latimerus* *Vigornienſis* Episcopus, & *Ridley* *Londinenſis*, pugiles veritatis infracti, martyrio comburenti sunt affecti. *Fox Martyrolog.*
7. *Londinenſe* 1^m tempore Reginz *Mariæ*, in quo *Joh. Philpot* egregiè suas partes egit. 2^m in principio regni *Elizabethæ*, ubi *Papicolæ* ad congressum (ut filii *Ephraim* armati) vocati, tantum non ridiculè sese dederunt. *Id.*

Conciliorum Synopsis. • 37

6. Inter Calviniano seu Zwinglianos (ut loquuntur) & Lutheranos extat colloquium 1. Maulbrunense de cœna Domini, & Christi majestate. 2. Wittenbergense inter Urbanum Pierium, Hunnium & alios Lutheranos. 3. Francofurtense procurante Casimiro Palatino. Alsted. 1561. 1593. 1577.

7. Colloquia cum Anabaptistis fanaticis, phreneticis, enthyasiastis referuntur ista *****

8. Cum Remonstrantibus, instar omnium, est illud colloquium Hagienſe; à diversis editum diversimode; cui prodroma fuit inter Amesium & Grevinchovium contestatio.

9. Anti-Trinitarios respiciunt colloquia 1. Genevenſe Calvini cùm Serveto. *****

10. Colloquia privata his possunt adjici 1. Vinariense, inter Strigelium & Illyricum de libero arbitrio Adamus p. 474. 2. Argenteratense, inter Illyricum & Jacobum Andreae de peccato originis. 3. Swalbacense, inter Pareium, & Melhusium, aliosque Jesuitas. 4. Fontbellaqueense, inter Peronium & Du Pleſſis. 5. Parisiense, inter Du Moulin & Guntyer. 6. Fulconis, Haimeri, Charci, cum Campiano Jesuita. 7. Rainoldi cum Harro multiplici refertum eruditione; quibus cætera, quæ occurrant in eodem genere, à studioso possunt adjici.

Gloria Patri & Filio & S.S.

In Syntagma Scholasticæ

Theologiæ Index

Mnemonicus.

P R O O E M I U M.

De Theologia Scholastica ingenere. pag. i.

Index Capitum.

1.	DEO.	pag. 4.								
2.	OPERIBUS IPSIUS.	pag. 7.								
3.	PECCATO.	pag. 11.								
4.	REDEMPTIONE,	in quo								
	De	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">Sect.</td> <td rowspan="2">{</td> <td>1^a</td> <td>LEGE.</td> <td>cap. 15.</td> </tr> <tr> <td>2^a</td> <td>SALVATORE.</td> <td>cap. 20.</td> </tr> </table>	Sect.	{	1 ^a	LEGE.	cap. 15.	2 ^a	SALVATORE.	cap. 20.
Sect.	{	1 ^a			LEGE.	cap. 15.				
		2 ^a	SALVATORE.	cap. 20.						
5.	GRATIA.	pag. 23.								
6.	SACRAMENTIS.	pag. 27.								
7.	NOVISSIMIS.	pag. 32.								

INDEX

INDEX CAPITUM IN

Synopsin Conciliorum.

- De CONCILIIS
1. De SYNODIS in genere. pag. 1.
 2. JUDAICIS. pag. 4.
 3. APOSTOLICIS. pag. 8.
 4. OECUMENICIS GRÆCIS. pag. 11.
 5. OECUMENICIS LATINIS. pag. 20.
 6. CONTROVERSIIS. pag. 29.
 7. REJECTIS. pag. 38.
 8. NATIONALIBUS. pag. 47.
 9. De COLLOQUIIS. pag. 54.

Syllabus Conciliorum.

CAP. 2. De Conciliis Judaicis.

- Talia fuere,
Conventus
1. Sic hemiticus	}	pag. 5.
2. Hierosolymitanus 1 ^{us}		
3. Carmelitanus.		
4. Hierosolymitanus 2 ^{dus}		
5. Hierosolymitanus 3 ^{ius}		
6. Hierosolymitanus 4 ^{cus}		
7. Synodus, quæ dicitur Sapientum.		pag. 6.

Index Capitulum

CAP. 3. De Conciliis Apostolicis.

Hæc Concilia vulgo notantur	{	1. De Surrogatione Matthiæ in locum Judæ proditoris. 2. De electione septem Diaconorum. 3. De lege ceremoniali non urgenda. 4. De toleratione legalium ad tempus. 5. In quo Symbolum quod dicitur Apostolicum, mutuis Apostolorum operibus fertur esse constatum. 6. Quod obtrusit Ecclesiæ Canones 85 incertæ fidei, sub Apostolorum autoritate. 7. Antiochenum.	} 9.

CAP. 4. De Conciliis Oecumenicis Græcis, sive Orientalibus.

Horum insigniora fuere	{	1. Nicanum 1^m pag. 12. 2. Constantinopolitanum 1^m 3. Ephesinum 1^m 4. Chalcedonense. pag. 14. 5. Constantinopolitanum 2^{dum} pag. 15. 6. Constantinopolitanum 3^{tium} pag. 16. 7. Nicanum 2^{dum} pag. 17.	} pag. 13.

CAP. 5. De Conciliis Oecumenicis Latinis, seu Occidentalibus.

Hæc Græcis statuuntur parallela	{	1. Ariminense. pag. 20. 2. Laterana 4^r. pag. 21, & 22. 3. Lugdanensia 2°. pag. 23, & 24. 4. Viennense. pag. 24. 5. Florentinum. pag. 25. 6. Lateranense 5^{tum} 7. Tridentinum.	} pag. 26.

In Synopsin Conciliorum.

CAP. 6. De Conciliis controversis.

- Cujusmodi
habeantur
- 1. Constantinopolitanum 4um pag. 29.
 - 2. Sardicense. pag. 30.
 - 3. Syrmienense five Syrmiese. pag. 31.
 - 4. Quinisextum. pag. 32.
 - 5. Francofurtense. pag. 33.
 - 6. Constantiense. pag. 34.
 - 7. Basileense. pag. 35.

CAP. 7. De Conciliis rejectis.

- Hoc stigmate
notantur præ
cæteris
- 1. Antiochenum. pag. 38.
 - 2. Mediolanense. pag. 39.
 - 3. Seleuciense. pag. 40.
 - 4. Ephesinum 2^{dum}. pag. 41.
 - 5. Constantinopolitanum 2um. pag. 42.
 - 6. Pisanum 1um. pag. 43.
 - 7. Pisanum 2^{dum}. pag. 44.

CAP. 8. De Conciliis nationalibus.

- Hæc di-
stribuun-
tur in
- 1. Italica. } pag. 48.
 - 2. Hispanica. }
 - 3. Gallica. }
 - 4. Germanica. } pag. 49.
 - 5. Orientalia. }
 - 6. Africana. } pag. 50.
 - 7. Britannica. pag. 51.

CAP.

Index Capitulorum

De Colloquiis.

Colloquia Ecclesiastica fuerunt conventus
inter Theologos habiti vel,1. Publicæ
authorita-
tis disposi-
tione, cujus
classis ista
fuere cum2. Privata Doctorum
disceptatione ar-
bitraria, quibus
adjici possunt

1. Fratribus dissen-
sientibus, ad li-
tes istorum
componendas,
viz.
- 1. Marpurgense.
 - 2. Spirense.
 - 3. Smalchaldicum
 - 4. Interimisticum.
 - 5. Altenburgense.
 - 6. Torgense.
 - 7. Herizbergense.
- pag. 55.

2. Pontificiis
quorum
eminen-
tiora fe-
runtur
- 1. Wormatiensia 2°
 - 2. Ratisbonensia 3^a
 - 3. Possingenum.
 - 4. Sangermananum.
 - 5. Mompelgardense.
 - 6. Oxoniense.
 - 7. Londinense.
- pag. 56.

3. Lutheranis, Cal-
vinianis, Zwin-
glianis; inter sese
- 1. Maulbrunense.
 - 2. Wittenbergense.
 - 3. Francofurtense.
- pag. 57.

4. Anabaptistis **** ibid.

5. Remonstrantibus, instar horum omnium est
illud Hagense **** ibid.6. Anti-Trinitariis, huc referend. 1 Genevense **
ibid.

7. Disciplinariis.

- 1. Vinariense.
 - 2. Argentoratense.
 - 3. Swalbacense.
 - 4. Fontbellaqueense.
 - 5. Parisiense.
 - 6. Fulconis, Hammeri &c.
cū Campanio Jesuita.
 - 7. Rainoldi cum Harto **
- pag. 57.

